ARBETSSTATISTIK. A:7.
UTGIFVEN AF K. KOMMERSKOLLEGII AFDELNING FÖR ARBETSSTATISTIK

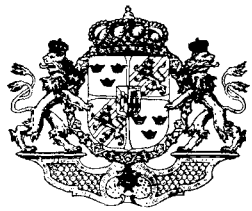

UNDERSÖKNING

AF

TRYCKERIER

OCH DÄRMED FÖRENAD HANDTERING

I SVERIGE

STOCKHOLM
SVENSKA BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1909.

INLEDNING TILL

Arbetsstatistik. A / utgifven af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1899-1912
Täckningsår: [1]-10

I serien Arbetsstatistik A ingår:

1 Undersökning af bagerierna i Sverige. 1899
2 Undersökning af tobaksindustrien i Sverige. 1899
3 Undersökning af den mekaniska verkstadsindustrien i Sverige:
4
1. Större, egentliga mekaniska verkstäder. 1901
2. Mindre, egentliga mekaniska verkstäder samt vissa specialverkstäder m. m. 1904

5 Kollektivaftal angående arbets- och löneförhållanden i Sverige:
1. Redogörelse för kollektivaftalens utbredning och hufvudsakliga innehåll. 1910
2. Förteckning å gällande kollektivaftal. Kollektivaftal inom olika näringsgrenar. 1908
3. Arbetstidens längd och arbetarlönens storlek inom olika näringsgrenar enligt gällande kollektivavtal (1907/08)

6 Promemoria angående arbetslösheten i Sverige hösten 1908 samt kommunala åtgärder i anledning af arbetslöshet. 1908
7 Undersökning af tryckerier och därmed förenad handtering i Sverige. 1909
8 Utländska jordbruksarbetare i Sverige år 1907. 1909
9 Redogörelse för lockouterna och storstrejken i Sverige år 1909:
1. A. Allmän redogörelse. B. Bilagor. 1910
2. Handlingar och aktstycken till belysande af konfliktens förlopp, parters och myndigheters åtgärder m. m. 1910
3. A. Statistisk redogörelse. B. Tabeller och bilagor

10 Arbetstidens längd inom industri och handtverk i Sverige. 1911

Undersökning av tryckerier och därmed förenad hantering i Sverige. – (Arbetsstatistik. A ; 7)
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2009

urn:nbn:se:scb-arbA07_-1909

ARBETSSTATISTIK. A:7.
UTGIFVEN AF K. KOMMERSKOLLEGII AFDELNING FÖR ARBETSSTATISTIK

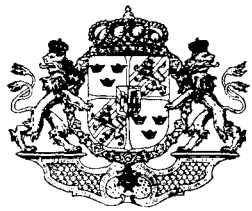

UNDERSÖKNING

AF

TRYCKERIER

OCH DÄRMED FÖRENAD HANDTERING

I SVERIGE

STOCKHOLM
SVENSKA BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1909.

(Pour la table des matières en français voir page IX.)

Observation: 1 krona = 100 öre = 1.39 franc.

Efterföljande redogörelse för den af Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik verkställda undersökningen af tryckerier och därmed förenad handtering, hvilken undersökning påbörjades redan år 1903, men till följd af omständigheter, för hvilka i inledningen närmare redogöres, först nu kunnat fullbordas, öfverlämnas härmed till offentligheten. Inom afdelningen har den närmaste ledningen af hithörande arbeten, som enligt den tidigare planen för det arbetsstatistiska arbetet skolat handhafvas af afdelningens föreståndare, därigenom att denne tämligen omedelbart togs i anspråk för andra mera trängande arbeten såväl inom som utom afdelningens ursprungliga arbetsområde, samt på grund af täta personalombyten och andra mellankommande hinder måst anförtros åt flera olika personer (se härom sid. 42*). Den slutliga redigeringen af föreliggande berättelse har först kunnat äga rum under senare delen af innevarande år, och har detta arbete verkställts af förste aktuarien d:r Nils Bergsten.

Stockholm i december 1908.

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

HENNING ELMQUIST.

Gunnar Huss.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Inledning.

Sid.

1. Ämne och plan för undersökningen 1*
2. Primäruppgifternas insamlande m. m. 14*

Tryckerier och därmed förenad handtering.

Text:

1. Fabriksdriften 43*
2. Arbetarnes fördelning efter arbetsställen och yrkesspecialiteter m. m. 55*
3. Arbetarnes kön, ålder och civilstånd m. m. Arbetarnes barn 65*
4. Arbetarnes födelseort. Arbetarnes fäders yrken 76*
5. Af arbetarne åtnjuten undervisning. Arbetarnes ålder vid inträdet i yrket samt yrkesålder. Anställningstid hos arbetsgifvaren m. m. 80*
6. Arbetarnes bostadsförhållanden 90*
7. Arbetstidens längd m. m. 100*
8. Arbetarnes löneförhållanden m. m. 111*
9. Föreningsväsendet och aftalen 156*
10. Arbetsinställelser 219*
11. Sjuk-, begrafnings- och andra understödskassor 226*
12. Sjukdoms- och dödsfall. Kroniska sjukdomar och lyten. Olycksfall 236*
13. Arbetslokalernas beskaffenhet 243*

Tabeller:

Tab. 1. *Öfversikt* af antalet arbetsställen och arbetare ..... 2.

Arbetarnes personliga förhållanden:

» 2. Arbetarne fördelade efter arbetsorter och yrkesspecialiteter 6
» 3. Arbetarne fördelade efter åldersgrupper och civilstånd:
A. Å olika arbetsorter 8
B. Inom olika specialiteter 11
» 4. Arbetarne fördelade efter åldersår, kön och civilstånd 14
» 5. Arbetarnes ålder vid äktenskaps ingående 26
» 6. Arbetarne fördelade efter födelseorter 28
» 7. Arbetarnes födelseort i förhållande till nuvarande arbetsorten 32
» 8. Arbetarne fördelade efter faders yrke:
A. Å olika arbetsorter 36
B. Inom olika specialiteter 38

Sid.

Tab. 9. Arbetarnes barn:
A. Barn vid lif ... 40
B. Hemmavarande, oförsörjda barn ... 41
» 10. Åtnjuten undervisning:
A. Arbetarne fördelade efter arbetsorter ... 42
B. Manliga arbetare, fördelade efter specialiteter ... 43
» 11. Arbetare, som haft anställning utomlands:
A. Arbetarne fördelade efter arbetsorter ... 44
B. Manliga arbetare, fördelade efter specialiteter ... 45
» 12. Ålder vid första anställning å tryckeri eller i därmed förenad handtering:
A. Arbetarne fördelade efter nuvarande arbetsorter ... 46
B. Arbetarne fördelade efter nuvarande specialiteter ... 48
» 13. Vuxna arbetare, fördelade efter lefnadsålder och anställningstid å tryckeri eller i därmed förenad handtering:
A. Å olika arbetsorter ... 52
B. Inom olika specialiteter ... 54
» 14. Arbetarne fördelade efter anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare:
A. Å olika arbetsorter ... 58
B. Inom olika specialiteter ... 60
» 15. Vuxna arbetare, fördelade efter anställningstid å tryckeri eller i därmed förenad handtering och anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare:
A. Å olika arbetsorter ... 64
B. Inom olika specialiteter ... 66
» 16. Arbetarnes bostadsförhållanden:
A. Allmän öfversikt ... 70
B. Af arbetare med familj bebodda lägenheter, jämte uppgifter om antalet familjemedlemmar och hos familjen inneboende ... 72
C. Hyresbelopp i medeltal för särskild bostad inom olika bostadskategorier ... 74
D. Antal af arbetarne förhyrda bostadslägenheter af vanligast förekommande slag, fördelade efter årshyra ... 76
Tillägg till D: Närmare specifikation af de dyraste bostadslägenheterna 78
E. Arbetare, som bo i eget hus eller eljest hafva fri, särskild bostad. Arbetare, som bo i arbetsgifvarens hus ... 80

Arbetstid och löneförhållanden m. m.:

» 17. Ordinarie arbetstid pr vecka (enl. arbetarnes uppgifter):
A. Vinter ... 82
B. Sommar ... 86
» 18. Ordinarie arbetstid pr vecka (enl. arbetsgifvarnes uppgifter):
A. Vinter ... 90
B. Sommar ... 92
» 19. Ordinarie natt- och söndagsarbete (enl. arbetsgifvarnes uppgifter) ... 94
» 20. Öfvertidsarbete (enl. arbetsgifvarnes uppgifter) ... 96
» 21. Tiden för arbetets afslutande på lördag:
A. Vinter ... 98
B. Sommar ... 100
» 22. Arbetslön för fasta arbetare (extra förmåner ej inberäknade):
A. Å olika arbetsorter ... 102
B. Inom olika specialiteter ... 106

Sid.

Tab. 23. Årsinkomst för fasta arbetare (inberäknade extra förmåner):
A. Å olika arbetsorter 110
B. Inom olika specialiteter 114
» 24. Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare fördelade efter ålder och civilstånd samt grupper af anstalter..... 118
» 25. Årsinkomst i genomsnitt för fasta arbetare, fördelade efter åldersklasser och civilstånd:
A. Å olika arbetsorter 126
B. Inom olika specialiteter 130
» 26. Årsinkomst i genomsnitt för vuxna fasta arbetare, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter..... 134
» 27. Arbetarne fördelade efter veckoinkomst (inberäknadt extra förmåner), enligt arbetsgifvarnes uppgifter:
A. Å olika arbetsorter 138
B. Inom olika specialiteter 142
» 28. Arbetarne fördelade efter arbetslön per vecka (extra förmåner ej inräknade), enligt arbetarnes uppgifter:
A. Å olika arbetsorter 146
B. Inom olika specialiteter 148
» 29. Medelaflöning per år för fasta arbetare, grupperade efter den utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit (extra förmåner ej inräknade):
A. Å olika arbetsorter 152
B. Inom olika specialiteter 156

Föreningsväsendet m. m. — Sjukdoms- och dödsfall:

» 30. Arbetare, som äro medlemmar af fackförening..... 160
» 31. Arbetare, som äro medlemmar af nykterhetsförening..... 162
» 32. Arbetare, som äro medlemmar af understödskassor:
A. Å olika arbetsorter 164
B. Inom olika specialiteter 166
» 33. Arbetarnes lifförsäkring:
A. Å olika arbetsorter 168
B. Inom olika specialiteter 169
» 34. Sjuk-, begrafnings- och andra understödskassor 170
» 35. Sjukdomsfall bland arbetare å tryckeri eller i därmed förenad handtering år 1903..... 178
» 36. Dödsfall bland arbetare å tryckeri eller i därmed förenad handtering, åren 1899—1903..... 182
» 37. Arbetare, som lida af kronisk sjukdom eller lyte..... 184
» 38. Arbetslokalernas golfyta per arbetare 188
» 39. Arbetslokalernas kubikinnehåll per arbetare 190
» 40. Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler 192

Bilagor:

Bil. 1. Fabriksdriften under år 1902:
A. Arbetsinventarier 233
B. Arbetspersonal 238
C. Förvaltningspersonal..... 240

Sid.

Bil. 2. Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905 241
» 3. 1903 års tariffkommittés beslut 286
» 4. Tariffer för typografiska yrkena i Sverige att gälla från och med den 1 januari 1904 till den 1 januari 1908 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda 300
» 5. Utdrag af tariffer för typografiska yrkena i Sverige att gälla från och med den 1 januari 1909 till den 1 januari 1913 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda 337
» 6. Beräkningstariff för boktryckerier gällande från den 1 juli 1872..... 350
» 7. Ordningsstadga för boktryckerier, antagen af Boktryckerisocieteten den 12 juni 1872 351

TABLE DES MATIÈRES.

Introduction.

Page

1. Sujet et plan des recherches 1*
2. Recueil des renseignements préliminaires etc. 14*

Imprimeries et industries s'y rapportant.

Texte:

1. Activité des imprimeries 43*
2. Classification des ouvriers d'après les lieux de travail et les spécialités de métier etc. 55*
3. Sexe, âge et état civil des ouvriers etc. Enfants des ouvriers 65*
4. Lieux de naissance des ouvriers. Métiers des pères des ouvriers 76*
5. Instruction des ouvriers. Age des ouvriers en débutant dans le métier et temps passé dans le métier. Durée du service chez le patron etc. 80*
6. Habitations des ouvriers 90*
7. Durée du travail etc. 100*
8. Salaires des ouvriers etc. 111*
9. Associations et traités de travail 156*
10. Grèves 219*
11. Caisses mutuelles de secours en cas de maladie et de mort. Autres caisses de secours 226*
12. Cas de maladie et de mort. Maladies chroniques et défauts corporels. Accidents. 236*
13. Disposition des locaux de travail 243*

Tableaux:

Tab. 1. *Aperçu* du nombre des lieux de travail et des ouvriers 2

Conditions personelles des ouvriers:

» 2. Ouvriers, classés d'aprés les lieux de travail et les spécialités de métier 6

» 3. Ouvriers, classés d'après l'âge et l'état civil:

A. En différents lieux de travail 8

B. Dans les diverses spécialités 11

Page.

Tab. 4. Ouvriers, classés d'après l'âge, le sexe et l'état civil 14
» 5. Age des ouvriers lors de leur mariage 26
» 6. Ouvriers, classés d'après les lieux de naissance 28
» 7. Lieux de naissance des ouvriers par rapport aux lieux actuels de leur travail 32
» 8. Ouvriers, classés d'après le métier du père:
A. En différents lieux de travail 36
B. Dans les diverses spécialités de métier 38
» 9. Enfants des ouvriers:
A. Enfants vivants 40
B. Enfants à la maison, à subvenir 41
» 10. Instruction:
A. Ouvriers, classés d'après les lieux de travail 42
B. Ouvriers masculins, classés d'après les spécialités de métier 43
» 11. Ouvriers, ayant travaillé à l'étranger:
A. Ouvriers, classés d'après les lieux de travail 44
B. Ouvriers masculins, classés d'après les spécialités de métier 45
» 12. Age en débutant dans des imprimeries ou dans des industries s'y rapportant:
A. Ouvriers, classés d'après les lieux actuels de leur travail 46
B. Ouvriers, classés d'après leurs spécialités actuelles 48
« 13. Ouvriers adultes, classés d'après leur âge et la durée de leur service dans des imprimeries ou dans des industries s'y rapportant:
A. En différents lieux de travail 52
B. Dans les diverses spécialités 54
» 14. Ouvriers, classés d'après la durée du service chez le patron actuel:
A. En différents lieux de travail 58
B. Dans les diverses spécialités 60
» 15. Ouvriers adultes, classés d'après la durée du service dans des imprimeries ou dans des industries s'y rapportant et la durée du service chez le patron actuel:
A. En différents lieux de travail 64
B. Dans les diverses spécialités 66
» 16. Habitations des ouvriers:
A. Aperçu général 70
B. Habitations occupées par des ouvriers avec famille, nombre des membres de la famille et des personnes logées chez elle 72
C. Moyennes des loyers pour appartement particulier dans diverses catégories d'habitations 74
D. Nombre des habitations appartenant aux principales catégories louées par des ouvriers, classés d'après les loyers annuels 76
Appendice de D: Spécification detaillée des habitations les plus chères 78
E. Ouvriers avec une maison à eux ou, sinon, avec appartement particulier et gratuit 80

Durée du travail, salaires etc.

» 17. Durée ordinaire du travail par semaine (d'après les renseignements fournis par les ouvriers):
A. En hiver 82
B. En été 86

Page.

Tab. 18. Durée ordinaire du travail par semaine (d'après les renseignements fournis par les patrons):
A. En hiver ... 90
B. En été ... 92
» 19. Travail ordinaire de nuit et travail de dimanche (d'après les renseignements fournis par les patrons): ... 94
» 20. Surcroît de travail (d'après les renseignements fournis par les patrons) 96
» 21. Heure de la terminaison du travail le samedi:
A. En hiver ... 98
B. En été ... 100
» 22. Salaires des ouvriers fixes (avantages extraordinaires non compris):
A. En différents lieux de travail ... 102
B. Dans les diverses spécialités ... 106
» 23. Revenus annuels des ouvriers fixes (avantages extraordinaires y compris):
A. En différents lieux de travail ... 110
B. Dans les diverses spécialités ... 114
» 24. Revenus annuels (avantages extraordinaires y compris) des ouvriers fixes, classés d'après l'âge, l'état civil et les catégories d'établissements 118
» 25. Moyennes des revenus annuels des ouvriers fixes, classés d'après l'âge et l'état civil:
A. En différents lieux de travail ... 126
B. Dans les diverses spécialités ... 130
» 26. Moyennes des revenus annuels des ouvriers fixes adultes, classés d'après certaines spécialités et différents lieux de travail ... 134
» 27. Ouvriers, classés d'après leurs revenus hebdomadaires (avantages extraordinaires y compris), d'après les renseignements fournis par les patrons:
A. En différents lieux de travail ... 138
B. Dans les diverses spécialités ... 142
» 28. Ouvriers, classés d'après leur salaire hebdomadaire (avantages extraordinaires non compris) d'après les renseignements fournis par les ouvriers:
A. En différents lieux de travail ... 146
B. Dans les diverses spécialités ... 148
» 29. Moyennes des salaires annuels payés aux ouvriers fixes, classés d'après l'éxtension du travail à forfait (avantages extraordinaires non compris):
A. En différents lieux de travail ... 152
B. Dans les diverses spécialités ... 156

Associations etc. Cas de maladie et de mort etc.

» 30. Ouvriers, membres de syndicats professionels ... 160
» 31. Ouvriers, membres de sociétés de tempérance ... 162
» 32. Ouvriers, membres de sociétés de secours mutuels:
A. En différents lieux de travail ... 164
B. Dans les diverses spécialités ... 166
» 33. Assurances sur la vie des ouvriers:
A. En différents lieux de travail ... 168
B. Dans les diverses spécialités ... 169
» 34. Caisses de secours en cas de maladie et de mort ainsi que d'autres caisses mutuelles ... 170

Page.

Tab. 35. Cas de maladie parmi les ouvriers d'imprimeries ou d'industries s'y rapportant, en 1903 178
» 36. Cas de mort parmi les ouvriers d'imprimeries ou d'industries s'y rapportant, pendant les années 1899—1903..... 182
» 37. Ouvriers, affectés de maladies chroniques ou de défauts corporels..... 184
» 38. Superficie de plancher par ouvrier dans les locaux de travail..... 188
» 39. Cubage des locaux de travail par ouvrier 190
» 40. Qualité de l'air en différents locaux de travail..... 192

Suppléments:

Sup. 1. Activité des imprimeries pendant l'année 1902:
A. Matériel de travail 233
B. Ouvriers 238
C. Personel d'administration..... 240
» 2. Renseignements individuels sur la durée du travail et sur les salaires etc. pendant les années 1903, 1904 et 1905 241
» 3. Décrets de la commission de tarifs de 1903 286
» 4. Tarifs des métiers typographiques de la Suède en vigueur depuis le 1:er janvier 1904 au 1:er janvier 1908 et ensuite jusqu'à la fin de l'année pendant la première partie de laquelle ils auront été dénoncés 300
» 5. Extraits de tarifs des métiers typographiques de la Suède en vigueur depuis le 1:er janvier 1909 au 1:er janvier 1913 et ensuite jusqu'à la fin de l'année pendant la première partie de laquelle ils auront été dénoncés 337
» 6. Tarifs des imprimeries en vigueur depuis le 1:er juillet 1872 350
» 7. Réglément des imprimeries, accepté par la Société des imprimeries le 12 juin 1872 351

INLEDNING.

1. Ämne och plan för undersökningen.

Sedan ett i 1902 års statsverksproposition framställdt förslag till arbetsstatistikens ordnande blifvit af Riksdagen på det sätt bifallet, att *dels* för det arbetsstatistiska arbetet hos kommerskollegium å ordinarie stat uppförts lön till en förste aktuarie och *dels* för detta arbetes anordnande å extra stat för år 1903 anvisats ett anslag af 15,000 kronor, anbefallde Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 6 juni 1902 kommerskollegium att inkomma med förslag i fråga om, bland annat, användningen af detta anslag.

Efter att den 14 därpå följande november hafva utnämnt innehafvare af ofvanberörda förste aktuariebefattning, fann Kungl. Maj:t godt den 12 december 1902 bemyndiga kollegium att dels anmoda högst fyra med arbetareförhållanden förtrogne män att jämte den förste aktuarie, som hade att leda det arbetsstatistiska arbetet hos kollegium, deltaga i uppgörandet af det förberedande förslag i ämnet, som borde inom kollegium utarbetas, dels meddela dessa kommitterade tillstånd att, där de så pröfvade tjänligt, tillkalla erforderligt antal arbetsgifvare och arbetare för att tillhandagå kommitterade med nödiga upplysningar.

I anledning däraf anmodade kollegium ledamoten af Riksdagens andra kammare, direktören Ernst Beckman, förste faktorn vid Kungl. Boktryckeriet, civilingenjören Carl Ramström, förtroendemannen för Svenska järn- och metallarbetareförbundet Ernst Blomberg, ledamoten af Riksdagens första kammare, fabriksidkaren, numera statsrådet C. J. G. Swartz äfvensom, då denne för-

klarade sig förhindrad mottaga kallelsen, bruksägaren, vice häradshöfdingen Carl Alexanderson att med förste aktuarien H. Elmquist deltaga i uppgörandet af omförmälda förberedande förslag.

Uti sitt den 6 mars 1903 till kommerskollegium afgifna förslag hafva kommitterade bland annat anfört följande.

Enligt kommitterades uppfattning hade genom Riksdagens beslut år 1902 blifvit fastslaget, att den officiella arbetsstatistiken komme att för framtiden fortvara och att dess verksamhet borde anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i 1902 års statsverksproposition framlagda organisationsplan, tillsvidare i den utsträckning det af Riksdagen anvisade anslag medgåfve.

Då det gällde att uppgöra ett förslag rörande lämpligaste sättet för samlande, bearbetande och publicerande genom statens försorg af en arbetsstatistik för Sverige, måste man emellertid ovillkorligen utgå därifrån, att en mera detaljerad och fullständig utredning af frågan, i betraktande af ämnets omfattande och mångskiftande beskaffenhet, omöjligen kunde eller borde på förhand göras, enär hvarje undersökning säkerligen komme att uppställa problem, som kunde formuleras och lösas endast med hänsyn till den för tillfället valda begränsningen af ämnet och de med undersökningen afsedda olika ändamål. Därest man med en dylik arbetsstatistik ville vinna en allsidig och korrekt belysning af de sociala förhållandena, syntes det emellertid vara uppenbart, att arbetsstatistiken borde anordnas så, att den komme att utgöras af dels en fortlöpande, mera allmän statistik, dels mångsidiga, efter vissa mellantider upprepade detaljundersökningar

Efter att hafva lämnat en ingående utredning rörande det sätt, hvarpå enligt kommitterades åsikt den fortlöpande, mera allmänna socialstatistiken borde anordnas — i hvilket hänseende kommitterade föreslogo, bland annat, att särskilda ombud för inhämtande af primäruppgifter skulle anställas på 26 orter i riket, och att resultaten af denna statistik skulle offentliggöras i en periodiskt utkommande, allmänt social tidskrift samt i särskilda, med lämpliga mellantider återkommande publikationer — öfvergingo kommitterade till frågan om detaljundersökningarna. Dessa specialundersökningar kunde, enligt hvad kommitterade anförde, *dels,* i likhet med de under de senaste åren verkställda försöks-

undersökningarna, behandla arbets- och löneförhållanden m. m. inom särskilda yrkesgrenar, *dels ock* afse klargörandet af ett eller annat viktigare socialt spörsmål. Därvid borde företrädesvis till undersökning upptagas sådana ämnen, hvilka icke alls eller endast ofullständigt kunnat behandlas i tidskriften eller i de regelbundna årliga publikationerna.

I enlighet med denna uppfattning hade kommitterade tagit under öfvervägande, hvilka områden borde närmast utväljas för att speciellt undersökas. Härvid hade kommitterade tagit hänsyn därtill, att de dittills gjorda undersökningarna samtliga afsett förhållandena inom speciella yrken — bageriyrket, tobaksindustrien och mekaniska verkstadsindustrien — och att det, till vinnande af ökad erfarenhet, därför kunde vara lämpligt att, så snart förhållandena sådant medgåfve, såsom undersökningsföremål utvälja ett eller annat mera omfattande socialt spörsmål för att få detta eller dessa spörsmål utredda beträffande ett större antal näringsgrenar; och hade kommitterade därvid särskildt uppmärksammat behofvet af att erhålla en utredning rörande arbetarnas utgifter för sitt uppehälle.

En sådan utredning kunde på grund af sin omfattning icke årligen åstadkommas, utan borde, enligt kommitterades åsikt, göras till föremål för en speciell undersökning af den art, hvarom här vore fråga. Kommitterade, som af många skäl vore öfvertygade om önskvärdheten af, att detta spörsmål snarast möjligt undersöktes, hade dock icke ansett sig kunna förorda, att detsamma redan under år 1903 upptoges till behandling. I och för en sådan undersökning skulle nämligen den arbetsstatistiska afdelningens ombud å skilda platser få i uppdrag att först och främst utvälja de för hushållsböckernas förande lämpligaste personer, vidare åt dessa meddela nödiga anvisningar och slutligen oaflåtligt stå till tjänst med upplysningar äfvensom öfvervaka föreskrifternas efterlefnad. Samtliga dessa uppgifter syntes ock vara af den grannlaga och kräfvande natur, att de hos ombuden förutsatte en viss erfarenhet vid arbete af dylik art. Då det dessutom vore önskvärdt, att hushållsböcker, som skulle statistiskt bearbetas, afsåge alla veckor under ett helt kalenderår, ansåge kommitterade, att först under nästkommande år en specialundersökning

kunde företagas rörande arbetarnas utgifter för sitt uppehälle. För detta ändamål hade kommitterade ock utarbetat ett förberedande förslag till hushållsbok.

Då kommitterade icke heller funnit något annat allmänt socialt spörsmål under för handen varande förhållanden kunna redan år 1903 göras till föremål för en mera ingående undersökning, hade det synts kommitterade lämpligt öfverväga, huruvida, i likhet med hvad dittills skett, förhållandena inom någon viss mera betydande näringsgren äfven denna gång borde företagas till utredning.

Härvid hade kommitterade först och främst riktat sin uppmärksamhet på sjömansyrket, inom hvilket förhållandena i flera hänseenden säkerligen kunde anses påfordra en dylik undersökning, hvarom också sjöfolket i Stockholm redan på hösten 1897 till kommerskollegium gjort hemställan. Materialet för en statistisk undersökning af förhållandena inom sjömansyrket kunde emellertid icke under 1903 års lopp hinna åstadkommas, allra helst med då tillgängliga medel och arbetskrafter. Dock ville kommitterade särskildt framhålla önskvärdheten af, att en dylik undersökning inom en nära framtid måtte komma till stånd.

Då sjöfartsnäringen sålunda äfven denna gång måste lämnas å sido, hade kommitterade närmast tagit under öfvervägande, huruvida icke de arbetsstatistiska undersökningarna skulle kunna beröra den för vårt land i så många afseenden viktiga tändsticksindustrien. För ett val i sådan riktning kunde många talande skäl anföras. Så t. ex. hade de sanitära förhållandena inom denna industrigren gifvit anledning till en speciallagstiftning, om hvars verkningar fullständig kännedom ännu icke förefunnes. Vidare hade tillverkningen af tändstickor gifvit upphof till en betydande hemindustri, hvarjämte kvinnor och minderåriga i ovanligt hög grad sysselsattes vid fabrikationen. Men mot förslaget att år 1903 anordna en undersökning af tändsticksindustrien kunde anföras, att tändsticksindustrien, dels på grund af sin tekniska beskaffenhet, dels ock till följd af sin karaktär af både fabriks- och hemindustri, förutsatte ingående studier på de orter, där den företrädesvis funnes representerad. Detta läte sig emellertid icke väl förena med afdelningens öfriga arbeten under året, hvarför, enligt

kommitterades förmenande, med undersökningen angående tändsticksindustrien borde tills vidare anstå.

Af olika praktiska skäl hade ifrågasatta undersökningar af sömmerskeyrket samt af hemväfnadsindustrien icke heller kunnat af kommitterade föreslås till utförande under år 1903.

Redan innan kommitterade började sitt arbete, hade emellertid till kommerskollegium inkommit en skrifvelse från Svenska boktryckareföreningens styrelse, i hvilken skrifvelse, under hänvisning till ett uttalande inom en under år 1901 inom typografyrket tillsatt skiljenämnd (af arbetsgifvare och arbetare), framställts anhållan därom, att under år 1903 förhållandena inom typografyrket måtte speciellt undersökas.

För en undersökning af denna industrigren talade särskildt den omständigheten, att de vid tryckerierna och därmed sammanhängande anstalter sysselsatta arbetarne till ett jämförelsevis högt antal utgjordes af minderåriga och kvinnor. Vid en sammanställning af de till kommerskollegii berättelse angående fabriker och handtverk inkomna uppgifter för år 1901 hade det visat sig, att af samtliga 8,674 arbetare, som vore sysselsatta vid rikets tryckerier, bokbinderier, stilgjuterier, kliché- och litografiska anstalter, 2,305, eller 26·6 %, utgjordes af minderåriga samt 2,140, eller 24·7 %, vore kvinnor, bland hvilka senare 1,537 vore öfver 18 år, hvadan sålunda sammanlagda antalet af manliga och kvinnliga minderåriga samt vuxna kvinnor uppginge till 3,842 eller 44·3 % af hela arbetareantalet. Att döma af de vid den äldre arbetareförsäkringskommitténs betänkande fogade statistiska undersökningar rörande bland annat ålders- och civilståndsfördelningen samt dödlighetsförhållandena inom olika yrken äfvensom angående de hygieniska förhållandena inom verkstadslokalerna för skilda industrier, syntes tryckerierna och därmed förenade handteringar jämte tobaksindustrien i dessa afseenden befinna sig i ett synnerligen ogynnsamt läge. Äfven om resultaten af nämnda kommittés undersökningar, såsom berörande förhållanden, hvilka existerade för omkring 20 år tidigare, icke i hela sin omfattning kunde hafva tillämpning på för handen varande förhållanden, syntes de dock, vid sidan af de upplysningar af senare datum, som lämnats i yrkesinspektionens berättelser, vara kraftiga motiv för

att framför många andra näringsgrenar utvälja nyssnämnda industrigrenar till föremål för en ingående arbetsstatistisk undersökning. Hvad särskildt beträffade arbetslokalernas beskaffenhet samt luftväxling och renhållning i synnerhet inom de smärre anstalterna, framginge af, bland annat, yrkesinspektörens i dåvarande östra distriktet rapport år 1897, att därutinnan den nutida hygienens fordringar, äfven om dessa ställdes ganska lågt, icke kunde anses ens tillnärmelsevis uppfyllda. Att framför allt af denna sista anledning en undersökning vore af omständigheterna påkallad, hade ytterligare bestyrkts genom de upplysningar, som erhållits af tillkallade arbetsgifvare och arbetare inom ifrågavarande industrigrenar.

Med hänsyn till nödvändigheten af att under en öfvergångs- och organisationsperiod sådan som den då förestående utvälja ett område för den speciella undersökningen, som syntes erbjuda ett jämförelsevis mindre omfattande och kräfvande arbete, kunde det visserligen synas betänkligt att föreslå ifrågavarande industrigrenar, hvilka sysselsatte ett antal af 8,674 arbetare, fördelade på e mindre än c:a 360 olika arbetsställen. Denna svårighet syntes kommitten dock mera skenbar än verklig i betraktande däraf, att ej mindre än 235 af dessa arbetsställen med 7,365 arbetare förefunnes i Stockholm eller på sådana orter, där, enligt kommitterades förslag, särskilda ombud skulle anställas, hvadan sålunda hufvudparten af arbetet med primäruppgifternas insamlande af dem äfvensom af anstaltens egna tjänstemän lätt nog kunde utföras och sålunda kostnaderna blefve jämförelsevis ringa. Vid valet af detta ämne hade afseende äfven fästs därvid, att yrkets olika grenar vore i Stockholm så fullständigt representerade, att arbetets ledare kunde utan tidsödande studieresor sätta sig in i deras olika förhållanden. Slutligen erinrade kommitterade därom, att arbetsgifvarnes egen organisation — Svenska boktryckareföreningen — gjort framställning om företagandet af en dylik undersökning, att representanter för arbetarne äfven betygat sitt intresse för densamma samt att bådas föreningar genom sitt intresse för saken och sin fasta organisation kunde antagas komma att i hög grad underlätta arbetet. På alla dessa grunder hemställde kommitterade sålunda, att såsom ämne för 1903 års arbetssta-

tistiska specialundersökning måtte väljas tryckerierna i riket och därmed förenad handtering.

Vid valet af det sålunda föreslagna ämnet för 1903 års speciella undersökning hade kommitterade företrädesvis afsett tryckeriindustrien i hela dess omfattning, sålunda bok-, tidnings-, accidens- och litografiska tryckerier äfvensom de därmed i närmaste sammanhang stående stil- och stereotypgjuterierna samt klichéanstalterna. Vid uppdragandet af gränserna för undersökningen hade emellertid genast fallit i ögonen det nära samband, som faktiskt ägde rum mellan tryckeri- och bokbinderiindustrierna, enär de oftast uppträdde förenade. Vid större arbetsställen, där yrkesdifferentieringen klart framträdde redan i den lokala fördelningen, skulle visserligen inga svårigheter möta att skarpt afskilja bokbinderiafdelningarna, men annorlunda vore förhållandet vid de mindre tryckerierna, bland hvilkas arbetsstyrka oftast en eller annan bokbinderiarbetare inginge, som jämväl förrättade vissa göromål, hvilka eljest tillhörde tryckeriyrket.

I dessa ingalunda sällsynta fall vore ett konsekvent särskiljande af de båda yrkesgrenarna omöjligt, och då det syntes vara obestridligt, att vid de större anstalterna förhållandena inom t. ex. tryckeriet kunde påverkas af de inom bokbinderiafdelningen rådande och omvändt, syntes ett sådant särskiljande ur synpunkten af undersökningens fullständighet icke heller vara önskligt. Af dessa skäl hade kommitterade sett sig föranlåtna att utsträcka undersökningen äfven till de med tryckerier förbundna bokbinderierna. Härvid hade det ej undgått kommitterades uppmärksamhet, att endast en del af det fabriksmässigt bedrifna bokbinderiet under sådana förhållanden skulle af undersökningen beröras och att densamma sålunda i fråga om berörda industri skulle blifva tämligen ofullständig. Visserligen kunde det icke låta sig göra att under för handen varande förhållanden till behandling upptaga äfven till handtverk hänförlig bokbinderirörelse, men å andra sidan hade det synts önskligt, att de fabriksmässigt bedrifna, fristående större bokbinderierna kunde medtagas i och för jämförelse med den med tryckerier förenade bokbinderiindustrien. Kommitterade hade därför funnit det lämpligt att i detta syfte än ytterligare utsträcka undersökningens omfattning. Detta läte sig så mycket

lättare göra, som af de 11 med bokbinderi uteslutande sysselsatta fabriker, hvilka i den officiella statistiken redovisades, icke mindre än 10 vore belägna i Stockholm, hvadan uppgifter från dessa anstalter borde kunna bekommas utan någon nämnvärd ökning af kostnaderna.

De i ofvan angifna siffror medräknade arbetares fördelning under olika hufvudgrupper framginge af följande öfversikt.

	Hela antalet arbetare.	Däraf kvinnor
Vid boktryckerier	5,284	667
» lito- och kemigrafiska anstalter	1,570	537
» stilgjuterier och klichéanstalter	199	27
» bokbinderier, kartongfabriker o. d.	1,621	909
Summa	8,674	2,140
Däraf i Stockholm eller på orter, där ombud skulle anställas	7,365	1,527

Med afseende på dessa siffror ville kommitterade emellertid påpeka, att under gruppen »bokbinderier, kartongfabriker o. d.» inginge ett antal arbetsställen, hvilka icke bedrefve något som helst egentligt bokbinderi, utan uteslutande afsåge kartong-, pås- och spelkortstillverkning o. s. v. Sådana fabriker syntes hafva föga samband med de yrkesgrenar, undersökningen skulle omfatta, och borde utan tvifvel från densamma uteslutas. Däremot vore det af största vikt, att om möjligt alla, äfven mindre, tryckerier af olika slag medtoges med hänsyn till de missförhållanden i sanitärt hänseende, som, enligt kommitterades förmenande, vid dessa ofta vore rådande.

Oaktadt de till kommerskollegium ingångna fabriksuppgifterna ej syntes vara fullt uttömmande, angåfve de likväl på icke mindre än ett hundratal olika platser i landet någon eller några anstalter, hvilka skulle omfattas af undersökningen, såsom den i det föregående begränsats. Då de med primäruppgifternas inhämtande förenade utgifter alltid komme att i viss grad förhöjas i mån af arbetarnes fördelning på ett större antal arbetsplatser, ansåge kommitterade det böra förutsättas, att det skulle vara den arbetsstatistiska afdelningens föreståndare förbehållet att, med afseende

på vissa platser med endast ett fåtal arbetare, genomföra den begränsning af undersökningsområdet, som af ekonomiska eller praktiska skäl kunde vara nödvändig.

Sedan förslag till frågeformulär för uppgifternas insamlande blifvit af kommitterade utarbetade, hade dessa förslag utlämnats till granskning af *dels* tvänne arbetsgifvare, nämligen direktören för Generalstabens litografiska anstalt A. Lagrelius och direktören Victor Pettersson, *dels och* följande af fackorganisationerna utsedda ombud: för Svenska typografförbundet C. J. Ohlsson och H. Westerlund, för Sveriges litografiska förbund A. Johnsson och för Svenska bokbinderiarbetareförbundet A. Björkdahl.

Vid af kommitterade därefter hållna sammanträden hade, efter anmodan, samtliga ofvan nämnda representanter tillstädeskommit i och för öfverläggning om de utarbetade formulären, och hade desamma, sedan de synpunkter, som vid dessa sammanträden framhållits, af kommitterade blifvit beaktade samt föranledt vissa ändringar och tillägg, gillats af såväl arbetsgifvarnes som arbetarnes representanter.

De spörsmål, hvilka synts vid undersökningen närmast böra komma i betraktande, innehölles i meranämnda, vid kommitténs utlåtande fogade förslag till frågeformulär, hvilka till sin affattning i hufvudsak öfverensstämde med de för de förut åvägabragta specialundersökningarna af Kungl. Maj:t fastställda, dock gifvetvis med de inskränkningar, ändringar och tillägg, som nödvändiggjorts af vunnen erfarenhet och af de särskilda förhållandena inom nu ifrågavarande industrigrenar.

Dessa frågeformulär[1]) vore följande: *frågeformulär A* — att besvaras af arbetsgifvare — innefattande uppgifter, hvilka hufvudsakligen afsåge driften i dess helhet eller berörde förhållanden, som vore gemensamma för alla eller ett flertal arbetare; *bilaga n:o 1 till frågeformulär A* — att ifyllas efter aflöningsböckerna — innefattande detaljerade uppgifter rörande de särskilda arbetarnes löne- och arbetsförhållanden; *bilaga n:o 2 till frågeformulär A* — att ifyllas efter aflöningsböckerna — innefattande summarisk uppgift för år rörande särskilda arbetares löne- och arbetsförhållanden samt afsedd att användas *dels* för det fall,

[1]) Införda å sid. 15*—34*.

att det vid någon anstalt brukade bokföringssätt ej medgåfve användande af bilaga n:o 1, *dels och* för meddelande af uppgifter i berörda afseende för en längre följd af år; *frågeformulär B* — att besvaras af arbetare — innefattande uppgifter om den egentliga arbetspersonalens individuella förhållanden; *frågeformulär C* — att ifyllas vid sanitär undersökning af arbetslokalerna — med *bilaga,* innefattande uppgifter angående hvarje särskildt arbetsrum; och *frågeformulär D,* innefattande uppgifter rörande de inom yrkena existerande sjuk-, begrafnings-, pensions- och andra understödskassor. De i sistnämnda formulär upptagna spörsmålen afsåge att utröna ej blott kassornas organisation och verksamhet utan äfven sjukdomsfallens antal och art samt slutligen antalet af under sista femårsperioden bland arbetarne inträffade dödsfall med angifvande i hvarje fall af orsaken.

Beträffande frågeformulär C — som af kommitterade utarbetats efter samråd med professorn i hygien vid Karolinska institutet E. Almquist, ingenjören vid Stockholms stads hälsovårdsnämnd Klas Sondén och yrkesinspektören Th. Fürst — ville kommitterade särskildt påpeka, att en del af de i formuläret upptagna frågor borde besvaras i enlighet med föreskrifterna i yrkesinspektionens cirkulär n:o 3 angående luftväxling, belysning och renhållning i arbetslokaler.

Kommitterade ville därjämte förorda, att i den instruktion, som komme att för undersökningsförrättarne utfärdas, vid sidan af föreskrifter om kontrollering af de lämnade uppgifterna, borde inrymmas vissa spörsmål — angående förekomsten af föreskrifven uppsägningstid (genom kontrakt eller muntligt aftal), angående de speciella yrkessjukdomarna m. m.

Då, såsom ofvan anmärkts, såväl arbetsgifvare som arbetare inom särskildt det typografiska yrket sedan lång tid tillbaka vore fackligt organiserade i ovanligt stor utsträckning, funne kommitterade af stort intresse, att rörande dessa organisationers utveckling och verksamhet verkställdes en utredning af samma art som den, hvilken utförts i samband med specialundersökningarna inom den mekaniska verkstadsindustrien. I samband därmed ville kommitterade äfvenledes framhålla önskvärdheten af, att en närmare redogörelse lämnades angående de arbetskonflikter (strejker och

lockouts), som under de senaste åren förekommit inom ifrågavarande industrigrenar.

Med afseende å primäruppgifternas insamlande hade kommitterade funnit sig böra förorda delvis samma förfaringssätt, som vid de senaste årens arbetsstatistiska undersökningar kommit till användning.

Hvad anginge frågeformulär A, ville sålunda kommitterade föreslå, att detsamma äfven vid denna undersökning öfverlämnades till vederbörande arbetsgifvare för att af dem självständigt besvaras. Som emellertid erfarenheten gifvit vid handen, att de uti formuläret upptagna spörsmål vid ett dylikt tillvägagångssätt ofta blifvit ofullständigt besvarade och utsändandet af anmärkningsskrifvelser för erhållande af erforderliga kompletteringsuppgifter icke visat sig fullt effektivt, ansåge kommitterade det vara lämpligt, att arbetsgifvarne uppfordrades afgifva sina svar i så god tid, att det blefve möjligt att i detalj granska de inkomna svaren samt därefter genom de för inhämtande af uppgifter från arbetspersonalen använda ombuden söka från arbetsgifvarne erhålla fullständiga uppgifter å de spörsmål, som icke från början blifvit nöjaktigt besvarade.

Ehuru visserligen afgifvandet af de uppgifter, som afsåges å bilagan n:o 1 till frågeformulär A, kräfde ett synnerligen omfattande arbete, trodde kommitterade sig dock — på grund af *dels* den erfarenhet, som i detta hänseende vunnits vid de senast verkställda undersökningarna, *dels* den omständigheten att arbetsgifvarnes egen organisation anhållit om utredningens verkställande, *dels och* slutligen hvad som rörande denna fråga förekommit vid ofvannämnda sammanträden — kunna antaga, att arbetsgifvarne skulle vara villiga afgifva uppgifterna i fråga. De för undersökningen disponibla medlens begränsning medgåfve nämligen icke, att dessa tidsödande arbeten utfördes af den med primäruppgifternas insamling i öfrigt sysselsatta personal.

Bilagan n:o 2 till frågeformulär A hade af kommitterade utarbetats framför allt med hänsyn därtill, att åtskilliga arbetsgifvare, enligt hvad kommitterade antoge, icke vore i tillfälle att särskildt beträffande arbetstiden lämna så specificerade uppgifter, som å bilaga n:o 1 önskades, medan däremot bilaga n:o 2 i detta

hänseende ej syntes erbjuda några större svårigheter. Denna senare vore emellertid därjämte afsedd för att från de arbetsgifvare, hos hvilka aflöningsböcker förekomme, införskaffa summariska uppgifter rörande särskilda arbetares löne- och arbetsförhållanden under en längre tidsperiod. Äfven om endast ett mindre antal uppgifter af sistberörda art kunde erhållas, syntes dock däraf en värdefull öfverblick kunna vinnas rörande utvecklingen i dessa afseenden.

I fråga om sättet för insamlande af de uppgifter, som skulle inhämtas från den egentliga arbetspersonalen och införas å frågeformulär B, syntes denna gång vissa svårigheter möta i betraktande af de många platser och arbetsställen, på hvilka arbetarne vore fördelade. Med afseende på de orter, där ombud för den arbetsstatistiska afdelningen skulle anställas, ville dock kommitterade framhålla, att undersökningens utförande med fördel kunde åt dessa ombud öfverlämnas, hvarjämte i Stockholm insamlingsarbetet syntes böra verkställas af särskilda personer under direkt inseende af arbetsstatistikens tjänstemän. Såsom förut påvisats, kunde på detta sätt erhållas primäruppgifter från det långt öfvervägande antalet arbetare, ehuru därefter dock återstode en stor mängd orter med i regel få arbetare inom de ifrågavarande yrkesgrenarna. Då det vid en föregående undersökning använda systemet med *tillfälligt* utsedda platsagenter icke visat sig synnerligen lyckligt, och då anställandet af några få reseombud, som under längre tid skulle ägna sig åt dylikt insamlingsarbete, i detta fall skulle kräfva alltför stora kostnader i förhållande till antalet arbetare, som på detta sätt utfrågades, ville kommitterade föreslå, att hvarandra närliggande platser sammanfördes till mindre resedistrikt, hvilkas undersökande anförtroddes åt de närmast boende ombud, som därtill befunnes villiga och lämpliga.

Vidare borde emellertid uppmärksammas, att, då inom de såsom undersökningsföremål föreslagna yrkesgrenar så många kvinnor vore sysselsatta, uppgifter från dessa borde i största möjliga utsträckning inhämtas genom ett kvinnligt ombud. Enär emellertid ekonomiska skäl ej kunde medgifva, att ett sådant ombud besökte hvarje plats, där tilläfventyrs någon arbeterska

inom dessa yrken funnes; föresloge kommitterade, att ett kvinnligt reseombud anställdes med uppgift att efter anvisning af arbetsstatistikens ledare förrätta undersökningen beträffande de kvinnliga arbetarna å de orter, där sådana förekomme i något större antal.

Åt den arbetsstatistiska afdelningens föreståndare borde ock förbehållas rätten att med hänsyn till lokala förhållanden eller af andra praktiska skäl vidtaga de modifikationer med afseende på sättet för insamlande af här ifrågavarande uppgifter, hvilka kunde synas behöfliga.

Hvad beträffade de å frågeformulär C upptagna spörsmålen rörande verkstadslokalernas sanitära beskaffenhet, föresloge kommitterade, att denna del af undersökningen, hvilken borde utföras af sakkunniga personer och helst af läkare, verkställdes genom vederbörande hälsovårds- och kommunalnämnders försorg. Det ombud, som hade att ombesörja den öfriga delen af undersökningen på platsen, borde såvidt möjligt beredas tillfälle att vid den sanitära undersökningen närvara.

Angående slutligen de inom yrket förefintliga sjuk-, begrafnings-, pensions- och andra understödskassor, hvilka afsåges i frågeformulär D, kunde uppgifter rörande dem af dessa kassor, som vore registrerade enligt lagen om sjukkassor den 30 oktober 1891, omedelbart inhämtas från vederbörande myndighet. För erhållande af motsvarande upplysningar från andra, icke registrerade kassor vore man däremot hänvisad till kassans styrelse eller dem, som förvaltningen eljes ålåge.

Kommitterade ville till sist uttala såsom sin mening, att frihet borde lämnas den arbetsstatistiska afdelningens föreståndare att i enskildheter göra mindre, af omständigheterna betingade afvikelser från den plan, som komme att för undersökningarnas utförande fastställas.

Kommitterades ifrågavarande förslag blef af kommerskollegium, under förklaring att kollegium funnit sig kunna i hufvudsakliga delar biträda detsamma, till Kungl. Maj:t öfverlämnadt med underdånig skrifvelse den 11 mars 1903.

Genom nådigt bref till kommerskollegium den 17 därpå

följande april förklarade Kungl. Maj:t, som icke funnit något att erinra mot de af kollegium sålunda förordade hufvudgrunder för det arbetsstatistiska arbetets utförande under år 1903, att det af Riksdagen anvisade anslag skulle ställas till kollegii förfogande för genomförande, på sätt kollegium pröfvade lämpligt och i den mån anslaget därtill lämnade tillgång, af den framlagda planen för det arbetsstatistiska arbetets anordnande under året.

2. Primäruppgifternas insamlande m. m.

Inhämtandet af de för undersökningen erforderliga primäruppgifterna tog sin början under sommaren 1903 och har ägt rum i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af de särskilde kommitterade uppgjorda planen. Uppställningen af de för primäruppgifternas införskaffande använda frågeformulären äfvensom beskaffenheten af de uti desamma framställda spörsmålen inhämtas af de å efterföljande sid. 15*—34* i förminskad skala meddelade aftryck af formulären. Såsom däraf framgår, hafva de å formulären innefattade uppgifter, i enlighet med hvad af kommitterade föreslagits, inhämtats *dels* från vederbörande arbetsgifvare (frågeformulär A samt dess bilagor 1 eller 2), *dels* från de vid företagen anställda arbetare (frågeformulär B), *dels* genom vederbörande hälsovårdsmyndigheters försorg (frågeformulär C jämte bilaga) samt *dels* från de personer, som handhaft förvaltningen af de inom yrket förefintliga sjuk-, begrafnings- och andra understödskassor (frågeformulär D).

Hvad särskildt beträffar de detaljerade spörsmål, hvilka uti frågeformulär A jämte dess bilagor förelagts arbetsgifvarne till besvarande, har kommerskollegium genom cirkulärskrifvelse till samtliga af undersökningen omfattade anstalter begärt, att sagda uppgifter måtte af arbetsgifvaren fullständigt afgifvas och till kollegium insändas. Vidkommande åter de uppgifter, som innehållas i frågeformulär B, hafva desamma, i enlighet med den fastställda planen för undersökningen, vid besök å de skilda arbetsställena inhämtats från hvarje arbetare direktg enom särskilda,

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. 1903.

Frågeformulär A (att besvaras af arbetsgifvare).

Till Kungl. Kommerskollegium återsändt den .....

af .....

Arbetsstatistiska undersökningar

angående

Tryckerier och därmed förenad handtering.

Frågor:	Svar:
1. **Ägarens eller firmans** namn och adress?	
Hvilket år började verksamheten?	
Utgöres firman af aktiebolag, frågas när aktiebolaget bildades?	

2. **Motorer, använda under år 1902.**

Slag.	Antal.	Effektiva hästkrafter (summa).	Slag.	Antal.	Effektiva hästkrafter (summa).
Vattenturbiner			Hjälpmotorer (med drifkraft från förenämnda motorer el. fr. annat håll):		
Ångmaskiner					
Ångturbiner					
Gasmaskiner			Elektriska motorer		
Petroleummaskiner			Luftkompressorer		
Varmluftsmaskiner			Ackumulatorer		

3. **Arbetsmaskiner, använda under år 1902.**

Slag.	Antal.	Sammanlagda största tryckyta, kvm.	Slag.	Antal.
a) *i boktryckeriet:*			c) *i stil- och stereotypgjuteriet samt klichéanstalten:*	
Sättmaskiner (närmare specif.)		—		
		—	Handgjutningsmaskiner	
		—	Komplettgjutningsmaskiner	
Snällpressar			Öfriga hjälpmaskiner	
Dubbelpressar				
Tvåturspressar			d) *i bokbinderiet, kartongafdelningen o. dyl.:*	
Digelpressar				
Rotationspressar			Stansmaskiner o. uthuggningsmaskiner	
Öfriga hjälpmaskiner		—	Falsmaskiner	
		—	Häft- och klammermaskiner	
b) *i litografiska afdelningen:*			Pappskärmaskiner (ej pappsaxar)	
Handpressar			Andra skärmaskiner	
Öfvertryckspressar			Förgyllningspressar	
Snällpressar			Insågningsmaskiner	
Öfriga hjälpmaskiner		—	Öfriga hjälpmaskiner	

4. Förvaltningspersonal.

Förvaltningspersonalens fördelning.	Antal vid 1903 års början.	
	Manliga.	Kvinnliga.
Faktorer och förmän, som icke själfva deltaga i arbetet		
Kontorspersonal och öfrig förvaltningspersonal		
Summa		

Beloppet af under år 1902 till förvaltningspersonalen utbetalda aflöningar? ..... Kronor .....

5. Arbetspersonal.

Arbetspersonalens fördelning (därvid inräknadt förmän, som lägga hand vid arbetet, samt biträden och lärlingar).	Antal arbetare							
	vid 1903 års början.				under år 1902			
	Summa.		Dä af biträden och lärlingar.		tillkomna.		afgångna.	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
I sätteriet								
» tryckeriet								
» stil- och stereotypgjuteriet samt klichéanstalten								
» litografiska afdelningen								
» bokbinderiet, kartongafdelningen o. d.								
Öfriga arbetare (springpojkar, maskinister och eldare, magasinskarlar o. s. v.)								
Summa								

Beloppet af under år 1902 till arbetarne utbetalda aflöningar? ..... Kronor .....

6. Arbetsvillkor under år 1902.

(Specificerade uppgifter angående hvarje arbetares arbetstid och arbetslön meddelas å särskild bilagsblankett. Här meddelas därför endast de allmänna bestämmelser, som i detta afseende äro gällande för olika slags arbetare inom anstalten).

Ordinarie arbetstid:

under vintern ..... antal timmar i veckan: .....

» sommaren ..... » » » » .....

.....

.....

Börjar arbetet senare på *måndag* än å öfriga veckodagar och i sådant fall huru mycket? .....

Slutar arbetet tidigare på *lördag* än å öfriga veckodagar och i sådant fall huru dags? .. Kl. .....

Hvilka slags och huru många arbetare äro *fördelade på skift?* .....

.....

.....

7. **Särskilda förmåner åt** (huru många och hvilka slags) **arbetare:**	
Bostadslägenheter (mot hyra eller hyresfritt) upplåtna åt arbetare?	
Specifikation å de till arbetarne upplåtna bostadslägenheter: på tre eller flera rum och kök?	
» två rum och kök?	
» två rum och del i kök?	
» två rum utan kök?	
» ett rum och kök?	
» ett rum och del i kök?	
» ett rum utan kök?	
» kök utan rum?	
Fri bostad?	
Hyresbidrag* (med huru mycket)?	
Sommarledighet (huru länge)?	
Fri kost?	
Fri läkarevård?	
Fri medicin?	
Fri sjukvård?	
Annat understöd vid sjukdomsfall?	
Begrafningshjälp (med huru mycket)?	
Ålderdomsunderstöd (med huru mycket)?	
Understöd åt änkor och barn efter aflidna arbetare (under hvilken form och med huru mycket)?	
Andra förmåner (hvilka)?	
Huru äro arbetarne olycksfallsförsäkrade samt till huru stort belopp?	
Lämnas af arbetsgifvare bidrag och i sådant fall med hvilket belopp till:	
sjukkassa (hvilken)?	
annan understödskassa (hvilken)?	
försäkringspremier?	
Finnas några fonder afsatta till arbetarnes bästa och i sådant fall för hvilka ändamål och till hvilka belopp?	
Anm. *Exemplar af reglementen för förefintliga fonder torde närslutas.*	

*) Härmed afses icke det s. k. lokaltillägget.

Huru äro skiften anordnade?	
Därest (särskildt vid tidningstryckerier) någon del af den ordinarie arbetstiden regelbundet är förlagd till natten eller söndag, frågas därjämte:	
Huru många och hvilka slags arbetare hafva arbetat om *söndagarne?*	
Huru många söndagar under året?	
Huru många timmar per söndag?	
Huru många och hvilka slags arbetare hafva arbetat om *nätterna?*	
Huru många nätter under året?	
Huru många timmar per natt?	
Har under år 1902 *öfvertidsarbete* förekommit och i sådant fall:	
För huru många och hvilka slags arbetare?	
Under huru lång tid af året?	
Med huru många timmar per vecka?	
Har under år 1902 *inskränkning af den ordinarie arbetstiden* ägt rum och i sådant fall:	
För huru många och hvilka slags arbetare?	
Under huru lång tid af året?	
Med huru många timmar per vecka?	
Utlämnas hemarbete och i sådant fall åt hvilka slags arbetare?	
Huru ofta och hvilka dagar utbetalas aflöningen?	
Förekommer löneafdrag	
för hyra?	
» sjukkasseafgifter?	
» andra föreningsafgifter?	
» skatter?	
» sen ankomst eller andra förseelser (efter hvilka grunder)?	
Förekomma gratifikationer och i sådant fall af hvilka orsaker?	
Finnas ordningsregler eller arbetsreglemente? *(i sådant fall torde exemplar däraf närslutas.)*	
Förekommer arbetskontrakt? *(i sådant fall torde exemplar däraf närslutas.)*	
Är uppsägningstid bestämd och i sådant fall huru lång?	

8. **Arbetsinställelser.**

Har någon lockout förekommit vid anstalten och i sådant fall:

när? .....

under huru lång tid? .....

af hvilken orsak? .....

Har någon strejk förekommit vid anstalten och i sådant fall:

när? .....

under huru lång tid? .....

af hvilken orsak? .....

9. Tillhör Ni någon arbetsgifvareorganisation och i sådant fall hvilken? .....

10. Tillägg: .....

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik 1903.

Arbetsstatistiska undersökningar angående

*Uppgifter angående **arbetarnes arbetstid** och **årsinkomst***) under år 1902 vid*

Arbetarnes namn och

Veckans (resp. kvartalets) nummer.	Arbete å *ordinarie* tid. Antal timmar.	Däraf natt-arbete, tim.	Däraf sön-dags-arbete, tim.	Arbete å *öfver-tid*, timmar.	Arbetslön.*) Hela beloppet. Kr.	öre.	Däraf mot ackord. Kr.	öre.
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
26								
27								
28								
29								
30								
31								
32								
33								
34								
35								
36								
37								
38								
39								
40								
41								
42								
43								
44								
45								
46								
47								
48								
49								
50								
51								
52								
Lokaltillägg 1:a kv.	—	—	—	—			—	—
Lokaltillägg 2:a »	—	—	—	—			—	—
Lokaltillägg 3:e »	—	—	—	—			—	—
Lokaltillägg 4:e »	—	—	—	—			—	—
Summa för hela året								

Hyresersättning (kronor)? .....

Fri bostad (värde i kronor)? .....

Sommarledighet med bidrag af kronor? .....

Andra förmåner (värde i kronor)? .....

Veckans (resp. kvartalets) nummer.	Arbete å *ordinarie* tid. Antal timmar.	Däraf natt-arbete, tim.	Däraf sön-dags-arbete, tim.	Arbete å *öfver-tid*, timmar.	Arbetslön.*) Hela beloppet. Kr.	öre.	Däraf mot ackord. Kr.	öre.
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
26								
27								
28								
29								
30								
31								
32								
33								
34								
35								
36								
37								
38								
39								
40								
41								
42								
43								
44								
45								
46								
47								
48								
49								
50								
51								
52								
Lokaltillägg 1:a kv.	—	—	—	—			—	—
Lokaltillägg 2:a »	—	—	—	—			—	—
Lokaltillägg 3:e »	—	—	—	—			—	—
Lokaltillägg 4:e »	—	—	—	—			—	—
Summa för hela året								

Hyresersättning (kronor)? .....

Fri bostad (värde i kronor)? .....

Sommarledighet med bidrag af kronor? .....

Andra förmåner (värde i kronor)? .....

*) Där aflöningsböcker förekomma, behöfver **aflöningen** icke specificeras för hvarje vecka, utan angifves endast summan.

tryckerier och därmed förenad handtering.

Bilaga N:o 1 till frågeformulär A.
(ifylles efter aflöningsböckerna).

....., belägen i ....

Till Kommerskollegium återsända den ..... af ....

yrkesspecialitet.

Veckans (resp. kvartalets) nummer.	Arbete å *ordinarie* tid.			Arbete å *öfver-tid*, tim-mar.	Arbetslön.*)			
	Antal tim-mar.	Däraf			Hela beloppet.		Däraf mot ackord.	
		natt-arbete, tim.	sön-dags-arbete, tim.		Kr.	öre.	Kr.	öre.
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
26								
27								
28								
29								
30								
31								
32								
33								
34								
35								
36								
37								
38								
39								
40								
41								
42								
43								
44								
45								
46								
47								
48								
49								
50								
51								
52								
Lokal-tillägg 1:a kv.	—	—	—	—			—	—
Lokal-tillägg 2:a »	—	—	—	—			—	—
Lokal-tillägg 3:e »	—	—	—	—			—	—
Lokal-tillägg 4:e »	—	—	—	—			—	—
Summa för hela året								

Hyresersättning (kronor)? .....

Fri bostad (värde i kronor)? .....

Sommarledighet med bidrag af kronor? .....

Andra förmåner (värde i kronor)? .....

Veckans (resp. kvartalets) nummer.	Arbete å *ordinarie* tid.			Arbete å *öfver-tid*, tim-mar.	Arbetslön.*)			
	Antal tim-mar.	Däraf			Hela beloppet.		Däraf mot ackord.	
		natt-arbete, tim.	sön-dags-arbete, tim.		Kr.	öre.	Kr.	öre.
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
26								
27								
28								
29								
30								
31								
32								
33								
34								
35								
36								
37								
38								
39								
40								
41								
42								
43								
44								
45								
46								
47								
48								
49								
50								
51								
52								
Lokal-tillägg 1:a kv.	—	—	—	—			—	—
Lokal-tillägg 2:a »	—	—	—	—			—	—
Lokal-tillägg 3:e »	—	—	—	—			—	—
Lokal-tillägg 4:e »	—	—	—	—			—	—
Summa för hela året								

Hyresersättning (kronor)? .....

Fri bostad (värde i kronor)? .....

Sommarledighet med bidrag af kronor? .....

Andra förmåner (värde i kronor)? .....

af den för hela året af hvarje arbetare åtnjutna arbetslön.

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. 1903.

Arbetsstatistiska

angå

Tryckerier och därmed

Uppgifter angående ***löne- och arbetsförhållanden*** *under år .....*) vid*

1.	2.
Arbetarens namn (fullständigt för- och tillnamn).	Yrkesspecialitet.

*) Beträffande de arbetare, som under flere år varit i firmans tjänst, vore det önskligt, att och med år 1890 samt, om möjligt, äfven för åren 1875, 1880 och 1885). **Obs.!** Kol. 3 afser tid, han på grund af sjukdom eller annan anledning varit frånvarande; kol. 4 bör om möjligt

Bilaga N:o 2 till frågeformulär A
(att ifyllas efter aflöningsböckerna).

undersökningar

ende

förenad handtering.

....., *belägen i* .....

Till Kungl. Kommerskollegium insända den ..... *19*.... *af* .....

3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Verklig arbetstid under året.		Arbetslön under året (lokaltillägg, men ej extra förmåner inräknade).		Extra förmåner utöfver aflöningen.		Anmärkningar.
Antal veckor.	Antal timmar.	Summa kronor.	Däraf ackordslön, kronor.	Fri bostad eller hyresersättning.	Andra förmåner.	
				Värde i kronor.		

utdrag ur aflöningsböckerna meddelades för en längre följd af år (exempelvis för hvarje år från det antal **arbetsveckor,** arbetaren verkligen arbetat vid anstalten, med afdrag sålunda för den innehålla det **antal timmar,** hvarje arbetare verkligen arbetat.

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. 1903.

Frågeformulär B (att besvaras af arbetare).

Till Kungl. Kommerskollegium återsändt den .....

af .....

Arbetsstatistiska undersökningar

angående

Tryckerier och därmed förenad handtering.

....., *belägen i* .....

Frågor:	Svar:
1. Arbetarens namn?	.....
födelseår?	.....
födelseort?	.....
faders yrke?	.....
civilstånd (ogift, gift, änkling, änka)? ..... *(Är eller har arbetaren varit gift, angifves året för äktenskapets ingående.)*	.....
2. Antal barn i lifvet?	.....
Antal hemmavarande barn?	.....
Huru många af de hemmavarande barnen försörja sig själfva helt och hållet?	.....
3. Har Ni åtnjutit undervisning vid teknisk läroanstalt (hvilken och huru länge)? ...	.....
Har Ni åtnjutit undervisning vid allmänt läroverk (antal klasser)?	.....
4. Hvilken är Eder arbetsspecialitet?	.....
Är Ni förman, yrkesarbetare eller lärling?	.....
5. När började Ni arbeta i yrket?	År: .....
» » » » denna gång hos nuvarande arbetsgifvaren?	År: .....
Har Ni arbetat utomlands och i sådant fall inom hvilken yrkesgren, hvar samt under huru lång tid?	.....
6. Arbetstimmar (ordinarie) per vecka?	under vintern: ....., under sommaren: .....
Däraf nattarbete?	» » ....., » » .....
» söndagsarbete?	» » ....., » » .....
Arbetar Ni i skift och i sådant fall huru äro skiften anordnade?	.....
Har Ni under år 1902 arbetat på öfvertid och i sådant fall under huru många veckor samt huru många timmar per vecka?	.....
Har för Eder under någon del af år 1902 rådt arbetsbrist och i sådant fall huru länge?	.....
Veckoinkomst i genomsnitt*) under år 1902 vid oafbrutet arbete (utan bortovaro till följd af sjukdom eller annat hinder)?...	.....

*) Inberäknadt det s. k. lokaltillägget och inkomst af öfvertidsarbete, där sådant förekommer.

7. Bor Ni i eget, arbetsgifvarens eller annans hus?	
Har Ni fri bostad?	
Har Ni hyresbidrag utom det s. k. lokaltillägget (i sådant fall med huru stort belopp)?	
Hvad betalar Ni i hyra (per vecka, månad eller kvartal)?	
Huru stor är Eder bostadslägenhet: Antal rum utom kök?	
Eget kök?	
Andel i kök?	
Är Ni inneboende (hos föräldrar el. andra)?	
Har Ni inneboende och i sådant fall huru många?	
8. Har Ni under år 1902 haft andra inkomster än de ofvan angifna och i sådant fall huru stora?	
Har Ni haft arbete i hemmet?	
9. Har Ni vid beväringsmönstring befriats från militärtjänsten?	
Lider Ni af kronisk sjukdom eller lyte och i sådant fall af hvilket slag?	
Har Ni *behandlats* för tuberkulos?	
Har Ni behandlats för sjukdom, förorsakad genom yrkets utöfvande och i sådant fall hvilken?	
Har Ni under arbete drabbats af svårare olycksfall?	
När och i hvilket arbete?	
Lider Ni ännu däraf?	
10. Medlem af sjuk-, begrafnings- eller andra understödskassor (hvilka)?	
Medlem af fackförening (hvilken)?	
Medlem af nykterhetsförening?	
Är Ni lifförsäkrad och i sådant fall till hvilket belopp?	
11. Har Ni deltagit i strejk?	
När och hvar samt huru länge?	
Af hvilken orsak?	
Har Ni varit föremål för lockout?	
När och hvar samt huru länge?	
Af hvilken orsak?	
12. Tillägg:	

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. 1903.

Frågeformulär C.
(Uppgifter att inhämtas vid sanitär undersökning.)

Till Kungl. Kommerskollegium återsändt den .....

af .....

Arbetsstatistiska undersökningar

angående

Tryckerier och därmed förenad handtering.

Uppgifter angående .....

Frågor:	Svar:
1. Rummens: ändamål? ..... läge? ..... storlek? ..... dagerförhållanden? ..... Därvarande arbetareantalet?	*Se bilagan.*
2. Användas arbetsrum äfven till: måltidsrum? ..... tvätt- och toalettrum? ..... förvaring af arbetarnes kläder? ..... upplagsrum (magasin)? ..... Finnas i förenämnda afseenden särskilda lokaler och i sådant fall hvilka?	
3. Uppvärmningssystem? ..... Förefinnes *centraluppvärmning* och i sådant fall: sker denna med ånga eller varmt vatten? ..... sker denna med varm luft? ..... Användas *lokala eldstäder* och i sådant fall af hvilka slag?	
4. Ventilationssystem? ..... Insläppes luften *varm?* ..... » » *kall?* ..... Utrymmas och vädras arbetslokalerna vid raster?	

Frågor:	Svar:
5. Belysningssystem?	
med elektriskt ljus?	
» gas (hvad slags brännare)?	
» oljor eller fotogén?	
6. Finnes vattenledning i lokalerna?	
7. Afträdenas beskaffenhet och läge?	
Finnas särskilda sådana för män och för kvinnor?	
Förefinnas vattenklosetter?	
8. Rengöring:	
Huru och när försiggår generalrengöringen?	
Huru och när försiggår den dagliga rengöringen?	
Huru och af hvem rengöras kasterna samt huru ofta sker detta?	
9. Väggar*)	
Tak*)	
Golf*)	
Spottkoppar*)?	
10. Finnes yrkesinspektionens cirkulär n:o 8 anslaget i arbetslokalerna?	
11. Särskilda anmärkningar och tillägg?	

*) Rörande beskaffenheten m. m. af väggar, tak, golf samt spottkoppar torde uppgifter inhämtas och här ofvan antecknas i enlighet med föreskrifterna i yrkesinspektionens bilagda cirkulär N:o 3 angående arbetslokalers luftväxling, belysning och renhållning.

Bilaga till Frågeformulär C.

Uppgifter angående hvarje särskildt arbetsrum vid .....

..... *i* .....

Rummets nummer.	Ändamål?	Läge (ofvan eller under jord)?	Storlek?		Dagerförhållanden (goda, tämligen goda, dåliga)?	Äro bord, fönsterplattor, väggytor etc. afsevärdt betäckta med damm?		Antal i rummet placerade arbetare (de för tillfället frånvarande medräknas)?	
			Golfyta Kv.-mtr.	Kubikinnehåll Kbmtr.		Vid arbetstidens början.	Vid arbetstidens slut.	Män.	Kvinnor.
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									
24									
25									

Anm. Så vidt möjligt torde **luft- och dammprof** tagas — helst under vinterhalfåret — inom de viktigare arbetslokalerna vid öppnandet på morgonen, vid middagsrastens början samt vid anstaltens stängande på aftonen, och torde resultaten häraf meddelas å nästföljande sida, hvarvid hvarje rum, där prof tagits, bör betecknas med samma nummer som här ofvan.

Luft- och dammprof.

Rummets nummer.	Vid anstaltens öppnande på morgonen.			Vid middagsrastens början.			Vid arbetets slut kl.....			Dammprof (om minst 10 gram) har tagits och befunnits innehålla ‰ bly:	Anmärkningar. (Belysningssystem etc.; där märkbart dålig luft förekommer, bör sådant antecknas vid sidan af luftprofvet).
	Temperatur.		CO_2 ‰	Temperatur.		CO_2 ‰	Temperatur.		CO_2 ‰		
	10 cm. från golfvet.	100 cm. från golfvet.		10 cm. från golfvet.	100 cm. från golfvet.		10 cm. från golfvet.	100 cm. från golfvet.			

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. 1903.

Frågeformulär D.
(Uppgifter ang. sjuk-, begrafnings- m. fl. kassor.)

Till Kungl. Kommerskollegium återsändt den .....
af .....

Arbetsstatistiska undersökningar

angående

Tryckerier och därmed förenad handtering.

Frågor:	Svar:		
1. Kassans namn?			
2. Kassan började sin verksamhet år?			
3. *Kassans inkomster under år 1903:*		Kronor.	öre.
Inträdesafgifter?			
Regelbundna afgifter af delägare?			
Utdebiterade bidrag af arbetare?			
Bidrag af arbetsgifvare?			
Bidrag af staten?			
Böter o. d.?			
Influtna räntor?			
Öfriga inkomster?			
Brist?			
	Summa		
4. *Kassans utgifter under år 1903:*			
Kontant sjukhjälp?			
Begrafningshjälp?			
Läkararfvoden?			
Utgifter för medikamenter åt delägare?			
Utgifter för vård å lasarett o. d. af delägare?			
Utbetalda pensioner (med hvilket belopp och till huru många pensionstagare)?			
Förvaltningskostnader?			
Räntor?			
Öfriga utgifter?			
Behållning?			
	Summa		

OBS.! *Denna blankett skall så noggrant som möjligt ifyllas och därefter insändas till Kungl. Kommerskollegium i Stockholm före den 1 September 1904. Stadgar, reglementen, revisionsberättelser o. d. torde bifogas.*

		Kronor.	öre.
5. *Kassans tillgångar vid 1903 års slut:*			
Kontant i kassan?			
Medel innestående i banker?			
Medel innestående hos arbetsgifvaren?			
Fordringar enligt revers?			
Utestående afgifter af delägare?			
Öfriga tillgångar?			
	Summa tillgångar:		
6. *Kassans skulder vid 1903 års slut?*			
Upptagna lån?			
Öfriga skulder?			
	Summa skulder:		

7. *Antal delägare i kassan:*

1904 den 1 Januari ..... män, ... kvinnor.		1901 den 1 Januari ..... män, ... kvinnor.	
1903 » » » ..... » ..... »		1900 » » » ..... » ..... »	
1902 » » » ..... » ..... »		1899 » » » ..... » ..... »	

8. *Specificerade uppgifter om kassans delägare, fördelade efter kön, ålder och civilstånd, vid 1903 års början och slut.*	1 januari 1903.		1 januari 1904.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
Antal medlemmar, som ej fyllt 20 år				
» » som fyllt 20, men ej 25 år				
» » » » 25, » 30 »				
» » » » 30, » 35 »				
» » » » 35, » 40 »				
» » » » 40, » 45 »				
» » » » 45, » 50 »				
» » » » 50, » 55 »				
» » » » 55, » 60 »				
» » » » 60, » 65 »				
» » » » 65, » 70 »				
» » » » 70 år				
Summa medlemmar				
Däraf ogifta				
» gifta, änkl. och änkor				

9. *Särskilda anmärkningar och tillägg:* .....

Specificerade uppgifter å de under år 1903 bland kassans delägare inträffade sjukdomsfall.

Månad.	Den sjukes namn.	kön.	ålder.[1])	civilstånd (ogift, gift, änkl., änka el. frånsk.)	Antal sjukdagar.	Sjukdomens namn eller beskaffenhet.

Specificerade uppgifter å de under åren 1899—1903 bland kassans delägare inträffade dödsfall.

År och månad.	Den dödes namn.	kön.	ålder.[1])	civilstånd (ogift, gift, änkl., änka el. frånsk.)	Uppgifven dödsorsak.

OBS.! *Denna blankett skall så noggrant som möjligt ifyllas och därefter insändas till Kungl. Kommerskollegium i Stockholm före den 1 September 1904. Stadgar, reglementen, revisionsberättelser o. d. torde bifogas.*

[1]) Om ej den verkliga åldern är känd, uppgifves den ungefärliga åldern.

Kungl. Kommerskollegii afdelning
för arbetsstatistik.
1903.

Arbetsstatistiska undersökningar

angående

Tryckerier och därmed förenad handtering.

Öfver den af undertecknad den ..... 1903 gjorda undersökning vid .....
..... beläget i ..... meddelas följande

Promemoria.

	Manliga.	Kvinnliga.
1. Hela arbetareantalet vid undersökningstillfället (enl. uppgift af arbetsgifvaren):		
Antal arbetare, som lämnat uppgifter:		
» » » ej lämnat uppgifter:		
Af de senare voro:		
sjuka:		
på vapenöfning:		
permitterade:		
arbetare, som vägrat lämnat uppgift:		
(Skälet till sådan vägran antecknas under mom. 8 här nedan).		

	Specialitet:	Hänföres under:
2. Här antecknas alla de af arbetsgifvaren eller någon arbetare uppgifna yrkesspecialiteter, som *icke* återfinnas i den af Kollegium meddelade specialitetsförteckningen, hvarjämte angifves den rubrik i sagda förteckning, under hvilken de, enligt inhämtade upplysningar, lämpligen kunna hänföras.		

3. Har Ni från Kollegium mottagit meddelande, att formulär A ingått från anstalten?	
I motsatt fall, kommer sådant att insändas? När?	*(enligt kontorets uppgift).*
Har Ni från Kollegium mottagit anmärkningsmemorial till formulär A?	*(I så fall bilägges detta memorial fullständigt besvaradt.)*
Kommer arbetsgifvaren att insända bil. 1 till frågeformulär A? (när?)	*(enligt kontorets uppgift.)*
Kommer arbetsgifvaren att insända bil. 2 till frågeformulär A? (när?)	» » »

4. Äro arbetarne genom arbetsgifvarens försorg olycksfallsförsäkrade? ..... Hvar och till hvilket belopp? ..... Huru stor är premien? ..... Hur betalas denna (af arbetsgifvaren eller arbetaren eller till huru stor del af hvardera)? ..... Betalar arbetsgifvaren ersättning åt i arbetet skadad arbetare? ..... Efter hvilka grunder?	
5. Finnes någon sjukkassa, afsedd uteslutande eller hufvudsakligen för anstaltens arbetare (eventuellt jämte andra tryckeriarbetare)? Namn? ..... Förvaltas kassan af arbetsgifvaren? ..... I motsatt fall uppgifvas namn och adress å kassaförvaltaren eller annan tjänsteman, som förklarat sig villig att lämna uppgifter enligt formulär D.	
6. Förklaring af i formulär B eventuellt använda förkortningar af namn å sjukkassor, fackföreningar o. d.	
7. En kort uppgift om anstaltens historia (anläggningsår, ombyte af ägare etc.)	
8. Upplysningar, som för hvarje särskildt fall kunna synas ombudet vara af vikt att anteckna	

..... *den* ..... *1903.*

.....

Kungl. Kommerskollegii ombud.

därtill af kollegium anlitade ombud. Med hänsyn till det relativt stora antal platser — inalles 87 — å hvilka dylika individuella uppgifter från arbetarne måst insamlas, blef det nödvändigt, såsom ock vid planläggningen af undersökningen förutsatts, att för detta ändamål använda icke allenast några för ändamålet särskildt anställda aflönade agenter, utan äfven kollegii i orterna anställda fasta ombud för det arbetsstatistiska arbetet — inalles 23 — af hvilka några i egenskap af reseombud insamlat arbetareuppgifterna äfven å närgränsande platser. Slutligen hafva å en del smärre platser, hvarest fasta ombud ej finnas anställda och hvilka platser med hänsyn såväl till sin relativt aflägsna belägenhet som det ringa antalet därstädes befintliga tryckeriarbetare ej lämpligen kunnat besökas af ett särskildt reseombud, uppgifterna från arbetarne insamlats af tillfälliga platsombud. Såsom sådana hafva närmast anlitats chefens för justitiedepartementet ombud till tryckfrihetens vård på platsen eller, i några fall, annan af nämnda ombud anvisad person. Samtliga dessa olika ombud hafva likaledes åtnjutit ersättning för sitt arbete med uppgifternas insamlande.

Af de särskilda agenterna har en manlig agent inhämtat primäruppgifterna från samtliga manliga arbetare i Stockholm samt å några andra närliggande orter, och en kvinnlig agent insamlat motsvarande uppgifter från alla de kvinnliga arbetarna i hufvudstaden äfvensom å ett tiotal platser i landsorten, hvarest kvinnliga arbetare förefunnits till ett något större antal. Hufvudmassan af primäruppgifterna från de återstående arbetarne hafva införskaffats af kollegii ofvannämnda fasta ortsombud. Endast å ett 20-tal orter med sammanlagdt c:a 150 arbetare hafva tillfälliga platsombud behöft anlitas.

Till ledning för agenterna och ombuden vid deras insamlingsarbete hafva förutom muntliga instruktioner, så långt sådana kunnat meddelas, utfärdats följande

Förhållningsregler

för

Kungl. Kommerskollegii ombud vid insamlandet af vissa uppgifter i och för 1903 års arbetsstatistiska specialundersökningar.

Uppgifter för 1903 års arbetsstatistiska specialundersökningar af tryckerier och därmed förenad handtering skola *dels* afgifvas direkt till Kollegium af vederbörande arbetsgifvare (enligt frågeformulär A jämte bilagor n:ris 1 och 2), af vederbörande

hälsovårdsnämnder (enligt frågeformulär C) samt af vissa sjukkasseföreståndare (enligt frågeformulär D) och *dels* genom Kollegii ombud i orterna inhämtas (enligt frågeformulär B) från arbetspersonalen vid de anstalter, hvarje ombud får sig ålagdt att besöka.

Uppgifter enligt frågeformulär B böra, så vidt möjligt, afgifvas af samtliga arbetare — således äfven springpojkar, magasinskarlar, drängar, städerskor etc. Å vissa orter komma uppgifterna från den kvinnliga arbetspersonalen att inhämtas af ett för ändamålet särskildt anställdt kvinnligt reseombud.

Innan ombudet begynner sitt arbete med uppgifternas inhämtande, bör anhållan göras hos vederbörande anstalts föreståndare därom, att det genom anslag inom anstalten bringas till arbetarnes kännedom, att Kungl. Kommerskollegii ombud under den närmaste tiden kommer att af arbetarne inhämta de föreskrifna uppgifterna, äfvensom att en anmaning ställes till arbetarne att så noggrant som möjligt lämna de äskade upplysningarne.

Vid samma tillfälle bör ombudet förvissa sig om, huruvida utöfver de i åtföljande förteckning upptagna yrkesspecialiteter några ytterligare sådana förekomma vid anstalten, och, i sådant fall, om de lämpligen kunna upptagas under någon af de i förteckningen förekommande rubriker eller om någon af dem till följd af arbetareantalets storlek eller dylikt bör såsom särskild yrkesspecialitet upptagas.

Beträffande de arbetare, hvilka ej af undersökningsförrättaren anträffas, bör meddelas anledningen till deras bortovaro från arbetet (t. ex. arbetsoförmåga till följd af sjukdom eller olycksfall, fullgörande af värnplikt o. d.). Likaledes bör, därest någon eller några arbetare vägra lämna de begärda uppgifterna, anteckning därom göras.

Ombudet bör äfven anskaffa arbets- och lärlingskontrakt samt arbetsreglementen, där sådana finnas, äfvensom stadgar, reglementen och revisionsberättelser o. d. för de vid de undersökta anstalterna förefintliga understödskassor, hvarjämte tillika antecknas namn och adress på dylika kassors ordförande, skattmästare eller annan styrelsemedlem.

Därjämte åligger det undersökningsförrättaren att, i enlighet med därom för hvarje särskildt fall af Kollegium meddelad föreskrift, under sitt besök komplettera och kontrollera de från vederbörande anstalt till Kollegium insända uppgifter enligt formulär A, eller, för den händelse sådana uppgifter icke skulle hafva afgifvits, hos anstaltens chef utverka deras utarbetande och insändande till Kollegium. Likaså bör upplysning införskaffas, om och när de till formulär A hörande bilagorna 1 och 2 kunna förväntas inkomma.

De nu nämnda och öfriga uppgifter — utöfver de i frågeformulär B upptagna — hvilka undersökningsförrättaren bör införskaffa, uppföres i en särskild *promemoria*, enligt bifogadt formulär, i hvilken dessutom meddelas alla iakttagelser och upplysningar, som undersökningsförrättaren finner vara af vikt, samt meddelas förklaring af de vid besvarandet af frågeformulär B begagnade förkortningar af namn å föreningar och kassor m. m. Alla anmärkningar af mera allmän natur upptagas i denna promemoria och icke å formuläret för någon enskild arbetare.

Med afseende å de i frågeformulär B framställda spörsmål bör särskildt uppmärksammas:

under moment 1:

att anteckning göres om arbetarens såväl *för-* som *tillnamn;*

att födelseorten angifves efter län (för arbetare, som äro födda på landsbygden), stad eller köping, hvarjämte för arbetare vid anstalt på landsbygden särskildt inhämtas,

huruvida arbetaren är född inom den kommun, där anstalten är belägen; *att,* därest arbetare varit *gift* flere gånger, allenast angifves året för det första äktenskapets ingående;

under moment 4:

att arbetarens *specialitet* angifves efter hans egen uppgift (dock med anteckning, då han enligt undersökningsförrättarens åsikt är att anse som lärling eller biträde) och, i händelse densamma icke skulle vara upptagen å bilagda specialitetsförteckning, med angifvande af den särskilda specialitet, hvartill den enligt inhämtade upplysningar lämpligen kan hänföras;

under moment 5:

att, för så vidt arbetaren uppgifvit sig hafva fått *anställning hos nuvarande arbetsgifvaren* efter ingången af år 1903, uppgift äfven skall lämnas angående förutvarande arbetsgifvares namn; *att,* då arbetare uppgifvit sig hafva *arbetat utomlands,* jämväl bör inhämtas, huruvida detta skett för svensk arbetsgifvares räkning;

under moment 6:

att öfvertidsarbete angifves i enlighet med den vid anstalten gällande praxis; dock bör natt- och söndagsarbete för sådana arbetare, af hvilkas ordinarie arbetstid en del är förlagd till nätter eller söndagar, icke räknas som öfvertidsarbete, utan endast uppföras under frågan »Arbetstimmar (ordinarie) per vecka? Däraf nattarbete eller söndagsarbete?»

att, då *arbete i skift* endast förekommer under viss tid af året, anteckning därom bör göras;

under moment 7:

att vid frågan: »Har Ni *fri bostad*» äfven bör efterforskas, huruvida arbetaren fått sig bostad upplåten af arbetsgifvaren mot visst afdrag af lönen.

under moment 8:

att, då *arbete i hemmet* förekommit, äfven bör utrönas af hvilket slag detta arbete varit, samt huru stor inkomst under år 1902 därmed varit förenad;

under moment 9:

att, därest arbetare uppgifver sig vid *beväringsmönstring* hafva blifvit befriad från militärtjänsten, tillika bör anmärkas anledningen till denna befrielse (t. ex. för lyte, organiskt fel, allmän svaghet m. m.);

att, beträffande *kronisk sjukdom eller lyte* särskildt bör efterfrågas, om vederbörande lider af allmän svaghet, blodbrist, ögonsjukdom (speciellt närsynthet), envis, långvarig hosta eller åderbråck;

att vid frågan om vederbörande behandlats för sjukdom, förorsakad genom yrkets utöfvande, det särskildt är af vikt att utröna, huruvida blykolik eller blyförgiftning förekommit.

Undersökningsförrättaren förständigas uttryckligen att vid arbetets utförande iaktta ga en strängt opartisk hållning samt att icke under några förhållanden låta de af arbetaren lämnade uppgifter komma under arbetsgifvares eller andras ögon. Utfrågningen af arbetarne får således aldrig ske i arbetsgifvares eller annan persons närvaro.

I alla tvifvelaktiga fall bör undersökningsförrättaren från Kollegium inhämta särskilda förhållningsregler.

Stockholm den 9 maj 1903.

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Henning Elmquist.

Nils Ahlberg.

Häraf åskådliggöres, huru agenter och ombud haft att gå tillväga vid sitt insamlingsarbete. Det uti förhållningsreglerna omnämnda formuläret till en särskild promemoria (se sid. 33*—34*) för inhämtande från såväl arbetsgifvare som arbetare å hvarje besökt arbetsplats af en del uppgifter utöfver de i frågeformulär B upptagna spörsmålen har ock i tillräckligt antal tryckta exemplar tillhandahållits ombuden samt af dem insändts till kollegium, vederbörligen ifylldt, samtidigt med de insamlade primäruppgifterna. Kollegium har ock till ledning vid arbetet tillhandahållit agenter och ombud den å sid. 59*—60* återgifna förteckningen öfver de yrkesspecialiteter, till hvilka arbetare vid tryckerier och därmed förenad handtering äro att hänföra. Några dagar före ombudets besök på de olika arbetsplatserna för arbetarnes utfrågande har arbetsgifvaren ock från kollegium därom erhållit meddelande, med hvilket tillika följt ett tryckt tillkännagifvande om undersökningen, afsedt att anslås å lämpliga platser inom de olika arbetslokalerna.

Med afseende å vidare den sanitära undersökningen för utrönande af arbetslokalernas beskaffenhet aflät kollegium i oktober 1903 en cirkulärskrifvelse till hälsovårdsnämnderna — och i 2 fall till kommunalnämnderna — å de orter, undersökningen var afsedd att omfatta, med öfverlämnande af ett erforderligt antal af frågeformulär C, samt anhöll, att nämnden ville gå i författning om de önskade primäruppgifternas insamlande. Särskildt fästes vederbörandes uppmärksamhet därå, att uppgifterna helst borde upptagas af läkare samt att ett flertal besök å olika tider af dagen borde göras på hvarje särskild anstalt för erhållande af tillfredsställande uppgifter angående dagerförhållanden, belysning och luftväxling, för tagande af luftprof etc.

Sedan genom de inkomna uppgifterna blifvit utrönt, hvilka speciella sjuk-, begrafnings- m. fl. dylika kassor förefunnos bland arbetspersonalen, tillställdes hvarje kassa exemplar af formulär D för afgifvande af uppgifter.

Äfven vid denna undersökning, liksom vid de tidigare verkställda, hafva de äskade upplysningarna i allmänhet blifvit beredvilligt lämnade. Framförallt erkännansvärdt är alltjämt det tillmötesgående, som många arbetsgifvare visat genom att verkställa de begärda utdragen ur aflöningslistorna, hvarvid så specificerade

uppgifter som möjligt lämnats angående utbetalta arbetslöner äfvensom arbetstidens längd och fördelning för hvarje arbetare. Ett ganska afsevärdt antal löneuppgifter hafva ock på detta sätt erhållits för flera år i följd, hvarigenom deras värde gifvetvis i väsentlig grad ökats. Omnämnas bör dock, att relativt många arbetsgifvare denna gång befunnits mindre villiga eller alldeles obenägna att lämna de begärda uppgifterna. I regel har såsom skäl härför anförts, att man icke velat ikläda sig de med uppgifternas afgifvande förenade kostnader. Fruktan för, att de aflämnade uppgifterna skulle blifva tillgängliga för konkurrenter eller andra obehöriga, har ock i några fall varit anledningen till, att man ställt sig afvisande. Emellertid hafva, om ock i en del fall först efter upprepade påminnelser och långvarigt dröjsmål, i allmänhet fullständiga uppgifter rörande driften och därmed sammanhängande förhållanden (enligt hufvudformulär A) bekommits från 274 af de 326 anstalter, undersökningen omfattat. Utdrag ur aflöningslistorna (vare sig enligt bil. 1, eller oftare enligt bil. 2, till frågeformulär A), jämväl dessa i regel fullständiga, föreligga från 195 anstalter af hvilka 151 insändt sådana för endast ett år och 44 för två eller flera år (jfr härom vidare kap. 8 i det följande).

Icke heller vid denna undersökning har tillträde till arbetslokalerna förvägrats de af kollegium anlitade agenterna eller ombuden för insamlande af primäruppgifter från arbetarne. Af arbetarne själfva hafva ock, såsom var att vänta, undersökningarna omfattats med intresse. Användbara uppgifter enligt formulär B hafva erhållits från 7,855 arbetare, eller på några hundratal när samtliga vid de afsedda anstalterna anställda. De arbetare, för hvilka uppgifter saknas, äro hufvudsakligen sådana, som vid undersökningstillfället varit frånvarande på grund af sjukdom, fullgörande af värnplikt eller andra orsaker. Undantagsvis har det dock fortfarande inträffat, att arbetare afsiktligt hållit sig undan för att ej behöfva lämna upplysningar om sig och sina förhållanden eller ock rent af vägrat att ingå i svaromål.

Att ett så rikhaltigt och i stort sedt tillfredsställande primärmaterial kunnat erhållas från såväl arbetare som arbetsgifvare — ehuru, som nämndt, från en del af dessa senare först efter lång

väntan — torde i främsta rummet vara att tillskrifva den intresserade medverkan, som varit att påräkna, och de upprepade anmaningar, som till dem därom utgått från deras resp. fackliga organisationer[1]).

Slutligen må äfven erinras om den stora beredvillighet, hvarmed vederbörande hälsovårdsmyndigheter i allmänhet fullgjort den del af undersökningen, som varit dem anförtrodd. Uppgifter enligt formulär C hafva sålunda erhållits för 316 af samtliga 326 arbetsställen, och äro de sålunda erhållna uppgifterna af så mycket större värde, som de till öfvervägande del åtföljts af s. k. luftprof (jfr härom vidare kap. 12 i det följande)[2]). Äfven från arbetarnes understödskassor hafva de dem tillställda frågeformulären i regel återkommit, behörigen besvarade.

I den mån erforderliga primäruppgifter började till kollegium inkomma, vidtog den första granskningen och bearbetningen af det vidlyftiga materialet. Tyvärr visade det sig dock tämligen omedelbart, att de af kommitterade vid framläggande af förslag rörande förevarande undersökning till en början hysta betänkligheter — att under en öfvergångs- och organisationsperiod sådan som den då förestående anordna en så omfattande och kräfvande specialundersökning — voro vida mera välgrundade än som på förhand kunnat förutses. Den samtidigt med denna specialundersökning påbörjade mera allmänna delen af det arbetsstatistiska arbetet tog nämligen den för arbetenas ledning och utförande anställda otillräckliga personalen i anspråk i betydligt större utsträckning än beräknadt var. Härtill kom, att den stora undersökningen af den mekaniska verkstadsindustrien måste fullbordas — hvilket först kunde ske under sommaren 1904 — innan kompletteringen och bearbetningen af de inkomna tryckeriuppgifterna kunde upptagas i större omfattning. Som emellertid äfven därefter den fåtaliga

[1]) Tack vare denna medverkan från organisationernas sida har ock den i det följande meddelade utförliga redogörelsen för organisationsväsendet blifvit möjlig att åstadkomma.

[2]) I de flesta fall har för utrönande af luftens kolsyrehalt den af professor O. Pettersson inventerade metoden för luftanalyser kommit till användning. Då emellertid uti landsortsstäderna erforderliga apparater för dylika profs anställande i allmänhet icke förefinnas, hafva många hälsovårdsnämnder, på kommerskollegii anvisning, för luftprofvens åstadkommande och analysering anlitat Centralanstalten för luftanalyser i Stockholm (föreståndare Maria Kinberg).

personalen hufvudsakligen måste ägna sig åt den nyssnämnda socialstatistiken af mera allmän art, som enligt den fastställda planen i främsta rummet borde vara föremål för afdelningens verksamhet, samt därjämte tagits i anspråk för det med hvarje år växande utrednings- och upplysningsarbete, för hvilket afdelningen anlitats, utan att anslagen för det arbetsstatistiska arbetet i motsvarande grad blef ökadt, trots kollegii därom gjorda upprepade framställningar, kunde arbetet med tryckeriundersökningen alltjämt endast långsamt fortgå.

Under senare delen af år 1904 och förra delen af år 1905 införskaffades dock den väsentligaste delen af ännu från arbetsgifvarne uteblifna uppgifter samt utsändes, i den mån granskningen fortgick, anmärkningsskrifvelser för erhållande af nödiga kompletteringsuppgifter. Den med tryckeriundersökningen närmast sysselsatta och med densamma förtrogne tjänstemannens afgång till annan befattning vållade emellertid då ånyo ett beklagligt afbrott i bearbetningens jämna fortgång. Under loppet af år 1905 fullbordades likväl större delen af det vidlyftiga tabellarbetet.

Först med ingången af år 1906 hade sålunda utarbetandet af textframställningen kunnat taga sin början, hvilket arbete enligt den ursprungliga planen till hufvudsaklig del skolat utföras af afdelningens föreståndare. Allt ifrån nämnda tidpunkt har denne emellertid måst ägna allt större del af sitt arbete åt fullgörande af de honom meddelade, tid efter annan förnyade uppdrag att medverka för biläggande af en del mera omfattande arbets- och lönetvister. Och under de tider af året, föreståndaren icke åtnjutit tjänstledighet för nyssnämnda uppdrags utförande, har han icke kunnat ägna något mera ingående arbete åt tryckeriundersökningen, utan måst jämte öfriga tjänstemän utföra annat mera trängande utrednings- och organisationsarbete, som påkallats af de viktiga nya arbetsområden, som under de senare åren tillagts kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Icke heller någon annan af afdelningens under dessa år alltjämt otillräckliga personal, bland hvilken täta och för arbetenas bedrifvande högst menliga ombyten årligen ägt rum, har lämpligen kunnat öfvertaga annat än mindre delar af de återstående arbetena med tryckeriundersökningen. Dessa hafva därför, sedan de under en längre tid måst ligga helt och

hållet nere, till hufvudsaklig del fått anförtros åt en extra tjänsteman å afdelningen, som visserligen varit för arbetet synnerligen väl skickad, men hvilken på grund af särskilda uppdrag och i öfrigt strängt arbete inom annat ämbetsverk, där han haft ordinarie anställning, endast tidvis kunnat taga befattning med tryckeriundersökningen.

Under sådana förhållanden har det först med den förstärkning af arbetskrafter, som under senare delen af år 1908 tillförts afdelningen, blifvit möjligt att få detta arbete fullbordadt och utgifvet, därvid flera af afdelningens tjänstemän medverkat.[1])

För att värdet af förevarande undersökning icke skulle blifva i afsevärdare mån förringadt genom det sålunda betydligt försenade fullbordandet af densamma — hvilket särskildt kunnat befaras blifva fallet med afseende å utredningen om arbetarnes löneförhållanden — hafva emellertid dels de först insamlade löneuppgifterna kompletterats med sådana äfven för senare år, dels ock andra delar af utredningen i görligaste mån fullständigats. Sålunda har redogörelsen för organisationsväsendet förts ända fram till år 1908, redogörelsen för tarifferna utsträckts att omfatta nu gällande, under år 1908 träffade arbets- och löneaftal, redogörelsen för arbetskonflikterna likaledes utsträckts t. o. m. år 1908 o. s. v. Huru beklagligt det därför än måste vara, att föreliggande undersökning af tryckerier och därmed förenad handtering på grund af ofvan anförda omständigheter kunnat afslutas först efter flera års förlopp, torde dock genom de sålunda vidtagna kompletteringarna de i det följande meddelade resultaten till sina väsentligaste delar alltjämt vara af aktuellt intresse.

---

[1]) Den närmaste ledningen af arbetena med tryckeriundersökningen handhades till en början under föreståndarens öfverinseende af dåvarande amanuensen Nils Ahlberg (afgången 1904) och därefter, vid sidan af annat arbete, af amanuensen, sedermera aktuarien J. Ekman (afgången 1906), med biträde af olika extra tjänstemän. Vissa delar af tabellbilagorna samt större delen af textafdelningen har utarbetats af förutvarande amanuensen å afdelningen, sekreteraren i kungl. generalpoststyrelsen A. E. M. Ericsson. Vidare hafva särskilda kapitel utarbetats af d:r Erik Sjöstrand, amanuenserna Gösta Bagge och Otto Järte samt d:r Nils Bergsten. Sedan den sistnämnde den 1 juli 1908 blifvit förordnad till förste aktuarie och ledare af de större specialundersökningarna, har han, såsom redan i förordet blifvit omnämndt, med biträde af andra af afdelningens tjänstemän ombesörjt den slutliga redigeringen och utgifvandet af berättelsen.

Tryckerier och därmed förenad handtering.

1. Fabriksdriften.

I kommerskollegii berättelse angående fabriker och handtverk för år 1903 redovisas tillhopa 339 boktryckerier, 36 lito- och kemigrafiska anstalter, 18 klichéanstalter och stilgjuterier, 65 bokbinderier och kontorsboksfabriker samt 29 album-, portfölj-, kartong- och etuifabriker m. m. Härvid är dock att märka, att ett större antal anläggningar dubbelräknats, i det att t. ex. ett boktryckeri, där äfven bokbinderiarbeten utförts i någon mera betydande omfattning, upptagits såväl under rubriken »boktryckerier» som under rubriken »bokbinderier och kontorsboksfabriker».

På sätt framgår af *tab. litt. A*, funnos år 1903 enligt fabriksstatistiken vid ofvannämnda anstalter tillhopa 9,319 arbetare. Till-

Tab. litt. A. Tryckerier m. m. år 1903.

1.	2.	3.	4.	5.
Grupper.	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	Tillverkningens värde. Kronor.	Bevillningstaxerad inkomst. Kronor.
Boktryckerier	339	5,633	13,359,159	2,279,742
Lito- och kemigrafiska anstalter	36	1,720	2,831,139	198,791
Klichéanstalter och stilgjuterier	18	212	550,434	20,018
Bokbinderier och kontorsboksfabriker	65	1,292	2,913,698	181,448
Album-, portfölj-, kartong- och etuifabriker m. m.	29	462	1,153,452	65,685
Summa	—	**9,319**	**20,807,882**	**2,745,684**

verkningens sammanlagda värde under året beräknades till 20,807,882 kronor. För boktryckerierna ensamt representerade tillverkningarna ett värde af 13,359,159 kronor, hvaraf sätt- och tryckningskostnader 8,776,915 kronor och förbrukadt papper 4,582,244 kronor. Den för bevillning uppskattade inkomsten af samtliga anstalters rörelse belöpte sig år 1903 till 2,745,684 kronor, hvaraf för boktryckerierna 2,279,742 kronor.[1])

Såsom redan uti inledningen blifvit antydt, hafva vid 1903 års arbetsstatistiska undersökningar af tryckerier och därmed förenad handtering uteslutits dels sådana arbetsställen, hvilka icke bedrifvit egentligt bokbinderi, utan endast kartong-, påse- och spelkortstillverkning m. m., dels ock vissa, på spridda orter belägna anstalter, där endast ett fåtal arbetare varit sysselsatta. Undersökningen har sålunda, efter hvad som framgår af tab. 1, kommit att omfatta tillhopa 326 arbetsställen, belägna å 87 olika platser i riket.

Användbara uppgifter enligt form. A rörande *fabriksdriften år 1902* — mer eller mindre fullständiga — föreligga från 274 af de undersökta anstalterna, och hafva dessa uppgifter i den mån sådant lämpligen kunnat ske, blifvit tabellariskt sammanställda i bil. 1 (sid. 233 o. f.). Under hänvisning i öfrigt till ifrågavarande sammanställning meddelas här de hufvudsakligaste resultat, denna del af undersökningen gifvit vid handen.

Tiden för verksamhetens början vid de anstalter (till antalet 268), för hvilka uppgifter härom erhållits, framgår af följande tablå, hvari jämväl meddelas upplysning om antalet anstalter, som bedrefvos af *aktiebolag*, och om tiden för dessa aktiebolags bildande.

[1]) Uppgifter i anförda hänseende föreligga nu ända t. o. m. år 1907 och meddelas här dylika uppgifter för

Tryckerier m. m. år 1907.

Grupper.	Ant. arb.-ställen.	Ant. arb.	Tillverkn.-värde, kr.	Bev.-tax. inkomst, kr.
Boktryckerier	365	6,443	17,892.770	2,901,036
Lito- och kemigrafiska anstalter	38	1,975	3,734.094	316,689
Klicheanstalter och stilgjuterier	22	336	990,493	38,920
Bokbinderier och kontorsboksfabriker	71	1,954	4,348,613	298,020
Album-, portfölj-, kartong- och etuifabr. m. m.	35	818	1,378.717	100,833
Summa	—	**11,526**	**28,334,687**	**3,655,498**

	Antal grundlagda företag. Hela antalet.	Däraf som aktiebol. grundl.	Till aktiebol. ombildade företag.
Före år 1800	8	—	—
Åren 1801—40	12	—	—
1841—50	23	—	—
1851—60	20	2	—
1861—70	27	[1])—	2
1871—80	34	[2])5	[3])13
1881—90	66	[2])9	10
1891—1900	67	[2])16	[3])28
1901 o. följ.	11	4	19
Summa	268	36	72
Summa aktiebolag			108

År 1902 innehades alltså 108 företag (d. v. s. 33 % af hela antalet vid denna undersökning redovisade anstalter) af aktiebolag. Endast 36 af ifrågavarande anstalter voro emellertid ursprungligen grundade af aktiebolag; de öfriga 72 utgjordes af till aktiebolag ombildade företag.

Ungefär hälften (133) af de i anförda tablå upptagna anstalterna hade tillkommit under tjugoårsperioden 1881—1900. Före år 1850 voro 43 anstalter grundlagda, och af dessa kunde 8 räkna begynnelsen af sin verksamhet från tiden före år 1800.

Rörande de åtta äldsta anstalterna må här meddelas några korta historiska data.

Akademiska boktryckeriet i Uppsala grundades genom Gustaf II Adolfs privilegium af den 31 mars 1613 för Eskil Mattson att vara boktryckare i Uppsala. Bland dennes efterträdare på 1600-talet märkes Henrik Curio, som blef »afsatt» efter en visitation på tryckeriet af Inspectores Typographiæ, men sedermera genom sin svåger Olof Rudbecks försorg fick tillstånd att drifva tryckeri vid sidan af det Akademiska. Curios efterträdare såsom akademisk boktryckare blef 1685 Henrik Keyser, hvilken jämsides dref det af hans fader, kungl. boktryckaren Henrik Keyser i Stockholm, upprättade tryckeriet (se nedan). Sedan ännu en Henrik Keyser innehaft tryckeriet, öfvergick det 1701 till Johan Henrik Werner, som på en gång var akademisk boktryckare i Uppsala och kunglig boktryckare i Stockholm. Bland innehafvarne på 1700-talet märkes för öfrigt tit. professorn Evald Ziervogel och på 1800-talet den politiske författaren och

[1]) En anstalt grundades af ett aktiebolag, men har sedermera öfvergått i enskild ägo.

[2]) Ytterligare en anstalt grundades ursprungligen af ett aktiebolag, men har sedermera öfvergått i enskild ägo.

[3]) Ytterligare en anstalt ombildades till aktiebolag, men har sedermera öfvergått i enskild ägo.

medlemmen i Auroraförbundet Wilh. Fredrik Palmblad. Nuvarande ägare är sedan 1869 Edvard Berling, hvilkens namn tryckeriet äfven bär.

A. F. Berghs boktryckeri i Västerås grundlades 1621 af biskopen Joh. Rudbeckius. Sitt namn har anstalten efter den näst sista ägaren, konstförvanten A. F. Bergh. Innehafvare är numera And. Pers. Från tryckeriet utgifves Västmanlands läns tidning.

K. L. Beckmans tryckeri i Stockholm leder sitt ursprung från det af Joh. Gezelius d. ä. med G. C. Winter såsom föreståndare sedan 1668 i Åbo drifna Kungl. Finska boktryckeriet. Gezelius öfverlämnade 1690 tryckeriet till sin son biskop Gezelius d. y., under hvilkens tid verksamheten förlades till Stockholm med bibehållande af namnet. En återflyttning till Finland skedde dock, ehuru endast för ett par år, och föranleddes denna af krigsoroligheterna under Karl XII. Gezelius d. y. öfverlät 1715 tryckeriet till H. C. Merckell. Under dennes arfvingar råkade det i förfall, men blomstrade åter upp under J. A. Carlbohms mångåriga ledning (1769—1812). Med skilsmässan från Finland 1809 upphörde den gamla benämningen Kungl. Finska boktryckeriet, och anstalten antog namn af innehafvarne, som efter J. A. Carlbohm blefvo A. Gadelius och dennes sterbhus, vidare F. B. Nestius och 1829 L. J. Hierta. På officinen utkom den 6 dec. 1830 det första profnumret af Aftonbladet, hvarefter en mindre del af tryckeriet afskildes för tidningsverksamheten. Hierta efterträddes såsom ägare 1847 af faktorn Johan Beckman, som i sin ordning öfverlämnade tryckeriet till sonen K. L. Beckman, för hvars sterbhus det nu drifves med C. Fr. Bernström såsom föreståndare.

Amiralitets- och stadsboktryckeriet i Karlskrona anlades 1726 af J. L. Happenius, som af Kanslikollegium erhöll tillstånd att vara »stadsboktryckare» och sedan af Kungl. Amiralitetskollegium 1728 jämväl antogs att vara dess boktryckare. Sedan 1753 utgifves från detta tryckeri tidningen Karlskrona Veckoblad. Senaste ägaren har varit f. stadskassören F. G. Hallén, död 1902. Tryckeriet och tidningen innehades 1903 af Halléns sterbhus.

Statlanders boktryckeri och bokbinderi i Stockholm grundades 1726 af R. W. Statlander och tillhörde i oafbruten följd denna släkt ända till 1885, då det öfvertogs af den nuvarande ägaren P. Henriksson. Boktryckeriafdelningen tillkom först år 1889.

Berlingska boktryckeriet i Lund grundades 1742 af C. G. Berling, som blef akademiens boktryckare. Tryckeriet öfvergick från far till son inom den Berlingska släkten ända till 1830 och förblef äfven sedermera i denna släkts ägo till 1874, då kammarherre Ad. Rappe inträdde såsom ägare. Rörelsen öfvertogs 1886 af bolaget »Fredrik Berlings boktryckeri», som två år därefter ombildades till det nuvarande »Berlingska boktryckeri- och stilgjuteriaktiebolaget».

Bohlinska boktryckeriet i Örebro upprättades af gesällen Johan Lindh, som 1752 erhöll privilegium att vara boktryckare i Örebro och kallade sig kunglig privilegierad boktryckare. Bland hans efterträdare märkes N. M. Lindh, som på 1830-talet uppdref detta tryckeri till det största i Sverige och införde den första snällpressen i landet. Lindh hade till år 1832 privilegium på tryckning af katekesen och förtjänade på försäljning af denna och andra andaktsböcker en stor förmögenhet.

Sitt nuvarande namn har tryckeriet efter boktryckaren och förläggaren Abr. Bohlin, som 1877 efterträddes af den nuvarande ägaren O. R. Svanberg.

P. A. Norstedt & Söners tryckeri i Stockholm leder närmast sitt ursprung från det af direktören Johan Peter Lindh i början af 1800-talet drifna tryckeriet, som 1821 inköptes af öfverdirektören P. A. Norstedt och af honom drefs under firma J. P. Lindhs änka till år 1823, då firmanamnet ändrades till P. A. Norstedt & Söner.

Före Lindh innehades tryckeriet af den betydande bokförläggaren Johan Georg Lange, som i sin hand förenat flera äldre tryckerier, bland andra det af den bekante

förläggaren Lars Salvius från 1742 till 1772 drifna tryckeriet, hvars ursprung kan spåras till en af Georg Gottl. Burchardi 1693 i Stockholm grundad tryckerianstalt.

Lange var innehafvare äfven af ett annat gammalt tryckeri, med anor upp till Henrik Keyser, som påstås 1625 ha fått till skänks af Gustaf II Adolf ett i Lifland eller Kurland eröfradt tryckeri och sedermera kallade sig kunglig boktryckare.

Genom inköp 1835 förvärfvade Norstedt af Henrik Fougt det s. k. kungliga tryckeriet, bland hvars föregående innehafvare märkas den bekante Peter Momma och Johan Henrik Werner, hvilken senare i sin hand förenat flera äldre tryckerier.

Allra äldst af de tryckerier, som införlifvats med det Norstedtska, är likväl det, som 1843 inköptes från L. J. Hierta, och hvars ursprung är det boktryckeri, som 1603 anlades i Stockholm af Anund Olofsson Helsing.

Det sista förvärfvet för Norstedtska firmans räkning skedde 1877, då efter C. V. A. Strandbergs död Post- och inrikes tidningars tryckeri inköptes, hvarmed tryckningen af denna tidning öfvertogs af firman.

För närvarande drifves boktryckeriet af aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner.

Arbetsinventarier. Rörande arbetsinventarierna hafva uppgifter — mer eller mindre fullständiga — inkommit från samtliga 274 anstalter. För 234 af dessa hafva redovisats motorer, drifna med vatten, ånga, gas, petroleum eller varmluft, till ett antal af 172 samt 470 hjälpmotorer (med drifkraft från förenämnda motorer eller från annat håll), däraf 462 elektriska, 1 luftkompressor och 7 ackumulatorer. För 169 af primärmotorerna har uppgifvits en samlad styrka af 1,422 hästkrafter.

Förekomsten af olika slags motorer framgår närmare af nedanstående öfversikt:

	Anstalter.	Motorer.	Hästkrafter.
Vattenturbiner	2	2	1
Ångmaskiner	32	37	542
Gasmaskiner	88	100	[1])758
Petroleummaskiner	32	32	111
Varmluftsmaskiner	1	1	10
Hjälpmotorer	132	470	—
Summa	—	642	—

Ångmaskinerna representerade den största styrkan eller i genomsnitt $14^2/_3$ hkr per maskin. För gasmaskinerna, som dock utgjorde betydligt öfver hälften (nära 60 %) af hela antalet primärmotorer, belöpte sig motsvarande genomsnittliga styrka till endast $7^2/_3$ hkr.

Af primärmotorerna redovisades från Stockholm 42 med tillhopa 700 hkr eller i det närmaste hälften af samtliga primär-

[1]) För 3 gasmaskiner vid trenne anstalter saknas uppgift om antal hkr.

motorers styrka. Hjälpmotorerna, af hvilka de största användes vid tidningstryckerier, förefunnos till öfvervägande del i Stockholm, nämligen till ett antal af 257 (55 %).

Vid de olika slagen af anstalter inom hithörande industri, fördelade sig motorerna på följande sätt:

	Primärmotorer.			Hjälpmotorer.	
	Anstalter.	Motorer.	Hkr.	Anstalter.	Motorer.
Bok- och accidenstryckerier	78	86	681[1]	58	304
Tidningstryckerier	56	66	487[2]	51	112
Bokbinderier	7	9	156	3	21
Litografiska anstalter	8	11	98	11	33
Summa	—	172	1,422[3]	—	470

Arbetsmaskiner, som användas i boktryckeriet, hafva redovisats från 258 anstalter, vid hvilka funnits 76 sättmaskiner, 1,051 tryckpressar och 353 öfriga hjälpmaskiner. Af sättmaskinerna tillhörde 34 formen »Linotyp» och 36 formen »Typograph»; för 6 sättmaskiner, ej upptagna bland arbetsinventarierna i bil. 1, saknas närmare uppgift om specialiteten. Det ojämförligt största antalet sättmaskiner, nämligen 48 eller 69 %, förekommo vid tidningstryckerierna, återstoden vid bok- och accidenstryckerier.[4]

Ifråga om tryckpressarna hafva uppgifter angående tryckytans storlek lämnats för 969 pressar, närmare fördelade på följande sätt:[5]

	Antal.		Sammanlagd
	Anstalter.	Tryckpressar.	tryckyta i kvm.
Snällpressar	207	440	314·97
Dubbelpressar	28	31	32·23
Tvåturspressar	12	23	25·03
Digelpressar	200	443	58·33
Rotationspressar	20	32	38·85
Summa	—	969	469·41

[1]) För en motor saknas uppgift om antal hkr.

[2]) För två motorer saknas uppgift om antal hkr.

[3]) För tre motorer saknas uppgift om antal hkr.

[4]) Antalet i Sverige försålda sättmaskiner 1898—1907 jämte en del andra uppgifter om sättmaskiner meddelas i kap. 9.

[5]) Nedanstående uppgifter öfverensstämma ej med de i bil. 1 (sid. 234—35) meddelade, enär i bemälta bil. bland antalet tryckpressar upptagits äfven sådana, för hvilka uppgifter saknats ang. tryckytan.

Sammanlagda tryckytan för samtliga 969 tryckpressar utgjorde alltså 469·41 kvm. Största tryckförmågan hade rotationspressarna med i genomsnitt 1·21 kvm. tryckyta per press. Därnäst kommo tvåturs- och dubbelpressar med resp. 1·09 och 1·04 kvm., vidare snällpressar med 0·72 och sist digelpressar med 0·13 kvm.

Af bil. 1 (s. 234—35) framgår, att dubbel- och rotationspressar hufvudsakligen användas vid tidningstryckerier. I Stockholm förekommo dock ej dubbelpressar vid något af de åtta tidningstryckerier, för hvilka uppgifter i anförda hänseende meddelats, utan användes där de större rotationspressarna, och var detta fallet äfven vid en del större tidningstryckerier i landsorten.

Tvåturspressar kommo, med några få undantag, till användning endast vid boktryckerier, och voro af hela antalet dylika maskiner (23 st.) ej mindre än 19 till finnandes vid tryckerier i Stockholm.

Snäll- och digelpressar däremot förekommo i större eller mindre utsträckning vid alla slagen af anstalter.

Samtliga redovisade tryckpressars fördelning på de olika slagen af anstalter framgår i öfrigt af följande sammanställning:

	Antal.		Sammanlagd tryckyta i kvm
	Anstalter.	Tryckpressar.	
Bok- och accidenstryckerier	127	623	277·77
Tidningstryckerier	84	266	170·63
Bokbinderier	5	25	9·61
Litografiska anstalter	11	55	11·40
Summa	—	696	469.41

Arbetsmaskiner, som användas i litografiska afdelningen, hafva redovisats från 36 anstalter till ett sammanlagdt antal af 354, nämligen 153 hand- och öfvertryckspressar, 119 snällpressar och 82 öfriga hjälpmaskiner. Från ett flertal anstalter hafva, enligt uppställningen i frågeformulär A, handpressar och öfvertryckspressar redovisats såsom olika slag af maskiner. Någon sträng åtskillnad finnes dock icke dem emellan, utan är öfvertryckspressen endast att anse som en specialitet af handpressen, hvarför de här äfven sammanförts under en rubrik.

Uppgifter om tryckytans storlek hafva från 28 anstalter lämnats för 238 arbetsmaskiner i den litografiska afdelningen, och utgjorde deras sammanlagda tryckyta 131·15 kvm. Häraf kommo

på 126 hand- och öfvertryckspressar 67·60 kvm. och på 112 snällpressar 63·55 kvm. vid resp. 24 och 21 anstalter[1]).

Såsom närmare framgår af bil. 1 (s. 235), användes helt naturligt arbetsmaskiner af ifrågavarande slag hufvudsakligen vid litografiska anstalter. Från dylika anstalter redovisades nämligen tillhopa 182 sådana arbetsmaskiner, däraf 96 hand- och öfvertryckspressar samt 86 snällpressar, med en uppgifven sammanlagd tryckyta af 90·95 kvm. Ett flertal boktryckerier, särskildt i Stockholm och Göteborg, hade dock äfven litografisk afdelning, och förekommo vid dessa anstalter i allt 70 litografiska pressar med 34·36 kvm. uppgifven sammanlagd tryckyta.

Från 46 arbetsställen hafva redovisats arbetsmaskiner, som användas i stil- och stereotypgjuteriet samt klichéanstalten, till ett sammanlagdt antal af 208, nämligen 49 handgjutningsmaskiner, 18 komplettgjutningsmaskiner och 141 öfriga hjälpmaskiner vid resp. 23, 6 och 39 anstalter. Enligt hvad den tabellariska öfversikten i bil. 1 (s. 236) utvisar, förekommo dylika arbetsmaskiner talrikast vid boktryckerier (120 st. vid 19 anstalter), men däremot icke alls vid bokbinderier. Vid 20 tidningstryckerier användes sammanlagdt 55 arbetsmaskiner af anförda slag och vid 7 litografiska anstalter 33 st.

I bokbinderiet, kartongafdelningen och dylikt hafva från 121 anstalter redovisats 1,355 arbetsmaskiner enligt nedanstående fördelning:

	Antal.	
	Anstalter.	Arbetsmaskiner.
Stans- och uthuggningsmaskiner	40	113
Falsmaskiner	32	49
Häft- och klammermaskiner	87	188
Pappskärmaskiner	64	101
Andra skärmaskiner	83	210
Förgyllningspressar	33	92
Insågningsmaskiner	13	17
Öfriga hjälpmaskiner	69	585
Summa —		1,355

[1]) Ofvanstående uppgifter om arbetsmaskiner i den litografiska afdelningen öfverensstämma ej fullt med de i bil. 1 (sid. 235) meddelade, enär i bemälta bil. bland antalet arbetsmaskiner inräknats äfven sådana, för hvilka uppgifter saknats ang. tryckytan.

Såsom exempel på »öfriga hjälpmaskiner» må nämnas följande, som redovisats från ett bokbinderi i Stockholm, nämligen stockpressar, vals, linjeringsmaskiner, pagineringsmaskiner, perforeringsmaskin, ansmörjningsmaskiner, ritsmaskiner, fräsmaskin och hyfvelmaskin, samt från en anstalt i Norrköping: kuvertmaskiner, påsmaskiner, hyllremsmaskiner och linjeringsmaskiner.

Hithörande arbetsmaskiner förekommo för öfrigt icke endast vid rena bokbinderier, utan äfven vid ett stort antal tryckerier och litografiska anstalter, som jämväl drefvo bokbinderirörelse.

Arbets- och förvaltningspersonal. För samtliga 274 anstalter, som i anförda afseende lämnat upplysning, hafva af arbetsgifvarna meddelats uppgifter om arbetspersonalens storlek och fördelning på olika specialiteter inom yrket. Under hänvisning i öfrigt till bil. 1 (s. 238—39) lämnas här i efterföljande tab. litt. B en öfversikt af arbetspersonalen enligt ifrågavarande uppgifter.

Tab. litt. B. Arbetspersonal vid 1903 års början.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Grupp af anstalter.	Antal anstalter.	Antal arbetare.								
		I sätteriet.	I tryckeriet.	I stil- och stereotypgjuteriet.	I litografiska afdelningen.	I bokbinderiet.	Öfr. eller ej uppgifna arb.	Summa.	Däraf	
									manliga.	kvinnliga.
Bok- och accidenstryckerier	145	1,590	849	123	182	479	335	**3,557**	2,851	706
Tidningstryckerier	96	1,133	449	63	15	53	237	**1,950**	1,772	178
Bokbinderier.....	12	25	35	—	39	634	24	**757**	390	367
Litografiska anstalter	21	53	96	81	449	583	133	**1,395**	864	531
Summa	**274**	**2,801**	**1,429**	**267**	**685**	**1,749**	**729**	**7,659**	**5,877**	**1,782**

Af anförda tabell framgår bland annat, att kvinnlig arbetskraft i mycket ringa utsträckning kommer till användning vid tidningstryckerier. Det är framför allt till bokbinderiarbete, som kvinnliga arbetare anlitas, och är detta fallet vid samtliga grupper af anstalter. Af hela antalet kvinnliga arbetare voro nämligen, enligt hvad bil. 1 närmare gifver vid handen, ej mindre än 1,089, d. v. s. öfver 60 %, sysselsatta med dylikt arbete, däraf 282 vid boktryckerier, 29 vid tidningstryckerier, 347 vid bokbinderier och

431 vid litografiska anstalter. Likaledes utgjorde antalet kvinnliga bokbinderiarbetare mer än 60 % af samtliga hithörande arbetare, såväl manliga som kvinnliga.

Inemot 40 % (3,078 arbetare) af hela den här redovisade arbetspersonalen hade anställning i Stockholm.

En mera ingående redogörelse för arbetarnes fördelning efter arbetsställen och yrkesspecialiteter m. m., grundad på uppgifter af arbetarna själfva, lämnas i nästföljande kap. 2.

Från 205 anstalter har redovisats vederbörlig förvaltningspersonal. Vid öfriga 69 af de 274 anstalter, från hvilka uppgifter rörande fabriksdriften föreligga, har dylik personal antingen ej varit anställd eller, där den funnits, användts till göromål, som ej varit att hänföra till anstaltens egentliga verksamhet, såsom butiksexpedition, lagerarbete m. m. I några fall hafva förvaltningsgöromålen bestridts af ägaren med familj.

Förvaltningspersonalens storlek och fördelning på olika grupper af anstalter framgår af tab. litt. C, som utgör ett sammandrag af de i bil. 1 (s. 240) härom meddelade uppgifterna. Hela an-

Tab. litt. C. Förvaltningspersonal vid 1903 års början.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Grupper af anstalter.	Antal anstalter.	Faktorer och förmän.		Kontorspersonal och öfrig förvaltningspersonal.		Summa.	Däraf	
		Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.		Manl.	Kvinnl.
Bok- och accidenstryckerier...	96	88	4	172	83	**347**	260	87
Tidningstryckerier	84	51	1	190	105	**347**	241	106
Bokbinderier	10	19	2	37	16	**74**	56	18
Litografiska anstalter.....	15	19	—	111	37	**167**	130	37
Summa	**205**	**177**	**7**	**510**	**241**	**935**	**687**	**248**

talet tjänstemän vid ifrågavarande 205 anstalter utgjorde 935, däraf 687 män och 248 kvinnor. Till faktorer och förmän räknades 184, hvaraf 7 kvinnor. Kontorspersonal och öfrig förvaltningspersonal förekom till ett antal af 510 män och 241 kvinnor eller tillsammans 751. Den kvinnliga förvaltningspersonalen synes

företrädesvis hafva varit, i egenskap af kontorsbiträden, sysselsatta vid tidningstryckerier.

Aflöningar. I sammanhang med uppgifterna om arbets- och förvaltningspersonalens storlek samt fördelning på olika grupper inom yrket hafva af arbetsgifvarna meddelats uppgifter jämväl om beloppet af till anförda personal under år 1902 utbetalda aflöningar.

Hvad arbetspersonalen beträffar, föreligga dylika uppgifter från 255 anstalter, representerande 7,426 arbetare, till hvilka under nämnda år utbetalades 6,766,934 kr. i aflöningar eller i medeltal till hvarje arbetare 917 kr.

Såväl absolut som relativt var Stockholm främst i anförda hänseende med 3,417,919 kr. i aflöningar till 3,078 arbetare eller i medeltal 1,110 kr. till hvarje arbetare. Andra rummet intogs af västra Sverige med 850 kr. pr arbetare, till hvilket resultat Göteborg bidrog med en medelaflöning af 910 kr. Vidare kommo Skåne och Blekinge med 840 kr., norra Sverige med 740 och östra Sverige med 730 kr. Lägst på skalan stod Småland med öarna, där motsvarande tal utgjorde 666 kr. [1])

I genomsnitt för hela riket ställde sig arbetslönerna högst vid tidningstryckerierna, där hvarje arbetare i medeltal uppbar 1,035 kr., därnäst vid boktryckerierna och bokbinderierna med resp. 927 och 925 kr. för hvarje arbetare; långt efter kommo de litografiska anstalterna med 695 kr. per arbetare.

Af den tabellariska öfversikten i bil. 1 (s. 239) framgår äfven, att 8 tidningstryckerier i Stockholm i aflöningshänseende stodo främst med 1,605 kr. per arbetare och en litografisk anstalt i Småland sist med 538 kr.

Rörande förvaltningspersonalen hafva uppgifter om aflöningarnas belopp meddelats från 188 anstalter, och utbetalades under år 1902 till 896 förvaltningstjänstemän vid dessa anstalter 1,703,795 kr. eller i medeltal 1,897 kr. till hvarje tjänsteman.

Bland de särskilda orterna intages här främsta rummet af Malmö med 2,610 kr. per tjänsteman, andra rummet af Stockholm med 2,270 kr. och det sista af västra Sverige (utom Göteborg) med 1,110 kr.

[1]) För bedömande af aflöningens storlek för olika kategorier af arbetare äro dessa medelsiffror dock ej af någon betydelse, utan hänvisas därvidlag till kap. 8.

Af de olika grupperna inom yrket kommo de litografiska anstalterna främst med i medeltal 2,526 kr. per tjänsteman, bokbinderierna i andra rummet med 2,226 kr., vidare tidningstryckerierna med 1,748 kr. och sist boktryckerierna med 1,672 kr.

Anledningen till att förvaltningspersonalens löner, i motsats till arbetspersonalens, voro så betydligt lägre vid bok- och tidningstryckerier än vid bokbinderier och särskildt vid litografiska anstalter, torde till hufvudsaklig del vara att söka däri, att, såsom förut påpekats, i fråga om förvaltningspersonalen kvinnlig arbetskraft användes i jämförelsevis mycket större utsträckning vid de förra slagen af anstalter än vid de senare, under det att ett motsatt förhållande ägde rum beträffande arbetspersonalen.

Fullständiga uppgifter om totalbeloppet utbetalda aflöningar hafva lämnats af 244 anstalter med 7,312 arbetare och 887 förvaltningstjänstemän. Aflöningssummornas storlek och lönernas genomsnittliga belopp för dessa anstalter, fördelade efter olika grupper af anstalter, framgår af följande tab. litt. D.

Tab. litt. D. Utbetalda aflöningar år 1902.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Bok- och accidenstryckerier.	Tidningstryckerier.	Bokbinderier.	Litografiska anstalter.	Tillsammans.
Antal anstalter	125	89	11	19	**244**
» *förvaltningspersonal*	321	331	68	167	**887**
» *arbetare*	3,339	1,841	754	1,378	**7,312**
Aflöningar till					
förvaltningspersonal	541,886	579,256	151,360	421,053	1,693,555
arbetare	3,100,964	1,910,350	697,322	957,515	6,666,151
	3,642,850	2,489,606	848,682	1,378,568	**8,359,706**
Medelaflöning					
per tjänsteman	1,688	1,750	2,226	2,521	**1,909**
» arbetare	929	1,038	925	695	**912**

Närmare uppgifter om arbetarnes aflöningsförhållanden meddelas i efterföljande kap. 8.

2. Arbetarnes fördelning efter arbetsställen och yrkesspecialiteter m. m.

Enligt hvad den uti tab. 1 sammanställda öfversikt af det redovisade antalet arbetsställen och arbetare gifver vid handen — jfr ock tab. litt. E och F här nedan — hafva vid förevarande undersökning personliga upplysningar enligt frågeformulär B afgifvits af 7,855 arbetare, hvaraf 5,867 manliga och 1,988 kvinnliga, vid de 326 anstalter undersökningarna omfattat. Liksom vid de närmast föregående undersökningarna — af de mekaniska verkstäderna — har jämväl vid förevarande undersökningar ett mindre antal af den vid tiden för uppgifternas inhämtande vid anstalterna anställda arbetspersonal icke till undersökningsförrättarne afgifvit uppgifter om sig och sina förhållanden.

Anledningarna härtill äro i hufvudsak desamma, som då anfördes (jfr Arbetsstatistik III, sid. 68 o. f. samt IV, sid. 82). Äfven om nu, såsom redan i det föregående blifvit omförmäldt, ett relativt obetydligt antal arbetare direkt vägrat eller undandragit sig att lämna de äskade uppgifterna, har dock allt fortfarande kvarstått det för öfrigt ju helt naturliga förhållandet, att ett antal arbetare vid undersökningstillfället icke varit vid anstalterna närvarande — till följd af sjukdom, fullgörande af värnplikt o. d. — och sålunda icke blifvit i tillfälle att aflämna uppgifter. Omnämnas må äfven, att samtliga arbetsförmän, som icke direkt deltaga i arbetet, räknats till förvaltningspersonalen och sålunda icke aflämnat uppgifter enligt frågeformulär B.

Tab. litt. E innehåller en öfversikt af antalet undersökta anstalter, fördelade efter antalet redovisade arbetare. Man finner af denna öfversikt, att af ifrågavarande anstalter endast 11 hade ett antal af mer än 100 arbetare. Af de redovisade arbetarne

Tab. litt. E. Antalet undersökta arbetsställen,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Arbetsorter.	Högst 10 arbetare.		11—25 arbetare.		26—50 arbetare.	
	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.
Stockholms stad	18	99	24	406	16	594
Östra Sverige: Uppsala	2	13	1	13	3	90
Eskilstuna	1	1	2	28	—	—
Norrköping	3	21	2	46	2	68
Linköping	2	17	2	45	—	—
Öfriga orter	20	136	7	105	1	40
Småland och öarna: Jönköping	1	7	3	44	—	—
Öfriga orter	6	20	11	192	1	34
Skåne och Blekinge: Malmö	7	40	5	77	1	28
Lund	2	15	2	24	—	—
Hälsingborg	3	22	2	37	3	109
Öfriga orter	13	96	9	127	1	27
Västra Sverige: Göteborg	11	73	10	152	1	36
Örebro	4	17	2	43	1	32
Öfriga orter	37	255	11	154	1	26
Norra Sverige: Gäfle	2	11	2	35	2	77
Öfriga orter	21	136	13	215	2	85
Summa	**153**	**979**	**108**	**1,743**	**35**	**1,246**
Häraf komma på:						
A. Bok- och accidenstryckerier	97	593	56	872	13	465
B. Tidningstryckerier	42	306	42	666	18	633
C. Bokbinderier	1	9	5	109	3	116
D. Litografiska anstalter	13	71	5	96	1	32

fördelade efter antalet redovisade arbetare.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
51—100 arbetare.		101—200 arbetare.		Mer än 200 arbetare.		Summa.	
Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.
9	680	2	291	3	959	**72**	**3,029**
—	—	—	—	—	—	**6**	**116**
—	—	1	134	—	—	**4**	**163**
—	—	—	—	1	583	**8**	**718**
1	68	—	—	—	—	**5**	**130**
—	—	—	—	—	—	**28**	**281**
1	85	—	—	—	—	**5**	**136**
1	51	—	—	—	—	**19**	**297**
1	52	1	135	—	—	**15**	**332**
1	84	—	—	—	—	**5**	**123**
—	—	—	—	—	—	**8**	**168**
1	65	—	—	—	—	**24**	**315**
4	270	3	430	—	—	**29**	**961**
—	—	—	—	—	—	**7**	**92**
—	—	—	—	—	—	**49**	**435**
—	—	—	—	—	—	**6**	**123**
—	—	—	—	—	—	**36**	**436**
19	**1,855**	**7**	**990**	**4**	**1,542**	**326**	**7,855**
11	766	2	291	2	746	**181**	**3,733**
2	135	—	—	—	—	**104**	**1,740**
1	86	3	388	1	213	**14**	**921**
5	368	2	311	1	583	**27**	**1,461**

hade 2,532 eller 32·2 % varit anställda vid dessa större anstalter. Vid 54 anstalter har arbetareantalet utgjort 26—100, eller tillhopa vid samtliga dessa anstalter 2,601 (33·1 %); återstående 261 anstalter hade ett arbetareantal af högst 25, eller sammanlagdt 2,722 (34·7 %).

Antalet redovisade arbetsställens och arbetares fördelning å olika delar af riket framgår af följande tablå.[1])

	Antal arbetsställen.	Antal arbetare.	%.
Stockholms stad	72	3,029	38·6
Östra Sverige	51	1,408	17·9
Småland och öarna	24	433	5·5
Skåne och Blekinge	52	938	11·9
Västra Sverige	85	1,488	19·0
Norra Sverige	42	559	7·1
Summa	326	7,855	100·0

Enligt § 1 mom. 5 tryckfrihetsförordningen må *boktryckeri* anläggas allenast »uti stad eller inom ett afstånd därifrån af högst en half mil eller uti köping». Det visar sig också, att af nu undersökta arbetsställen allenast 3 (2 accidenstryckerier och 1 litografisk anstalt) med tillhopa 109 arbetare voro belägna på landsbygden, under det att 316 med tillhopa 7,700 arbetare voro belägna i städer och 7, med tillhopa 46 arbetare, i köpingar.

Efter anstalternas art fördela sig arbetsställen och arbetare sålunda:

		Anstalter.	Arbetare.
Grupp A.	Bok- och accidenstryckerier	181	3,733
» *B.*	Tidningstryckerier	104	1,740
» *C.*	Bokbinderier	14	921
» *D.*	Litografiska anstalter	27	1,461

hvadan alltså grupp A är företrädd af det ojämförligt största antalet såväl anstalter som arbetare.

[1]) De här och i det följande angifna olika landsdelar omfatta: *Östra Sverige:* Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län; *Småland och öarna:* Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län; *Skåne och Blekinge*, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; *Västra Sverige:* Hallands, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Skaraborgs Värmlands och Örebro län; *Norra Sverige:* Kopparbergs, Gäfleborgs, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Antalet arbetare vid hvarje arbetsställe utgjorde i medeltal 24 för samtliga grupper af anstalter. Särskildt för bok- och accidenstryckerierna utgjorde motsvarande medeltal 21, för tidningstryckerierna 17, för bokbinderierna 66 och för de litografiska anstalterna 54.

I tab. 1 och 2 meddelas vidare en redogörelse för arbetarnes fördelning efter skilda *yrkesgrupper* och *yrkesspecialiteter*. Till belysande af de grunder, som följts vid denna fördelning, torde här få meddelas följande till undersökningsförrättarne utdelade

Förteckning

öfver de

Yrkesspecialiteter

till hvilka arbetare vid tryckerier och därmed förenad handtering äro att hänföra.

1. Faktorer och förmän, som själfva lägga hand vid arbetet.
2. Handsättare (formatpåläggare och reviderare, uppbindare, ombrytare, accidenssättare, tabellsättare, textsättare, musiknotsättare, annonssättare o. d.)
3. Maskinsättare och färdiggörare (äfven maskinsättarelärlingar och maskinskötare).
4. Sättarelärlingar (obs. ej maskinsättarelärlingar).
5. Öfriga sätteriarbetare (korrekturafdragare, uppassare, springpojkar o. d.)
6. Snäll- och rotationspresstryckare.
7. Snällpresstryckarelärlingar.
8. Digelpresstryckare (äfven lärlingar).
9. Iläggare.
10. Öfriga tryckeriarbetare (pappersräknare, formdragare, biträden o. d.)
11. Stereotypörer och galvanisörer.
12. Stilgjutare och färdiggörare (handmaskingjutare, komplettmaskingjutare och handgjutare).
13. Stilgjutarelärlingar.
14. Slipare, afbrytare m. fl. (uppsättare och isättare).

15. Gravörer och mekaniska arbetare (matrisjusterare, maskinreparatörer, mässingslinjearbetare m. fl.)
16. Fotokemigrafiska arbetare (fotografer, etsare, öfverförare, ljustryckare, preparatörer, retuschörer och biträden).
17. Litografer (kartgravörer, kromolitografer, merkantillitografer).
18. Litografelever.
19. Stentryckare (öfvertryckare, handpresstryckare, maskintryckare).
20. Öfriga litografiska arbetare (iläggare och biträden, maskinskötare, uppassare, mottagare, stenslipare, färgrifvare m. fl.).
21. Bokbindare (yrkeslärda bokbinderiarbetare af olika slag — dock ej förgyllare — sålunda äfven för portfölj-, etui- och finare kartongarbete).
22. Förgyllare (för hand- och maskinpress).
23. Bokbindarelärlingar.
24. Öfriga bokbinderiarbetare (såsom arbeterskor för enklare bokbinderiarbeten samt för paginering, perforering, gummering, fodral-, ask-, kartong-, päs- och kuverttillverkning).
25. Diverse arbetare (magasin- och hisskarlar, kuskar, drängar, städerskor, handtlangare, springpojkar m. fl.).

Dessa yrkesspecialiteter hafva sammanförts till yrkesgrupper på det sätt, att specialiteten n:r 1 upptagits såsom »förmän», specialiteterna n:r 2—5 såsom »sätteriarbetare», specialiteterna n:r 6—10 såsom »tryckeriarbetare», specialiteterna n:r 11—15 såsom »stilgjuteriarbetare», specialiteterna n:r 16—20 såsom »litografiska arbetare», specialiteterna n:r 21—24 såsom »bokbinderiarbetare» och specialiteten n:r 25 under den särskilda rubriken »diverse arbetare».

I texttabell litt. F hafva sammanförts de viktigaste af de tal, som framgå af tab. 1. Enligt hvad dessa tabeller gifva vid handen, var arbetarnes fördelning på olika yrkesgrupper följande.

	Antal.	%.
Förmän	198	2·5
Sätteriarbetare	2,852	36·3
Tryckeriarbetare	1,421	18·1
Stilgjuteriarbetare	164	2·1
Litografiska arbetare	803	10·2
Bokbinderiarbetare	1,915	24·4
Diverse arbetare	502	6·4
Summa	7,855	100·0

Af förmännen voro 65 anställda inom sätteri, 26 inom tryckeri, 3 inom stilgjuteri, 12 inom litografisk afdelning och 21, af hvilka 2 kvinnor, inom bokbinderi, medan de öfriga antingen förestodo arbetet inom olika yrkesgrenar samtidigt eller ock icke lämnat närmare uppgift om arten af sin verksamhet.

Den talrikaste gruppen är enligt nyss meddelade sammanställning sätteriarbetarne, hvilka utgjorde ej mindre än 2,852 eller 36·3 % af hela antalet. Därnäst i ordningen följa bokbinderiarbetarne (24·4 %) och tryckeriarbetarne (18·1 %). Endast 502 arbetare (6·4 %) hafva, såsom icke hänförliga till särskild yrkesgrupp, redovisats såsom »diverse arbetare».

Beträffande antalet till olika yrkesgrenar hörande lärlingar och elever lämnas här nedan en öfversikt. Däri upptagas dock ej maskinsättarelärlingar och digelpresstryckarelärlingar, enär dessa båda kategorier vid fördelningen på specialiteter inräknats bland de yrkeslärda arbetarne. De uppgifter, som i öfversikten meddelas om antalet lärlingar i förhållande till antalet yrkeslärda arbetare, hafva på det sätt beräknats, att antalet sättarelärlingar (maskinsättarelärlingar ej inräknade) jämförts med antalet handsättare, antalet snällpresstryckarelärlingar med antalet snäll- och rotationspresstryckare o. s. v.

	Antal.	På 100 yrkeslärda arbetare.
Sättarelärlingar	752	40
Snällpresstryckarelärlingar	194	46
Stilgjutarelärlingar	11	44
Litografelever	39	41
Bokbindarelärlingar	184	50

Tab. litt. F. Öfversikt af antalet

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsorter.	Antal anstalter.	Förmän.		Sätteri-arbetare.		Tryckeri-arbetare.	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Stockholms stad	72	19	5	824	168	559	113
Stockholms län	5	1	—	26	10	15	—
Uppsala län: Uppsala	6	5	—	61	6	31	1
Öfriga orter	2	1	—	11	—	2	—
Södermanlands län: Eskilstuna	4	3	—	15	6	13	—
Öfriga orter	5	—	—	35	1	8	—
Östergötlands län: Norrköping	8	9	—	63	5	33	9
Linköping	5	5	—	38	3	17	3
Öfriga orter	8	3	—	42	1	18	3
Jönköpings län: Jönköping	5	4	—	35	1	13	5
Öfriga orter	1	1	—	8	—	5	—
Kronobergs län	3	4	—	36	—	13	—
Kalmar »	11	6	—	77	12	19	16
Gottlands »	4	2	—	6	22	6	—
Blekinge »	7	3	—	56	—	7	—
Kristianstads »	5	5	—	43	3	12	—
Malmöhus län: Malmö	15	3	—	110	—	54	7
Lund	5	5	—	58	2	15	6
Hälsingborg	8	10	—	62	3	29	13
Öfriga orter	12	5	—	77	2	22	—
Hallands län	9	5	—	38	19	12	—
Göteborgs och Bohus län: Göteborg	29	29	—	203	17	106	33
Öfriga orter	6	3	—	25	2	5	—
Älfsborgs län	8	3	—	49	4	9	1
Skaraborgs län	13	5	—	31	36	17	—
Värmlands »	9	4	—	53	15	24	—
Örebro län: Örebro	7	4	—	49	1	19	—
Öfriga orter	4	4	—	25	1	6	—
Västmanlands län	8	4	—	54	—	17	—
Kopparbergs »	4	3	—	35	—	16	—
Gäfleborgs län: Gäfle	6	9	—	57	—	25	—
Öfriga orter	8	4	—	23	9	7	—
Västernorrlands län	9	12	—	69	8	27	—
Jämtlands »	5	4	—	23	10	9	—
Västerbottens »	4	2	—	28	3	10	—
Norrbottens »	6	4	—	36	1	11	—
Summa	**326**	**193**	**5**	**2,481**	**371**	**1,211**	**210**

arbetare inom olika yrkesgrupper.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Stilgjuteri-arbetare.		Litografiska arbetare.		Bokbinderi-arbetare.		Öfriga arbetare.		Summa.	
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
88	6	245	35	306	530	122	9	**2,163**	**866**
—	—	—	—	—	—	2	—	**44**	**10**
—	—	—	—	—	—	12	—	**109**	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	**14**	—
2	—	14	—	45	64	1	—	**93**	**70**
—	—	—	—	—	—	1	—	**44**	**1**
9	—	152	12	70	299	54	3	**390**	**328**
—	—	27	—	13	16	8	—	**108**	**22**
6	—	2	—	5	8	1	—	**77**	**12**
—	—	26	1	12	36	2	1	**92**	**44**
—	—	—	—	—	—	1	—	**15**	—
1	—	—	—	—	—	6	—	**60**	
1	—	10	—	16	8	11	4	**140**	**40**
1	—	—	—	—	—	3	2	**18**	**24**
—	—	—	—	—	2	7	—	**73**	**2**
—	—	—	—	—	—	2	—	**62**	**3**
6	—	47	14	8	59	23	1	**251**	**81**
21	8	—	—	2	1	5	—	**106**	**17**
2	—	5	—	3	15	23	3	**134**	**34**
—	—	42	10	3	1	7	6	**156**	**19**
—	—	—	—	—	—	12	—	**67**	**19**
12	—	130	8	137	201	70	15	**687**	**274**
—	—	—	—	—	—	2	—	**35**	**2**
—	—	—	—	2	—	5	—	**68**	**5**
1	—	—	—	2	—	7	2	**63**	**38**
—	—	—	—	—	—	6	—	**87**	**15**
—	—	7	—	—	—	12	—	**91**	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	**35**	**1**
—	—	—	—	—	—	3	1	**78**	**1**
—	—	—	—	11	6	8	2	**73**	**8**
—	—	9	—	14	6	2	1	**116**	**7**
—	—	—	—	3	—	5	—	**42**	**9**
—	—	7	—	7	1	13	5	**135**	**14**
—	—	—	—	3	—	4	—	**43**	**10**
—	—	—	—	—	—	3	—	**43**	**3**
—	—	—	—	—	—	4	—	**55**	**1**
150	**14**	**723**	**80**	**662**	**1,253**	**447**	**55**	**5,867**	**1,988**

Jämförelsen visar en anmärkningsvärd öfverensstämmelse för de olika grupper af arbetare, om hvilka här är fråga, i det att för samtliga dessa grupper 40 à 50 lärlingar eller elever komma på 100 yrkeslärda arbetare.

Vidkommande antalet arbetare inom de viktigare yrkesspecialiteterna hämtas af slutsummorna i tab. 2 följande absoluta och relativa tal:

	Antal.	% af arbetarne inom yrkesgruppen.	% af samtliga arbetare.
Handsättare	1,864	65·4	23·7
Maskinsättare	179	6·3	2·3
Snäll- och rotationspresstryckare	424	29·8	5·4
Digelpresstryckare	212	14·9	2·7
Iläggare	451	31·7	5·7
Stereotypörer	84	51·2	1·1
Stilgjutare	25	15·2	0·3
Fotokemigrafiska arb.	160	19·9	2·0
Litografer	94	11·7	1·2
Stentryckare	309	38·5	3·9
Bokbindare	370	19·3	4·7
Förgyllare	29	1·5	0·4

3. Arbetarnes kön, ålder och civilstånd m. m. Arbetarnes barn.

Om arbetarnes fördelning efter kön, ålder och civilstånd innehålla tab. 3 och 4 närmare uppgifter. I tab. 3 meddelas sålunda en öfversikt af antalet manliga och kvinnliga arbetare, fördelade på vissa åldersklasser och på civilstånd, och hafva arbetarne uti denna tabell liksom i flertalet af de följande tabellerna, där sådant synts kunna påfordras, grupperats dels efter olika arbetsorter (tab. 3 A) och dels efter olika specialiteter (tab. 3 B). Uti tab. 4 åter lämnas en utförlig framställning af arbetarnes å olika arbetsorter fördelning efter åldersår[1]) (dels i ettårsklasser och dels i femårsklasser) samt civilstånd[2]). Slutligen äro uppgifterna angående arbetarnes ålder vid äktenskaps ingående sammanförda uti tab. 5.

I afseende å *könsfördelningen* bland arbetarne inom här ifrågavarande industrigrenar gifver den i tab. litt. G meddelade tablå vid handen, att af de 7,855 arbetare, för hvilka uppgifter vid förevarande undersökning erhållits, 5,867 eller 74·7 % voro af mankön och 1,988 eller 25·3 % af kvinnkön[3]). Detta förhållande varierar dock högst väsentligt på olika arbetsorter. Anmärkningsvärdt är

---

[1]) Här torde dock böra påpekas, att de uti tab. 3 och 4 meddelade siffrorna för arbetarnes åldersförhållanden gifvetvis icke kunna vara fullt exakta, enär arbetarne icke tillsports om *födelsedagen,* utan hvar och en antagits hafva uppnått det antal år, som han, enligt sin egen uppgift om födelseåret, under loppet af undersökningsåret fyllt eller skulle komma att fylla. Som emellertid primäruppgifterna till större delen insamlades omkring midten af året, torde de angifna siffrorna vara approximativt riktiga och åtminstone icke afsevärdt skilja sig från det verkliga förhållandet.

[2]) I fråga om civilståndsfördelningen såväl uti dessa som i öfriga tabeller, där arbetarnes civilstånd angifvits, bör observeras, att *frånskilda* personer alltid sammanförts med änklingar under en och samma rubrik. I de fall, då änklingar och frånskilda (f. d. gifta) icke särskildt rubricerats, hafva de alltid blifvit sammanförda med gifta arbetare.

[3]) Jfr sid. 5* i det föregående.

Tab. litt. G. Arbetarne fördelade efter kön samt ålder öfver och under 18 år.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Af hela antalet arbetare voro:								Af de minderåriga voro:			
	Män.		Kvinnor.		Öfver 18 år.		Under 18 år.		Manliga.	Kv.-liga.	12—14 år	14—18 år
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	%	%	%	%
Stockholms stad	2,163	71·4	866	28·6	2,492	82·3	537	17·7	70·0	30·0	2·2	97·8
Östra Sverige: Uppsala	109	94·0	7	6·0	91	78·4	25	21·6	100·0	—	4·0	96·0
Eskilstuna	93	57·1	70	42·9	111	68·1	52	31·9	32·7	67·3	7·7	92·3
Norrköping	390	54·3	328	45·7	533	74·2	185	25·8	49·7	50·3	4·9	95·1
Linköping	108	83·1	22	16·9	94	72·3	36	27·7	83·3	16·7	5·6	94·4
Öfriga orter	257	91·5	24	8·5	179	63·7	102	36·3	84·3	15·7	11·8	88·2
Småland och öarna: Jönköping	92	67·6	44	32·4	110	80·9	26	19·1	50·0	50·0	3·8	96·2
Öfriga orter	233	78·5	64	21·5	187	63·0	110	37·0	69·1	30·9	5·5	94·5
Skåne och Blekinge: Malmö	251	75·6	81	24·4	229	69·0	103	31·0	63·1	36·9	27·2	72·8
Lund	106	86·2	17	13·8	105	85·4	18	14·6	88·9	11·1	5·6	94·4
Hälsingborg	134	79·8	34	20·2	124	73·8	44	26·2	79·5	20·5	11·4	88·6
Öfriga orter	291	92·4	24	7·6	234	74·3	81	25·7	85·2	14·8	18·5	81·5
Västra Sverige: Göteborg	687	71·5	274	28·5	674	70·1	287	29·9	70·7	29·3	7·0	93·0
Örebro	91	98·9	1	1·1	66	71·7	26	28·3	100·0	—	11·5	88·5
Öfriga orter	355	81·6	80	18·4	303	69·7	132	30·3	86·4	13·6	9·1	90·9
Norra Sverige: Gäfle	116	94·3	7	5·7	101	82·1	22	17·9	95·5	4·5	18·2	81·8
Öfriga orter	391	89·7	45	10·3	306	70·2	130	29·8	90·8	9·2	5·4	94·6
Hela riket	**5,867**	74·7	**1,988**	25·3	**5,939**	75·6	**1,916**	24·4	72·1	27·9	7·4	92·6

det betydliga antalet kvinnliga arbetare i Eskilstuna och Norrköping, utgörande resp. 42·9 % och 45·7 % af hela antalet arbetare å dessa orter, hvilket förhållande dock tydligen sammanhänger med förekomsten å nämnda orter af stora anstalter för bokbinderiarbeten, i hvilket fack kvinnorna, såsom framgår af tablån å nästföljande sida, äro synnerligen talrikt representerade. Det lägsta antalet kvinnliga arbetare återfinnes i Uppsala, Gäfle och Örebro (resp. 6·0, 5·7 och 1·1 %).

Proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga arbetare visar sig äfven vara väsentligt olika inom särskilda yrkesgrupper, på sätt framgår af följande sammanställning:

	Män.		Kvinnor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Förmän	193	97·5	5	2·5
Sätteriarbetare	2,481	87·0	371	13·0
Tryckeriarbetare	1,211	85·2	210	14·8
Stilgjuteriarbetare	150	91·5	14	8·5
Litografiska arbetare	723	90·0	80	10·0
Bokbinderiarbetare	662	34·6	1,253	65·4
Diverse arbetare	447	89·0	55	11·0

Bland bokbinderiarbetarne är således antalet kvinnliga arbetare inemot dubbelt så stort som de manliga arbetarnes antal, medan inom öfriga yrkesgrupper de kvinnliga arbetarna äro förhållandevis fåtaliga.

Enahanda växling i arbetarnes könsfördelning förekommer inom olika yrkesspecialiteter. Bland maskinsättarne representera sålunda kvinnorna allenast 3·9 %, bland öfriga sätteriarbetare 5·3 %, bland handsättarne 11·9 % och bland sättarelärlingarne 18·5 %. Något talrikare är antalet kvinnliga arbetare bland iläggare (29·0 %) och öfriga tryckeriarbetare (22·1 %). Af digelpresstryckarne representera kvinnorna 16·5 % och af snällpresstryckarelärlingarne 4·6 %, men af snäll- och rotationspresstryckarne endast 0·9 % (4 kvinnor mot 420 män). Samtliga stereotypörer och stilgjutarelärlingar äro af mankön; bland stilgjutarne förekomma endast 2 kvinnor mot 23 män och bland gravörer och mekaniska arbetare 1 kvinna mot 30 män. Däremot är bland slipare m. fl. det kvinnliga könet öfvervägande (11 kvinnor mot 2 män). Af litograferna utgöra kvinnorna 21·3 % och af litografeleverna 7·7 %; för öfriga litografiska arbetare är motsvarande procenttal 18·4 %, för fotokemigrafiska arbetare 9·4 % och för stentryckare allenast 1·6 % (5 kvinnor mot 304 män). Bokbindarne och förgyllarne äro samtliga af mankön, och bland bokbindarelärlingarne finnas endast 4 kvinnor mot 180 män. Af öfriga bokbinderiarbetare bilda däremot kvinnorna det öfvervägande flertalet, motsvarande 93·8 %. Antalet kvinnor inom denna grupp utgör 1,249 och representerar ej mindre än 62·8 % af samtliga de kvinnliga arbetare, för hvilka uppgifter inkommit vid förevarande undersökning.

Med afseende å arbetarnes *åldersfördelning* innehåller tab. litt. G uppgifter rörande antalet arbetare i åldrarna öfver och under 18 år, hvarjämte angifvas procenttalen för de minderåriga i åldrarna 12—14 år (barn) och 14—18 år (yngre personer). Enligt hvad däraf framgår, är antalet minderåriga arbetare inom här ifrågavarande industrigrenar jämförelsevis stort, i det att icke mindre än 1,916 arbetare, eller 24·4 % af hela antalet, befunnits vara i en ålder under 18 år[1]. Bland de manliga arbetarne utgöras 23·6 %, bland de kvinnliga 26·9 % af minderåriga. Äfven i detta afseende förete emellertid de olika yrkesgrenarna högst betydliga växlingar. Sålunda befinnes det, att bland stilgjuteriarbetare antalet minderåriga endast är 13·4 % och bland sätteriarbetare 15·2 %. Omkring dubbelt så stort är antalet minderåriga bland bokbinderiarbetare (26·9 %), tryckeriarbetare (29·0 %) och litografiska arbetare (29·3 %). Bland den såsom »diverse arbetare» upptagna personalen utgjordes omkring tre femtedelar, eller 59·4 %, af minderåriga.

I fråga om antalet minderåriga arbetare inom olika specialiteter torde här endast böra antecknas, att de minderåriga självfallet bilda en stor kontingent inom de grupper, som utgöras af lärlingar och elever, men äfven äro talrikt representerade bland digelpresstryckare (26·9 %), iläggare (48·1 %), stentryckare (22·3 %), diverse arbetare (59·4 %) äfvensom bland »öfriga» sätteri-, tryckeri- och litografiska arbetare.

Antalet vid undersökningen anträffade barn (i åldern intill 14 år) belöper sig till 142, motsvarande 7·4 % af hela antalet minderåriga. Af dessa var 1 gosse (i Linköping) endast 11 år, af de öfriga voro 17 (16 gossar och 1 flicka) 12-åringar och 124 (101 gossar och 23 flickor) 13-åringar. Störst är antalet barn vid anstalterna i Malmö, nämligen 28, utgörande 27·2 % af hela antalet därvarande minderåriga och 8·4 % af samtliga redovisade arbetare på platsen. Af de minderåriga arbetarne i Stockholm äro endast 2·2 % barn; för Göteborg uppgår motsvarande procenttal till 7·0 % och för Norrköping till 4·9 %.

Jämförelsevis lågt är antalet minderåriga i Lund (14·6 %), Stockholm (17·7 %), Gäfle (17·9 %) och Jönköping (19·1 %); jäm-

[1]) Jfr sid. 5* i det föregående.

förelsevis högt åter i »Småland och öarna, öfriga orter» (37·0 %) samt »Östra Sverige, öfriga orter» (36·3 %).

Femtonde till och med adertonde lefnadsåren hafva bland männen att uppvisa det största antalet arbetare, eller resp. 324, 396, 342 och 336; bland de kvinnliga arbetarna åter förekommer det största antalet inom sextonde till och med nittonde lefnadsåren (resp. 157, 140, 150 och 155 arbetare).

Till ytterligare belysande af arbetarnes fördelning efter olika åldrar meddelas uti tab. litt. H en tabellarisk sammanställning (grundad på tab. 3 A), hvarvid arbetarne å olika arbetsorter blifvit inordnade i sex olika åldersgrupper. Såsom af ifrågavarande tabell framgår, hafva till summan af samtliga arbetare de sju åldersklasserna 18—25 år bidragit med större kontingent (31·8 %) än de femton åldersklasserna 25—40 år (29·7 %); de femton närmast därefter följande åldersklasserna (40—55 år) representera 11·1 % af hela antalet arbetare. Ofvan åldersgränsen 55 år komma endast 3·0 % af arbetarnes hela antal.

Bland kvinnorna äro de lägre åldersklasserna något talrikare företrädda än bland männen. Såsom redan är nämndt, representera de minderåriga (under 18 år) 23·6 % af de manliga arbetarne och 26·9 % af de kvinnliga. Till åldersklasserna 18—25 år höra 28·7 % af männen, men icke mindre än 41·0 % af kvinnorna. Inom de därefter följande grupperna är förhållandet omkastadt, i det att inom åldersklasserna 25—40 år de manliga arbetarnes antal är 31·7 % och de kvinnliga arbetarnas 24·0 %; för grupperna 40—55 år äro motsvarande procenttal 12·4 resp. 7·1 % och för grupperna öfver 55 år resp. 3·6 och 1·0 %.

Bland männen fanns största antalet gamla arbetare (i åldrarna öfver 55 år) i Gäfle (8·6 %) och Jönköping (7·6 %). Motsvarande tal äro för Stockholm 4·4 %, för Norrköping 4·9 %, för Malmö 2·4 % och för Göteborg likaledes 2·4 %.

Vidkommande åldersfördelningen bland arbetarne inom olika specialiteter torde, utöfver hvad redan blifvit anfördt, här endast böra framhållas, att bland männen de högsta åldersklasserna (öfver 55 år) varit starkast företrädda bland förgyllare (17·2 %), gravörer och mekaniska arbetare (10·0 %), förmän (9·8 %), handsättare (6·2 %), »öfriga litografiska arbetare» (6·1 %) och »diverse arbetare»

Tab. litt. H. Arbetarnes fördelning inom vissa åldersklasser.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Under 18 år.		18—25 år.		25—40 år.		40—55 år.		55—70 år.		70 år och däröfver.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	376	17·4	617	28·6	762	35·2	312	14·4	91	4·2	5	0·2
Östra Sverige: Uppsala	25	22·9	38	34·9	25	22·9	15	13·8	6	5·5	—	—
Eskilstuna	17	18·3	32	34·4	40	43·0	4	4·3	—	—	—	—
Norrköping	92	23·6	99	25·4	113	28·9	67	17·2	16	4·1	3	0·8
Linköping	30	27·8	25	23·1	34	31·5	17	15·7	2	1·9	—	—
Öfriga orter	86	33·4	69	26·9	77	30·0	20	7·8	5	1·9	—	—
Småland och öarna: Jönköping	13	14·2	27	29·3	27	29·3	18	19·6	5	5·4	2	2·2
Öfriga orter	76	32·6	67	28·7	57	24·5	23	9·9	10	4·3	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	65	25·9	67	26·7	85	33·9	28	11·1	6	2·4	—	—
Lund	16	15·1	31	29·2	38	35·8	15	14·2	6	5·7	—	—
Hälsingborg	35	26·1	30	22·4	45	33·6	19	14·2	5	3·7	—	—
Öfriga orter	69	23·7	105	36·1	82	28·2	31	10·7	3	1·0	1	0·3
Västra Sverige: Göteborg	203	29·6	197	28·7	207	30·1	63	9·2	16	2·3	1	0·1
Örebro	26	28·6	31	34·0	21	23·1	12	13·2	1	1·1	—	—
Öfriga orter	114	32·1	111	31·3	92	25·9	31	8·7	7	2·0	—	—
Norra Sverige: Gäfle	21	18·1	29	25·0	41	35·4	15	12·9	10	8·6	—	—
Öfriga orter	118	30·2	109	27·9	114	29·1	40	10·2	10	2·6	—	—
Hela riket	**1,382**	23·6	**1,684**	28·7	**1,860**	31·7	**730**	12·4	**199**	3·4	**12**	0·2
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	161	18·6	390	45·0	227	26·2	78	9·0	10	1·2	—	—
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	6	85·7	1	14·3	—	—	—	—
Eskilstuna	35	50·0	22	31·4	13	18·6	—	—	—	—	—	—
Norrköping	93	28·4	112	34·1	86	26·2	33	10·1	3	0·9	1	0·3
Linköping	6	27·3	12	54·5	2	9·1	2	9·1	—	—	—	—
Öfriga orter	16	66·6	4	16·7	3	12·5	—	—	1	4·2	—	—
Småland och öarna: Jönköping	13	29·6	18	40·9	10	22·7	3	6·8	—	—	—	—
Öfriga orter	34	53·1	21	32·8	7	10·9	1	1·6	1	1·6	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	38	46·9	28	34·6	14	17·3	1	1·2	—	—	—	—
Lund	2	11·7	9	52·9	3	17·7	3	17·7	—	—	—	—
Hälsingborg	9	26·5	10	29·4	14	41·2	1	2·9	—	—	—	—
Öfriga orter	12	50·0	8	33·4	2	8·3	2	8·3	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	84	30·7	129	47·1	51	18·6	8	2·9	2	0·7	—	—
Örebro	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	18	22·5	33	41·3	25	31·2	4	5·0	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	1	14·2	3	42·9	3	42·9	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	12	26·7	16	35·5	12	26·7	4	8·9	1	2·2	—	—
Hela riket	**534**	26·9	**816**	41·0	**478**	24·0	**141**	7·1	**18**	0·9	**1**	0·1
Manliga och kvinnliga arbetare, tillhopa	**1,916**	24·4	**2,500**	31·8	**2,338**	29·7	**871**	11·1	**217**	2·8	**13**	0·2

Tab. litt. I. Civilståndsfördelningen bland vuxna arbetare å olika arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Af vuxna män voro						Af vuxna kvinnor voro					
	ogifta.		gifta.		änklingar eller frånskilda.		ogifta.		gifta.		änkor eller frånskilda.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Stockholms stad	1,011	56·6	740	41·4	36	2·0	634	89·9	61	8·7	10	1·4
Östra Sverige: Uppsala	50	59·5	32	38·1	2	2·4	6	85·7	—	—	1	14·3
Eskilstuna	49	64·5	27	35·5	—	—	32	91·4	1	2·9	2	5·7
Norrköping	130	43·6	161	54·0	7	2·4	224	95·3	5	2·1	6	2·6
Linköping	38	48·7	39	50·0	1	1·3	14	87·4	1	6·3	1	6·3
Öfriga orter	84	49·1	86	50·3	1	0·6	6	75·0	1	12·5	1	12·5
Småland och öarna: Jönköping	40	50·6	36	45·6	3	3·8	30	96·8	1	3·2	—	—
Öfriga orter	99	63·1	58	36·9	—	—	29	96·7	1	3·3	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	90	48·4	95	51·1	1	0·5	41	95·4	1	2·3	1	2·3
Lund	45	50·0	44	48·9	1	1·1	15	100·0	—	—	—	—
Hälsingborg	50	50·5	46	46·5	3	3·0	24	96·0	1	4·0	—	—
Öfriga orter	132	59·5	88	39·6	2	0·9	11	91·7	1	8·3	—	—
Västra Sverige: Göteborg	262	54·1	211	43·6	11	2·3	179	94·2	8	4·2	3	1·6
Örebro	41	63·1	23	35·4	1	1·5	1	100·0	—	—	—	—
Öfriga orter	153	63·5	85	35·3	3	1·2	58	93·5	4	6·5	—	—
Norra Sverige: Gäfle	42	44·2	53	55·8	—	—	6	100·0	—	—	—	—
Öfriga orter	151	55·3	120	44·0	2	0·7	25	75·8	8	24·2	—	—
Hela riket	**2,467**	55·0	**1,944**	43·3	**74**	1·7	**1,335**	91·8	**94**	6·5	**25**	1·7

(5·8 %). Däremot hafva några arbetare, tillhörande dessa högre åldersklasser, icke anträffats bland digelpresstryckare, iläggare och slipare, liksom naturligtvis icke heller bland lärlingar eller elever.

Hvad angår arbetarnes vid de undersökta anstalterna *civilstånd,* hafva af samtliga vuxna arbetare, nämligen 4,485 män och 1,454 kvinnor, uppgifvit sig vara:

	Män.		Kvinnor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Ogifta	2,467	55·0	1,335	91·8
Gifta	1,944	43·3	94	6·5
Änklingar, änkor eller frånskilda	74	1·7	25	1·7

Tab. litt. J. Civilståndsfördelningen inom olika åldersklasser, i relativa tal.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Åldersklasser.	Manliga arbetare.			Kvinnliga arbetare.		
	Ogifta. %	Gifta. %	Änklingar eller frånskilda. %	Ogifta. %	Gifta. %	Änkor eller frånskilda. %
20—25 år	91·9	8·1	—	97·3	2·7	—
25—30 »	54·3	44·9	0·8	93·8	5·8	0·4
30—35 »	30·6	67·9	1·5	80·8	16·1	3·1
35—40 »	18·4	78·7	2·9	76·7	17·8	5·5
40—55 »	16·7	80·3	3·0	77·3	16·3	6·4
55—65 »	14·7	75·3	10·0	47·1	29·4	23·5
65 år och däröfver	7·3	75·6	17·1	—	—	100·0

Mellan de olika arbetsorterna framträda emellertid i detta hänseende mycket stora skiljaktigheter, hvilket åskådliggöres i tab. litt. I. Under hänvisning i öfrigt till tabellen (de absoluta talen återfinnas i tab. 3) torde här endast erfordras ett påpekande däraf, att bland vuxna manliga arbetare äktenskapsfrekvensen synes vara störst i Norrköping och Gäfle, där de ogifta arbetarne endast utgöra resp. 43·6 och 44·2 % af hela antalet, minst däremot i Eskilstuna och »Västra Sverige, öfriga orter», där bland vuxna män antalet ogifta representerade resp. 64·5 och 63·5 % af totalantalet. Stockholm och Göteborg komma i detta hänseende tämligen nära medeltalet för hela riket, under det att i Malmö äktenskapsfrekvensen är något lägre (48·4 % ogifta mot 51·6 % gifta, änklingar och frånskilda).

Civilståndsfördelningen inom olika åldersklasser åskådliggöres af tab. litt. J.

Att i förevarande afseende betydande olikheter skola råda mellan förhållandena å skilda arbetsorter är tämligen naturligt. Genom tab. litt. K tydliggöras dessa växlingar, hvad de manliga arbetarne angår, inom de tre åldersklasserna 20—25, 25—30 och 30—35 år. Det visar sig af denna tabell, att procenttalet gifta Stockholmsarbetare inom alla tre åldersgrupperna afsevärdt understiger motsvarande tal för hela riket. Göteborg framstår med låga

Tab. litt. K. Civilståndsfördelningen å olika arbetsorter bland manliga arbetare inom vissa åldersklasser, i relativa tal.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsorter.	20—25 år.			25—30 år.			30—35 år.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Stockholms stad	95·4	4·6	—	64·8	34·6	0·6	33·5	64·9	1·6
Östra Sverige: Uppsala	100·0	—	—	40·0	60·0	—	22·2	66·7	11·1
Eskilstuna	92·6	7·4	—	61·1	38·9	—	25·0	75·0	—
Norrköping	85·7	14·3	—	41·2	58·8	—	27·3	72·7	—
Linköping	85·7	14·3	—	50·0	50·0	—	30·8	69·2	—
Öfriga orter	79·5	20·5	—	35·1	64·9	—	24·0	76·0	—
Småland och öarna: Jönköping	100·0	—	—	52·9	47·1	—	16·7	66·6	16·7
Öfriga orter	92·5	7·5	—	65·2	34·8	—	36·0	64·0	—
Skåne och Blekinge: Malmö	84·1	15·9	—	27·6	69·0	3·4	33·3	66·7	—
Lund	82·6	17·4	—	42·1	52·6	5·3	33·3	66·7	—
Hälsingborg	100·0	—	—	54·2	45·8	—	40·0	60·0	—
Öfriga orter	95·5	4·5	—	38·4	59·0	2·6	27·3	72·7	—
Västra Sverige: Göteborg	94·1	5·9	—	46·2	52·7	1·1	20·9	76·1	3·0
Örebro	86·4	13·6	—	37·5	50·0	12·5	57·1	42·9	—
Öfriga orter	91·8	8·2	—	54·3	45·7	—	23·3	76·7	—
Norra Sverige: Gäfle	85·0	15·0	—	57·9	42·1	—	20·0	80·0	—
Öfriga orter	82·9	17·1	—	55·3	44·7	—	38·4	59·0	2·6
Hela riket	**91·9**	8·1	—	**54·3**	**44·9**	**0·8**	**30·6**	**67·9**	**1·5**

procenttal gifta arbetare inom åldersgruppen 20—25 år, men med höga procenttal inom de följande grupperna. För Malmö äro procenttalen gifta arbetare inom åldersgrupperna 20—25 och 25—30 år ovanligt höga och inom gruppen 30—35 år ungefär motsvarande medeltalet för riket i dess helhet. I Norrköping slutligen är det relativa antalet gifta arbetare inom alla tre åldersgrupperna högre än riksmedeltalet.

I viss mån ägnad att belysa nu afhandlade förhållanden är jämväl den uti tab. 5 lämnade tablå rörande arbetarnes å olika

arbetsorter *ålder vid äktenskaps ingående*[1]. Uppmärksammas bör dock, att ifrågavarande uppgifter afse icke den ort, å hvilken arbetaren hade anställning vid tiden för äktenskapets ingående, utan den arbetsort, å hvilken den gifte arbetaren vid undersökningstillfället var sysselsatt.

Såsom hufvudresultat af de meddelanden, som i detta afseende lämnats af 2,021 gifta och f. d. gifta arbetare (116 hafva icke besvarat ifrågavarande spörsmål), framgår, att af nämnda arbetare följande ingått äktenskap i nedan angifna ålder:

	Män.		Kvinnor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Högst 25 år	700	35·9	30	40·5
25—30 »	806	41·4	24	32·4
30—35 »	303	15·6	17	23·0
Öfver 35 »	138	7·1	3	4·1

Af de gifta och f. d. gifta manliga arbetarne hafva således icke mindre än 77·3 % ingått äktenskap, innan de uppnått en ålder af 30 år. Med fästadt afseende därå, att uppgifter angående åldersår för det första äktenskapets ingående lämnats af gifta arbetare i alla åldrar, således äfven af de äldre, synes en jämförelse mellan nu ifrågavarande uppgifter och hvad här ofvan anförts rörande arbetarnes inom olika åldersklasser nuvarande civilståndsfördelning bestämdt ådagalägga, att de tidiga äktenskapen numera icke förekomma i samma utsträckning som för ett eller annat tiotal år sedan.

För *arbetarnes barn* redogöres i tab. 9, som innehåller uppgifter om dels antalet barn vid lif och dels antalet hemmavarande, oförsörjda barn.

Såsom af tabellen framgår, hafva bland de manliga arbetarne 1,656 (eller 82·1 % af de gifta, inkl. änklingar och frånskilda) uppgifvit sig hafva barn vid lif, till ett sammanlagdt antal af 4,552, hvilket i medeltal utgör inemot 3 barn på hvarje gift manlig arbetare. Af de kvinnliga arbetarne hafva 108 (hvaribland 33 ogifta)

[1]) Det torde här böra framhållas, att, då arbetare varit gift två eller flera gånger, uti denna sammanställning afseende blifvit fästadt endast vid åldern för det första äktenskapets ingående.

uppgifvit sig vara mödrar. Antalet barn af dessa arbeterskor uppgår till 187, således mindre än 2 barn för hvarje.

En sammanställning af de slutsiffror, som i detta hänseende framgå ur tab. 9, lämnas här nedan.

1. Manliga arbetare.

Antal barn vid lif.	Fäder. Antal.	%.
Högst 2	910	55·0
3 à 4	481	29·0
5 à 6	206	12·4
7 eller flera	59	3·6

2. Kvinnliga arbetare.

Antal barn vid lif.	Mödrar. Antal.	%.
Högst 2	89	82·4
3 à 4	17	15·8
5 à 6	1	0·9
7 eller flera	1	0·9

Senare delen af tab. 9 innehåller uppgifter om hemmavarande, oförsörjda barn (hemmavarande barn, som *icke helt och hållet* försörja sig själfva). Af samtliga 1,656 fäder, som äga barn vid lif, hafva 1,558, eller 94·1 %, ett större eller mindre antal hemmavarande, oförsörjda barn. Bland 108 kvinnliga arbetare är motsvarande antal 89, eller 82·4 %.

De hemmavarande, oförsörjda barnen utgöra tillhopa 3,971 eller 83·8 % af samtliga barn vid lif. I fråga om barn af manliga arbetare är procenttalet 84·2 %, i fråga om barn af kvinnliga arbetare 74·3 %.

Antalet hemmavarande, oförsörjda barn inom olika familjer framgår af nedanstående öfversikt.

1. Manliga arbetare.

Antal hemmavarande, oförsörjda barn.	Fäder. Antal.	%.
Högst 2	945	60·6
3 à 4	452	29·0
5 à 6	138	8·9
7 eller flera	23	1·5

2. Kvinnliga arbetare.

Antal hemmavarande, oförsörjda barn.	Mödrar. Antal.	%.
Högst 2	79	88·8
3 à 4	9	10·1
5 à 6	—	—
7 eller flera	1	1·1

Mer än 2 hemmavarande, oförsörjda barn hafva sålunda 613 manliga arbetare eller 39·4 % af samtliga fäder, men allenast 10 kvinnliga arbetare, eller 11·2 % af samtliga mödrar.

4. Arbetarnes födelseort. Arbetarnes fäders yrken.

Enligt föreliggande uppgifter rörande *arbetarnes födelseort* hafva uti tab. 6 arbetarne grupperats allt efter födelseortens belägenhet i den ena eller den andra af rikets 25 politiska delar (de 24 länen och Stockholms öfverståthållareskap) eller i utlandet. På grundval af samma uppgifter åskådliggör tab. 7 födelseortens belägenhet i förhållande till den nuvarande arbetsorten.[1] Båda dessa tabeller utgöra sålunda ett bidrag till kännedomen om den andel i (hufvudsakligen den s. k. inre) omflyttningen, som faller på arbetarne å tryckeri eller i därmed förenad handtering.

Af 7,849 arbetare, som lämnat uppgift angående sin födelseort, befinnas 7,682 vara födda i Sverige och endast 167, eller 2·1 %, vara födda utom riket. Antalet svenska födelselän (inbegripet Stockholms öfverståthållareskap) varierar för de manliga arbetarne på de särskilda arbetsorterna mellan 25 (i Stockholms stad) och 5 (Gottlands län). För Blekinge och Norrbottens län är motsvarande siffra endast 7, för Kronobergs, Kristianstads och Västerbottens län 8 o. s. v. Beträffande de kvinnliga arbetarna äro motsvarande maximum och minimum 24 (likaledes i Stockholms stad) och 3 (i Gottlands, Skaraborgs och Värmlands län); härvid har emellertid bortsetts från de län, där antalet kvinnliga arbetare understigit 15.

Högsta procenttalen för inom länet födda manliga arbetare hafva anstalterna i Kronobergs (88·3 %) och i Kalmar län (87·9 %)

---

[1]) Såsom »grannlän» äro i tab. 7 räknade till Stockholms stad: Stockholms, Uppsala och Södermanlands län; till Uppsala län: Stockholms, Södermanlands, Västmanlands och Gäfleborgs län o. s. v., så att län på ömse sidor om de stora sjöarna betraktas såsom grannlän. Huru härvid räknats, framgår för öfrigt lätt vid en jämförelse med tab. 6. (Jfr äfven Sveriges officiella statistik litt. A för år 1890, afd. III, pag. XXXI.)

att uppvisa, hvarefter följa Östergötlands (83·8 %) och Norrbottens län (83·6 %). Lägsta procenttalet för arbetare af mankön har åter Stockholms län (29·5 %). För Stockholms stad är motsvarande procenttal 52·6, för Malmöhus län 78·2 samt för Göteborgs och Bohus län 76·5 %. Hvad de kvinnliga arbetarna vidkommer, finnes största antalet inom länet födda — om man bortser från län med mindre än 15 arbeterskor — inom Skaraborgs, Östergötlands och Gottlands län (resp. 92·1, 92·0 och 91·7 %); för Stockholms stad är procenttalet här 71·6, för Malmöhus län 82·8 samt för Göteborgs och Bohus län 88·0 %.

Angående födelseortens belägenhet i förhållande till nuvarande arbetsorten framgå af slutsummorna i tab. 7 följande absoluta tal och procenttal:

	Män.		Kvinnor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
födda inom samma län	3,885	66·3	1,593	80·2
» i något af grannlänen	581	9·9	150	7·5
» å annan ort inom riket.....	1,246	21·2	227	11·4
» i utlandet	150	2·6	17	0·9
Summa	5,862	100·0	1,987	100·0

Vid en närmare granskning af tab. 6 och 7 faller det i ögonen, att Stockholms stad, trots den talrika förekomsten i hufvudstaden af betydande tryckerier och dithörande anstalter, lämnat ett relativt litet tillskott till arbetarnes hela antal. Enligt hvad ofvan är påvisadt, voro visserligen 52·6 % af de manliga och 71·6 % af de kvinnliga arbetarne i hufvudstaden födda å arbetsorten, men bland samtliga arbetare å andra orter än Stockholm hafva endast 91 män och 22 kvinnor (resp. 2·5 och 2·0 %) uppgifvit Stockholm såsom sin födelseort.

Af de i tabellerna redovisade, i Sverige födda arbetarne hafva omkring fyra femtedelar, eller 79·2 % af männen och 79·1 % af kvinnorna, uppgifvit sig vara födda i stad. Det är således endast ett förhållandevis ringa antal arbetare, som från landsbygden tillförts ifrågavarande näringsgrenar.

Flertalet af de i utlandet födda arbetarne återfinnas i Stockholm, i Göteborgs och Bohus samt i Malmöhus län.

Hvad beträffar tab. 8, som sammanfattar de af arbetarne afgifna svar angående *faders yrke,* torde en vidlyftigare utläggning af tabellernas innehåll här knappast vara behöflig. Ifrågavarande spörsmål synes nämligen, såsom redan tidigare blifvit påpekadt, vid en utredning af de inom en viss industrigren sysselsatta arbetares förhållanden vara af intresse endast så till vida, som därigenom kan ådagaläggas, i hvilken utsträckning ett yrke, så att säga, varit ärftligt. Emellertid har det, vid denna liksom vid föregående undersökningar, ansetts lämpligt att, på grund af det erhållna materialets fullständighet, i detalj bearbeta detsamma och sammanföra resultatet i tabellform, hvarvid de angifna yrkena, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i Sveriges officiella befolkningsstatistik tillämpade yrkesgrupperingen, sammanförts under fem stora hufvudgrupper, hvilka därefter uppdelats i vissa underafdelningar. Bland dessa har af helt naturliga skäl underafdelningen »industri för litteratur och konst» blifvit än ytterligare uppdelad efter de inom berörda industri förekommande yrkesgrenar. Därjämte må uppmärksammas, att uti en särskild kolumn under »ej specificeradt yrke» sammanförts alla, som, enligt uppgift, varit »arbetare», utan att närmare upplysning lämnats angående arbetets art och beskaffenhet. I de flesta hithörande fall synas emellertid personerna i fråga hafva varit vanliga grofarbetare.

Hufvudresultatet af arbetarnes uppgifter angående *faders yrke* framgår af följande sammanställning:

	Antal.	%.
Jordbruk, boskapsskötsel och fiske	497	6·3
Grufbrytning och tillverkningsindustri	4,629	58·9
Handel och samfärdsel.....	1,080	13·8
Allmän tjänst och litterära m. fl. yrken ...	444	5·7
Ej specificeradt yrke (»arbetare») m. fl. ...	1,205	15·3
Summa	7,855	100·0

I nära tre femtedelar af samtliga fall har sålunda faders yrke varit att hänföra under hufvudgruppen *grufbrytning och tillverkningsindustri.* De olika industrigrenarne inom denna hufvudgrupp hafva därvid visat sig vara representerade på följande sätt:

	Antal.	%.
Sågverks-, bergverks- eller bruksrörelse	264	5·7
Metallförädlingsindustri	660	14·2
Byggnads-, möbel- och dylik industri	1,504	32·5
Väfnads- och beklädnadsindustri	948	20·5
Industri för litteratur och konst	519	11·2
Öfrig tillverkningsindustri	415	9·0
Ej uppgifven industrigren (fabriksarbetare m. fl.)	319	6·9
Summa	4,629	100·0

Såsom häraf framgår, har arbetarens fader endast i 519 eller 6·6 % af *samtliga* angifna fall varit sysselsatt å tryckeri eller i därmed närbesläktad handtering. För de manliga arbetarne är motsvarande procenttal 6·9, för de kvinnliga 5·8 %. I icke mindre än 1,504 fall (19·1 % af hela antalet) har arbetarens fader uppgifvits vara snickare eller annan idkare af byggnads- eller möbelindustri. Förhållandevis stort är äfven det antal fall (948 eller 12·1 % af hela antalet), då arbetarens fader uppgifvits tillhöra väfnads- eller beklädnadsindustrien.

På sätt här förut påpekats, hafva jämförelsevis få arbetare uppgifvit sig vara födda på landsbygden. Det visar sig också af tab. 8, att allenast i 497 fall (eller 6·3 % af hela antalet) arbetarens fader uppgifvits hafva haft sysselsättning inom jordbruket (inkl. boskapsskötsel och fiske). Relativt stort är antalet dylika fall bland manliga arbetare i Norrköping, Linköping och »Östra Sverige, öfriga orter» (resp. 10·5, 15·7 och 12·1 %).

5. Af arbetarne åtnjuten undervisning. Arbetarnes ålder vid inträdet i yrket samt yrkesålder. Anställningstid hos arbetsgifvaren m. m.

För de af arbetarne afgifna svar å de under mom. 3 i frågeformulär B framställda spörsmålen rörande den undervisning af olika slag, som kommit dem till del, redogöres närmare uti tab. 10.

Enligt hvad ifrågavarande tabell ådagalägger, har antalet arbetare, som åtnjutit undervisning i allmänt läroverk (högre flickskola) eller teknisk läroanstalt, varit följande:

	Män.		Kvinnor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Allmänt läroverk (högre flickskola)	416	7·1	33	1·7
däraf mer än 3 klasser	194	3·3	26	1·3
Teknisk läroanstalt	495	8·4	35	1·8

Af arbetare, som besökt teknisk läroanstalt, hafva 84, hvaribland 18 kvinnliga, varit elever vid teknisk elementarskola eller högskola och 10, samtliga manliga, deltagit i högre kurs vid teknisk skola eller slöjdskola. Antecknas må för öfrigt, att af 436 arbetare, som begagnat sig af den undervisning, teknisk söndags- och aftonskola haft att erbjuda, 157 (36·0 %) följt undervisningen längre tid än tre terminer.

Gifvet är ju, såsom äfven af tab. 10 framgår, att med afseende å den skolbildning, som kommit arbetarne till del, betydande olikheter skola förefinnas mellan såväl skilda arbetsorter som, i ännu högre grad, olika yrkesspecialiteter, samt att mindre yrkesskickliga arbetare endast i obetydlig utsträckning kommit i åtnjutande af annan skolbildning än den, som folkskolan erbjuder. Vidkommande åter de arbetare, utaf hvilka kräfves en större yrkes-

skicklighet, må här särskildt, hvad de manliga arbetarne angår, påpekas, att bland litografer ej mindre än 21·6 % åtnjutit undervisning i allmänt läroverk och 51·4 % i teknisk läroanstalt. För manliga litografelever äro motsvarande procenttal 11·1 och 36·1 %. Relativt höga procenttal finner man äfven i fråga om manliga förmän (19·2 och 6·7 %), handsättare (12·1 och 7·5 %), maskinsättare (10·5 och 11·0 %), sättarelärlingar (6·0 och 8·5 %), stereotypörer (6·0 och 10·7 %), gravörer och mekaniska arbetare (3·3 och 23·3 %) samt fotokemigrafiska arbetare (3·4 och 26·9 %).

Hvad slutligen beträffar växlingen i förevarande afseende de olika arbetsorterna emellan, befinnes antalet i allmänt läroverk resp. teknisk läroanstalt undervisade manliga arbetare vara afsevärdt högt i Eskilstuna (11·8 och 12·9 %), Malmö (5·6 och 25·5 %) och »Norra Sverige, öfriga orter» (12·0 och 13·6 %). För Stockholms stad äro procenttalen 6·7 och 9·0, för Norrköping 3·6 och 9·5, för Göteborg 5·7 och 1·9 % o. s. v.

I anslutning till den nu i korthet lämnade redogörelsen för af arbetarne inom ifrågavarande industrigrenar åtnjuten undervisning torde här få med några ord framläggas innehållet i tab. 11, hvilken sammanfattar de af arbetarne lämnade svaren rörande af dem innehafd *anställning* — inom tryckeriyrket eller i annan sysselsättning — *utomlands*.

Under hänvisning, i fråga om hithörande detaljuppgifter, till tabellen meddelas här en sammanfattning af hufvudsiffrorna jämte procentberäkningar angående

Manliga arbetare, som haft anställning utomlands.

	Antal.	% af samtliga redovisade arbetare.
Hela antalet	281	4·8
Däraf hafva varit sysselsatta:		
inom tryckeriyrket	234	4·0
uteslutande inom annat yrke	16	0·3
inom ej uppgifvet yrke	31	0·5

	Antal.	% af samtliga redovisade arbetare.
kortare tid än 1 år	47	0·8
1—3 år	79	1·3
3 år och däröfver	139	2·4
ej uppgifven tid	16	0·3
i Danmark, Norge eller Finland	171	2·9
i Ryssland	8	0·1
i Tyskland	86	1·5
i annat europeiskt land	34	0·6
i utomeuropeiskt land[1]	40	0·7
i ej uppgifvet land	2	0·0

Under hänvisning i öfrigt till tab. 11 må här endast konstateras, dels att af arbetarne å vissa platser i Skåne och Blekinge — i Malmö 8·8 %, »Skåne och Blekinge, öfriga orter» 8·9 % — ett större antal än å andra platser haft anställning utomlands, dels att sådana arbetare varit talrikast förekommande bland litografer (27·0 %), stentryckare (12·2 %), fotokemigrafiska arbetare (11·7 %), bokbindare (11·6 %) och stereotypörer (10·7 %).

Angående arbetarnes *ålder vid inträdet i tryckeriyrket* eller i därmed förenad handtering innehåller tab. 12 detaljerade upplysningar, hvilka sammanfattas i den å nästa sida införda tab. litt. L.

Såsom af denna tabell framgår, hade af samtliga vid undersökningen anträffade arbetare ej mindre än 85·6 % inträdt i yrket, innan de fyllt 18 år. Inemot en fjärdedel, eller 22·3 %, hade inträdt i yrket redan före fyllda 14 år. Inträdesåldern är emellertid icke obetydligt tidigare för de manliga än för de kvinnliga arbetarne, i det att af de förra 88·2 %, men af de senare endast 77·8 % inträdt i yrket före 18 års ålder. För åldersgränsen 14 år äro motsvarande procenttal 26·0 och 11·3. Endast ett ringa fåtal arbetare, eller 4·0 %, hade inträdt i detta yrke efter fyllda 25 år.

Redan i ett föregående kapitel har blifvit konstateradt, att blott en enda arbetare vid de undersökta anstalterna befunnits vara uti en lägre ålder än 12 år. Af ofvan (s. 83*) meddelade tablå

[1]) Hufvudsakligen Amerikas Förenta Stater.

Tab. litt. L. Ålder vid inträdet i yrket.

1. Åldersår.	2. Män.	3.	4. Kvinnor.	5.	6. Båda könen.	7.
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Under 12 år	113	1·9	10	0·5	123	1·6
12—14 år	1,414	24·1	214	10·8	1,628	20·7
14—18 »	3,647	62·2	1,322	66·5	4,969	63·3
18—25 »	448	7·6	371	18·6	819	10·4
25—30 »	94	1·6	35	1·8	129	1·6
30 år och däröfver	144	2·5	36	1·8	180	2·3
Ej uppgifven ålder	7	0·1	—	—	7	0·1
Tillhopa	**5,867**	100·0	**1,988**	100·0	**7,855**	100·0

rörande den af arbetarne uppgifna inträdesåldern ådagalägges ock, att underåriga arbetare, äfven innan sådana arbetares användande i industriellt arbete blef genom lag förbjudet, varit inom här ifrågavarande industrigrenar sysselsatta i jämförelsevis obetydlig omfattning, i det att nämligen af hela arbetspersonalen endast 123 personer, eller 1·6 %, uppgifvit sig hafva börjat arbeta inom yrket före fyllda 12 år. Af dessa 123 personer hafva 88 inträdt i yrket vid 11 år, 21 vid 10 år, 7 vid 9 år, 4 vid 8 år och 3 vid en ålder understigande 8 år.

Jämväl i afseende å arbetarnes ålder vid deras första anställning inom tryckeriyrket eller i därmed förenad handtering framstå betydliga skiljaktigheter mellan olika arbetsorter[1]) och mellan de särskilda yrkesspecialiteterna.

Bland de manliga arbetarne äro dock dessa skiljaktigheter mindre framträdande. Antalet män, som inträdt i yrket före 14 års ålder, växlar mellan 20·2 %, såsom minimum, i Stockholm och 37·7 %, såsom maximum, i »Östra Sverige, öfriga orter». Med låga procenttal (och således relativt hög inträdesålder) framstå vidare Lund (20·8 %) och Uppsala (22·0 %), med höga procenttal (och låg

[1]) I detta afseende måste dock gifvetvis de här meddelade siffrorna upptagas med en viss reservation, på grund däraf att den nuvarande arbetsorten långt ifrån alltid är den ort, hvarest arbetaren inträdt i industriens tjänst.

inträdesålder) Eskilstuna (37·6 %), Hälsingborg (37·3 %) och Malmö (36·7 %). Hvad åter angår de kvinnliga arbetarna, befinnes det, att, om man bortser från orter och områden med mindre än 15 arbetare, i Lund icke någon enda arbetare inträdt i yrket före 14 års ålder, samt att antalet är ringa i »Småland och öarna, öfriga orter» (1 af 64), Linköping (1 af 22) och Hälsingborg (2 af 34). Höga tal (låg inträdesålder) finner man däremot, för kvinnorna liksom för männen, i »Östra Sverige, öfriga orter» (41·7 %) och Malmö (23·5 %) äfvensom »Norra Sverige, öfriga orter» (20·0 %).

Beträffande växlingarna i förevarande afseende bland arbetarne inom de olika yrkesspecialiteterna (se härom tab. 12 B) finner man, i fråga om först de manliga arbetarne, att af »öfriga sätteriarbetare» 35·2 %, af sättarelärlingar 33·0 % och af »diverse arbetare» 32·2 %, men af litografer endast 5·4 %, af fotokemigrafiska arbetare 6·9 % och af litografelever 8·3 % inträdt i yrket, innan de uppnått 14 års ålder. Motsvarande procenttal äro för handsättare 30·7, för snäll- och rotationspresstryckare 26·4, för iläggare 21·6, för stentryckare 20·1 och för bokbindare 17·8 %. Inom följande grupper har ett jämförelsevis stort antal af de manliga arbetarne börjat i yrket vid så hög ålder som 25 år och däröfver, nämligen »öfriga tryckeriarbetare» (26·6 %), »öfriga bokbinderiarbetare» (22·9 %), »diverse arbetare» (19·9 %) och stereotypörer (16·7 %). Bland den kvinnliga personalen har ett relativt stort antal af »öfriga litografiska arbetare» (18·9 %) och digelpresstryckare (17·1 %), men inga fotokemigrafiska arbetare eller litografer inträdt i yrket före fyllda 14 år; af »diverse arbetare» hafva ej mindre än 29·1 % börjat vid en ålder af 25 år eller mera.

De anförda siffrorna visa i den riktningen, att bland de arbetare, af hvilka ingen eller ringa yrkesskicklighet fordras, ett betydande antal inträdt i yrket antingen såsom barn eller ock vid jämförelsevis hög ålder.

Nu berörda förhållanden åskådliggöras äfven i viss mån genom den i tab. 13 meddelade sammanställning rörande de vuxna *arbetarnes yrkesålder*. Slutsummorna i denna tabell, för hvars detaljupplysningar icke torde behöfva närmare redogöras, hafva sammanförts i här efteråt intagna tab. litt. M.

Tab. 14 meddelar uppgift rörande den *tidslängd*, arbetarne

Tab. litt. M. Vuxna arbetares fördelning efter yrkes- och lefnadsålder.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Yrkesålder.	18—25 lefnadsår.		25—40 lefnadsår.		40—55 lefnadsår.		Öfver 55 lefnadsår.		Tillhopa.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
1. Manliga arbetare.										
Mindre än ½ år ...	25	1·5	15	0·8	4	0·5	—	—	**44**	1·0
½—3 år	139	8·3	32	1·7	5	0·7	2	1·0	**178**	4·0
3—6 »	659	39·2	51	2·7	16	2·2	2	1·0	**728**	16·2
6—10 »	711	42·2	143	7·7	20	2·7	3	1·4	**877**	19·6
10—20 »	149	8·8	1,192	64·2	37	5·1	10	4·7	**1,388**	31·0
Mer än 20 år	—	—	425	22·9	647	88·8	194	91·9	**1,266**	28·2
Hela antalet	**1,683**	100·0	**1,858**	100·0	**729**	100·0	**211**	100·0	**4,481**	100·0
2. Kvinnliga arbetare.										
Mindre än ½ år ...	35	4·3	9	1·9	2	1·4	1	5·3	**47**	3·2
½—3 år	123	15·1	13	2·7	1	0·7	2	10·5	**139**	9·6
3—6 »	406	49·7	35	7·3	4	2·9	—	—	**445**	30·6
6—10 »	233	28·6	83	17·4	3	2·1	1	5·3	**320**	22·0
10—20 »	19	2·3	280	58·6	10	7·1	1	5·3	**310**	21·3
Mer än 20 år	—	—	58	12·1	121	85·8	14	73·6	**193**	13·3
Hela antalet	**816**	100·0	**478**	100·0	**141**	100·0	**19**	100·0	**1,454**	100·0
Manliga och kvinnl. arbetare, tillhopa	**2,499**	—	**2,336**	—	**870**	—	**230**	—	**5,935**	—

haft anställning *hos den arbetsgifvare,* i hvilkens tjänst de vid undersökningens verkställande varit sysselsatta. Enär emellertid i regel eftersports allenast år, men icke månad, då arbetarens anställning hos arbetsgifvaren tog sin början, kunna siffrorna i förevarande tabell icke vara alldeles exakta. I kol. 2: *mindre än 1 år* ingå sålunda de arbetare, som år 1903 börjat arbeta på det arbetsställe, där de vid undersökningen anträffades; kol. 3: *1—2 år* omfattar de arbetare, som tillträdde sin anställning vid verkstaden år 1902 o. s. v.

En öfversikt af arbetarnes anställningstid hos arbetsgifvaren lämnas i tab. litt. N.

Tab. litt. N. Anställningstid hos arbetsgifvaren.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Anställningstid hos arbetsgifvaren.	Män.		Kvinnor.		Båda könen.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Mindre än 1 år	1,000	17·1	322	16·2	1,322	16·8
1—2 år	859	14·6	327	16·4	1,186	15·1
2—5 »	1,578	26·9	614	30·9	2,192	27·9
5—10 »	1,159	19·8	369	18·5	1,528	19·4
10—20 »	794	13·5	240	12·1	1,034	13·2
20 år och däröfver	458	7·8	115	5·8	573	7·3
Ej uppgifven tid	19	0·3	1	0·1	20	0·3
Tillhopa	**5,867**	100·0	**1,988**	100·0	**7,855**	100·0

Ur tabellen inhämtas, att af samtliga arbetare ej mindre än 1,322 (eller 16·8 %) börjat arbeta hos dåvarande arbetsgifvaren under den del af år 1903, som förflutit före uppgifternas inhämtande, medan antalet af dem, som tillträdt sin anställning år 1902, är 1,186 (15·1 % af hela antalet redovisade).

Dessa tal synas gifva vid handen, att äfven inom tryckeriyrket och därmed sammanhängande handtering förhållandet är enahanda som inom förut undersökta industrigrenar, eller att arbetare ofta gå från anstalt till anstalt och endast en kortare tid kvarstanna hos samma arbetsgifvare. Vid tolkningen af de framlagda talen måste dock beaktas, att ett icke ringa antal af de arbetare, som under de båda senaste åren nyanställts vid de olika anstalterna, utgjorts af nybörjare inom yrket, äfvensom att af de undersökta anstalterna ej mindre än 11 grundlagts under tiden efter år 1900.[1])

Förhållandena gestalta sig för öfrigt i detta afseende betydligt olika på olika arbetsorter. Antalet manliga arbetare, som varit anställda hos dåvarande arbetsgifvaren mindre än 2 år, utgjorde nämligen i Uppsala 39·4 %, i Göteborg 37·7 % och i »Norra Sverige, öfriga orter» 36·6 %, men i Jönköping allenast 19·6 %, i Norrköping 21·3 % och i Lund 22·6 %. För Stockholm är procenttalet 30·9 och för Malmö 33·9 %. Ännu större olikhet i detta

[1]) Jfr sid. 45 det föregående.

afseende visar sig beträffande de kvinnliga arbetarna. Om man äfven här söker antalet af dem, som vid undersökningstillfället varit anställda hos dåvarande arbetsgifvaren kortare tid än 2 år, finner man, att till denna grupp höra 62·5 % af de kvinnliga arbetarna i »Skåne och Blekinge, öfriga orter», 55·6 % i Malmö och 54·2 % i »Östra Sverige, öfriga orter», men endast 21·0 % i Norrköping, 23·5 % i Lund och 28·5 % i Stockholm. För Göteborg är motsvarande procenttal 41·6 %.

I tab. 14 B kunna inhämtas de i detta afseende förekommande växlingarna inom olika specialiteter. En kortare anställningstid visar sig oftast förekomma bland vissa grupper af sådana arbetare, af hvilka ingen eller ringa yrkesskicklighet erfordras, äfvensom inom sådana grupper, som till någon större del utgöras af minderåriga. Man finner sålunda, att antalet manliga arbetare, som varit anställda hos arbetsgifvaren kortare tid än 2 år, utgör 63·0 % bland »öfriga sätteriarbetare», 59·3 % bland »diverse arbetare», 53·3 % bland bokbindarelärlingar, 51·2 % bland »öfriga litografiska arbetare», 47·5 % bland iläggare, 47·2 % bland litografelever, 45·0 % bland »öfriga tryckeriarbetare», 36·5 % bland sättarelärlingar etc. För den kvinnliga personalens vidkommande äro motsvarande tal 56·8 % för »öfriga litografiska arbetare», 54·5 % för »diverse arbetare», 43·9 % för sättarelärlingar, 35·5 % för »öfriga tryckeriarbetare» etc.

Å andra sidan framgår emellertid tydligt af föreliggande uppgifter, att ifrågavarande industrigrenar uppammat en aktningsvärd stab af yrkesskickliga, fasta arbetare. Enligt hvad tab. litt N utvisar, hafva af de manliga arbetarne 21·3 % och af de kvinnliga arbetarna 17·9 % varit anställda hos samma arbetsgifvare i mer än 10 år. I Norrköping äro motsvarande tal ej mindre än 36·4 % för de manliga och 29·9 % för de kvinnliga arbetarna. I Gäfle hafva af de manliga arbetarne 35·3 % och i Lund 34·0 % varit mer än 10 år i tjänst hos arbetsgifvaren. Dylika mera stationära arbetare hafva särskildt anträffats bland förmän (49·7 % af de manliga och 4 bland 5 kvinnliga), stilgjutare (73·9 % af de manliga och de 2 kvinnliga, för hvilka uppgifter föreligga), förgyllare (51·7 %; alla arbetarne manliga) samt till ett icke obetydligt antal äfven bland en del andra yrkesarbetare.

Till närmare belysande af nu afhandlade förhållanden har

Tab. litt. O. Vuxna arbetares fördelning efter yrkesålder och anställningstid hos arbetsgifvaren.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anställningstid hos arbetsgifvaren.	Mindre än 3 år i yrket.		3—6 år i yrket.		6—10 år i yrket.		10—20 år i yrket.		Mer än 20 år i yrket.		Tillhopa.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
1. Manliga arbetare.												
Mindre än ½ år	54	24·3	72	9·9	139	15·9	154	11·2	91	7·2	**510**	11·4
½—3 år	168	75·7	101	13·9	166	19·0	215	15·6	123	9·7	**773**	17·3
3—6 »	—	—	555	76·2	150	17·2	289	20·9	139	11·0	**1,133**	25·4
6—10 »	—	—	—	—	418	47·9	223	16·1	158	12·5	**799**	17·9
10—20 »	—	—	—	—	—	—	500	36·2	294	23·3	**794**	17·8
Mer än 20 år	—	—	—	—	—	—	—	—	458	36·3	**458**	10·2
Hela antalet	**222**	100·0	**728**	100·0	**873**	100·0	**1,381**	100·0	**1,263**	100·0	**4,467**	100·0
2. Kvinnliga arbetare.												
Mindre än ½ år	50	26·9	22	4·9	19	5·9	15	4·8	6	3·1	**112**	7·7
½—3 år	136	73·1	59	13·3	35	11·0	33	10·7	11	5·7	**274**	18·9
3—6 »	—	—	363	81·8	50	15·6	40	12·9	14	7·3	**467**	32·1
6—10 »	—	—	—	—	216	67·5	23	7·4	6	3·1	**245**	16·9
10—20 »	—	—	—	—	—	—	199	64·2	41	21·2	**240**	16·5
Mer än 20 år	—	—	—	—	—	—	—	—	115	59·6	**115**	7·9
Hela antalet	**186**	100·0	**444**	100·0	**320**	100·0	**310**	100·0	**193**	100·0	**1,453**	100·0
Manliga och kvinnl. arbetare, tillhopa	**408**	—	**1,172**	—	**1,193**	—	**1,691**	—	**1,456**	—	**5,920**	—

utarbetats en såsom tabell 15 upptagen öfversikt, i hvilken de vuxna arbetarne fördelats såväl efter yrkesålder som efter anställningstid hos nuvarande arbetsgifvaren. Tabellens slutsiffror med däremot svarande procenttal hafva sammanförts i tab. litt. O.

Det visar sig af dessa tal bland annat, att manliga arbetare oftare växla arbetsgifvare än kvinnliga arbetare, att sålunda de senare äro på det hela taget mera stationära. Bland de arbetare, som varit sysselsatta i yrket mer än 20 år, hafva nämligen af männen 36·3 %, men af kvinnorna ej mindre än 59·6 % varit anställda hos samme arbetsgifvare mer än 20 år. Går man vidare

till de arbetare, som varit anställda i yrket 10—20 år, finner man, att för 36·2 % af männen och för 64·2 % af kvinnorna anställningstiden hos dåvarande arbetsgifvaren uppgår till likaledes 10—20 år. Enahanda öfvervikt å de kvinnliga arbetarnes sida framträder beträffande samtliga grupper med undantag af den, som motsvarar en yrkesålder, understigande 3 år.

Rörande de växlingar, som äfven ur nu förevarande synpunkt gifva sig tillkänna på olika arbetsorter och inom olika specialiteter, torde få hänvisas till tab. 15.

Bestämmelser om *uppsägningstid* finnas införda i de aftal, som träffats mellan arbetsgifvare och arbetare inom hithörande industrigrenar, och innehålla i regel, att den ömsesidiga uppsägningstiden för aftal med fast anställda arbetare är 14 dagar, såvida ej skriftlig öfverenskommelse träffats om längre uppsägningstid. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter å frågeformulär A har bestämd uppsägningstid förekommit vid 223 af de anstalter, som nu varit föremål för undersökning, och i ej mindre än 206 af dessa fall har uppsägningstiden varit 14 dagar. I 8 fall har uppsägningstiden uppgifvits vara 8 dagar och i 5 fall 8 à 14 dagar, under det att i endast 4 fall förekommit längre uppsägningstid än 14 dagar.

Personliga *arbetskontrakt* mellan arbetsgifvare och en del arbetare hafva upprättats vid 10 af de utaf förevarande undersökning berörda anstalterna och särskilda *lärlingskontrakt* vid 4 af dessa anstalter. *Ordningsregler* eller *arbetsreglementen* hafva förekommit vid 29 anstalter.

6. Arbetarnes bostadsförhållanden.

Den i ordningen närmast följande af tabellbilagorna, n:r 16, är ägnad åt frågan om arbetarnes bostadsförhållanden, hvilken fråga vid en sådan undersökning som den förevarande dock icke lämpligen kunnat utredas i vidare mån, än att från arbetarne genom vederbörande ombud inhämtats vissa allmänna upplysningar angående deras bostäder. Efter de af arbetarne själfva afgifna meddelanden angående de under mom. 7 i frågeformulär B framställda spörsmål hafva emellertid nu kunnat utarbetas *dels* en allmän öfversikt öfver arbetarnes bostadsförhållanden — hvarvid de arbetare, som bebo särskild bostad, fördelats på olika lägenhetskategorier (1 kök utan rum, 1 rum utan kök o. s. v.) — (tab. 16 A), *dels* en öfversikt öfver de af arbetare med familj bebodda lägenheter af olika kategorier, med fästadt afseende tillika vid antalet familjemedlemmar och hos familjen inneboende (tab. 16 B), *dels* sammanställningar såväl af hyresbeloppet i medeltal för olika bostadskategorier (tab. 16 C) som af de viktigare bostadslägenheterna, grupperade efter årshyrans storlek (tab. 16 D), och *dels slutligen* i tab. 16 E en tablå öfver förekomsten af eget hus (eller andel i hus) eller eljest fri, särskild bostad äfvensom af bostad i arbetsgifvarens hus. I samtliga nu nämnda tabelluppslag äro arbetarne på sedvanligt sätt uppdelade efter olika arbetsorter.

De i tab. 16 A meddelade sifferuppgifter angående arbetarnes bostadsförhållanden, sådana de af arbetarne själfva angifvits, sammanfattas i tab. litt. P.

Såsom ifrågavarande tablå utvisar, hafva inalles 7,823 arbetare, af hvilka 5,846 män och 1,977 kvinnor, lämnat uppgifter i förevarande afseende, och af dessa hafva 2,345 män (40·1 %) och 259

Tab. litt. P. Allmän öfversikt af arbetarnes bostadsförhållanden.

1. Arbetsorter.	2. Arbetare, som hafva särskild bostad. Antal.	3. %	4. Arbetare, som äro inneboende. Antal.	5. %	6. Däraf inneboende hos föräldrar. Antal.	7. % af hela antalet arbetare.	8. hos andra. Antal.	9. % af hela antalet arbetare.
1. Manliga arbetare.								
Stockholms stad	847	39·2	1,314	60·8	844	39·1	470	21·7
Östra Sverige: Uppsala	37	33·9	72	66·1	59	54·2	13	11·9
Eskilstuna	33	36·7	57	63·3	41	45·5	16	17·8
Norrköping	186	47·7	204	52·3	191	49·0	13	3·3
Linköping	48	44·4	60	55·6	49	45·4	11	10·2
Öfriga orter	109	42·7	146	57·3	118	46·3	28	11·0
Småland och öarne: Jönköping	43	46·7	49	53·3	46	50·0	3	3·3
Öfriga orter	78	33·5	155	66·5	140	60·1	15	6·4
Skåne och Blekinge: Malmö	101	40·2	150	59·8	127	50·6	23	9·2
Lund	57	53·8	49	46·2	44	41·5	5	4·7
Hälsingborg	54	40·3	80	59·7	65	48·5	15	11·2
Öfriga orter	114	39·9	172	60·1	141	49·3	31	10·8
Västra Sverige: Göteborg	281	41·0	405	59·0	383	55·8	22	3·2
Örebro	32	35·6	58	64·4	53	58·9	5	5·5
Öfriga orter	119	33·7	234	66·3	189	53·5	45	12·8
Norra Sverige: Gäfle	67	58·3	48	41·7	45	39·1	3	2·6
Öfriga orter	139	35·9	248	64·1	195	50·4	53	13·7
Summa	**2,345**	40·1	**3,501**	59·9	**2,730**	46·7	**771**	13·2
2. Kvinnliga arbetare.								
Stockholms stad	133	15·5	723	84·5	585	68·4	138	16·1
Östra Sverige: Uppsala	3	42·8	4	57·2	2	28·6	2	28·6
Eskilstuna	7	10·0	63	90·0	59	84·3	4	5·7
Norrköping	39	11·9	289	88·1	231	70·4	58	17·7
Linköping	2	9·1	20	90·9	18	81·8	2	9·1
Öfriga orter	3	12·5	21	87·5	21	87·5	—	—
Småland och öarne: Jönköping	6	13·6	38	86·4	38	86·4	—	—
Öfriga orter	6	9·4	58	90·6	53	82·8	5	7·8
Skåne och Blekinge: Malmö	5	6·2	76	93·8	67	82·7	9	11·1
Lund	4	23·5	13	76·5	10	58·8	3	17·7
Hälsingborg	3	8·8	31	91·2	27	79·4	4	11·8
Öfriga orter	4	16·7	20	83·3	16	66·6	4	16·7
Västra Sverige: Göteborg	22	8·1	251	91·9	225	82·4	26	9·5
Örebro	—	—	1	100·0	1	100·0	—	—
Öfriga orter	9	11·3	71	88·7	60	75·0	11	13·7
Norra Sverige: Gäfle	—	—	7	100·0	7	100·0	—	—
Öfriga orter	13	28·9	32	71·1	28	62·2	4	8·9
Summa	**259**	13·1	**1,718**	86·9	**1,448**	73·2	**270**	13·7
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**2,604**	33·3	**5,219**	66·7	**4,178**	53·4	**1,041**	13·3

kvinnor (13·1 %) disponerat särskild bostad, medan 3,501 män (59·9 %) och 1,718 kvinnor (86·9 %) varit inneboende[1]) Af de inneboende hafva 771 män (13·2 % af hela antalet män) och 270 kvinnor (13·7 % af hela antalet kvinnor) varit inneboende hos andra än föräldrar.

Hvad angår förhållandena å skilda arbetsorter finner man, att bland männen antalet arbetare med särskild bostad är relativt störst i Gäfle (58·3 %), Lund (53·8 %), Norrköping (47·7 %) och Jönköping (46·7 %), minst däremot i »Småland och öarne, öfriga orter» (33·5 %), »Västra Sverige, öfriga orter» (33·7 %), Uppsala (33·9 %) och Örebro (35·6 %), medan bland kvinnorna — bortsedt från platser och områden med mindre än 15 arbetare — antalet arbetare med särskild bostad är förhållandevis störst i »Norra Sverige, öfriga orter» (28·9 %), Lund (23·5 %), »Skåne och Blekinge, öfriga orter» (16·7 %) och Stockholm (15·5 %). Af de kvinnliga arbetarne i Malmö hafva endast 6·2 % och af de kvinnliga arbetarne i Göteborg 8·1 % egen bostad. Antalet inneboende hos andra är bland männen högst i Stockholm (21·7 %) och Eskilstuna (17·8 %); för kvinnorna äro motsvarande tal 17·7 % för såväl Norrköping som Lund, 16·7 % för »Skåne och Blekinge, öfriga orter», 16·1 % för Stockholm o. s. v.

Af hela antalet arbetare befinnas, på sätt tab. 16 A utvisar 3,885 män och 1,854 kvinnor vara ensamma (ogifta, gifta eller f. d. gifta, utan familj) samt 1,982 män och 134 kvinnor hafva familj. Inom sistnämnda grupp, arbetare med familj, äro 47, nämligen 24 män och 23 kvinnor, jämte sin familj inneboende (5 män och 21 kvinnor hos föräldrar).

Af de arbetare, som bebo egen bostadslägenhet, äro, såsom synes af tab. 16 A, 542, hvaraf 391 män och 151 kvinnor, ensamma, under det att 2,062, hvaraf 1,954 män och 108 kvinnor, hafva familj. De lägenheter, som disponeras af ensamma manliga arbetare, utgöras till 59·3 % af ett rum utan kök, till 23·3 % af ett rum och kök o. s. v.; bland de ensamma kvinnliga arbetarnes lägenheter utgöra lägenheter om ett rum utan kök 49·0 %, lägenheter om ett rum och kök 33·8 % o. s. v. Hvad åter vidkommer

[1]) Arbetare med »delad bostad» hafva vid denna undersökning sammanräknats med inneboende.

de af arbetare med familj bebodda särskilda lägenheter, framgå af slutsiffrorna i tab. 16 B följande absoluta och relativa tal:

	Antal familjer med särskild lägenhet.	% af hela antalet.	Antal personer per lägenhet.
Manliga arbetare:			
1 kök utan rum	1	0·1	
1 rum utan kök	65	3·3	3·3
1 rum och del i kök	24	1·2	
1 rum och kök	1,024	52·4	4·0
2 rum utan kök	8	0·4	3·9
2 rum och del i kök	8	0·4	
2 rum och kök	670	34·3	4·3
3 eller flera rum och kök	154	7·9	4·8
Summa	1,954	100·0	—
Kvinnliga arbetare:			
1 rum utan kök	21	19·4	2·6
1 rum och del i kök	4	3·7	2·5
1 rum och kök	53	49·1	3·5
2 rum och del i kök	1	0·9	2·0
2 rum och kök	23	21·3	3·6
3 eller flera rum och kök	6	5·6	4·0
Summa	108	100·0	—

Omkring hälften af hela antalet familjeförsörjare (52·4 % af männen och 49·1 % af kvinnorna) disponera således bostad om ett rum och kök; större bostadslägenhet innehafva dock 43·0 % af de manliga och 27·8 % af de kvinnliga familjeförsörjarna. Att emellertid betydande olikheter härvidlag framstått å skilda arbetsorter åskådliggöres af här efteråt meddelade tab. litt. Q. Vi finna sålunda, hvad de manliga arbetarne angår, att i Skåne och Blekinge äfvensom i »Småland och öarne, öfriga orter» det öfvervägande flertalet familjeförsörjare bland dessa arbetare innehar bostadslägenhet om minst 2 rum och kök; sådan lägenhet bebos i Hälsingborg af 89·9 %, i »Skåne och Blekinge, öfriga orter» af 83·7 %, i »Småland och öarne, öfriga orter» af 71·9 %, i Lund af, 70·5 % och i

Tab. litt. R. Af arbetare med familj bebodda lägenheter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter.	1 kök utan rum, 1 rum utan eller med del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan eller med del i kök.		2 rum och kök.		3 eller flera rum och kök.	
	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.
1. Manliga arbetare.										
Stockholms stad	49	6·6	382	51·4	6	0·8	254	34·1	53	7.1
Östra Sverige: Uppsala	2	6·5	21	67·7	—	—	5	16·1	3	9·7
Eskilstuna	2	7·4	18	66·7	1	3·7	6	22·2	—	—
Norrköping	10	6·0	128	77·1	—	—	26	15·7	2	1.2
Linköping	1	2·5	22	55·0	—	—	14	35·0	3	7.5
Öfriga orter	3	3·5	46	54·1	1	1·2	33	38·8	2	2.4
Småland och öarne: Jönköping	1	2·8	24	66·7	—	—	9	25·0	2	5.5
Öfriga orter	4	7·0	10	17·6	2	3·5	30	52·6	11	19.3
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	33	35·1	—	—	55	58·5	6	6·4
Lund	3	6·8	10	22·7	—	—	30	68·2	1	2·3
Hälsingborg	1	2·0	3	6·1	1	2·0	33	67·4	11	22·5
Öfriga orter	1	1·2	13	15·1	—	—	54	62·8	18	20·9
Västra Sverige: Göteborg	3	1·4	144	66·3	3	1·4	48	22·1	19	8.8
Örebro	1	4·2	13	54·1	—	—	6	25·0	4	16.7
Öfriga orter.....	4	4·6	44	50·6	1	1·2	33	37·9	5	5·7
Norra Sverige: Gäfle	3	5·9	35	68·6	—	—	9	17·7	4	7·8
Öfriga orter.....	2	1·7	78	67·2	1	0·9	25	21·6	10	8·6
Summa	**90**	4·6	**1,024**	52·4	**16**	0·8	**670**	34·3	**154**	7·9
2. Kvinnliga arbetare.										
Stockholms stad	13	20·3	33	51·6	1	1·6	15	23·4	2	3·1
Östra Sverige: Uppsala	1	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	1	50·0	1	50·0	—	—	—	—	—	—
Norrköping	4	36·4	7	63·6	—	—	—	—	—	—
Linköping	—	—	1	50·0	—	—	1	50·0	—	—
Öfriga orter	1	50·0	—	—	—	—	1	50·0	—	—
Småland och öarne: Jönköping	2	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	1	50·0	—	—	—	—	1	50·0	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Västra Sverige: Göteborg	1	11·1	6	66·7	—	—	2	22·2	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter.....	—	—	1	33·3	—	—	1	33·3	1	33·4
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter.....	1	12·5	4	50·0	—	—	2	25·0	1	12·5
Summa	**25**	23·1	**53**	49·1	**1**	0·9	**23**	21·3	**6**	5.6
Manl. o. kvinnl. arbetare, tillhopa	**115**	5·6	**1,077**	52·2	**17**	0·8	**693**	33·6	**160**	7·8

Malmö af 64·9 % af de manliga familjeförsörjarne. Härifrån är steget tämligen långt till »Västra Sverige, öfriga orter», med 43·6 %, hvarefter följa Linköping med 42·5 % och Örebro med 41·7 %. Närmast i ordningen komma Stockholm, där 41·2 % af de manliga familjeförsörjarne hafva bostäder om minst 2 rum och kök, och »Östra Sverige, öfriga orter» med samma procenttal. För Göteborg är motsvarande tal 30·9 %, för Jönköping 30·5 % och för »Norra Sverige, öfriga orter» 30·2 %. Ogynnsammast ställa sig ur nu förevarande synpunkt förhållandena i Uppsala (25·8 %), Gäfle (25·5 %), Eskilstuna (22·2 %) och Norrköping (16·9 %).

Anledningarne till nu anmärkta högst betydande fluktuationer med afseende å bostadslägenheternas storlek äro tydligtvis flere. Att de väsentligt olika hyrespris, som bostäderna å olika orter i riket betinga, därvidlag äro en faktor, hvarmed man måste räkna, framgår nogsamt af en jämförelse mellan de i tab. litt. Q och R meddelade siffror. De olika aflöningsförhållandena och arbetarnes större eller mindre yrkesskicklighet spela ock i detta afseende en ofta icke oväsentlig roll. Sålunda utgöra säkerligen de jämförelsevis höga löner, som åtnjutas af ett stort antal arbetare vid en del af denna undersökning berörda anstalter i hufvudstaden, i viss mån förklaringen till, att bland stockholmsarbetarne, trots de allt fortfarande uppdrifna hyrorna i hufvudstaden, ett icke obetydligt antal uppgifvit sig disponera bostad om minst 2 rum och kök. Förbises bör dock icke, att bristen på smålägenheter i en del fall kan hafva föranledt vederbörande att förhyra en större lägenhet, än behofvet kräft, samt mottaga inneboende.

Kol. 29 i tab. 16 B lämnar upplysning om, i hvilken utsträckning *främmande inneboende* inhysas i lägenheter, som disponeras af arbetare med familj. I detta afseende äro förhållandena ogynnsammare beträffande de kvinnliga arbetarne än i fråga om männen, i det att af de kvinnliga arbetare, som förfoga öfver egen bostadslägenhet, ej mindre än en tredjedel (33·3 %) haft främmande inneboende, medan detta är fallet med allenast 9·2 % af de manliga arbetarne.[1])

[1]) Ang. de arbetare, som uppgifvit sig *vara* inneboende, se sid. 92* i det föregående och tab. litt. P.

Efter tab. 16 C äro i den å efterföljande sida införda tab. litt. R sammanställda hyresbeloppen i medeltal för de viktigare bostadskategorierna å orter med höga och orter med låga hyror.

De i denna tabell meddelade siffror bestyrka det kända förhållandet, att hyresprisen i Stockholm äro väsentligt högre än å flertalet öfriga orter inom landet. Tabellen ådagalägger vidare, att de af kvinnliga arbetare förhyrda bostadslägenheterna, åtminstone i de större städerna, betinga ett vida lägre pris än de lägenheter, som förhyrts af manliga arbetare.

I medeltal erlades för *ett rum eller kök* i Stockholm af manliga arbetare en årshyra af 205 kronor och af kvinnliga arbetare 162 kronor, medan för liknande lägenheter betalades i Göteborg 173 kronor af manliga och 116 kronor af kvinnliga arbetare samt i Norrköping 139 kronor af manliga och 100 kronor af kvinnliga arbetare.

För lägenheter af den oftast förekommande storleken, eller *ett rum och kök,* betalades i medeltal i Stockholm 277 kronor af manliga och 248 kronor af kvinnliga arbetare, i Göteborg resp. 200 och 171 kronor samt i Norrköping resp. 187 och 142 kronor. Äfven ifråga om lägenheter om *två rum och kök* är årshyran betydligt högre i Stockholm (415 kronor för manliga och 349 kronor för kvinnliga arbetare) än i Göteborg (resp. 309 och 270 kronor) och Norrköping (297 kronor för manliga arbetare). Äfven å vissa norrländska orter (Umeå, Östersund och Luleå) äro hyrorna högt uppdrifna.

Låga hyror finner man företrädesvis i Kalmar och Oskarshamn samt öfriga delar af Kalmar län, i Blekinge län (utom Karlskrona), i Östergötlands (utom de större städerna) o. s. v. (Jfr i öfrigt tab. litt. R).

Prisen på bostäder om lika antal rum äro emellertid äfven å en och samma arbetsort oftast mycket varierande, beroende, såsom naturligt är, särskildt på de olika lägenheternas beskaffenhet och kubikinnehåll samt, åtminstone hvad de större arbetsorterna beträffar, på anstaltens — och till följd däraf jämväl de flesta bostädernas — belägenhet inom den ena eller andra stadsdelen. Ifrågavarande växlingar i hyresprisen åskådliggöras i någon mån

Tab. litt. R. Hyresbelopp i medeltal.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Ett rum *eller* kök.		Ett rum *och* kök.		Två rum och kök.	
	Antal lägenheter.	Medelhyra, kronor.	Antal lägenheter.	Medelhyra, kronor.	Antal lägenheter.	Medelhyra, kronor.
Hela riket	**371**	**147**	**1,159**	**207**	**685**	**300**
Orter med höga hyror:						
Stockholms stad manl. arb.	79	205	403	277	259	415
Stockholms stad kvinnl. arb.	49	162	46	248	22	349
Umeå	—	—	6	214	—	—
Östersund	1	130	1	200	2	305
Luleå	1	120	3	200	2	357
Göteborg manl. arb.	37	173	163	200	52	309
Göteborg kvinnl. arb.	4	116	15	171	2	270
Södertälje	5	154	4	188	3	282
Norrköping manl. arb.	23	139	117	187	22	297
Norrköping kvinnl. arb.	18	100	18	142	—	—
Enköping	—	—	1	185	1	200
Gäfle	9	144	39	178	8	261
Malmö	3	168	40	174	52	266
Orter med låga hyror:						
Kalmar län (utom Kalmar och Oskarshamn)	1	144	3	112	1	180
Norrbottens län (utom Luleå)	1	60	1	110	1	200
Örebro län (utom Örebro)	2	114	8	109	3	140
Växjö	1	96	2	108	7	139
Kalmar	1	54	2	108	18	156
Kopparbergs län (utom Falun)	1	42	2	108	2	156
Göteborgs och Bohus län (utom Göteborg)	6	126	4	105	4	178
Östergötlands län (utom Norrköping och Linköping)	6	100	10	96	4	181
Oskarshamn	3	70	2	84	6	157
Blekinge län (utom Karlskrona)	—	—	1	60	8	132

genom sammanställningen i tab. 16 D, till hvars båda uppslag i detta afseende hänvisas.

Rörande bostadsprisen å vissa orter i riket utarbetas numera en årlig redogörelse, som publiceras i »Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik». Denna redogörelse, för hvilken uppgifter inhämtas hufvudsakligen från ett större antal sjuk- och understödskassor, grundar sig på ett vida större statistiskt material än det, som vid nu förevarande undersökning insamlats, och torde för den skull vara af större betydelse för belysande af bostadsfrågan i allmänhet. Vid en jämförelse mellan ofvan återgifna siffror och dem, som för år 1903 återfinnas i nämnda »Meddelanden», visar det sig emellertid, att de hyresbelopp, som i medeltal erläggas af kvinnliga tryckeriarbetare i Stockholm, Göteborg och Norrköping, väsentligt understiga de i »Meddelandena» anförda medeltal, hvaraf torde följa, att dessa kvinnliga arbetare i allmänhet åtnöja sig med lägenheter, som med afseende å sin beskaffenhet stå under medelnivån. De af manliga tryckeriarbetare i nämnda tre städer uppgifna hyresbelopp öfverstiga däremot i ett icke ringa antal fall de medeltal, som återfinnas i »Meddelandena», hvaraf synes framgå, att de lägenheter, som af dessa manliga tryckeriarbetare bebos, på det hela taget torde få anses vara af fullgod beskaffenhet.

I öfrigt har, såsom redan i det föregående blifvit vidrördt, det icke ansetts ligga inom ramen för en sådan undersökning som den förevarande och icke heller låtit sig göra på grund af de betydliga kostnader, som därmed skulle varit förenade, att verkställa en utredning angående de af arbetarne disponerade bostädernas beskaffenhet.

Tab. 16 E gifver vid handen, att af de arbetare, som lämnat upplysningar om sina bostadsförhållanden, hafva 89 män (d. v. s. 1·5 % af samtliga manliga arbetare och 3·8 % af antalet manliga arbetare med särskild bostad) och 4 kvinnor uppgifvit sig bo i *eget hus* (eller i hus, där vederbörande ägt viss andel). I omkring två tredjedelar af dessa fall har bostaden utgjorts af minst två rum och kök. *Fri bostad* hafva 73 män (1·2 %) och 5 kvinnor förklarat sig åtnjuta; af dessa hafva 59 män och 2 kvinnor bott fritt hos arbetsgifvaren[1]. De lägenheter, som sålunda hyresfritt upplåtits

[1]) Jfr sid. 143* i det följande.

af arbetsgifvaren, hafva i flertalet fall utgjorts af ett rum och kök eller två rum och kök. Vidare hafva 81 arbetare, hvaribland 6 kvinnor, meddelat, att de fått *förhyra bostad* i arbetsgifvaren tillhörigt hus mot erläggande af viss hyresafgift.

97 manliga arbetare (1·7 %) hafva uppgifvit, att de af arbetsgifvaren tillgodonjuta särskildt *hyresbidrag* (utöfver det s. k. lokaltillägget).[1] Af dessa arbetare voro 37 till finnandes i Stockholm och 48 i Norrköping. För storleken af de beviljade hyresbidragen skall något närmare redogöras i ett följande kapitel, i sammanhang med framställningen af arbetarnes löneförhållanden.

[1] Jfr sid. 143*—144* i det följande.

7. Arbetstidens längd m. m.

De upplysningar rörande arbetstiden vid olika anstalter, som genom förevarande undersökning inhämtats, äro till hufvudsaklig del sammanfattade i fem tabellbilagor, n:r 17—21.

Tab. 17, som är grundad på uppgifter af hvarje särskild arbetare (frågeformulär B, punkt 6), innehåller en öfversikt af antalet ordinarie arbetstimmar per vecka dels under vintern, dels under sommaren, med åtskillnad mellan manliga och kvinnliga arbetare. Öfriga tabeller, n:r 18—21, äro utarbetade på grund af arbetsgifvarnes uppgifter (frågeformulär A, punkt 6). I tab. 18 behandlas den ordinarie arbetstiden per vecka, dock utan fördelning af arbetarne efter kön, och i tab. 19 lämnas en sammanställning rörande ordinarie natt- och söndagsarbete. Slutligen redogöres i tab. 20 för öfvertidsarbete och i tab. 21 för tiden för arbetets afslutande på lördag.

Till underlättande af jämförelser har äfven i de tabeller, som grunda sig på arbetsgifvarnes uppgifter, totalantalet arbetare vid de särskilda anstalterna städse upptagits lika med det antal, som afgifvit uppgifter enligt frågeformulär B.

För vissa spörsmål, som beröra arbetstiden, men hvilka icke lämpligen kunnat tabellariskt behandlas, skall i det följande redogöras i samband med framläggande af en öfversikt rörande de hufvudsakliga resultat, som kunnat hämtas af tabellbilagorna.

Hvad först beträffar *den ordinarie arbetstidens längd,* torde få inledningsvis erinras om de hithörande bestämmelser, som vid den tid förevarande undersökning närmast afser, eller åren 1902 resp. 1903, voro intagna i då gällande kollektiva aftal inom nu ifrågavarande industrigrenar.[1])

Enligt »tariffer för typografiska yrkena i Sverige», utarbetade

[1]) För de ändringar bestämmelserna om arbetstidens längd sedermera (t. o. m. år 1908) undergått genom införande af nya kollektivaftal redogöres i efterföljande kap. 9 angående Föreningsväsendet och aftalen.

af den af Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska tidningsutgifvareföreningen samt Svenska typografförbundet år 1901 tillsatta skiljenämnd, var den ordinarie arbetstiden för civilsättare, tidningssättare å hvarannandags-, halfvecko- och veckotidningar, snällpresstryckare, vid civiltryckerier anställda rotationstryckare och stereotypörer med biträden, digelpresstryckare, iläggare, lärlingar samt civilstereotypörer och galvanisörer bestämd till 54 timmar i veckan under månaderna juni—augusti samt 58 timmar i veckan under öfriga tider af året. Denna arbetstid skulle — med undantag för de vid civiltryckerier anställda rotationstryckare och stereotypörer med biträden — vara förlagd mellan tidigast kl. 7 f. m. och senast kl. 7 e. m. För tidningssättare å dagligen utkommande middags- och aftontidningar, liksom för stilgjutare, skulle den ordinarie arbetstiden utgöra 9 timmar per dag, förlagda mellan tidigast kl. 7 f. m. och senast kl. 7 e. m. och för tidningssättare å morgontidningar: 9 timmar, förlagda mellan tidigast kl. 8 f. m. och senast kl. 8 e. m., eller $8^1/_2$ timmar, förlagda intill senast kl. 11 e. m., eller ock 8 timmar, förlagda intill senast kl. 3·30 f. m. Ordinarie arbetstiden för maskinsättare skulle utgöra 8 timmar per dygn med ett däri icke inräknadt afbrott af minst $^1/_2$ timme och förläggas: å aftontidning och vid civilsättning mellan tidigast kl. 7 f. m. och senast kl. 7 e. m. samt å morgontidning mellan tidigast kl. 8 f. m. och senast kl. 3·30 påföljande dags morgon. Beträffande vidare de vid tidningstryckerier anställda rotationstryckare och stereotypörer med biträden var i tarifferna föreskrifvet, att den ordinarie arbetstiden skulle utgöra 9 timmar per dygn vid arbete på dagen, $8^1/_2$ timmar vid arbete delvis på dagen och delvis på natten samt 8 timmar vid arbete på natten.

I fråga om arbetstiden för bokbinderiarbetare var genom öfverenskommelse mellan Stockholms bokbinderiidkareförening och Stockholms bokbinderiarbetareförening den 7 november 1899 föreskrifvet, att arbetstiden i Stockholm skulle utgöra 57 timmar per vecka, sålunda fördelad: under juni, juli och augusti (13 veckor) 54 timmar och de öfriga månaderna 58 timmar per vecka. Äfven i Göteborg var genom det aftal, som den 30 januari 1903 afslöts mellan Göteborgs bokbinderiidkareförening och Göteborgs afdelning af Svenska bokbindareförbundet, arbetstiden fastställd till 57 timmar

per vecka, dock att arbetstimmarnas fördelning för året skulle bero på öfverenskommelse mellan arbetsgifvare och arbetare.

Tab. litt. S. Ordinarie arbetstid per vecka.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Grupper af anstalter; antal timmar.	Enligt arbetarnes uppgifter.								Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.			
	Vinter.				Sommar.				Vinter.		Sommar.	
	Män.		Kvinnor.		Män.		Kvinnor.		Antal.	%	Antal.	%
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%				
Grupp A:												
Mindre än 54 tim.	139	4·6	61	8·3	255	8·5	191	26·1	31	1·0	219	6·7
54—57 tim.	370	12·4	47	6·4	2,391	80·2	465	63·6	273	8·3	2,714	83·0
57—60 »	2,215	74·0	587	80·2	208	7·0	48	6·6	2,743	83·9	272	8·3
60—63 »	244	8·2	32	4·4	108	3·6	23	3·1	215	6·6	59	1·8
63 tim. o. däröfver	23	0·8	5	0·7	20	0·7	4	0·6	8	0·2	6	0·2
Grupp B:												
Mindre än 54 tim.	205	13·1	16	10·1	271	17·4	24	15·2	181	11·7	274	17·8
54—57 tim.	537	34·4	36	22·6	975	62·6	83	52·5	438	28·4	1,043	67·6
57—60 »	540	34·6	91	57·2	175	11·2	40	25·3	583	37·8	147	9·5
60—63 »	255	16·3	16	10·1	119	7·6	11	7·0	328	21·3	66	4·3
63 tim. o. däröfver	25	1·6	—	—	18	1·2	—	—	12	0·8	12	0·8
Grupp C:												
Mindre än 54 tim.	5	1·2	—	—	5	1·2	2	0·4	—	—	116	13·2
54—57 tim.	—	—	—	—	382	91·4	497	99·6	—	—	762	86·8
57—60 »	413	98·8	498	100·0	31	7·4	—	—	878	100·0	—	—
60—63 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63 tim. o. däröfver	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grupp D:												
Mindre än 54 tim.	132	15·3	23	3·9	169	19·6	33	5·6	174	13·3	241	18·5
54—57 tim.	93	10·8	15	2·5	461	53·5	429	72·2	5	0·4	826	63·2
57—60 »	578	66·9	539	90·7	170	19·8	116	19·5	1,112	85·1	224	17·2
60—63 »	51	5·9	17	2·9	51	5·9	16	2·7	15	1·2	15	1·1
63 tim. o. däröfver	10	1·1	—	—	10	1·2	—	—	—	—	—	—
Samtliga anstalter:												
Mindre än 54 tim.	**481**	8·3	**100**	5·0	**700**	12·0	**250**	12·6	**386**	5·5	**850**	12·1
54—57 tim.	**1,000**	17·1	**98**	4·9	**4,209**	72·3	**1,474**	74·4	**716**	10·2	**5,345**	76·4
57—60 »	**3,746**	64·2	**1,715**	86·5	**584**	10·1	**204**	10·3	**5,316**	76·0	**643**	9·2
60—63 »	**550**	9·4	**65**	3·3	**278**	4·8	**50**	2·5	**558**	8·0	**140**	2·0
63 tim. o. däröfver	**58**	1·0	**5**	0·3	**48**	0·8	**4**	0·2	**20**	0·3	**18**	0·3

Äfven om ofvanänmnda bestämmelser icke ägt tillämpning på alla, af förevarande undersökning berörda arbetare, är det dock tydligt, att dessa bestämmelser skola i mångt och mycket äga sin motsvarighet i de resultat, som af undersökningen framgått.

I texttabellen (litt. S) hafva sammanfattats de slutsiffror, som vid undersökningen erhållits rörande den ordinarie arbetstidens längd per vecka. I stort sedt visar denna tabell en någorlunda god öfverensstämmelse mellan de uppgifter, som lämnats af arbetarne, och dem, som erhållits från arbetsgifvarne. De skiljaktigheter, som emellertid gifva sig tillkänna, torde kunna förklaras dels däraf, att uppgifter om arbetstidens längd icke inkommit från åtskilliga arbetsgifvare, representerande tillhopa något mer än 10 % af de utaf förevarande undersökning berörda arbetarne, dels ock däraf, att arbetsgifvarnes uppgifter om arbetstiden afse år 1902, under det att motsvarande uppgifter från arbetarne hänföra sig till år 1903.

Till jämförelse torde här nedan få meddelas följande procenttal rörande antalet arbetare, fördelade efter den ordinarie arbetstidens längd per vecka.

	Vinter.			Sommar.		
	Enligt arbetarnes uppgifter.		Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.	Enligt arbetarnes uppgifter.		Enligt arbetsgifvarnes. uppgifter
	Män.	Kvinnor.		Män.	Kvinnor.	
Mindre än 54 timmar	8·3	5·0	5·5	12·0	12·6	12·1
54—57 »	17·1	4·9	10·2	72·3	74·4	76·4
57—60 »	64·2	86·5	76·0	10·1	10·3	9·2
60—63 »	9·4	3·3	8·0	4·8	2·5	2·0
63 timmar o. däröfver	1·0	0·3	0·3	0·8	0·2	0·3

På det hela taget har, enligt hvad denna sammanställning ådagalägger, den ordinarie arbetstiden under sommaren varit ej obetydligt kortare än under vintern. För en rätt betydande majoritet af arbetarne har sålunda antalet ordinarie arbetstimmar per vecka utgjort 57—60 under vintern och 54—57 under sommaren. En ordinarie arbetstid under vintern af minst 60 timmar per vecka har uppgifvits af 10·4 % bland de manliga och 3·6 % bland de kvinnliga arbetarne, medan enligt arbetsgifvarnes uppgifter motsvarande tal, för manliga och kvinnliga arbetare gemensamt, utgör

8·3 %. Antalet arbetare med en ordinarie arbetstid under sommaren af 57 timmar eller däröfver per vecka utgör enligt arbetarnes uppgifter 15·7 % bland männen och 13·0 % bland kvinnorna samt enligt arbetsgifvarnes uppgifter 11·5 %.

Nyss åberopade texttabell lämnar äfven en öfversikt rörande den ordinarie arbetstidens växling vid de olika grupperna af anstalter. Dessa förhållanden torde bättre åskådliggöras genom nedan införda sammanställning, i hvilken, liksom i texttabellen, bibehållits den förut använda beteckningen för de olika grupperna, nämligen *grupp A* = bok- och accidenstryckerier, *grupp B* = tidningstryckerier, *grupp C* = bokbinderier och *grupp D* = litografiska anstalter.

	Vinter.			Sommar.		
	Enligt arbetarnes uppgifter.		Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.	Enligt arbetarnes uppgifter.		Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.
	Män.	Kvinnor.		Män.	Kvinnor.	
Mindre än 54 timmar.						
Grupp A	4·6	8·3	1·0	8·5	26·1	6·7
» B	13·1	10·1	11·7	17·4	15·2	17·8
» C	1·2	—	—	1·2	0·4	13·2
» D	15·3	3·9	13·3	19·6	5·6	18·5
54—57 timmar.						
Grupp A	12·4	6·4	8·3	80·2	63·6	83·0
» B	34·4	22·6	28·4	62·6	52·5	67·6
» C	—	—	—	91·4	99·6	86·8
» D	10·8	2·5	0·4	53·5	72·2	63·2
57—60 timmar.						
Grupp A	74·0	80·2	83·9	7·0	6·6	8·3
» B	34·6	57·2	37·8	11·2	25·3	9·5
» C	98·8	100·0	100·0	7·4	—	—
» D	66·9	90·7	85·1	19·8	19·5	17·2
60 timmar och däröfver.						
Grupp A	9·0	5·1	6·8	4·3	3·7	2·0
» B	17·9	10·1	22·1	8·8	7·0	5·1
» C	—	—	—	—	—	—
» D	7·0	2·9	1·2	7·1	2·7	1·1

Af denna öfversikt torde framgå, att under vintern den ordinarie arbetstiden på det hela taget varit längst vid anstalter tillhörande grupp C (bokbinderier) och kortast vid anstalter tillhörande grupp B (tidningstryckerier). Sommartiden däremot är arbetstiden å bokbinderierna väsentligt kortare och kan i stort sedt anses lika med eller till och med understiga arbetstiden å anstalter inom öfriga grupper.

Beträffande den ordinarie arbetstidens längd å olika arbetsorter hämtas ur tab. 17 och 18 bland annat följande upplysningar.

Å bok- och accidenstryckerier har arbetstiden under vintern uppgått till 60 timmar och däröfver per vecka för ett ej ringa antal arbetare i Gäfle och å de mindre arbetsplatser, som i tabellerna sammanfattats under rubriken »öfriga orter». Å andra i tabellerna särskildt upptagna orter — Stockholm, Göteborg m. fl. — har däremot nämnda gräns uppnåtts eller öfverskridits endast i ett fåtal fall. Under sommaren har den ordinarie arbetstiden utgjort 57 timmar i veckan eller däröfver för 108 bland 418 arbetare i Göteborg (enligt arbetsgifvarnes uppgifter), för 17 bland 67 arbetare i Gäfle (enligt arbetarnes uppgifter) samt för ett rätt betydande antal arbetare å de mindre platser, som hänförts under rubriken »öfriga orter», men i öfrigt endast för ett mindretal arbetare.

En liknande växling visar sig beträffande den ordinarie arbetstiden å tidningstryckerierna. Man finner äfven här, att det hufvudsakligen är på de mindre platserna, som den ordinarie arbetstiden uppgått till minst 60 resp. 57 timmar per vecka. Äfven i Gäfle har emellertid denna gräns öfverskridits af ej få arbetare.

Å de bokbinderier, som förevarande undersökning afsett, har den ordinarie arbetstiden per vecka icke i något fall uppgått till 60 timmar under sommaren, men (enligt arbetarnes uppgifter) för 28 bland 71 manliga arbetare i Eskilstuna samt för några få arbetare i Stockholm utgjort 57 timmar eller däröfver under sommaren.

Hvad slutligen angår de litografiska anstalterna, har arbetstiden under vintern uppgått till minst 60 timmar i veckan för samtliga (10) arbetare i Hälsingborg, för 43 bland 288 manliga arbetare i Norrköping (enligt arbetarnes uppgifter) och för öfrigt i en del spridda fall. Under sommaren har arbetstiden uppgått till 57 timmar i veckan eller däröfver för samtliga arbetare i Hälsingborg, för flertalet arbetare i Jönköping (enligt arbetarnes

uppgifter), Småland och öarna: »öfriga orter», Malmö samt Skåne och Blekinge: »öfriga orter», för nyssnämnda 43 arbetare i Norrköping, för 32 bland 159 manliga arbetare i Göteborg (enligt arbetarnes uppgifter) samt för öfrigt i några enstaka fall.

Såsom i det föregående redan är omnämndt, innehöllo de åren 1902 och 1903 gällande tarifferna för typografiska yrkena i Sverige en del bestämmelser äfven angående *den ordinarie arbetstidens förläggning på dygnet.* I allmänhet skulle det föreskrifna antalet arbetstimmar förläggas mellan tidigast kl. 7 f. m. och senast kl. 7 e. m.; undantag härifrån bilda dels rotationstryckare och stereotypörer med biträden, för hvilka grupper några detaljerade bestämmelser i detta hänseende icke voro i tarifferna intagna, dels tidningssättare (inkl. maskinsättare) å morgontidningar, för hvilka den ordinarie arbetstiden kunde förläggas, efter omständigheterna, intill senast kl. 8 e. m., kl. 11 e. m. eller kl. 3·30 påföljande dags morgon. Om tidningssättarnes arbetstid förlades i skift, skulle skiften växla efter bestämda mellantider enligt öfverenskommelse. I tarifferna förutsättes äfven, att ordinarie söndagsarbete kunde förekomma för tidningssättare.

Enligt de uppgifter från arbetsgifvarne, som vid förevarande undersökning inkommit, hafva, på sätt framgår af tab. 19, bland samtliga arbetare 389 eller 5·0 % år 1902 haft *ordinarie nattarbete* och 261, eller 3·3 %, *ordinarie söndagsarbete.* Arbetarnes egna uppgifter i denna punkt, hvilka uppgifter afse år 1903, visa väsentligt lägre siffror, i det att enligt dessa uppgifter ordinarie nattarbete skulle hafva förekommit för allenast 204 och ordinarie söndagsarbete för endast 103 arbetare.

Såsom tab. 19 gifver vid handen, är det öfvervägande flertalet af de arbetare, för hvilka ordinarie nattarbete eller ordinarie söndagsarbete förekommit, att hänföra till tidningstryckeriernas personal. Af de 389 arbetare, som haft ordinarie nattarbete, tillhörde sålunda 300 tidningstryckerier, 81 bok- och accidenstryckerier samt 8 litografiska anstalter. Fördelade efter yrkesgrupper, komma af samma personal 209 på sätteriarbetare, 133 på tryckeriarbetare, 20 på stilgjuteriarbetare och 27 på »öfriga arbetare». Beträffande åter de 261 arbetare, som uppgifvit ordinarie söndagsarbete, finner man, att ej mindre än 242 tillhört tidningstryckerier samt endast 19

bok- och accidenstryckerier. Ur yrkesfördelningens synpunkt befinnas af dessa arbetare 195 hafva varit sätteriarbetare, 36 tryckeriarbetare, 9 stilgjuteriarbetare och 21 »öfriga arbetare».

Af hela antalet å tidningstryckerier anställda arbetare hafva, enligt hvad förut anförda tal ådagalägga, 17·2 % haft ordinarie nattarbete och 13·9 % ordinarie söndagsarbete.

Beträffande förekomsten af ordinarie natt- och söndagsarbete på olika orter äfvensom omfattningen af detta arbete torde få hänvisas till tab. 19.

Å formulär A hade äfven infordrats uppgift, huruvida vid de olika anstalterna arbetet *började senare på måndag* än öfriga veckodagar, och i sådant fall huru mycket, äfvensom huruvida arbetet *slutade tidigare på lördag* än öfriga veckodagar, och i sådant fall huru dags. De inkomna svaren gifva vid handen, att det endast är undantagsvis, som arbetet börjat senare på måndag än öfriga veckodagar, men att i ej få fall arbetstiden å lördag, i jämförelse med öfriga veckodagar, varit rätt väsentligt förkortad.

De i sistnämnda hänseende inkomna uppgifterna hafva sammanförts i tab. 21, hvars viktigaste slutsiffror återgifvas här nedan.

Tid för arbetets afslutande på lördag.	Vinter.		Sommar.	
	Antal anstalter.	Antal arbetare.	Antal anstalter.	Antal arbetare.
Kl. 1·00 e. m.	—	—	4	125
» 1·30 »	—	—	6	859
» 2·00 »	3	229	12	395
» 2·30 »	—	—	9	370
» 3·00 »	5	224	9	268
» 3·30 »	7	974	6	883
» 4·00 »	15	550	15	510
» 4·30 »	4	108	2	15
» 5·00 »	37	877	35	935
» 5·30 »	11	433	5	142
» 6·00 »	116	2,221	96	1,160
» 6·30 »	6	170	2	53
» 7·00 »	16	213	13	184
» 8·00 » el. senare	4	103	2	61
Summa	224	6,102	216	5,960

Denna öfversikt ådagalägger bland annat, att under sommaren arbetet på lördagarna vid många anstalter afslutas ej oväsentligt tidigare än under vintern.

Arbete i skift har hufvudsakligen förekommit vid tidningstryckerier. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter hafva år 1902 vid 22 dylika anstalter tillhopa 254 arbetare varit fördelade i skift. Dessutom har skiftesarbete förekommit vid 10 boktryckerier för tillhopa 87 arbetare och vid 1 litografisk anstalt för 8 arbetare. Hela antalet arbetare, som varit indelade i skift, har således enligt arbetsgifvarnes uppgifter utgjort 349, motsvarande allenast 4·4 % af samtliga de arbetare, som förevarande undersökning omfattat. Fördelade på olika yrkesgrupper, befinnas af dessa arbetare 231 vara sätteriarbetare, 83 tryckeriarbetare, 7 stilgjuteriarbetare och 28 »öfriga arbetare». — Enligt arbetarnes egna uppgifter, hvilka afse år 1903, skall skiftesarbete hafva förekommit för allenast 264 arbetare, hvaraf 228 män och 36 kvinnor.

Förutom det arbete, som utförts under den ordinarie arbetstiden — vare sig nu denna ordinarie arbetstid helt och hållet varit förlagd till de normala arbetstimmarna under söckendagarna eller till någon del infallit på natten eller på sön- och helgdagar — har *öfvertidsarbete* förekommit i relativt stor utsträckning för arbetare inom nu ifrågavarande industrigrenar. Af samtliga 7,855 arbetare hafva nämligen, såsom tab. 20 ådagalägger, ej mindre än 2,388, eller 30·4 %, i större eller mindre utsträckning arbetat å öfvertid. Äfven denna tabell är grundad på arbetsgifvarnes redogörelser och afser sålunda år 1902; enligt arbetarnes egna uppgifter skall öfvertidsarbete nämnda år hafva förekommit allenast för 1,859 arbetare.

Med ledning af tab. 20 lämnas här nedan en öfversikt öfver antalet arbetare, för hvilka öfvertidsarbete uppgifvits, med fördelning af dessa arbetare dels efter grupper af anstalter, dels ock efter yrkesgrupper. I hvarje särskildt fall anföras därvid, jämte de absoluta talen, de procenttal, som angifva förhållandet till hela antalet arbetare inom de olika grupperna.

	Öfvertidsarbete. Antal arbetare.	%
Grupp A	1,046	28·0
» B	549	31·6
» C	290	31·5
» D	503	34·4
Sätteriarbetare	849	29·8
Tryckeriarbetare	558	39·3
Stilgjuteriarbetare	88	53·7
Litografiska arbetare	246	30·6
Bokbinderiarbetare	551	28·8
Öfriga arbetare	96	19·1

Häraf framgår sålunda, hvad de olika slagen af anstalter beträffar, att öfvertidsarbete relativt oftast förekommit vid litografiska anstalter, mindre ofta på tidningstryckerier och bokbinderier samt i det förhållandevis minsta antalet fall på bok- och accidenstryckerier.

Bland de olika yrkesgrupperna har öfvertidsarbete oftast förekommit för stilgjuteriarbetare, af hvilka mer än hälften i större eller mindre omfattning arbetat på öfvertid. Närmast stilgjuteriarbetarne komma ur denna synpunkt tryckeriarbetarne och därefter litografiska arbetare, sätteriarbetare, bokbinderiarbetare och öfriga arbetare i nu angifven ordning.

Rörande öfvertidsarbetets utsträckning hämtas ur tab. 20 följande tal, hvilka angifva antalet arbetare, fördelade efter dels antalet månader, då öfvertidsarbete förekommit, dels antalet arbetstimmar å öfvertid per vecka.

	Intill 6 timmar per vecka.	6—12 timmar per vecka.	12 timmar och däröfver per vecka.
Högst 1 månad	33	123	114
1—6 månader	74	226	216
6—12 månader	35	15	—
Hela året	842	70	7

Härtill komma 633 arbetare, för hvilka öfvertidsarbete skall hafva förekommit, utan att dock uppgift lämnats angående omfattningen af detta arbete.

Inskränkning af arbetstiden har, såvidt de från arbetsgifvarne inkomna uppgifterna gifva vid handen, under år 1902 förekommit vid 9 af de undersökta anstalterna. Denna inskränkning synes dock i de flesta fall hafva varit jämförelsevis ringa.

I detta sammanhang torde böra meddelas, att enligt arbetarnes uppgifter å formulär B *arbetsbrist* under år 1902 rådt för 219 arbetare, hvaraf 145 män och 74 kvinnor. Beträffande den tid, under hvilken vederbörande saknat arbete, gifva de föreliggande uppgifterna följande upplysningar.

	Antal arbetare.		
	Män.	Kvinnor.	S:a.
Mindre än 4 veckor	18	16	34
4—8 veckor.....	27	28	55
8—12 »	27	11	38
12—16 »	26	9	35
16—20 »	13	2	15
20—24 »	10	1	11
24—28 »	10	4	14
28—40 »	9	1	10
Mer än 40 veckor ...	2	—	2
Ej uppgifvet.....	3	2	5
Summa	145	74	219

Hemarbete har enligt arbetsgifvarnes uppgifter utlämnats vid 15 anstalter, nämligen i 1 fall åt sättare, i 6 fall åt tryckare, i 4 fall åt bokbindare, i 3 fall åt litografer och i 1 fall åt klichéarbetare.

8. Arbetarnes löneförhållanden m. m.

Genom de *tariffer för typografiska yrkena i Sverige,* som utarbetats af den utaf Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska tidningsutgifvareföreningen samt Svenska typografförbundet år 1901 tillsatta skiljenämnd, voro detaljerade bestämmelser meddelade rörande aflöningsförhållandena för arbetarne inom ifrågavarande yrken. Någon närmare redogörelse för dessa tariffer, hvilka voro gällande vid den tid, på hvilken förevarande undersökning närmast har afseende, eller åren 1902 och 1903, torde emellertid här ej erfordras, helst nämnda tariffer sedermera ersatts af nya sådana, dels år 1903 och dels år 1908, af hvilka 1903 års tariffer in extenso (jämte 1903 års tariffkommittés beslut) och 1908 års tariffer i utdrag införts såsom bihang till föreliggande berättelse (bil. 3—5, sid. 286 o. f.), hvarjämte i efterföljande kap. 9 angående Föreningsväsendet och aftalen en mera ingående redogörelse meddelats för båda de sistnämnda tariffernas innehåll. Ur de af 1901 års skiljenämnd utarbetade tarifferna torde allenast, såsom inledning till här nedan införda framställning rörande personalens aflöningsförhållanden år 1902, sådana dessa framgått af förevarande undersökning, få meddelas följande hufvudpunkter.

För civilsättare och tidningssättare voro fastställda vissa grundpris, beräknade för svensk slät sättning och afläggning af 1,000 bokstäfver och utgående med olika belopp i Stockholm, i mellanstäderna (Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping, Uppsala och Luleå) och å öfriga orter. För annat arbete än dylik sättning skulle ersättningen i allmänhet beräknas i visst förhållande till nämnda grundpris. Där emellertid arbetet icke kunde beräknas enligt denna tariff, skulle det betalas efter tid eller enligt särskild öfverenskommelse, dock icke under viss minimilön. Denna minimilön skulle för utlärd civilsättare utgöra pr vecka: de två första åren 20 kronor och därefter 22 kronor i Stockholm, 20 resp. 21 kronor i mellanstäderna samt 20 kronor i öfriga landet. För tidningssättare var lägsta veckolönen något högre än för civilsättare och i viss mån beroende bland annat på förekomsten af ordinarie nattarbete. — Till stilgjutare skulle aflöningen likaledes utgå i förhållande till arbetets kvantitet, dock att arbete,

som ej kunde enligt tariffen beräknas, skulle betalas efter tid. Lägsta veckolönen för utlärd stilgjutare var bestämd att utgöra 24 kr.

Samtliga ej ofvan nämnda grupper af arbetare — korrekturafdragare, maskinsättare, snällpresstryckare, rotationstryckare och stereotypörer med biträden, digelpresstryckare, iläggare, lärlingar samt civilstereotypörer och galvanisörer — skulle aflönas efter tid enligt särskilda grunder.

Öfvertidsarbete skulle i allmänhet betalas med 50 à 150 % förhöjning af den tariff, som var gällande för arbete å den ordinarie arbetstiden.

Till den enligt förestående regler beräknade aflöningen kom ett särskildt lokaltillägg, fastställdt för olika platser enligt särskild tariff och utgående med högst 15 % af all arbetsförtjänst. Lokaltillägget skulle utbetalas i slutet af hvarje kvartal eller, då arbetare efter stadgad uppsägningstid afflyttade under kvartalet, vid afflyttningen.

Äfven beträffande *bokbindare- och litografyrkena* gälla numera andra lönebestämmelser än vid tiden för denna undersöknings verkställande, och redogöres för hufvuddragen af dessa nya lönebestämmelser under kap. 9 om Föreningsväsendet och aftalen. Här må dock, liksom för boktryckeriyrket, meddelas några viktigare punkter ur de äldre aftalen, som referera sig till efterföljande framställning af löneförhållandena.

Enligt det förut omförmälda aftalet mellan Stockholms bokbinderiidkareförening och Stockholms bokbinderiarbetareförening den 7 november 1899 skulle minimiaflöningen utgöra för utlärd manlig bokbinderiarbetare 20 à 23 kronor pr vecka och för kvinnlig arbetare 7 à 13 kronor pr vecka. Öfvertidsarbete skulle betalas för tidarbetare med 33 1/3 à 100 % tillägg, för manlig styckarbetare med 10 öres tillägg pr timme och för kvinnlig styckarbetare med 25 % tillägg.

Den lönetariff för bokbinderier m. m. i Göteborg, som fastställdes genom öfverenskommelse mellan Göteborgs bokbinderiidkareförening och Göteborgs afdelning af Svenska bokbindareförbundet den 30 jan. 1903, upptog en minimiaflöning pr vecka af 18 à 22 kr. för utlärda manliga arbetare och 6 à 14 kr. för kvinnliga arbetare. Öfvertidsarbete skulle betalas med 33 1/3 à 50 % förhöjning.

Enligt en för litografiska tryckare uppgjord lönetariff, som

genom öfverenskommelse mellan vederbörande arbetsgifvare och Centralstyrelsen för Sveriges litografiska förbund gällde vid flertalet litografiska anstalter i riket från 1 jan. 1900—31 dec. 1902, skulle minimilönen utgöra för utlärd litografisk tryckare 20 à 22 kr. pr vecka. Öfvertidsarbete skulle betalas med 25 % förhöjning intill kl. 10 e. m., 50 % efter kl. 10 samt å sön- och helgdagar. För Stockholm stadgades ett särskildt lokaltillägg, utgående med 10 % af all förtjänst.

Materialet för utredande af frågan om arbetarnes löneförhållanden har vid denna liksom vid föregående arbetsstatistiska specialundersökningar i första rummet utgjorts af *utdrag ur arbetsgifvarnes aflöningsböcker.*

Såsom redan i inledningen blifvit omnämndt, hafva vid förevarande undersökning sådana utdrag inkommit från 195 af de undersökta anstalterna med ett antal af tillhopa 5,744 vid undersökningen anträffade arbetare. Dessa utdrag upptaga de arbetslöner (och värdet af särskilda förmåner, då sådana förekommit), som åtnjutits af hvarje särskild vid de olika anstalterna anställd arbetare. Till största delen afse dessa utdrag förhållandena år 1902, d. v. s. året närmast före det, hvarunder individuella uppgifter å frågeformulär B inhämtades från arbetarne, men därjämte föreligga, såsom också blifvit förut påpekadt, en del uppgifter af ifrågavarande slag äfven beträffande såväl tiden före år 1902 som ock de närmast därefter följande åren.

Vissa uppgifter, som likaledes hafva afseende å arbetarnes aflöningsförhållanden, hafva vidare inhämtats dels från arbetsgifvarne enligt frågeformulär A, punkt. 6 och 7, dels från arbetarne enligt frågeformulär B, punkt. 6 och 8.

På grundvalen af det lönestatistiska material, som på denna väg blifvit insamladt, hafva sammanställts de detaljerade sifferuppgifter, som meddelats i tab. 22—29 och hvilka samtliga afse år 1902. Innan här nedan en framställning meddelas rörande de hufvudsakliga resultat, som af ifrågavarande tabeller framgå, torde emellertid böra lämnas en antydan om det sätt, hvarpå bearbetningen och sammanställningen af det statistiska materialet i de olika tabellerna ägt rum.

Liksom vid föregående undersökningar har äfven nu i främsta rummet tagits hänsyn till arbetarnes faktiska inkomster pr år och pr vecka, sådana dessa framgått af utdragen ur aflöningslistorna samt af förefintliga uppgifter angående de af vissa arbetare åtnjutna särskilda förmåner etc. Då emellertid, såsom förut är nämndt, utdrag ur aflöningslistorna inkommit från allenast 195 anstalter med tillhopa 5,744 vid undersökningstillfället anträffade arbetare, har man icke kunnat underlåta att fästa ett visst afseende äfven vid de uppgifter rörande aflöningen, som lämnats af arbetarne själfva.

Vid bearbetningen af de inkomna utdragen ur aflöningslistorna har det, sedan det vidlyftiga materialet blifvit granskadt och vederbörligen kontrollräknadt, först gällt att å dessa utdrag återfinna så många som möjligt af de arbetare, för hvilka uppgifter i öfrigt föreligga enligt frågeformulär B. Beträffande de arbetare, som sålunda anträffats å utdragen ur aflöningslistorna, hafva å särskilda förteckningar sammanförts individuella uppgifter om yrkesspecialitet, kön, ålder, civilstånd, verklig arbetstid under året, årsinkomst samt veckoinkomst i medeltal. Vid denna bearbetning hafva uteslutits sådana arbetare, hvilkas verkliga arbetstid under året understigit 26 veckor.

Hela antalet af de arbetare, som kunnat på detta sätt identifieras och å nyssnämnda förteckningar uppföras, utgör 3,018 eller 52·5 % af samtliga arbetare vid de anstalter, från hvilka utdrag ur aflöningslistorna för år 1902 inkommit. För dessa 3,018 arbetare hafva alltså kunnat (i tab. 27) meddelas exakta uppgifter angående *veckoinkomstens* storlek.

Direkta uppgifter från arbetarne själfva angående *veckolönens* belopp år 1902 föreligga beträffande 7,021 arbetare eller 89·4 % af hela den vid undersökningen anträffade arbetarestammen. Dessa uppgifter hafva sammanställts i tab. 28.

För att kunna framlägga en redogörelse för arbetarnes *årsinkomst,* grundad på de af hvarje arbetare faktiskt uppburna arbetslöner och åtnjutna särskilda förmåner, blef det nödvändigt att vid utarbetandet af de tabeller, som afse årsförtjänsten — tab. 22—26 samt tab. 29 (angående aflöningsformen) — utgallra de arbetare, som icke kunde anses hafva varit sysselsatta hela

året; i dessa tabeller medräknas endast sådana »fasta» arbetare, hvilka, enligt lönelistorna, uppburit aflöning hos samme arbetsgifvare för minst 49 veckor af år 1902. Totalbeloppet af den arbetslön, som under nämnda tid af minst 49 veckor faktiskt blifvit till arbetarne utbetald, plus värdet af de i vissa fall uppburna särskilda förmåner, ingår sålunda i tabellerna såsom arbetarnes årsinkomst.

På grund af nu anförda förhållanden föreligga fullständiga uppgifter angående *årsinkomsten* endast för 2,592, eller 45·1 % af hela det antal arbetare, som redovisats från de här afhandlade 195 anstalterna. Tab. 22—25 samt 29 hafva äfven blott afseende å dessa 2,592 *fasta* arbetare.

Hvad angår förhållandet mellan de föreliggande uppgifterna om årsinkomst och veckoinkomst, lärer det på förhand kunna antagas, att de mera yrkesskickliga och arbetskraftiga samt följaktligen bättre aflönade arbetarne skola förefinnas till jämförelsevis större antal bland de fasta arbetarne, som regelbundet vecka efter vecka under hela året fullgjort sitt arbete vid en och samma anstalt, än bland dem, som endast kortare tider arbetat vid samma anstalt, samt att fördenskull uppgifterna om årsinkomsten skola framställa arbetarnes aflöningsförhållanden i en något gynnsammare dager än uppgifterna om veckoinkomsten. Det torde i detta sammanhang äfven få anmärkas, att de uppgifter om veckoinkomsten, som lämnats af arbetarne själfva, måste betraktas såsom mer eller mindre approximativa och därför, fastän de afse ett större antal arbetare och ur denna synpunkt äga högre värde, icke kunna i afseende å tillförlitlighet jämställas med motsvarande, ur aflöningslistorna hämtade uppgifter.

Öfvergår man nu till att något närmare skärskåda de i tabellbilagorna meddelade sifferuppgifter angående arbetarnes löneförhållanden, torde det vara lämpligt att till en början påvisa, hurusom af en jämförelse mellan tab. 22 å ena sidan samt tab. 23 och 24 å andra sidan framgår, att för flertalet arbetare *den egentliga arbetslönen* för år (oberäknadt extra förmåner) icke i någon högre grad afviker från den åtnjutna *årsinkomsten* (inberäknadt extra förmåner), hvilket med andra ord vill säga, att de extra förmå-

nerna icke spela någon mera betydande roll inom här ifrågavarande yrkesgrenar.

För att underlätta öfverblicken af det hufvudsakliga innehållet i vissa af tabellbilagorna hafva utarbetats här efteråt införda texttabeller litt. T, U och V, hvilka motsvara tabellbilagorna 23, 27 och 28 resp. och sålunda afse: tab. T årsinkomsten (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare, tab. U veckoinkomsten (inberäknadt extra förmåner) enligt arbetsgifvarnes aflöningslistor och tab. V arbetslönen per vecka (extra förmåner ej inräknade) enligt arbetarnes uppgifter. Något särskildt sammandrag af tab. 22 (rörande den egentliga arbetslönen för år) har däremot, då, såsom förut är nämndt, denna arbetslön i allmänhet föga afviker från årsinkomsten, ansetts icke vara af nöden.

Vid sammanställande af texttabellerna T, U och V hafva uppgifterna anordnats på sådant sätt, att afvikelserna dem emellan skola tydligt framstå. I hvar och en af dessa tre tabeller äro nämligen, såsom synes, arbetarne sammanförda i sex olika löneklasser. Då nu de uppgifter, som meddelats angående arbetarnes årsinkomst eller arbetslön för år, endast hafva afseende på sådana arbetare som haft en arbetstid under året af *minst* 49 veckor, måste, om man antager, att den genomsnittliga arbetstiden för dessa arbetare utgjort jämt 50 veckor, en årslön, understigande 500 kronor, betyda detsamma som en genomsnittlig veckolön lägre än 10 kronor o. s. v. Med tillämpning af den motsvarighet, som sålunda äger rum mellan årsinkomsten (arbetslönen för år) och veckoinkomsten (arbetslönen för vecka), hafva de sex löneklasserna sålunda bildats:

	Årsinkomst eller arbetslön för år. (Tab. 22—24, T.)	Veckoinkomst eller arbetslön för vecka. (Tab. 27, 28, U, V.)
Löneklass 1 A	öfver 2,000 kronor.	öfver 40 kronor.
» 1 B	2,000—1,500 »	40—30 »
» 1 C	1,500—1,200 »	30—24 »
» 2	1,200—800 »	24—16 »
» 3	800—500 »	16—10 »
» 4	under 500 »	under 10 »

För de i resp. tabeller uppförda arbetare finner man nu följande fördelning på löneklasser (sid. 125*).

Tab. litt. T. Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare.

(Uppgifter för 2,592 arbetare enligt 195 anstalters aflöningslistor m. m.).

A. Å olika arbetsorter och vid skilda grupper af anstalter.

1. Manliga arbetare.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter och grupper af anstalter.		Öfver 2,000 kronor.		2,000—1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
		Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholms stad	Grupp A.	54	9·3	183	31·4	160	27·5	103	17·7	42	7·2	40	6·9
	» B.	92	49·1	49	26·2	13	7·0	17	9·1	13	7·0	3	1·6
	» C.	1	1·2	5	5·9	42	48·8	25	29·1	7	8·1	6	7·0
	» D.	11	14·3	17	22·1	16	20·8	14	18·1	9	11·7	10	13·0
Östra Sverige: Uppsala ...	» A.	—	—	—	—	11	28·9	15	39·5	6	15·8	6	15·8
	» B.	—	—	2	10·5	6	31·6	4	21·1	2	10·5	5	26·3
Eskilstuna	» B.	—	—	4	23·5	5	29·4	2	11·8	2	11·8	4	23·5
Norrköping	» A.	—	—	1	10·0	—	—	5	50·0	1	10·0	3	30·0
	» B.	1	4·0	6	24·0	1	4·0	6	24·0	6	24·0	5	20·0
	» D.	2	1·9	11	10·5	25	23·8	27	25·7	9	8·6	31	29·5
Linköping..	» A.	—	—	—	—	2	28·6	—	—	2	28·6	3	42·8
	» B.	2	12·4	8	50·0	3	18·8	—	—	—	—	3	18·8
	» D.	—	—	3	14·3	2	9·5	3	14·3	2	9·5	11	52·4
Öfriga orter	» A.	—	—	2	5·0	10	25·0	11	27·5	2	5·0	15	37·5
	» B.	—	—	2	3·4	16	27·1	17	28·8	7	11·9	17	28·8
Smål. o. öarna: Jönköping..	» A.	—	—	1	6·3	5	31·2	2	12·5	5	31·2	3	18·8
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	2	15·4	7	53·8	3	23·1	1	7·7
	» B.	—	—	—	—	11	22·0	14	28·0	8	16·0	17	34·0
	» D.	—	—	—	—	—	—	6	50·0	2	16·7	4	33·3
Skåne o. Blekinge: Malmö...	» A.	1	2·3	4	9·1	15	34·1	7	15·9	10	22·7	7	15·9
	» B.	6	75·0	2	25·0	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	1	4·2	5	20·9	8	33·3	8	33·3	2	8·3	—	—
Lund.....	» A.	1	1·9	6	11·3	17	32·1	9	17·0	8	15·1	12	22·6
Hälsingborg	» A.	—	—	1	50·0	—	—	—	—	—	—	1	50·0
	» B.	7	14·0	12	24·0	7	14·0	7	14·0	9	18·0	8	16·0
	» D.	—	—	1	16·7	—	—	2	33·3	2	33·3	1	16·7
Öfriga orter	» A.	3	5·1	2	3·4	19	32·2	14	23·7	7	11·9	14	23·7
	» B.	—	—	—	—	5	31·2	5	31·2	3	18·8	3	18·8
Västra Sverige: Göteborg.	» A.	—	—	9	14·8	8	13·1	9	14·8	13	21·3	22	36·0
	» B.	17	21·2	28	35·0	16	20·0	11	13·8	2	2·5	6	7·5
	» C.	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—
	» D.	4	10·8	4	10·8	9	24·3	5	13·5	—	—	15	40·6
Örebro ...	» A.	—	—	—	—	1	20·0	1	20·0	1	20·0	2	40·0
	» B.	—	—	5	20·0	6	24·0	6	24·0	5	20·0	3	12·0
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
Öfriga orter	» A.	1	2·0	1	2·0	10	20·4	11	22·5	9	18·4	17	34·7
	» B.	—	—	3	5·2	11	18·9	20	34·5	7	12·1	17	29·3
Norra Sverige: Gäfle	» A.	2	5·6	6	16·7	8	22·2	11	30·5	2	5·6	7	19·4
	» B.	5	41·7	1	8·3	—	—	4	33·3	2	16·7	—	—
Öfriga orter	» A.	2	3·9	5	9·8	10	19·6	12	23·5	8	15·7	14	27·5
	» B.	—	—	7	17·1	12	29·3	9	21·9	6	14·6	7	17·1
	Summa	**213**	10·1	**396**	18·9	**493**	23·5	**429**	20·4	**225**	10·7	**344**	16·4

Tab. litt. T. Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare.

(Uppgifter för 2,592 arbetare enligt 195 anstalters aflöningslistor m. m.).

A. Å olika arbetsorter och vid skilda grupper af anstalter.

2. Kvinnliga arbetare.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter och grupper af anstalter.		Öfver 2,000 kronor.		2,000—1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
		Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholms stad.....	Grupp A.	—	—	5	2·3	11	5·0	53	24·3	107	49·1	42	19·3
	» B.	1	50·0	1	50·0	—	—	—	—	—	—	—	—
	» C.	1	1·0	—	—	1	1·0	13	13·6	63	65·6	18	18·8
	» D.	—	—	—	—	—	—	3	27·3	5	45·4	3	27·3
Östra Sverige: Uppsala ...	» A.	—	—	—	—	—	—	2	100·0	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	2	66·7	1	33·3	—	—	—	—
Eskilstuna.	» B.	—	—	1	20·0	3	60·0	1	20·0	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20·0	4	80·0
	» D.	—	—	—	—	—	—	2	4·0	19	38·0	29	58·0
Linköping .	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	100·0
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	33·3	4	66·7
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Smål. o. öarna: Jönköping...	» A.	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter.	» B.	—	—	—	—	—	—	2	50·0	1	25·0	1	25·0
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	100·0
Skåne o. Blekinge: Malmö...	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33·3	2	66·7
Lund.....	» A.	—	—	—	—	—	—	1	9·1	4	36·4	6	54·5
Hälsingborg	» B.	1	6·2	—	—	—	—	3	18·8	8	50·0	4	25·0
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33·3	2	66·7
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
	» B.	—	—	—	—	2	100·0	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg.	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	7	41·2	10	58·8
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	100·0	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	2	100·0	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	1	25·0	2	50·0	1	25·0
	» B.	—	—	—	—	—	—	5	45·5	5	45·5	1	9·0
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	50·0	2	50·0
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
	Summa	**3**	0·6	**7**	1·4	**20**	4·1	**89**	18·1	**233**	47·4	**140**	28·4

Tab. litt. T. Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare.

(Uppgifter för 2,592 arbetare enligt 195 anstalters aflöningslistor m. m.).

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Öfver 2,000 kronor.		2,000—1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare.												
Förmän	20	25·0	32	40·0	21	26·2	6	7·5	1	1·3	—	—
Handsättare	81	11·6	179	25·6	216	30·9	182	26·0	34	4·8	8	1·1
Maskinsättare	49	58·3	25	29·8	7	8·3	2	2·4	—	—	1	1·2
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	7	3·3	61	29·1	142	67·6
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	3	23·1	3	23·1	2	15·4	5	38·4
Snäll- och rotationspresstryckare	30	13·8	75	34·4	75	34·4	33	15·1	5	2·3	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	4	7·4	9	16·7	21	38·9	20	37·0
Digelpresstryckare	—	—	—	—	2	4·3	16	34·8	11	23·9	17	37·0
Iläggare	—	—	—	—	3	3·5	19	22·4	28	32·9	35	41·2
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	8	21·6	10	27·0	13	35·2	4	10·8	2	5·4
Stereotypörer	9	19·1	10	21·3	14	29·8	6	12·8	6	12·8	2	4·2
Stilgjutare	1	6·2	5	31·3	7	43·8	2	12·5	—	—	1	6·2
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	2	28·6	5	71·4
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Gravörer och mek. arbetare	—	—	3	50·0	—	—	2	33·3	1	16·7	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	5	7·3	16	23·2	15	21·7	11	15·9	10	14·5	12	17·4
Litografer	9	28·1	10	31·3	5	15·6	4	12·5	1	3·1	3	9·4
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	100·0
Stentryckare	6	5·1	17	14·5	29	24·8	38	32·5	4	3·4	23	19·7
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	1	2·3	6	13·6	9	20·5	28	63·6
Bokbindare	2	1·8	8	7.1	63	56·2	34	30·4	5	4·5	—	—
Förgyllare	—	—	2	33·3	3	50·0	1	16·7	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	3	15·0	5	25·0	12	60·0
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	4	22·2	8	44·5	6	33·3	—	—
Diverse arbetare	1	1·5	6	8·7	11	15·9	24	34·8	9	13·0	18	26·1
Summa	**213**	10·1	**396**	18·9	**493**	23·5	**429**	20·4	**225**	10·7	**344**	16·4
2. Kvinnliga arbetare.												
Förmän	1	33·3	—	—	—	—	2	66·7	—	—	—	—
Handsättare	1	1·2	6	7·5	19	23·8	40	50·0	14	17·5	—	—
Maskinsättare	1	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	4·5	9	40·9	12	54·6
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	7	58·3	—	—	5	41·7
Iläggare	—	—	—	—	—	—	8	10·3	44	56·4	26	33·3
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	1	16·7	5	83·3	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	3	37·5	5	62·5
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	3	37·5	3	37·5	2	25·0
Litografer	—	—	—	—	—	—	1	16·7	4	66·6	1	16·7
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	100·0
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	1	0·4	25	9·8	148	57·8	82	32·0
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25·0	3	75·0
Summa	**3**	0·6	**7**	1·4	**20**	4·1	**89**	18·1	**233**	47·4	**140**	28·4

Tab. litt. U. Veckoinkomst (inberäknadt extra förmåner).

(Uppgifter för 3,018 arbetare enligt 195 anstalters aflöningslistor m. m.).

A. Å olika arbetsorter och vid skilda grupper af anstalter.

1. Manliga arbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter och grupper af anstalter.	Öfver 40 kronor.		40 - 30 kronor.		30—24 kronor.		24—16 kronor.		16—10 kronor.		Under 10 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholms stad..... Grupp A.	54	7·7	195	27·8	212	30·2	134	19·1	51	7·3	55	7·9
» B.	92	43·0	62	29·0	20	9·3	24	11·2	13	6·1	3	1·4
» C.	2	2·0	4	3·9	40	39·2	32	31·4	13	12·7	11	10·8
» D.	12	13·9	17	19·8	16	18·6	20	23·3	10	11·6	11	12·8
Östra Sverige: Uppsala... » A.	—	—	—	—	11	26·2	18	42·8	7	16·7	6	14·3
» B.	—	—	2	10·0	5	25·0	6	30·0	2	10·0	5	25·0
Eskilstuna. » B.	—	—	4	19·1	7	33·3	3	14·3	2	9·5	5	23·8
Norrköping » A.	—	—	—	—	1	7·1	7	50·0	2	14·3	4	28·6
» B.	—	—	7	28·0	1	4·0	6	24·0	6	24·0	5	20·0
» D.	3	2·5	10	8·3	25	20·7	28	23·1	17	14·0	38	31·4
Linköping » A.	—	—	—	—	2	28·6	—	—	2	28·6	3	42·8
» B.	1	4·5	8	36·4	5	22·7	2	9·1	2	9·1	4	18·2
» D.	—	—	3	10·4	2	6·9	4	13·8	5	17·2	15	51·7
Öfriga orter » A.	—	—	1	2·2	8	17·8	15	33·3	6	13·4	15	33·3
» B.	—	—	3	4·8	12	19·4	23	37·1	7	11·3	17	27·4
Smål. o. öarna: Jönköping. » A.	—	—	1	5·9	1	5·9	7	41·2	5	29·4	3	17·6
Öfriga orter » A.	—	—	—	—	2	15·4	7	53·8	3	23·1	1	7·7
» B.	—	—	—	—	11	20·7	15	28·3	9	17·0	18	34·0
» D.	—	—	—	—	—	—	6	50·0	2	16·7	4	33·3
Skåne o. Blekinge: Malmö... » A.	1	2·0	7	14·0	15	30·0	9	18·0	10	20·0	8	16·0
» B.	6	75·0	2	25·0	—	—	—	—	—	—	—	—
» D.	1	3·7	5	18·5	7	25·9	12	44·5	2	7·4	—	—
Lund ..... » A.	1	1·8	5	8·9	17	30·4	13	23·2	9	16·1	11	19·6
Hälsingborg » A.	—	—	1	20·0	—	—	—	—	1	20·0	3	60·0
» B.	6	10·7	13	23·2	9	16·1	11	19·6	9	16·1	8	14·3
» D.	—	—	—	—	1	16·7	2	33·3	2	33·3	1	16·7
Öfriga orter » A.	2	3·0	3	4·6	16	24·2	23	34·9	8	12·1	14	21·2
» B.	—	—	—	—	1	5·9	10	58·9	3	17·6	3	17·6
Västra Sverige: Göteborg » A.	—	—	11	15·9	10	14·5	11	15·9	12	17·4	25	36·3
» B.	16	17·0	36	38·3	15	16·0	17	18·1	4	4·2	6	6·4
» C.	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—
» D.	4	10·0	4	10·0	10	25·0	6	15·0	—	—	16	40·0
Örebro ... » A.	—	—	—	—	1	14·3	2	28·6	1	14·3	3	42·8
» B.	—	—	6	18·2	5	15·1	13	39·4	6	18·2	3	9·1
» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
Öfriga orter » A.	1	1·7	1	1·7	7	12·1	21	36·2	10	17·3	18	31·0
» B.	—	—	3	5·1	10	16·9	22	37·3	7	11·9	17	28·8
Norra Sverige: Gäfle..... » A.	1	2·7	7	18·9	8	21·6	12	32·5	2	5·4	7	18·9
» B.	4	33·3	2	16·7	—	—	4	33·3	2	16·7	—	—
Öfriga orter » A.	1	1·8	3	5·5	12	21·8	14	25·5	12	21·8	13	23·6
» B.	—	—	5	11·9	15	35·7	9	21·4	6	14·3	7	16·7
Summa	**208**	8·6	**431**	17·9	**541**	22·5	**568**	23·6	**271**	11·3	**387**	16·1

Tab. litt. U. Veckoinkomst (inberäknadt extra förmåner).

(Uppgifter för 3,018 arbetare enligt 195 anstalters aflöningslistor m. m.).

A. Å olika arbetsorter och vid skilda grupper af anstalter.

2. Kvinnliga arbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter och grupper af anstalter.	Öfver 40 kronor.		40—30 kronor.		30—24 kronor.		24—16 kronor.		16—10 kronor.		Under 10 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholms stad ..... Grupp A.	—	—	5	1·9	21	7·9	69	25·9	123	46·2	48	18·1
» B.	—	—	2	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
» C.	1	0·8	—	—	1	0·8	15	12·5	75	62·5	28	23·4
» D.	—	—	—	—	4	20·0	8	40·0	5	25·0	3	15·0
Östra Sverige: Uppsala ... » A.	—	—	—	—	—	—	2	100·0	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	3	66·7	1	33·3	—	—	—	—
Eskilstuna » B.	—	—	1	16·7	3	50·0	2	33·3	—	—	—	—
Norrköping » A.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	33·3	4	66·7
» D.	—	—	—	—	—	—	2	2·9	25	36·2	42	60·9
Linköping » A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	100·0
» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	25·0	6	75·0
Öfriga orter » A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Smdl. o. öarna: Jönköping. » A.	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter » B.	—	—	—	—	—	—	2	50·0	1	25·0	1	25·0
» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	100·0
Skåne och Blekinge: Malmö » A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33·3	2	66·7
Lund ..... » A.	—	—	—	—	—	—	1	9·1	4	36·4	6	54·5
Hälsingborg » B.	1	5·6	—	—	—	—	3	16·7	8	44·4	6	33·3
» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33·3	2	66·7
Öfriga orter » A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
» B.	—	—	—	—	—	—	3	100·0	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg » A.	—	—	—	—	—	—	3	13·0	10	43·5	10	43·5
» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
» C.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	100·0	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	2	100·0	—	—	—	—
Öfriga orter » A.	—	—	—	—	—	—	1	20·0	3	60·0	1	20·0
» B.	—	—	—	—	—	—	6	50·0	5	41·7	1	8·3
Norra Sverige: Gäfle..... » A.	—	—	—	—	—	—	—	—	3	60·0	2	40·0
Öfriga orter » A.	—	—	—	—	—	—	2	40·0	1	20·0	2	40·0
» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
Summa	**2**	0·3	8	1·3	**32**	5·2	**122**	20·0	**273**	44·6	**175**	28·6

Tab. litt. U. Veckoinkomst (inberäknadt extra förmåner).

(Uppgifter för 3,018 arbetare enligt 195 anstalters aflöningslistor m. m.).

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Öfver 40 kronor.		40—30 kronor.		30—24 kronor.		24—16 kronor.		16—10 kronor.		Under 10 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare.												
Förmän	16	19·3	32	38·6	26	31·3	8	9·6	1	1·2	—	—
Handsättare	81	9·6	202	23·8	247	29·2	267	31·5	42	5·0	8	0·9
Maskinsättare	50	51·5	35	36·1	8	8·3	3	3·1	—	—	1	1·0
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	12	5·2	68	29·3	152	65·5
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	3	21·4	3	21·4	2	14·3	6	42·9
Snäll- och rotationspresstryckare	26	11·2	79	34·2	82	35·5	39	16·9	5	2·2	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	1	1·7	4	6·8	10	16·9	22	37·3	22	37·3
Digelpresstryckare	—	—	—	—	2	3·8	20	37·7	13	24·5	18	34·0
Iläggare	—	—	—	—	4	4·1	21	21·7	33	34·0	39	40·2
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	5	12·8	13	33·3	13	33·3	6	15·4	2	5·2
Stereotypörer	8	15·4	14	26·9	13	25·0	9	17·3	5	9·6	3	5·8
Stilgjutare	1	5·9	5	29·4	8	47·0	2	11·8	1	5·9	—	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	11·1	2	22·2	6	66·7
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Gravörer och mek. arbetare	—	—	2	33·3	1	16·7	2	33·3	1	16·7	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	5	6·6	17	22·4	17	22·4	14	18·4	10	13·1	13	17·1
Litografer	12	33·3	9	25·0	6	16·7	4	11·1	2	5·6	3	8·3
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	100·0
Stentryckare	6	4·4	16	11·8	32	23·5	40	29·4	11	8·1	31	22·8
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	1	2·0	7	14·0	11	22·0	31	62·0
Bokbindare	2	1·6	8	6·3	60	47·6	49	38·9	7	5·6	—	—
Förgyllare	—	—	2	25·0	3	37·5	1	12·5	1	12·5	1	12·5
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	3	10·7	9	32·1	16	57·2
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	2	9·5	9	42·9	9	42·9	1	4·7
Diverse arbetare	1	1·3	4	5·1	9	11·5	31	39·8	10	12·8	23	29·5
Summa	**208**	8·6	**431**	17·9	**541**	22·5	**568**	23·6	**271**	11·3	**387**	16·1
2. Kvinnliga arbetare.												
Förmän	1	33·3	—	—	—	—	2	66·7	—	—	—	—
Handsättare	—	—	7	6·2	27	24·1	59	52·7	16	14·3	3	2·7
Maskinsättare	1	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	4·1	10	41·7	13	54·2
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	7	50·0	2	14·3	5	35·7
Iläggare	—	—	—	—	—	—	9	10·1	52	58·4	28	31·5
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	1	14·3	5	71·4	1	14·3
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	3	37·5	5	62·5
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	4	44·5	3	33·3	2	22·2
Litografer	—	—	—	—	4	28·6	5	35·7	4	28·6	1	7·1
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	100·0
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	1	0·3	33	10·3	175	54·9	110	34·5
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25·0	3	75·0
Summa	**2**	0·3	**8**	1·3	**32**	5·2	**122**	20·0	**273**	44·6	**175**	28·6

Tab. litt. V. Arbetslön per vecka (extra förmåner ej inräknade).

(Enligt 7,021 arbetares egna uppgifter.)

A. Å olika arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Öfver 40 kronor.		40—30 kronor.		30—24 kronor.		24—16 kronor.		16—10 kronor.		Under 10 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	94	4·7	296	15·0	507	25·6	541	27·3	243	12·3	298	15·1
Östra Sverige: Uppsala	1	1·0	3	3·0	13	13·1	34	34·4	21	21·2	27	27·3
Eskilstuna	2	2·4	5	5·9	25	29·8	28	33·3	9	10·7	15	17·9
Norrköping	8	2·3	28	7·9	45	12·7	90	25·4	74	20·9	109	30·8
Linköping	1	1·0	12	12·1	16	16·2	22	22·2	12	12·1	36	36·4
Öfriga orter	—	—	10	4·4	32	14·0	74	32·5	34	14·9	78	34·2
Småland och öarna: Jönköping	—	—	2	2·2	21	22·8	31	33·7	17	18·5	21	22·8
Öfriga orter	1	0·5	6	2·9	14	6·7	68	32·5	37	17·7	83	39·7
Skåne och Blekinge: Malmö	21	9·8	29	13·5	49	22·8	42	19·5	22	10·2	52	24·2
Lund	1	1·0	8	8·3	17	17·5	40	41·3	14	14·4	17	17·5
Hälsingborg	9	7·3	22	17·7	20	16·1	28	22·6	14	11·3	31	25·0
Öfriga orter	2	0·8	9	3·7	51	20·9	91	37·3	34	13·9	57	23·4
Västra Sverige: Göteborg	43	6·9	78	12·5	120	19·2	109	17·4	76	12·1	200	31·9
Örebro	—	—	9	10·7	10	11·9	31	36·9	8	9·5	26	31·0
Öfriga orter	2	0·6	10	3·2	31	9·9	124	39·8	37	11·9	108	34·6
Norra Sverige: Gäfle	8	7·4	19	17·6	22	20·4	27	25·0	13	12·0	19	17·6
Öfriga orter	3	0·9	22	6·3	88	25·1	95	27·1	44	12·6	98	28·0
Summa	**196**	3·7	**568**	10·7	**1,081**	20·4	**1,475**	27·8	**709**	13·4	**1,275**	24·0
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	2	0·2	6	0·8	23	2·9	109	13·6	420	52·6	239	29·9
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	—	6	85·7	1	14·3	—	—
Eskilstuna	—	—	1	2·0	3	6·1	4	8·2	17	34·7	24	49·0
Norrköping	—	—	1	0·4	—	—	4	1·4	51	18·1	226	80·1
Linköping	—	—	—	—	1	5·0	1	5·0	3	15·0	15	75·0
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	1	5·5	3	16·7	14	77·8
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	1	2·9	1	2·9	1	2·9	32	91·3
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	4	9·1	8	18·2	32	72·7
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	9	16·7	45	83·3
Lund	—	—	—	—	—	—	1	7·7	5	38·5	7	53·8
Hälsingborg	—	—	1	3·3	1	3·3	4	13·3	14	46·7	10	33·4
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	3	21·4	—	—	11	78·6
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	—	1	0·4	8	3·4	82	34·3	148	61·9
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	20	29·0	19	27·5	30	43·5
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	4	57·1	3	42·9
Öfriga orter	—	—	1	2·7	4	10·8	6	16·2	12	32·4	14	37·9
Summa	**2**	0·1	**10**	0·6	**34**	2·0	**172**	10·0	**649**	37·8	**850**	49·5

Tab. litt. V. Arbetslön per vecka (extra förmåner ej inräknade).

(Enligt 7,021 arbetares egna uppgifter.)

B. Inom olika specialiteter.

1. Specialiteter.	2. Öfver 40 kronor.		4. 40—30 kronor.		6. 30—24 kronor.		8. 24—16 kronor.		10. 16—10 kronor.		12. Under 10 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare.												
Förmän	36	19·1	76	40·2	55	29·1	21	11·1	1	0·5	—	—
Handsättare	49	3·0	242	15·0	518	32·2	674	41·9	109	6·8	17	1·1
Maskinsättare	58	34·5	64	38·1	27	16·1	12	7·1	3	1·8	4	2·4
Sättarelärlingar	—	—	1	0·2	—	—	21	3·9	136	25·2	381	70·7
Öfriga sätteriarbetare	—	—	1	2·7	3	8·1	7	18·9	2	5·4	24	64·9
Snäll- och rotationspresstryckare	10	2·4	66	16·1	169	41·2	144	35·1	20	4·9	1	0·3
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	3	1·8	23	14·0	54	32·7	85	51·5
Digelpresstryckare	—	—	—	—	3	1·8	43	26·1	56	33·9	63	38·2
Iläggare	—	—	—	—	—	—	36	12·8	70	24·9	175	62·3
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	11	14·3	35	45·4	10	13·0	21	27·3
Stereotypörer	6	7·6	19	24·0	20	25·3	15	19·0	9	11·4	10	12·7
Stilgjutare	1	4·5	5	22·8	8	36·4	6	27·3	1	4·5	1	4·5
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	11·1	2	22·2	6	66·7
Slipare	—	—	—	—	—	—	1	50·0	—	—	1	50·0
Gravörer och mek. arbetare	—	—	1	3·7	7	25·9	9	33·4	2	7·4	8	29·6
Fotokemigrafiska arbetare	6	4·6	19	14·5	22	16·8	29	22·1	17	13·0	38	29·0
Litografer	22	30·5	20	27·8	13	18·1	9	12·5	7	9·7	1	1·4
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7·7	24	92·3
Stentryckare	7	2·6	26	9·5	72	26·4	74	27·1	17	6·2	77	28·2
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	2	1·6	16	12·7	24	19·0	84	66·7
Bokbindare	1	0·3	19	5·3	124	34·3	184	51·0	27	7·5	6	1·6
Förgyllare	—	—	3	10·7	7	25·0	11	39·3	4	14·3	3	10·7
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	6	4·1	44	30·1	96	65·8
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	1	1·3	3	3·9	26	33·3	32	41·0	16	20·5
Diverse arbetare	—	—	5	1·8	14	4·9	72	25·4	60	21·1	133	46·8
Summa	**196**	3·7	**568**	10·7	**1,081**	20·4	**1,475**	27·8	**709**	13·4	**1,275**	24·0
2. Kvinnliga arbetare.												
Förmän	1	20·0	—	—	1	20·0	3	60·0	—	—	—	—
Handsättare	1	0·5	6	2·8	26	12·2	123	57·7	52	24·4	5	2·4
Maskinsättare	—	—	2	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	0·9	36	32·1	75	67·0
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	1	33·3	1	33·3	1	33·3
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	1	25·0	1	25·0	2	50·0	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	100·0
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	4	12·1	14	42·4	15	45·5
Iläggaret	—	—	—	—	—	—	5	4·1	69	57·0	47	38·9
Öfriga aryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	14	53·8	12	46·2
Stilgjutare	—	—	—	—	1	50·0	—	—	1	50·0	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	3	33·3	6	66·7
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	1	100·0	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	1	7·7	—	—	3	23·1	4	30·8	5	38·4
Litografer	—	—	1	5·3	3	15·8	7	36·8	7	36·8	1	5·3
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100·0	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20·0	4	80·0
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9·1	20	90·9
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	100·0
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	23	2·1	434	40·1	626	57·8
Diverse arbetare	—	—	—	—	1	2·9	1	2·9	8	22·8	25	71·4
Summa	**2**	0·1	**10**	0·6	**34**	2·0	**172**	10·0	**649**	37·8	**850**	49·5

	Årsinkomst. (Tab. 23, T.) 2,100 m., 492 kv.		Arbetslön för år. (Tab. 22.) 2,100 m., 492 kv.		Vecko-inkomst. (Tab. 27, U.) 2,406 m., 612 kv.		Arbetslön för vecka. (Tab. 28, V.) 5,304 m., 1,717 kv.	
	M. %	Kv. %	M. %	Kv. %	M. %	Kv. %	M. %	Kv. %
Löneklass 1 A	10·1	0·6	9·4	0·4	8·6	0·3	3·7	0·1
» 1 B	18·9	1·4	18·8	1·4	17·9	1·3	10·7	0·6
» 1 C	23·5	4·1	24·0	4·3	22·5	5·2	20·4	2·0
» 2	20·4	18·1	20·5	18·1	23·6	20·0	27·8	10·0
» 3	10·7	47·4	10·8	47·4	11·3	44·6	13·4	37·8
» 4	16·4	28·4	16·5	28·4	16·1	28·6	24·0	49·5
Summa	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Genom denna öfversikt finner man till en början bekräftadt, hvad som redan i det föregående påpekats, eller att årsinkomsten (inkl. extra förmåner) icke i någon högre grad afviker från den egentliga arbetslönen (oberäknadt dylika förmåner). Den procentiska fördelningen på löneklasser blir i hufvudsak densamma, vare sig årsinkomsten eller arbetslönen för år lägges till grund för fördelningen.

Vid en jämförelse mellan årsinkomsten och veckoinkomsten framgår vidare, hvad särskildt de manliga arbetarne beträffar, att de högsta löneklasserna äro representerade af i någon mån högre procenttal i den serie, som angifver årsinkomsten, än i den serie, som har afseende å veckoinkomsten. Då materialet för uppgifterna om såväl årsinkomst som veckoinkomst är hämtadt ur samma källa, nämligen de inkomna utdragen ur arbetsgifvarnes aflöningslistor, men uppgifterna om årsinkomsten afse blott sådana arbetare, som varit anställda vid samma anstalt minst 49 veckor af år 1902, under det att uppgifterna om veckoinkomsten hänföra sig till sådana arbetare, som varit vid samma anstalt anställda under minst 26 veckor af nämnda år, så finner man häraf beträffande de manliga arbetarne i viss mån bestyrkt, hvad som i det föregående är inledningsvis berördt, eller att de yrkesskickliga och förty bättre aflönade arbetarne till relativt större antal förekomma bland de s. k. »fasta» arbetarne än bland de öfriga.

I fråga om de kvinnliga arbetarna lämnar däremot en jäm-

förelse mellan årsinkomsten och veckoinkomsten icke något bestämdt resultat i nyssberörda hänseende.

För såväl manliga som kvinnliga arbetare gifver sig däremot en påtaglig skillnad tillkänna, om man jämför de föreliggande uppgifterna om veckoinkomsten och om arbetslönen för vecka. Härvid torde böra erinras därom, att förstnämnda uppgifter, som afse 3,018 arbetare, grunda sig på utdragen ur arbetsgifvarnes aflöningslistor samt att uppgifterna om arbetslönen för vecka, hvilka uppgifter afse 7,021 arbetare, lämnats af arbetarne själfva. En jämförelse mellan dessa uppgifter ådagalägger, att de högsta löneklasserna representeras af vida lägre procenttal i serien rörande arbetslönen (enligt arbetarnes uppgifter) än i serien rörande veckoinkomsten (enligt arbetsgifvarnes uppgifter). Särskildt gör sig en dylik skillnad märkbar beträffande de kvinnliga arbetarna.

Denna skillnad härrör utan tvifvel från flera samverkande omständigheter. Till en, om ock ringa del beror densamma därpå, att i den af arbetsgifvarne uppgifna veckoinkomsten, men icke i arbetslönen, sådan den af arbetarne uppgifvits, ingår värdet å extra förmåner. Vidare torde man kunna räkna äfven med den omständigheten, att utdrag ur arbetsgifvarnes aflöningslistor tillväventyrs inkommit i större utsträckning från anstalter med förhållandevis höga aflöningar än från anstalter, där aflöningsförhållandena ställt sig mindre gynnsamma, under det att uppgifter om den egentliga arbetslönen pr vecka föreligga från arbetare vid så godt som alla de anstalter, hvilka förevarande undersökning omfattat. Ännu en orsak till den anmärkta olikheten ligger däri, att uppgifterna om veckoinkomsten icke omfatta andra arbetare än sådana, som varit anställda vid resp. anstalter under minst 26 veckor af år 1902, medan uppgifter om den egentliga veckolönen föreligga från i det närmaste samtliga arbetare, äfven helt tillfälliga sådana, som vid undersökningstillfället anträffats. Och slutligen torde en bidragande förklaring vara att söka i det förhållandet, att redogörelserna för veckoinkomsten och för den egentliga veckolönen hafva olika ursprung, nämligen å ena sidan arbetsgifvarnes aflöningslistor, å andra sidan muntliga uppgifter af arbetarne själfva. Härvid torde lokaltillägget och ersättningen för öfvertidsarbete spela en viss roll. Ty visserligen var det

å frågeformulär B uttryckligen angifvet, att i den uppgifna veckoinkomsten för år 1902 skulle inräknas äfven lokaltillägget och den särskilda ersättningen för öfvertidsarbete. Men å andra sidan torde det få förutsättas såsom ganska antagligt, att i åtskilliga fall arbetarnes uppgifter om veckoinkomsten icke äro grundade på den något komplicerade tankeoperation, som skulle hafva erfordrats för att på årets olika veckor fördela det kvartalsvis utbetalade lokaltillägget och den mera oregelbundet utgående ersättningen för öfvertidsarbete, utan att den uppgifna veckoinkomsten ej sällan motsvarar allenast den pr vecka utbetalade ersättningen för det ordinarie arbetet.

Granska vi nu något närmare texttabellerna T, U och V, så finna vi till en början, hvad de manliga arbetarne beträffar, följande fördelning i löneklasser:

	Årsinkomst, enl. aflöningslistorna. (Tab. T.)		Veckoinkomst, enl. aflöningslistorna. (Tab. U.)		Arbetslön för vecka, enl. arbetarnes uppgifter. (Tab. V.)	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Löneklass 1 A (öfver 2,000 kr.)...	213	10·1	208	8·6	196	3·7
» 1 B (2,000—1,500 »)...	396	18·9	431	17·9	568	10·7
» 1 C (1,500—1,200 »)...	493	23·5	541	22·5	1,081	20·4
» 2 (1,200- -800 »)...	429	20·4	568	23·6	1,475	27·8
» 3 (800—500 »)...	225	10·7	271	11·3	709	13·4
» 4 (under 500 »)...	344	16·4	387	16·1	1,275	24·0
Summa	**2,100**	100·0	**2,406**	100·0	**5,304**	100·0

Af de vid undersökningen anträffade 2,100 *fasta* manliga arbetarne befinnas sålunda icke mindre än 1,531, d. v. s. 72·9 %, hafva en årsinkomst af minst 800 kronor, 1,102, eller 52·5 %, en årsinkomst af minst 1,200 kronor, och 609, eller 29·0 %, en årsinkomst af minst 1,500 kronor. Öfver 2,000 kronors årsinkomst komma 213, eller 10·1 %. Endast 344, eller 16·4 %, hafva en lägre årsinkomst än 500 kronor. Beträffande de 2,406 manliga arbetare, hvilkas veckoinkomst redovisas i tab. U, är fördelningen på löneklasser enligt veckoinkomsten något, om än föga ogynnsammare än den nyss anförda fördelningen enligt årsinkomsten. Går man åter till den af arbetarne uppgifna arbetslönen för vecka,

hvilken redovisas i tab. V, så finner man, att 3,320 arbetare, eller 62·6 %, hafva en veckolön af minst 16 kronor (motsvarande 800 kronors årsinkomst), att 1,845 arbetare, eller 34·8 %, hafva en veckolön af minst 24 kronor (motsvarande 1,200 kronors årsinkomst) och att 764 arbetare, eller 14·4 %, hafva en veckolön af minst 30 kronor (motsvarande 1,500 kronors årsinkomst). Öfver 40 kronor i veckolön (2,000 kronor i årsinkomst) komma enligt dessa uppgifter 196 arbetare, eller endast 3·7 %, och under 10 kronor i veckolön (500 kronor i årsinkomst) ej mindre än 1,275 arbetare, eller 24·0 %. Om orsakerna till det ogynnsammare resultat, som af nu ifrågavarande uppgifter framgår, är i det föregående taladt.

För de kvinnliga arbetarna finner man följande fördelning i löneklasser.

			Årsinkomst, enl. aflöningslistorna. (Tab. T.)		Veckoinkomst, enl. aflöningslistorna. (Tab. U.)		Arbetslön för vecka, enl. arbetarnas uppgifter. (Tab. V.)	
			Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Löneklass	1	(öfver 1,200 kr.)	30	6·1	42	6·8	46	2·7
»	2	(1,200—800 »)	89	18·1	122	20·0	172	10·0
»	3	(800—500 »)	233	47·4	273	44·6	649	37·8
»	4	(under 500 »)	140	28·4	175	28·6	850	49·5
		Summa	**492**	100·0	**612**	100·0	**1,717**	100·0

Af de fasta kvinnliga arbetarna hafva sålunda ej mindre än 233, motsvarande 47·4 %, en årsinkomst af 800—500 kronor. Öfver 800 kronor komma 119, eller 24·2 %, och under 500 kronor 140, eller 28·4 %. Ungefär enahanda är fördelningen af de 612 kvinnliga arbetare, för hvilkas veckoinkomst redogöres i tab. U. Af de 1,717 kvinnliga arbetare, som själfva uppgifvit sin arbetslön för vecka, befinnas enligt dessa uppgifter ej mindre än 850, eller 49·5 %, hafva haft mindre veckolön än 10 kronor (motsvarande 500 kronor för år), medan 649, eller 37·8 %, haft en veckolön af 16—10 kronor (motsvarande 800—500 kronor för år) och endast 218, eller 12·7 %, kommit till en högre veckolön än 16 kronor (800 kronor för år).

Växlingen i inkomstens storlek för arbetarna inom *några af de viktigare yrkesspecialiteterna* åskådliggöres genom efterföljande tablå, som sammanställts med ledning af tab. T, U och V.

Specialiteter.	Löneklass 1 A och 1 B.			Löneklass 1 och 2.		
	Årsinkomst öfver 1,500 kr.	Veckoinkomst öfver 30 kr., enl. aflöningslist.	Veckolön öfver 30 kr., enl. arbetarnes uppg.	Årsinkomst öfver 800 kr.	Veckoinkomst öfver 16 kr., enl. aflöningslist.	Veckolön öfver 16 kr., enl. arbetarnes uppg.
	%	%	%	%	%	%
1. *Manliga arbetare:*						
Förmän	65·0	57·9	59·3	98·7	98·8	99·5
Handsättare	37·2	33·4	18·0	94·1	94·1	92·1
Maskinsättare	88·1	87·6	72·6	98 8	99·0	95·8
Sättarelärlingar	—	—	0 2	3·8	5·2	4·1
Snäll- och rotationspresstryckare	48·2	45·4	18·5	97·7	97·8	94·8
Digelpresstryckare	—	—	—	39·1	41·5	27·9
Iläggare	—	—	—	25·9	25·8	12·8
Fotokemigrafiska arbetare	30·5	29·0	19·1	68·1	69·8	58·0
Stentryckare	19·6	16·2	12·1	76·9	69·1	65·6
Bokbindare	8·9	7·9	5·6	95·5	94·4	90·9
Diverse arbetare	10·2	6·4	1·8	60·9	57·7	32·1
Samtliga specialiteter	**29·0**	**26·5**	**14·4**	**72·9**	**72·6**	**62·6**
2. *Kvinnliga arbetare:*						
Förmän	33·3	33·3	20·0	100·0	100·0	100·0
Handsättare	8·7	6·2	3·3	82·5	83·0	73·2
Sättarelärlingar	—	—	—	4·5	4·1	0·9
Digelpresstryckare	—	—	—	58·3	50·0	12·1
Iläggare	—	—	—	10·3	10·1	4·1
Slipare	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	7·7	37·5	44·5	30·8
»Öfriga» bokbinderiarbetare	—	—	—	10·2	10·6	2·1
Samtliga specialiteter	**2·0**	**1·6**	**0·7**	**24·2**	**26·8**	**12·7**

Hvad först angår de manliga arbetarne, finner man, att en årsinkomst af 800 kronor eller därutöfver uppnåtts af så godt som alla förmän, handsättare, maskinsättare, snäll- och rotationspresstryckare samt bokbindare äfvensom af 76·9 % bland stentryckarne, 68·1 % bland fotokemigrafiska arbetare och 60·9 % bland diverse arbetare. Af digelpresstryckarne är det endast 39·1 %, af iläggarne 25·9 % och af sättarelärlingarne 3·3 %, som uppnått nämnda årsinkomst. Öfver 1,500 kronor hafva kommit 88·1 % af maskin-

sättarne, 65·0 % af förmännen, 48·2 % af snäll- och rotationspresstryckarne, 37·2 % af handsättarne, 30·5 % af de fotokemigrafiska arbetarne, 19·6 % af stentryckarne, 10·2 % af diverse arbetare och 8·9 % af bokbindarne, men inga sättarelärlingar, digelpresstryckare eller iläggare.

Beträffande därefter de kvinnliga arbetarna har gränsen 800 kronor uppnåtts eller öfverskridits af samtliga förmän, 82·5 % af handsättarna, 58·3 % af digelpresstryckarna, 37·5 % af de fotokemigrafiska arbetarna, 10·3 % af iläggarna, 10·2 % af »öfriga» bokbinderiarbetare, 4·5 % af sättarelärlingarna, men icke af någon bland sliparna.

Inom den lägsta löneklassen (under 500 kronor om året resp. under 10 kronor i veckan) äro följande yrkesspecialiteter representerade med, relativt sedt, höga procenttal, hvilka således utmärka låga aflöningar.

Specialiteter.	*Löneklass 4.* (Under 500 kr. om året resp. 10 kr. i veckan.)		
	Efter årsinkomst, enl. aflönings-listorna.	Efter veckoinkomst, enl. aflönings-listorna.	Efter arbetslön för vecka, enl. arbetarnes uppgifter.
1. Manliga arbetare.	%.	%.	%.
Litografelever	100·0	100·0	92·3
Stilgjutarelärlingar	71·4	66·7	66·7
Sättarelärlingar	67.6	65·5	70·7
»Öfriga» litografiska arbetare	63·6	62·0	66·7
Bokbindarelärlingar	60·0	57·2	65·8
Iläggare	41·2	40·2	62·3
»Öfriga» sätteriarbetare	38·4	42·9	64·9
2. Kvinnliga arbetare.			
»Öfriga» litografiska arbetare	100·0	100·0	90·9
Diverse arbetare	75·0	75·0	71·4
Slipare	62·5	62·5	66·7
Sättarelärlingar	54·6	54·2	67·0
Digelpresstryckare	41·7	35·7	45·5
Iläggare	33·3	31·5	38·9
»Öfriga» bokbinderiarbetare	32·0	34·5	57·8

Vid ett skärskådande af de olika lönetabellerna framträder, såsom ju ock är helt naturligt, en synnerligen stark växling i aflöningens storlek för arbetare *å skilda orter* och *vid olika grupper af anstalter.*

Beträffande först de manliga arbetarne, finner man af tab. litt. T och U, att arbetarne vid nedan angifna grupper af anstalter framstå med relativt *höga aflöningar.*

Arbetsorter och grupper af anstalter.	*Löneklass 1 A och 1 B.* (Minst 1,500 kr. om året resp. 30 kr. i veckan.)		*Löneklass 1 och 2.* (Minst 800 kr. om året resp. 16 kr. i veckan.)	
	Efter årsinkomst, enl. aflöningslistorna.	Efter veckoinkomst, enl. aflöningslistorna.	Efter årsinkomst, enl. aflöningslistorna.	Efter veckoinkomst, enl. aflöningslistorna.
	%.	%.	%.	%.
Stockholm ..... Grupp A[1]	40·7	35·5	85·9	84·8
» ..... » B	75·3	72·0	91·4	92·5
Linköping ..... » B	50·0	40·9	81·2	72·7
Malmö..... » B	62·4	100·0	100·0	100·0
Göteborg..... » B	100·0	55·3	90·0	89·4
Gäfle ..... » B	56·2	50·0	83·3	83·3

Man finner således redan här en antydan om, hvad som i det följande kommer att ytterligare bestyrkas, att det företrädesvis är inom gruppen B (tidningstryckerier), som de relativt höga aflöningarna äro representerade.

För nedan angifna grupper af manliga arbetare hafva däremot uppgifterna i tab. litt. T och U framvisat förhållandevis *låga aflöningar.*

Arbetsorter och grupper af anstalter.	*Löneklass 4.* (Under 500 kr. om året resp. 10 kr. i veckan.)	
	Efter årsinkomst, enl. aflöningslistorna.	Efter veckoinkomst, enl. aflöningslistorna.
	%.	%.
Linköping..... Grupp A	42·8	42·8
» ..... » D	52·4	51·7
Göteborg ..... » D	40·6	40·0
Örebro ..... » A	40·0	42·8

[1]) Angående gruppindelningen, se sid. 58 *.

Går man till de manliga arbetarnes egna uppgifter om veckolönen — hvilka emellertid icke bearbetats med aktgifvande å anstalternas gruppindelning — visar det sig, att de resultat, som ur dessa uppgifter erhållas till belysande af det inbördes förhållandet mellan aflöningen å olika orter, i hufvudsak tämligen väl öfverensstämma med dem, som nyss framlagts. Ifrågavarande uppgifter (tab. litt. V) förete sålunda förhållandevis höga veckoaflöningar i Stockholm (mer än 30 kr. för 19·7 %, mer än 16 kr. för 72·6 % af de manliga arbetarne), Malmö (resp. 23·3 och 65·6 %), Hälsingborg (resp. 25·0 och 63·7 %) och Gäfle (resp. 25·0 och 70·4 %), men relativt låga veckoaflöningar i Linköping (mindre än 10 kronor för 36·4 %), »Östra Sverige, öfriga orter» (34·2 %), »Småland och öarna, öfriga orter» (39·7 %), Göteborg (31·9 %), Örebro (31·0 %) och »Västra Sverige, öfriga orter» (34·6 %).

Hvad åter de kvinnliga arbetarna angår, är antalet af dem, som återfunnits på aflöningslistorna och därför kunnat uppföras i tab. litt. T och U, så jämförelsevis ringa, att någon procentisk sammanställning liknande dem, som nyss meddelats för de manliga arbetarnes vidkommande, icke med fördel låter sig göra. Ur tab. litt. V, hvilken, såsom förut nämnts, är grundad på arbetarnas egna uppgifter om veckoaflöningen, finner man emellertid, att förhållandevis höga aflöningar förekommit för de kvinnliga arbetarna i Stockholm (mer än 16 kronor för 17·5 %), Uppsala (6 af 7, d. v. s. 85·7 %), Hälsingborg (19·9 %), »Skåne och Blekinge, öfriga orter» (21·4 %), »Västra Sverige, öfriga orter» (29·0 %) och »Norra Sverige, öfriga orter» (29·7 %), men att förhållandevis låga aflöningar uppburits af kvinnliga arbetare i Norrköping (mindre än 10 kronor för 80·1 %), Jönköping (91·3 %) och Malmö (83·3 %).

De nu anförda siffrorna gälla arbetarne inom alla yrkesspecialiteter tillsammantagna. Vissa närmare uppgifter angående årsinkomsten i medeltal inom några af dessa specialiteter, med fördelning därjämte af arbetarne på olika arbetsorter samt grupper af anstalter, meddelas i tab. 26. Innan en redogörelse lämnas för de upplysningar om den genomsnittliga årsinkomsten, som inrymmas i denna tabell och den närmast föregående, tab. 25, torde emellertid frågan om arbetarnes aflöningsförhållanden få här något skärskådas ur vissa andra synpunkter, till en början med afseende å arbetarnes fördelning på olika *civilstånd och åldersklasser.*

Tab. litt. X. Årsinkomst för fasta arbetare af olika kön, ålder och civilstånd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Kön, ålder och civilstånd.	Öfver 2,000 kronor.		2,000—1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare.												
Ogifta:												
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	1	0·5	18	7·9	208	91·6
18—25 »	4	0·8	17	3·3	52	10·1	142	27·7	167	32·6	131	25·5
25—40 »	20	7·0	67	23·4	108	37·8	81	28·3	9	3·1	1	0·4
40—55 »	3	5·5	14	25·5	19	34·5	11	20·0	7	12·7	1	1·8
55—70 »	—	—	2	16·7	3	25·0	5	41·6	2	16·7	—	—
Summa och medeltal	**27**	2·5	**100**	9·1	**182**	16·6	**240**	22·0	**203**	18·6	**341**	31·2
Gifta, änklingar och frånskilda:												
18—25 år	—	—	3	12·5	13	54·1	7	29·2	1	4·2	—	—
25—40 »	115	20·3	167	29·5	181	31·9	97	17·1	7	1·2	—	—
40—55 »	60	19·5	95	30·8	89	28·9	57	18·5	7	2·3	—	—
55—70 »	10	9·6	31	29·8	28	26·9	26	25·0	6	5·8	3	2·9
Öfver 70 »	1	25·0	—	—	—	—	2	50·0	1	25·0	—	—
Summa och medeltal	**186**	18·5	**296**	29·4	**311**	30·9	**189**	18·7	**22**	2·2	**3**	0·3
2. Kvinnliga arbetare.												
Ogifta:												
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	5	14·7	29	85·3
18—25 »	—	—	—	—	—	—	18	7·3	133	53·6	97	39·1
25—40 »	—	—	3	2·1	11	7·6	50	34·7	70	48·6	10	7·0
40—55 »	2	5·1	1	2·5	5	12·8	15	38·5	15	38·5	1	2·6
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0
Summa och medeltal	**2**	0·4	**4**	0·9	**16**	3·4	**83**	17·8	**224**	48·0	**138**	29·5
Gifta, änkor och frånskilda:												
18—25 år	—	—	—	—	1	50·0	1	50·0	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	1	11·1	3	33·3	4	44·5	1	11·1
40—55 »	1	8·3	2	16·7	2	16·7	2	16·7	4	33·3	1	8·3
55—70 »	—	—	1	50·0	—	—	—	—	1	50·0	—	—
Summa och medeltal	**1**	4·0	**3**	12·0	**4**	16·0	**6**	24·0	**9**	36·0	**2**	8·0

Att särskildt åldersförhållandena skola utöfva ett högst betydligt inflytande på arbetsdugligheten och således äfven på arbetsförtjänstens storlek, kan ju redan på förhand anses gifvet, och detta bestyrkes äfven af uppgifterna i tab. litt. X, hvilka äro sammanställda af slutsiffrorna i tab. 24. Af dessa uppgifter framgår, att det är inom de arbetskraftigaste åldrarna, där således arbetsintensiteten och yrkesskickligheten äro högst uppdrifna, som man finner de bästa aflöningarna. Men nämnda uppgifter ådagalägga äfven, åtminstone hvad de manliga arbetarne beträffar, att de gifta arbetarne oftast hafva betydligt högre arbetsförtjänst än deras ogifta yrkeskamrater. Om man sålunda exempelvis utväljer löneklasserna 1 A och 1 B (öfver 1,500 kronor för år), finner man, att till dessa löneklasser höra bland manliga arbetare inom åldersgruppen 18—25 år 4·1 % af de ogifta, men 12·5 % af de gifta (eller f. d. gifta), inom åldersgruppen 25—40 år 30·4 % af de ogifta, men 49·8 % af de gifta, inom åldersgruppen 40—55 år 31·0 % af de ogifta, men 50·3 % af de gifta samt inom åldersgruppen 55—70 år 16·7 % af de ogifta och 39·4 % af de gifta.

Beträffande aflöningsförhållandena *vid olika grupper af anstalter* i jämförelse med hvarandra hämtas ur tab. 24 följande uppgifter.

Löneklasser.	Grupp A.		Grupp B.		Grupp C.		Grupp D.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1. Manliga arbetare:								
Löneklass 1 A (öfver 2,000 kr.)	65	6·1	129	19·5	1	1·1	18	6·3
» 1 B (2,000—1,500 »)	221	20·7	129	19·5	5	5·8	41	14·5
» 1 C (1,500—1,200 »)	277	26·0	113	17·0	43	49·4	60	21·1
» 2 (1,200—800 »)	217	20·3	122	18·4	25	28·7	65	22·9
» 3 (800—500 »)	119	11·2	72	10·8	7	8·1	27	9·5
» 4 (under 500 »)	167	15·7	98	14·8	6	6·9	73	25·7
Summa	**1,066**	100·0	**663**	100·0	**87**	100·0	**284**	100·0
2. Kvinnliga arbetare:								
Löneklass 1 A (öfver 2,000 kr.)	—	—	2	4·3	1	1·0	—	—
» 1 B (2,000—1,500 »)	5	1·8	2	4·3	—	—	—	—
» 1 C (1,500—1,200 »)	12	4·4	7	14·9	1	1·0	—	—
» 2 (1,200—800 »)	57	21·0	12	25·5	13	13·3	7	9·3
» 3 (800—500 »)	125	46·0	16	34·0	65	66·3	27	36·0
» 4 (under 500 »)	73	26·8	8	17·0	18	18·4	41	54·7
Summa	**272**	100.0	**47**	100·0	**98**	100·0	**75**	100·0

Förestående tablå torde icke kräfva någon närmare förklaring. Särskildt må emellertid påpekas — hvad som redan i det föregående gifvit sig tillkänna — att de högsta aflöningsklasserna bland såväl manliga som kvinnliga arbetare äro förhållandevis bäst företrädda bland arbetare inom gruppen B (tidningstryckerier). Det torde äfven få anmärkas, att bland manliga arbetare inom gruppen C (bokbinderier) ej mindre än inemot fyra femtedelar (78·1 %) tillhöra löneklasserna 1,500—800 kronor, under det att allenast något mer än en femtedel faller utom dessa gränser. För de kvinnliga arbetarna ställa sig aflöningsförhållandena ogynnsammast vid de litografiska anstalterna, där mer än hälften af de kvinnliga arbetarna icke uppnå en årsinkomst af 500 kronor.

I hvilken hög grad arbetsförtjänsten är beroende af ålders- och civilståndsförhållandena, belyses än ytterligare af tab. 25, som innehåller uppgifter om *årsinkomst i genomsnitt för fasta arbetare*, fördelade efter åldersklasser och civilstånd. Slutsiffrorna i denna tabell äro följande:

Årsinkomst i genomsnitt (kronor).

Åldersklasser.	Manliga arbetare.		Kvinnliga arbetare.	
	Ogifta.	Gifta (och änklingar).	Ogifta.	Gifta (och änkor).
Under 18 år	328	—	359	—
18—25 »	791	1,299	567	[1] (1,097)
25—40 »	1,390	1,593	828	832
40—55 »	1,340	1,580	1,017	1,123
55—70 »	1,170	1,411	[1] (606)	[1] (1,038)
70 år och däröfver	—	1,191	—	—
Medeltal	883	1,561	670	1,009

Af dessa tal finner man, att arbetsförtjänsten är störst för arbetare i åldrarna 25—55 år samt att, hvilket redan framgått vid redogörelse för tab. litt. X, de gifta arbetarne (inkl. änklingar och änkor) i regel hafva högre arbetsförtjänst än deras ogifta yrkeskamrater.

Hvad i öfrigt angår arbetarnes årsinkomst i genomsnitt, torde här få meddelas följande ur tab. 25 hämtade uppgifter rörande arbetarne inom olika yrkesspecialiteter.

[1]) Medeltal för endast 2 arbetare.

Medelinkomst pr år för fasta arbetare inom vissa yrkesspecialiteter.

1. Manliga arbetare i allmänhet.

	Ogifta.		Gifta och f. d. gifta.	
	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.
Högt aflönade:				
Maskinsättare	24	1,933	60	2,136
Litografer	14	1,120	18	1,932
Fotokemigrafiska arbetare	53	1,020	16	1,764
Stereotypörer	18	941	29	1,749
Förmän	13	1,644	67	1,733
Snäll- o. rotationspresstryckare	70	1,332	148	1,653
Handsättare	276	1,226	424	1,547
Lågt aflönade:				
Litografelever	9	279	—	—
Stilgjutarelärlingar	7	420	—	—
Sättarelärlingar	210	429	—	—
Slipare	1	438	—	—
»Öfriga» litografiska arbetare	34	450	10	830
Bokbindarelärlingar	20	501	—	—

På enahanda sätt erhåller man följande medeltal rörande de kvinnliga arbetarna.

Medelinkomst pr år för fasta arbetare inom vissa yrkesspecialiteter.

2. Kvinnliga arbetare i allmänhet.

	Ogifta.		Gifta och f. d. gifta.	
	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.
Högt aflönade:				
Maskinsättare	—	—	1	2,202
Förmän	3	1,693	—	—
Snäll- o. rotationspresstryckare	—	—	1	1,535
Handsättare	71	1,089	9	1,247
Lågt aflönade:				
Diverse arbetare	4	382	—	—
Bokbindarelärlingar	1	424	—	—
Slipare	8	425	—	—
»Öfriga» litografiska arbetare	3	449	—	—

För samtliga här redovisade fasta arbetare af mankön utgör (jfr den föregående redogörelsen) årsinkomsten i genomsnitt: för ogifta 883 kronor och för gifta (eller f. d. gifta) 1,561 kronor. *Högst* är (jfr tab. 25) årsinkomsten, beträffande gifta manliga arbetare i genomsnitt, vid anstalter inom grupp B i Gäfle, där detta genomsnittsbelopp uppgår till 2,150 kronor. I öfrigt är årsinkomsten för de gifta, manliga arbetarne *högre än 1,500 kronor* vid följande anstalter: i Malmö inom grupp B (2,130 kr.), i Stockholm inom grupp B (2,113 kr.), i Stockholm inom grupp D (1,853 kr.), i Göteborg inom grupp B (1,765 kr.), i Hälsingborg inom grupp B (1,698 kr.), i Linköping inom grupp B (1,691 kr.), i Norrköping inom grupp B (1,652 kr.), i Stockholm inom grupp A (1,614 kr.), i Hälsingborg inom grupp A (1,560 kr.) och i Göteborg inom grupp D (1,516 kr.). Äfven dessa tal visa alltså hän på det redan anmärkta förhållandet, att relativt goda aflöningsvillkor äro rådande vid anstalter inom grupp B (tidningstryckerier). — *Lägst* är den genomsnittliga årsförtjänsten för de gifta, manliga arbetarne i Norrköping inom grupp A (1,059 kr.), i »Småland och öarna, öfriga orter» dels inom grupp D (1,082 kr.), dels inom grupp A (1,092 kr.), i Hälsingborg inom grupp D (1,105 kr.) o. s. v.

Beträffande därefter årsinkomsten för fasta arbetare af kvinnkön, befinnes denna, såsom förut är nämndt, i genomsnitt utgöra: för ogifta arbetare 670 kronor och för gifta (eller f. d. gifta) arbetare 1,009 kronor. *Högst* är denna årsinkomst för 1 gift arbetare i Hälsingborg, grupp B (2,202 kr.), 1 ogift och 1 gift arbetare i Stockholm, grupp B (resp. 2,147 och 1,570 kr.), 1 gift arbetare i Eskilstuna, grupp B (1,484 kr.), 1 ogift arbetare i Jönköping, grupp A (1,430 kr.) o. s. v., *lägst* åter för 3 ogifta arbetare i »Småland och öarna, öfriga orter», grupp D (medeltal 203 kr.), 1 ogift arbetare i »Östra Sverige, öfriga orter», grupp A (213 kr.), 3 ogifta arbetare i Linköping, grupp A (medeltal 301 kr.) etc.

Något annorlunda ställa sig naturligt nog de i tab. 26 sammanförda uppgifterna angående de fasta, *vuxna* arbetarnes medelinkomst pr år. Till en början torde i detta afseende få meddelas följande tablå rörande medelinkomsten för samtliga vuxna arbetare inom vissa yrkesspecialiteter.

Medelinkomst pr år för fasta arbetare inom vissa yrkesspecialiteter.

3. Vuxna manliga arbetare.

	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.
Förmän	80	1,719
Handsättare	699	1,422
Maskinsättare	84	2,078
Sättarelärlingar	111	549
Snäll- och rotationspresstryckare	218	1,550
Iläggare	49	783
Fotokemigrafiska arbetare	58	1,346
Stentryckare	114	1,148
Bokbindare	112	1,273
Diverse arbetare	52	1,135

4. Vuxna kvinnliga arbetare.

Förmän	3	1,693
Handsättare	80	1,107
Sättarelärlingar	19	509
Digelpresstryckare	12	700
Iläggare	71	631
Slipare	7	452
Fotokemigrafiska arbetare	8	746
»Öfriga» bokbinderiarbetare	236	611

Växlingarna i medelinkomstens storlek för de särskilda yrkesspecialiteterna allt efter olika arbetsorter och grupper af anstalter visa sig naturligtvis äfven här mycket stora, såsom ock vid en blick på tab. 26 genast faller i ögonen.

I fråga först om de *manliga* arbetarne finner man, att en *förman* vid tidningstryckeri (grupp B) i Malmö åtnjutit en årsinkomst af 2,860 kronor och att för 5 förmän vid tidningstryckerier i Stockholm årsinkomsten i genomsnitt utgjort 2,715 kronor. Relativt höga aflöningar hafva ock åtnjutits af förmännen å tidningstryckerier i Linköping, Hälsingborg och Göteborg, under det att relativt låga aflöningar tillkommit förmännen i Uppsala, grupp B, »Småland och öarna, öfriga orter», grupp D, samt »Skåne och Blekinge, öfriga orter», grupp B.

För de manliga *handsättarne* växlar den genomsnittliga årsinkomsten mellan 2,039 kronor i Stockholm inom grupp B och 831 kronor i Örebro inom grupp A. Höga aflöningar hafva vidare utgått i Malmö, Göteborg och Gäfle inom grupp B, medan låga aflöningar åtnjutits i Uppsala inom grupp A, Norrköping inom grupperna B och D, »Småland och öarna, öfriga orter» inom grupp A och »Västra Sverige, öfriga orter» inom grupperna A och B.

Hvad de manliga *maskinsättarne* beträffar, finner man det högsta beloppet, 2,396 kronor, såsom medeltal för 39 arbetare i Stockholm inom grupp B och det lägsta beloppet, 946 kronor, såsom medeltal för 3 arbetare i »Västra Sverige, öfriga orter» inom grupp A.

För manliga *sättarelärlingar* utgör den genomsnittliga årsinkomsten 844 kronor i Göteborg inom grupp B. Från detta belopp såsom maximum sjunker inkomsten å andra platser ned till något under 400 kronor. I ett fall har emellertid antecknats en årsinkomst af allenast 117 kronor.

Bland de manliga *snäll- och rotationspresstryckarne* finner man den högsta årsinkomsten, 2,003 kr., för 1 arbetare i Gäfle inom grupp B; höga aflöningar åtnjutas i öfrigt af arbetarne vid tidningstryckerier (grupp B) i Stockholm, Norrköping och Linköping under det att låga aflöningar uppgifvits för Linköping, grupp D, »Småland och öarna, öfriga orter», grupp B, Örebro, grupp B, »Västra Sverige, öfriga orter», grupp A (minimum: 915 kronor), och »Norra Sverige, öfriga orter», grupp A.

Högsta inkomsten för manliga *iläggare* (1,259 kr.) har uppnåtts af 1 arbetare vid tidningstryckeri i Hälsingborg, och närmast därefter komma 2 arbetare vid tidningstryckerier i Stockholm; den lägsta inkomsten finner man åter för 1 arbetare i »Skåne och Blekinge, öfriga orter», grupp A, och 1 arbetare i »Västra Sverige, öfriga orter», grupp A (resp. 375 och 294 kronor).

De manliga *fotokemigrafiska arbetarne* nå sin högsta inkomst i Stockholm (inom grupperna A, B och D resp. 1,430, 1,248 och 1,388 kronor); i Göteborg, grupp D, utgör medelinkomsten 1,091 kronor och i Örebro, grupp D, 402 kronor.

Beträffande därefter de manliga *stentryckarne* finner man de högsta aflöningarna (resp. 2,174 och 1,844 kronor) för 1 arbetare

i »Skåne och Blekinge, öfriga orter» inom grupp A och för 8 arbetare i Stockholm inom grupp D samt de lägsta aflöningarna i Norrköping, grupp D, där medeltalet för 60 arbetare utgör allenast 950 kronor, samt i Göteborg, grupp A (1 arbetare med 596 kronors årsinkomst).

De manliga *bokbindarnes* genomsnittsaflöning är högst i Stockholm (resp. 1,377 och 1,238 kronor inom grupperna A och C) samt lägst i Jönköping och Gäfle, grupp A (resp. 728 och 938 kronor).

Hvad slutligen vidkommer de manliga *diverse arbetarne*, finner man de högsta medelaflöningarna i Stockholm inom grupp B (1,644 kronor) samt i Hälsingborg inom grupp B (1,433 kronor), under det att de lägsta medelaflöningarna anträffas i Örebro inom grupp B (635 kronor) och »Norra Sverige, öfriga orter» inom grupp A (597 kronor).

Öfvergår man därefter till de *kvinnliga arbetarna*, så kan man till en början konstatera, att med några undantag den genomsnittliga årsinkomsten å de särskilda arbetsorterna och vid de olika grupperna af anstalter för dessa kvinnliga arbetare är högst väsentligt lägre än motsvarande inkomst för deras manliga yrkeskamrater å samma arbetsort och vid samma grupp af anstalter. Sålunda finner man exempelvis, beträffande handsättare i Stockholm inom grupp A, att för 216 manliga arbetare medelinkomsten utgjort 1,558 kronor, men för 49 kvinnliga arbetare endast 1,124 kronor; för samma yrkesspecialitet har i Stockholm inom grupp B medelinkomsten utgjort 2,039 kronor för 75 manliga arbetare och 1,859 kronor för 2 kvinnliga arbetare o. s. v.

Sistnämnda belopp, 1,859 kronor, utgör maximibeloppet för kvinnliga *handsättare;* det lägsta beloppet för denna yrkesspecialitet har antecknats för 1 arbetare i Norrköping inom grupp A (691 kronor).

För kvinnliga *iläggare* växlar årsinkomsten mellan högst 873 kronor för 1 arbetare i Uppsala inom grupp A och lägst 418 kronor för 1 arbetare i Linköping inom grupp A.

Bland de talrika kvinnliga *bokbinderiarbetarna* (»öfriga» bokbinderiarbetare) finner man den högsta inkomsten, 932 kronor, angifven för 1 arbetare i Göteborg inom grupp D. Närmast där-

efter komma arbetarna i Stockholm (resp. 669, 646 och 644 kronor inom grupperna A, C och D resp.) och lägst 1 arbetare i Linköping inom grupp A (297 kronor).

Utöfver hvad ofvan anförts angående årsinkomstens växling inom de särskilda specialiteterna torde få i detta afseende hänvisas till tab. 26. Än mera detaljerade upplysningar finner man i de individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under år 1902, hvilka, såsom förut är omnämndt, vid primäruppgifternas bearbetning sammanställts inom kommerskollegium. I allt hufvudsakligt äro dessa uppgifter uppställda i öfverensstämmelse med dem, som i bil. 2 meddelats för de nästföljande tre åren. Då de nämnda uppgifterna för år 1902 skulle hafva vid tryckning kräft ett betydande utrymme, har det icke ansetts lämpligt att införa dem in extenso i föreliggande berättelse, helst som intet hinder möter för den intresserade forskaren att i kommerskollegium taga kännedom om detta rikhaltiga material.

Att *aflöningens form* (tidlön eller ackordlön) icke skall vara utan inflytande på arbetsförtjänstens storlek, måste man redan på förhand vara böjd att antaga, och att så äfven är förhållandet, torde bestyrkas af de i tab. 29 sammanställda sifferuppgifterna, hvilka afse samtliga fasta arbetare. Under hänvisning i öfrigt till nämnda tabell, torde här endast få framläggas de hufvudsakliga resultat, som af densamma framgå.

Man kan sålunda till en början konstatera, att af de 2,592 arbetare, rörande hvilka uppgifter i förevarande afseende föreligga, icke mindre än 2,123, d. v. s. 81·9 %, varit uteslutande aflönade efter tid. Detta har bland annat varit fallet med alla eller i det närmaste alla lärlingar, »öfriga» sätteri-, tryckeri- och litografiska arbetare, digelpresstryckare, iläggare, stereotypörer, gravörer och mekaniska arbetare, fotokemigrafiska arbetare, litografelever och diverse arbetare. Aflönade efter tid hafva vidare varit 72·6 % af manliga och 73·8 % af kvinnliga handsättare, 82·1 % af manliga maskinsättare, 83·9 % af manliga snäll- och rotationspresstryckare, 72·6 % af manliga stentryckare, 91·1 % af manliga bokbindare, 66·4 % af kvinnliga »öfriga» bokbinderiarbetare o. s. v.

Beträffande växlingen i förevarande afseende å olika arbetsorter och vid olika grupper af anstalter torde få hänvisas till de detaljerade upplysningar, som lämnas i tab. 29, afdeln. A.

Af nyssnämnda tabell inhämtas, i hvilken utsträckning uteslutande tidlön och uteslutande ackordlön förekommit samt huru stor del af arbetarnes sammanlagda aflöning i öfriga fall utgått efter ackord. Man finner i detta hänseende följande resultat.

	Manliga arbetare.		Kvinnliga arbetare.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Uteslutande tidlön	1,754	83·5	369	75·0
Ackordlön med följande procent af hela aflöningen:				
Under 10 procent	66	3·1	10	2·0
10—20 »	34	1·6	4	0·8
20—30 »	10	0·5	2	0·4
30—50 »	7	0·3	3	0·6
50—80 »	22	1·1	9	1·8
Öfver 80 »	82	3·9	26	5·3
Uteslutande ackordlön	125	6·0	69	14·1
Summa	2,100	100·0	492	100·0

Ackordsarbete förekommer således i något större utsträckning för kvinnliga än för manliga arbetare. Det är emellertid endast 21·2 % af de kvinnliga arbetarna, — mot 11·0 % af de manliga — som uteslutande eller till större delen aflönats efter ackord.

Tab. 29 afser att äfven i någon mån åskådliggöra det inflytande, som beträffande de fasta arbetarnes årsaflöning utöfvas af den större eller mindre utsträckning, i hvilken de arbetat på ackord. Då emellertid de arbetare, som helt eller delvis arbetat på ackord, i de flesta grupper förekomma till ganska ringa antal, är det vanskligt att af de föreliggande uppgifterna draga några bestämda slutsatser. Ty om det än i åtskilliga fall kan påvisas, att medelaflöningen är högre för arbetare, som i större utsträckning arbetat på ackord, så kan det knappast sägas, att detta förhållande regelbundet gifver sig tillkänna i de föreliggande uppgifterna. Så mycket ådagalägga dock dessa uppgifter, att medelaflöningsbeloppet för arbetare, hvilkas aflöning helt och hållet eller till större delen utgått efter ackord, är inom olika arbetsorter och

grupper af anstalter i det största antalet fall högre än medelaflöningen för alla arbetare å samma arbetsort och inom samma grupp af anstalter.

Den å formulär A uppställda frågan, *huru ofta och hvilka dagar aflöningen utbetalats*, har besvarats beträffande 264 anstalter. Vid de allra flesta af dessa utbetalades aflöningen en gång i veckan. Sålunda uppgifves, att vid 167 anstalter uppgörelsen skett hvarje fredag, vid 88 anstalter hvarje lördag och vid 1 anstalt hvarje torsdag. Endast vid 2 anstalter har aflöningen utbetalats hvar fjortonde dag. Vid öfriga 6 anstalter har aflöningen i olika fall utbetalats på olika dagar; sålunda hafva vid 3 af dessa anstalter de gifta arbetarne aflönats på fredag och de ogifta på lördag.

Särskilda förmåner utöfver arbetslönen åtnjutas, såsom redan förut omnämnts, jämförelsevis sällan af arbetarne inom nu ifrågavarande industrigrenar. Värdet af dylika förmåner, där de förekommit, har emellertid, efter hvad den föregående framställningen gifver vid handen, i förevarande berättelse inräknats i den för arbetarne uppgifna årsinkomst resp. veckoinkomst (ej i de tabeller, som redogöra för »arbetslönen»). Så långt de inkomna uppgifterna göra sådant möjligt, skall här efteråt lämnas en framställning rörande de särskilda förmåner af olika slag, som kommit arbetarne till godo.

Fri bostad och *hyresbidrag* synes vara de ur ekonomisk synpunkt förnämsta af de särskilda förmåner, hvilka beredts arbetare vid sådana anstalter, som af förevarande undersökning beröras. Såsom i det föregående (sid. 98*) är omförmäldt, har fri bostad, enligt arbetarnes uppgifter, af arbetsgifvarne upplåtits till sammanlagdt 61 arbetare, hvaraf 59 män och 2 kvinnor.

Äfven har förut (sid. 99*) omnämnts, att 97 arbetare, samtliga af mankön, enligt egen uppgift åtnjutit särskildt hyresbidrag (oafsedt

det s. k. lokaltillägget). Af dessa 97 arbetare voro 37 anställda i Stockholm, 48 i Norrköping och 12 å öfriga orter. Hyresbidraget har i en del fall utgått med tämligen afsevärdt belopp, såsom framgår af följande öfversikt.

	Stockholm. Antal.	*Norrköping.* Antal.	*Andra orter.* Antal.
Högst 50 kronor	7	—	3
50—100 »	4	13	3
100—150 »	6	26	3
150—200 »	9	5	1
200—250 »	5	3	—
250—300 »	1	—	1
Mer än 300 »	5	1	1
Summa	37	48	12

Dessa uppgifter äro, såsom redan är nämndt, meddelade af arbetarna själfva; arbetsgifvarnes motsvarande uppgifter å formulär A synas vara långt ifrån fullständiga.

Sommarledighet i större eller mindre omfattning skall, enligt arbetsgifvarnes uppgifter, hafva förekommit vid 110 anstalter. Vid ungefär halfva antalet eller 56 anstalter har sommarledigheten omfattat 8 dagar, vid 25 anstalter 14 dagar och vid 11 anstalter 8—14 dagar. Beträffande återstående 18 anstalter förete förhållandena i detta hänseende en tämligen skiftande bild, från 14—28 dagar vid en anstalt ned till 3 dagar vid en annan anstalt, under det att vid ytterligare någon eller några af dessa anstalter bestämda regler i detta hänseende icke synas hafva gjort sig gällande.

Fri kost har uppgifvits förekomma vid allenast 2 anstalter för resp. 1 och 2 personer.

Fri läkarvård har åtnjutits vid 50 anstalter, däraf vid 1 anstalt endast af lärlingar; *fri medicin* har förekommit vid 11 anstalter och *fri sjukvård* vid 9 anstalter, af hvilka 1 anstalt dock synes hafva lämnat denna förmån endast under vissa förhållanden. *Annat understöd vid sjukdomsfall* har enligt uppgift förekommit vid 25 anstalter; vid 1 af dessa har dock sådant understöd utgått »icke regelbundet, men i de flesta fall». *Begrafningshjälp* har lämnats vid 7 och *ålderdomsunderstöd* vid 10 anstalter; om båda dessa former af understöd gäller, att beloppen oftast varit växlande

eller ej på förhand bestämda. *Understöd åt änkor och barn* efter aflidna arbetare har uppgifvits utgå vid 5 anstalter, likaledes med skiftande belopp.

Bland *andra förmåner*, af hvilka arbetare eller deras anhöriga kommit i åtnjutande, märkas följande. Af 1 arbetsgifvare har anordnats skollofskoloni för arbetarnes barn. Semesterbidrag har förekommit i 1 fall, semesterbidrag och skopenningar i 1 fall, semesterbidrag och gäldande af kommunalskatt likaledes i 1 fall samt hel skattefrihet i 3 fall. Vid 6 anstalter — däraf 2, där olycksfallsförsäkring förekommit — har full lön utbetalats vid olycksfall i arbetet; från 3 anstalter har uppgifvits, att ersättning utgått under invaliditet på grund af olycksfall, och från 1 anstalt, att hjälp lämnats vid olycksfall. Full aflöning under sjukdom har utbetalats vid 2 anstalter. Vid 1 anstalt har faktorn åtnjutit 3 % af inkomsten å accidenstryck. Slutligen är här att anteckna, att vid 1 anstalt förekommit fri servering af te och socker.

Vid 221 af de nu undersökta anstalterna voro arbetarne i en eller annan form *försäkrade mot olycksfall*. Denna försäkring hade vid 138 anstalter tagits i enskilda bolag, vid 55 anstalter i riksförsäkringsanstalten och vid 3 anstalter i såväl enskildt bolag som riksförsäkringsanstalten. För öfriga 25 anstalter saknas uppgift i detta hänseende. Rörande denna försäkrings omfattning meddelas i de föreliggande uppgifterna följande.

Vid 102 anstalter afsåg försäkringen belopp af 1,000 kronor, vid 12 anstalter 2,000 kronor, vid 15 anstalter växlande belopp intill 2,000 kronor, vid 5 anstalter 3,000 kronor, vid 6 anstalter växlande belopp intill 3,000 kronor, vid 1 anstalt växlande belopp intill 4,000 kronor, vid 1 anstalt växlande belopp intill 5,000 kronor och vid 3 anstalter 6,000 kronor. Vid 47 anstalter har försäkringen angifvits vara afsedd att täcka den ersättningsskyldighet, som ålagts arbetsgifvare genom lagen den 5 juli 1901, d. v. s. sjukhjälp, begrafningshjälp samt lifränta åt den skadade, hans änka och barn; i några fall har försäkringen omfattat såväl denna ersättning som visst kapitalbelopp därutöfver, nämligen vid 2 anstalter 1,000 kronor, vid 1 anstalt 1,000—2,000 kronor och vid ännu 1 anstalt 1,000—3,000 kronor. Under försäkringen har därjämte inbegripits vid 3 anstalter ersättning såväl under karens-

tiden som för olycksfall utom arbetet, vid 6 anstalter ersättning under karenstiden och vid 2 anstalter ersättning för olycksfall utom arbetet. Närmare uppgifter angående försäkringens omfattning saknas beträffande 14 anstalter.

Bidrag till sjukkassa har, enligt de inkomna uppgifterna, lämnats vid 16 af de undersökta anstalterna. Bidragets belopp har i några fall ej uppgifvits och i öfriga fall växlat mellan högst 1,000 och lägst 12 kronor. Vidare hafva vid 2 anstalter bidrag lämnats till *semesterkassa* och vid 1 anstalt till *pensionskassa*. Från arbetsgifvarnes sida synas däremot icke några bidrag till *försäkringspremier* hafva förekommit i andra fall, än där arbetsgifvarne, helt eller delvis, bestridt kostnaden för arbetarnes olycksfallsförsäkring.

Beträffande de *fonder*, som vid en del anstalter afsatts till arbetarnes bästa, hänvisas till den följande framställningen (kap. 11, sid. 234*—235*).

Gratifikationer till växlande, vanligtvis smärre belopp hafva vid inalles 63 anstalter plägat tilldelas stundom hela, men stundom endast en del af arbetspersonalen. Oftast, nämligen vid 41 anstalter, hafva gratifikationerna utgått såsom julpenningar; vid 7 anstalter hafva gratifikationer utbetalats såväl jul som midsommar. I form af flitpremier hafva gratifikationer förekommit vid 3 anstalter. Vidare torde böra här antecknas, att vid 1 anstalt gratifikationer uppgifvits utgå såsom ålderdomsunderstöd, vid 1 anstalt såsom semesterbidrag, vid 1 anstalt såsom ersättning för långvarig tjänst samt vid ytterligare 1 anstalt såsom bidrag till olycksfallsförsäkring.

Enligt af arbetsgifvarne lämnade uppgifter hafva *löneafdrag* förekommit vid 5 anstalter för hyra, då arbetare mot ersättning varit boende i anstalten tillhörig byggnad. Afgifter till sjukkassor eller andra föreningar äfvensom skatter hafva därjämte ej sällan (enligt uppgift vid 33 anstalter) uttagits genom löneafdrag.

Vidare föreligga från 66 anstalter uppgifter därom, att afdrag å lönen skett vid för sen ankomst. Detta afdrag uppgifves vid 40 anstalter hafva skett »efter försummad tid» och vid 16 anstalter »efter tariff», under det att beträffande återstående 10 anstalter

antingen uppgifter om beräkningsgrunden saknats eller ock afdrag skett enligt särskilda regler.

I förevarande hänseende stadgade de ofta åberopade, af 1901 års skiljenämnd utarbetade tarifferna för de typografiska yrkena, att försummade arbetstimmar (vid på förhand anmäldt hinder eller vid sjukdom) skulle berättiga principalen till afdrag för veckolönsarbetare enligt ordinarie timlön samt att arbetstimmar, som försummats utan giltig orsak, därjämte berättigade till ett afdrag för såväl veckolöns- som beräkningsarbetare, af 50 % af den aftalade tidlönen.

Den under punkt 8 å formulär B framställda frågan, huruvida arbetarne under år 1902 haft andra inkomster än de i föregående punkter å formuläret särskildt angifna — veckoinkomst (inkl. lokaltillägg och inkomst af öfvertidsarbete), fri bostad, hyresbidrag — och i sådant fall huru stora, har på det sätt besvarats, att 189 arbetare, hvaraf 175 män och 14 kvinnor, uppgifvit sig hafva åtnjutit dylika inkomster med belopp, för hvilka nedan redogöres.

	Män.	Kvinnor.
Högst 100 kronor	47	8
100—200 »	58	2
200—300 »	21	3
300—400 »	13	—
400—500 »	9	—
Mer än 500 »	15	—
Ej angifvet belopp.....	12	1
Summa	175	14

Det är dock anledning att antaga, att vid denna undersökning, liksom vid föregående sådana, uppgifterna om biinkomster icke äro att anse såsom fullständiga.

Såsom förut är omnämndt, hafva från 44 anstalter med ett antal af sammanlagdt 1,889 vid undersökningstillfället anträffade arbetare inkommit mer eller mindre fullständiga utdrag ur arbetsgifvarnes aflöningslistor äfven för *åren 1903—1905*. Det hufvudsakligaste af dessa uppgifter har sammanförts i den å sid. 241—285 införda bilagan n:r 2 till föreliggande berättelse. Härvid hafva emellertid uteslutits sådana å utdragen uppförda arbetare, som icke under något af de tre åren 1903—1905 varit anställda hos arbetsgifvaren så lång tid som 26 veckor.

Genom införande i berättelsen af denna tabellbilaga, som redogör för arbetarnes kön, ålder och civilstånd samt, för hvart och ett af de tre åren 1903—1905, för verklig arbetstid under året (uttryckt i veckor), årsinkomst och veckoinkomst, har det i utländska publikationer af ifrågavarande slag rätt ofta använda förfaringssättet kommit till användning, nämligen att, utan någon ingående bearbetning, framlägga inkomna primäruppgifter i deras ursprungliga skick. Det torde icke vara något tvifvel, att därigenom vissa fördelar vinnas. Med begagnande af den hos oss hittills brukliga metoden, enligt hvilken primäruppgifterna först sammanställas och uti en mer eller mindre bearbetad form framläggas för offentligheten, torde det nämligen icke kunna undvikas, att de synpunkter, som vid denna sammanställning och bearbetning följts, blifva så godt som helt och hållet förhärskande. Genom råmaterialets framläggande beredes däremot möjlighet för den, som af undersökningen har intresse, att skärskåda materialet äfven ur andra och mera växlande synpunkter. I förevarande fall blir det sålunda möjligt att, vid gruppering af de i bilagan 2 upptagna arbetarne, bestämma gränserna mellan åldersgrupperna och löneklasserna på det sätt, som i hvarje fall befinnes lämpligt; det blir möjligt att söka andra medeltal än sådana, som i den föregående delen af detta kapitel blifvit framlagda o. s. v.

För att emellertid gifva en, om ock mera öfversiktlig sammanfattning af det material, som innehålles i bil. 2, hafva utarbetats texttabellerna litt. Y, Z och Å, af hvilka de två första innehålla en procentisk fördelning af arbetarne efter årsinkomsten resp. veckoinkomsten under åren 1902—1905 under det att den sista tabellen, hvilken äfven afser åren 1902—1905, redogör för

Tab. litt. Y. Jämförelse mellan årsinkomsten för fasta arbetare under åren 1902—1905.

1. Aflöningsgrupper.	2. År 1902. Antal.	3. År 1902. %.	4. År 1903. Antal.	5. År 1903. %.	6. År 1904. Antal.	7. År 1904. %.	8. År 1905. Antal.	9. År 1905. %.
1. Manliga arbetare.								
Öfver 2,000 kronor	213	10·1	65	12·7	57	11·1	116	14·3
2,000—1,500 »	396	18·9	180	35·2	181	35·3	269	33·0
1,500—1,200 »	493	23·5	119	23·2	111	21·6	171	21·0
1,200—800 »	429	20·4	74	14·5	75	14·6	109	13·4
800—500 »	225	10·7	41	8·0	41	8·0	78	9·6
Under 500 »	344	16·4	33	6·4	48	9·4	71	8·7
Summa	**2,100**	100·0	**512**	100·0	**513**	100·0	**814**	100·0
2. Kvinnliga arbetare.								
Öfver 2,000 kronor	3	0·6	3	1·5	—	—	1	0·4
2,000—1,500 »	7	1·4	5	2·4	4	2·3	3	1·4
1,500—1,200 »	20	4·1	4	2·0	5	2·8	6	2·7
1,200—800 »	89	18·1	39	19·1	25	14·3	45	20·1
800—500 »	233	47·4	127	62·3	110	62·9	147	65·6
Under 500 »	140	28·4	26	12·7	31	17·7	22	9·8
Summa	**492**	100·0	**204**	100·0	**175**	100·0	**224**	100·0

Tab. litt. Z. Jämförelse mellan veckoinkomsten åren 1902—1905.

1. Aflöningsgrupper.	2. År 1902. Antal.	3. År 1902. %.	4. År 1903. Antal.	5. År 1903. %.	6. År 1904. Antal.	7. År 1904. %.	8. År 1905. Antal.	9. År 1905. %.
1. Manliga arbetare.								
Öfver 40 kronor	208	8·6	57	8·1	62	8·2	132	11·6
40—30 »	431	17·9	224	32·1	236	31·3	342	29·9
30—24 »	541	22·5	175	25·1	181	24·0	266	23·3
24—16 »	568	23·6	122	17·5	149	19·7	194	17·0
16—10 »	271	11·3	56	8·0	56	7·4	96	8·4
Under 10 »	387	16·1	64	9·2	71	9·4	112	9·8
Summa	**2,406**	100·0	**698**	100·0	**755**	100·0	**1,142**	100·0
2. Kvinnliga arbetare.								
Öfver 40 kronor	2	0·3	4	1·7	—	—	1	0·3
40—30 »	8	1·3	4	1·7	4	1·8	5	1·6
30—24 »	32	5·2	4	1·7	5	2·2	10	3·2
24—16 »	122	20·0	47	19·8	33	14·5	59	19·2
16—10 »	273	44·6	143	60·3	142	62·6	190	61·7
Under 10 »	175	28·6	35	14·8	43	18·9	43	14·0
Summa	**612**	100·0	**237**	100·0	**227**	100·0	**308**	100·0

Tab. litt. Å. Årsinkomst i genomsnitt för vuxna, fasta arbetare, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter.

1. Specialiteter och arbetsorter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		År 1902.		År 1903.		År 1904.		År 1905.	
		Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.
1. Manliga arbetare.									
Förmän.									
Stockholms stad	Grupp A	6	1,600	3	3,386	3	2,393	7	2,643
	» B	5	2,715	—	—	—	—	1	3,166
Skåne och Blekinge:									
Hälsingborg	» B	6	2,145	—	—	—	—	3	2,669
Västra Sverige: Göteborg ...	» B	6	1,971	—	—	—	—	5	2,596
Norra Sverige: Öfriga orter	» A	9	1,583	—	—	—	—	1	1,347
Handsättare.									
Stockholms stad	Grupp A	216	1,558	166	1,706	152	1,696	160	1,722
	» B	75	2,039	—	—	—	—	9	2,492
Östra Sverige: Norrköping...	» B	13	1,066	—	—	6	1,542	17	1,403
Öfriga orter	» B	30	1,159	—	—	—	—	5	773
Småland och öarna:									
Jönköping	» A	5	1,118	—	—	—	—	9	1,197
Öfriga orter	» A	10	967	—	—	—	—	12	975
	» B	19	1,144	—	—	2	915	11	1,181
Skåne och Blekinge:									
Hälsingborg	» B	16	1,426	—	—	—	—	7	1,951
Öfriga orter	» A	36	1,129	—	—	—	—	4	1,538
	» B	6	1,121	—	—	—	—	4	939
Västra Sverige: Göteborg ...	» A	12	1,192	1	1,029	1	969	3	1,218
	» B	37	1,661	—	—	—	—	37	1,670
Örebro	» B	14	1,198	5	1,282	5	1,326	7	1,283
Öfriga orter	» A	21	863	—	—	3	783	—	—
Norra Sverige: Öfriga orter	» A	12	1,113	3	1,109	—	—	5	1,082
Maskinsättare.									
Stockholms stad	Grupp A	5	1,727	8	1,923	9	1,868	12	1,877
	» B	39	2,396	3	2,161	—	—	11	2,511
Västra Sverige: Göteborg ...	» B	14	1,986	—	—	—	—	12	1,995
Sättarelärlingar.									
Stockholms stad	Grupp A	11	567	13	760	25	734	25	862
Östra Sverige: Norrköping...	» B	6	501	—	—	1	949	2	652
Småland och öarna:									
Öfriga orter	» B	6	698	—	—	—	—	5	629
Skåne och Blekinge:									
Öfriga orter	» A	8	480	—	—	—	—	1	487

Tab. litt. Å. (Forts.) Årsinkomst i genomsnitt för vuxna, fasta arbetare, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter och arbetsorter.	År 1902.		År 1903.		År 1904.		År 1905.	
	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.
Snäll- och rotationspresstryckare.								
Stockholms stad ..... Grupp A	117	1,676	64	1,735	57	1,715	69	1,693
» B	11	1,744	1	2,093	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö » A	6	1,503	—	—	3	1,948	—	—
Hälsingborg ..... » B	5	1,618	—	—	—	—	11	2,243
Västra Sverige: Göteborg ... » A	6	1,359	2	1,280	1	1,226	1	1,429
Iläggare.								
Stockholms stad ..... Grupp A	25	889	15	927	9	953	10	873
Fotokemigrafiska arbetare.								
Stockholms stad ... . Grupp A	10	1,430	11	1,339	2	1,619	3	1,743
» D	42	1,388	—	—	—	—	2	1,649
Stentryckare.								
Västra Sverige: Göteborg .. Grupp D	9	1,400	—	—	2	1,504	—	—
Bokbindare.								
Stockholms stad .. .. Grupp A	47	1,377	48	1,391	41	1,402	46	1,383
» C	52	1,238	9	1,648	—	—	8	1,593
Diverse arbetare.								
Stockholms stad ..... Grupp A	23	1,199	34	1,338	31	1,401	32	1,398
» B	5	1,644	—	—	—	—	3	918
2. Kvinnliga arbetare.								
Handsättare.								
Stockholms stad ..... Grupp A	49	1,124	4	1,435	5	1,376	4	1,069
Iläggare.								
Stockholms stad ..... Grupp A	48	617	52	885	46	737	43	780
Skåne och Blekinge: Hälsingborg ..... » B	8	780	—	—	—	—	9	898
Öfriga bokbinderiarbetare.								
Stockholms stad ..... Grupp A	89	669	2	962	2	943	7	729
» C	78	646	3	730	—	—	2	684
Skåne och Blekinge: Hälsingborg ..... » B	5	575	—	—	—	—	6	675

årsinkomsten i genomsnitt för vuxna, fasta arbetare, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter.

De två första tabellerna visa, i synnerhet hvad de manliga arbetarne beträffar, afgjordt gynnsammare aflöningsförhållanden under åren 1903—1905 än under år 1902. Anledningen till denna skillnad torde emellertid till väsentlig del bero på den omständigheten, att uppgifter för åren 1903—1905 uppenbarligen inkommit i större omfattning från sådana anstalter, där aflöningsförhållandena varit jämförelsevis goda, än från öfriga anstalter. Någon särskildt framträdande olikhet mellan åren 1903, 1904 och 1905 inbördes gifver sig däremot icke tillkänna i dessa sammanställningar.

Tab. litt. Å är på det sätt utarbetad, att ur tab. 26 upptagits medelinkomsten för sådana grupper af arbetare, som i denna tabell förekomma med ett antal af minst 5 i hvarje grupp och hvilka, om ock med ett mindre antal, kunnat återfinnas bland de individuella uppgifterna i bil. 2. De uppgifter, som sålunda samlats i tab. litt. Å, torde böra tillerkännas ett visst intresse, äfven om de icke kunna anses vara fullt bevisande, i synnerhet där antalet arbetare är förhållandevis ringa. Några af de iakttagelser, som falla i ögonen vid granskning af denna tabell, torde här få påpekas.

Årsinkomsten för manliga handsättare i Stockholm, grupp A, utgjorde år 1902 i medeltal för 216 arbetare 1,558 kronor, år 1903 i medeltal för 166 arbetare 1,706 kronor, år 1904 i medeltal för 152 arbetare 1,696 kronor och år 1905 i medeltal för 160 arbetare 1,722 kronor. För manliga handsättare i Norrköping, grupp B, utgjorde inkomsten år 1902 i medeltal för 13 arbetare 1,066 kronor, år 1904 i medeltal för 6 arbetare 1,542 kronor och år 1905 i medeltal för 17 arbetare 1,403 kronor. För samma yrkesspecialitet belöpte sig medelinkomsten i »Småland och öarna, öfriga orter»: inom grupp A år 1902 till 967 kronor i medeltal för 10 arbetare och år 1905 till 975 kronor i medeltal för 12 arbetare samt inom grupp B år 1902 till 1,144 kronor i medeltal för 19 arbetare och år 1905 till 1,181 kronor i medeltal för 11 arbetare. De manliga handsättarne i Göteborg, grupp B, hade år 1902 i medeltal för 37 arbetare en årsinkomst af 1,661 kronor och år 1905 i medeltal likaledes för 37 arbetare en årsinkomst af 1,670

kronor. — Maskinsättare (manliga) inom grupp B hade i genomsnitt följande årsinkomst: i Stockholm år 1902 (medeltal för 39 arbetare) 2,396 kronor och år 1905 (medeltal för 11 arbetare) 2,511 kronor samt i Göteborg år 1902 (medeltal för 14 arbetare) 1,986 kronor och år 1905 (medeltal för 12 arbetare) 1,995 kronor. — För sättarlärlingar (manliga) i Stockholm, grupp A, uppgick årsinkomsten: år 1902 till 567 kronor i medeltal för 11, år 1903 till 760 kronor i medeltal för 13, år 1904 till 734 kronor i medeltal för 25 och år 1905 till 862 kronor, likaledes i medeltal för 25 arbetare. — Snäll- och rotationspresstryckare (manliga) i Stockholm, grupp A, hade i årsinkomst 1,676 kronor år 1902 i medeltal för 117 arbetare, 1,735 kronor år 1903 i medeltal för 64 arbetare, 1,715 kronor år 1904 i medeltal för 57 arbetare och 1,693 kronor år 1905 i medeltal för 69 arbetare. — För manliga iläggare i Stockholm, grupp A, belöpte sig motsvarande medeltal år 1902 till 889 kronor (25 arb.), år 1903 till 927 kronor (15 arb.), år 1904 till 953 kronor (9 arb.) och år 1905 till 873 kronor (10 arb.). — För manliga bokbindare i Stockholm, grupp A, finner man vidare följande medeltal: år 1902 (medeltal för 47 arb.) 1,377 kronor, år 1903 (medeltal för 48 arb.) 1,391 kronor, år 1904 (medeltal för 41 arb.) 1,402 kronor och år 1905 (medeltal för 46 arb.) 1,383 kronor. — Motsvarande medeltalssiffror för manliga diverse arbetare i Stockholm, grupp A, hafva varit dessa: år 1902 (23 arb.) 1,199 kronor, år 1903 (34 arb.) 1,338 kronor, år 1904 (31 arb.) 1,401 kronor och år 1905 (32 arb.) 1,398 kronor. — Hvad slutligen de kvinnliga arbetarna beträffar, må antecknas, att kvinnliga iläggare i Stockholm, grupp A, haft följande årsinkomst: år 1902 (medeltal för 48) 617 kronor, år 1903 (medeltal för 52) 885 kronor, år 1904 (medeltal för 46) 737 kronor och år 1905 (medeltal för 43) 780 kronor.

Uppgifter rörande aflöningsförhållandena under tiden före år 1902 (bilaga 2 till frågeformulär A) hafva inkommit i jämförelsevis ringa omfattning, nämligen från endast 12 arbetsgifvare. De inkomna uppgifterna hafva i sina viktigaste och mest belysande delar sammanställts i den öfversikt, som är införd såsom texttabell

Tab. litt. Ä. Jämförelse mellan årsinkomsten för fasta arbetare åren 1875—1902.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	År 1875.		År 1880.		År 1885.		År 1890.		År 1895.		År 1900.		År 1901.		År 1902.	
	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.
1. Manliga arbetare.																
Stockholm. Arbetsställe 1. — A.																
Handsättare	2	1,921	5	1,407	7	1,337	12	1,409	11	1,307	18	1,805	—	—	18	1,800
Snäll- o. rotationspresstryckare	2	1,368	2	1,429	3	1,324	4	1,408	2	1,691	6	1,685	—	—	6	1,719
Diverse arbetare	—	—	1	1,162	1	1,158	1	1,316	1	1,511	2	1,286	—	—	1	1,175
Stockholm. Arbetsställe 2. — A.																
Handsättare	—	—	—	—	—	—	2	1,018	2	1,160	2	1,381	1	1,659	17	1,509
Snäll- o. rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	2	1,531	3	1,561	3	1,831	3	1,834	5	1,717
Stockholm. Arbetsställe 3. — A.																
Handsättare	6	1,301	14	1,208	21	1,206	32	1,303	30	1,326	27	1,456	25	1,572	76	1,521
Snäll- o. rotationspresstryckare	1	1,251	2	1,341	5	1,221	5	1,476	5	1,444	5	1,826	5	1,815	28	1,527
Stockholm. Arbetsställe 4. — B.																
Handsättare	—	—	—	—	—	—	—	—	18	1,769	28	1,944	—	—	18	2,040
Stockholm. Arbetsställe 5. — C.																
Bokbindare	—	—	1	478	2	857	3	1,054	4	1,052	8	1,205	5	1,330	—	—
Förgyllare	—	—	—	—	1	793	1	1,436	1	1,487	1	1,818	1	1,884	—	—
Uppsala. Arbetsställe 6. — A.																
Handsättare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,019	4	1,136	3	1,238	8	1,132
Eskilstuna. Arbetsställe 7. — B.																
Handsättare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,281	1	1,638	1	1,643	3	1,226
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	1	321	1	417	2	505	2	368
Snäll- o. rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,309	2	1,446	2	1,450	2	1,417
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	436	1	1,163	1	1,290	1	1,284
Norrköping. Arbetsställe 8. — D.																
Handsättare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	914	—	—	6	1,086
Snäll- o. rotationspresstryckare	3	584	—	—	—	—	16	722	—	—	—	—	—	—	2	1,636
Litografer	5	801	—	—	—	—	7	1,576	—	—	—	—	—	—	9	1,658
Stentryckare	3	1,112	—	—	—	—	8	1,078	—	—	—	—	—	—	63	919
Öfriga litografiska arbetare	3	578	—	—	—	—	5	845	—	—	—	—	—	—	9	571
2. Kvinnliga arbetare.																
Stockholm. Arbetsställe 5. — C.																
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	1	525	4	471	4	583	5	583	7	746	9	729	—	—
Stockholm. Arbetsställe 7. — B.																
Handsättare	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1,281	1	1,586	2	1,539	3	1,279
Norrköping. Arbetsställe 8. — D.																
Litografer	—	—	—	—	—	—	3	476	—	—	—	—	—	—	4	713
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	9	369	—	—	—	—	—	—	42	472

litt. Ä. De medeltal, som i denna tabell återfinnas, gifva vid handen, att i många fall, om ock ej i alla, en mer eller mindre betydande ökning i årsinkomsten med årens lopp inträdt för de särskilda arbetarekategorierna vid olika arbetsställen.

För arbetslönerna inom hithörande yrken, såsom dessa löner normerats genom 1903 och 1908 års tariffer för typografiska yrkena i Sverige, genom 1907 års tariff för de kemigrafiska yrkena i Sverige samt genom de inom bokbinderi- och litografiyrkena å olika orter ingångna, vid början af år 1908 ännu gällande kollektivaftal, lämnas en utförligare redogörelse i nästföljande kap. 9 angående Föreningsväsendet och aftalen.

---

9. Föreningsväsendet och aftalen.

Ett synnerligen viktigt bidrag till bedömande af de vid tryckerier och därmed förenad handtering sysselsatta arbetarnes ekonomiska och sociala förhållanden erbjuda tab. 30—33, uti hvilka sammanförts de under mom. 10 i frågeformulär B erhållna uppgifter angående arbetarnes ställning till föreningsväsendet. Under hänvisning i öfrigt till de uti tabellerna meddelade upplysningarna, skola vi här meddela de viktigaste däraf framgående resultaten och i sammanhang därmed äfven i korthet redogöra för arbetsgifvarnes inom hithörande yrken anslutning till särskilda organisationer i enlighet med de under mom. 9 i frågeformulär A därom meddelade uppgifter, hvilka ej blifvit föremål för någon tabellarisk behandling.

Hvad särskildt beträffar *arbetsgifvare- och arbetareorganisationer* inom boktryckeri-, bokbinderi- och litografindustrierna, hafva emellertid, förutom de vid denna undersökning inhämtade uppgifterna, andra källor för erhållande af en fullständigare framställning härom anlitats, och har på grundvalen af anförda material utarbetats en mera detaljerad redogörelse för ifrågavarande sammanslutningars utveckling, organisation och verksamhet från äldre tider ända fram till år 1908. Denna redogörelse, i hvilken äfven de inom resp. industrier ingångna *aftalen,* såväl de äldre som de senast (under år 1908) afslutade, blifvit föremål för en särskild behandling, återfinnes å sid. 163*—218*.

Af de sammanlagdt 326 tryckeri- och bokbinderianstalter, som berörts af förevarande undersökning, hade 137 eller 42 % uppgifvit sig vara anslutna till en eller flera arbetsgifvareorganisationer, och representerade dessa 137 anstalter tillsammans 4,366 arbetare eller 55 % af samtliga vid undersökningen redovisade arbetare. Den arbetsgifvareorganisation, som omfattade det ojämförligt största antalet af hithörande anstalter, var helt naturligt Allmänna Svenska Boktryckareföreningen, hvilken räknade 107 af här ifrågavarande anstalter (med 3,443 arb.) som sina medlemmar. I Svenska Tidningsutgifvareföreningen hade 10 anstalter (med 236 arb.) uppgifvit sig hafva ingått som medlemmar, i Svenska Bokbinderiidkareföreningen 9 anstalter (med 446 arb.) och i Svenska Arbetsgifvareföreningen 2 anstalter (med 262 arb.). I öfrigt tillhörde en del anstalter arbetsgifvareorganisationer af mera lokal natur, såsom Mellersta Sveriges Boktryckareförening, Södra Sveriges Arbetsgifvareförening, Södra Sveriges Pressförening, Göteborgs Bokbinderiidkareförening, Karlstads fabriks- och handtverksförening, Lunds fabriks- och handtverksförening, Västerviks arbetsgifvareförening o. s. v. Flera anstalter voro samtidigt anslutna till två arbetsgifvareorganisationer, af hvilka Allmänna Svenska Boktryckareföreningen då alltid var den ena och den andra utgjordes af t. ex. Svenska Tidningsutgifvareföreningen, Svenska Bokbinderiidkareföreningen eller någon af de lokala organisationerna. Tre arbetsgifvare, som antagligen förut varit arbetare inom yrket, hade uppgifvit sig vara medlemmar af en arbetareorganisation, nämligen Svenska Typografförbundet.

Enligt hvad tab. litt. Ö, som utgör ett sammandrag af tab. 30 (ss. 160—161), närmare utvisar, belöpte sig antalet arbetare, som uppgifvit sig vara medlemmar af fackförening, till sammanlagdt4,194 eller 53·4 % af samtliga vid undersökningen redovisade arbetare. Af dessa fackföreningsmedlemmar voro 3,573 män och 621 kvinnor, hvilket med andra ord vill säga, att bland männen nära 61 %, men bland kvinnorna endast 31 % tillhörde fackförening. Typograferna tillhörde gifvetvis Svenska Typografförbundet, bokbinderiarbetarna Svenska Bokbinderiarbetareförbundet och de litografiska arbetarna Sveriges Litografiska Förbund (numera upplöst

Tab. lit. Ö. Antalet fackföreningsmedlemmar, absolut och i procent af samtliga redovisade arbetare, fördelade på olika arbetsorter och yrkesspecialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Arbetsorter.	Förmän.		Sätteri-arbetare.		Tryckeri-arbetare.		Stilgjuteri-arbetare.		Litografiska arbetare.		Bokbinderi-arbetare.		Öfriga arbetare.		Summa arbetare, som lämnat dylik uppgift.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholms stad	12	50·0	833	84·0	407	60·5	51	53·3	40	14·2	489	58·5	7	5·3	**1,839**	**60·7**
Östra Sverige: Uppsala	4	80·0	59	88·1	29	90·6	—	—	—	—	—	—	1	8·3	**93**	**80·2**
Eskilstuna	2	66·7	20	95·2	11	84·6	1	50·0	8	57·1	59	54·1	—	—	**101**	**62·0**
Norrköping	4	44·4	61	89·7	22	53·7	—	—	49	29·9	1	0·3	—	—	**137**	**19·1**
Linköping	2	40·0	35	85·4	12	60·0	—	—	7	25·9	6	20·7	—	—	**62**	**47·7**
Öfriga orter	7	77·8	120	66·7	31	49·2	—	—	1	50·0	—	—	—	—	**159**	**56·6**
Smålands o. öarna: Jönköping	3	75·0	28	77·8	10	55·6	—	—	14	51·9	4	8·3	1	33·3	**60**	**44·1**
Öfriga orter	6	46·2	87	54·0	26	44·1	1	33·3	6	60·0	2	8·3	—	—	**128**	**43·1**
Skåne o. Blekinge: Malmö	3	100·0	94	85·5	30	49·2	6	100·0	20	32·8	9	13·4	—	—	**162**	**48·8**
Lund	3	60·0	53	88·3	17	81·0	21	72·4	—	—	—	—	1	20·0	**95**	**77·2**
Hälsingborg	9	90·0	59	90·8	32	76·2	2	100·0	—	—	—	—	2	7·7	**104**	**61·9**
Öfriga orter	10	76·9	146	80·7	30	73·2	—	—	11	21·2	2	33·3	2	9·1	**201**	**63·8**
Västra Sverige: Göteborg	12	41·4	180	81·8	73	52·5	9	75·0	28	20·3	108	32·0	3	3·5	**413**	**43·0**
Örebro	3	75·0	46	92·0	13	68·4	—	—	—	—	—	—	—	—	**62**	**67·4**
Öfriga orter	16	66·7	193	64·8	47	63·5	1	100·0	—	—	—	—	—	—	**257**	**59·1**
Norra Sverige: Gäfle	1	11·1	48	84·2	19	76·0	—	—	6	66·7	12	60·0	—	—	**86**	**69·9**
Öfriga orter	15	51·7	164	66·9	43	53·8	—	—	—	—	13	41·9	—	—	**235**	**53·9**
Summa	**112**	**56·6**	**2,226**	**78·1**	**852**	**60·4**	**92**	**56·1**	**190**	**23·7**	**705**	**36·8**	**17**	**3·4**	**4,194**	**53·4**
Däraf män:	111	57·5	2,030	81·8	777	63·3	86	57·3	190	26·3	363	54·8	16	3·6	3,573	60·9
kvinnor	1	20·0	196	52·8	75	35·7	6	42·9	—	—	342	27·3	1	1·8	621	31·2

och ersatt af Internationella litografiska förbundet i Sverige; se härom s. 215*).

Gifvet är, att anslutningen till fackförening skall visa sig vara väsentligt olika bland arbetarna å olika arbetsorter och inom särskilda yrkesspecialiteter. Sålunda hade af sätteriarbetarna ända till 78·1 %, af tryckeriarbetarna 60·4 % och af stilgjuteriarbetarna

56·1 % uppgifvit sig vara fackföreningsmedlemmar, men af bokbinderiarbetarna endast 36·8 % och af de litografiska arbetarna ej mer än 23·7 %. Orsaken till att antalet organiserade bokbinderiarbetare var så relativt litet, beror synbarligen därpå, att det stora flertalet af dessa arbetare utgöres af kvinnor. Hvad beträffar de manliga bokbinderiarbetarna, befunnos nämligen 54·8 % af dessa tillhöra fackförening, under det att motsvarande procenttal för de kvinnliga utgjorde endast 27·3 %. Ingen af de kvinnliga litografiska arbetarna hade uppgifvit sig vara medlem af fackförening.

I fråga om anslutningen till fackföreningsväsendet å olika orter fäster man sig vid, att i Norrköping endast 19·1 % af samtliga därifrån redovisade arbetare uppgifvit sig tillhöra fackförening. Förklaringen härtill är att söka däri, att hufvudmassan af ifrågavarande arbetare utgöres af litografer oeh bokbinderiarbetare (anställda vid det stora Litografiska Aktiebolaget), hvilka, såsom förut nämnts, i jämförelsevis mindre utsträckning voro organiserade. Så t. ex. hade af 369 bokbinderiarbetare därstädes endast 1 angifvit sig tillhöra fackförening. I öfrigt framgår af tab. litt. Ö, att intresset för fackföreningsväsendet varit mindre lifligt bland arbetarna inom hithörande näringsgrenar i Göteborg och de småländska städerna än å öfriga orter i riket. Hvad särskildt typograferna angår, påträffades det relativt största antalet fackföreningsmedlemmar i de skånska städerna samt i Uppsala, Eskilstuna och Stockholm och ifråga om bokbinderiarbetarna i Stockholm, Eskilstuna och Gäfle.

Tab. 31 (ss. 162—163) innehåller en sammanställning till belysande af den anslutning, som *nykterhetsrörelsen* vunnit bland de här afhandlade anstalternas arbetare. Då den ifrågavarande tabellen icke synes kräfva någon vidare utläggning, må det vara tillfyllest att här anteckna, att af samtliga vid förevarande undersökning redovisade arbetare inalles 936, d. v. s. 12 % uppgifvit sig vara medlemmar af nykterhetsförening. Af männen hade 798 (13·6 %) och af kvinnorna 138 (0·7 %) ingått i nykterhetsförening. Hvad särskildt männen beträffar, voro af sätteriarbetarna 17·0 %, af tryckeriarbetarna 12·5 %, af bokbinderiarbetarna 9·2 %, af stilgjuteriarbetarna 8·0 % och af de litografiska arbetarna 6·6 %

inskrifna i nykterhetsförening. Motsvarande procentsiffra uppgick för förmännen till 24·3 %. Å skilda arbetsorter synes intresset för nykterhetsrörelsen förete ännu större olikheter. Så t. ex. voro i Västra Sverige (utom Göteborg) 33·9 %, Norra Sverige 29·8 %, Småland och öarna 24·6 % samt Östra Sverige 19·2 % af de manliga arbetarna »absolut nyktra», medan i Södra Sverige endast 14·2 % i Göteborg 9·6 % och i Stockholm ej mer än 3·3 % ingått i nykterhetsförening. För vidare upplysningar i detta afseende hänvisas till tabellen.

Innan vi öfvergå till att utförligare redogöra för den särskilda del af undersökningen, som afsett att utröna de vid här ifrågavarande anstalter förefintliga sjuk-, begrafnings- och andra understödskassors organisation och verksamhet samt öfriga hithörande uppgifter, som erhållits enligt frågeformulär D., skola vi här något skärskåda de af de enskilda arbetarna lämnade uppgifter beträffande deras delaktighet uti *själfhjälpsföreningar,* hvilka uppgifter återfinnas sammanförda uti tab. 32 (ss. 164—167).

De flesta till tryckeriindustrien och därmed förenad handtering hörande arbetarne, som velat tillförsäkra sig de ekonomiska fördelar, som föreningsväsendets själfhjälp kan bereda, hafva för detta ändamål visserligen i främsta rummet sökt inträde uti eller äro obligatoriskt medlemmar af någon eller några af de till ett fyrtiotal uppgående sjuk-, begrafnings- och andra understödsföreningar — vare sig fabriks- eller allmänna kassor — hvilkas medlemmar uteslutande arbeta inom hithörande yrken; men därjämte tillhöra en del arbetare, särskildt familjeförsörjare, någon eller några af de många själfhjälpsföreningar af olika slag, hvilka på bestämda villkor mottaga medlemmar utan anseende till yrket.

Enligt hvad slutsiffrorna i tab. 32 ådagalägga, hafva af samtliga redovisade manliga arbetare, bland de ogifta 37·5 % och bland gifta och änklingar icke mindre än 83·4 % uppgifvit sig tillhöra en eller flera understödskassor; för de ogifta och gifta arbetarna af kvinnkön äro motsvarande procenttal resp. 50·8 % och 60·5 %. Anledningen till det jämförelsevis ringa antalet ogifta delägare i understödskassorna torde väl i någon mån vara

att söka i den relativa talrikheten af minderåriga arbetare inom här ifrågavarande industrigrenar; anmärkningsvärdt är dock, att ehuru procenten af minderåriga är något högre bland de kvinnliga än bland de manliga arbetarna, likväl omsorgen att bereda sig ekonomisk hjälp i händelse af sjukdom visat sig vara afsevärdt större bland de ogifta kvinnliga än bland de ogifta manliga arbetarna.

Den lifligaste anslutningen af arbetarne till understödskassor har iakttagits i Östra Sverige, i det att jämt 70 % af samtliga därifrån redovisade arbetare uppgifvit sig tillhöra en eller flera dylika kassor. Därnäst kommer Stockholm med 58·8 %, Norra Sverige 44·9 %, Småland och öarna 42·3 %, Södra Sverige 41·4 % och sist Västra Sverige 38·0 %. Hvad särskildt Stockholm angår, befunnos af de ogifta männen 43·8 % och af de ogifta kvinnorna 58·1 % vara genom eget åtgörande försäkrade mot oförmåga till arbete. För jämförelses skull anföres, att motsvarande procenttal voro i Norrköping resp. 66·6 % och 83·3 %, men i Malmö endast resp. 25·8 % och 24·7 % samt i Göteborg ungefär detsamma eller resp. 24·3 % och 27·4 %. Af de gifta männen hade i Stockholm 85·6 % och i Norrköping 91·3 %, men i Malmö och Göteborg endast resp. 78·9 % och 72·5 % tillförsäkrat sig och de sina understöd vid inträffande sjukdomsfall.

Efterföljande sammanställning utvisar procenttalen af de arbetare af olika kön och civilstånd, som äro medlemmar af en, två eller flera själfhjälpsföreningar.

Bland 100 arbetare tillhöra:

	1 kassa.	2 kassor.	3 eller flere kassor.
Af *ogifta* män	78·6	17·5	3·9
» *gifta* »	50·2	34·8	15·0
» *ogifta* kvinnor	83·5	14·6	1·9
» *gifta* »	76·4	20·8	2·8

Af de gifta män, som tillhörde understödskassor, voro alltså ungefär 50 % samtidigt medlemmar af minst 2 kassor. Ännu högre ställde sig procenttalet för dylika kassadelägare å enskilda arbetsorter, särskildt i Stockholm (63·3 %) och Norrköping 57·6 %. Lägre än det ofvan anförda medeltalet för hela riket voro dock motsvarande procenttal för de flesta öfriga arbetsorter. Hvad åter

beträffar de ogifta manliga arbetarne, tillhörde endast 21·4 % af dem 2 eller flera kassor, och för de ogifta kvinnliga arbetarna var denna siffra ännu lägre eller 16·5 %.

De medlemsafgifter, som arbetarne haft att erlägga till understödskassorna, variera gifvetvis högst betydligt för olika kassor. I allmänhet växlar dock beloppet af den ordinarie årsafgiften till de särskilda kassorna mellan 6 och 15 kr., men belöper sig i fråga om Svenska Typografförbundets sjuk- och begrafningshjälpskassa, som räknar det ojämförligt största antalet medlemmar, till minst 10·40 kr. och högst 26 kr. Som därjämte en stor del af de kassor, arbetarne tillhöra, äro kombinerade sjuk- och begrafningskassor, hvilka kassors delägare i några fall hafva att för hvarje bland medlemmarna inträffadt dödsfall utbetala ett visst belopp (vanligen 50 öre à 1 kr.) såsom bidrag till begrafningshjälp, är det omöjligt att ens någorlunda exakt angifva summan af de belopp, som af de på dylikt sätt försäkrade arbetarne årligen inbetalas till själfhjälpsföreningar. Uppenbart är dock, att ett ganska betydligt antal familjeförsörjare årligen utbetala, om bidraget till fackföreningen inräknas, ett för deras förhållanden afsevärdt belopp — 60 kr. och däröfver — i föreningsafgifter.

Anmärkningsvärdt många af arbetarne inom hithörande yrken voro *lifförsäkrade,* nämligen icke färre än 1,242, d. v. s. nära 21 % af hela antalet anträffade vuxna arbetare. Af dessa voro 1,123 män och 119 kvinnor, hvilket betyder, att bland de vuxna manliga arbetarne 22·6 %, men bland de kvinnliga endast 8·2 % hade tagit lifförsäkring. Enligt tab. 33, hvari lämnas mera specificerade uppgifter angående arbetarnes lifförsäkring, voro nedanstående antal arbetare försäkrade för en summa af

			Antal lifförsäkrade.
mindre än	1,000	kr.	202
1,000—	2,000	»	428
öfver	2,000	»	462

hvilka sistnämnda sålunda utgjorde 37·2 % af de försäkrade arbetarne.

För de fall, då arbetare genom arbetsgifvares försorg försäkrats mot varaktig eller tillfällig oförmåga till arbete, har redan i ett föregående kapitel blifvit redogjordt.

Såsom i början af detta kapitel omnämndes, har, med anlitande af andra källor än de vid förevarande undersökning erhållna uppgifterna, en fullständigare framställning utarbetats rörande *dels* arbetsgifvare- och arbetareorganisationernas inom hithörande yrken utveckling och verksamhetsformer från äldre tider ända fram till år 1908, *dels* de inom resp. yrken afslutade aftalen, såväl de äldre som de senast (under år 1908) ingångna. Denna redogörelse följer här nedan.

A. Organisationsväsendet och aftalen inom tryckeriindustrien.[1]).

Arbetsgifvare- och arbetareorganisationer intill midten af 1800-talet. De första böckerna trycktes i Sverige 1483, men ännu vid 1500-talets slut fanns i hela riket endast ett tryckeri. Vid Gustaf Adolfs tronbestigning funnos tre och vid 1600-talets slut sjutton tryckerier. Det är sålunda först under det sistnämnda århundradet, som sammanslutningar mellan idkare af boktryckareyrket kunna tänkas hafva ägt rum.

Från slutet af 1600-talet finnas äfven uppgifter, som tydligen gifva vid handen, att både arbetsgifvare och arbetare inom boktryckareyrket vid denna tidpunkt organiserat sig på liknande sätt, som inom öfriga yrken var vanligt, äfven om något boktryckareskrå ej synes hafva utfärdats. Åtminstone i Stockholm, där de flesta tryckerier voro belägna, bildade boktryckarna en societet, där öfliga ämbetsseder och bruk iakttogos; och gesällerna hade förmodligen sin låda, som var officiellt erkänd, samt dessutom mer eller mindre otillåtna eller illa sedda sammanslutningar, som stodo i samband med deras förbindelser med gesällskapet i andra länder, särskildt i Tyskland och de öfriga nordiska rikena.

De äldsta boktryckarne och en stor del af gesällerna utgjordes nämligen af tyskar, hvilka från sitt fädernesland införde seder och bruk, »gewohnheiten», som iakttogos af handtverksgesällernas brödraskap därstädes. Så klagar censor librorum Örnhjelm i en promemoria, som han ingaf på 1690-talet till kanslikollegium, att »hoos gesällerna är ett stoort sielfzwåld inrittat (och af tyskarna infördt), i dhet dhe göra sig olijdelige leges såssom:

(a) när han kommer till en främmande ort, der tryckerij är, måste han i några wekor hafwa frij förtäring, antingen han arbetar eller intet, dhe gesäller som dher äro, måste spendera för honom, hälst Cornuterne, hwilcke han hållar ifrån deras arbete;

(b) skrifwes effter een gesäll, så måste han hafwa 2 rdr i reespengar, fast han kommer en lijten wäg;

(c) känna ingen för rätt gesäll, för än han hafwer skänkt sitt postulat, (:som dhe kallat:) hwilket kostar till 24, 26, 28, ja och 30 rdr: hwilcket dhe willia att skee skall i Hamburg i synnerheet eller någon stad uthom Swerige, och till dess detta skedt är, heeter dhen som uthlärt hafwer icke gesäll uthan cornut;

(d) denne cornuten handteras illa af gesällerne, i det han måste gifwa gesällerne hwar termijn 1 ducat, det är 4 rijkzdl:r om åhret, willia och hafwa af honom en kanna mumma hwar weka: Emot lärepoikar äro gesällerne mycket obillige;

[1]) Den efterföljande framställningen af organisationsväsendet och aftalen inom tryckeriindustrien grundar sig förnämligast på resp. organisationers protokoll (delvis i manuskript), års- och revisionsberättelser, stadgar, mötesförhandlingar o. d., protokoll öfver tariffnämndens och tariffredaktionens sammanträden (i manuskript); olika tariffer inom yrket under åren 1892—1908; Nordisk boktryckaretidning årg. 1869—1878; Nordisk typograftidning årg. 1883—1887 och Svensk typograftidning årg. 1888—1908; Allmänna svenska boktryckareföreningens Meddelanden, årg. 1895—1908; tillfälliga publikationer, utgifna af typografernas och boktryckarnes organisationer eller berörande dessa; Nordin och Klemming: Svensk boktryckerihistoria; Schück: Bidrag till svensk bokhistoria m. m. — Upplysningar och biträde ha benäget lämnats af Allm. svenska boktryckareföreningens sekreterare kapten A. Hasselquist och Svenska typografförbundets förtroendeman herr E. Wiberg m. fl.

(e) detta synes the göra för den orsaken, att icke många skola drista sig at lära booktryckerij, och dhe allena skola få arbeta, taga stoor wekolöön och drifwa deras sielfzwåld, ja dhe förbiudha och mestaren att antaga flere lärepoikar och hålla cornuter, ty

(f) kommer en gesel till ett tryckerij och der äro cornuter, och så frampt der är intet arbete för dem alle, så måste cornuten wijka, fast han är snällare i konsten, ty en deel af dem (hälst tyskarne) lära intet både sättia och tryckia, utan enthera, kan hända cornuten kan begge, måste han ändock wijka undan gesällen;

(g) gemeent är hos dem alla, att dhe taga stoor wekolöön och den förslösa dhe snöpeligen, om dhe icke dricka om söndagen och helgedagarne, tyckia dhe att de hafwa något nödigt försummat, hela måndagen, dhen dhe måste hafwa frij, continuera dhe med drickande, om tijssdagen komma dhe obeqwemlige till arbete, göra dhe något ofullkomligit, hälst wid pressen, rijfwa dhe bort och förderfwa så en deel af den booken som tryckes, tahlar booktryckaren dhem hårdt till dherföre, så gå dhe med wredt mod derifrån, och komma intet igen på några dagar, och så försummas mycket nödigt arbete på tryckerijen.»

Dessa »gewohnheiter» och brödraskap sågos ej med blida ögon, och i Örnhjelms förslag till boktryckareordning af 1693 stadgades, att ingen lärpojke skulle vara »plichtig att hålla någon infödd eller främmande gesälls updichtade lag om cornuten eller annor slijk fåfängia, der med de afskräckias ifrån läran». Om någon gesäll, infödd eller främmande, dristade att göra »någon olidelig lag, om frij några weckors, utan arbetande, förtäring hos mästaren, som honom förskrifwit; om cornuter, deras postulats skiänkiande in- eller uthrijkes, spänderingar på gesällerne, eller undwikande ifrån mästaren när gesällen från fiärran ankommer, eller hwarjehanda annat oskiähl emot Swänska gesäller och läredrängar wilja påtwinga», ålades honom böter till ämbetslådan och till de fattige. Ingen sammankomst af gesäller finge äga rum utom i närvaro af boktryckerisocietetens förmän. Däremot skulle lärlingen, när han utskrefs som gesäll, om han var »af medel», betala 6 Dr. SM:t i gesällelådan, som förmodligen stod under societetens uppsikt.

Enligt Örnhjelms anförda förslag till boktryckeriordning skulle en boktryckerisocietet upprättas för hela riket med censor librorum som direktör. Denna societet skulle öfvervaka, att intet tryck undgick censuren och skulle i öfrigt hafva samma uppgifter som ämbetena inom andra yrken, öfvervaka utbildningen och arbetets kvalitet inom yrket, in- och utskrifva lärlingar, tillse att ingen boktryckare gjorde intrång på den andres arbete, afdöma smärre tvister yrkesutöfvarne emellan och i allmänhet upprätthålla ordningen inom yrket, för hvilket ändamål den hade rätt ådöma böter. Societeten skulle ej som andra ämbeten sortera under borgmästare och råd utan under kanslikollegium, hvilket det ålåg att hafva vård öfver tryckerierna.

Lärotiden skulle vara högst 5 och lägst 3 år. Lärlingarne skulle behandlas väl af gesällerna, så att de ej afskräcktes från läran. Ingen boktryckare finge gifva »sin gesäll högre wekolön än societetsförmännen med ämbetet slutitt hafwa, wid bot 3 dr. smt. till lådan och 1 dr. smt. till de fattiga, och gesällen, som mehra tager, böte hälfttan så mycket»; dock skulle, det stå mästare och gesäll fritt »att stycketal sämias om hwart wärk för sig, som de bäst gitta».

Örnhjelms förslag blef aldrig antaget, och Boktryckerisocieteten fortfor att vara en på grund af sedvänja existerande, frivillig sammanslutning. Gesällernas sammankomster, postulat och gewohnheiter ägde likaledes bestånd under samma former som hittills.

Först 1752 utfärdades en kunglig förordning för boktryckerierna, som föreskref, att alla boktryckare i riket skulle tillhöra *Boktryckerisocieteten*. Denna skulle i Stockholm hålla sina allmänna sammankomster under ordförandeskap af en af kanslikollegii ledamöter. Societetens förnämsta uppgift skulle vara »att hålla hand öfver boktryckerierna, så att alt må therwid ordenteligen tilgå, och konsten här i riket tiltaga och förbättras». Då redan allt för många tryckerier blifvit anlagda för att

yrket skulle kunna bära sig, förordnades vidare, att intet nytt tryckeri skulle få anläggas utan societetens hörande. Denna hade äfven att afdöma smärre tvister inom yrket samt att in- och utskrifva lärlingar. Lärotiden bestämdes till högst 8, lägst 4 år. Hvarje boktryckare hade rättighet att utan inskränkning antaga så många lärlingar han ville. Gesällerna förbjödos strängeligen att »upstutsa eller afråda någon gässe ifrån fortfarande i läran». Allmänna sammankomster mellan gesällerna förbjödos, liksom äfven »cornutskaper, postulater, depositioner, wälkommor, ceremonier och flere slike sielftagne och ogrundade samt till sielfzwälds och skulds åsamkande tjenande sedwanor, af hwad namn the äro.» «Så böra ock alle gesäller och gåssar, som uti boktryckerierna förswarligen lärdt, utan gensägelse och motstånd arbeta tilsammans med the gesäller och gåssar, som efter the wid en del tryckerier härtils i akt tagne så kallade utrikes gewohnheiter, cornutskaper och postulater lärdt: skolandes alle uti arbete och umgänge wara lika gode.»

Med Boktryckerisocietetens »öma råd och upmuntran» bildades emellertid 1754 en officiellt erkänd sammanslutning bland gesällerna, *Boktryckerikonstförvandternes sjuk-, begrafningshjälps- och understödskassa.* Inom hvarje tryckeri, som sysselsatte sex gesäller, valdes två fullmäktige; tryckerier med mindre personal valde en. Dessa fullmäktige utsågo för två år i sänder två i Stockholm bosatta konstförvandter att vara kassans förvaltare. Kassan förvarades hos en boktryckare, som jämte förvaltaren skötte densamma, placerade medlen o. s. v. Att denna sjukkassa äfven i viss mån ansågs representera typografkåren framgår bl. a. däraf, att Boktryckerisocieteten i viktiga frågor, som berörde gesällernas intressen, genom kassans förvaltare inhämtade typografkårens mening. Som ett komplement till sjukkassan bildades 1840 en pensionskassa för typografer, *Gutenbergska stiftelsen*, som först 1880 införlifvades med Konstförvantskapets sjukkassa.

Boktryckerisocieteten förlorade med utfärdandet af 1810 års tryckfribetsförordning sin officiella karakter, och boktryckarne hade ej längre skyldighet att tillhöra densamma. År 1848 antogs en ny stadga, enligt hvilken societeten, numera en frivillig förening mellan i Sverige bosatte boktryckeri- och stilgjuteriägare, bland annat skulle ombesörja inskrifning och utskrifning af lärlingar, utfärdande af konstförvandtbref och slitande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare inom yrket. Detta senare skulle tillgå på så sätt, att en god man bland societetens medlemmar skulle af de båda parterna utses att slita tvisten. Den missnöjda parten kunde sedan hänskjuta saken till en »kompromiss», bestående af fem personer, två utsedda af societeten och två af konstförvandtskapet i hufvudstaden; den femte utsågs af dessa fyra. Boktryckerisocieteten försjönk emellertid alltmera i overksamhet och förlorade så småningom så godt som allt inflytande på yrkets angelägenheter. Den liksom Konstförvandtskapets sjukkassa kvarstår dock ännu, men båda dessa föreningars uppgifter ha öfvertagits af nya, kraftigare organisationer inom yrket.

Typografiska Föreningen i Stockholm.

Arbetareorganisationer 1846—1908. År 1846 bildades *Typografiska föreningen i Stockholm*, som sedermera blef kärnan i den nuvarande arbetareorganisationen inom tryckeriindustrien. Som dess ändamål angafs att vara »en häfstång för kårens värdiga uppehållande» och att »för boktryckarkonsten såsom yrke föra dess talan, om så skulle behöfvas.» Om man vid föreningens stiftande äfven afsett, att den skulle tillvarataga arbetarnes ekonomiska intressen gentemot arbetsgifvarne, så gjordes emellertid ej några försök i denna riktning under de 25 första åren. Typografiska föreningens betydelse under denna tid bestod så godt som uteslutande däri, att den utgjorde en samlingspunkt samt genom sitt bibliotek och kurser i olika ämnen sökte höja bildningsnivån bland arbetarne inom yrket. För öfrigt är från dessa år endast att anteckna, att 1851 en sjukkassa bildades, som ännu äger bestånd, och att föreningen på 1850-talet tog initiativet till uppsättandet af ett kooperativt tryckeri. Endast medlemmar

af Typografiska föreningen fingo äga aktier i företaget, som var afsedt att bereda föreningens medlemmar arbete, då sådant ej stode att få på annat håll. Så många aktieägare som möjligt skulle arbeta på tryckeriet. Detta förlorade emellertid snart sin kooperativa karaktär och öfvergick i föreståndarens ägo.

Medlemsantalet i föreningen uppgick 1857 till 104 och 1883 till 265. En jämförelse mellan dessa siffror och antalet utlärda typografer i Stockholm under samma år, hvilket utgjorde 218 år 1857 och 627 år 1883, utvisar, att föreningen omfattade endast en del af hufvudstadens typografer. När viktigare ärenden skulle afgöras, såsom reshjälpsfrågan 1870 eller tariffrågan 1871 ansågs föreningen ej kunna besluta i saken, utan måste först hela kåren, »konstförvandtskapet», på allmänt möte afhandla frågan.

Utom Stockholms typografiska förening fanns, så vidt bekant, före 1870-talets midt ej någon sammanslutning af typografer, om man undantager de förut omnämnda understödsföreningarne, hvilka åtminstone till namnet omfattade hela landet. 1870-talet bildade emellertid en genombrottsperiod för tryckeriindustrien i Sverige. Antalet tryckerier mångdubblades, grunden lades till en storindustri och förhållandena blefvo i mångt och mycket helt förändrade med teknikens utveckling. Detta blef gifvetvis ej utan inverkan på arbetsvillkoren, och den naturliga jordmånen skapades för de moderna yrkesorganisationerna.

År 1875 bildades en typografisk förening i Karlskrona, och i början af 1880-talet uppstodo typografklubbar i flera städer, så i Norrköping 1882 och Växiö 1883. Sistnämnda år, 1883, sammankallade Typografiska föreningen i Stockholm ett *allmänt typografmöte* för att högtidlighålla 400-årsminnet af boktryckerikonstens införande i Sverige. Detta möte blef i flera hänseenden af den största betydelse för arbetarne inom yrket.

I mötet deltogo omkring 50 ombud för tryckeripersonaler å olika orter i riket. Man behandlade allehanda frågor af intresse för arbetarne inom yrket, såsom orsakerna till arbetsbristen, lärlingsfrågan, 10-timmarsdagen, ersättning för öfvertids- och söndagsarbete, frågan om en gemensam lönetariff för hela landet, de sanitära förhållandena vid tryckerierna, smutskonkurrensens bekämpande, frågan om upprättande af en pensionskassa, vinstandelssystemet m. m. Något omedelbart praktiskt resultat medförde emellertid ej kongressens resolutioner i anförda frågor; i den mån de kunde beröra arbetsgifvarne, meddelades de Boktryckerisocieteten, men föranledde ej denna till några åtgärder.

Betydelsen af 1883 års typografmöte ligger däremot på annat håll. För första gången hade typografer från alla delar af landet samlats för att rådslå om sina angelägenheter, och när de sedan återkommo till sina hemorter, började de sprida tanken på en sammanslutning mellan landets typografer i syfte att genomdrifva en gemensam lönetariff för hela landet. Facktidskrifterna Nordisk boktryckaretidning och dess efterföljare Nordisk typografitidning, som nu 1883 öfvertogs af Typografiska föreningen, hade äfven bidragit att sprida tanken på en organisation af arbetarne inom yrket, och typografklubbar uppstodo i en mängd städer; redan samma år sammanslöto sig typograferna i Jönköping, Lund, Malmö, Kristianstad och Uppsala.

Äfven ett annat uppslag af största vikt gaf 1883 års typografmöte. Det tillsatte nämligen en kommitté för att utreda frågan om ordnad reshjälp, hvilken frågas lösning blef en af de mest drifvande orsakerna till typograforganisationens senare utveckling.

Reshjälpen har för typograferna varit af större vikt än för de flesta andra arbetare. Detta berodde delvis därpå, att typografens arbete hade en lokalt mycket begränsad marknad; det måste i de flesta fall utföras på beställning i afnämarens omedelbara grannskap. Detta föranledde, att arbetstillgången var mycket växlande på olika orter och årstider, hvilket medförde tillströmning af arbetskraft till den ort, där af en eller annan grund god arbetstillgång fanns, och utvandring från orten, då arbetstillgången upphörde. Den gamla vanan att vandra från ort till ort och söka arbete bibehöll sig därför längre bland typograferna än bland andra arbetare, och

frågan om ordnandet af understöd åt resande arbetslösa hade sålunda länge stått på dagordningen och blef den mest framträdande, när samarbete mellan landets typografer först sattes ifråga. När den resande typografen kom till en ort för att söka anställning, måste han gå omkring till de olika tryckerierna på platsen för att höra efter, om det fanns något arbete för honom, men också för att af sina kolleger begära understöd under den tid, han gick arbetslös, eller för att kunna färdas vidare till en annan ort. Förslag att reglera detta understöd hade flera gånger varit före i Typografiska föreningen i Stockholm. Så beslöts 1863 att trycka en adresslista på samtliga boktryckerier för att tillhandahållas resande, vare sig de sökte kondition eller reshjälp. Ett förslag att reshjälpen skulle utbetalas ur en gemensam kassa afslogs däremot samma år, då reshjälpen därigenom ej skulle bli så frivillig som hittills samt dessutom särskild förvaltning i så fall skulle behöfvas. Dessutom ansåg man, att föreningen kunde ej därom besluta, endast föreslå. Frågan togs upp igen 1869 och kom nu så långt, att förslag till stadgar för reshjälpskassan förelåg utarbetadt, men något vidare åtgjordes ej då. Samma öde rönte ett beslut af 1880, hvarigenom saken hänsköts till en kommitté för vidare behandling. I Karlskrona tycks man däremot från 1875 ha löst frågan på så sätt, att reshjälpen utbetalades på ett gemensamt ställe, och i Hälsingborg bildades 1882 en reshjälpskassa.

Typografmötet 1883 tillsatte nu en kommitté, som utarbetade ett stadgeförslag för *Svensk reshjälpskassa för typografer och stilgjutare,* och sedan landsortens typografer tagit del af detsamma, antogos stadgarne slutligen 1884 på ett möte med samtliga typografer i Stockholm. Kassan trädde samma år i verksamhet. Den bestod af en centralkassa i Stockholm och afdelningskassor i andra Sveriges städer. Förvaltningen handhades af en centralstyrelse, vald af och bland kassans medlemmar i Stockholm. Styrelsen bestod af tre medlemmar, af hvilka växelvis årligen två och en afgingo. Frågor, som berörde kassan i dess helhet, hänskötos till allmän omröstning inom samtliga afdelningar. Hvarje afdelnings angelägenheter handhades af en styrelse, vald för ett år i sänder. Afdelningarnes kassabehållning skulle på anfordran insändas till centralkassan, som äfven hade att täcka i afdelningarne uppstående brist i kassan. Inträdesafgiften var 25 öre, veckoafgiften 5 öre. Med så låga afgifter kunde naturligtvis ej reshjälpen bli stor, och den sattes också endast till 3 öre pr kilometer. Den resande var skyldig att mottaga erbjuden plats, såvida arbete kunde påräknas minst en månad och betalning skedde »efter vanlig gällande beräkning».

Reshjälpskassan utvecklade sig hastigt och räknade redan 1884 26 afdelningar med sammanlagdt 731 medlemmar. Af dessa tillhörde ej mindre än 384 centralkassan i Stockholm. Kassan trädde samma år i förbindelse med liknande typograforganisationer i utlandet, hvarvid öfverenskommelse träffades om ömsesidig reshjälp inom resp. länder.

Med reshjälpskassans bildande var grunden lagd för en sammanslutning mellan typograferna i hela landet. Dess vidlyftiga organisationsformer pekade hän mot en sammanslutning jämväl för andra syften än reshjälp, och bildandet af en afdelning af reshjälpskassan hade ofta till följd, att äfven en typografklubb uppstod på platsen.

Fackföreningsrörelsen började just vid denna tidpunkt skjuta fart i Sverige och bidrog till att påskynda uppkomsten af föreningar äfven bland typograferna. 1885 funnos sålunda åtta typografföreningar på olika orter i riket, de flesta bildade i det direkta syftet att på dem grunda en typograforganisation, omfattande hela landet. Förslag till stadgar för ett dylikt typografförbund utarbetades af en kommitté, tillsatt af Typografiska föreningen i Stockholm, och diskuterades på ett allmänt möte af Stockholms typografer, hvarpå det andra svenska typografmötet 1886, bestående af 162 ombud från 11 städer, antog detsamma.

Svenska typografförbundet, det första fackförbundet i Sverige, trädde sålunda i verksamhet 1887 med 9 afdelningar och sammanlagdt 272 medlemmar. Redan under samma år tillkommo 8 afdelningar och 185 medlemmar, och vid 1888 års slut hade *Svenska typografförbundet.*

antalet afdelningar och medlemmar fördubblats. Förbundets utveckling under följande år framgår efter dess årsberättelser af efterföljande öfversikt:

År.	Antal afdelningar	Antal medlemmar.[1]	År.	Antal afdelningar	Antal medlemmar.[1]
1887	17	457	1897	55	2,385
1888	35	893	1898	59	2,658
1889	42	1,108	1899	62	2,966
1890	44	1,329	1900	65	3,119
1891	45	1,436	1901	71	3,540
1892	47	1,503	1902	72	3,971
1893	50	2,045	1903	76	4,418
1894	57	1,862	1904	80	4,525
1895	61	1,934	1905	80	4,775
1896	56	2,166	1906	81	5,241
			1907	83	5,743

Antalet typografiska arbetare i Sverige år 1907 kan beräknas till omkring 6,700. Typografförbundet omfattade sålunda sistnämnda år c:a 86 % af landets typografkår.

Enligt Typografförbundets stadgar af 1886 skulle förbundet endast omfatta typografer och stilgjutare. 1892 utsträcktes det att omfatta äfven hjälparbetare, d. v. s. andra arbetare vid tryckerierna med undantag likväl för yrkeslärda arbetare, som hade sina egna organisationer, nämligen bokbindare och litografer. Enligt förbundets matrikel af 1905 funnos emellertid endast 64 hjälparbetare inom detsamma, och i tarifferna hafva minimilöner ej fastslagits för denna arbetargrupp. Typografförbundet kan sålunda fortfarande betraktas som ett yrkesförbund, omfattande hufvudsakligen endast yrkeslärda arbetare, nämligen typografer, kemigrafer och stilgjutare.

Typografförbundet omfattar både män och kvinnor. Kvinnor började användas inom yrket först på 1850-talet; sålunda sysselsattes 1856 i Stockholm endast 9 kvinnor. År 1883 hade antalet ökats till 139 och 1907 funnos 705 kvinnliga typografer, hvaraf 405 i Stockholm.

När kvinnorna först började användas i yrket, fruktade man konkurrensen från den kvinnliga arbetskraften, som visat sig vara ett medel att trycka ned lönerna, och Typografiska föreningen i Stockholm afslog 1874 och 1884 med stor majoritet förslag att gifva kvinnorna rätt att inträda i föreningen i hopp att kunna utestänga dem från yrket. Detta visade sig emellertid omöjligt, och Typografförbundet slog in på en annan taktik. Kvinnorna fingo från första början inträde i förbundet, och på detta sätt lyckades man genomdrifva samma lönesatser för kvinnorna som för männen, hvarigenom konkurrensen från de senare oskadliggjordes. Typografförbundet räknade år 1905 ett antal af 408 kvinnliga medlemmar.

Åldersgränsen för inträde i förbundet sattes 1886 till 18 år. Dessutom fordrades, att den inträdessökande minst två år haft anställning å boktryckeri eller stilgjuteri. Sistnämnda fordran nedsattes 1892 till ett år, åldersgränsen år 1895 till sexton år, hvarigenom således lärlingar ha tillträde till förbundet efter första lärlingsåret. Lärlingarnes antal inom förbundet uppgick 1905 till 1,057.

Utom utlärda arbetare och lärlingar finnas i förbundet äfven faktorer och boktryckeriägare. De förra hafva spelat och spela fortfarande en stor roll inom organisationens arbete. 1903 års tariffkommitté uttalade sig emellertid för, att när typograf

[1]) Af dessa äro dock ej, sedan 1901, alla *aktiva* medlemmar. D. å. beslöt nämligen förbundsmötet, att t medlemmar, som restera för mer än 13 veckoafgifter ej, som förut, skulle uteslutas ur förbundet, utan fortfarande kvarstå som medlemmar. 1907 resterade 927 medlemmar för mer än 13 veckoafgifter.

anställes som förman, utan skyldighet att i regel deltaga i arbetet, eller som faktor, bör han öfvergå från Typografförbundet till Boktryckareföreningens faktorsafdelning; när han upphörde att vara förman eller faktor, borde han åter öfvergå till Typografförbundet.

Inom ofvan angifna gränser är tillträdet till förbundet öppet för alla arbetare inom industrien. Dock tillkommer, att den inträdessökandes namn skall offentliggöras i förbundets tidskrift, och om då protest mot hans intagande i förbundet inkommer, kan förbundsstyrelsen afslå hans inträdesansökan. Denna bestämmelse gäller närmast dem, som vid konflikter motverkat förbundets intressen.

Dessutom har en del afdelningar genom anslutning till arbetarekommuner ingått i Sveriges socialdemokratiska parti, hvarigenom de af yrkets utöfvare på orten, som ej önska främja detta partis syften, kunna hysa betänkligheter mot att inträda i förbundet. År 1907 voro 14 afdelningar med ett sammanlagdt medlemsantal af 749 anslutna till arbetarkommuner.

Uteslutning ur förbundet kan endast ske, om medlem gör sig skyldig till grof uraktlåtenhet af eller bevisligen kringgår förbundets stadgar samt afsiktligt skadar förbundets intressen eller uppträder som strejkbrytare. I förra fallet är det den afdelnings sak, som medlemmen tillhör, att utesluta honom, men dock skall frågan först underställas förbundsstyrelsens pröfning. Medlem, som sålunda uteslutits, kan åter vinna inträde, »om han ångrar och gör afbön för det begångna brottet». Under ett års tid efter hans förnyade inträde, under hvilket år han skall ha erlagt alla stadgade afgifter, är han emellertid förlustig rätten till understöd, rösträtt och valrätt.

Typografförbundets sammansättning framgår af nedanstående uppgift angående medlemmars fack och sysselsättning, hvilka hämtats ur medlemsförteckningen af 1905.

Boktryckare	21	Sättare, hand-, kvinnliga	221
Boktryckeriföreståndare och faktorer	143	» » elever, manliga	474
Galvanisörer och zinketsare	15	» » » kvinnliga	67
Hjälparbetare, manliga	62	» maskin-, manliga	217
» kvinnliga	2	» » kvinnliga	2
Korrekturafdragare, manliga	15	Tryckare, digelpress-, manliga	166
» kvinnliga	1	» » kvinnliga	17
Korrektur- och revidérläsare	14	» litografiska	3
Maskinskötare	8	» rotations-	27
Ombrytare, manliga	78	» » biträden	52
» kvinnliga	2	» snällpress, manliga	543
Stereotypörer	31	» » kvinnliga	3
» biträden	45	» » elever och iläggare, manliga	422
Stilgjutare, manliga	35	Tryckare, snällpress-,elever och iläggare, kvinnliga	83
» kvinnliga	1	Förbundsfunktionärer	4
» biträden, manliga	1	Icke yrkesutöfvare	13
» » kvinnliga	9		
» elever, manliga	11		
Sättare, hand-, manliga	1,967	Summa	4,775

Medlemskap i förbundet erhålles blott genom inträde i en af dess *afdelningar*. Endast *en* afdelning får finnas på hvarje ort. Denna bestämmelse, som afser att åstadkomma enhetlig ledning af verksamheten på platsen i fråga, har emellertid medfört, att på sina ställen, som t. ex. i Stockholm, afdelningen blifvit så stor, att ett sammanträde med samtliga medlemmar — den vanliga formen för fattande af beslut i afdelningens angelägenheter — af utrymmesskäl, om ej annat, blir en omöjlighet. Vid särskildt viktiga ärenden har man därför sett sig nödsakad att använda allmän

omröstning på tryckerierna. I öfrigt afgöra som sagdt afdelningarna sina frågor på allmänna sammanträden med samtliga medlemmar.

En annan följd af bestämmelsen att endast en afdelning får finnas å hvarje ort är, att de olika specialfackens intressen lätt kunna bli förbisedda, och att ett sådant specialfack, som finner sig vara i permanent minoritet, bryter sig ur den gemensamma organisationen. Detta hände 1885, då tryckarna i Stockholm bröto sig ut ur Typografiska föreningen, bildade egen fackförening och först 1888 återvände till den enhetliga organisationen. För att mildra dessa olägenheter ha inom en del afdelningar bildats sektioner för de olika specialfacken. Sektionen, som har sin egen styrelse och egna sammanträden, har emellertid ingen självständig beslutanderätt, utan afser endast att genom enhetligt uppträdande skaffa gehör åt medlemmarnes intressen, t. ex. vid förberedande af ny tariff eller vid de olika valen inom afdelningen eller förbundet.

Afdelningarnas administration består af en styrelse, vald antingen på ett år eller på två, i hvilket senare fall växelvis hälften afgår årligen. I denna sitta medlemmar, som fortfarande arbeta i yrket, och dessa utföra det arbete, som kräfves inom organisationen antingen utan ersättning eller mot ett mycket ringa arfvode. Endast stockholmsafdelningen har anställd en helt aflönad ombudsman för att sköta de alltmer maktpåliggande göromålen. För upptagande af afgifter utse tryckeripersonalerna sina egna uppbördsmän.

I hvad mån afdelningarna böra behålla beslutanderätten äfven öfver angelägenheter, som kunna komma att beröra förbundet i dess helhet, huru långt centraliseringen inom organisationen bör sträcka sig, är den viktigaste faktorn vid afgörandet af ett fackförbunds organisationsformer. För Typografförbundet voro riktlinjerna för en centraliserad organisationsform uppdragna i de första stadgarna, och denna centralisering har äfven alltjämt fortskridit jämsides med en centralisering af förbundets ekonomi (genom upprättandet af en reservfond) och genomförandet af ett riksaftal inom yrket. Riksaftalet medförde, att afdelningarnas bestämmanderätt i tariffangelägenheter helt upphörde, och upprättandet af en reservfond, ur hvilken alla understöd vid arbetsinställelser utgå, måste ytterligare inskränka afdelningarnas rätt att på egen hand ordna sina mellanhafvanden med arbetsgifvarna. Så snart bestämmelserna om reservfonden trädt i verksamhet 1892, beslöts också, att »partiella strejker skola, innan de förklaras, hafva förbundsstyrelsens sanktion». Om afdelningen ej finner sig nöjd med förbundsstyrelsens beslut, kan den visserligen vädja till allmän omröstning, men denna procedur är så omständlig, att den aldrig användts och väl knappast kan med framgång användas vid afgörande af dessa frågor. Partiella strejker borde knappast numera kunna ifrågakomma utom på tryckerier, hvilka stå utom organisationerna, då riksaftalet föreskrifver, att under dess giltighetstid lockout eller strejk, maskerad eller öppen, ej får förekomma. Sådana arbetsinställelser af endast en eller två dagars varaktighet, då afdelningen sålunda ej behöfde lita till förbundets understöd, voro emellertid ända till de första åren på 1890-talet ej ovanliga och hafva förekommit till och med under de allra senaste åren.

Angående sina sammanträden, sin styrelse och sina afgifter har hvarje afdelning rätt att bestämma själf, dock med den inskränkning, som genomfördes 1907, att veckoafgifterna ej få öfverstiga 30 öre för helt och 15 öre för halft betalande medlem.

Förslag om organisationens decentralisering hafva flera gånger varit före, närmast i syfte att något minska det inflytande, stockholmsafdelningen på grund af sitt stora medlemsantal utöfvar på förbundets ledning. Åren 1895, 1898 och 1904 förelågo sålunda förslag att indela förbundet i distrikt för att på så sätt gifva landsorten större inflytande på ärendenas gång. Dessa förslag ha endast resulterat i den bestämmelsen, att vid särskildt viktiga frågors afgörande de i saken intresserade afdelningarna ha rätt att utse hvar och en ett ombud, som äger att närvara vid förbundsstyrelsens sammanträden och där äger rösträtt. Möten mellan ombud från närliggande afdelningar i och för dryftande af gemensamma intressen ha emellertid sedan 1890 förekommit inom

flera län. Främst bland de frågor, som afhandlades på länsmötena stod, innan riksaftalet genomfördes, frågan om gemensam tariff för afdelningar på orter, mellan hvilka konkurrens kunde förekomma. Numera behandla dessa möten så godt som uteslutande ämnen af intresse för hela förbundet och sällan länets speciella angelägenheter.

Samma krafter, som medfört en förflyttning af makten från afdelningarna till förbundet, ha så småningom lagt denna i förbundsledningens händer. Förbundets ledning utöfvas af *förbundsstyrelsen*, vid behandling af viktigare ärenden, som ofvan nämnts, förstärkt med ombud från landsorten och i vissa fall, såsom vid afgörande af huruvida strejk är berättigad eller ej, vid bestämmande af storleken af extra uttaxering och vid beslut om penningmedlens placering, med kontrollnämndens ordförande och revisorerna. Förbundsstyrelsen består af 7 medlemmar, som endast erhålla ett mindre arfvode och således måste fortfarande arbeta i yrket, samt dessutom af förtroendemannen, som är helt aflönad. Detta medför, att å ena sidan ledningen får den administrativa skicklighet till sitt förfogande, som endast kan erhållas genom en tränad tjänstemans anställande, och att den å andra sidan ej förlorar kontakt med förbundets öfriga medlemmar, då ju det öfvervägande antalet af förbundsstyrelsens ledamöter fortfarande arbeta i yrket.

Vid förbundsstyrelsens sammanträden skola äfven *ombudsmannen* och *redaktören för Svensk typografitidning*, den förre helt aflönad tjänsteman, närvara. De ha där yttranderätt, men ej rösträtt. Ombudsmannasysslan inrättades 1895, förtroendemannabefattningen 1901. Särskild redaktör tillsattes 1892. Ombudsmannen sköter förbundets expedition och den arbetsförmedlingsbyrå, som förbundet sedan 1893 upprätthåller. Redaktören får ej vara medlem af förbundsstyrelsen eller inneha plats som förbundets ombudsman eller förtroendeman. Denna bestämmelse tillkom 1898 och måste i viss mån försvaga enhetligheten i ledningen, då redigeringen af tidskriften borde vara en af de mest bestämmande faktorerna inom organisationen. Orsaken att den genomdrefs torde varit farhågor för, att allt för mycken makt skulle samlas på en hand, och en önskan, att tidskriften skulle kunna intaga en neutral ställning vid tvister inom förbundet samt öfva en viss kontroll öfver förbundsstyrelsen.

Farhågan för maktmissbruk och begäret efter kontroll har för öfrigt tagit sig uttryck i inrättandet af en särskild institution, *kontrollnämnden*. Denna består af tre förbundsmedlemmar, af hvilka ordföranden skall vara bosatt i Stockholm; de båda öfriga ha hittills tillhört förbundets båda största landsortsafdelningar, göteborgsafdelningen och malmöafdelningen. De valdes före 1895 på så sätt, att förbundets tre största afdelningar utsågo hvar och en en medlem. Numera väljas de af förbundsmötet och utgöra således närmast dettas speciella organ.

Förbundsstyrelsen åter, liksom förtroendemannen och redaktören, väljas på två år genom allmän omröstning af samtliga förbundsmedlemmar; likaså ombudsmannen, som tillsättes efter ansökan och på förbundsstyrelsens förslag. Vid val af redaktör, förtroendeman och förbundsstyrelse skall stockholmsafdelningen uppsätta kandidater och kommer helt naturligt att utöfva stort inflytande på valet. Då ledningen således ej väljes af förbundsmötet, kan den intaga en ganska självständig ställning gent emot detta, så mycket mer som samtliga ledamöterna ej omväljas på en gång, utan afgå turvis, hvartannat år tre och hvartannat år fyra. De helt aflönade tjänstemännen omväljas i regeln alltid. Deras såväl som styrelseledamöternas löner och arfvoden bestämmas af förbundsmötet, förtroendemannens dagtraktamente under resor dock af förbundsstyrelsen. I samråd med revisorerna och kontrollnämndens ordförande kan förbundsstyrelsen försätta redaktören och förbundets helt aflönade tjänstemän ur tjänstgöring och hemställa till förbundet om deras afsättande och nytt val. Förbundsstyrelsen å sin sida eller enskild ledamot af densamma kan af kontrollnämnden i samråd med revisorerna afsättas, men har rätt att vädja till allmän omröstning. Anmälan till kontrollnämnden öfver förbundsstyrelsens åtgöranden har skett flera gånger, men utan att föranleda till några åtgärder från nämndens sida. Denna synes genom utvecklingens

makt snarare medfört en ökning än en minskning i förbundsstyrelsens maktställning. De fem revisorerna väljas vid samma tid och på samma sätt som förbundsstyrelsen.

Liksom förbundsstyrelsen och tjänstemännen tillsättas genom allmän omröstning, så lämna stadgarna äfven möjlighet att låta alla viktigare ärenden afgöras direkt genom dylik omröstning bland förbundets samtliga medlemmar. Rätt att väcka förslag till åtgärder af förbundet äga ej de enskilda medlemmarna, utan endast afdelningarna, förbundsstyrelsen, kontrollnämnden och revisorerna. Den allmänna omröstningen har dock befunnits vara en alltför besvärlig apparat. Den har anlitats i mycket få fall och i allmänhet endast vid särskildt viktiga ärenden, då ledningen eller förbundsmötet ej velat ta ansvaret för frågans afgörande. Deltagandet i omröstningarna har vanligen varit ganska ringa.

I stället har man så godt som uteslutande kommit att använda de representativa organen, förbundsstyrelsen och förbundsmötet. Ordinarie *förbundsmöte* hålles hvart tredje år. Extra förbundsmöte kan hållas, då förbundsstyrelsen anser nödigt eller då minst tio afdelningar med tillsammans minst 150 medlemmar påyrka det; förbundsstyrelsen kan dock alltid hänskjuta frågan till allmän omröstning. Förbundsmötet består af ombud från afdelningarna, af ombud från minoriteter inom afdelningarna, som blifvit missnöjda med valets utgång, af enskilda medlemmar, af förbundsstyrelsens ledamöter, förbundets tjänstemän, en af revisorerna och kontrollnämndens ledamöter. Dessa senare få ej vara ombud för afdelningar. Minoritetsombuden och de enskilda medlemmarna erhålla ej reseersättning och dagtraktamente ur förbundskassan. Afdelning med intill 1,000 medlemmar äger sända ett ombud för hvarje påbörjadt femtiotal, dock högst 10, afdelning med öfver 1,000 medlemmar, ett ombud för hvarje påbörjadt hundratal, dock högst 20. Denna senare inskränkning i de större afdelningarnas representationsrätt har dock ej någon egentlig betydelse, enär en afdelnings ombud rösta för afdelningens hela medlemsantal utom för de medlemmar, som personligen äro närvarande eller äro representerade af minoritetsombud. De större afdelningarna ha sålunda afgörande inflytande vid förbundsmötena.

Motionsrätt ha afdelningarna, förbundsstyrelsen, kontrollnämnden och revisorerna. Om en medlem i sin afdelning väcker ett förslag, som afdelningen ej vill upptaga som sitt, skall förslaget, om en tiondel af afdelningens medlemmar (dock minst fem) påyrka det, insändas till förbundsmötet, som likväl ej behöfver upptaga ett dylikt förslag till behandling. Förbundsstyrelsen afger utlåtande öfver hvarje förslag, och förbundsmötets samtliga ledamöter uppdelas på utskott, som behandla förslagen, innan de afgöras af förbundsmötet i plenum. Utskotten, som från början voro endast två, ha alltjämt måst ökats; sedan 1898 äro de sju. Alla frågor utom stadgeändringar afgöras med enkel pluralitet; för stadgeändringar fordras $^2/_3$ majoritet af de afgifna rösterna. Förbundsstyrelsen leder i viss mån förbundsmötets arbete bl. a. genom sina utlåtanden. Dock ha utskotten, i hvilka förbundsstyrelsens ledamöter ej sitta, äfven stort inflytande och ha till och med fullständigt öfvertagit ledningen vid de förbundsmöten, där majoriteten ej varit i harmoni med förbundsstyrelsen.

Typografförbundets *ekonomi* är ordnad på samma sätt som inom den svenska fackföreningsrörelsen i öfrigt är vanligt. Afdelningarnes kassor äro självständiga och stå ej till förbundets förfogande. Afdelningarne bestämma om sina egna ekonomiska angelägenheter. Ett enhetligt afgiftssystem är ännu ej genomfördt, men som ofvan nämnts tog dock 1907 års förbundsmöte ett steg i riktning mot ett sådant, då det beslöts, att afdelningarne för sina egna behof ej få pålägga sina medlemmar högre veckoafgift än 30 öre för helt och 15 öre för halft betalande medlem. Afdelningarnes ekonomiska ställning är äfven mycket olika, helt naturligt beroende på deras olika storlek. Under det att det finnes afdelningar, hvilkas inkomster och utgifter år 1906 balanserade på 150 till 200 kronor, balansera stockholmsafdelningens inkomster och utgifter samma år på kr. 46,676·30, och dess tillgångar utgjorde vid årets slut kr. 97,884·91.

Förbundet är som sagdt hänvisadt till sina egna fonder samt i nödfall till direkt uttaxering på medlemmarna. Dess ekonomi är baserad på en centralfond — en nödvändig följd af uppkomsten af en stark arbetsgifvareorganisation inom industrien samt af riksaftalet. Detta medför nämligen, att en arbetsinställelse i vanliga fall måste omfatta så godt som alla förbundets medlemmar och att förbundet således måste lita till fonder nog stora att kunna underhålla större delen af typografkåren i riket under den tid arbetsinställelse pågår.

Dess *tillgångar* utgjorde:

år 1887	kr.	461·57	år 1897	kr.	49,018·65
« 1888	»	1,223·12	« 1898	«	55,364·92
« 1889	«	1,723·28	« 1899	«	66,002·19
« 1890	«	2,749·56	« 1900	«	80,238·34
« 1891	»	4,328·92	« 1901	«	68,190·67
« 1892	«	5,068·80	« 1902	«	75,040·25
« 1893	«	12,374·11	» 1903	»	100,625·59
« 1894	«	17,966·08	« 1904	«	122,449·75
« 1895	«	19,975·42	« 1905	»	204,329·10
« 1896	«	31,898·16	« 1906	«	317,130·03
			« 1907	«	453·494·80

Tillgångarna voro år 1907 fördelade på följande fonder:

Förbundskassan	kr.	48,794·21
Arbetslöshets- och reshjälpskassan	«	79,152·63
Reservfonden	»	209,078·84
Invalidfonden	«	116,469·12
Tillsammans	kr.	453,494·80

Denna fördelning på olika fonder är inom fackföreningsrörelsen vanlig. Den medför större öfverskådlighet öfver ställningen, och då förhöjningen af afgifterna vanligen sker i visst angifvet syfte, få medlemmarna på detta sätt en påtaglig garanti, att den ej kommer att användas för andra ändamål. Härtill kommer beträffande Typografförbundet, att de olika fonderna uppstått självständigt och på olika tider.

Reservfonden, från hvilken understöd utgår vid arbetsinställelse, uppkom på enskildt initiativ och genom frivilliga bidrag år 1888. Den förvaltades af förbundsstyrelsen, men utgjorde till en början en självständig kassa med egna stadgar, något som ännu kan skönjas i uppställningen af förbundets nuvarande stadgar. 1892 gjordes afgiften till reservfonden obligatorisk, och dess behållning öfverfördes till förbundet.

Reshjälpskassans uppkomst och den betydelse den hade för förbundets bildande har förut skildrats. Den kvarstod ända till 1892 som «Svenska typografförbundets reshjälpskassa«. Nämnda år uppgick den helt i förbundet, afgifterna till densamma blefvo obligatoriska för samtliga förbundsmedlemmar, och dess tillgångar tillfördes förbundet. Samma års förbundsmöte beslöt, att äfven arbetslöshetsunderstöd skulle utgå af reshjälpsfonden. Då orsakerna till typografernas vana att ofta ombyta vistelseort (se sid. 166*—167*) så småningom försvunnit eller minskats, har äfven reshjälpen alltmera trädt i bakgrunden och *arbetslöshetsunderstöd* blifvit kassans förnämsta uppgift. Arbetslöshetsunderstödet har ökats på reshjälpens bekostnad, delvis äfven på grund af medvetna sträfvanden att inskränka resorna, hvilka af det stora flertalet inom kåren närmast synas anses såsom ett ondt, som bör bekämpas. Förslag hafva varit före vid de senaste förbundsmötena att alldeles afskaffa reshjälpen och ombilda kassan till en fond, uteslutande för arbetslöshetsunderstöd, men dessa förslag ha hittills fallit på den grund, att Svenska typografförbundet förbundit sig utbetala reseunderstöd åt utländska liknande organisationer mot rätt för svenska typografer att i resp. länder af dessa uppbära dylikt understöd.

Invalidfonden uppkom liksom reservfonden genom frivilliga bidrag, som började insamlas år 1892. Först 1901 beslöts obligatoriska afgifter till invalidfonden, som då uppgick till kr. 7,369·67. Den öfverfördes 1902 helt till förbundet och ställdes under förbundsstyrelsens förvaltning.

Utom dessa fonder har förbundet en egen *sjuk- och begrafningshjälpskassa*, som bildades år 1890, sedan Konstförvandtskapets sjuk- och begrafningskassa ej velat göra medlemskap i Typografförbundet obligatoriskt för sina medlemmar. Svenska typografförbundets sjuk- och begrafningshjälpskassa upptog i sig ett flertal lokala sjukkassor; dess utveckling framgår af nedanstående öfversikt:

År.	Antal medlemmar.[1])	År.	Antal medlemmar.[1])
1890	496	1899	2,347
1891	785	1900	2,676
1892	854	1901	2,863
1893	1,279	1902	2,995
1894	1,375	1903	3,223
1895	1,521	1904	3,413
1896	1,679	1905	3,733
1897	1,839	1906	4,026
1898	2,011	1907	4,344

Medlemskap i sjukkassan är dock ännu ej obligatoriskt för förbundets medlemmar, ehuru detta varit föreslaget vid flera af de senaste förbundsmötena. Kassan förvaltas äfven af sin egen styrelse, men denna styrelse tillsättes af förbundsstyrelsen och vid 1906 års slut tillhörde af förbundets 4,465 för afgifter icke resterande medlemmar omkring 2,800[2]) sjukkassan. Man kan således betrakta sjukkassans verksamhet och tillgångar såsom förbundets.

Ur förbundskassan utgå förnämligast kostnaderna för administrationen. De största posterna äro här arfvoden och aflöningar, omkostnaderna för förbundsmötena samt utgifterna för Svensk typografitidning. År 1906 uppgingo arfvodena till styrelsen, revisorerna och kontrollnämndens ordförande till kr. 1,425 samt aflöningarna till ombudsmannen och förtroendemannen äfvensom rese- och dagtraktamenten för den senare till sammanlagdt kr. 5,607·55. Härvidlag är emellertid att märka, att sistnämnda post hädanefter kommer att ställa sig högre, enär 1907 års förbundsmöte höjde ombudsmannens och förtroendemannens löner från kr. 2,070 till kr. 2,415 jämte ett ålderstillägg å kr. 11·50 i månaden efter hvarje omval. Förbundsmötet 1907 medförde en utgift af kr. 9,744·55. Kostnaderna för Svensk typografitidning uppgingo 1907 till kr. 5,106·76.

Ur reservfonden utgår understöd vid arbetsinställelse med belopp, som af förbundsstyrelsen bestämmes.

Ur arbetslöshets- och reshjälpskassan utgår arbetslöshetsunderstöd till medlem, som inbetalt minst 260 veckoafgifter, med 2 kr. om dagen under 60 dagar och därefter ytterligare i 30 dagar med kr. 1·50 om dagen; till medlem, som inbetalt mindre antal veckoafgifter, dock minst 26, utgår dylikt understöd med kr. 1·50 i 60 dagar och därefter kr. 1 under ytterligare 30 dagar. Ur samma kassa utbetalas reshjälp till medlem, som inbetalat 26 veckoafgifter, med kr. 1·20 under 90 dagar. Har arbetslöshetsunderstöd åtnjutits under ofvan stipulerade 90 dagar, kan dessutom

[1]) Här meddelade uppgifter utgöra summan af medlemsantalet inom sjukkassans olika klasser, hvarför dubbelräkningar förekomma. Uppgifter angående det verkliga medlemsantalet ha ej kunnat erhållas. År 1907 funnos i klass I 2,437, i klass II 1,790 och i klass III 117 medlemmar. Af medlemmarne inom klasserna II och III tillhöra enligt uppgift omkring en femtedel äfven andra klasser inom sjukkassan.

[2]) Se not 1.

reshjälp erhållas under ytterligare 50 dagar. Detta senare understöd kan med förbundsstyrelsens medgifvande utgå som arbetslöshetsunderstöd på platsen. Familjeförsörjare kan äfven för sin familj erhålla fri resa jämte flyttningskostnad för bohag.

Om ej medlem mottager anställning, som varar minst en vecka, och då tariffenliga arbetsvillkor erbjudas, går han förlustig sitt understöd. Likaledes mister medlem för en tid af 60 dagar rätt till understöd, om han «bevisligen utan giltiga skäl frånträder eller nekar antaga kondition, där Typografförbundets tariff är gällande» eller »slutar sin kondition utan iakttagande af tariffs bestämmelser för uppsägning eller afskedas för oordentligt uppförande». Reshjälp utbetalas ej till berusade personer.

Invalidfonden är afsedd till understöd åt typografer, som minst 10 år i följd tillhört förbundet och genom ålderdom eller sjukdom blifvit urståndsatta att genom arbete inom yrket förtjäna sitt uppehälle. Understöden utgå, efter förbundsstyrelsens ompröfning, med 100 till 200 kr. årligen. De började utbetalas 1904, utgingo d. å. med tillsammans 700 kr., 1905 med 1,400 kr., 1906 med 1,500 kr. och 1907 med 2,950 kr.

Från sjuk- och begrafningshjälpskassan utgår sjukunderstöd till medlem, som erlagt 13 veckoafgifter med resp. 13·50 och 9 kr. i veckan, beroende på hvilken klass inom sjukkassan han tillhör, och begrafningshjälp med resp. 90 och 60 kr. till medlem, som erlagt 26 veckoafgifter.

Kostnaderna per medlem för dessa olika utgiftsgrupper framgå af nedanstående öfversikt.

År.	Arbetslöshets- och reshjälps-understöd.[1])	Sjuk- och begrafningshjälp.[2])	Ersättningar, utgående ur reservfonden.	Administrationen.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1887	2·69	—	—	2·07
1888	2·04	—	—	2·04
1889	1·96	—	—	2·63
1890	2·64	—	—	2·17
1891	2·57	8·32	—	1·90
1892	2·60	12·25	0·12	2·65
1893	2·59	10·95	6·37	4·52
1894	2·02	9·32	1·66	3·20
1895	2·17	9·31	1·05	5·38
1896	2·85	11·29	0·08	3·01
1897	1·98	11·09	0·30	3·40
1898	2·44	13·02	0·39	6·49
1899	3·50	12·65	1·48	3·56
1900	3·39	11·91	1·16	4·13
1901	5·15	12·93	1·38	8·99
1902	6·39	12·40	2·25	5·12
1903	3·88	11·81	0·45	3·53
1904	3·22	11·81	0·07	6·02
1905	2·81	11·96	—	3·75
1906	1·37	12·05	0·06	3·88
1907	1·44	12·31	0·07	5·17

[1]) Åren 1887—1893 ha administrationskostnaderna för reshjälps- och arbetslöshetskassan här medtagits, då kassan under dessa år icke var obligatorisk och dess medlemsantal och förbundets sålunda icke var detsamma.

[2]) Har beräknats efter sammanlagda antalet medlemmar inom kassans olika klasser. (Se not. 1, 174*). Administrationskostnaderna för sjukkassan äro här medtagna, då dess och förbundets medlemsantal ej är detsamma.

Den ojämförligt största utgiftsgruppen är sjuk- och begrafningshjälpen, hvarefter komma *administrationskostnaderna* och *utgifterna för rese- och arbetslöshetsunderstödet*, under det att de utgifter, som utgå af reservfonden, äro jämförelsevis små. Härvidlag är dock att märka, att kostnaderna vid arbetsinställelser ej utgöra en kontinuerlig, årlig utgift, utan att reservfonden numera snarare är att betrakta som en försäkringsfond, som kan tagas i anspråk vid utomordentliga tillfällen, nämligen såsom förut påpekats, då samtliga medlemmar indragas i en arbetsinställelse.

De återkommande treåriga stegringarna i administrationskostnaderna bero på utgifterna för förbundsmötena, hvilka fr. o. m. 1895 påförts förbundskassan.

Förbundets *inkomster* utgöras, utom af räntor å fonderna, hufvudsakligen af en inträdesafgift, som hvarje i förbundet inträdande afdelning erlägger, samt af årliga afgifter från medlemmarna. Den förra afgiften har sedan förbundets bildande alltjämt utgjort 50 öre för hvarje afdelnings medlem. Den senare afgiften var vid förbundets stiftelse 75 öre i kvartalet. År 1892, när reshjälpskassan och reservfonden införlifvades med förbundet samt reseunderstödet höjdes och arbetslöshetsunderstöd infördes, sattes den till 20 öre i veckan. År 1895 höjdes den till 26 öre och 1901 till 34 öre i veckan, beroende på *tillsättandet af helt aflönade tjänstemän*. När 1905 *riksaftalet*, som förut omnämnts, nödvändiggjort en stark reservfond, måste den ytterligare höjas till 60 öre i veckan. Af dessa 60 öre tillfalla förbundskassan 15, arbetslöshetskassan 15, reservfonden 26 och invalidfonden 4 öre. För att i någon mån råda bot på de svårigheter, som följa af, att förbundet omfattar så många ekonomiskt olika bärkraftiga arbetarkategorier, har man uppdelat medlemmarna i helt och halft betalande; till de förra räknas utlärda grafiska arbetare samt sådana lärlingar och hjälparbetare, som från sedt lokaltillägg (se nedan) åtnjuta en aflöning af minst 20 kr. i veckan; öfriga medlemmar erlägga endast halfva afgiften eller 30 öre i veckan. Utom dessa afgifter erlägga sjukkassans medlemmar en inträdesafgift af 3 eller 2 kr. samt en veckoafgift af 30 eller 20 öre, beroende på hvilken klass i kassan de vilja tillhöra.

Dessa äro således förbundets ordinarie inkomster. Vid godkänd strejk kan förbundsstyrelsen påbjuda en extra uttaxering, hvars belopp bestämmes af densamma i samråd med kontrollnämndens ordförande och revisorerna. Dylika uttaxeringar ha hittills icke förekommit.

Förbundets och sjukkassans inkomster utgjorde tillsammans:

År.	Kr.	År.	Kr.
1887	39,616·88	1897	53,543·26
1888	2,587·07	1898	58,012·45
1889	3,418·06	1899	66,499·45
1890	6,204·59	1900	75,307·98
1891	15,305·32	1901	79,615·53
1892	16,418·78	1902	94,009·27
1893	37,602·50	1903	102,546·16
1894	35,048·94	1904	111,644·77
1895	39,149·11	1905	158,292·28
1896	25,755·40	1906	195,921·98
		1907	235,398·01

Utom dessa inkomster kan förbundet under vissa förutsättningar påräkna understöd från det internationella typografförbundet, som bildades år 1892.

Redan från sitt bildande hade reshjälpskassan trädt i ömsesidighetsförbindelse med ett flertal utländska typograforganisationer, d. v. s. den förband sig att utbetala reshjälp i Sverige till dessas medlemmar mot motsvarande förmåner i resp. länder. År 1891 fattades på en skandinavisk typografkongress beslut om en gemensam reshjälpskassa och reservfond för Sverige, Norge och Danmark. Då emellertid Svenska typo-

grafförbundet önskade vissa förändringar i de fattade besluten, innan det anslöt sig till dessa gemensamma fonder, blef planen icke realiserad, hvilket å sin sida medförde, att på danskarnes tillskyndan de utländska organisationerna uppsade ömsesidighetsförbindelserna med det svenska typografförbundet och att därjämte från Internationella typografförbundets sida man ej ville låta svenskarna ansluta sig direkt till detta, utan först genom en skandinavisk samorganisation. Frågan angående återknytandet af förbindelserna med utlandet gaf anledning till långvariga stridigheter inom förbundet och upptog i hög grad medlemmarnes uppmärksamhet under en följd af år. Först 1898 blef den löst, då Svenska typografförbundet anslöt sig direkt till Internationella typografförbundet. Från detta kan erhållas understöd, om mer än hälften af de till den internationella organisationen anslutna förbunden gifva sitt samtycke. Internationella typografförbundet har ett sekretariat i Bern, som förmedlar understöden och förbindelsen i öfrigt förbunden emellan samt årligen publicerar ingående berättelser och undersökningar angående typografernas arbetsförhållanden m. m. i olika länder.

Arbetsgifvareorganisationer 1893—1908. Den nuvarande arbetsgifvareorganisationen inom boktryckaryrket uppstod 1893, närmast som följd af Svenska typografförbundets verksamhet och de af förbundet genomdrifna tarifferna (se nedan ss. 183*—184*).

En del ägare af smärre tryckerier och litografiska anstalter förnämligast i landsorten sammanslöto sig d. å. på ett möte i Jönköping till Svenska boktryckareföreningen. Mötet fortsattes längre fram samma år i Stockholm, och stadgar antogos för föreningen, som emellertid ej tycks hafva utöfvat någon mera betydande verksamhet och efter några år fullständigt upphörde.

Från de större boktryckerierna speciellt i Göteborg hade emellertid likaledes 1893 initiativ tagits till en annan organisation, och på ett möte i Göteborg s. å., besökt af 38 deltagare, däraf 11 från Göteborg och 6 från Stockholm, bildades *Allmänna svenska boktryckareföreningen.*

Denna organisation lyckades samla en stor del af i synnerhet de större boktryckerierna, den öfvertog den gamla Boktryckerisocietetens verksamhet, vann så småningom allt större inflytande vid upprättandet af nya tariffer och kunde slutligen å arbetsgifvarnes vägnar med arbetareorganisationen öfverenskomma om riksaftal angående arbetsvillkoren för hela yrket. Dess utbredning under olika år framgår af följande öfversikt.

År.	Antal medlemmar.		Summa.	År.	Antal medlemmar.		Summa
	Stockholm.	Landsorten.			Stockholm.	Landsorten.	
1893	—	—	**56**	1901	44	78	**122**
1894	—	—	**67**	1902	50	118	**168**
1895	—	—	**79**	1903	91	148	**239**
1896	—	—	**89**	1904	98	144	**242**
1897	—	—	**92**	1905	100	153	**253**
1898	—	—	**92**	1906	102	153	**255**
1899	—	—	**102**	1907	102	153	**255**
1900	35	69	**104**	1908	127	192	**319**

I de 175 tryckerier, som år 1907 voro anslutna till föreningen, funnos i gång omkring 450 snällpressar, hvaraf 250 i Stockholm och 200 i landsorten. Antalet vid dessa tryckerier anställda arbetare utgjorde 3,979, hvaraf 1,892 i Stockholm och 2,087 i landsorten.

Rättighet att inträda som medlem i föreningen har hvarje ägare af eller föreståndare för lagligen anmäldt boktryckeri i Sverige. Vid 1895 års möte förelåg förslag att låta ägare af accidenstryckerier få tillträde till föreningen, hvilket emellertid afslogs. Samma öde rönte ett förslag vid 1900 års möte att utvidga föreningen till att

omfatta äfven litografiska tryckerier. 1903 bildades inom föreningen en faktorsafdelning, till hvilken faktorer eller andra biträden, som af annan medlem anmäles, kan af styrelsen beviljas inträde. Medlem kan uteslutas ur föreningen, om minst två tredjedelar af vid föreningsmötet närvarande medlemmar så besluta.

Inträde kan vinnas direkt i föreningen eller genom någon af dess *lokalafdelningar*. Redan i början af föreningens verksamhet uppstod ett behof att erhålla centralpunkter i landsorten för att verka för tillslutning till föreningen och i öfrigt tillvarataga dess intressen. På årsmötet 1895 beslöts därför att gifva styrelsen i uppdrag att utse ombud, där den ansåg lämpligt. Sådana utsågos äfven för en del städer, men synas ej hafva utöfvat någon lifligare verksamhet. Då föreningens organisation år 1900 i flera afseenden omlades, aflöstes också ombuden af lokalafdelningar. Sådana upprättades i Stockholm och Skåne 1901, i Småland, Östergötland, Göteborg, öfre Norrland, Västergötland och Bohuslän 1902. Lokalafdelningarna antaga själfva sina stadgar, hvilka dock skola godkännas af föreningens styrelse och ej få strida mot föreningens stadgar.

Afdelningarnas verksamhet har emellertid ej varit vidare liflig och synes hittills på flere håll hafva varit utan större praktisk betydelse.

Föreningens verksamhet utöfvas sålunda hufvudsakligen direkt genom dess egna organ, årsmötet och styrelsen, ej genom afdelningarna. *Årsmötet* är föreningens beslutande myndighet; det äger rum i september eller oktober å tid och plats, som af styrelsen bestämmes. Äfven å annan tid skall föreningen af styrelsen sammankallas till allmänt möte, därest särskilda omständigheter så påfordra, för såvidt en lokalafdelnings styrelse eller minst 25 af föreningens medlemmar påyrka detsamma. Rösträtt på årsmöte utöfvas i allmänhet efter hufvudtal, men vid behandling af frågor, som beröra arbetsgifvarnes ekonomi, såsom tariffrågor m. m. tillkommer rösträtt endast arbetsgifvare eller medlem med fullmakt att representera viss firma, som han förestår eller där han är anställd. I sådant fall representeras hvarje firma af endast en person, och hvarje representant röstar med en röst för hvarje utlärd arbetare, som är anställd hos firman, dock med högst en tiondel af vid sammanträdet representerade röster. Utom på allmänt möte kan föreningen — sedan 1906 — fatta beslut genom allmän omröstning mellan dess medlemmar, hvartill styrelsen har rätt att taga initiativ. Sådan omröstning har endast förekommit en gång.

Styrelsen väljes för kalenderår på årsmötet och består af tre medlemmar med två suppleanter, bosatta i Stockholm, hvilka utgöra ett verkställande utskott, hvarförutom hvarje lokalafdelning äger rätt att i styrelsen insätta en medlem. Styrelsen utser inom sig ordförande samt inom eller utom sig öfriga funktionärer. Dessutom utser årsmötet fem medlemmar, bosatta i Stockholm, att utgöra en byrå, som biträder styrelsen vid förberedande af föreliggande frågor, samt två revisorer med suppleanter.

Föreningens *ekonomi* var från början baserad på en årsafgift af 10 kr. från hvarje medlem. Man fann snart, att dessa årsafgifter utgjorde en alltför ringa inkomst, och 1896 diskuterades på årsmötet, huru föreningens ekonomi skulle kunna stärkas, men utan resultat. Årsmötet 1898 beslöt en förhöjning i årsafgifterna, men detta beslut genomfördes aldrig och upphäfdes äfven formellt af årsmötet 1899. År 1903 genomfördes emellertid en omläggning i afgiftssystemet därhän, att utom den förra årsafgiften på 10 kr. skulle hvarje i föreningen representerad firma aflägga en årlig afgift af 1 kr. 50 öre för hvarje hos firman den 1 januari anställd utlärd boktryckeriarbetare samt 50 öre för hvarje annan boktryckeriarbetare. Under intryck af de ekonomiska anspråk, som, på grund af det samma år antagna riksaftalet, i händelse af arbetsinställelse måste ställas på föreningen, tillsattes på årsmötet 1904 en kommitté för utredning af, huru en ytterligare förstärkning af föreningens ekonomi skulle kunna äga rum. Kommitténs arbete synes emellertid ej hafva medfört något resultat.

Extra uttaxering ägde rum åren 1902 och 1903 i och för betäckande af kostnaderna för de skiljenämnder, som dessa år tillsattes af föreningen tillsammans med

Svenska typografförbundet. År 1902 uttaxerades sålunda kr. 2·50 och 1903 kr. 1·50 per arbetare.

De största utgiftsposterna utgöra omkostnader för föreningens tidskrift, hvilken utgifvits sedan år 1895, lön åt expeditionsföreståndaren samt hyra m. m. för expeditionslokal. Öfriga kostnader utgöras af smärre löpande utgifter.

I öfrigt framgår föreningens ekonomiska ställning under olika år af nedanstående öfversikt.

År[1]).	Inkomster. Kr.	Utgifter. Kr.	Behållning. Kr.
1894	560·00	17·05	542·95
1895	944·54	348·78	707·51
1896	—	—	—
1897	2,045·43	2,345·67	297·59
1898	946·15	1,124·65	223·82
1899	1,106·17	872·25	353·41
1900	2,188·70	2,228·48	163·32
1901	4,288·11	3,793·07	338·97
1902	8,904·77	7,966·39	1,277·35
1903	8,909·39	8,288·38	1,898·35
1904	10,759·90	9,952·76	2,705·49
1905	14,085·33	12,979·94	3,810·88
1906	12,653·00	11,854·28	4,836·60
1907	12,655·93	11,804·36	4,946·57

Dessutom disponerar Allmänna svenska boktryckareföreningens sjuk- och begrafningskassa öfver en fond på 16,000 kr., hvarjämte under föreningens vård stå Lars Hiertas fond, uppgående till kr. 19,951·13 samt yrkesskolefonden, uppgående till kr. 1,977·90, hvilka båda senare fonder äro afsedda för en fackskola inom yrket.

Sjuk- och begrafningskassan bildades 1902. Den omfattade vid 1907 års utgång 150 medlemmar. Rätt till inträde i kassan äger hvarje medlem af Boktryckareföreföreningen, som icke fyllt 40 år. Inträdesafgift är i afdelning I 3 kr. och i afdelning II 2 kr., årsafgift i afdelning I 18 kr., i afdelning II 12 kr. Sjukunderstöd utbetalas under 13 veckor per sjukår med för afdelning I 15 kr., för afdelning II 10 kr. i veckan; begrafningshjälp med resp. 90 kr. och 60 kr. Medlem kan tillhöra båda afdelningarna. Kassans angelägenheter skötas af en särskild styrelse, vald af dess medlemmar på årsmötet.

Tanken på en *fackskola* uppstod redan vid föreningens första möte år 1893 i samband med frågan om lärlingsväsendets ordnande. Den diskuterades sedermera vid flera årsmöten, och 1898 underhandlade en för detta ändamål tillsatt kommitté om samarbete med Svenska typografförbundet, som äfven behandlat frågan på sin kongress. Af brist på tillgångar blef då intet åtgjordt i saken. År 1901 erhöll emellertid föreningen från Lars Hiertas minne ett belopp af 15,000 kr., och hösten 1903 började en undervisningskurs för 30 elever. Vid årsmötet 1906 tillsattes en särskild styrelse för skolan, i hvilken äfven Svenska typografförbundet är representeradt. 1907 utvidgades undervisningen till såväl teoretisk som praktisk och egna lärare anställdes.

Dessutom har föreningen sökt fastställa bestämda och gemensamma grunder för lärlingars utbildning i yrket genom att införa likartade lärlingskontrakt för samtliga sina medlemmar. Dessa kontrakt äro numera affattade i enlighet med riksaftalets lärlingsbestämmelser. När lärlingstiden är utlupen, anmäles detta till föreningens styrelse tillika med bifogade intyg om lärlingens uppförande och framsteg i yrket, hvarefter den så-

[1]) Revisionsberättelserna omfatta under åren 1894, 1895 och 1896 tiden från ena årsmötet till det andra och gälla sålunda ej kalenderår.

lunda utlärde erhåller föreningens utlärlingsbetyg. I sammanhang härmed hafva fast ställts arbetsbetyg, som användas af föreningens medlemmar.

Allmänna svenska boktryckareföreningen är ej uteslutande en arbetsgifvareförening, utan har jämväl sökt iakttaga sina medlemmars yrkesintressen på andra områden. Sålunda har föreningen upprättat ett bokindustrimuseum, afsedt att inrymma bibliotek och föremål, belysande boktryckarekonstens historia och utveckling. Yrkestekniska frågor behandlas med stor omsorg i föreningens tidskrift, hvarjämte föreningen genom sin byrå erbjudit sig att uppgöra kostnadsberäkningar vid differenser i olika firmors kostnadsförslag.

Den senare åtgärden står i nära samband med föreningens försök att begränsa den osunda konkurrensen inom yrket. Redan vid första årsmötet uppdrogs åt en kommitté att uppgöra förslag till en normalprisberäkning för bekämpande af smuts-konkurrensen. En sådan normaltariff för prisberäkning antogs af årsmötet 1894, men synes ej hafva iakttagits af föreningens medlemmar. År 1898 uppdrogs åt styrelsen att utarbeta en ny normaltariff, och 1899 fastställdes en sådan på möte mellan ägare af mindre boktryckerier i Stockholm.

På senaste tiden har frågan ånyo upptagits, och föreningen har i sina stadgar angifvit som sitt ändamål bl. a. att fastställa för boktryckeriyrket allmängiltiga affärsprinciper, såväl i förbindelsen med besläktade branscher som ock med allmänheten, särskildt genom upprättande och införande af genomsnittspris för trycksaker samt genom bekämpande af osund konkurrens och öfriga missförhållanden inom yrket. Den sträfvar sålunda efter att genomdrifva enhetliga normer, ej blott vid bestämmandet af arbetslönen utan äfven vid försäljningen af tryckalster och vid inköp af för tryckerierna nödig materiel.

Ett af de svåraste hindren för dessa regleringar erbjuda de smärre accidenstryckerier — synnerligast på landsbygden — hvilka utföra ej blott accidenstryck, utan äfven annat boktryck till lägre priser än de inom yrket gängse. Föreningen har därför sökt motverka antagandet af sådana förändringar i tryckfrihetsförordningen, som afsett att utvidga rätten att anlägga tryckerier på landsbygden, samt i öfrigt bragt å bane frågan om dessa accidenstryckeriers rättsliga ställning och sökt motverka anläggande af dylika tryckerier.

Den viktigaste delen af Allmänna svenska boktryckareföreningens verksamhet liksom ock Svenska typografförbundets ligger emellertid på ett annat område, nämligen regleringen af arbetsförhållandena inom yrket.

Till arbetsgifvareorganisationer inom tryckeriindustrien kan äfven räknas *Grafiska reproduktionsanstalternas förening,* som bildades i Stockholm år 1907 och under år 1908 hade tio medlemmar.

Ifrågavarande förening har enligt § 1 i dess stadgar till ändamål »att sammansluta ägare och innehafvare af inom landet arbetande grafiska reproduktionsanstalter för tillvaratagande af medlemmarnes gemensamma yrkesintressen äfvensom att, bland annat genom att söka åstadkomma och vidmakthålla en yrkesskola, verka för yrkets höjande».

Föreningens medlemmar äro dels aktiva, dels passiva. Som aktiv medlem, med de rättigheter och skyldigheter föreningens stadgar medföra, anses hvarje enskild person, firma eller bolag, som äger eller innehafver grafisk reproduktionsanstalt och som i föreningen vunnit inträde. Tekniska föreståndare för dylik rörelse och därmed likställda yrkesskickliga personer, hvilka icke tillhöra arbetareorganisationerna, kunna antagas som passiva medlemmar i föreningen.

Enligt stadgarnas § 6 är medlem förpliktad

a) att noggrannt följa bestämd prislista;

b) att på anmodan lämna enskild medlem eller styrelsen sanningsenliga upp-

lysningar om platssökande och deras löneförhållanden äfvensom uppgift om kunders soliditet samt att för styrelsen anmäla tredskande eller insolventa debitorer;

c) att på styrelsens skriftliga anmodan för föreningens förtroendeman förete sina handelsböcker och öfriga handlingar för bedömande af uppkommen fråga om varning eller uteslutning;

d) att icke taga platssökande lärling i sin tjänst utan medgifvande af den principal, hos hvilken lärlingen vid tiden för platssökandet enligt principalens uppgift är bunden;

e) att icke vare sig själf eller genom annan gifva sina kunders löntagare eller representanter någon som helst ekonomisk fördel i syfte att därigenom vinna egen;

f) att ej ingå i arbetareorganisation.

Föreningen bestämmer genom enkel röstpluralitet, att sådan person eller firma, som ej fullgjort sina förpliktelser mot föreningens medlemmar, skall nekas all kredit hos samtliga de anstalter, som äro representerade i föreningen, intill dess att ifrågavarande person eller firma nöjaktigt fullgjort sina förpliktelser. Öfverträdelse af dessa föreskrifter föranleder, efter styrelsens och förtroendemannens utredning och förslag, allt efter sakens beskaffenhet varning eller uteslutning.

Styrelsen består af minst tre och högst fem föreningsmedlemmar. För bedömande af fråga om varning och uteslutning äfvensom för deltagande i den årliga revisionen utses en juridiskt bildad förtroendeman, som ej får vara medlem af föreningen; och har denne att på styrelsens anmodan för ifrågasatta åtgärder till styrelsen inkomma med yttrande och förslag. Det material, som förelägges förtroendemannen, får ej yppas vare sig för styrelsen eller enskilda medlemmar.

Äldre tariffer.

Tariffer. Under 16- och 1700-talen reglerades arbetsvillkoren genom lönetaxor, för tryckerierna i Stockholm förmodligen utfärdade af den ofvan omtalade Boktryckerisocieteten. De lönesatser, som på detta sätt fastslogos, hade emellertid en annan karaktär än de, som vanligen förekomma i nuvarande kollektivaftal; de afsågo nämligen förnämligast att hindra en stegring af arbetslönen och voro därför *maximilöner*. Sålunda stadgades i Örnhjelms förslag till boktryckareskrå (se ofvan sid. 164*) böter för den boktryckare, som betalade sina gesäller öfver den af societeten fastslagna lönen. I samma syfte väcktes frågan år 1804 åter på tal inom Boktryckerisocieteten. »Till mera ordnings vinnande» föreslogs nämligen, att alla boktryckare i Stockholm skulle hvarje år uti societeten komma öfver ens om en viss betalningsmetod för alla sättare- och tryckaregesäller, så att »samma betalning blefve ofelbart alldeles lika vid alla tryckerierna». Den boktryckare, som gaf högre betalning än den öfverenskomna, skulle plikta till societetens kassa.

Ett förslag till dylik lönetaxa upprättades äfven af societeten, men vann ej hofkanslerns godkännande. Denne förordnade i stället, att formulär till fullständiga kontrakt mellan boktryckarne och deras gesäller skulle upprättas och tryckas samt att den boktryckare, som antoge gesäll utan ett så beskaffadt kontrakt, skulle kunna ådömas böter.

Sedan societeten utarbetat ett förslag till *kontraktsformulär*, meddelades detta föreståndarne för Konstförvandtskapets sjuk- och begrafningshjälpskassa (se ofvan sid. 165*), hvilka efter att hafva inhämtat gesällernas mening föreslogo några obetydliga förändringar. Dessa godtogos af Boktryckerisocieteten, hvarefter formulären trycktes. I hvilken utsträckning de kommo till användning är emellertid ej kändt.

Näringsfrihetens införande gjorde för en lång tid slut på alla försök till kollektiv reglering af arbetsförhållandena; hvarken statsmakterna eller organisationerna inom yrket befattade sig vidare därmed.

Ehuru sålunda lönestadganden af ena eller andra slaget under denna tid icke unnos, hölls dock lönenivån något så när lika vid de olika tryckerierna. Det fanns

en allmänt godtagen lön, som ansågs rätt och billig och under hvilken man icke gärna gick. Denna tradition var så pass fast, att Boktryckerisocieteten år 1856, utgående från den inom yrket gällande lönen, i anseende till den dyra tiden kunde besluta en förhöjning i densamma af 4 skillingar på hvarje riksdaler, hvilket emellertid skulle anses som maximum.

Först i början af 1870-talet, då arbetarnes organisationssträfvanden nått en större lifaktighet, började man, kanske äfven under inflytande af likartade strömningar i Tyskland, att intressera sig för en skriftligen fastslagen reglering af arbetsvillkoren Inom Typografiska föreningen i Stockholm väcktes 1872 ett förslag, att föreningen skulle söka genomdrifva en tariff för sättarnes löner. Genom en dylik tariff ville man dels vinna en måttstock för beräkningen af arbetslönen, hvarigenom sättarne ej längre skulle behöfva vara beroende af principalens eller faktorns godtycke, dels hoppades man samtidigt kunna genomdrifva en förhöjning af gällande lönesatser. Typografiska föreningen ansåg sig emellertid ej kunna ensam besluta om tarifförslagets framläggande för arbetsgifvarne, utan sammankallade samtliga Stockholms typografer till allmänt möte. Först sedan detta möte behandlat tarifförslaget, blef det inlämnadt till Boktryckerisocieteten. Societeten, som för egen del redan 1870 beslutat »upprätta några i allmänna drag affattade reglor rörande arbetssätt, beräkningsgrund för olika arbeten, personalens förhållanden inom tryckeriet, anvisningar beträffande materielen samt ett och annat i öfrigt rörande god ordnings upprätthållande», ställde sig ej främmande för tanken att genom en tariff åstadkomma en enhetlig reglering af arbetsvillkoren, men framlade ett annat förslag till tariff, som stadgade en lön af 27 öre per 1000 *n* vanlig sättning — typograferna hade begärt 30 öre — och en del andra för arbetsgifvarne förmånligare bestämmelser. Detta förslag förkastades emellertid af Typografiska föreningen, som aflät en ny skrifvelse till societeten, hvari bland annat framhölls, hurusom en flitig sättare med dåvarande ackordlön kunde på sin höjd förtjäna 16 riksdaler i veckan eller 832 riksdaler om året, hvilket vore synnerligen torftigt, då han måste betala:

för mat (2 personer à 5 rdr)	10 rdr	i veckan	520 rdr om året
för boning	150	»	» »
för ved	50	»	» »
för lyshållning	15	»	» »
till kontribution	16	»	» »
till sjukkassor	21	»	» »
	Summa 772 rdr.		

Societeten höjde då lönen till de begärda 30 öre för 1,000 *n*, men slog på samma gång af 5 % på hyresbidraget. Därefter godkändes tariffen och trädde i kraft på hösten 1872.

1872 års tariff erhöll ingen bestämd giltighetstid och underskrefs ej af de parter, som förhandlat om densamma. Organisationerna nämnas endast i sammanhang med bestämmelserna i den samtidigt utfärdade ordningsstadgan för boktryckerier (se bil. 7, ss. 351—352) angående en skiljenämnd, som skulle slita tvister mellan arbetsgifvare och arbetare och bestå af fem ledamöter, af hvilka vid hvarje höstmässa Boktryckerisocieteten skulle utse två och Typografiska föreningen två samt dessa fyra den femte. Innehållet i tariffen, som finnes återgifven å ss. 350—351 (bil. 6), utgjordes af bestämmelser angående sättarnes löner, arbetstid, ersättning för öfvertid m. m.

Denna tariff blef emellertid ej tillämpad i sin helhet vid ens flertalet stockholmstryckerier; den råkade så småningom alltmer i glömska, och ingen af de båda organisationerna synes ha gjort något för dess upprätthållande. Dock följdes den i hufvudsak, om också alltid ej fullt medvetet, vid de större tryckerierna i Stockholm, och att den i viss mån måtte hafva respekterats, framgår bl. a. af ett förslag i Bok-

tryckerisocieteten år 1878 att besluta om nedsättning af de i tariffen fastslagna lönerna på grund af de rådande dåliga konjunkturerna, ett förslag som emellertid ej vann societetens bifall.

1870-talet var afgörande för tryckeriindustriens utveckling i Sverige. Antalet tryckpressar steg 1870—75 från 90 till 250 och hufvudstadens tryckeriindustri omdanades fullkomligt under dessa år. Delvis som följd häraf vann, såsom ofvan skildrats, typografernas organisation under förra hälften af 1880-talet allt större utbredning, och den fråga, som helt naturligt därvid kom att röna det största intresset, var arbetsvillkorens reglering genom kollektivaftal eller, för att begagna den inom yrket gängse termen, genom en *tariff*.

En af typografmötet 1883 tillsatt kommitté uppgjorde sålunda förslag till ny tariff, som af Typografiska föreningen i Stockholm förelades Boktryckerisocieteten. Denna ville emellertid ej medgifva högre löner än de i 1872 års tariff stadgade, hvarför frågan förföll. Typografförbundets förbundsmöte 1886 upptog den åter till behandling, men likaledes utan resultat. Vid nästa förbundsmöte 1889 antogs däremot ett nytt förslag till tariff, som skulle gälla hela riket, ehuru med högre lönesatser för orter norr om Stockholm och lägre för orter söder därom. Den skulle hvart sjätte år underkastas revision, hvartill förbundsmötet skulle utse sju kommitterade.

Detta tarifförslag meddelades omkring 250 arbetsgifvare, för att man sedan, på grundvalen af deras svar till förbundets afdelningar, skulle kunna uppgöra den slutliga tariffen. I slutet af år 1890 inkommo svaren från arbetsgifvarne. De flesta svarade, att de voro villiga att antaga det förelagda tarifförslaget, om öfriga boktryckare, särskildt de i Stockholm bosatta, gingo med på detsamma; några lämnade det svaret, att tariffen i sin nuvarande form ej kunde antagas på grund af affärsläget; andra åter meddelade, att de ville underhandla direkt med sina egna arbetare, och afvisade all inblandning af utomstående; en del slutligen afslogo förslaget utan vidare. Situationen tycktes sålunda bero på boktryckarne i Stockholm. Därför föreslog Typografiska föreningen därstädes Boktryckerisocieteten, att de båda organisationerna skulle tillsätta en gemensam kommitté för att upprätta förslag till tariff.

Societeten afböjde emellertid detta förslag med den motivering, att den med sin dåvarande organisation ej kunde förbinda ens sina egna ledamöter att ställa sig en sådan tariff till efterrättelse och än mindre samtliga boktryckeriägare, men lofvade att på annat sätt verka för saken.

De åtgärder, som härför vidtogos, bestodo däri, att sex af de större boktryckerierna i Stockholm, medlemmar af Boktryckerisocieteten, i oktober 1891 gemensamt antogo en tariff för sättning att gälla från 1 januari 1892. Under det att enligt typografernas tarifförslag 1,000 bokstäfver slät sats skulle betalas med 30 öre, stadgade emellertid ifrågavarande tariff endast 28 öre, hvarför ett möte af samtliga typografer i Stockholm, sammankalladt af Typografiska föreningen, begärde underhandlingar. Men vederbörande arbetsgifvare vägrade att ingå på några vidare förhandlingar; en del smärre jämkningar företogos i den af nyssnämnda tryckerier antagna tariffen, hvarefter densamma antogs af Boktryckerisocieteten i den sålunda fastslagna formen och blef gällande, utan att typografernas organisation formellt godkände den. Ej heller denna tariff erhöll sålunda organisationernas underskrift, och någon bestämd giltighetstid fanns ej angifven. Bestämmelserna i densamma skulle meddelas hvarje i kondition inträdande sättare, som med sin underskrift borde erkänna, att han tagit del däraf. Dessutom skulle ett exemplar af tariffen bifogas hvarje aflöningsbok.

Typografförbundets förbundsmöte år 1892 gaf emellertid förbundsstyrelsen i uppdrag att genomföra öfver hela landet en tariff på grundval af den i Stockholm gällande, och Typografiska föreningen i Stockholm genomdref, att tariffen antogs på de tryckerier därstädes, där den ännu ej införts. Hösten 1892 antogs tariffen i Östersund och infördes under detta och början af följande år i de flesta norrlandsstäderna.

År 1893 antogs tariffen på en mängd ställen i Östergötland, Skåne, mellersta Sverige och Värmland, 1894 i Västergötland och en del städer i spridda delar af landet. År 1895 voro tariffer genomförda i 49 städer.

Under denna tariffrörelse var det Typografförbundet, som tog ledningen. Boktryckerisocieteten var ej längre någon faktor att räkna med, och den 1893 till följd af tariffrörelsen stiftade Allmänna svenska boktryckareföreningen var ännu för ung för att i någon väsentlig grad göra sig gällande. Införandet af tarifferna aflöpte naturligtvis ej utan arbetsinställelser på en hel del orter, men de flesta voro mycket kortvariga och af ringa omfattning; samtliga voro rent lokala.

1889 års förbundsmöte hade afsett en *enhetlig* tariff öfver hela landet. Detta mål vanns dock ej. Man måste underhandla med hvarje arbetsgifvare för sig, låta afdelningarne sköta underhandlingarne och göra olika jämkningar i det ursprungliga förslaget på de olika arbetsplatserna. Initiativet utgick emellertid som sagdt från Typografförbundet, hvilket redan i och för sig var egnadt att medföra en viss enhetlighet, och förbundsstyrelsen sökte så långt möjligt leda tariffrörelsen på de olika platserna, hvarför också själfva hufvudbestämmelserna i stort sedt blefvo desamma i samtliga tariffer. 1892—95 års tariffrörelses största betydelse låg emellertid hufvudsakligen däruti, att själfva tariffprincipen blef erkänd på flertalet tryckorter i riket.

Genom arbetsgifvarnes sammanslutning tillkom ett af hufvudvillkoren för en vidare utveckling af tariffinstitutet; uppslaget var härigenom gifvet till ett riksaftal, träffadt mellan arbetsgifvarnes och arbetarnes organisationer och omfattande hela tryckeriindustrien. Emellertid skulle det dröja ännu flera år, innan utvecklingen hunnit därhän, att detta mål kunde uppnås.

Den nästa tariffunderhandlingen var äfven den endast partiell. Stockholms typografer hade 1891 ej fått sina önskemål tillfredsställda, i landsorten mötte särskilda svårigheter att höja lönerna vidare, hvarför man beslöt att börja den nya tariffrörelsen i Stockholm. Hösten 1896 framlades sålunda ett förslag till ny tariff för hufvudstaden, ehuru väl tanken på framdrifvandet af en allmän tariff hela tiden låg bakom. Förslaget meddelades Boktryckerisocieteten och Allmänna svenska boktryckareföreningens stockholmsafdelning. Den förra föreslog, att tariffrågan skulle lösas på samma sätt som 1891, den senare förklarade sig ej vilja, genom att gå med på denna lokala tariff, medverka till, att aflöningsförhållanden blefve ännu mera olika i Stockholm och i landsorten, utan ville endast ingå på förhandlingar om en tariff för hela landet. Emellertid tillsattes i början af år 1897 en kommitté af delegerade från Boktryckareföreningen och Typografförbundet, där en del preliminära resultat nåddes angående sättartariff i Stockholm. Boktryckareföreningens årsmöte sommaren 1897 antog en tariff, för sättare och maskintryckare, som skulle gälla hela riket, med högre lönesatser för Stockholm och landet norr om Stockholm. Underhandlingar mellan hufvudorganisationerna pågingo hela hösten utan resultat, och i januari 1898 voro typograferna i Stockholm beredda att gå i strejk för att få igenom sina fordringar, under det att boktryckarne förklarade, att en sådan strejk skulle medföra allmän lockout i hela landet. Efter nya förhandlingar gingo emellertid boktryckarne in på att underteckna en *tariff enbart för Stockholm*. Den nya tariffen, som gällde sättare och maskintryckare, underskrefs af Boktryckareföreningen och Typografförbundet och skulle gälla från 1 januari 1898 till 1 januari 1901.

Man hade således nått fram till ett ortsaftal för Stockholm, träffadt mellan industriens hufvudorganisationer och med bestämd giltighets- och uppsägningstid, ett afgjordt framsteg från förutvarande förhållanden. Riksaftalet kom däremot ej heller denna gång till stånd, utan särskilda tariffer måste uppgöras för olika delar af landet. Sådana träffades efter underhandlingar mellan boktryckare och typografer på resp. orter, ofta dock under medverkan af ombud från hufvudorganisationerna. På så sätt blefvo de olika tarifferna uppställda efter gemensamma principer och afveko ej i någon

väsentlig grad från hvarandra. Uppsägningsrätten var ofta förbehållen hufvudorganisationerna. Om åren 1892—95 kunna sägas vara genombrottsår för det moderna kollektivaftalet inom boktryckeriindustrien, togs sålunda året 1898 och följande år ett afgörande steg mot den nuvarande formen för arbetsförhållandenas reglering, *riksaftalet*.

Den första af ofvan omtalade *tariffer i landsorten* var Skånetariffen, som träffades i april 1898. Den följdes af tariffen för Östergötland, som fastställdes i november samma år genom skiljenämnd och af tariffer i Gäfle, Göteborg och ytterligare 5 andra städer. Följande år fastställdes liknande tariffer i ännu 25 städer. Samma år träffade hufvudorganisationerna aftal om en arbetsordning för tryckerierna. Äfven andra arbetsgrupper än sättare och maskintryckare fingo under dessa år sina arbetsförhållanden ordnade genom tariffer. År 1898 träffades aftal för stilgjutare, och 1900 fastställde Boktryckareföreningen och Typografförbundet tariff för digelpresstryckare, iläggare och lärlingar i Stockholm. I landsorten genomdref Typografförbundet en liknande tariff, utan att öfverenskommelse därom träffats med Boktryckareföreningen. Slutligen genomfördes 1901 tariffer för rotationstryckare och stereotypörer samt för maskinsättare. 1898—1901 års tariffrörelse medförde ej heller några konflikter af betydelse.

Stockholmstariffen utlöpte 1 januari 1901, landsortstarifferna i allmänhet 1 januari 1903. Stockholmstariffen måste sålunda åter blifva föremål för särskild behandling. För Stockholm blef äfven en ny tariff, med väsentligt förhöjda löner, fastställd genom skiljedom i februari 1901. Då emellertid året därpå samtliga landsortstariffer, hvilkas giltighetstid utlöpte 1 januari 1903, uppsades, var marken beredd för en enhetlig tariff, omfattande yrket i dess helhet öfver hela landet, utom Stockholm, och underhandlingar öppnades i sådant syfte mellan de båda hufvudorganisationerna. Dessa underhandlingar blefvo svåra att slutföra, då de olika tariffernas lönebestämmelser varierade högst afsevärdt. Typograferna ville ej medgifva sänkning för någon ort, boktryckarne åter hänvisade till de sämre konjunkturer, som voro rådande, och ville ej gå med på någon förhöjning. Slutligen enade man sig dock om att hänskjuta frågan till en skiljenämnd, där Allmänna svenska boktryckareföreningen, Tidningsutgifvareföreningen och Svenska typografförbundet voro representerade, och på så sätt fastställdes *den nya tariffen för hela landet utom Stockholm*. Den skulle i likhet med Stockholmstariffen gälla till den 1 januari 1904 med uppsägningsrätt för Boktryckareföreningen och Typografförbundet. Dessutom föreskrefs, att den skulle automatiskt träda i stället för de öfriga tarifferna, i den mån dessa utlöpte. År 1903 uppsades nyssnämnda tariff jämte Stockholmstariffen af de båda organisationerna. En kommitté tillsattes, som utarbetade och fastställde en ny tariff, hvilken således kom att omfatta *hela landet*.

Härmed hade formerna för regleringen af arbetsvillkoren inom tryckeriindustrien nått sin fulla utveckling, mera fulländade och tillkomna efter färre arbetskonflikter än inom någon annan industri i Sverige.

1903 års tariff.

Riksaftalet inom tryckeriindustrien föreligger i form af 10 olika tariffer, hvar och en upprättad för en särskild grupp arbetare inom industrien, samt dessutom allmänna bestämmelser, gällande samtliga dessa grupper. Dessa tariffer och bestämmelser utarbetades, som förut är nämndt, af en kommitté, bestående af delegerade från Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska typografförbundet. Ett sammandrag af kommitténs protokoll, innehållande förtydliganden och tillägg till tarifferna, instruktion för tariffnämnden och tariffredaktionen m. m. (se bil. 3), har bifogats tarifferna och undertecknats af samtliga kommitténs ledamöter. Eljest sakna tarifferna hvarje underskrift.

Rätt till uppsägning äga endast de båda ofvannämnda organisationerna. Huruvida aftalet skall uppsägas eller ej, besluta organisationernas kongresser, och på dessa behandlas i händelse af uppsägning de förslag, som kunna framkomma angående för-

ändringar i tarifferna. Emellertid behandlas på kongresserna de resp. tarifförslagen endast i stora drag. Såväl Boktryckareföreningens årsmöte som Typografförbundets förbundsmöte tillsätta särskilda kommittéer med uppdrag att i detalj utarbeta de förslag till nya tariffer, som skola föreläggas den till tariffkommitté förstärkta tariffredaktionen. Till dessa kommittéer framställas förslag och önskemål från resp. organisationers underafdelningar. Tariffkommittén 1903 hade full beslutanderätt ifråga om den tariff, som då skulle upprättas, och dess beslut hänskötos sålunda ej till organisationernas kongresser eller allmän omröstning i och för godkännande. Samma förfaringssätt skall enligt 1903 års tariffkommittés beslut äfven tillämpas vid följande tarifförändringar. Tariffkommitténs ledamöter hafva sålunda af sina kommittenter erhållit full beslutanderätt. I själfva verket är denna dock inskränkt därigenom, att typograferna vid förbundsmötet 1907 valde ett 25-mannaråd bestående af medlemmar från olika delar af landet, hvilket fick i uppdrag att träffa det slutliga afgörandet i tariffrågan, och Boktryckareföreningen kommer att under underhandlingarnas gång sammankallas till extra sammanträde. Kunna parterna ej enas, går frågan, åtminstone enligt nu gällande bestämmelser, icke till skiljedom, utan uppstår i sådant fall arbetskonflikt inom hela tryckeriindustrien.

Enligt till Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik inkomna uppgifter funnos i december 1907 i riket omkring 475[1]) tryckerier och stilgjuterier med sammanlagdt c:a 7,000[2]) tryckeri- och stilgjuteriarbetare. Boktryckareföreningen omfattar 175 tryckerier och stilgjuterier med sammanlagdt 4,493tryckeri- och stilgjuteriarbetare. Typografförbundet hade år 1907 5,743 medlemmar.

För att kunna bereda alla sina medlemmar likartade förmåner måste Typografförbundet sålunda söka utsträcka tariffen äfven till sådana tryckerier, som ej ingått i Boktryckareföreningen. Att erhålla exakt uppgift angående det antal tryckerier, där tariffen tillämpas, ställer sig emellertid svårt, då förbundet ej har anledning att fordra underskrift eller godkännande af sådana tryckerier, där tariffenliga arbetsvillkor äro rådande, utan att förbundet behöft ingripa. Underskrift fordras sålunda endast undantagsvis och vanligen blott, då tvist angående arbetsvillkoren uppstått på något tryckeri. Förteckning öfver tryckerier, som tillämpa tariffen, finnes ingenstädes uppgjord. Uppgift å sådana tryckerier har emellertid benäget lämnats från Typografförbundet och framgår däraf, att tariffen tillämpas, utom vid tryckerier tillhörande Boktryckareföreningen, äfven vid 199 andra tryckerier med sammanlagdt 2,035 tryckeriarbetare. I det hela omfattar tariffen sålunda 374 tryckerier med sammanlagdt 6,528 tryckeriarbetare, hvaraf dock omkring 300 äro reparatörer, grof- och transportarbetare m. m., för hvilka tariffen ej innehåller några bestämmelser. Utanför tariffen stå 105 tryckerier med 452 tryckeriarbetare. Tariffen berör sålunda c:a 94 % af samtliga till tryckeriindustrien hörande arbetare, och häraf äro anställda hos Boktryckareföreningens medlemmar omkring 64 %. De 6 %, som stå utanför tariffen, tillhöra merendels tryckerier af ringa omfång och betydelse, till större delen belägna å smärre orter. Bland ofvannämnda 105 tryckerier, som ej godkänt tariffen, finnes nämligen intet af den storlek, att det sysselsätter öfver 30 arbetare, hvaremot 72 af dem (69 %) äro jämförelsevis mycket små, med högst 4 arbetare pr tryckeri. Och under det att antalet tryckerier, som ej antagit tariffen, i procent af samtliga tryckerier utgör för hela riket c:a 22, belöper sig motsvarande tal för orter med mindre än 1,000 invånare till 78 % och för orter med 1,000—2,000 invånare till 47 %, men för större orter till i genomsnitt endast 14 %. (Se efterföljande tabell.)

---

[1]) Äfven smärre tryckerier, såsom accidenstryckerier o. dyl. ha medräknats, men däremot ej sådana, som drifvas uteslutande af ägaren, utan hjälp af främmande arbetskraft.

[2]) Endast boktryckeriarbetare äro häri inbegripna, däremot ej bokbinderiarbetare, litografer, kemigrafer m. fl.

Antal tryckerier, som godkänt och icke godkänt tariffen.

A) *Fördelade på storleksgrupper.*

Företag med ett arbetarantal af	Tryckerier, som godkänt tariffen.	Tryckerier, som ej godkänt tariffen.	Samtliga tryckerier.
0— 4	50	72	**122**
5— 9	98	17	**115**
10— 15	90	11	**101**
16— 30	72	5	**77**
31— 50	25	—	**25**
51—100	20	—	**20**
Öfver 100	19	—	**19**
Summa	**374**	**105**	**479**

B) *Fördelade efter anläggningsorternas invånarantal.*

Orter med ett invånarantal af	Tryckerier, som godkänt tariffen.	Tryckerier, som ej godkänt tariffen.	Samtliga tryckerier.
Under 1,000	6	21	**27**
1 - 2,000	16	14	**30**
2— 5,000	65	5	**70**
5—10,000	55	15	**70**
10—20,000	55	13	**68**
20—30,000	30	5	**35**
30—75,000	27	1	**28**
Öfver 75,000	120	31	**151**
Summa	**374**	**105**	**479**

Slitandet af tvister enl. 1903 års tariff.

Under tariffernas giltighetstid får icke lockout eller strejk, maskerad eller öppen äga rum, utan skola tvister rörande tariffernas tillämpning afgöras af *Tariffnämnden för Sveriges boktryckerier*. Tariffnämndens utslag kan öfverklagas hos *Tariffredaktionen*, som äfven afgör sådana tvister, som ej röra tolkning af aftalet.

Tvister mellan arbetsgifvare och arbetare afgjordes enligt 1756 års förordning för boktryckerierna af Boktryckerisocieteten, som ägde rätt att ådöma böter. Sedan societeten blifvit en frivillig förening, föreskrefs, såsom förut omnämnts, i dess stadgar af år 1846 en skiljenämnd, som skulle afgöra alla tvistigheter mellan medlemmar af societeten och hos dem anställda arbetare. Societeten valde också ända till år 1900, då nya stadgar antogos, två af sina ledamöter att vara ledamöter i skiljenämnden; däremot torde arbetarne ganska snart hafva upphört att välja ledamöter i densamma, och institutionen synes ej hafva rönt någon framgång. Samma öde tyckes hafva vederfarits den ofvan omtalade nämnden, som föreskrefs i 1872 års tariff. Dessa ansatser visa dock, att tanken på att genom skiljenämnd afgöra tvister mellan arbetsgifvare och arbetare redan tidigt vunnit burskap inom yrket, och förklara den utveckling, som senare ägt rum.

I samband med tariffrörelsen på 1890-talet framställdes från arbetarne förslag, att en dylik nämnd skulle inrättas, och vid underhandlingarna år 1897 tillsattes äfven af Boktryckareföreningen och Typografförbundet en permanent skiljenämnd att afdöma tvister angående gällande tariffers tillämpning. Dess jurisdiktion sträckte sig till en början ej utanför Stockholm, med utvidgades längre fram på året att gälla hela landet. I de tariffer, som efter hand antogos, stadgades, att tvister angående deras tillämpning skulle afgöras af denna nämnd, Tariffnämnden.

Först i nu gällande aftal beslöt man emellertid att upptaga bestämmelser angående nämndens sammansättning och verksamhet. Enligt dessa består Tariffnämnden af sex medlemmar och sex suppleanter, af hvilka tre med sina suppleanter utses af Boktryckareföreningen och tre med sina suppleanter af Typografförbundet. Dessa sex utse en utom organisationerna stående ordförande, som vid lika röstetal äger utslagsröst. Nämnden är permanent och sammanträder minst en gång i månaden. Den detaljerade instruktionen för densamma återfinnes i bil. 3 (ss. 296—297).

Tariffnämndens verksamhet framgår af nedanstående öfversikt öfver mål, afgjorda af nämnden åren 1899—1906.

År.	Antal afgjorda tvister rörande							Summa.	Däraf	
	löner.	arbetstid.	ersättning för öfvertidsarbete.	afskedande af arbetare.	lärlingsbestämmelser.	bestämmelser rörande maskinsättning.	öfriga ärenden.		afgjorda till förmån för arbetsgifvarne.	afgjorda till förmån för arbetarne.
1899.....	10	1	1	—	—	—	1	**13**	7	6
1900.....	9	—	—	1	—	—	1	**11**	6	5
1901.....	11	1	3	2	2	—	—	**19**	10	9
1902.....	18	2	6	3	4	—	4	**37**	15	22
1903.....	16	1	7	4	8	2	3	**41**	10	31
1904.....	15	1	10	4	8	1	4	**43**	13	30
1905.....	25	1	16	6	1	7	—	**56**	22	34
1906.....	17	1	6	5	4	—	—	**33**	10	23
Summa	**121**	**8**	**49**	**25**	**27**	**10**	**13**	**253**	**93**	**160**
Däraf										
a) till arb.-gifvarnes förmån:	*43*	*6*	*16*	*14*	*9*	*1*	*4*	**93**		
b) till arbetarnes förmån:	*78*	*2*	*33*	*11*	*18*	*9*	*9*	**160**		

Häraf framgår, att hela antalet afgjorda ärenden åren 1899—1906 uppgick till sammanlagdt 253, hvartill komma 64, som ej föranledt någon nämndens åtgärd, vanligen på grund däraf att tvist ej förelegat, utan endast nämndens uttalande begärts — sådana ärenden hänvisas sedan 1904 till Tariffredaktionen — men äfven på den grund, att endera parten ej tillhört vederbörlig organisation och nämnden därför ej ansett sig befogad att afgöra målet. Tariffnämndens jurisdiktion täcker sålunda ej samma område som tariffen, utan sträcker sig endast till de arbetsgifvare, som tillhöra Allmänna svenska boktryckareföreningen och de hos dessa arbetsgifvare anställda arbetare, som äro medlemmar af Svenska typografförbundet. [1])

Det stora flertalet af de frågor, som nämnden afgjort, utgöras helt naturligt af

[1]) I praktiken förtkommer numera ej sällan, att äfven mål, där oorganiserad är part, upptagas till behandling af Tariffnämnden.

aflöningsfrågor; därnäst i antal komma dem närstående frågor angående ersättning för arbete på öfvertid, helg- och söndagar samt för nattarbete. Tvister angående arbetstidens längd hafva däremot varit sällsynta, då härvidlag tydliga bestämmelser varit lättare att formulera i aftalet. Tvister rörande afskedande af arbetare hafva mestadels afgjorts på så sätt, att arbetsgifvaren erhållit rätt att afskeda, men ålagts att utbetala aflöning åt den afskedade för den i tariffen stadgade uppsägningstiden af fjorton dagar, i de fall då denna ej iakttagits. De tvister, som förekommit angående lärlingsbestämmelserna, röra ofta lärlings aflöning, men äfven lärlings användande till sådant arbete, som i tariffen ej medgifves. Tvister angående bestämmelserna för maskinsättning hafva uppstått dels på grund af olika meningar om, hvilka som finge användas till detta arbete, dels emedan nya maskiner förts i marknaden, för hvilka tariffens bestämmelser varit otillräckliga. Hvad slutligen beträffar tvister rörande »öfriga ärenden», hafva dessa gällt dels förhållandet mellan 1902 års tariff och föregående, dels afdrag för försummad arbetstid m. m. Öfvervägande antalet mål eller 160 (*63 %*) hafva afdömts till arbetarnes förmån, 93 till arbetsgifvarnes (*37 %*).

1903 års tariff införde en andra instans vid afdömandet af tvister inom yrket, nämligen *Tariffredaktionen*. Denna består af fyra medlemmar med fyra suppleanter, af hvilka två medlemmar och deras suppleanter utses af Boktryckareföreningen samt två medlemmar och deras suppleanter af Typografförbundet.

Vid särskildt viktiga fall äger Tariffredaktionen tillkalla förstärkning från organisationernas styrelser. Kan enighet ej uppnås inom Tariffredaktionen, skall skiljeman tillkallas. Denna utväg har dock under åren 1904—06 endast tvänne gånger behöft tillgripas.

Under åren 1904—1906 öfverklagades sammanlagdt 10 af Tariffnämndens utslag i Tariffredaktionen, i 7 fall af arbetsgifvarne och i 3 af arbetarne. I samtliga fall blefvo Tariffnämndens utslag stadfästa. Förutom att tjänstgöra som högsta instans i frågor rörande tolkning af aftalet, har Tariffredaktionen till uppgift att afgöra alla tvister angående sådana förhållanden, som icke finnas omnämnda i tarifferna, och hvilka Tariffnämnden sålunda ej har rätt att upptaga till behandling, äfvensom att förbereda sådana frågor, hvarom organisationernas styrelser under tariffernas giltighetstid önska träffa aftal. Sammanlagdt 15 dylika ärenden, hvaraf 6 afsågo tillägg till gällande aftal, hafva under åren 1904—1906 handlagts af Tariffredaktionen. Slutligen har Tariffredaktionen den synnerligen viktiga uppgiften att vid aftalets uppsägning jämte två representanter från hvardera organisationen fungera som tariffkommitté (se ofvan s. 186*) och besluta angående föreslagna tariffändringar.

Lönebestämmelser enl. 1903 års tariff.

Såsom framgår vid en granskning af 1903 års aftal, hvilket i sin helhet finnes återgifvet i bil. 4 (ss. 300—336), utgöres det hufvudsakliga innehållet af bestämmelser angående löner och arbetstid. I synnerhet de förra äro synnerligen ingående och detaljerade, en nödvändig följd af den allt mer fortskridande specialiseringen inom yrket. En närmare belysning af aftalets *lönebestämmelser* torde därför vara af nöden.

Innan boktryckerinäringen under senare hälften af 1800-talet öfvergick till fabriksindustri, funnos endast två grupper af arbetare inom densamma, sättare och tryckare, men ehuru denna specialisering förekom redan på 1600-talet (jfr Örnhjelms ofvan citerade promemoria, s. 164*), synas dock ej heller dessa grupper alltid hafva varit klart åtskilda, utan var det snarare vanligt, att samma arbetare var kunnig i både sättning och tryckning. Ingen fördelning af arbetet ägde rum, utan hvarje särskildt arbete utlämnades till *en* arbetare, som ensam eller tillsammans med någon kamrat (»spåne») fullbordade detsamma. Samma är förhållandet ännu i dag vid de små tryckerierna, där arbetsgifvaren vanligen själf står vid kasten och är hänvisad till smärre, tillfälliga beställningar. I de stora tryckerierna däremot har arbetsfördelningen medfört en ångt drifven specialisering, som återspeglas i tariffens lönebestämmelser.

De båda hufvudgrupperna äro ännu sättare och tryckare, men inom dessa hafva olika specialiteter utbildat sig. Så finnas sättare, som äro så godt som uteslutande sysselsatta med textsättning, andra åter så godt som uteslutande med tabellsättning, annonssättning, notsättning o. s. v. En bestämd skillnad förefinnes mellan civilsättare, d. v. s. sättare sysselsatta på boktryckerier, tidningssättare och accidenssättare, de senare använda för sättning af visitkort, inträdeskort, program, plakat, prospekt, formulär, affärstryck m. m. dylikt. I hvilken grad den ena eller andra gruppen är företrädd beror åter på, huruvida tryckeriet gjort till sin specialitet det ena eller andra slaget af tryck. Det är härvid att märka, att s. k. accidenstryckerier numera ej alls behöfva vara småtryckerier, utan äfven accidenstryckningen kan bedrifvas i stor skala, ehuru de smärre tryckerierna helt naturligt ofta äro hänvisade så godt som uteslutande till accidenstryck. Till dessa tre grupper komma slutligen maskinsättare, hvilka förekomma talrikast vid tidningstryckerierna.

Bland tryckarne äro de tre hufvudspecialiteterna: digelpresstryckare, snällpresstryckare och rotationspresstryckare, så benämnda efter de olika tryckpressar de sköta. I digelpressen, konstruerad efter den gamla handpressen och ännu ofta drifven med handkraft, tryckes både det enklaste tryck och finaste färgtryck; snällpressen, där den öfre tryckplattan, digeln, är utbytt mot en eller flera cylindrar, användes till det mesta boktrycket, och rotationspressen, som består af mot hvarandra roterande cylindrar och besitter den största produktionsförmågan, har hufvudsakligen vunnit användning vid tidningstryckerierna. Äfven på dessa senare tryckpressar tryckes med olika färger, hvarför man bland alla de tre ofvannämnda tryckargrupperna kan finna tryckare, som hafva till specialitet illustrations- och färgtryck och utgöra en kategori, skild från öfriga tryckare.

Ett nödvändigt komplement till rotationspressen utgör stereotypien, d. v. s. den metod, hvarigenom af den plant uppsatta texten göres ett aftryck af gips eller papper, i hvilket sedermera gjutes de halfcylinderformade afgjutningar af satsen, hvilka placeras på rotationspressens cylinder. Härtill användas särskilda arbetare, stereotypörer. Dessutom sysselsätta många tryckerier galvanisörer, hvilka på galvanoplastisk väg åstadkomma de för illustrationer m. m. nödvändiga klichéerna. Slutligen finnas en hel mängd specialarbetare, hvilkas betydelse växa i proportion till tryckeriets storlek, såsom korrekturläsare, ombrytare, formatpåläggare, bundtmakare, korrekturafdragare, färdiggörare, hvilka senare till den maskinsatta satsen foga rubriker m. m.; maskinskötare; iläggare af papperet vid tryckpressarne, hvilka från början utgjordes af tryckarlärlingar, men alltmer kommit att utgöra en särskild grupp, hvilkens verksamhet i sin tur börjar aflösas af iläggningsmaskinerna; falsare, som vika arken, sedan de kommit från pressen, äfven de under aflösning af särskilda falsningsmaskiner; pappersräknare, pappersskärare m. fl. arbetare, hvilka bruka inbegripas under namnet hjälparbetare. Härtill komma en mängd biträden åt tryckare och stereotypörer m. fl., hvilka äro att anse som ett slags lärlingar. En grupp för sig utgöra naturligtsvis förmännen, faktorerna, som intaga en alldeles särskild ställning.

Alla dessa olika grupper af arbetare måste gifvetvis hafva olika förutsättningar, för att arbetet skall kunna drifvas på det mest tillfredsställande sättet. Sättarne måste sålunda hafva en noggrann kännedom om stafning och grammatiska regler samt för öfrigt en viss allmänbildning för att kunna läsa manuskript fort och flytande. Härjämte erfordras ganska betydande tekniska kunskaper och en rent mekanisk färdighet, som utesluter öfverflödiga rörelser och skänker ett lugnt och fortfärdigt arbetssätt. För civilsättaren är hufvudsaken ett noggrant arbete, sorgfällig utslutning — ordens åtskiljande af typer utan skrifttecken — och förståndig delning af orden, för tidningssättaren skyndsamhet och för accidenssättaren god smak, en viss konstnärlig stilkänsla samt kännedom om alla teknikens medel och finesser. Maskinsättningen fordrar

större intensitet och spänd uppmärksamhet. Tryckaren måste snabbt kunna af afdragen döma, hvilka ändringar som måste göras för att få trycket fullt jämnt, och har dessutom att öfvervaka komplicerade maskiner, hvilkas jämna gång är i hög grad beroende af honom.

Hvad ofvan anförts, torde vara nog för att visa, hvilka svårigheter det måste innebära att i en tariff fastslå lönebestämmelser, som skola passa in på alla dessa förhållanden och hvilka framför allt ej få hindra utvecklingen af aflöningstekniken, ett af de viktigaste medlen för ett godt utnyttjande af arbetskraften. I typograftariffen har man sökt lösa dessa svårigheter genom att fastställa olika löneformer för olika slags arbeten, genom differentieringar i lönesatserna och genom att fastslå endast *minimilöner*, hvarigenom möjlighet lämnats arbetsgifvaren att göra sådana gradationer utöfver tariffens lönebestämmelser, som han kan finna nödiga.

Civilsättarens och tidningssättarens arbete, i den mån det sker för hand, är väl ägnadt att utföras mot viss lön per styck, *ackordlön*. Det är lätt mätbart och kvaliteten af arbetet kan utan svårighet och tidsutdräkt bedömas. Hvarje bokstaf fordrar *ett* grepp af sättaren, och hvarje grepp tar i genomsnitt ungefär samma tid att utföra; antalet satta bokstäfver, tiden för arbetets utförande och arbetsprestationen stå därför i fast proportion till hvarandra. Till grund för beräkningen af arbetslönen för slät sättning har sålunda lagts det antal grepp, som sättarens hand måste utföra för att förflytta stilen från kasten, en pulpetliknande ställning med olika fack för de olika typerna, där stilen förvaras, till vinkelhaken, sättinstrumentet, där typerna sammansättas i vederbörlig ordning.

Denna grund för beräkningen har användts från boktryckarkonstens äldsta tider ända till våra dagar, ehuru sättet för mätningen något varierat. Då antalet satta bokstäfver ej låta sig exakt uppmätas, har man måst försöka sig på olika mätningsmetoder. Sålunda beräknade man till en början medeltalet bokstäfver per ark, en metod som dock led däraf, att utslutningen (se ofvan) kunde godtyckligt förändras, hvilket naturligtvis påverkar bokstafsantalet. Redan tidigt öfvergick man till att efterse, huru stort antal fyrkanter — typer utan skrifttecken, kvadratiska i genomskärning och med stilsortens kägel (typens storlek mellan öfre och nedre ytterlinjen) — som behöfdes för att fylla en rad. Därpå multiplicerades detta antal fyrkanter med antalet rader i arbetet, och ett visst pris åsattes 500 fyrkanter.

År 1856 beslöt Boktryckerisocieteten att i stället för fyrkanter använda bostafven *n*, hvilken i afseende å bredden ansågs vara alfabetets medelbokstaf, en mätningsmetod, som äfven fastslogs i 1872 års tariff. Nämnda bokstaf användes ännu i England liksom bokstafven *m* i Förenta Staterna. I Tyskland infördes 1873 den s. k. *alfabetberäkningen*, d. v. s. raden fullsättes med så många af alfabetets små bokstäfver, som få rum, hvarefter beräkningen sker på samma sätt, som ofvan beskrifvits, och betalningen efter antal bokstäfver. Denna metod förordades af typograferna redan 1872 och utgjorde sedan ett af deras mest framträdande önskemål. Som motivering anfördes, att bokstafven *n* kunde gjutas smalare och bredare, hvarigenom beräkningen blef godtycklig, och att den ej med afseende å bredden vore medelbokstafven. Den omständigheten torde emellertid äfven hafva spelat in, att förhållandet mellan antalet bokstäfver, som få rum på raden, och antalet verkligen satta bokstäfver är för sättaren gynnsammare än förhållandet mellan antalet *n*, som få rum på raden, och antalet satta bokstäfver. 1892 års tariff införde sålunda alfabetberäkningen, men satte priset per 1,000 bokstäfver till 28 öre eller 2 öre lägre än det förut gällande priset per 1,000 *n*, enär som ofvan visats boktryckarne ej ville medgifva någon förhöjning och typograferna ej kunde genomdrifva en sådan. Sedan dess har alfabetberäkningen användts i alla antagna tariffer.

I 1898—1901 års tariffer höjdes i allmänhet grundpriset till 30 öre per 1,000 bokstäfver, i 1901—1902 års tariffer till 35 öre i Stockholm, 32 öre i vissa mellanstäder och 30 öre å öfriga tryckorter. 1903 års aftal behöll detta grundpris och endast för-

ändrade gruppindelningen, hvarvid till grupp A med högsta grundpriset fördes Stockholm och Sundbyberg, till grupp B med mellangrundpriset en del större städer och norrlandsstäderna samt till grupp C med lägsta grundpriset öfriga städer och orter. (Beträffande denna gruppindelning, se närmare bil. 3, s. 288—289.)

Ackordlönen för sättning utgår sålunda numera enligt nedanstående beräkningsskala.

Sättning med afläggning af 1,000 bokstäfver, svensk slätsättning, eller siffror betalas efter följande grundpris:

	Grupp A.	*Grupp B.*	*Grupp C.*
för petit, borgis och korpus kägel	35 öre	32 öre	30 öre
» cicero kägel	37 »	34 »	32 »
» halfcicero, halfmittel och mittel kägel	41 »	37 »	35 »
» halfkorpus kägel	53 »	48 »	45 »
» » » om bredden öfverstiger 24 petit...	58 »	53 »	50 »

Beräkningen af sättning och afläggning, vare sig prosa eller poesi, sker per sida eller vid förrådssättning per 100 rader efter stilens lilla alfabet (28 bokstäfver) enligt följande regel:

abcdefghijklmnopqrstuvxyzåää (för antikva),

abcdefghijklmnopqrstuvxyzåää (för fraktur).

Finnes ej plats i raden för nästföljande bokstaf, insättes ett af stilens smalare tecken, som då räknas som en bokstaf. För sättningen beräknas $^3/_4$ och för afläggningen, återförandet af stilen i kasten, $^1/_4$ af priset. Afläggningen kan disponeras som självständigt arbete och fördelas på samma sätt som manuskript.

De olika grundprisen för olika stilsorter beror därpå, att vid stilsorter med större kägel, såsom cicero, det blir ett större antal sidor att göra färdiga på samma antal bokstäfver, under det att de minsta stilsorterna, såsom halfkorpus, äro svårare att handtera. Det blir därför mellanstilsorterna petit, borgis och korpus, som också äro de mest använda, efter hvilka grundprisen beräknas, hvarefter vanlig förhöjning sker för öfriga stilsorter.

Till dessa grundpris komma procentuella förhöjningar för en del arbeten, som äro mera tidsdödande eller fordra större kvalifikationer. Sådana förhöjningar utgå *enligt tariffen för civilsättning:*

för sättning på smal bredd med 10—80 %, beroende på huru många bokstäfver, som gå in på raden; för sättning med utslutning ej större än $^1/_8$ fyrkant 10 %, $^1/_4$ fyrkant 15 % och $^1/_2$ fyrkant 20 % samt 5 % för förrådssättning och paketafläggning (d. v. s. sättning i kolumner utan uppdelning på sidor och afläggning af stilen, sedan rubriker m. m. uttagits; i båda dessa fall utgår en del »fortel», se nedan);

enligt tariffen för tidningssättning:

för blandad namn-, abbreviations- och siffersättning 50 %, för sättning, i hvilken hufvudsakligast egennamn förekomma i svit 25 %, spaltad sättning 50 %, blandad sättning 25 %, sättning af räkenskapsutföring, en spalt 25 %, mer än en spalt, 50 % och sättning af annons med enkel ram minst 25 %; siffersättning, försvårad genom insättande af smalare tecken (parenteser eller dylikt) 150 %; sättning af tabeller minst 100 %.

enligt båda tarifferna:

för spärrad sättning med 200 %, sättning af främmande språk (germanska och romanska) äfvensom gammalsvenska och landskapsmål efter »skrifvet manuskript» 25 %, efter »tryckt manuskript» 15 %, ren siffersättning 100 % samt sättning efter otydligt manuskript 15 %.

Vid all tidningssättning[1]) på ackord stadgas förhöjning, dels på grund af den

[1]) Med tidningssättning förstås sättning af periodiska skrifter, som utkomma minst en gång i veckan.

mera ojämna arbetstillgången på tidningstryckerierna, dels på grund af det mera brådskande och enerverande arbetet därstädes, som ifråga om morgontidningarna till största delen måste förläggas till natten. Denna förhöjning utgår för tidningar, som utkomma 1 gång i veckan med 5 %, för tidningar, som utkomma 2—5 gånger i veckan, med 10 % i Stockholm och Göteborg samt 5 % i öfriga landet, för dagligen utkommande middags- eller aftontidning och morgontidning, som icke kräfver arbete på natten, med 20 % i Stockholm och Göteborg samt 10 % i öfriga landet och för daglig morgontidning med 30 % i Stockholm och 20 % i öfriga landet, då sådan tidning kräfver arbete på natten.

Dessutom betalas vid civilsättning särskilda pris för linjeramar, textmarginaler, infällda kantrubriker, formatpåläggning, hvarjämte finnes en särskild tariff för ombrytning, d. v. s. satsens fördelning på sidor vid förrådssättning (sättning af kolumner utan viss längd). För enspaltigt format betalas nämligen följande priser: folio 15 öre pr sida, kvarto 10 öre pr sida eller 75 öre pr ark samt oktavo 7 öre pr sida eller 100 öre pr ark. För tvåspaltigt format höjes priset med 50 % och för trespaltigt med 100 %.

Oaktadt dessa utförliga bestämmelser återstå dock många arbeten vid särskildt civilsättningen, såsom blandad sättning, sättning af vetenskapliga afhandlingar, annonser, utföringar, uppställningar, tabeller, matematik och musik samt sättning med osystematisk materiel, sättning af grekiska, hebreiska, orientaliska och slaviska språk samt sådana med lösa accenter eller med för vissa arbeten särskildt gjutna typer, svårare och konstsatta annonser m. m., hvilka icke ansetts kunna tarifferas, och för hvilka måste träffas särskild öfverenskommelse mellan arbetsgifvare och arbetare. Som ledning vid dylika öfverenskommelser ha i 1903 års tariffkommittés beslut införts förut gällande detaljbestämmelser angående dessa arbeten, utan att man dock velat fastslå dem på nytt, och för att försäkra arbetarne mot godtycklighet bestämmer tariffen, dels att sådan öfverenskommelse skall träffas *före* arbetets början, dels att ersättningen för sådant arbete ej skall understiga sättarens medelförtjänst för kalenderår eller tariffens minimilön.

Som af ofvanstående synes, är det egentligen vid den släta, enkla sättningen, som ackordsarbete efter i tariff fastslagna lönesatser är lämpligt. Ju mera invecklad sättningen är, desto svårare blir det att en gång för alla fastslå ackordsprisen och desto större blir möjligheten, att tvist uppstår mellan arbetsgifvaren och arbetaren; aftalet kan ej förutse alla de olika fall, som kunna inträffa.

Det är sålunda vid den släta satsen, som aftalets ackordsbestämmelser hufvudsakligen komma till användning. Arbetslönen blir här vid ackordsarbete direkt beroende af arbetsprestationen, och en af kollektivaftalets nackdelar, normaliseringen af arbetslönen utan hänsyn till arbetarens flit och förmåga, blir undanröjd, på samma gång som arbetaren tillförsäkras den kollektiva öfverenskommelsens fördelar. Någon fara för att arbetaren skulle försumma arbetets kvalitet på kvantitetens bekostnad förefinnes knappast ej heller, dels emedan arbetet i hög grad mekaniserats, dels emedan kvaliteten utan svårighet låter kontrollera sig. Hvad slutligen beträffar det från arbetarhåll ofta anförda skälet, att ackordsarbete skulle gifva anledning till öfveransträngning, förlorar detta sin vikt därigenom att på grund af arbetets lätta mätbarhet arbetsgifvaren utan svårighet kan kontrollera arbetsintensiteten äfven vid tidlön, helst som enligt tariffen hvarje arbetare är skyldig, om så påfordras, att dagligen (eller per vecka) lämna verificerad uppgift på utfördt arbete och den därtill använda tiden. På grund häraf skulle arbetsgifvaren vid tidlön kunna uppdrifva arbetsintensiteten därhän, att arbetaren skulle kunna tvingas lämna samma prestation som vid ackordsarbete, utan att erhålla det tillskott i lönen, som ackordsarbete skulle medföra. Faktiskt blir tidlönen vid slät sättning ej en ren tidlön, utan en mellanform mellan tidlön och ackordlön, som ofta kan medföra ett för arbetaren obehagligt kontrollsystem och ej lämnar honom samma frihet som ackordsarbetet på eget ansvar. Å andra sidan är han vid tidlön garanterad sin jämna inkomst, som ej kan ändras af allehanda störingar i arbetet. På grund af dessa förhållanden

kan man säga, att löneformen vid detta arbete ej spelar någon roll vare sig för arbetsgifvaren eller för arbetaren. Vid blandad sättning eller svårare sats är det däremot, såsom ofvan framhållits, svårt att beräkna arbetet, hvartill kommer, att arbetets kvalitet här spelar en afgörande roll och skulle kunna sättas i fara genom ackordlön. Här är sålunda tidlön lättare att tillämpa.

Man kan alltså säga, att med afseende å löneformen arbetsgifvarens och arbetarens intressen i stort sedt sammanfalla, och det har ej heller i denna fråga förekommit större meningsskiljaktighet arbetsgifvare och arbetare emellan än mellan arbetarne inbördes. Man har bland arbetarne vid diskussionen af denna fråga i allmänhet ej uttalat sig för den ena eller andra löneformen, utan framstält som önskemål, att endast *en* löneform skulle vara rådande vid samma tryckeri.

Som motiv härför har anförts, att då både ackordlön och tidlön förekomma, de arbetare, som arbeta på ackord — beräkningssättarne — skulle dels få arbete, som ej vore så lönande, dels kvantitativt mindre arbete än de, som arbeta på tid, veckopenningssättarne. Det förra klagomålet har sin grund däri, att enligt tradition inom yrket för de ytor, som äro blanka, betalas som för vanlig sättning. Då denna s. k. fortel (från tyska Vortheil) förekommer olika talrikt vid olika arbeten och det gifvetvis är svårt att fördela den fullkomligt jämt på alla sättare, kan denna omständighet gifva anledning till godtycklighet från arbetsgifvarens sida, hvilket hos arbetarne alstrar en viss misstänksamhet, särskildt att veckopenningssättarne skola erhålla arbeten med mera fortel, något som ju kan sägas i viss mån ligga i arbetsgifvarens intresse.

Hvad åter det senare klagomålet beträffar, är orsaken härtill den, att enär det ofta kan vara fördelaktigt för arbetsgifvaren att hålla en stor arbetarstyrka för att snabbt kunna effektuera inkommande order, han skulle kunna, utom en fast stam veckopenningssättare, anställa ett antal arbetare på beräkning, hvilka då finge arbete först i andra hand och sålunda ej komme i tillfälle att förtjäna normal lön. I hvad mån dessa farhågor äro berättigade är svårt att afgöra utan ingående undersökningar; som ett utslag af dem är emellertid att anse tariffens bestämmelse, att å tidningstryckerier i Stockholm, där sättmaskiner användas, skall åt handsättare betalas fast veckolön och å öfriga tryckerier väntpengar efter medelförtjänst, till dess minimilön uppnås. Då vid civiltryckerier mängden af sättmaskinernas arbete utgör $^1/_3$ och däröfver af det inom tryckeriet verkställda sättningsarbetet, betalas väntpengar åt handsättare, då han saknar sysselsättning, efter medelförtjänst till dess minimilön uppnås, eller ock veckolön. Alla dessa omständigheter hafva medverkat till, att sättning på ackord blifvit sällsynt vid tidningstryckerierna och att äfven vid civiltryckerierna tidlönssystemet är det förhärskande; af handsättarne arbeta nämligen endast omkring 30 % på ackord, och inom öfriga arbetaregrupper förekommer ackordsarbetet i mycket liten utsträckning (jfr s. 141 * och tab. 29).

Oaktadt tariffens utförlighet med afseende å bestämmelserna för ackordsarbete är det sålunda icke dessa, som i praktiken äro af den största vikten, utan fastmer tidlönsbestämmelserna. Sådana finnas för samtliga arbetaregrupper, under det att ackordsbestämmelser äro fastslagna endast för handsättare. Vid maskinsättning är nämligen ackordsarbete förbjudet och för öfriga arbeten ställer det sig svårt att fastslå ackordssatser. Så består tryckarens arbete hufvudsakligen i att göra formarna färdiga till tryckning genom att medelst förlappningar, (inpassning af särskildt tillskurna pappersbitar) eller på annat sätt tillse, att trycket blir jämnt, ett synnerligen tidsödande arbete, samt att sköta pressarna. Antalet ark, som tryckes under en viss tid, beror således i hög grad på pressens effektivitet och står ej i direkt proportion till tryckarens förmåga och flit.

Tidlönen utgår enligt tariffen i form af veckopenning, olika för olika arbetaregrupper. Den växlar äfven inom samma arbetaregrupp och är högre för tidningstryckerierna, särskildt då nattarbete fordras, hvarvid den växer i proportion till natt-

arbetets utsträckning. Denna olikhet har samma förklaring, som ofvan lämnats beträffande växlingarna i grundprisen för ackordsarbete mellan civil- och tidningstryckerier. Lägsta veckopenningen för utlärd arbetare är 20 kronor[1]) och utgår till handsättare vid civiltryckerier och tidningstryckerier, där tidningen utkommer 1—2 gånger i veckan, snällpresstryckare, civilstereotypörer, galvanisörer och digelpresstryckare vid finare tryck. Högsta veckopenningen 38 kr. erhåller maskinsättare å daglig tidning vid nattarbete till kl. 3.30 f. m. I öfrigt hänvisas till nedanstående öfversikt, där de olika arbetspecialiteterna äro grupperade efter lägsta veckopenningens storlek *(lokaltillägget oberäknadt)*.

Fack.	Lägsta veckopenning. Kr.
Korrekturafdragare fyllda 20 år och med 2 års anställning	20
Handsättare, Maskinsköterska, Maskinsättare under lärotiden (å civiltryckeri och å tidning), som utk. 1—2 ggr i veckan	20
Snällpresstryckare	20
Civilstereotypörer	20
Galvanisörer	20
Digelpresstryckare vid finare tryck	20
Maskinsättare under lärotiden, maskinsköterska och handsättare å tidning, som utkommer 3—5 ggr i veckan	21
Maskinsättare under lärotiden, maskinsköterska och handsättare å daglig tidning, där nattarbete ej förekommer	22
Maskinsättare under lärotiden, maskinsköterska och handsättare å daglig morgontidning, då arbetet slutar senast kl. 7 e. m.	24
Vid klaviatur till Monotype-maskin anställd utlärd typograf	25
Maskinsättare å civiltryckeri och å tidning, som utkommer 1—2 ggr i veckan	26
Maskinsättare å tidning, som utkommer 3—5 ggr i veckan	27.30
Maskinsättare under lärotiden, maskinsköterska och handsättare å daglig morgontidning, då arbetet slutar senast kl. 11 e. m.	28
Färdiggörare vid sättmaskin, som har dagarbete	28
Rotationstryckare vid dagarbete	28
Stereotypörer » »	28
Färdiggörare vid sättmaskin, som har nattarbete till kl. 11 e. m.	29
Snällpresstryckare å daglig morgontidning med nattarbete	29
Färdiggörare vid sättmaskin, som har nattarbete till kl. 1 f. m.	30
Maskinsättare under lärotiden, maskinsköterska och handsättare å daglig morgontidning, då arbetet slutar kl. 3.30 f. m.	31
Maskinsättare å daglig tidning, som har dagarbete	32
Färdiggörare vid sättmaskin, som har nattarbete till kl. 2 f. m.	32
Rotationstryckare vid nattarbete	32
Stereotypörer vid nattarbete	32
Maskinsättare å daglig tidning, som har nattarbete till kl. 11 e. m.	34
Färdiggörare vid sättmaskin, som har nattarbete till kl. 3.30 f. m.	34
Maskinsättare å daglig tidning, som har nattarbete till kl. 1 f. m.	35
Maskinsättare å daglig tidning, som har nattarbete till kl. 2 f. m.	36
Maskinsättare å daglig tidning, som har nattarbete till kl. 3.30 f. m.	38

[1]) Härvid är dock att märka, att digelpresstryckarne, som åtnjuta en aflöning af 16 kr. i veckan, väl delvis utgöras af tryckarlärlingar, men att ej sällan arbetare kvarstå som digelpresstryckare äfven efter lärlingsåren samt att *lokaltilläggen* (se nedan) ej äro medräknade.

Dessutom förekomma särskilda bestämmelser för lärlingar och biträden. För grofarbetarne vid tryckerierna, de s. k. hjälparbetarne, finnas inga bestämmelser i aftalet; de användas för öfrigt endast i ringa utsträckning och äro ofta ej organiserade. Kvinnorna erhålla enligt tariffen samma lön som männen; några särskilda bestämmelser för dem finnas därför ej. Endast kvinnliga iläggare erhålla lägre betaldt än de manliga, enär de utföra ett mindre tungt arbete.

Alla dessa differentieringar i tidlönen bidraga till att förhindra den normalisering af lönen, som kollektivaftalet lätt medför och som afskär möjligheten att lämpa aflöningen efter arbetarens förmåga och flit. Det förnämsta medlet mot en sådan normalisering är dock, att de i aftalet fastslagna lönerna äro afsedda att vara och i verkligheten också blifva minimilöner, att således endast en nedre gräns sättes genom dessa lönebestämmelser, men att ofvanför denna gräns lönen afpassas efter arbetarnes olika kvalifikationer. Jämföras lönebestämmelserna i 1902 års tariffer med uppgifterna i tab. 28, framgår, att så äfven är förhållandet inom tryckeriindustrien och att lönebildningen öfvervägande är fri ofvanför minimigränsen. Detta är naturligtvis något olika för olika arbetargrupper. Mest oafhängiga af tariffens minimilöner äro lönerna för arbetare, som sysselsättas med kvalitetssättning, finaste sortens tryck o. dyl. Dock må märkas, att samtliga löner i allmänhet sättas i viss proportion till minimilönerna, så att en höjning af dessa visst icke blir utan sin verkan äfven på de höga aflöningarna.

Utom denna differentiering i lönesatser för arbetare inom olika fack har tariffen äfven fastslagit *olika löner för olika tryckorter*. Förut har påpekats, att grundprisen för ackordsarbete varierar för olika orter, alltefter de grupper, under hvilka de i aftalet inordnats. Men äfven tidlönerna hafva satts olika för de olika ortsgrupperna, såsom närmare framgår af bil. 3 (ss. 288—289). Dessutom har sedan gammalt inom yrket vid hvarje kvartal ett tillägg till lönen, s. k. hyrespengar, utgått med viss procent af arbetarens hela förtjänst, och af denna tradition har man begagnat sig för att i form af *lokaltillägg*, högre eller lägre för olika orter, reglera lönenivån inom hela landet. Denna reglering innebär ganska stora svårigheter, då den å ena sidan måste vara baserad på arbetarnes komsumtionsintresse, som fordrar, att lönen afpassas efter lefnadsomkostnaderna, så att reallönen blir ungefär lika för likställda arbetare öfver

Lönesatser enligt 1903 års tarif vid tryckerier å olika orter.

Ortsgrupp.	Antal		Grundpris för ackords-arbete.	Minimilön.	Lokaltillägg.
	arbets-gifvare.	arbetare.	Öre pr 1,000 bokstäfver.	Kronor i veckan.	Proc. af hela arb.-förtjänst.
A. Stockholm och Sundbyberg	75	2,611	35	20-22-24[1])	15
B. 1. Större städer, stora norrlandsstäder m. fl.	62	1,142	32	20-21[1])	15
2. Stora städer, mindre norrlandsstäder m. fl.	69	1,116	32	20-21[1])	10
C. 1. Residensstäd. m. fl.	87	1,074	30	20	10
2. Mindre landsortsstäder m. fl.	69	520	30	20	5
3. Öfriga städer och orter	12	65	30	20	0

[1]) De olika lönesatserna utgå för olika åldersgrupper.

hela riket, å andra sidan på arbetsgifvarnes produktionsintresse, i enlighet hvarmed produktionskostnaderna, af hvilka arbetslönen inom här ifrågavarande industri utgör mer än hälften, ej få alltför mycket afvika från hvarandra på de olika orterna, då ju den interlokala konkurrensen inom vissa grenar af industrien numera är synnerligen liflig, beroende på bl. a. de i förhållande till trycksakernas värde ringa transportkostnaderna.

Grundpris för ackordsarbetet, minimilöner och lokaltillägg komma sålunda enligt tariffen att utgå, på sätt öfversikten å näst föregående sida utvisar.

Närmare uppgifter angående lokaltilläggens storlek på olika orter innehåller bil. 4 (ss. 333—335).

Arbetstiden enl. 1903 års tariff.

Förutom af lönebestämmelser utgöres kollektivaftalets hufvudinnehåll, som ofvan nämnts, af bestämmelser angående *arbetstidens längd* och hvad därmed står i samband.

För civiltryckerier och tryckerier, från hvilka utgifvas icke daglig tidning, är arbetstiden af typograftariffen begränsad till 54 timmar i veckan. Huru denna arbetstid skall fördelas på de olika veckodagarne, därom bestämmer tariffen intet; den endast föreskrifver, att arbetstiden skall förläggas mellan kl. 7 f. m. och kl. 7 e. m. Vid tidningstryckerier med daglig tidning, där arbetet är mera jäktande och där det som ofvan visats ingalunda ligger i arbetsgifvarens intresse att sträcka ut arbetet öfver en lång tid på dygnet, har 8-timmarsdagen genomförts med inräknande däri för maskinsättarne af ett afbrott på minst $^1/_2$ timme. Vid dessa tryckerier har arbetet för en stor del af arbetarne ordnats på skift, hvarför tariffen äfven innehåller bestämmelser rörande skiftindelningen och nattarbetet. Sålunda förbjudes ständigt nattarbete och stadgas, att skiftlagen skola fortgå hel vecka samt växla mellan resp. arbetare. Då skiften äro så anordnade, att arbetet fortgår 7 dagar eller 7 nätter i följd för samma skiftlag, betalas sjunde dagen eller sjunde natten som öfvertidsarbete, men med afdrag, om följande skift omfattar 5 nätter eller 5 dagar, af ordinarie aflöning för en natt eller en dag.

Denna ersättning för arbete å öfvertid utgår för civilsättning, tryckning, stereotypering[1]) och galvanisering med ett tillägg af 50 % under de tre första timmarne efter ordinarie arbetstidens slut äfvensom å sön- och helgdagar till kl. 1 e. m. Annat öfvertidsarbete betalas med 100 % förhöjning utom arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen, som betalas med 150 % förhöjning.

Vid maskinsättning betingar allt slags öfvertidsarbete ett tillägg af 100 %. Vid handsättning å tidning utgår öfvertidsersättningen med 20 öre i halftimmen extra för de tre första timmarne och därefter med 40 öre i halftimmen.

Såsom framgår af tab. 20, spelar öfvertidsarbetet en afsevärd roll inom tryckeriindustrien. Att det vid tidningstryckerierna knappast kan undvikas är påtagligt. För civiltryckerierna däremot har tariffen sökt motverka missbruk af öfvertidsarbetet genom att bestämma, dels att sådant arbete endast får förekomma undantagsvis och sammanlagdt ej, utan ömsesidig öfverenskommelse, mer än 12 timmar i veckan, dels att arbetare, som angifver giltig orsak, icke må förvägras befrielse från öfvertidsarbete och att principalen skall, så vidt ske kan, en half dag i förväg underrätta personalen, huruvida öfvertidsarbete skall förekomma. Vid både civil- och tidningstryckerier skall arbetaren efter öfvertidsarbete åtnjuta en fritid om minst 9 timmar i följd. Försummas den ordinarie arbetstiden, berättigar detta arbetsgifvaren till afdrag på lönen.

Förutom dessa bestämmelser innehåller tariffen stadganden om fridagar, aflöningsdag, ersättning vid olycksfall äfven under den i lagen föreskrifna karenstiden — försäkringsplikt för arbetsgifvaren föreskrifves däremot ej — ömsesidig uppsägningstid på 14 dagar af arbetsaftal, såvida ej skriftlig öfverens-

[1]) För rotationstryckare och stereotypörer utgår tillägget med 100 % äfven å sön- och helgdagar före kl. 1 e. m.

kommelse träffats om längre sådan, om tillvägagångssätt vid arbetares afskedande, förmännens ställning till organisationerna, formulär till arbetsaftal m. m. För närmare upplysning härutinnan hänvisas till själfva aftalet (bil. 4), som äfven i andra afseenden väl förtjänar ett mera ingående studium, än här kunnat komma detsamma till del.

Lärlingsväsendet enl. 1903 års tariff.

Ofvan har skildrats tariffens bestämmelser rörande arbetsvillkoren i egentlig mening. Emellertid har genom typograftariffen äfven reglerats områden utanför de egentliga arbetsvillkorens gräns, nämligen lärlingsväsendet och de nya förhållanden, som införandet af sättmaskinen medfört.

Dessa regleringar äro emellertid ej att betrakta som fristående från tariffen i öfrigt, utan har ett af hufvudmotiven för deras genomdrifvande snarast varit, att man ansett dem nödvändiga för den reglering och höjning af lönenivån, som åtminstone för arbetarne utgjort tariffens hufvudsakliga ändamål. De utgöra nämligen först och främst ett försök att begränsa tillgången på arbetskraft inom yrket och på så sätt utöfva inflytande på lönenivån, ett försök som har stora utsikter att lyckas just inom typografyrket, hvilket fordrar synnerligen kvalificeradt arbete och hvad tidningstrycket beträffar har en lokalt begränsad marknad. Förutom detta hufvudmotiv för regleringen af lärlingsförhållandena bör dock äfven framhållas hänsynen till lärlingarne själfva, deras utbildning och möjligheten för dem att erhålla anställning som utlärda.

Under förra hälften af 1800-talet, när läskunnigheten blifvit allmän och sålunda en af yrkets speciella kvalifikationer bortfallit samt det bl. a. genom tryckmaskinernas införande blifvit särskildt ekonomiskt fördelaktigt för arbetsgifvaren att använda minderåriga till en hel del arbeten, som förut ingått i den utlärdes göromål, intogs en mängd lärlingar i yrket, hvilket föranledde upprepade klagomål från konstförvandtskapet, ehuru utan att medföra något resultat.

Frågan var äfven före på så godt som alla Typografförbundets möten, men först 1898 började man underhandlingar med arbetsgifvarne om ett lärlingsaftal. I januari 1900 tillsatte styrelserna för Typografförbundet och Boktryckareföreningen en gemensam kommitté för att utarbeta ett förslag till sådant aftal. Detta förslag, som bl. a. innehöll ett lärlingsregulativ, d. v. s. bestämmelser om proportionen mellan antal lärlingar och utlärde, antogs i oktober s. å. af de båda organisationernas styrelser att gälla för Stockholm. Angående lärlingsbestämmelser för landsorten träffades däremot ingen öfverenskommelse mellan organisationerna, utan genomdref Typografförbundet på egen hand lärlingsaftalets antagande på den ena orten efter den andra. I juli 1901 hade sålunda detta aftal införts på 56 tryckorter, hvarvid konflikt endast uppstått i två städer, där massuppsägning af de utlärde användes som påtryckningsmedel, ett förfarande, som emellertid möttes af starka protester, då det skedde under sättare- och tryckareaftalens giltighetstid.

På grundvalen af nämnda aftal infördes i senare tariffer lärlingsbestämmelser utan större meningsskiljaktigheter.

Denna reglering af lärlingsväsendet innebär för det första, såsom ofvan nämnts, en begränsning af lärlingsantalet på så sätt, att om tillgång på utlärda arbetskrafter förefinnes[1]), antalet lärlingar på hvarje tryckeri begränsas i fråga om

sättarlärlingar				snällpresstryckarlärlingar			
till 1	för	1— 2	sättare	till 1	för	1— 3	tryckare
» 2	»	3— 4	»	» 2	»	4— 8	»
» 3	»	5— 8	»	» 3	»	9—15	»
» 4	»	9—12	»	» 4	»	16—20	»
» 5	»	13—18	»				
» 6	»	19—25	»				

[1]) Brist på utlärda arbetskrafter anses föreligga, när Sv. typografförbundets platsanskaffningsbyrå icke kan gifva anvisning på lämpliga utlärda arbetare.

samt i tryckerier med större antal sättare eller tryckare till en sättarlärling för hvar sjätte sättare och en tryckarlärling för hvar tionde tryckare utöfver ofvan uppgifna antal. Vidare fastställes minimiåldern vid inskrifningen till 16 år och minimiåldern vid utskrifningen ur läran till 20 år[1]), lärotiden begränsas till 4 år och som kompetensvillkor vid inskrifningen fordras intyg om fullgod folkskolebildning och friskbetyg, hvarjämte föreskrifves, att lärling första året af sin lärotid skall stå under fackmans ledning. Om utbildningen i öfrigt finnas inga bestämmelser. Arbetsvillkoren äro ungefär desamma som för utlärda arbetare utom beträffande lönen, som af naturliga skäl måst sättas lägre. Den utgår med olika belopp alltefter det antal år, som lärlingen fullgjort af lärotiden. Tariffen meddelar dessutom formulär till lärlingskontrakt, hvilket återfinnes i bil. 3, s. 299.

Antal utlärda arbetare och lärlingar vid tryckerierna under åren 1856, 1883, 1902 och 1907.[2])

År.	Ort.	Antal			
		tryckerier.	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.
1856	Stockholm	30	218	165	*76*
1883	Stockholm	32	627	240	38
	Landsorten.....	154	893	598	67
	Tillsammans	186	1,520	838	*55*
1902	Stockholm	72	918	134	15
	Landsorten.....	254	1,549	812	52
	Tillsammans	326	2,467	946	*38*
1907	Stockholm	83	2,043	356	15
	Landsorten	396	3,100	953	31
	Tillsammans	479	5,143	1,309	*25*

Som af ofvanstående öfversikt framgår, har proportionen mellan antalet lärlingar och antalet utlärda varit i stadigt sjunkande, under senare tider till och med i oroväckande grad. Lärlingsregulativet synes sålunda vara ganska onödigt, i den mån det afser en begränsning af lärlingsantalet inom yrket i allmänhet. Däremot kan det vara af betydelse för enstaka, smärre arbetsgifvare. Att det bidragit till nedgången i lärlingsantalet är föga troligt. Denna nedgång ägde rum, redan innan lärlingsregulativet infördes, och torde närmast bero därpå, att det numera ställer sig ekonomiskt ofördelaktigt för de större arbetsgifvarne att upplära lärlingar. De sysslor, till hvilka man förut använde lärlingar, skötas numera af arbetare, enkom anställda för detta ändamål, såsom digelpresstryckare och iläggare, eller af maskiner. Vid de större tryckerierna, särskildt tidningstryckerierna, förekomma därför i allmänhet ej längre några lärlingar.

[1]) Digelpresstryckare- och iläggarelärlingar dock till resp. 15 och 17 år.

[2]) Uppgifterna för åren 1856 och 1883 äro hämtade ur Konstförvandtskapets matrikel samt Nordin och Klemming a. a.

Det är vid småtryckerierna och de mindre landsortstryckerierna, där man ännu ej öfvergått eller öfver hufvud ej är i stånd att öfvergå till ett fullt utnyttjande af den moderna tekniken, som det är fördelaktigt för arbetsgifvaren att anställa lärlingar, och för dessa mindre tryckerier tillåter lärlingsregulativet ett proportionsvis större antal lärlingar än för de stora tryckerierna. Inom dessa smärre landsortstryckerier och framför allt från dem, som ej godkänt tariffen, kommer sålunda en relativt större del af lärlingarne att rekryteras.

Att så är fallet framgår med önskvärd tydlighet af följande tabellariska öfversikter.

Antalet utlärda arbetare och lärlingar vid tryckerierna år 1907.

A) *Vid tryckerier af olika storlek.*

Företag med ett arbetarantal af	Tryckerier, som godkänt tariffen.			Tryckerier, som ej godkänt tariffen.			Samtliga tryckerier.		
	Antal			Antal			Antal		
	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.
0—4	91	45	*49*	89	43	*48*	180	88	*49*
5—9	464	172	*37*	52	26	*50*	516	198	*38*
10—15	797	253	*32*	68	37	*54*	865	290	*34*
16—30	1,060	311	*29*	41	11	*27*	1,101	322	*29*
31—50	604	146	*24*	—	—	—	604	146	*24*
51—100	781	129	*17*	—	—	—	781	129	*17*
Öfver 100	1,096	136	*12*	—	—	—	1,096	136	*12*
	4,893	**1,192**	*24*	**250**	**117**	*47*	**5,143**	**1,309**	*25*

B) *Vid tryckerier å orter af olika storlek.*

Orter med ett invånarantal af	Tryckerier, som godkänt tariffen.			Tryckerier, som ej godkänt tariffen.			Samtliga tryckerier.		
	Antal			Antal			Antal		
	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.	utlärda.	lärlingar.	lärlingar på 100 utlärda.
Under 1,000	23	11	*50*	36	13	*45*	59	24	*47*
1—2,000	59	29	*49*	28	12	*43*	87	41	*47*
2—5,000	384	131	*34*	7	5	*71*	391	136	*35*
5—10,000	428	154	*36*	40	20	*50*	468	174	*37*
10—20,000	537	137	*26*	29	17	*59*	566	154	*27*
20—30,000	401	120	*30*	16	6	*38*	417	126	*30*
30—75,000	354	130	*37*	8	1	*13*	362	131	*36*
Öfver 75,000	2,707	480	*18*	86	43	*50*	2,793	523	*19*
	4,893	**1,192**	*24*	**250**	**117**	*47*	**5,143**	**1,309**	*25*

Någon fara för en öfverbefolkning af yrket på grund af ett alltför stort antal lärlingar föreligger sålunda icke, snarare tvärtom. Däremot har under det sista årtiondet en möjlighet förelegat, att öfverflöd på arbetskraft med åtföljande arbetslöshet skulle inträffa genom sättmaskinens införande.

Sättmaskinens betydelse.

Under det att andra grenar af yrket, såsom tryckningen, undergått den vanliga utvecklingen från handarbete till maskindrift, stod sättarens arbete ännu i slutet af 1800-talet i hufvudsak kvar på samma ståndpunkt som på 1500-talet. Flera försök, bl. a. af svensken Lagerman, hade gjorts att införa maskinen på detta område, men utan resultat. Först med införandet af radgjutningsmaskinen, uppfunnen af den tyskfödde amerikanen Mergenthaler, har maskinen börjat undantränga handarbetet inom sättningen. Genom anslag på ett tangentbord lösgöres matriser, små mässingsskifvor, som tjänstgöra som gjutformar, hvilka ordnas till en rad, och föras fram till ett gjutinstrument, bakom hvilket befinner sig en panna med smält metall. Matriserna återföras till toppen af maskinen, och den kompakta typraden afputsas mellan knifvar samt föres till skeppet. De radgjutningsmaskiner, som funnit användning i Sverige, äro Linotype och Typograph. Dessutom hafva nyligen införts Monolinemaskiner, hvilka arbeta efter samma hufvudprinciper, som ofvan skildrats, men äro olika byggda, samt Lanston monotype maskinen, som gjuter lösa typer och där tangentbordet skilts från gjutmaskinen och utgör en särskild skrifmaskin. De båda sistnämnda maskinerna hafva ännu ej funnit någon större användning i Sverige, hvarför de ej medtagits i nedanstående öfversikter och beräkningar.

Den första radgjutningsmaskinen infördes i Sverige 1898. Sedan har afsättningen af dessa maskiner år från år ökats, och man kan ej anse perioden för sättmaskinens införande och första utbredning ännu afslutad.

Antalet i Sverige försålda sättmaskiner under åren 1898—1907 framgår af följande tablå.[1])

Antal försålda maskiner.

År.	Typograph.	Linotype.	Tillsammans.
1898	—	2	**2**
1899	—	14	**14**
1900	13	5	**18**
1901	12	14	**26**
1902	21	9	**30**
1903	16	7	**23**
1904	16	20	**36**
1905	15	15	**30**
1906	10	22	**32**
1907	21	21	**42**
Summa	**124**	**129**	**253**

Angående Linotypemaskinens effektivitet ha statistiska uppgifter erhållits från ett tidningstryckeri i Stockholm. Tyvärr har ett större materiel ej kunnat erhållas, men då ifrågavarande tryckeri torde få anses som fullt representativt för de större tidningstryckerierna, böra ifrågavarande uppgifter, i all synnerhet som de öfverensstämma med å andra tryckerier gjorda iakttagelser, kunna tillmätas en viss betydelse.

Af anförda uppgifter framgår, att antalet satta typer per timme och sättmaskin uppgingo i medeltal vid bemälta tryckeri för år 1905 till 6,623·14, år 1906 till 6,101·85 och år 1907 till 6,068·62, hvilket egendomligt nog visar ett stadigt sjunkande i produktiviteten, ehuru man kunde haft anledning vänta, att maskinsättaren skulle vara i stånd att afvinna maskinen bättre resultat, ju större vana han erhållit att begagna densamma.

[1]) Uppgifterna äro benäget meddelade af samtliga importörer af sättmaskiner.

Enligt uppgift kan på maskinen Typograph sättas omkring 5,500 bokstäfver i timmen. Tariffen föreskrifver, att en sättare, som efter 4 månaders lärotid vid sättmaskin sätter 6,500 bokstäfver på Linotype och 4,000 på Typograph erhåller fast anställning som maskinsättare. Detta borde alltså kunna anses som minimiprestationer vid resp. maskiner. Att maskinsättaren i verkligheten sätter mindre än detta kvantum på Linotype, framgår af ofvan meddelade uppgifter, och man torde kunna antaga, att samma orsaker, som medfört denna minskning, förefinnes äfven vid sättningen å Typograph.

Då en handsättare sätter omkring 1,400 bokstäfver i timmen i medeltal, blir alltså beräkningen, att en Typographmaskin skulle göra samma arbete som 3 handsättare, något för hög, men däremot beräkningen af Linotypemaskinens prestationsförmåga, såsom motsvarande 4 handsättares arbete, möjligen något för låg. Dessa beräkningar torde sålunda i någon mån utjämna hvarandra och komma i det följande att användas.

Antagas samtliga sedan 1898 försålda sättmaskiner fortfarande vara i verksamhet, skulle år 1907 124 Typograph- och 129 Linotypemaskiner ha kunnat försatt sammanlagdt 888 handsättare ur arbete. Härtill kommer, att vid flertalet sättmaskiner arbetas på skift, hvilket i hög grad ökar maskinens produktivitet, hvaremot en minskning måste beräknas på grund af den förkortning i arbetstiden, som ägt rum efter maskinens införande. Med tagen hänsyn till dessa båda faktorer kan man beräkna det antal handsättare, som genom sättmaskinerna skulle kunna hafva försatts ur arbete, till omkring 1,000. Då typografkåren i sin helhet i Sverige uppgår till omkring 7,000, skulle man sålunda kunnat vänta sig synnerligen svåra rubbningar på arbetsmarknaden inom yrket med åtföljande arbetslöshet under tioårsperioden 1898—1908. Kostnaderna per medlem i Typografförbundet för af förbundet utbetaldt arbetslöshets- och reshjälpsunderstöd (återgifna ofvan, s. 175*) gifva emellertid ej på något sätt vid handen, att något dylikt inträffat. Om man bortser från gjorda förhöjningar i understödet, följa dessa kostnader de allmänna konjunkturerna, men synas ej på något sätt påverkade af sättmaskinens införande. Hvar kan orsaken sökas till detta förhållande? Först och främst däri, att under det senaste decenniet med få afbrott rådt goda tider, hvilket återverkat äfven på tryckeriindustrien. Men dessutom hafva de billigare produktionskostnader, som sättmaskinen medfört, åstadkommit en afsevärd ökning i sättningen. De hafva nämligen möjliggjort en mångdubbling af tidningarnes omfång och öfverhufvud medfört en storartad ökning i kvantiteten tryckalster. Boktryckeriernas sammanlagda produktionsvärde steg sålunda från 9,506,710 kr. år 1898 till 17,892,770 kr. år 1907.

Att öfvergången från hand- till maskinarbete skedde utan afsevärda störingar berodde emellertid ej endast på dessa gynnsamma yttre omständigheter utan äfven på en målmedveten och framgångsrik reglering af öfvergångsförhållandena genom tarifferna, en reglering, som saknar motstycke inom någon annan industri.

Denna reglering började omedelbart efter sättmaskinens införande i vårt land. Redan 1898—99 års tariffer innehöllo en del provisoriska bestämmelser angående maskinsättning, men den första detaljerade regleringen skedde 1901 för stockholmstryckerierna. De principer, som här fastslogos, upptogos i hufvudsak i följande tariffer.

I stället för att, såsom ofta varit fallit inom andra näringsgrenar, drifva maskinerna med olärd, lågt aflönad arbetskraft, och låta de gamla yrkesarbetarne konkurrera med maskinerna, sattes genom dessa tariffer maskinsättarlönerna högre än handsättarnes gamla löner, och handsättarne bereddes på allt sätt tillfälle att öfvergå till maskinarbetare. Endast utlärda handsättare få sålunda enligt tariffen erhålla fast anställning som maskinsättare. Härmed var möjligheten att använda lärlingar eller utom yrket stående arbetare utesluten, på samma gång som det fastslagits, att maskinsättarne skulle rekryteras från yrkets förutvarande arbetare. Man har emellertid ej inskränkt sig härtill, utan velat undvika till och med lokala rubbningar af arbets

kraften, och har därför föreskrifvit, att vid maskins införande maskinsättaren om möjligt skall tagas af förut befintlig personal, en möjlighet som i de flesta fall torde vara svårt att bestrida. Härtill kommer, att enligt de för alla facken gemensamma bestämmelserna arbetsgifvaren vid minskning af personalen skall taga hänsyn utom till skicklighetsgraden, något som oftast torde vara svårt att bestämdt påvisa och som är beroende af subjektivt omdöme, äfven till ålder i kondition, hvilket däremot är lätt att konstatera, hvadan hans val sålunda är ganska begränsadt, när han bestämmer sig för att införa maskin och upplära maskinsättare. Då under lärotiden, som utgör minst tre och högst fyra månader, minimilönen för maskinsättarlärlingen enligt tariffen är lika med minimilön för utlärd handsättare, innebär ett dylikt upplärande dessutom en afsevärd kostnad för arbetsgifvaren, som han ej gärna ånyo vill ådraga sig. Någon fara för att för många maskinsättare skulle uppläras föreligger sålunda icke, snarare tvärtom.

Slutligen har arbetstiden ytterligare afkortats för maskinsättarne, en åtgärd som motiverats därmed, att maskinsättning är mera ansträngande än handsättning. Då sättmaskinerna i allmänhet förekomma vid tidningssätterierna, har detta typografernas önskemål ganska lätt kunnat genomföras, enär som ofvan anförts tidningarna ha mindre behof af en uttänjd arbetstid. Samma motiv har framförts vid frågan om löneformen. Den svenska typograftariffen föreskrifver i motsats till flera utländska typograftariffer tidlön för maskinsättarne och ej ackordlön, hvilken senare löneform enligt sättarnes mening skulle kunna medföra öfveransträngning. Olika löneklasser beroende på olika prestationer, en form som 1901 års tariff upptog, eller minimiprestationer för erhållande af tariffens löner finnas ej föreskrifna i aftalet. I detta finnes fastställd endast en veckopenning, olika för olika orter eller för olika grupper af tryckerier, beroende på nattarbetets längd eller det antal gånger tidningen utgifves i veckan.

De för regleringen af öfvergångsperioden nödvändiga inskränkningarna i arbetsgifvarens rätt att antaga och afskeda arbetare jämte anförda brist på smidighet i lönetekniken medför en möjlighet från arbetarnes sida att inskränka sättmaskinernas effektivitet, något som ej heller synes vara uteslutet i betraktande af de siffror, som ofvan meddelats angående sättmaskinens möjliga och faktiskt förefintliga prestationsförmåga och den mycket utbredda missuppfattningen, att arbetaren genom ett fullt utnyttjande af sin arbetskraft beröfvar sina kamrater arbetstillfällen.

Sättmaskinerna förekomma som sagdt hufvudsakligen på tidningstryckerierna, ett förhållande, som bidragit till möjligheten att genomdrifva den ofvan skildrade regleringen, enär inom denna del af yrket organisationerna äro starkast. Denna reglering har dock ej genomförts uteslutande på grund af organisationernas makt, utan har dess viktigaste bestämmelse, nämligen att endast utlärda handsättare få användas vid sättmaskinerna, sitt ekonomiska berättigande äfven däri, att så godt som hvarje del af den kunskap, som handsättaren förvärfvar, med undantag af kännedomen om de olika typlådornas läge i kasten, kommer till nytta vid sättmaskinsarbetet. Häri ligger förklaringen till, att denna bestämmelse kunnat upprätthållas i den utsträckning som skett.

Till typograftariffen är fogad en tariff för *stilgjutare* (se bil. 4, ss. 316—331) med särskilda lönebestämmelser, bl. a. en utförlig ackordsprislista, men med i öfrigt likartade stadganden som i typograftariffen. Till grund för stilgjutartariffen har lagts den för stilgjuterierna i Berlin från den 1 juli 1901 gällande tariffen. Vidtagas ändringar i denna tariffs ackordpriser, tillämpas dessa samtidigt vid stilgjuterierna i Sverige.

1908 års tariff.

Sedan förestående redogörelse utarbetats, hafva *nya tariffer för typografiska yrkena i Sverige* antagits af Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska typografförbundet att gälla från och med den 1 januari 1909 till den 1 januari 1913 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda.

Dessa tariffer äro uppställda i hufvudsakligen samma form som 1903 års tariffer och hafva här i de punkter, där några reella skiljaktigheter förekomma, intagits som *bil. 5* (sid. 337—349), till hvilken torde få hänvisas för erhållande af en mera i detalj gående kännedom om de nya tariffbestämmelserna. För de viktigaste förändringarna rörande arbetslöner, arbetstid *m. m.* skall i det följande en kort redogörelse lämnas.

I fråga om *arbetslönerna* märkes först, att lokaltilläggen försvunnit och uppgått i de fasta veckolöns- och beräkningssatserna, hvilka ställts olika inom de sex aflöningsklasser, hvari rikets tryckorter uppdelats (se bil. 5, sid. 337). Däremot har införts en bestämmelse om, att 15 % af veckoinkomsten skola innestå som hyresbidrag och utbetalas vid kvartalets slut eller, på orter där hyrorna allmänneligen betalas månadsvis, vid månadens slut. Vid afflyttning utbetalas till arbetaren det innestående beloppet, för såvidt stadgad uppsägningstid iakttagits.

Äfven en annan förändring rörande aflöningssystemet torde böra omnämnas. Enligt 1903 års tariffer tillkommo vid tidningssättning, utöfver de fastställda grundprisen, en viss procent, växlande mellan 5 och 20 % för olika slag af tidningar, med förhöjning för Stockholm och Göteborg (10—30 %). Dessa bestämmelser, liksom själfva grundprisen för tidningssättning, äro nu borttagna och i stället gäller, att *tidningssättning* (liksom civil förrådssättning, hvilken äfvenledes beräknas pr 100 rader) *betingar 10 % tillägg å de för civilsättning gällande grundpriserna.*

Därjämte må påpekas, att ersättning för ordinarie kvälls-, natt- och söndagsarbete å daglig morgontidning ej vidare ingår i vecko- och beräkningslönesatserna, utan utgår därutöfver med särskilda fixa belopp, olika i olika aflöningsklasser.

Till fullständigande af det nya aftalet hafva (i lärlingstariffen) införts lönebestämmelser äfven för *hjälparbetare* (se bil. 5, sid. 347), hvilka ej voro medtagna i 1903 års tariffer.

I det stora hela har genom de nya tarifferna en förhöjning af lönerna ägt rum, hvilken för vissa grupper varit rätt afsevärd. För närmare belysande af, huru denna förhöjning verkat inom de olika yrkesgrupperna, hafva i efterföljande tab. litt. AA (sid. 206 *—207 *) sammanförts uppgifter om *vecko- och beräkningslönerna enligt såväl 1903 års tariff (hvarvid lokaltillägget inberäknats) som enligt 1908 års tariff.* Någon särskild kommentar till anförda tabell har ej ansetts behöflig.

I anmärkningarna till nyssnämnda tabell har meddelats upplysning om den extra ersättning, som enligt 1908 års tariff tillkommer vissa arbetaregrupper vid daglig morgontidning för *ordinarie kvälls-, natt- och söndagsarbete.* För sättare, korrekturafdragare och färdiggörare å dylik tidning har därjämte införts den bestämmelsen, att då två kvälls- eller nattskift följa på hvarandra utgår särskild ersättning (jfr § 26 i tariffen för tidningssättning, bil. 5, s. 340.)

Frågan huruvida — vid sådan indelning af arbetsveckorna, att under en vecka förekomma mera än 48 ordinarie arbetstimmar utan mellanliggande ledighetsdygn — *särskild ersättning skall utgå för 7:de dagen eller natten,* har i den nya tariffen afgjorts så, att timmarna öfver den ordinarie veckoarbetstiden skola betalas som öfvertid, dock med afdrag enligt ordinarie lön för det antal timmar, hvarmed under närmaste veckan ordinarie arbetstiden understiger 48 tim.

Med afseende på *öfvertidsarbetet* har införts en ny allmän bestämmelse, nämligen att då öfvertidsarbete förrättas utan anslutning till ordinarie arbetstid, begärda måltidsraster oberäknade, och icke upptager mer än 4 timmar, utgår en extra ersättning af öfvertidsbetalning för 1 timme. Därjämte hafva för civilhandsättare m. fl. arbetsgrupper till de förutvarande bestämmelserna angående ersättning för öfvertidsarbete fogats

följande, nämligen 1) att *allt* öfvertidsarbete å sön- eller helgdag (således äfven före kl. 1 e. m.) betalas med 100 % förhöjning; 2) att samma förhöjning betalas för öfvertidsarbete å 1 maj; samt 3) att öfvertidsarbete jämväl å midsommarafton och julafton betingar 150 % tillägg.

Väntpenningssystemet har i den nya tariffen utsträckts att gälla civilhandsättare på beräkning i allmänhet samt beräkningsarbetare å stilgjuterier, och äfven beträffande beräkningssättare å tidningstryckerier har det fått en mera omfattande tillämpning.

Under den näst föregående tariffens giltighetstid infördes i landet en ny sättmaskin, *Lanstons Monotype,* som afviker från öfriga sättmaskiner därutinnan, att tangentbordet skilts från gjutmaskinen och utgör en särskild skrifmaskin, hvilken vanligen skötes af typografiskt icke utlärda kvinnor. Med anledning häraf har i den nya tariffen för maskinsättning införts den bestämmelsen, att lägsta veckolön för sättare vid klaviaturen till Lanstons Monotype skall vara lika med lägsta veckolön för handsättare enligt resp. tariffer. För andra, som eventuellt anställas vid klaviaturen, är lägsta veckolön lika med lägsta veckolön för sättarelärling i 4:de läroåret. För alla nya sättmaskiner, som införas, skall gälla som grundprincip, att endast utlärda sättare erhålla anställning vid klaviatur och gjutmaskin.

Hvad beträffar *arbetstiden*, må framhållas, att bestämmelserna om skiftindelning vid tidningstryckerierna blifvit förtydligade. Särskildt kan omnämnas, att i tarifferna för tidningssättning och maskinsättning införts det stadgande, att kvälls- eller nattskift skall i regel efterföljas af dagskift. Men för att tillgodose tidningarnas praktiska behof har tillika införts den bestämmelsen, att *två* kvälls- eller nattskift kunna få följa på hvarandra med särskild ersättning, hvarom i det föregående talats.

I *lärlingstariffen* har vidtagits den ändringen, att lärotiden för samtliga snällpresstryckarelärlingar satts till 3 år, hvarjämte bestämmelsen om yngre biträdes inskrifning förtydligats därhän, att sådant biträde icke får användas till arbete vid kast eller press tidigare än 3 månader före den dag han kan som lärling inskrifvas.

I det nya aftalet har uttryckligen stadgats, att alla i tarifferna omnämnda arbetare böra vara *sjuk- och olycksfallsförsäkrade;* och skall olycksfallsersättning under karenstiden utgå med 2 kr. om dagen. Premie för sjukförsäkring och försäkring mot olycksfall utom arbetet erlägges af arbetare, premie för olycksfall i arbetet af arbetsgifvaren.

Förbudet mot lockout och strejk under tariffernas giltighetstid har förtydligats och utsträckts att omfatta jämväl *bojkott och blockad.*

Slutligen må påpekas, att arbetsgifvarna, som önskade få timlönsystemet infördt i de nya tarifferna, dock gingo in på *veckolönsystemets* bibehållande, men endast mot villkor af följande stadgande, hvilket intogs som en särskild punkt i tariffkommitterades beslut, nämligen: »För bibehållande af veckolönsystemet har uppställts och antagits det villkor, att å civiltryckerier personalen är skyldig, därest sådant af arbetsgifvaren påfordras, att i sina aflöningsräkningar för hvarje arbete angifva använd tid och däråt belöpande af arbetsgifvaren uppgifven timpenning.»

Riksaftal för kemigraferna.

Hvad beträffar de *kemigrafiska yrkena*, träffades i slutet af år 1907 mellan Grafiska reproduktionsanstalternas förening och Svenska typografförbundet ett riksaftal,[1] afsedt att träda i kraft den 1 januari 1908 och att gälla i fyra år, d. v. s. till och med den 31 dec. 1911, med sex månaders ömsesidig uppsägningstid.

De viktigaste bestämmelserna angående arbetstid och arbetslöner enligt anförda aftal äfvensom antalet däraf berörda arbetsgifvare och arbetare framgår af efterföljande tabellariska öfversikt (sid. 208*).

[1]) Aftryckt i »Arbetsstatistik V. Kollektivaftal ang. arbets- och löneförhållanden i Sverige, II», (sid 256–260).

ab. litt. AA. Arbetslöner enligt 1903 års tariff (inberäknadt lokaltillägg) och enligt 1908 års tariff.

Arbetsspecialitet.	Klass 6.		Klass 5.		Klass 4.		Klass 3.		Klass 2 B.		Klass 2 A.		Klass 1.	
	1903	1908	1903	1908	1903	1908	1903	1908	1903	1908	1903	1908	1903	1908
A) Tid- (vecko-) löner (i kr.)	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Handsättare, civil-, snällpresstryckare:														
de 2 första åren	20: —	22: —	21: —	23: —	22: —	24: 50	22: —	24: 50	23: —	26: —	23: —	26: —	23: —	26: —
de 2 därpå följande	20: —		21: —		22: —		23: 10	26: —	24: 15	27: 50	24: 15	27: 50	25: 30	28: —
därefter	20: —		21: —		22: —		23: 10		24: 15		24: 15		27: 60	30: —
Korrekturafdragare	20: —	21: —	21: —	22: —	22: —	23: —	22: —	24: —	23: —	25: —	23: —	25: —	23: —	26: —
Handsättare å tidn., utk. 1 à 2 ggr. i veckan	20: —	22: —	21: —	23: —	22: —	24: 50	23: 10	26: —	24: 15	27: 50	24: 15	27: 50	27: 60	30: —
» » » » 3 à 5 » » »	21: —	23: —	22: 05	24: —	23: 10	25. 50	24: 20	27: —	25: 30	28: 50	25: 30	28: 50	27: 60	31: —
» » dagl. aftontidning	22: —	24: —	23: 10	25: —	24: 20	26: 50	25: 30	28: —	26 45	29: 50	28: 75	29: 50	29: 90	32: —
» » dagl. morgontidning, där arbetet slutar senast kl. 7[1])	24: —	24: —	25: 20	25: —	26: 40	26: 50	27: 50	28: —	28: 75	29: 50	31: 05	29: 50	32: 20	32: —
» » » » mellan kl. 7 o. 11[1])	26: —	24: —	27: 30	25: —	28: 60	26: 50	29: 70	28: —	31: 05	29: 50	33: 35	29: 50	34: 50	32: —
» » » » senast kl. 11[1])	28: —	24: —	29: 40	25: —	30: 80	26: 50	31: 90	28: —	33: 35	29: 50	35: 65	29: 50	36: 80	32: —
» » » » mellan kl. 7 o 3,30[1])	27: 50	24: —	28: 87	25: —	30: 25	26: 50	31: 35	28: —	32: 77	29: 50	35: 65	29: 50	36: 80	32: —
» » » » senast kl. 3,30[1])	31: —	24: —	32: 55	25: —	34: 10	26: 50	35: 20	28: —	36: 80	29: 50	40: 25	29: 50	41: 40	32: —
Korrekturafdragare, dag, vid fyllda 20 år	20: —	19: —	21: —	20: —	22: —	21: —	22: —	22: —	23: —	23: —	23: —	23: —	23: —	24: —
» » » » » 22 »	20: —	21: —	21: —	22: —	22: —	23: —	22: —	24: —	23: —	25: —	23: —	25: —	23: —	26: —
» natt och dag, vid fyllda 20 år[1])	22: —	19: —	23: 10	20: —	24: 20	21: —	24: 20	22: —	25: 30	23: —	25: 30	23: —	25: 30	24: —
» » » » » » 22 »[1])	*22: —*	*21: —*	*23: 10*	*22: —*	*24: 20*	*23: —*	*24: 20*	*24: —*	*25: 30*	*25: —*	*25: 30*	*25: —*	*25: 30*	*26: —*
» natt » » 20 »[1])	24: —	19: —	25: 20	20: —	26: 40	21: —	26: 40	22: —	27: 60	23: —	27: 60	23: —	27: 60	24: —
» » » » 22 »[1])	24: —	21: —	25: 20	22: —	26: 40	23: —	26. 40	24: —	27: 60	25: —	27: 60	25: —	27: 60	26: —
Maskinsättare å tidn., utk. 1 à 2 ggr i veckan	26: —	26: —	27: 30	27: —	28: 60	28: 50	30: 03	30: —	31: 39	31: 50	31: 39	31: 50	32: 89	34: —
» » » » 3 à 5 » » »	27: 30	28: —	28: 66	29: —	30: 03	30: 50	31: 46	32: —	32: 89	33: 50	32: 89	33: 50	35: 88	36: —
» » dagl. tidn., där arbetet slutar senast kl. 7	32: —	32: —	33: 60	33: —	35: 20	34: 50	35: 20	36: —	36: 80	37: 50	36: 80	37: 50	39: 10	40: —
» » » » mellan kl. 7 och 3,30[1])	35: —	32: —	36: 75	33: —	38: 50	34: 50	38: 50	36: —	40: 25	37: 50	40: 25	37: 50	42: 55	40: —
» » » » senast kl. 3,30[1])	38: —	32: —	39: 90	33: —	41: 80	34: 50	41: 80	36: —	43: 70	37: 50	43: 70	37: 50	46: —	40: —
Färdiggörare » » » » » 7[1])	28: —	28: —	29: 40	29: —	30: 80	30: 50	30: 80	32: —	32: 20	33: 50	32: 20	33: 50	36: 80	36: —
» » » » mellan kl. 7 och 3,30[1])	31: —	28: —	32: 55	29: —	34: 10	30: 50	34: 10	32: —	35: 65	33: 50	35: 65	33: 50	40: 25	36: —
» » » » senast kl. 3,30[1])	34: —	28: —	35: 70	29: —	37: 40	30: 50	37: 40	32: —	39: 10	35: 50	39: 10	33: 50	43: 70	36: —
Rotationstryckare, stereotypörer, dag	28: —	28: —	29: 40	29: —	30: 80	30: 50	31: 90	32: —	33: 35	33: 50	33: 35	33: 50	34: 50	36: —
natt[1])	32: —	28: —	33: 60	29: —	35: 20	30: 50	37: 40	32: —	39: 10	33: 50	39: 10	33: 50	41: 40	36: —
» 1:a biträde dag	19: —	19: —	19: 95	20: —	20: 90	21: 50	22: —	23: —	23: —	24: 50	23: —	24: 50	24: 15	27: —
natt[2])	22: —	19: —	23: 10	20: —	24: 20	21: 50	25: 30	23: —	26: 45	24: 50	26: 45	24: 50	27: 60	27: —
» d:o efter 2 år dag	20: —	20: —	21: —	21: —	22: —	22: 50	23: 10	24: —	24: 15	25: 50	24: 15	25: 50	25: 30	28: —
natt[2])	23: —	20: —	24: 15	21: —	25: 30	22: 50	26: 40	24: —	27: 60	25: 50	27: 60	25: 50	29: 90	28: —
» 2:a biträde dag	14: —	16: —	14: 70	17: —	15: 40	18: —	16: 50	19: —	17: 25	20: —	17: 25	20: —	18: 40	21: —
natt[2])	17: —	16: —	17: 85	17. —	18: 70	18: —	19: 80	19: —	20: 70	20: —	20: 70	20: —	21: 85	21: —
» d:o efter 2 år dag	16: —	18: —	16: 80	19: —	17: 60	20: —	18: 70	21: —	19: 55	22: —	19: 55	22: —	20: 70	23: —
natt[2])	19: —	18: —	19: 95	19: —	20: 90	20: —	22: —	21: —	23: —	22: —	23: —	22: —	24: 15	23: —

Rotationstryckare, öfr. bitr., vid tilltr. dag	12: —	12: —	12: 60	13: —	13: 20	14: —	14: 30	15: —	14: 95	16: —	14: 95	16: —	16: 10	17: —
natt[2])	15: —	12. —	15: 75	13: —	16: 50	14: —	17: 60	14: —	18: 40	16: —	18: 40	16: —	19: 55	17: —
Stereotypör, civil, de 2 första åren	20: —		21: —		22: —		22: —	24: 50	23: —	26: —	23: —	26: —	24: 15	26: —
» de 2 därpå följande	20: —	22: —	21: —	23: —	22: —	24: 50	24: 20	26: —	25: 30	27: 50	25: 30	27: 50	26: 45	28: —
» därefter	20: —		21: —		22: —		24: 20	26: —	25: 30	27: 50	25: 30	27: 50	28: 75	30: —
» biträde (slutlön)	18: —	18: —	18: 90	19: —	19: 80	20: —	19: 80	21: —	20: 70	22: —	20: 70	22: —	20: 70	23: —
Digelpresstryckare o. iläggare manliga 1:a läroåret	6: —	6: 25	6: 15	6: 50	6: 30	6: 75	6: 30	7: —	6: 45	7: 25	6: 45	7: 25	6: 45	7: 50
» 2:a »	8: —	8: 75	8: 20	9: —	8: 40	9: 25	8: 40	9: 50	8: 60	9: 75	8: 60	9: 75	8: 60	10: —
» 3:e året	10: —	10: 50	10: 50	11: —	11: —	11: 50	11: —	12: —	11: 50	12: 50	11: 50	12: 50	11: 50	13: —
» 4:e »	13: —	14: 50	13: 65	15: —	14: 30	15: 50	14: 30	16: —	14: 95	16: 50	14: 95	16: 50	11: 95	17: —
» efter fyllda 20 år	16: —	17: 25	16: 80	18: —	17: 60	18: 75	17: 60	19: 50	18: 40	20: 25	18: 40	20: 25	18: 40	21: —
» » » 22 »	—	18: 25	—	19: —	—	19: 75	—	20: 50	—	21: 25	—	21: 25	—	22: —
Iläggare, kvinnliga 1:a läroåret[3])	5: —	5: 25	5: 12	5: 50	5: 25	5: 75	5: 25	6: —	5: 37	6: 25	5: 37	6: 25	5: 37	6: 50
» 2:a »	7: —	7: 75	7: 17	8: —	7: 35	8: 25	7: 35	8: 50	7: 52	8: 75	7: 52	8: 75	7: 52	9: —
» 3:e året	9: —	9: 50	9: 45	10: —	9. 90	10: 50	9: 90	11: —	10: 35	11: 50	10: 35	11: 50	10: 35	12: —
» 4:e »	11: —	11: 50	11: 55	12: —	12: 10	12: 50	12: 10	13: —	12: 65	13: 50	12: 65	13: 50	12: 65	14: —
» efter fyllda 20 år	12: —	12: 50	12: 60	13: —	13: 20	13: 50	13: 20	14: —	13: 80	14: 50	13: 80	14: 50	13: 80	15: —
» » » 22 »	—	13: 50	—	14: —	—	14: 50	—	15: —	—	15: 50	—	15: 50	—	16: —
Sättarlärlingar m. fl. 1:a året	6: —	6: 75	6: 15	7: —	6: 30	7: 25	6: 30	7: 50	6: 45	7: 75	6: 45	7: 75	6: 46	8: —
» 2:a »	8: —	8: 75	8: 20	9: —	8: 40	9: 25	8: 40	9: 50	8: 60	9: 75	8: 60	9: 75	8: 60	10: —
» 3:e »	12: —	12: 50	12: 60	13: —	13: 20	13: 50	13: 20	14: —	13: 80	14: 50	13: 80	14: 50	13: 80	15: —
» 4:e »	15: —	16: 25	15: 75	17: —	16: 50	17: 75	16: 50	18: 50	17: 25	19. 25	17: 25	19: 25	17: 25	20: —
Snällpresstryckarlärlingar a) utlärda under 21:a lefnadsåret: 1:a året	10 :—	10: 50	10: 50	11: —	11: —	11: 50	11: —	12: —	11: 50	12: 50	11: 50	12: 50	11: 50	13: —
» 2:a »	12: —	12: 50	12: 60	13: —	13: 20	13: 50	13: 20	14: —	13: 80	14: 50	13: 80	14: 50	13: 80	15: —
» 3:e »	15: —	16: 25	15: 75	17: —	16: 50	17: 75	16: 50	18: 50	17: 25	19: 25	17: 25	19: 25	17: 25	20: —
» b) öfriga: 1:a »	12: —	12: 50	12: 60	13: —	13: 20	13: 50	13: 20	14: —	13: 80	14: 50	13: 80	14: 50	13: 80	15: —
» 2:a »	14: —	15: 50	14: 70	16: —	15: 40	16: 50	15: 40	17: —	16: 10	17: 50	16: 10	17: 50	16: 10	18: —
» 3:e »	17: —	18: 25	17: 85	18: —	18: 70	19: 75	18: 70	20: 50	19: 55	21: 25	19: 55	21: 25	19: 55	22: —
B) **Beräkning pr 1,000 bokstäfver (i öre):**	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre	Öre
ivilsättning	30·0	32·0	31·5	34·0	33·0	36·0	35·2	38·0	36·8	40	36·8	40	40·2	43·0
idningar, 1 i veckan	31·5	35·2	33·1	37·4	34·6	39·6	37·0	41·8	38·6	44	38·6	44	42·2	47·3
» 2—5 i veckan	31·5	35·2	33·1	37·4	34·6	39·6	37·0	41·8	38·6	44	40·5	44	44·2	47·3
» dagl. afton	33·0	35·2	34·6	37·4	36·3	39·6	38·7	41·8	40·5	44	44·2	44	48·2	47·3
» » morgon[4])	36·0	35·2	37·8	37·4	39·6	39·6	42·2	41·8	44·2	44	44·2	44	52·3	47·3
ivilsättning (förråds-)	31·5	35·2	33·1	37·4	34·6	39·6	37·0	41·8	38·6	44	38·6	44	42·2	47·3

[1]) Härtill kommer, enligt 1908 års tariff, för handsättare, maskinsättare, färdiggörare, snällpresstryckare, rotationstryckare, korrekturafdragare, stereotypörer m. fl., som arbeta på daglig morgonning, en ersättning pr kväll eller natt af:

	i klass 6	5	4	3	2 B.	2 A.	1	
intill kl. 11 e. m.	0: 50	0: 55	0: 55	0: 55	0: 60	0: 60	0: 65	kr.
» » 3_{30} f. m.	1: 00	1: 10	1: 10	1: 20	1: 20	1: 20	1: 30	»

Samma kategorier erhålla, då ordinarie arbetstid infaller på sön- eller helgdag, för hvarje gång en extra ersättning af:

i klass 6	5	4	3	2 B.	2 A.	1
2: 25	2: 40	2: 55	2: 70	2: 85	2: 55	3: 00 kr.

[2]) Härtill kommer för biträden, iläggare och hjälparbetare, alla kategorier, som arbeta å dagliga morgontidningar, *halfva* det belopp, som ofvan finnes anfördt såsom ersättning för kvälls-, - och söndagsarbete.

[3]) Då kvinnlig iläggare utför lika tungt arbete som manlig, erhåller hon lika lön.

[4]) För beräkningssättare på morgontidning tillkommer den ersättning, som ofvan finnes angifven för kvälls-, natt- och söndagsarbete.

Arbetstid och arbetslöner för kemigrafer enligt 1907 års riksaftal.

Arbetsort.	Antal af aftalet berörda arbetsgifvare.	Antal hos förestående arbetsgifvare anställda arbetare.				Arbetstid (timmar)		Lägsta veckolön (i kr.) för *utlärd* kemigraf under sjätte året efter lärotidens början.	Lägsta veckolön (i kr.) för *lärling* under första året.
		Män.	Kvinnor.	Summa.	Däraf lärlingar.	pr dag.	pr vecka.		
Stockholms stad	12	188	18	206	35	8 1/4	48 1/2	24	8
Stockholms län:									
Danderyd	1	9	12	21	—	8 1/4	48 1/2	24	8
Östergötlands län:									
Finspång	1	4	—	4	—	8 1/4	48 1/2	24	8
Malmöhus län:									
Malmö	1	10	2	12	4	8 1/4	48 1/2	24	8
Arlöf	1	7	1	8	—	8 1/4	48 1/2	24	8
Göteborgs och Bohus län:									
Göteborg	3	38	11	49	13	8 1/4	48 1/2	24	8

Af anförda tabell framgår, att lägsta veckolönen för *utlärda* arbetare är 24 kr. under de två första arbetsåren. Under de tre därpå följande åren utgår den med 28 kr. och därefter 30 kr. Lägsta veckolönen för *lärling* är 1:a året 8 kr., 2:a året 11 kr., 3:e året 14 kr. och 4:e året 18 kr. För *hjälparbetare* (hvilka endast tjänstgöra som biträden) är lägsta veckolönen under de fyra första åren resp. 6, 9, 12 och 15 kr.; därefter enligt öfverenskommelse.

Från 1910 års ingång utbetalas för hvarje kvartal i form af *hyresbidrag* till utlärda kemigrafer 10 % af hvars och ens under kvartalet uppburna ordinarie veckolön samt till lärlingar och hjälparbetare 5 % under de två första åren och därefter 10 %.

Öfvertidsarbete betalas med 25 % förhöjning de två första arbetstimmarna efter ordinarie arbetstidens slut intill kl. 9; därefter samt på sön- och helgdagar 50 %. Nyårsdagen, midsommardagen och juldagen utgår öfvertidsbetalningen med 150 % förhöjning.

Å *lördagar och helgdagsaftnar* är arbetstiden endast 7 1/4 timmar. Efter ett års anställning äro samtliga arbetare berättigade till *semester*, nämligen en veckas ledighet om året med full aflöning.

Arbetarna *olycksfallförsäkras* på principalens bekostnad för minst 2,000 kr. Ersättning vid olycksfall utgår från 3:e dagen.

B. Organisationsväsendet och aftalen inom bokbinderihandteringen.[1])

Arbetsgifvareorganisationer. Med boktryckerikonstens uppfinning, omkring 1450, blef bokbinderiet ett särskildt yrke, hvilket under loppet af 1500-talet började få utöfvare i Sverige. De flesta voro invandrade tyskar, som hit medförde sin teknik

[1]) Den efterföljande framställningen är hufvudsakligen byggd på resp. organisationers protokoll, stadgar, mötesförhandlingar o. dyl.; olika aftal och tariffer inom yrket; Svensk Bokbindaretidning; Bokbinderi-Arbetaren; samt för äldre tider Flintberg: Borgerliga Förmoner och Skyldigheter i stöd af författningar, Sthlm 1786 o. s. v.

och konstsmak. Sannolikt bildade dessa redan tidigt i Stockholm, där yrket af naturliga skäl koncentrerade sig, ett skrå. Först den 16 juli 1630 erhöll emellertid detta sin första, af vederbörande myndigheter utfärdade gillesordning, regler för »Bokbindareskrå, hvar effter de sigh uti alla Städer i Swerige Rätte och Regulere skoole», hvarvid betydande privilegier tillförsäkrades yrket.

För att bokbindareskrå skulle kunna bildas i stad fordrades fyra mästare; flera än fyra fingo ej heller till en början finnas i Stockholm, »effter icke fleera kunna sigh här födha». Denna sista bestämmelse upphäfdes dock snart i praktiken och officiellt af borgmästare och råd genom bref af den 6 april 1636, då antalet mästare blef fritt. Innan gesällerna blefvo mästare i bokbindareämbetet, måste de ha bakom sig ett vandringsår och två arbetsår i staden. Efter tre »äskningar» fick den sökande, om ämbetet fann det för godt, göra mästerstycke, hvilket borde ske hos åldermannen. Mästerstycket skulle noga synas, och om det ogillades, fingo vederbörande plikta och göra nytt. Mot bönhasar stadgades fängelse, deras verktyg togos i beslag och tillföllo ämbetet. All bokhandel var dessutom helt och hållet Bokbinderiämbetets privilegium, och boktryckarna i landet fingo icke binda och sälja böcker. Bokinförseln utifrån var tullfri. — Dessa privilegier intogos den 16 juni 1652 i stadens protokoll och bekräftades sedermera af Karl XI och Fredrik I.

Som skrå fick yrket en svår stöt, då efter 1772 års statshvälfning bokhandelsprivilegiet fråntogs ämbetet, men å andra sidan bilades härigenom de långvariga och hetsiga striderna med boktryckarna, och i den mån den inhemska litteraturen växte och läslusten tilltog, blomstrade yrket upp på nytt.

Det gamla skrået upphäfdes genom näringsfrihetens införande år 1846, och den 28 juni 1847 satte den siste åldermannen i »*Stockholms Bokbinderi Embete*» slutpunkten i protokollsboken. Härefter existerade Bokbindareämbetet endast som »*Understöds- och Begrafningskassa*» (i dagligt tal benämnd »Bokbindarnas dödlåda»). Namnet ändrades år 1902 till »*Bokbindareföreningen i Stockholm*».

Inträdesafgiften i denna förening var intill år 1849 bestämd till 6 Rdlr 22 sk. banco, 1849—1867 till 20 Rdlr, 1868—1879 till 30 kr. och från 1880 till 100 kr. För hustru betalades half inträdesafgift. Årsafgiften var från början 2 Rdlr banco, men ökades sedermera ända till 10 kr.; änka efter afliden medlem betalade half årsafgift, för såvidt hon icke, på grund af särskilda omständigheter, var helt och hållet befriad därifrån. I begrafningshjälp utbetalades vid medlems dödsfall:

intill	år 1859	125	Rdlr Rmt
»	» 1867	150	»
»	» 1878	200	Kr.
»	» 1891	300	»
»	» 1906	400	»

Föreningens kassa belöpte sig år 1855 till 5,350 Rdlr Rmt och hade, efter en donation på 10,000 kr. år 1903, ökats till 41,516 kr. år 1905. Villkor för inträde i föreningen voro: att idka egen bokbindareverksamhet, att ha burskap som borgare i Stockholm samt att i öfrigt godkännas som medlem af föreningen. Föreningen sammanslogs år 1906 med Stockholms Bokbinderi-idkareförening.

Från skråets upphörande 1847 hade bokbinderiidkarne i Stockholm, där yrket alltjämt haft sina talrikaste utöfvare, saknat en fast organisation, som tillvaratog deras ekonomiska och fackliga intressen. Härutinnan skedde först efter 50 år någon ändring. I april 1897 sammanträdde nämligen ett trettiotal bokbinderiidkare i Stockholm till ett möte för att öfverlägga om bildandet af en förening, som kunde utgöra en motvikt till arbetarnas alltmer effektiva organisation. Ett sådant förslag vann äfven mötets bifall, och en kommitté tillsattes för att utarbeta stadgar. Men intresset för samman-

slutningen var ännu så ringa, att då på ett följande möte *Stockholms Bokbinderi-idkareförening* konstituerades och stadgar antogos, endast 14 medlemmar infunnit sig.

I § 1 af föreningens stadgar angifves dess ändamål vara »att genom sammanslutning mellan arbetsgifvare inom yrket arbeta för dess framåtskridande, motarbeta en osund konkurrens, ordna förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare samt lärlingsväsendet och i samband därmed stående frågor. Enhvar välfrejdad person, som inom Stockholm förvärfvat sig rättighet att utöfva bokbinderiyrket, äfvensom bokbinderiföreståndare beviljas inträde uti föreningen. Inträdes- såväl som årsafgift bestämdes till 5 kr. Föreningens angelägenheter handhafvas af en styrelse, bestående af 5 personer, som väljas på årsmötet i mars.

Efter den första konflikten med arbetarnes organisation år 1899 vann Bokbinderi-idkareföreningen i lifaktighet och styrka. År 1903 stiftades inom föreningen en »*Sjuk-, Begrafnings- och Understödskassa*», hvilken senare år 1906 friställdes som en särskild *Pensionskassa*.

Inom föreningen bildades år 1905 »*Stockholms Bokbindares Arbetsgifvareförbund*», hvilket enligt sina stadgar »har till ändamål att genom anslutning till Svenska Arbetsgifvareföreningen söka vinna moraliskt och ekonomiskt stöd vid inträffande arbetskonflikter». Förbundet, som ursprungligen var lokalt begränsadt till Stockholm, öppnades enligt beslut i jan. 1909 för alla arbetsgifvare inom yrket i hela landet.

År 1906 sammanslogs, som ofvan nämnts, Stockholms Bokbinderi-idkareförening med den s. k. gamla föreningen, den »Understöds- och Begrafningskassa», som var en fortsättning af det åldriga Bokbindareämbetet. De båda föreningarna antogo då det gemensamma namnet »*Bokbindare-Mästareföreningen i Stockholm*». Vid sammanslagningen erhölls en donation på 40,000 kr., hvarigenom den nya mästareföreningen blef ägare af en förmögenhet, som vid 1908 års slut uppgick till c:a 110,000 kr., placerad i fastighet i Stockholm; därtill kommo c:a 10,000 kr. i föreningens olika kassor.

Från Bokbinderi-idkareföreningen i Stockholm utgick äfven initiativet till bildandet af ett riksförbund, i det att föreningen lät inbjuda alla bokbindaremästare i riket till möte i Göteborg i juli 1900. Där bildades »*Sveriges Bokbinderi-idkareförening*», hvilkens stadgar affattades i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Stockholms Bokbinderi-idkareförenings; styrelserna blefvo också gemensamma. Föreningen skulle länsvis organiseras i 17 distrikt, men denna plan har ännu ej kunnat fullständigt genomföras.

Sveriges Bokbinderi-idkareförening har afhållit regelbundna årsmöten. Vid det första (i Gäfle 1901) beslöts att utgifva en egen facktidning med titeln »*Svensk Bokbindaretidning*»; denna har sedan dess utkommit med ett antal nummer årligen.

Som en underafdelning af Sveriges Bokbinderi-idkareförening stiftades år 1904 dess *Olycksfallsförsäkringskassa*, hvilkens verksamhet dock hufvudsakligen inskränker sig till arbetsgifvare inom Stockholm. Kassan har numera ett samladt kapital af öfver 6,000 kr.

Arbetareorganisationer. I maj månad 1872 samlades bokbinderiarbetarne i Stockholm till ett möte i Humlegården för att öfverlägga, huruvida en förening borde bildas bland arbetarne inom yrket. Detta blef också mötets beslut. På nytt möte i juni bildades en »*Säkerhetsfond*», hvars statuter samtliga närvarande 63 arbetare genom namnunderskrifter utfäste sig att efterfölja. Styrelsen skulle bestå af en ordförande med titel »direktör» — hvilken fick två röster inom styrelsen — samt en kassör och två bisittare med suppleanter. Till strejkkassa skulle afsättas 1 Rdlr Rmt per vecka och medlem. Härmed var Sveriges näst äldsta fackförening konstituerad.

Under de följande 20 åren förde föreningen en tynande tillvaro. Den uppbars hufvudsakligen af den år 1876 bildade Sjuk- och Begrafningskassan, hvilken — intill

år 1888 — alla medlemmar måste tillhöra; därefter bibehölls sambandet i sådan form, att ingen fick tillhöra sjukkassan, som icke samtidigt var medlem af föreningen. År 1899 blef sjukkassan fristående.

Nästa viktiga steg blef grundandet af ett bokbinderiarbetareförbund för hela riket. I februari 1892 framlade styrelsen för *Stockholms Bokbinderiarbetareförening (B. A. F.)*, som föreningen numera kallade sig, ett förslag till en hela landet omfattande organisation af bokbinderiarbetare. Förslaget antogs i princip af föreningen, och genom pressen ställdes ett upprop i detta syfte till alla arbetare inom yrket. Från åtta städer ingingo gynnsamma svar, och sedan stadgeförslag utarbetats och godkänts genom omröstning, konstituerades *Svenska Bokbindareförbundet* den 18 mars 1893. Samma år började förbundets facktidning »*Bokbinderi-Arbetaren*» att utkomma. Profnumret utgafs i dec. 1893. Tidningen utkom först med ett nummer hvar annan månad; efter 1899 månadsvis.

År 1895 afhöll förbundet sin *första kongress* i Stockholm, besökt af 20 representanter för 7 afdelningar. Stockholms Bokbinderiarbetareförening var då ännu så dominerande öfver de lokala afdelningarna i landsorten, att förbundet hade sin ekonomi gemensam med nämnda förening. Det väsentligaste resultatet af kongressen blef, att förbundets ekonomi särställdes, till stort gagn för dess vidare utveckling. En särskild förbundskontigent infördes, men då detta ökade medlemsafgifterna till afdelningarna, ansågo sig en del nya medlemmar ej kunna stå ut härmed. Följden blef, att förbundet, som vid bildandet omfattat 12 afdelningar med cirka 500 medlemmar, fick sitt medlemsantal minskadt till 357 år 1906. Snart inträdde likväl en vändning, och sedan dess har förbundet säkert och jämnt ökats, så att det numera omfattar öfver 2,000 medlemmar.

Vid den skandinaviska arbetarkongressen i Stockholm 1897 lades grunden till ett samarbete med bokbinderiarbetarorganisationerna i de öfriga nordiska länderna, hvilket samarbete resulterade uti öfverenskommelser dels om reshjälpsunderstöd, dels om obligatoriskt understöd vid arbetskonflikter enligt särskilda bestämmelser. En särskild *förbundsstyrelse* tillsattes vid Svenska Bokbindareförbundets andra kongress år 1898, hvarvid också en *förbundets sjukkassa* instiftades. År 1900 ingick förbundet i Landsorganisationen. Vid det tredje förbundsmötet år 1901 beslöts att anställa en helt aflönad expeditionsförare samt att understöd vid arbetslöshet skulle utbetalas af förbundskassan, hvilket senare beslut dock först 1904 kunde förverkligas. Under de följande fjärde och femte förbundsmötena åren 1904 och 1907 i Stockholm diskuterades frågan om ett närmare samarbete mellan de arbetareorganisationer, som berörde likartade industrier, nämligen typografer och litografer, men de olika projekt, som härvid framkommit, hafva ännu ej ledt till något positivt resultat.

I de *stadgar*, som antogos af det femte förbundsmötet att gälla fr. o. m. den 1 jan. 1908, angifves förbundets ändamål vara »att sammansluta alla inom landet till bokbindarefacket hörande arbetare, såsom Bokbinderi-, Kontorsboks-, Linierings-Paginerings-, Etui-, Portfölj-, Kartong-, Album-, Lädergalanteri, Pås-, Kuvert-, Kort- och Vellpappsfabrikation samt Blocknings-, Pappersräknings-, Etikett-, Stansnings-, Präglings- och Lyxpappersarbete m. fl., till en fast organisation för att med förenade krafter söka värna och förbättra arbetarnes ställning i ekonomiskt och fackligt hänseende samt med alla till buds stående lagliga medel deltaga i sträfvandet för ernåendet af mänskliga och medborgerliga rättigheter.»

Om afgifter stadgas, att hvarje i förbundet inträdande förening erlägger i inträdesafgift 1 kr. för hvarje utlärd manlig medlem samt 50 öre för hvarje kvinnlig medlem och lärling. Samma afgift erlägges därefter för enhvar i afdelningen nyinträdande medlem. Af hvarje till afdelningen inbetald veckokontingent inbetalas därefter till förbundet: för utlärda manliga eller med dem i aflöningsförhållanden jämnställda medlemmar 35 öre pr vecka; för de kvinnliga medlemmar och manliga lärlingar, som ha

en aflöning af 17 kr. pr vecka och däröfver, 25 öre pr vecka; för de kvinnliga medlemmar och manliga lärlingar, som ha en aflöning af minst 10 kr. pr vecka, 20 öre pr vecka; för medlemmar, som ha en aflöning understigande 10 kr. pr vecka, 15 öre pr vecka.

Afdelningarnas veckokontingenter skola uppgå till minst ofvanstående belopp. Rätt till inträde äger hvarje arbetare, manlig eller kvinnlig, som är anställd i yrket och fyllt 16 år, *äfvenså medlems hustru*. Af förbundskontingenten afsättes en bestämd procent till *garantifonden*.

Ordinarie förbundsmöte sammanträder hvart tredje år. Afdelning äger rätt att till förbundsmöte sända ett ombud för hvarje påbörjadt tjugofemtal medlemmar; ingen afdelning äger dock rätt att sända mer än 10 ombud. Förbundsmötet väljer en *förbundsstyrelse* på 7 personer, af hvilka en expeditionsförare är helt aflönad. Förbundsstyrelsen konstituerar sig själf med undantag af expeditionsföraren, som väljes direkt af förbundsmötet. Afgående funktionärer kunna omväljas, och i alla omröstningar äga styrelsens ledamöter att deltaga utom i frågor rörande ansvarsfrihet.

Förbundsmötet väljer 3 *revisorer*, hvilka skola hvarje halfår granska kassans ställning och däröfver till afdelningarne afgifva tablå; och skall densamma genom förbundsstyrelsen tillställas afdelningarne. Finna revisorerna skäl till anmärkning och styrelsen däröfver icke kan afgifva nöjaktig förklaring, delgifves detta skriftligen och omedelbart afdelningarne, som genom omröstning fatta beslut. Revisorerna ha dessutom till uppgift att öfvervaka, att fattade beslut blifva verkställda samt i alla frågor gent emot förbundsstyrelsen representera förbundet. Revisorerna kunna äfven från sin funktion afstänga förbundsstyrelsemedlem, mot hvilken graverande anmärkningar förekommit (dock måste beslut härom vara enhälligt). Afgår hela styrelsen, föranstaltas ofördröjligen genom omröstning i afdelningarne om nytt val; tills detta försiggått, ledes förbundets angelägenheter af revisorerna jämte samtliga suppleanter, med samma ansvar som för förbundsstyrelsen är stadgadt. Förbundsstyrelsen eller medlem däraf, som är missnöjd med revisorernas utslag, äger rätt att vädja till allmän omröstning inom förbundet.

Beträffande förhandlingar med arbetsgifvare, strejker och lockouter samt understöd vid desamma stadgas, att en afdelning icke får framställa en fordran till arbetsgifvaren, med mindre förbundsstyrelsen, efter detaljerad granskning af alla därmed sammanhängande omständigheter, godkänt den. Förbundsstyrelsen äger rätt, ifall tidpunkten anses olämplig eller andra skäl därtill föreligga, att bestämma, att fordringarnes framställande uppskjutes, liksom den ock kan besluta, att arbetsnedläggelse för framställd fordran ej må äga rum; dock skall förbundsstyrelsen, i händelse den ej bifaller afdelnings hemställan, motivera anledningen till beslutet. Vid af förbundsstyrelsen godkänd konflikt utbetalas ett understöd af högst 15 kr. pr vecka och medlem. Beloppet bestämmes i öfrigt i hvarje särskildt fall af förbundsstyrelsen, på förslag af den afdelning striden berör, dock med hänsyn till föreliggande omständigheter och jämväl med hänsyn till familjens storlek och lefnadsomkostnaderna på platsen. Ingen arbetsnedläggelse erhåller förbundets understöd, med hvilken ej förfarits, som ofvan angifvits. Afdelning eller enskilda medlemmar, som utan förbundsstyrelsens på förhand gifna godkännande vidtaga sådana åtgärder, att konflikt utbryter, få därför ensamma bära ansvaret, och åtnjuta i så fall intet understöd från förbundet.

Arbetslöshets- och reshjälpsunderstöd utbetalas af förbundskassan genom alla afdelningskassörer mot kvittering från vidkommande medlem. Dessa kvitton insändas till förbundskassören samtidigt med vederbörande afdelnings förbundskontingent, hvarvid de utbetalade understödsbeloppen frånd*ragas*. Understödet utgår: för medlem, som från sitt inträde i förbundet erlagt minst 26 veckokontingenter, med 1 kr. pr dag för utlärd manlig medlem och 60 öre pr dag för kvinnliga medlemmar och lärlingar. För medlem, som från inträdet erlagt minst 260 veckokontingenter, med 1 kr.

och 50 öre för utlärd manlig medlem och 1 kr. pr dag för kvinnliga medlemmar. För de första sju dagarne hvarje gång, som arbetslöshet för medlem inträffar, utbetalas intet understöd Det högsta understöd, som utbetalas, är för trettio arbetsdagar (en vecka räknas som sex arbetsdagar) under loppet af tolf månader, och utbetalas understödet å tid och plats, som hvarje afdelningsstyrelse bestämmer. Vid resa betraktas understödet som resbjälp, och får medlem, för att komma i åtnjutande däraf, endast uppehålla sig två dagar å hvarje ort, med undantag för Stockholm (8 dagar) och Göteborg (4 dagar). Vid ankomsten till afdelning utbetalas understöd för de gångna resedagarne efter en viss norm. Sedan fullt understöd under ett år utbetalts, skall medlem hafva erlagt minst 52 veckokontingenter för att åter blifva understödsberättigad. Medlem, som bryter mot aftal mellan arbetare och arbetsgifvare, förlorar under två år rätt till understöd.

Vid den internationella bokbinderiarbetarekonferensen, som afhölls i Nürnberg i juli 1907, hvarvid det svenska förbundet representerades af sin ordförande, skedde en sammanslutning för ömsesidigt understöd vid konflikter. Ett *internationellt sekretariat* tillsattes med säte i Berlin. Under 1908 års lockout i Stockholm och Eskilstuna erhöll det svenska förbundet härifrån ekonomiskt understöd.

Aftalen. Samtidigt med Stockholms Bokbinderiarbetarefackförenings bildande i maj 1872 igångsattes en lönerörelse. Till mästarne inlämnades följande förslag, hvari för *manliga* arbetare begärdes

»1) att aflöning å styckearbete må höjas med 25 procent; 2) att ingen veckoarbetare må af principal aflönas med mindre än 12 rdr rmt i hvarje vecka samt att den som — på grund af bristande kunskaper — ej därmed kan aflönas, må å styckarbete ställas; 3) att för mera försigkomna arbetare veckoaflöningen må, i likhet med styckarbete, höjas med 25 procent af den under april och maj månader innehafda veckolön; 4) att arbetstiden måtte allmänt bestämmas till 11 timmar dagligen samt att aflöning lördag afton må vara afslutad klockan 7.»

För *kvinnliga:* »1) att styckarbete måtte höjas med 15 procent; 2) att dagsarbete måtte aflönas med 12 öre pr timme.»

Denna inlaga till mästarne åtföljdes af en längre motivering, som utmynnade i följande kläm: »Och få vi nu till slut ännu en gång återupprepa det förut sagda: att arbetsgifvarne måtte räcka oss handen, på det vi som förut må kunna verka och gagna samt därjämte stiga i hvarandras och samhällets aktning och anseende.»

I sitt svar afvisade arbetsgifvarne all begärd procentförhöjning å lönerna, men gick med på arbetstidens nedsättning till 11 timmar dagligen med slut kl. 7 på lördags afton. »I händelse af revolt», hette det vidare i den af 30 mästare undertecknade svarsskrifvelsen, »antages ingen af de däri deltagande arbetarne i kondition, förrän de själfmant till förre arbetsgifvaren återgå». Genom ömsesidig öfverenskommelse afvecklades emellertid tvisten i godo. Blott på en verkstad strejkade tre arbetare under två timmar. Eljes gingo arbetarne öfverallt in på mästarnes villkor.

Det skulle dröja i 18 år, innan bokbinderiarbetarne i Stockholm gingo fram med nya fordringar till mästarna. År 1890 lyckades föreningen utan strid få arbetstiden nedsatt till *10 timmar pr dag,* och att, med öfvergifvande af veckolönsystemet, en bestämd *minimilön af 25 öre pr timme* stadgades. Sex år senare (1896) genomförde föreningen en ny framgångsrik lönerörelse utan strid, hvarigenom minimilönen höjdes med 5 öre pr timme eller till 30 öre i timmen. Under samma och följande år förekommo äfven i landsorten flera, för arbetarna gynnsamma lönerörelser; så i Malmö, Eskilstuna och Lund efter respektive 14, 8 och 1 dagars strejk.

År 1899 utbröt i Stockholm den första konflikten. Efter långa förberedelser fram-

lades för arbetsgifvarna ett detaljeradt förslag till höjda löner och styckprislista. Hufvudpunkterna voro: veckolön i stället för timbetalning (alltså en återgång till löneformen före 1890, då arbetarna begärt timlön i stället för veckolön); vidare 24 kr. i veckan för manlig och 14 kr. för kvinnlig arbetare samt arbetstidens nedsättande från 60 till 54 timmar i veckan. Då någon enighet ej kunde uppnås under de följande förhandlingarna, utbröt strejk, som varade i 23 dagar och resulterade i, att arbetsgifvarne beviljade för manliga och kvinnliga arbetare resp. 20 och 13 kr. som minimilön pr vecka samt att arbetstiden bestämdes till 57 timmar i veckan.

I nov. 1902 utbröt en lönestrid i Göteborg, som pågick ända till den 2 febr. 1903, då arbetet återupptogs med det stora flertalet arbetare. Resultatet af denna strid blef emellertid blott en höjning af de lägst aflönades löner.

I Stockholm genomfördes år 1905 genom förhandlingar och skiljedom ett nytt aftal, där minimilönerna höjdes för manliga arbetare till 25 kr. och för kvinnliga till 14·50 kr. pr vecka, men där samtidigt åldersgränsen höjdes, så att det för utlärda manliga arbetare skulle dröja fem och för kvinnliga två år, innan de komme i åtnjutande

Arbetstid och arbetslön för bokbinderiarbetare enligt gällande aftal.

Arbetsort.	År för aftalets ikraftträdande.	Antal af aftalen berörda arbetsgifvare.	Antal hos förestående arbetsgifvare anställda arbetare.				Arbetstid		Minimilön för utlärda arbetare.			
									För män.		För kvinnor.	
			Män.	Kvinnor.	Summa.	Däraf lärlingar.	pr dag.	pr vecka.	under de två första åren.	efter 5 år.	under de två första åren.	efter 5 år.
Stockholm	1908	89	614	984	1,598	519	9	54	20·92	26·15	14·12	15·17
Uppsala	1908	11	60	65	125	64	9	54	20·00	24·00	13·00	14·00
Eskilstuna	1908	5	107	107	214	81	9	54	20·40	25·50	13·77	14·79
Linköping	1907	2	25	21	46	11	9	54	20·00 [1]	23·00	12·00 [1]	13·00
Norrköping	1907	10	209	370	579	18	9	54	20·00 [1]	23·00	12·00 [1]	13·00
Jönköping	1908	1	8	14	22	3	9	54	20·00	23·00	13·00	13·00
Oskarshamn	1907	2	38	97	135	11	9	54	18·00	22·50	11·00	12·00
Västervik	1907	1	6	—	6	—	9	54	18·00	22·50	11·50	13·00
Kristianstad	1907	2	13	17	30	2	9	54	20·00	23·00	13·00	13·00
Klippan	1906	1	2	—	2	1	9	54	20·00	23·00	13·00	13·00
Malmö	1907	16	52	95	147	29	9	54	20·00	24·00	13·00	13·00
Lund	1907	14	22	15	37	14	9	54	20·00	23·00	13·00	13·00
Hälsingborg	1907	9	41	54	95	49	9	54	20·00	24·00	13·00	14·00
Trelleborg	1907	2	6	6	12	1	9	54	20·00	23·00	13·00	13·00
Arlöf	1907	2	6	26	32	—	9	54	20·00	24·00	13·00	13·00
Göteborg	1905	30	228	276	504	89	9	54	19·00	24·00	13·00	13·00
Karlstad	1907	2	27	16	43	5	9	54	20·00	24·00	13·00	14·00
Örebro	1907	8	20	24	44	3	9	54	20·00	23·00	13·00	13·00
Gäfle	1907	5	37	42	79	27	9	54	20·00	24·00	13·00	14·00
Sundsvall	1907	5	13	1	14	1	9	54	20·00	24·00	13·00	14·00

[1]) Först under andra året.

af de högsta minimilönerna. Arbetstiden nedsattes till 55½ tim. under åren 1906 och 1907 samt därefter till 54 tim., och begränsning af lärlingarnas antal stadgades. På grundvalen af detta aftal utarbetade förbundsstyrelsen sedermera ett förslag till *landstariff*.

De tre normerande typerna för de kollektivaftal, som f. n. (år 1909) förekomma inom bokbinderierna i Sverige, äro dels denna landstariff, dels Stockholms- och Göteborgsaftalen, det senare tillkommet år 1905. Stockholmsaftalet af samma år har ersatts med det aftal, som framgick ur 1908 års stora konflikt.

I förestående tabell, grundad på den undersökning af kollektivaftalens omfattning i Sverige, som f. n. pågår inom Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik, får man en klar uppfattning af, huru arbetstid och löneförhållanden gestalta sig i enlighet med de olika aftalen inom bokbindareyrket.

C. Organisationsväsendet och aftalen inom litografiindustrien.

Arbetsgifvareorganisationer. På allmänt möte i Jönköping i febr. 1908 mellan Sveriges litografiska tryckeriägare bildades »*Sveriges Litografiska Tryckeriägares Förening*», hvarvid stadgar antogos och styrelse valdes.

Föreningens ändamål framgår af § 1 i dess stadgar, som lyder: »Sveriges Litografiska Tryckeriägares Förening utgör en sammanslutning mellan Sveriges arbetsgifvare inom det litografiska facket och har till ändamål att bevaka och främja medlemmarnes fackliga och ekonomiska intressen». Styrelsen har sitt säte i Stockholm och utgöres af fem personer, hvaraf två böra vara bosatta inom Stockholm. Medlemsantalet under år 1908 var 21.

Arbetareorganisationer. År 1881 den 18 jan. bildades *Litografiska föreningen i Stockholm*. Revisionsberättelsen för år 1885, hvilken synes vara den första i sitt slag, visar föreningen i besittning af en sjukkassa med en fond på 568·80 kr., ett bibliotek samt en föreningskassa på 216·11 kr.; samtliga föreningens tillgångar belöpte sig till kr. 1,230·60. Inträdesafgiften var 1 kr.; månadskontingenten 25 öre. Medlemsantalet uppgick i föreningen till 35 och i sjukkassan, som ej var obligatorisk, till 24.

Under de närmast följande åren stod föreningen på ungefär samma punkt. Medlemsantalet höll sig vid 30-talet, och föreningens räkenskaper balanserade med enahanda belopp år från år. I början på 1890-talet började emellertid ett märkbart uppsving att göra sig gällande. Sålunda bildades under år 1891 en Nödhjälps- (sedermera Understöds-) fond samt en Reshjälpskassa.

År 1894 fick föreningen från nybildade föreningar af litografer i landsorten emottaga förfrågningar om samarbete i och för bildande af ett svenskt litografförbund. Den 2 juni s. å. konstituerades äfven på kongress i Norrköping »*Sveriges Litografiska Förbund*». Detta anslöt sig 1899 till Svenska Typografförbundets reserv- och representationsfonder, hvilket samarbete dock 1906 upphörde på grund af litografförbundets splittring. En ny sammanslutning hade nämligen ägt rum i Malmö den 1 juni 1904, då »*Internationella Litografiska Förbundet i Sverige*» bildades. Detta uppbars till att börja med endast af afdelningarna i Malmö och Norrköping. Stockholmsafdelningen anslöt sig till det nya förbundet först år 1906 och därmed upplöstes det gamla.

Det »*Internationella Litografiska Förbundet i Sverige*» beslöt vid sin första kongress i april 1904 att söka inträde i Landsorganisationen fr. o. m. den 1 juli 1904,

hvilken ansökan äfven beviljades af Landssekretariatet. Förbundet räknade då *4 afdelningar* och *75 medlemmar*. Sedan dess har en säker och jämn ökning ägt rum, enligt hvad som framgår af efterföljande tablå:

År.	Antal afdelningar.	Antal medlemmar.
1905	5	93
1906	8	170
1907	11	264
1908	11	309

Förbundet är en fristående organisation, som själf beslutar öfver sina former; namnet »Internationell» innebär realiter blott, att ett samarbete äger rum mellan litografförbunden i skilda länder, hvilket samarbete är organiseradt och ledes af ett Internationellt sekretariat. Detta afser i första hand att hålla litograferna underrättade om förhållandena i andra länder och särskildt att åstadkomma ömsesidigt utbetalande af reshjälp; därjämte torde vid konflikttillfällen ekonomiskt understöd kunna förmedlas mellan de olika förbunden.

Förbundets nu gällande *stadgar*, hvilka antogos på kongressen i Malmö år 1907, angifva såsom dess syftemål:

att till en enhet sammansluta alla utlärda yrkesutöfvare och genom enig samverkan och praktiska åtgärder söka förbättra dessas ställning såväl i socialt, ekonomiskt som i intellektuellt hänseende;

att söka verka för fackets höjande och utveckling samt införande af veckoaflöning;

att lämna sjuk-, res- och arbetslöshetsunderstöd samt i särskilda fall rättshjälp;

att bilda arbetsbyrå och samling af yrkesstatistik;

att lämna praktisk upplysning i ord och skrift genom sammanträden och fackorgan; samt

att träda i förbindelse med utländska förbund, som hafva liknande syftemål.

Rätt till inträde i Förbundet äga litografer, stentryckare, kemigrafer, koppar-, ljus- och nottryckare, stenslipare samt lärlingar och hjälparbetare, som fyllt sexton år. Inträdesafgiften är kr. 1·50; veckoafgiften är 38 öre, hvaraf 17 öre tillfaller representationsfonden, 7 öre arbetslöshetsfonden, 6 öre reshjälpsfonden och 8 öre invalidfonden, hvartill kommer lokalafgiften, hvilken bestämmes af resp. afdelningar. Från reserv- och representationsfonden tagas afgifter till facktidningen, landsorganisationen och int. sekretariatet. Lärlingar och hjälparbetare, hvilkas aflöning ej öfverstiger 15 kr. i veckan, äro befriade från inträdesafgift och betala endast half veckoafgift.

Medlem, som betalt minst 26 veckors kontingent, erhåller i reseunderstöd 4 öre pr järnvägskilometer samt 2 öre pr kilometer å ångbåt, dock till ett belopp af högst 15 kr. på en afdelning. Hvad beträffar arbetslöshetsunderstöd, erhåller medlem, som tillhört förbundet i Sverige och inbetalt 26 veckoafgifter dylikt understöd med 8 kr. i 3 veckor, medlem, som inbetalt 52 veckoafgifter, 8 kr. i 6 veckor och medlem, som inbetalt 156 veckoafgifter, 10 kr. i 6 veckor. Gift medlem erhåller dessutom 1 kr. i understöd åt hvarje barn under 15 år, allt pr vecka. Medlem kan ej förrän 13 veckor förflutit sedan sista understödsdagen erhålla nytt understöd. Skulle arbetslös medlem, genom afdelnings- eller förbundsstyrelse blifva anvisad arbete å annan plats och han detta vägrar, upphör vidare understöd. Förbundet lämnar äfven rättshjälp vid tvister med arbetsgifvare, vid olycksfall i arbetet o. s. v., under förutsättning att medlem eller hans anhöriga inbetalt 13 veckors kontingent.

Förbundets högsta instans är *kongressen*, som skall afhållas hvart tredje år och till hvilken hvarje afdelning äger rätt att sända ett ombud för hvarje påbörjadt 30-tal röstberättigade medlemmar. *Förbundsstyrelsen* består af 5 personer: ordförande, sekreterare och kassör samt två öfriga ledamöter, hvilka funktionärer styrelsen utser inom sig. Liksom Svenska Typografförbundet har litografernas förbund en *kontrollnämnd*,

här bestående af tre personer, som har att öfvervaka, huru förbundsstyrelsen fullgör sina skyldigheter.

Bland stadgarnas bestämmelser, huru vid *konflikter* skall förfaras, märkas särskildt de noggranna garantierna mot afdelningarnas självrådighet. Sålunda stadgas, att då tvistigheter uppstå mellan arbetsgifvare och arbetare, inom eget eller annat fack, som kan hafva till följd strejk, lockout eller blockad för förbundets medlemmar skall afdelningsstyrelsen inlämna rapport härom till förbundsstyrelsen, som därefter i samråd med kontrollnämnden skall senast inom 14 dagar afgifva sitt utlåtande i frågan. Innan vidare af förbundsstyrelse eller ombud godkänd arbetsnedläggelse får proklameras, skall den först genom sluten votering af afdelningsmedlemmarne bestämmas, hvarvid för besluts gällande fordras $^2/_3$ majoritet af medlemsantalet i afdelningen. Vid beslutad arbetsnedläggelse skall afdelning tillsätta en kommitté, som i samråd med förbundsstyrelsen eller ombud leder förhandlingarna med arbetsgifvaren, verkställer kontroll samt förrättar alla i följd af arbetsinställelsen förekommande ärenden. Skulle af förbundsstyrelse och kontrollnämnd gjorda anordningar ej blifva efterföljda eller grof uraktlåtenhet uppstå i föreningsintresset, kan förbundsstyrelsen afsätta den tillsatta kommittén, eventuellt neka hvarje understöd. Inställer afdelning arbetet i trots af förbundsstyrelses och kontrollnämnds afstyrkande beslut, förlorar afdelning alla rättigheter i förbundet, så länge konflikt pågår eller några följder däraf fortfara. Ledningens stora befogenhet i anförda hänseende framträder emellertid särskildt i den bestämmelsen, att om förbundsstyrelsen och kontrollnämnd finna pågående konflikt ej hafva utsikter att kunna bringas till lyckosam lösning, de i gemenskap äga rätt att efter noggrann pröfning af från konfliktplatsen inkomna underrättelser förklara densamma afslutad.

Angående understöd under pågående strejk, lockout eller blockad föreskrifva stadgarna, att dess storlek bestämmes af förbundsstyrelsen efter förslag af den afdelning, inom hvilkens område arbetsinställelsen pågår. Härvid tages i betraktande lefnadsomkostnaderna å platsen, förbundets tillgångar, arbetsinställelsens omfattning m. m. Dock får understöd ej understiga 2 kronor pr medlem och dag (=12 kr. pr vecka) samt 1 kr. för hvarje barn under 15 år pr vecka.

Liksom fallet är med öfriga till tryckeriindustrien hörande arbetareorganisationer har äfven Litografförbundet lagt sig vinn om att utsträcka *självhjälpen*, d. v. s, sin verksamhet som »friendly society» till lika många områden som de engelska trade unions. Till de i det föregående meddelade uppgifterna härom, hvilka afsågo rättshjälp och understöd vid arbetslöshet, må här i korthet fogas några uppgifter äfven om villkoren och formerna för sjuk- och begrafningshjälp. *Sjuk- och begrafningskassan* är obligatorisk för alla förbundets medlemmar. Veckoafgiften är 25 öre för helt och 13 öre för halft betalande medlem. Vid inträffadt anmäldt sjukdomsfall erhåller den sjuke i understöd 2 kr. pr dag, så att den, som tillhört och inbetalt till kassan 13 veckoafgifter, erhåller 13 veckors *sjukhjälp* och den, som tillhört och inbetalt till kassan 52 veckoafgifter, 26 veckors sjukhjälp, allt pr år räknadt. Till afliden medlems rättsinnehafvare utbetalas mot aflämnande af kvitteringsbok samt af läkare utfärdad dödsattest senast 8 dagar efter anmäldt dödsfall, *begrafningshjälp* med 50 kr., om den aflidne varit medlem och inbetalt 13 veckoafgifter, och 100 kr., om han tillhört och till kassan inbetalt 52 veckoafgifter. Sjukkassestyrelsen har enahanda sammansättning som förbundsstyrelsen.

Förbundet har till sitt särskilda organ en facktidning, *Grafia*, som utkommer en gång i månaden och gratis tillställes hvarje medlem. Tidningens skötsel handhafves af en presskommitté på 3 personer under kontrollnämndens uppsikt.

Aftalen. Liksom inom grafiska industrien i dess helhet hafva inom litografyrket arbetskonflikter endast undantagsvis förekommit. Det öfvervägande flertalet af

arbetarnes lönerörelser samt öfriga tvistigheter mellan arbetsgifvare och arbetare ha bilagts på fredlig väg. Under de sista 50 åren ha sålunda, af tillgängligt material att döma, endast trenne arbetsinställelser ägt rum inom litografyrket. Af dessa inträffade en i Stockholm år 1899, hvilken pågick under tre veckor och slutade med seger för arbetarnes kraf på kollektivaftal. De andra två konflikterna ägde rum i Malmö år 1906 och voro strejker för löneförhöjning och arbetstidens förkortning, hvilka bilades genom kompromiss.

Något riksaftal inom litografiindustrien har ej kommit till stånd. Däremot förefinnas å flera orter kollektivaftal, afslutade mellan enskilda arbetsgifvare eller grupper af arbetsgifvare å ena sidan och (i regel) Internationella litografiska förbundet i Sverige å den andra.[1])

Huru arbetstid och löner normerats genom dessa kollektivaftal framgår till sina hufvuddrag af följande tabellariska sammanställning.

Arbetstid och arbetslöner för litografiska arbetare å olika orter i riket enligt gällande kollektivaftal.

Arbetsort.	År för aftalets ikraftträdande.	Antal af aftalen berörda arbetsgifvare.	Antal hos förestående arbetsgifvare anställda arbetare.				Arbetstid (i timmar)		Veckolön för utlärd litografisk arbetare under sjätte året efter inskrifning i läran, »lokaltillägget» inberäknadt. Kronor.
			Män.	Kvinnor.	Summa.	Däraf lärlingar.	pr dag.	pr vecka.	
Stockholms stad ...	1908	10	239	59	298	—	9	54	27·60
Eskilstuna	1907	1	32	—	32	—	10	54	25·30
Linköping	—	1	55	3	58	9	10	56[2])	23·10
Norrköping	1906	2	153	4	157	2	10	55½	24.20[3])
Jönköping	—	1	45	22	67	3	10	55½	19·80
Kalmar	1900	1	21	13	34	1	10	59	20
Malmö	1906	5	74	15	89	9	9	54[4])	24·20[5])
Hälsingborg	1906	1	8	6	14	1	9	54[4])	23·10
Arlöf	1906	1	25	1	26	5	9	53[5])	25·30
Göteborg	1906	7	236	5	241	36	9	54[6])	23
Gäfle	1907	3	15	—	15	1	9	54	25·30

[1]) En förteckning på dessa aftal, för såvidt de gällde vid början af år 1908, förekommer i »Arbetsstatistik V. Kollektivaftal angående arbets- och löneförhållanden i Sverige, II», där äfven kollektivaftalet för 11 litografiska anstalter i Stockholm finnes aftryckt. = [2]) För vissa arbetare endast 53 timmar. — [3]) Enligt ett aftal endast 22 kr. — [4]) För vissa arbetare endast 51 tim. = [5]) För vissa arbetare endast 47 tim. = [6]) För vissa arbetare endast 50 tim.

10. Arbetsinställelser.

(Åren 1885—1908)

För den i det följande lämnade redogörelsen för arbetsinställelser, hvilka, såvidt kändt är, sedan år 1885 inträffat vid tryckerier och därmed förenad handtering, hafva upplysningar inhämtats på flera olika vägar. De uppgifter, som härom skulle afgifvas af arbetsgifvare å frågeformulär A, punkt 8, och af arbetare å frågeformulär B, punkt 11, hafva nämligen oftast varit alltför ofullständiga eller otillförlitliga för att kunna tjäna som grundval för någon mer ingående redogörelse.

För åren 1885—1900 hafva i stället uppgifter varit att hämta ur den af d:r A. Raphael utarbetade tabellariska öfversikten öfver arbetsinställelser i riket under åren 1859—1900, hvilken ingår i förlikningS- och skiljenämndskommitténs betänkande af år 1901. För kännedomen om arbetsinställelser under åren 1901—1902 hafva, jämte arbetareorganisationernas periodiska publikationer, anlitats anteckningar i manuskript för åren 1901 och 1902 af d:r A. Raphael, som benäget ställt detta material till Kommerskollegii förfogande. Hvad slutligen angår uppgifterna för den återstående tiden, 1903—1908, grunda sig dessa på det material — hufvudsakligen parternas egna uppgifter — som sedan år 1903 direkt insamlats genom Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Helt naturligt hafva de uppgifter, som på ofvannämnda sätt inhämtats om arbetsinställelser före den officiella statistikens början, i vissa delar varit mycket ofullständiga. I flertalet fall saknas sålunda upplysning om antalet berörda arbetare, och i en del fall äro konflikternas varaktighet, orsaker och resultat icke kända. Särskildt är att märka, att uppgift om de berörda arbetarnas antal icke föreligger för någon arbetsinställelse före år 1897.

På grund af denna materialets bristfällighet hafva ej upptagits till behandling åtskilliga spörsmål, som äro af stor vikt för kännedomen om arbetsinställelsernas sociala och ekonomiska betydelse, såsom berörda arbetsgifvares antal, parternas organisation, förlusten i arbetsdagar m. m.

De inträffade *arbetsinställelsernas antal* under olika femårsperioder äfvensom deras *fördelning på landsdelar*[1]) framgår af följande tabell:

Antal arbetsinställelser.

	1885—89	1890—94	1895—99	1900—04	1905—08	Summa
Stockholm.....	—	2	4	3	2[2])	**11**
Östra Sverige	—	2	3	3	—	**8**
Småland och öarna	—	2	2	1	1	**6**
Södra Sverige	—	3	4	2	7	**16**
Västra Sverige.....	—	5	—	5	3	**13**
Norra Sverige	1	1	1	2	—	**5**
Summa	**1**	**15**	**14**	**16**	**13**	**59**

Af ofvanstående tabell framgår, att antalet arbetsinställelser under femårsperioderna varit i det närmaste konstant sedan förra hälften af 1890-talet. Samtliga arbetsinställelser, utom en konflikt bland litografer i Arlöf under år 1908, hafva inträffat i städer. Främst i afseende på antalet konflikter står Stockholm med 11 konflikter, hvarefter komma Malmö och Lund med hvardera 5 konflikter, Göteborg med 4 och Norrköping med 3 konflikter o. s. v.

Vid en fördelning af arbetsinställelsernas antal efter de berörda arbetarnes fack ter sig utvecklingen på följande sätt:

	Antal arbetsinställelser		
År	inom typograf- och litograffacken.	inom bokbindare-facket.	S:a.
1885—89	1	—	**1**
1890—94	15	—	**15**
1895—99	7	7	**14**
1900—04	9	7	**16**
1905—08	5	8	**13**
	Summa **37**	**22**	**59**

[1]) Angående de olika landsdelarnes omfattning se sid. 58 *.

[2]) Däraf en konflikt, som jämväl omfattat Eskilstuna.

Af denna öfversikt framgår, att det största antalet typograf- och litograf-konflikter inföll under början af 1890-talet och att sedan dess en betydande minskning inträdt. Detta förhållande beror tvifvelsutan därpå, att under senare delen af 1890-talet löneförhållandena inom typografyrket reglerades genom tariffer, gällande för större eller mindre delar af landet. Slutligen upprättades, som förut nämnts,år 1901 mellan Allmänna Svenska boktryckareföreningen och Svenska typografförbundet för hela riket gällande »Tariffer för typografiska yrkena i Sverige», enligt hvilka tvistigheter angående aftalets tilllämpning skulle hänskjutas till »Tariffnämnden för Sveriges boktryckerier», hvilken bestämmelse bibehållits äfven i de nya tariffer, som sedermera kommit till stånd år 1903 och 1908.

Inom bokbinderifacket inföllo de första arbetsinställelserna under senare delen af 1890-talet, och sedan dess har antalet snarare ökats än minskats. Någon för hela riket gemensam tariff har icke kommit till stånd i detta yrke.

Uppgifterna om *antalet berörda arbetare* äro, som nämndt, högst bristfälliga; endast för 24 sedan år 1897 inträffade arbetskonflikter föreligga dylika uppgifter, såsom närmare framgår af följande tabell:

Arbetsinställelsernas omfattning.

Arbetsinställelser, som omfattade	1885—99.		1900—04.		1905—08.		Summa.	
	Antal.							
	arb.-inställelser.	arbetare.	arb.-inställelser.	arbetare.	arb.-inställelser.	arbetare.	arb.-inställelser.	arbetare.
1—10 arbetare..	1	7	3	21	4	14	**8**	**42**
11—50 » ...	1	17	2	41	7	207	**10**	**265**
51—100 » ...	1	80	—	—	1	64	**2**	**144**
101—500 » ...	1	105	1	217	—	—	**2**	**322**
öfver 500 » ...	1	700	—	—	1	1,540	**2**	**2,240**
	5	**909**	**6**	**279**	**13**	**1,825**	**24**	**3,013**
Okändt antal arbetare.....	25	—	10	—	—	—	35	—

Tabellen utvisar, att arbetsinställelserna i allmänhet varit af mycket ringa omfattning. Undantag utgöra bokbindarekonflikten i Eskilstuna år 1898, omfattande 105 arbetare, bokbindarekonflikten i Göteborg år 1902, omfattande 217 arbetare samt konflikterna

inom samma fack i Stockholm och Eskilstuna under åren 1899 och 1908, omfattande resp. 700 och 1,540 arbetare. Särskildt märkes, att arbetsinställelserna under 1900-talet i regel varit obetydliga. Anledning finnes ock att antaga, att de 10 konflikter under sistnämnda tidsperiod, för hvilka uppgifter härutinnan icke föreligga, varit af ringa storlek.

Vid fördelning af de berörda arbetarnes antal efter fack framgår, att endast 200 tillhört typograf- och litograffacken, öfriga 2,813 bokbindarefacket. Särskildt är att märka det ringa antal typografer, eller endast 21, som sedan riksaftalets införande år 1903 varit invecklade i arbetsinställelser.

Äfven uppgifterna om arbetskonflikternas *varaktighet* hafva varit mycket ofullständiga; endast i 34 fall föreligger sålunda upplysning härom. Fördelningen af arbetsinställelsernas antal i detta hänseende framgår närmare af nedanstående tabell:

Arbetsinställelsernas varaktighet.

Arbetsinställelser, som varat	1885—89.	1890—94.	1895—99.	1900—04.	1905—08.	Summa.
högst 7 dagar	—	7	2	5	6	**20**
8—30 dagar	—	1	4	3	4	**12**
öfver 30 dagar	—	—	—	1	1	**2**
Summa	—	**8**	**6**	**9**	**11**	**34**
Af okänd varaktighet ...	1	7	8	7	2	25

Af tabellen framgår, att arbetsinställelserna inom här ifrågavarande yrkesgrenar i regel varit mycket kortvariga och endast i två fall — bokbinderikonflikterna i Göteborg under år 1902 samt i Stockholm och Eskilstuna under år 1908 —, såvidt kändt är, sträckt sig öfver en månad. Orsakerna härtill torde framför allt vara att söka i den högt utvecklade organisationen, som gifvetvis underlättar åvägabringandet af förhandlingar mellan de tvistande parterna.

Af konflikternas korta varaktighet jämte deras i allmänhet ringa omfattning följer, att *förlusten i arbetsdagar* i regel varit föga betydande. Någon beräkning häraf för någon större del af hela tidsperioden har dock icke kunnat verkställas på grund af de bristfälliga uppgifterna om arbetareantal och varaktighet.

Mindre svårigheter hafva mött att fastställa de inträffade arbetsinställelsernas *orsaker*, och föreligga uppgifter härom i regel äfven för tiden före den officiella statistikens början. I efterföljande sammanställning har i de fall, där en konflikt föranledts af flera tvistefrågor, endast den förnämsta tvistepunkten kommit i betraktande, hvarjämte hufvudorsakerna sammanförts till vissa grupper:

Arbetsinställelsernas orsaker.

	1885—89.	1890—94.	1895—99.	1900—04.	1905—08.	Summa.
Begäran om löneförhöjning	1	7	9	10	4	**31**
Andra lönefrågor	—	—	—	—	2	**2**
Begäran om föreningsrätt	—	—	—	1	—	**1**
Begäran om kollektivt aftal	—	—	1	1	1	**3**
Personliga förhållanden	—	—	—	1	—	**1**
Tvist om arbetstiden	—	1	1	—	—	**2**
Fråga om arbetares antagande o. afskedande	—	2	2	—	1	**5**
Fråga om arbetets anordning	—	1	—	—	—	**1**
Tolkning af aftal	—	—	—	—	1	**1**
Andra orsaker	—	—	—	2	4	**6**
Summa	**1**	**11**	**13**	**15**	**13**	**53**
Okänd orsak	—	4	1	1	—	**6**

Det öfvervägande antalet konflikter under de fyra första femårsperioderna föranleddes, som synes, af tvister om löneförhöjning. Under den sista perioden voro däremot tvistefrågorna mera olikartade. Nämnas kan, att till »andra lönefrågor» räknats tvist om garanterad minimilöns införande samt fråga om semester med bibehållande af full lön. Till »andra orsaker» hafva bl. a. förts tvist om inskränkning i lärlingarnes antal, tvist om aftalets förnyande samt vägran af arbetsgifvare att underhandla.

För öfrigt framgår af tabellen, att konflikter, som förorsakats af organisationsfrågor, d. v. s. begäran om föreningsrätt och om kollektivaftal, varit helt få eller tillsammans 4. Detta förhållande står gifvetvis i samband därmed, att arbetarnes organisationer inom

här ifrågavarande yrkesgrenar redan tidigt nått hög utveckling och stadga.

Vid fördelning af tvisteorsakerna på de förutnämnda arbetarefacken framgår bl. a., att af de 31 löneförhöjningsstriderna 20 inträffat inom typograf- och litograffacken och 11 inom bokbindarnes fack. De två konflikterna rörande föreningsrätt och tolkning af aftal hafva berört bokbindare, liksom äfven en tvist om kollektivaftal, en tvist om arbetstiden och två tvister om arbetares antagande och afskedande.

Rörande *resultatet* af arbetskonflikterna föreligga uppgifter för 39 fall. I efterföljande tabell hafva konflikterna sammanförts till trenne hufvudgrupper, nämligen sådana, som afslutats på arbetsgifvarnes villkor, sådana som lösts enligt arbetarnes fordringar samt sådana, som ledt till kompromiss.

Någon fördelning af konflikterna inom den tredje gruppen med hänsyn därtill, om kompromissen kan anses hafva utfallit till endera partens förmån, har icke varit möjlig, något som också torde vara af mindre vikt i betraktande af det ringa antalet kompromisser.

Arbetsinställelsernas resultat.

	1885—89.	1890—94.	1895—99.	1900—04.	1905—08.	Summa.
Arbetsgifvarnes villkor	—	1	—	1	4	**6**
Arbetarnes fordringar ...	—	7	9	6	4	**26**
Kompromiss	—	—	2	1	3	**6**
Verksamheten öfverlåten till annan arbetsgifvare	—	—	—	—	1	**1**
Summa	—	**8**	**11**	**8**	**12**	**39**
Okändt resultat.....	1	7	3	8	1[1])	20

Såvidt häraf framgår, hafva arbetarne varit segerrikast under de tidigare perioderna, medan däremot under de tre sista åren bägge parterna haft lika stor framgång. Därvid måste dock tagas hänsyn till, att de konflikter, hvilkas resultat angifvits såsom okändt, sannolikt i ett stort antal fall medfört seger för arbetsgifvarne, emedan arbetarepressen, ur hvilken uppgifterna till väsentlig del

[1]) Icke afslutad.

hämtats, torde varit mindre angelägen att konstatera dylika fall. Emellertid framgår otvetydigt, att åtminstone under senare hälften af 1890-talet och början af 1900-talet arbetarne hade betydligt större framgång i arbetskonflikterna än under de senaste åren. För öfrigt märkes, att ett relativt stort antal kompromisser, d. v. s. uppgörelser efter ömsesidiga eftergifter, förekommit under den sista tidsperioden, en form för arbetskonflikters biläggande, som, enligt hvad erfarenheten gifver vid handen, synes blifva allt vanligare.

Rörande förekomsten af *skiljedom* vid arbetsinställelserna föreligga tillförlitliga uppgifter först från den officiella statistikens början. Enligt dessa uppgifter har skiljedom anlitats i endast ett fall, nämligen vid en konflikt inom bokbinderiyrket i Lund i februari 1907. Vid arbetsinställelsens slut hänskötos de olösta tvistepunkterna till afgörande af en tariffnämnd, i hvilken representanter för bägge parternas organisationer fungerade. Tariffnämndens afgörande innebar en kompromiss mellan parternas fordringar.

Beträffande tariffnämndens organisation och verksamhet hänvisas till näst föregående kap. (sid. 181 *—183 *), där äfven lämnas en tabellarisk öfversikt öfver mål, afgjorda af nämnden åren 1899—1906.

11. Sjuk-, begrafnings- och andra understödskassor.

I tab. 39 äro redovisade 29 för arbetare å tryckeri eller i dylik handtering afsedda understödskassor, af hvilka 28 äro sjuk- och begrafningskassor samt 1 uteslutande sjukkassa. Uppgifterna i denna tabell hafva, beträffande flertalet af de redovisade kassorna, grundats på inkomna redogörelser enligt frågeformulär D; i fråga om några, enligt lagen den 30 oktober 1891 registrerade kassor, för hvilka redogörelser enligt formulär D icke förelegat, hafva uppgifter för tabellen sammanställts ur de redogörelser, som från kassorna afgifvits till vederbörande registreringsmyndighet.[1])

Förutom de i tabellen upptagna kassorna finnas ytterligare ett tiotal, afsedda för arbetare inom nu ifrågavarande yrken, men några uppgifter för dessa kassor hafva ej kunnat erhållas.

Af de 29 kassor, för hvilka i tabellen redogöres, äro 17 afsedda för arbetarna vid i regel ett enda tryckeri, under det att tillträde till öfriga 12 kassor icke är beroende af arbetarnas anställning hos viss arbetsgifvare. De förra kassorna benämnas i det följande *fabrikskassor,* de senare *allmänna kassor.*

Antalet delägare i de 29 kassorna utgjorde vid 1904 års början 6,591, hvaraf 5,356 män och 1,235 kvinnor.[2]) På de 17 fabrikskassorna komma 1,339 män och 800 kvinnor, på de allmänna kassorna 4,017 män och 435 kvinnor. De kvinnliga medlemmarne äro sålunda förhållandevis vida talrikare i fabrikskassorna än i de allmänna kassorna.

---

[1]) Jfr sid. 13* i det föregående.

[2]) Här torde böra erinras därom, att då nu förevarande undersökning icke omfattar alla tryckerier, bokbinderier o. d. anstalter i riket, bland de redovisade kassornas delägare återfinnas en del arbetare, som icke berörts af undersökningen i öfrigt.

17 kassor voro vid 1904 års början *registrerade* enligt lagen den 30 oktober 1891.

Kassornas fördelning efter *stiftelseår* framgår af följande tablå:

	Antal kassor.
Före 1871	4
1871—1880	5
1881—1890	10
1891—1900	6
1901—1903	2
Okändt stiftelseår	2
Summa	29

Äldst af kassorna är Konstförvandtskapets sjuk- och begrafningshjälpskassa, stiftad 1754, därefter Bokbindaregesällskapets sjuk- och begrafningskassa, stiftad 1764, hvarefter följa sjuk- och begrafningskassan inom Berlingska boktryckeri- och stilgjuteriaktiebolaget i Lund, stiftad 1864, och Litografiska aktiebolagets i Norrköping arbetarepersonals sjuk- och begrafningskassa, stiftad 1868. Svenska typografförbundets sjuk- och begrafningshjälpskassa, som af de i tabellen upptagna kassorna räknar det största medlemsantalet, stiftades år 1890.

En öfversikt af kassornas viktigaste *reglementariska föreskrifter* meddelas i tabellens första afdelning (kol. 5—22), hvilken ådagalägger kassornas i detta hänseende ytterst skiftande karaktär. Till belysande häraf torde endast några få iakttagelser böra framhållas.

Obligatoriskt inträde i kassan för samtliga arbetare vid anstalten — med vissa bestämda inskränkningar, såsom att arbetaren skall vara frisk och befinna sig inom de åldersgränser, som för nyinträdande medlemmar äro fastställda — är föreskrifvet vid 5 af de 16 fabrikskassor, för hvilka uppgifter härom föreligga; i 1 dylik kassa är inträdet obligatoriskt allenast för fast anställda arbetare inom vissa yrkesspecialiteter samt med viss årsinkomst och i fråga om 1 kassa är stadgandet sålunda formuleradt, att arbetare, som uppnått föreskrifven minimiålder och uppbär viss veckoaflöning, »bör söka inträde» i kassan.

Minimiålder för inträde är stadgad i 16 kassor (16 à 18 år), *maximiålder* i 14 kassor (40 à 50 år).

Afgifterna till kassan utgå i flertalet fall såsom dels inträdesafgifter, dels fasta afgifter per kvartal, månad eller vecka. I några kassor har verksamheten fördelats på vissa klasser med olika afgifter och understödsbelopp.

Inträdesafgiften erlägges med till siffran bestämdt belopp i alla kassor, som upptaga sådan afgift, utom en enda, där inträdesafgiften är satt i förhållande till arbetarnes veckoinkomst. Äfven den fasta afgift, som delägarna hafva att utöfver inträdesafgiften erlägga per kvartal, månad eller vecka, utgår i regel med visst, till siffran bestämdt belopp. Undantag härifrån bilda allenast två kassor, nämligen dels den nyss åsyftade, där icke blott inträdesafgiften utan äfven veckoafgiften är bestämd till viss procent af inkomsten, dels en annan på fyra klasser fördelad kassa, inom hvilken emellertid den fasta afgiften beräknas till viss proc. af inkomsten allenast för delägare af kassans första klass, men eljest utgår med fixt belopp per vecka.

I fem kassor förekommer vid dödsfall uttaxering till bestämdt belopp eller efter behof.

Beloppen af *afgifter* och *understöd vid sjukdoms- eller dödsfall* äro i hög grad varierande, och hänvisas i detta afseende till tabellens kol. 10—13 och 19—22.[1])

Beträffande kassornas *ekonomiska ställning* framgår af tabellens andra uppslag, att samtliga redovisade kassors inkomster år 1903 uppgingo till 87,202 kronor 75 öre, under det att utgifterna utgjorde 71,688 kronor 13 öre. Kapitaltillökningen under året belöpte sig sålunda till 15,514 kronor 62 öre eller 17·8 % af inkomsterna. Till denna kapitaltillväxt bidrogo emellertid endast 24 kassor, med ett sammanlagdt öfverskott af 16,669 kronor 12 öre, under det att återstående 5 kassor under året åsamkat sig en brist å tillhopa 1,154 kronor 50 öre.

[1]) En föreställning om de belopp, som arbetarne i *medeltal* utbetala i sjukkasseafgifter och om de medelbelopp, som de i händelse af sjukdomsfall erhålla från kassorna, kan man erhålla ur efterföljande, å sid. 230 * meddelade tablå rörande inkomster och utgifter per kassadelägare, af hvilken framgår, *dels* att årsafgiften i medeltal är 10 kr. 22 öre per delägare, *dels* att sjukhjälp i medeltal utgår med 8 kr. 75 öre per delägare, för år räknadt, eller, då enligt den å sid. 239 * införda tab. litt. GG antalet sjukdagar per delägare i medeltal är 5·0, med ungefär *1 krona 75 öre per sjukdag.*

Inkomster och *utgifter* år 1903 i de båda hufvudgrupperna af kassor utvisas af efterföljande tabeller litt. BB och CC.

Tab. litt. BB. Kassornas inkomster.

	Fabrikskassor.		Allmänna kassor.		Samtliga kassor.	
	Kronor.	%.	Kronor.	%.	Kronor.	%.
Inträdesafgifter	255	0·9	1,383	2·3	1,638	1·9
Bidrag af delägare	17,859	66·6	49,520	82·0	67,379	77·3
» » arbetsgifvare	1,496	5·6	70	0·1	1,566	1·8
» » staten	1,242	4·6	2,767	4·6	4,009	4·6
Räntor	4,363	16·3	2,967	4·9	7,330	8·4
Öfriga inkomster	1,611	6·0	3,670	6·1	5,281	6·0
Summa	**26,826**	100·0	**60,377**	100·0	**87,203**	100·0

Tab. litt. CC. Kassornas utgifter.

	Fabrikskassor.		Allmänna kassor		Samtliga kassor.	
	Kronor.	%.	Kronor.	%.	Kronor.	%.
Kontant sjukhjälp	15,505	71·8	42,168	84·1	57,673	80·4
Begrafningshjälp	2,062	9·6	2,945	5·9	5,007	7·0
Läkarearfvoden	1,460	6·8	50	0·1	1,510	2·1
Medikamenter, lasarettsvård	1,282	5·9	—	—	1,282	1·8
Förvaltningskostnader	628	2·9	1,646	3·3	2,274	3·2
Öfriga utgifter	650	3·0	3,292	6·6	3,942	5·5
Summa	**21,587**	100·0	**50,101**	100·0	**71,688**	100·0

Enligt hvad af dessa tabeller framgår, är det för arbetarne ekonomiskt fördelaktigare att tillhöra fabrikskassa än annan kassa. I kassorna af det förra slaget uppgå nämligen medlemmarnes bidrag till endast 67·5 % af samtliga inkomster mot 84·3 % i de allmänna kassorna. Med afseende å det uppgifna statsbidraget torde böra anmärkas, att, ehuru af de 17 fabrikskassorna allenast 8 voro registrerade, statsbidragens sammanlagda belopp för fabrikskassorna motsvarat icke blott förvaltningskostnaderna, utan äfven största delen

af »öfriga utgifter». Äfven för de allmänna kassorna, af hvilka 9 voro registrerade, ehuru 1, såsom registrerad först under senare delen af år 1903, icke under året kommit i åtnjutande af statsbidrag, uppgick statsbidraget till ett väsentligt högre belopp än förvaltningskostnaderna under året.

Nedanstående tablå utvisar *inkomster och utgifter per kassadelägare* under år 1903:

		Fabriks-kassor.	Allmänna kassor.	Samtliga kassor.
Inträdesafgifter	kr.	0·12	0·31	0·25
Bidrag af delägare	»	8·35	11·12	10·22
» » arbetsgifvare	»	0·70	0·02	0·24
» » staten	»	0·58	0·62	0·61
Räntor	»	2·04	0·67	1·11
Andra inkomster	»	0·75	0·82	0·80
Summa inkomster i medeltal	kr.	12·54	13·56	13·23

		Fabriks-kassor.	Allmänna kassor.	Samtliga kassor.
Kontant sjukhjälp	kr.	7·25	9·47	8·75
Begrafningshjälp	»	0·97	0·66	0·76
Läkarearfvoden m. m.	»	0·68	0·01	0·23
Medikamenter, lasarettsvård	»	0·60	—	0·19
Förvaltningskostnader	»	0·29	0·37	0·35
Andra utgifter	»	0·30	0·74	0·60
Summa utgifter i medeltal	kr.	10·09	11·25	10·88

Kassornas behållna tillgångar vid 1903 års slut utgjorde 184,394 kronor 43 öre, hvaraf i fabrikskassor 101,557 kronor 72 öre och i de allmänna kassorna 82,836 kronor 71 öre. Medelbehållningen utgjorde:

		Fabriks-kassor.	Allmänna kassor.	Samtliga kassor.
Per kassa	kr.	5,974	6,903	6,358
Per kassadelägare	»	47	19	28

För kassornas fördelning efter *behållningens storlek* redogöres i följande tablå:

		Fabrikskassor.	Allmänna kassor.
Behållning öfver 10,000	kronor	4	2
» 10,000—5,000	»	4	2
» 5,000—3,000	»	2	—
» 3,000—1,000	»	5	5
» under 1,000	»	2	3
	Summa	17	12

Största *antalet delägare* räknar, såsom redan är nämndt, Svenska Typograöffrbundets sjuk- och begrafningshjälpskassa. Till denna kassa hörde vid 1904 års ingång ej mindre än 3,223 med lemmar eller i det närmaste lika många som antalet i öfriga 28 kassor sammanlagdt.

Nedanstående tablå innehåller en fördelning af kassorna efter antalet medlemmar vid 1904 års ingång:

Medlemsantal.	Fabrikskassor.	Allmänna kassor.
1—50	7	5
51—100	2	2
101—150	4	1
151—300	2	1
301—500	1	2
501—1,000	1	—
Öfver 1,000	—	1
Summa	17	12

En föreställning om kassornas utveckling under femårsperioden 1899—1903 gifver efterföljande tab. litt. DD, i hvilken emellertid, för att möjliggöra jämförelse, uteslutits två kassor, beträffande hvilka fullständiga uppgifter icke föreligga.

I syfte att kunna för olika kön, åldrar och civilstånd göra en jämförelse mellan antalet sjukdomsfall och antalet medlemmar samt därigenom beräkna sjukdomsfrekvensen inom olika grupper af kassornas medlemmar hafva å formulär D infordrats uppgifter angående medlemmarnes fördelning efter kön, ålder och civilstånd vid 1903 års början och slut. Dylika uppgifter hafva ock erhållits

Tab. litt. DD. Medlemsantalets tillväxt under åren 1899—1903.

(Afser 27 sjuk- och begrafningskassor.)

År.	Medlems-antal vid årets början.	Tillväxt			
		i samtliga kassor.		i under året nybildade kassor.	
		Antal.	%.	Antal.	%.
1899	4,779	426	8·9	—	—
1900	5,205	422	8·1	—	—
1901	5,627	214	3·8	15	0·3
1902	5,841	161	2·8	—	—
1903	6,002	331	5·5	85	1·4
1904	6,333	—	—	—	—

Tab. litt. EE. Sjukkassornas medlemmar, fördelade efter kön, ålder och civilstånd, år 1903.

(Uppgifterna om åldersklasser afse 26 kassor, uppgifterna om civilstånd 18 kassor.)

Åldersklasser och civilstånd.	Manliga medlemmar i medeltal.		Kvinnliga medlemmar i medeltal.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Åldersklasser:				
Under 20 år	371	7·2	322	27·0
20—25 »	846	16·4	295	24·7
25—30 »	1,005	19·5	177	14·8
30—35 »	834	16·2	96	8·0
35—40 »	748	14·5	109	9·1
40—45 »	590	11·5	83	7·0
45—50 »	272	5·3	56	4·7
50—55 »	179	3·5	26	2·2
55—60 »	154	3·0	14	1·2
60—65 »	79	1·5	9	0·8
65—70 »	46	0·9	2	0·2
Öfver 70 »	25	0·5	4	0·3
Summa	**5,149**	100·0	**1,193**	100·0
Civilstånd:				
Ogifta	704	48·3	783	85·9
Gifta, änkl. och änkor	754	51·7	128	14·1
Summa	**1,458**	100·0	**911**	100·0

från flertalet af de kassor, som inkommit med redogörelser enligt formulär D, men beträffande de kassor, som redovisats med användande af de till vederbörande registreringsmyndighet afgifna redogörelser, saknas uppgifter om civilstånd. Uppgifter rörande kön och ålder föreligga sålunda från 26 af de i tab. 39 upptagna 29 kassorna, men rörande civilstånd endast från 18 af dessa kassor.

I förestående tab. litt. EE meddelas efter dessa uppgifter medelantalet (d. v. s. medeltalet mellan antalet vid årets början och vid dess slut) manliga och kvinnliga medlemmar i olika åldersklasser och civilstånd, jämte motsvarande procenttal.

En jämförelse af fördelningen på kön, ålder och civilstånd för å ena sidan medlemmarna af sjukkassor och å den andra samtliga af här ifrågavarande arbetsstatistiska undersökningar berörda arbetare ämnar följande resultat:

	Procenttal arbetare.	
	I sjukkassorna.	I hela undersökningen.
Kön.		
Män	81·2	74·7
Kvinnor	18·8	25·3
Summa	100·0	100·0

	Procenttal manliga arbetare.		Procenttal kvinnliga arbetare.	
	I sjukkassorna.	I hela undersökningen.	I sjukkassorna.	I hela undersökningen.
Åldersklasser.				
Under 20 år	7·2	34·3	27·0	42·2
20—30 »	35·9	32·4	39·5	38·7
30—40 »	30·7	17·3	17·1	11·0
40—50 »	16·8	9·9	11·7	5·8
50—60 »	6·5	4·3	3·4	1·9
60—70 »	2·4	1·6	1·0	0·3
Öfver 70 »	0·5	0·2	0·3	0·1
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0
Civilstånd.				
Ogifta	48·3	65·6	85·9	94·0
Gifta, änkl. o. änkor	51·7	34·4	14·1	6·0
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0

Såsom häraf synes, är antalet manliga arbetare förhållandevis något större i sjukkassorna än bland hela den personal, som berörts af förevarande arbetsstatistiska undersökning. Likaledes visar det sig, att kassornas medlemmar i större utsträckning rekryterats inom de högre åldersklasserna och bland gifta (änklingar och änkor) än bland yngre och ogifta personer.

Beträffande de i tab. 39 upptagna uppgifterna om sjukdoms- och dödsfall hänvisas till efterföljande kapitel, där en utförligare framställning af samtliga i detta hänseende föreliggande uppgifter funnit plats.

Inom några af de kassor, för hvilka ofvan redogjorts, afser verksamheten icke allenast sjuk- och begrafningshjälp utan äfven *andra slag af understöd.* Med sjuk- och begrafningshjälpskassan inom aktiebolaget P. A. Norstedt & Söners officin (n:r 1) är sålunda förenad en pensions- och understödskassa. Understödskassan vid Centraltryckeriet (n:r 2) har till ändamål icke blott att lämna understöd vid sjukdomstillfällen och dödsfall utan äfven att bereda lifstidspension för arbetare, som uppnått 55 års ålder, samt, om medel finnas tillgängliga, årligt eller tillfälligt understöd åt änkor och oförsörjda barn, att med mindre penningelån understödja däraf i behof varande arbetare samt att bereda arbetarne tillfälle att göra besparingar af sin arbetsförtjänst och få dessa väl förräntade. Med P. Herzogs Aktiebolags arbetares sjuk- och begrafningskassa (n:r 7) är förenad en understödsfond och med Konstförvandtskapets sjuk- och begrafningshjälpskassa (n:r 23) dels en pensionsfond (Gutenbergska stiftelsen) dels en änkehjälpsfond.

De ofvan omtalade kassorna förvaltas i allmänhet af en styrelse, vald af arbetarne själfva, äfven om i några fabrikskassor inbetalningen af afgifter och utbetalningen af understöd sker genom tryckerikontorets försorg. Till vissa af fabrikskassorna har grundplåten lämnats af arbetsgifvaren och dennes bidrag är fortfarande i några fall rätt betydande, men såväl dessa som öfriga kassor äro dock i ekonomiskt hänseende hufvudsakligen grundade på arbetarnes egna afgifter.

En väsentligen annan ställning intaga de *fonder,* som vid en del tryckerier, oberoende af där förefintliga sjuk- och begrafnings-

kassor, bildats i syfte att understödja arbetarne vid oförmåga till arbete på grund af ålderdom, olycksfall o. s. v. eller deras familjer efter familjeförsörjarens död. Dessa fonder hafva i allmänhet bildats genom medel, som donerats af arbetsgifvaren, de äro för sitt bestånd hufvudsakligen hänvisade till, förutom räntemedel, fortsatta bidrag från dennes sida, och förvaltningen skötes i allmänhet helt och hållet genom arbetsgifvarens försorg.

Tab. litt. FF. Understödsfonder år 1902.
(Andra än de i tab. 39 upptagna sjukkassefonder).

Arbetsort och arbetsgifvare.	Belopp Kronor.	Ändamål m. m.
Stockholm, Alb. Bonnier	20,000	Pensionsfond.
» Dagens Nyheter.....	13,000	»
» »	60,000	»
» Aftonbladet	32,982	»
» Stockholms Dagblad.....	5,000	Sjuk- och understödskassa.
Eskilstuna, J. O. Öberg & Son	10,000	Pensionsfond.
Norrköping, Litografiska Aktiebolaget..	85,000	»
Linköping, Östgöta Correspondenten...	5,000	Sjukkassa.
» Litografiska Aktiebolaget...	—	Sjukfond, till hvilken årligen utgår 5 % af bolagets nettobehållning.
Malmö, Skånska Litografiska Aktiebol.	52,000	Pensionsfond.
Lund, Berlingska boktryckeriet	35,125	»
Göteborg, Göteborgs Handelstidning...	30.000	»
» » » ...	5,000	—
» N. J. Gumperts pappershandel	2,000	Sjukfond.
» Bonniers Tryckeriaktiebolag	500	Lånekassa.
Karlstad, Karlstadstidningen	500	Sjukkassa.
» Nya Värmlandstidningen ...	2,000	Understödsfond.

Å de inkomna formulären litt. A, hafva redovisats de understödsfonder af nämnda slag, som i tab. litt. FF, jämte uppgifter om belopp och ändamål, angifvas.

Sammanlagda beloppet af ofvannämnda fonder uppgick år 1902 till omkring 360,000 kronor.

Några stadgar förefinnas i allmänhet icke, utan understöden äro beroende på arbetsgifvarens afgörande i hvarje särskildt fall.

12. Sjukdoms- och dödsfall. Kroniska sjukdomar och lyten. Olycksfall.

De i tab. 35 och 36 meddelade uppgifter om sjukdoms- och dödsfall bland arbetare å tryckeri eller i därmed förenad handtering hafva erhållits ur samma redogörelser för sjuk- och begrafningskassor, som i föregående kapitel omtalats. För en af dessa kassor, den i tab. 34 med n:r 8 betecknade, saknas dock uppgifter rörande sjukdoms- och dödsfall, hvadan de i tab. 35 och 36 meddelade tal komma att afse 28 kassor med tillhopa 5,237 manliga och 1,162 kvinnliga medlemmar i medeltal under år 1903. Anmärkas bör emellertid, att, då ett icke ringa antal arbetare äro medlemmar i flera kassor samtidigt, dubbelräkningar icke kunnat undvikas i nu omhandlade tabeller.

Antalet bland ifrågavarande sjukkassemedlemmar under år 1903 inträffade sjukdomsfall utgör 1,148, hvaraf 890 bland manliga och 258 bland kvinnliga delägare, och antalet sjukdagar, för hvilka sjukhjälp utgått, 32,007, hvaraf 24,661 för manliga och 7,346 för kvinnliga delägare. På 100 manliga delägare komma sålunda 17·0 sjukdomsfall och 470·9 sjukdagar, på 100 kvinnliga delägare 22·2 sjukdomsfall och 632·2 sjukdagar. Ur båda dessa synpunkter är således sjukligheten ej obetydligt större bland de kvinnliga än bland de manliga delägarne. Varaktigheten af hvarje sjukdomsfall har i medeltal utgjort 27·7 dagar för de manliga och 28·5 dagar för de kvinnliga delägarne.

I fråga om *sjukdomarnes art* har i tab. 35 skett en fördelning på 22 sjukdomsgrupper, i nära öfverensstämmelse med den indelning, som följts vid undersökningarna af tobaksindustrien och

mekaniska verkstadsindustrien. Ett sammandrag af tabellens resultat lämnas i nedanstående tablå:

Sjukdomsfall bland arbetare å tryckeri eller i därmed förenad handtering år 1903.

	Antal sjukdomsfall.	Antal sjukdagar.	Sjukdagar per sjukdomsfall.
Influensa	73	1,145	16
Andra akuta infektionssjukdomar	44	941	21
Tuberkelsjukdomar:			
a) lungsot	57	3,143	55
b) tuberkulos i andra organ	4	128	32
Konstitutionella sjukdomar	33	868	26
Kroniska förgiftningssjukdomar	7	266	38
Sinnessjukdomar	7	1,074	153
Nervsystemets sjukdomar	54	2,182	40
Sinnesorganens sjukdomar	25	1,063	43
Cirkulationsorganens sjukdomar	49	1,586	32
Luftvägarnes sjukdomar	124	3,461	28
Lung- och lungsäcksinflammation	25	947	38
Andra eller ej specificerade sjukdomar i lungorna	41	1,859	45
Inflammation i magen och tarmarna	14	373	27
Andra eller ej specificerade sjukdomar i matsmältningsorganen	157	3,308	21
Urin- och könsorganens sjukdomar	31	967	31
Reumatism	86	2,028	24
Andra sjukdomar i rörelseorganen och bensystemet	29	627	22
Hud- och bindväfssjukdomar	70	1,675	24
Svulster (kräfta m. m.)	8	255	32
Yttre skador samt akuta förgiftningar	132	2,583	20
Andra eller ej uppgifna sjukdomar	78	1,528	20
Hela antalet	1,148	32,007	28

Såsom af denna öfversikt synes, äro sjukdomar i matsmältningsorganen, inräknadt inflammation i magen och tarmarna, ganska

ofta förekommande bland kassornas delägare. För dessa sjukdomar utgör nämligen antalet sjukdomsfall 171 och antalet sjukdagar 3,681. Yttre skador samt akuta förgiftningar förekomma i 132 fall med 2,583 sjukdagar och luftvägarnas sjukdomar i 124 fall med 3,461 sjukdagar. Hvad vidare tuberkulosen beträffar, finner man, att de föreliggande uppgifterna angifva för lungsot 57 fall med 3,143 sjukdagar och för tuberkulos i andra organ 4 fall med 128 sjukdagar. Härvid bör dock anmärkas, att en del fall af lungtuberkulos sannolikt ingå bland de i sjukkassornas uppgifter ej specificerade lungsjukdomarna.

I fråga om sjukdomsfallens längd visar det sig, att sinnessjukdomarna komma främst med 153 sjukdagar per sjukdomsfall samt att därefter följer lungsoten med 55 sjukdagar per sjukdomsfall. Sist i ordningen kommer influensa med 16 sjukdagar per sjukdomsfall. Erinras må emellertid, att dessa siffror endast angifva antalet *understödsdagar* i medeltal för hvarje sjukdomsfall och ingalunda kunna anses vara något exakt uttryck för varaktigheten af sjukdomen eller ens för antalet på grund af densamma försummade arbetsdagar. Såsom redan förut är nämndt, lämna nämligen åtskilliga sjukkassor, sedan sjukdomen varat en viss tid, intet ytterligare understöd.

För *sjukdomsfrekvensen inom olika åldersgrupper* — d. v. s. förhållandet mellan antalet sjukdomsfall och sjukdagar å ena sidan och antalet medlemmar å den andra — redogöres i tab. litt. GG. Åldersfördelningen för de 6,399 medlemmarna uti de i tab. 35 afsedda kassorna har därvid antagits vara densamma som den faktiska åldersfördelningen för de å sid. 232* (tab. litt. EE) omnämnda 6,342 medlemmarna.

Tab. litt. GG ådagalägger, att antalet sjukdomsfall per medlem tenderar att stiga vid högre ålder, om än denna stegring icke är alltigenom fortlöpande. Likaså är antalet sjukdagar per medlem på det hela taget större inom de högre än inom de lägre åldersgrupperna. Beträffande antalet sjukdagar per sjukdomsfall är däremot växlingen inom de olika åldersgrupperna mera oregelbunden.

Öfvergår man därefter till tab. 36, som redogör för *dödsfall* bland arbetare å tryckeri eller i därmed förenad handtering åren 1899—1903, finner man lungtuberkulos angifven såsom dödsorsak för

Tab. litt. GG. Sjukdomsfrekvens inom olika åldersgrupper år 1903.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Åldersgrupp.	Antal medlemmar.		Antal sjukdomsfall.		Antal sjukdagar.		Sjukdomsfall per medlem.		Sjukdagar per medlem.		Sjukdagar per sjukdomsfall.	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Under 20 år	377	314	55	61	1,502	1,346	0·15	0·19	4·0	4·3	27·3	22·1
20—30 »	1,880	459	303	115	7,676	3,656	0·16	0·25	4·1	8·0	25·3	31·8
30—40 »	1,608	199	213	40	5,658	1,203	0·13	0·20	3·5	6·0	26·6	30·1
40—50 »	880	136	199	29	5,832	811	0·23	0·21	6·6	6·0	29·3	28·0
50—60 »	340	39	80	8	2,152	219	0·24	0·21	6·3	5·6	26·9	27·4
60—70 »	126	12	33	5	1,632	111	0·26	0·42	13.0	9·3	49·5	22·2
Öfver 70 »	26	3	7	—	209	—	0·27	0·00	8·0	0·0	29·9	—
Tillhopa	**5,237**	**1,162**	**890**	**258**	**24,661**	**7,346**	**0·17**	**0·22**	**4·7**	**6·3**	**27·7**	**28·5**

96 män (36·1 % af hela antalet) och för 20 kvinnor (62·5 % af hela antalet). Hvad de manliga arbetarna beträffar, torde emellertid de angifna siffrorna vara något för låga, då nämligen en del dödsfall i lungtuberkulos sannolikt ingå bland de 24 fall, där dödsorsaken angifvits vara »annan eller ej specificerad sjukdom i lungorna». — Olyckshändelse eller våda har uppgifvits såsom dödsorsak för 17 män och 1 kvinna, medan självmord förekommit i 8 fall (samtliga män).

En utredning af dödsfrekvensen inom olika åldersgrupper har på grund af materialets ringa omfattning icke ansetts kunna leda till några säkra slutsatser, hvadan det föreliggande materialet icke blifvit ur denna synpunkt bearbetadt.

Tab. 37 upptager arbetare, som enligt egen uppgift å frågeformulär B lidit af *kronisk sjukdom eller lyte*, och äro i denna tabell arbetarna fördelade såväl efter yrkesgrenar som efter åldersgrupper.

Kroniska sjukdomar hafva uppgifvits i sammanlagdt 723 fall, hvilket motsvarar 9·2 % af hela antalet arbetare. Talrikast, eller i ej mindre än 215 fall, förekomma ögon- och öronsjukdomar, under hvilken rubrik emellertid inräknats äfven sådana åkommor

som närsynthet, döfhet etc. (jfr den af medicinalstyrelsen med cirkulär den 28 december 1891 utfärdade sjukdomsnomenklatur). Relativt ofta förekomma äfven sjukdomar i cirkulationsorganen (hjärtfel etc.) äfvensom, på sätt jämväl framgått af sjukkassornas uppgifter, sjukdomar i matsmältningsorganen. Lyten af ett eller annat slag hafva antecknats i 165 fall, motsvarande 2·1 % af samtliga arbetare.

Förekomsten af kroniska sjukdomar och lyten inom olika yrkesgrenar visas af nedanstående tablå:

	Manliga arbetare.			Kvinnliga arbetare.		
	Hela antalet arbetare.	Kroniska sjukdomar eller lyten. Antal.	%	Hela antalet arbetare.	Kroniska sjukdomar eller lyten. Antal.	%
Förmän	193	29	15·0	5	—	—
Sätteriarbetare	2,481	364	14·7	371	44	11·9
Tryckeriarbetare	1,211	86	7·1	210	12	5·7
Stilgjuteriarbetare o. d.	150	33	22·0	14	5	35·7
Litografiska arbet. o. d.	723	72	10·0	80	7	8·8
Bokbinderiarbetare	662	71	10·7	1,253	132	10·5
Öfriga arbetare	447	27	6·0	55	6	10·9
Summa	5,867	682	11·6	1,988	206	10·4

Såvidt dessa uppgifter ådagalägga, förekomma sålunda kroniska sjukdomar och lyten oftast hos stilgjuteriarbetare o. d., inom hvilken grupp af arbetare ej mindre än 22·0 % af männen och 35·7 % af kvinnorna uppgifvit sig lida af dylika åkommor. I jämförelsevis få fall hafva kroniska sjukdomar och lyten uppgifvits af tryckeriarbetare och »öfriga arbetare».

Någon mera afsevärd skillnad i förevarande hänseende mellan manliga och kvinnliga arbetare har, på det hela taget, icke framgått af de inkomna uppgifterna.

Vid fördelning *på olika åldersgrupper* af de arbetare, för hvilka kroniska sjukdomar och lyten uppgifvits, erhåller man följande resultat:

	Manliga arbetare.			Kvinnliga arbetare.		
	Hela antalet arbetare.	Kroniska sjukdomar eller lyten. Antal.	%	Hela antalet arbetare.	Kroniska sjukdomar eller lyten. Antal.	%
Mindre än 30 år	3,909	323	8·3	1,608	126	7·8
30—40 år	1,017	175	17·2	220	36	16·4
40—50 år	581	99	17·0	115	27	23·5
50 år och däröfver	360	85	23·6	45	17	37·8
Summa	5,867	682	11·6	1,988	206	10·4

Häraf ådagalägges att, såsom ju ock naturligt är, förekomsten af kroniska sjukdomar och lyten är väsentligt högre bland äldre än bland yngre arbetare. Denna stegring inom de högre åldersgrupperna är emellertid mera utpräglad bland de kvinnliga än bland de manliga arbetarne.

I detta sammanhang torde få anmärkas, att af de 3,857 manliga arbetare, som vid undersökningstillfället voro i en ålder af 20 år eller däröfver, 863 eller 22·4 % förklarat sig hafva blifvit vid beväringsmönstring *befriade från militärtjänsten.*

Sammanlagdt 36 arbetare, hvaraf 29 män och 7 kvinnor, hafva enligt egna uppgifter *behandlats för tuberkulos.* Af anledning, som i det föregående berörts, är det emellertid antagligt, att uppgifterna i detta hänseende icke äro fullständiga.

Å form. B inhämtades äfven uppgift, huruvida arbetarne *behandlats för sjukdom, förorsakad genom yrkets utöfvande.* Jakande svar å denna fråga har afgifvits af 59 män och 8 kvinnor eller tillhopa 67 personer, motsvarande 0·9 % af hela antalet arbetare. I samtliga dessa fall har sjukdomen varit blykolik eller annan form af blyförgiftning.

Slutligen hafva enligt nyssnämnda formulär arbetarne åtsports, huruvida de under arbete drabbats af *svårare olycksfall.* Enligt de inkomna uppgifterna hafva dylika olycksfall drabbat 128 män och 8 kvinnor, tillhopa alltså 136 personer eller 1·7 % af hela antalet arbetare.

Då emellertid några arbetare träffats af olycksfall vid flera tillfällen, kommer antalet olycksfall att utgöra 140, nämligen 132 för manliga och 8 för kvinnliga arbetare. Flertalet af olycksfallen,

nämligen 118 af dem, som drabbat män, och samtliga de olycksfall, som drabbat kvinnor, hafva inträffat under yrkets utöfning.

En närmare öfversikt öfver de uppgifna olycksfallen lämnas här nedan.

År för olycksfallet.	Antal arbetare, som drabbats af olycksfall, af hvilket de fortfarande lida men.		från hvilket de blifvit återställda.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
1903	8	—	7	—
1902	8	1	9	2
1901	2	—	6	1
1900	5	1	5	—
1899	3	—	6	—
Tidigare år	28	1	37	2
Ej uppgifvet år ...	5	—	3	—
Summa	59	3	73	5

Hela antalet olycksfall, af hvilka arbetarne vid undersökningstillfället fortfarande ledo men, utgjorde sålunda 62. Om man antager, att ett olycksfall, från hvilket arbetaren efter två års tid icke blifvit fullt återställd, kommer att för all framtid medföra men, äfven om det icke gör arbetaren oduglig till vidare arbete, och för den skull bortser från uppgifterna för åren 1902 och 1903, så finner man, att under närmast föregående tre år, d. v. s. åren 1899—1901, antalet olycksfall, som kan antagas medföra varaktigt men, i medeltal icke uppgått till fullt 4 per år. Enligt dessa siffror, jämförda med hela antalet vid undersökningen anträffade arbetare, skulle således allenast omkring 0·05 % af arbetarne per år drabbas af olycksfall, medförande varaktig partiell invaliditet.

13. Arbetslokalernas beskaffenhet.

Såsom uti inledningen blifvit omnämndt, hafva uppgifter om arbetslokalernas beskaffenhet inhämtats enligt frågeformulär C från hälsovårdsnämnderna å resp. platser eller — i två fall — från kommunalnämnderna. För Stockholms stads vidkommande har hälsovårdsnämnden därstädes äfven låtit verkställa en sakkunnig bearbetning af ifrågavarande uppgifter, och förekommer en redogörelse härför i »Bihang till Stockholms stads hälsovårdsnämnds årsberättelse 1904». Till denna redogörelse hänvisas för erhållande af en mera detaljerad framställning af de sanitära förhållandena vid särskildt tryckeri- och bokbinderilokaler inom Stockholm.

De genom nyssnämnda myndigheters försorg erhållna uppgifterna om arbetslokalernas beskaffenhet vid tryckerier och därmed förenad handtering i riket omfatta sammanlagdt 316 arbetsställen. Vid dessa arbetsställen hafva, enligt hvad slutsummorna i tab. 38 och 39 gifva vid handen, undersökts inalles 1,014 olika arbetsrum, uti hvilka vid tiden för undersökningens verkställande varit sysselsatta 7,160 arbetare, däraf 5,614 män och 1,546 kvinnor.[1]) Särskildt torde böra uppmärksammas, att luftprof blifvit anställda inom 722 arbetsrum med tillsammans 5,809 arbetare (4,587 män och 1,222 kvinnor) eller 81 % af hela antalet vid den sanitära undersökningen anträffade arbetare. Däremot hafva, med undantag för 42 tryckerier i Stockholm, dammprof i regel ej blifvit tagna.

[1]) Anledningen till, att det af hälsovårds- och kommunalnämnder redovisade arbetareantalet med omkring 700 understiger de vid undersökningen i öfrigt anträffade arbetarnas antal, är att söka dels däri, att ett tiotal mindre tryckerier icke träffats af den sanitära undersökningen, dels och framförallt däri, att vid två större arbetsställen undersökningen endast berört tryckeri- och sätterilokalerna, men däremot icke öfriga lokaler (bokbinderi-, litografirummen o. s. v.), där dock hufvudmassan af arbetarna haft sin sysselsättning.

De viktigaste af den sanitära undersökningens resultat äro sammanförda i tab. 38—40, som meddela uppgifter om arbetslokalernas belägenhet ofvan eller under jord, deras golfyta och kubikinnehåll pr arbetare, dagerförhållanden, belysningssystem samt luftens temperatur och kolsyrehalt. För öfriga å frågeformulär C besvarade spörsmål, hvilka ej lämpligen kunnat tabellariskt behandlas, redogöres i den efterföljande texten. Några *allmänna* omdömen angående arbetslokalernas beskaffenhet hafva i regeln ej blifvit afgifna af vederbörande undersökningsförrättare.

* * *

Arbetslokalerna inom tryckeriindustrien äro, med jämförelsevis få undantag, belägna *ofvan jord.* Endast 24 af samtliga annoterade arbetsrum hafva varit förlagda under jord, och hafva i dessa lokaler sysselsatts sammanlagdt 125 arbetare (107 män och 18 kvinnor). Största antalet underjordiska arbetsrum och däri sysselsatta arbetare påträffas vid tidningstryckerier, nämligen 15 rum med 72 arbetare; återstående 9 under jord belägna rum med 53 arbetare äro att finna vid bok- och accidenstryckerier. Vid två mindre tryckerier hafva samtliga arbetsrum (resp. 2 och 3) angifvits vara förlagda under jord. I fråga om utrymmet hafva de underjordiska arbetsrummen befunnits vara synnerligen väl tillgodosedda, särskildt i betraktande af de där sysselsatta arbetarnas fåtalighet. I genomsnitt har nämligen luftrymden pr arbetare uti sådana rum utgjort 46 kbm. Däremot hafva dessa lokalers dagerförhållanden i intet af de redovisade fallen angifvits såsom goda.

Hvad i öfrigt beträffar de undersökta arbetslokalernas *dagerförhållanden,* hafva desamma i följande antal fall uppgifvits vara:

	Goda.	Tämligen goda.	Dåliga.
vid bok- och accidenstryckerier	224	130	69
» tidningstryckerier.....	145	54	36
» bokbinderier	22	18	6
» litografiska anstalter	58	25	8
Summa	449	227	119

Af 795 arbetslokaler, beträffande hvilka uppgifter i förevarande hänseende inkommit, hafva, såsom ofvanstående sammanställning utvisar, 56·5 % goda, 28·5 % tämligen goda och 15·0 % dåliga dagerförhållanden. Dylika siffror måste under alla omständigheter betecknas såsom synnerligen ogynnsamma, och ännu mer gäller detta omdöme ifråga om tryckeriindustrin, där ju arbetets art kräfver anlitandet af synskärpan. I någon mån bättre ter sig emellertid resultatet, om hänsyn tages till de i arbetslokalerna sysselsatta arbetarnas antal. Man finner nämligen då, att af det sammanlagda antalet arbetare 63·4 % haft att arbeta i goda, 24·9 % i tämligen goda och 11·7 % i dåliga dagerförhållanden. Men äfven dessa siffror utvisa, att den naturliga belysningen i många arbetslokaler är allt annat än tillfredsställande och att särskildt de mindre lokalerna i detta hänseende äro de sämst lottade.

Ser man på de olika yrkesgrupperna inom hithörande industri, befinnes det, att litografiska anstalter och tidningstryckerier hafva att uppvisa det relativt största antalet arbetslokaler med goda dagerförhållanden, nämligen resp. 63·7 % och 61·7 %, under det att bok- och accidenstryckerier samt bokbinderier stanna vid resp 53·0 % och 48·0 %. Såsom endast tämligen goda eller rent af dåliga kunna dagerförhållandena betecknas i 52·0 % (däraf dåliga 13·0 %) af bokbinderiernas, 47·0 % (dåliga 16·3 %) af bok- och accidenstryckeriernas, 38·3 % (dåliga 15·3 %) af tidningstryckeriernas och 36·3 % (dåliga 8·8 %) af de litografiska anstalternas arbetslokaler.

Till ytterligare belysning af frågan om arbetslokalernas dagerförhållanden må här anföras några siffror från motsvarande undersökningar inom den svenska tobaksindustrien och den finska tryckeriindustrien. En dylik jämförelse gifver nämligen vid handen, att de undersökta arbetslokalernas dagerförhållanden i följande antal fall, procentiskt beräknadt, hafva varit:

	Goda.	Tämligen. goda	Dåliga.
	%	%	%
inom svenska tobaksindustrin 1898	69·8	26·6	3·6
» finska tryckeriindustrin 1904	76·3	20·9	2·8
» svenska » 1904	56·5	28·5	15·0

Dessa siffror bekräfta alltså omdömet, att den naturliga belysningen i de svenska tryckerilokalerna öfver hufvud taget är mindre tillfredsställande.

Med afseende å de olika arbetslokalernas storlek i förhållande till antalet därstädes sysselsatta arbetare (hvarvid torde uppmärksammas, att de för tillfället frånvarande arbetarna medräknats) hänvisas till tab. 38 och 39, uti hvilka redogöres för arbetsrummens *golfyta* och *kubikinnehåll* per arbetare. Af den förstnämnda tabellens uppgifter meddelas här nedan en öfversiktlig sammanställning

Golfyta pr arbetare.	Antal rum.	Arbetare. Antal.	Arbetare. %.
Under 4 kvm.	30	234	3·3
4—6 »	126	1,234	17·2
6—10 »	343	3,101	43.3
10 kvm. och däröfver	515	2,591	36·2

Af dessa siffror framgår, att utrymmet i arbetslokalerna för den ojämförligt större delen af arbetarna var fullt nöjaktigt. Omkring 20 % af arbetarna voro visserligen hänvisade till lokaler med ett utrymme, understigande 6 kvm. pr arbetare, men trångboddheten var dock ej större, än att 17 % af dem ägde en golfarea af minst 4 kvm. pr individ till sitt förfogande. Vid en jämförelse med förhållandena inom tobaksindustrien visar det sig äfven, att tryckerilokalerna med hänsyn till utrymmet äro synnerligen gynnsamt ställda. Under det att nämligen vid tobaksfabrikerna golfytan pr person för icke mindre än 14·5 % af hela antalet arbetare understeg 2 kvm., har för tryckerihandteringens vidkommande ett så ringa utrymme uppgifvits blott för en enda arbetslokal, hvari 14 arbetare eller icke fullt $^1/_5$ % af samtliga arbetare varit sysselsatta. Det må emellertid framhållas, att tryckeriindustrin, särskildt med hänsyn till de inom densamma så talrikt förekommande fallen af lungtuberkulos, mer än de flesta andra industrier kräfver rymliga lokaler för sina arbetare.

Såsom man kunde vänta, erbjuda *sätterier* och *bokbinderier* mindre utrymme pr arbetare än öfriga arbetslokaler inom tryckeriindustrien. Uppgifter om arbetsrummens på samma gång användning och utrymme föreligga för 794 rum med sammanlagdt 6,090

arbetare, af hvilka 366 rum med 2,926 arbetare voro afsedda till sätterier, 246 rum med 1,519 arbetare till tryckerier, 86 rum med 1,088 arbetare till bokbinderier och 96 rum med 557 arbetare till litografier, stereotypgjuterier o. s. v. Jämför man nu utrymmesförhållandena i ofvannämnda slag af arbetslokaler, visar det sig, att golfarean pr arbetare utgjorde:

	under 4 kvm.		4—10 kvm.		öfver 10 kvm.	
	Antal arbetare.	%.	Antal arbetare.	%.	Antal arbetare.	%.
i sätterier.....	127	4·3	2,257	77·2	542	18·5
» tryckerier ...	—	—	508	33·4	1,011	67·6
» bokbinderier	51	4·8	820	75·2	217	20·0
» öfriga lokaler	9	1·6	221	39·7	327	59·7

Den sämre ställning med hänsyn till utrymmet, som sätterier och bokbinderier intaga i jämförelse med tryckerier och öfriga lokaler, framgår med all önskvärd tydlighet af här ofvan meddelade siffror. Särskildt torde böra observeras, att för 16 sätterilokaler med 127 arbetare och 4 bokbinderilokaler med 51 arbetare utrymmet var mindre än 4 kvm. pr arbetare, under det att ingen tryckerilokal med så ringa utrymme påträffats. Den förut omnämnda arbetslokalen med 14 arbetare, där golfytan pr arbetare understeg 2 kvm., var afsedd till bokbinderi.

Resultaten af undersökningen rörande arbetslokalernas *kubikinnehåll* pr arbetare låta i hufvudsak öfverskåda sig genom följande sammanställning.

Luftkub. (kubikmeter per arbetare).	Antal rum.	Arbetare. Antal.	%.
Under 7 kbm.	3	33	0·5
7—10 »	16	114	1·6
10—20 »	223	1,888	26·3
20 kbm. och däröfver.....	772	5,125	71·6

Äfven dessa siffror tala ett för förhållandena inom tryckeriindustrien gynnsamt språk. Såsom bekant föreskrifver 1889 års lag angående skydd mot yrkesfara, att för hvarje i slutet rum sysselsatt arbetare skall finnas luftrum, ej understigande sju kubikmeter, jämte erforderlig luftväxling. Det visar sig då, att endast 33 arbetare eller icke fullt ½ % af hela antalet vid den sanitära

undersökningen anträffade arbetare varit sysselsatta i lokaler (tillsammans 3), där luftkuben varit mindre än 7 kbm. pr arbetare. Å andra sidan hafva nära 98 % af samtliga hithörande arbetare haft en luftrymd af minst 10 kbm. pr individ till sitt förfogande, och för ej mindre än 5,125 arbetare eller inemot 72 % har luftkuben varit 20 kbm. och däröfver. Jämför man härmed förhållandena inom tobaksindustrien (år 1898), så finner man, att här, i strid med lagens föreskrift, ända till 20·7 % af hela arbetsstyrkan hade sin verksamhet i lokaler, där luftkuben pr arbetare understeg 7 kbm., under det att endast 24·1 % kommo i åtnjutande af större luftutrymme än 20 kbm.

Hvad beträffar luftrymdens relativa storlek inom olika slag af tryckerilokaler, lämnar följande tablå upplysning härom.

	Under 7 kbm.		7—10 kbm.		10—20 kbm.		20 kbm. o. öfver	
	Antal arbetare.	%.	Antal arbetare.	%.	Antal arbetare.	%.	Antal arbetare.	%.
Sätterier	19	0·7	98	3·3	985	33·7	1,824	62·3
Tryckerier ...	—	—	—	—	144	9·0	1,375	91·0
Bokbinderier	14	1·3	7	0·7	435	40·0	632	58·0
Öfriga lokaler	—	—	9	1·6	73	13·1	475	85·3

Samma iakttagelse, som gjordes med afseende på arbetslokalernas golfyta pr individ, visar sig alltså äfven här, nämligen att sätterier och bokbinderier äro sämre lottade ifråga om rymlighet än öfriga arbetslokaler inom tryckeriindustrien.

Under hänvisande i öfrigt till de uti tab. 38 och 39 meddelade öfversikterna angående luftkub och golfarea, må dock i detta sammanhang särskildt påpekas, att i allmänhet uti lokaler med mera begränsadt utrymme antalet kvinnor varit jämförelsevis betydligt större än antalet män.

Enligt hvad som i det föregående påvisats, måste luftutrymmet i det stora flertalet undersökta fall betecknas som fullt nöjaktigt. Att häraf utan vidare draga några slutsatser beträffande *luftens kvalitativa beskaffenhet* vore emellertid förhastadt. Det är ju nämligen alldeles uppenbart, att äfven den rikligast tillmätta luftmängd kan blifva förskämd, om luftväxlingen är otillfredsställande eller om kolsyrealstrande belysning användes. För utrönande af luftens beskaffenhet måste därför särskilda undersökningar an-

ställas, och hafva dessa i förevarande fall liksom vid undersökningen af tobaksindustrien gått ut på ett fastställande af luftens kolsyrehalt. Innan vi inlåta oss på en närmare granskning af resultatet häraf, som för hvarje särskild arbetslokal finnes angifvet i tab. 40, torde det emellertid vara lämpligt att förutskicka några anmärkningar till förklaring af de meddelade sifferuppgifternas verkliga innebörd.

I redogörelsen för tobaksindustrien påvisades, att då luftkuben pr arbetare icke understiger 7 kbm. och i öfrigt erforderlig luftväxling är anordnad samt slutligen kolsyreutvecklande belysning icke kommit till användning, kolsyrehalten i rumsluften aldrig behöfver öfverstiga 1·6 ‰. Därest lagens föreskrifter angående luftrum och luftväxling icke öfverträddes och yrkesinspektionens i dess cirkulär n:r 3 uttalade önskemål (nämligen att hvarje arbetslokal bör under hela den tid, arbete därstädes pågår, tillföras minst 20 kubikmeter frisk luft i timmen, beräknadt för hvarje i lokalen sysselsatt person) omsattes i praktiken, skulle alltså i alla lokaler vid middagsrastens början och i de fall, där elektrisk belysning begagnas, äfven vid arbetets slut på aftonen icke konstateras högre kolsyrehalt än ofvannämnda 1·6 ‰. Under sådana förhållanden kunde äfven luftens beskaffenhet inom arbetslokalerna anses vara god. Visar sig åter den undersökta luften innehålla mera kolsyra än 2 ‰, är den ganska dålig och luftväxlingen otillräcklig. Ju högre kolsyrehalt konstateras, desto mera förskämd är luften i rummet och desto underhaltigare luftväxlingen.

En närmare granskning af luftprofvens resultat gifver oss nu en föreställning om, i huru många af de undersökta lokalerna luften varit *god* (med en kolsyrehalt under 2 ‰), *mindre god* (med en kolsyrehalt om 2—3 ‰) och *dålig* (med en kolsyrehalt öfverstigande 3 ‰) samt huru många arbetare varit sysselsatta i de olika lokalerna. Det bör emellertid uppmärksammas, att vid luftprofvens tagande rent tillfälliga omständigheter (t. ex. en i hast företagen vädring, öppnandet af en dörr eller ett fönster o. s. v.) i enstaka fall lätt kunnat spela in och förrycka resultatets värde. En del ojämnheter uti sifferuppgifterna torde kunna på detta sätt förklaras. Af genomgående betydelse är äfven, att

luftprofven i regel tagits under den kalla årstiden, då den naturliga ventilationen säkerligen i allmänhet varit i hög grad hämmad.

De vid arbetslokalernas öppnande *på morgonen* tagna luftprofven borde naturligtvis, därest ordentlig ventilation försiggått, utvisa fullt frisk luft. Dock anträffa vi redan här i flera fall rätt betänkliga siffror. Sålunda har luften i 74 rum, omfattande ej mindre än 784 arbetare, uppgifvits såsom mindre god, ett resultat, som vid sagda tidpunkt af dagen måste anses synnerligen ogynnsamt. Dessutom har i 18 fall, berörande 174 arbetare, påvisats dålig luft och i tre af dessa fall har luften t. o. m. varit så förskämd, att dess kolsyrehalt öfverstigit 4 ‰. I det vida öfvervägande antalet arbetslokaler (c:a 85 %) har dock luftens beskaffenhet på morgnarna konstaterats vara god.

De i tab. 40 meddelade siffrorna rörande luftens kolsyrehalt *vid middagsrastens början* äro emellertid bäst egnade att användas vid bedömandet af luftens beskaffenhet och ventilationsanordningarnas tillräcklighet, enär konstgjord belysning under förmiddagen i allmänhet icke förekommer. En öfverblick af de vid denna tid på dagen verkställda luftprofven lämnar följande tab. litt. HH.

Tab. litt. HH. Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler
(vid middagsrastens början).

	God.			Mindre god.			Dålig.		
	Ant. rum.	Arbetare. Ant.	Arbetare. %.	Ant. rum.	Arbetare. Ant.	Arbetare. %.	Ant. rum.	Arbetare. Ant.	Arbetare. %.
Stockholms stad	177	1,877	61·1	73	720	23·4	34	475	15·5
Östra Sverige	52	355	75·5	12	95	20·2	4	20	4·3
Småland och öarna... ..	25	167	46·6	10	50	14·0	16	141	39·4
Skåne och Blekinge ...	95	561	85·9	19	79	12·1	3	13	2·0
Västra Sverige	82	487	76·0	13	113	17·7	4	40	6·3
Norra Sverige	51	290	76·3	11	71	18·7	3	19	5·0
Hela riket	482	3,737	67·0	138	1,128	20·2	64	708	12·8

Omkring en tredjedel eller 33 % af samtliga arbetare hade således att vistas i en luft, som ur hygienisk synpunkt måste betecknas såsom otillfredsställande. De relativt bästa arbets-

lokalerna i anförda hänseende påträffas i södra Sverige, de sämsta åter i Småland (och öarna), där ej ens för hälften af arbetslokalerna (och arbetarna) luften uppgifvits som god. Anmärkningsvärdt är, att äfven i Stockholm ej mindre än 39 % af de vid undersökningen påträffade arbetarna varit sysselsatta i lokaler, uti hvilka luftväxlingen måste betecknas såsom otillräcklig.

I en del fall har den luft, som ofvan angifvits såsom dålig, visat en ytterligt hög grad af förskämning. Sålunda har i 13 rum med 178 arbetare påträffats en kolsyrehalt af 4—5 ‰ och i 4 rum med 92 arbetare en kolsyrehalt af öfver 5 ‰. Af dessa rum, hvilkas relativt stora arbetareantal bör beaktas, kommo 9, omfattande tillsammans 207 arbetare, på Stockholms stad.

En uppdelning af arbetarna i män och kvinnor gifver vid handen, att af de vid middagsrastens början i god luft påträffade arbetarna varit 3,163 män och 574 kvinnor, i mindre god luft 795 män och 333 kvinnor samt i dålig luft 436 män och 272 kvinnor. Man finner således — i full analogi med hvad ofvan beträffande golf- och luftutrymme påvisats — att de kvinnliga arbetarna äfven med afseende på luftens beskaffenhet i arbetslokalerna äro i stort sedt sämre ställda än de manliga.

Det är framför allt i bokbinderilokalerna, som luftens beskaffenhet befunnits otillfredsställande. Endast en tredjedel (c:a 33 %) af samtliga i dylika lokaler sysselsatta arbetare kommo i åtnjutande af god luft, under det att c:a 22 % hade att vistas i mindre god och ända till 45 % i dålig luft. Såsom förut nämnts, uppgick hela antalet vid undersökningen påträffade arbetare, som varit sysselsatta i dålig luft, till 708. Af dessa utgjorde bokbinderiarbetarna 324 (däraf 186 kvinnor) eller nära 46 %.

Enligt hvad förut påpekats, har omkring en tredjedel af de vid undersökningen anträffade arbetarna haft att vistas i mindre god eller dålig luft. I jämförelse med förhållandena inom tobaksindustrien (år 1898) är emellertid detta resultat, ehuru i och för sig föga tillfredsställande, likväl att beteckna såsom synnerligen gynnsamt. Ej mindre än 61·4 % af arbetarna inom tobaksindustrien kommo nämligen på lokaler med mindre god eller dålig luft.

De *vid arbetslokalernas stängande på aftonen* verkställda luftprofven hafva gifvit följande resultat:

Luftens beskaffenhet.	*Antal rum.*	*Arbetare.* Antal.	%
God	345	2,818	50·5
Mindre god	166	1,335	24·0
Dålig	168	1,423	25·5

Den del af sammanlagda antalet arbetare, som var hänvisad till rum med mindre god eller dålig luft, visar sig sålunda hafva stigit från 33·0 % på middagen till 49·5 % på kvällen, en såsom man på förhand kunde vänta ganska afsevärd försämring. De ogynnsammaste siffrorna komma fortfarande på Småland (och öarna), men äfven östra Sverige samt Skåne och Blekinge förete nu en stark förskjutning till det sämre. Förefanns redan vid middagen uti 13 rum en kolsyrehalt af 4—5 ‰ och uti 4 en ännu högre, så finna vi nu en kolsyrehalt af det förra slaget i ej mindre än 41 rum, omfattande tillsammans 409 arbetare, och en kolsyrehalt öfver 5 ‰ i 42 rum med sammanlagdt 388 arbetare. Dessa sistnämnda rum förete i några fall en oerhördt förskämd luft; så t. ex. har för två arbetslokaler (med tillsammans 16 arbetare), båda i Småland, angifvits en kolsyrehalt af mer än 10 ‰.

Att orsaken till luftförsämringen under eftermiddagens lopp till betydlig del får sökas i kolsyreafsöndrande *belysning* är uppenbart och bekräftas af det förhållandet, att endast omkring 8 % af de rum, där dålig luft på aftonen anträffats, voro upplysta med elektricitet, under det att af samtliga rum, för hvilka uppgifter om belysningssystem erhållits, nära 40 % hade elektrisk belysning. Belysningssystemet i de undersökta arbetslokalerna ställde sig nämligen på följande sätt: elektriskt ljus i 315 arbetsrum med 2,821 arbetare, eller 47 % af sammanlagda antalet arbetare, gas med auerbrännare i 283 rum med 2,074 arbetare (34 %), vanlig gas i 47 rum med 501 arbetare (8 %), vanlig gas kombinerad med auergas i 20 rum med 73 arbetare (1 %) samt slutligen fotogén i 129 rum med 622 arbetare (10 %).

Vi hafva redan förut haft tillfälle att framhålla den stora betydelsen af ett nöjaktigt *ventilationssystem* för upprätthållandet af frisk luft i arbetslokalerna. Att härutinnan mycket ej är, som det borde vara, kan man sluta sig till af luftens

dåliga beskaffenhet i de många nyss påpekade fallen, och en bekräftelse härpå lämna äfven de direkta uppgifter, som erhållits i anförda hänseende Af dessa uppgifter framgår nämligen, att särskilda mera effektiva anordningar för ventilationen, såsom s. k. Wimanska ventiler eller lufttrummor och elektriska fläktar endast förekommit vid 49 arbetsställen, som dock omfatta 2,278 arbetare eller 29·6 % af sammanlagda antalet här ifrågakommande arbetare.[1] Vid 117 anläggningar, omfattande 2,585 arbetare (33·6 %) har ventileringen ombesörjts genom vanliga i väggar eller fönster anbragta ventiler eller evakueringsrör. I öfriga fall (153 arbetsställen med 2,829 arbetare, eller 36·8 %) har i regel endast »naturlig ventilation» förekommit, d. v. s. luftväxlingen har skett allenast genom fönster, dörrar, luckor i kakelugnen o. s. v. Vid en del arbetsställen synes man dock ej ens hafva begagnat sig af denna primitiva luftväxling. På särskild förfrågan, huruvida den genom vetilationen tillförda luften insläppes kall eller varm, har blott för 18 arbetsställen (omfattande 1,077 arbetare och alltså i genomsnitt tämligen stora) angifvits, att den rena luften uppvärmes, innan den får utbreda sig i arbetslokalerna.

Den i de utsända frågeformulären framställda frågan: *utrymmas och vädras arbetslokalerna vid raster?* har i allmänhet besvarats sålunda: ja, under middagsrasten. Vid 66 arbetsställen, omfattande 1,067 arbetare, har dock frågan besvarats med nej, och för 16 arbetsställen (med 333 arbetare) har uppgifvits, att arbetslokalerna under middagsrasten visserligen utrymmas, men ej vädras.

Med frågan om ventilationens mer eller mindre nöjaktiga beskaffenhet sammanhänger tydligen på det närmaste frågan om *värmegraden* i arbetslokalerna. Äfven här gifva förhållandena i ej så få fall rum för berättigade anmärkningar. Sålunda har vid arbetets början på morgonen antecknats en temperatur af endast 12° och därunder i sammanlagdt 91 arbetsrum med 439 arbetare (däraf c:a 270 i sätterilokaler), hvaremot å andra sidan betänkligt höga värmesiffror kunnat konstateras på kvällen, nämligen öfver 21° (ända upp till 27°) i 116 rum, omfattande 842 arbetare.

[1] På grund af särskilda skäl har undersökningen af detta spörsmål liksom af ett par nedan behandlade, kunnat omfatta ett något större antal arbetare (i förevarande fall 7,550), än som beröres af den sanitära undersökningen i öfrigt.

Af intresse är, att i de fall, då temperaturprof tagits såväl vid andningshöjd som vid golfvet, tillse, huruvida en mera märkbar differens mellan dessa värmegrader varit till finnandes. Ett sådant förhållande torde väl alltid peka på otillräcklig luftomblandning i rummet, starkt golfdrag eller dylika ur hygienisk synpunkt ogynnsamma omständigheter. Vid en verkställd granskning visar det sig, att en differens på 5° och därutöfver föreligger för 98 rum, omfattande 550 arbetare. I vissa af dessa fall har skillnaden ifråga varit öfverraskande stor, varierande för 24 rum (med 121 arbetare) mellan 7° och 10°.

Med afseende på sättet för arbetslokalernas *uppvärmning* märkes, att centraluppvärmning med ånga eller varm luft förekom vid 43, hufvudsakligen större, arbetsställen, omfattande 3,234 arbetare. Vid 178 arbetsställen med 2,356 arbetare användes järnkaminer, vid 73 arbetsställen med 1,124 arbetare järnkaminer och kakelugnar samt vid 11 arbetsställen med 74 arbetare endast kakelugnar. Både centraluppvärmning och lokala eldstäder förekommo äfven vid en del arbetsställen.

Renhållningen i arbetslokalerna synes i flera fall hafva varit mindre tillfredsställande. Ett väsentligt hinder för åstadkommandet af en mera effektiv renhållning torde vara att söka däri, att flertalet arbetsrum äro försedda med golf af trä utan målning eller fernissning. Trägolf förekommo nämligen vid 224 af de undersökta arbetsställena, cementgolf vid 13, golf af trä och cement vid 54 o. s. v. Väggarna åter voro i de flesta fall strukna med olje-, lim- eller vattenfärg, nämligen vid 220 arbetsställen. Tapeter förekomma dock vid 61 arbetsställen. Äfven taken voro i allmänhet olje-, lim- eller vattenstrukna (vid 242 arbetsställen).

Generalrengöring har uppgifvits äga rum minst 1 gång i månaden vid 66 arbetsställen (med 1,178 arb.), 4 à 5 gånger om året vid 67 (1,257 arb.), 3 gånger om året vid 18 (420 arb.), 2 gånger om året vid 93 (3,116 arb.), och endast en gång om året vi 45 arbetsställen (med 1,323 arb.). Dylik allmän rengöring förekom öfver hufvud tagit aldrig vid 23 arbetsställen (med 300 arb.).

Den *dagliga rengöringen* har vid flertalet arbetsställen (214 med 5,568 arb.) uppgifvits ske genom sopning efter fuktning af

golfvet, i regel endast 1 gång om dagen och då efter arbetets slut. Förekomsten af torrsopning har dock anmärkts vid 73 arbetsställen (med 1,549 arb.). Vid 11 arbetsställen (med 192 arb.) förekom ingen daglig rengöring alls och vid 10 (med 90 arb.) endast hvarannan dag.

Rengöring af kasterna verkställes i de flesta fall med pust af arbetarna själfva »vid behof». Vid 19 arbetsställen, omfattande 299 arbetare uppgifves dylik rengöring förekomma 3 à 6 gånger årligen och vid 20 arbetsställen med 920 arbetare 1 gång i månaden. Mycket ofta (vid c:a 100 arbetsställen) rengöras kasterna af elever. I regel har rengöringen uppgifvits äga rum utanför arbetslokalen »på gården».

Afträdena hafva i allmänhet uppgifvits vara »utan anmärkning» eller »af föreskrifven beskaffenhet». Såsom mindre tillfredsställande hafva de dock betecknats vid 28 arbetsställen (med 524 arb.). Vattenklosetter förekommo vid 8 arbetsställen (med 820 arb). I de flesta fall voro afträdena förlagda utanför arbetslokalerna »på gården», men förekommo äfven (vid 22 arbetsställen) inom själfva anstalten. Vid 116 arbetsställen (med 1,361 arb.) voro afträdena gemensamma för män och kvinnor.

Vattenledning saknades vid 82 arbetsställen, omfattande 723 arbetare.

Endast vid 11 arbetsställen förekommo särskilda *måltidsrum*, vid 41 arbetsställen särskilda *toalettrum* och vid 71 arbetsställen särskilda rum (oftast tamburer eller förstugor) för *förvaring af arbetarnas kläder*. I de flesta fall (vid resp. 154, 238 och 243 arbetsställen) användes alltså arbetslokalerna till måltids-, toalett- och klädrum, hvarvid dock för klädernas upphängande i regel funnos anordnade särskilda skåp eller garderober. Vid 54 arbetsställen fingo arbetslokalerna äfven tjäna såsom upplagsrum.

Spottkoppar hafva i de flesta fall varit till finnandes i arbetslokalerna; dock saknades sådana vid 126 arbetsställen, omfattande 2,108 arbetare.

Yrkesinspektionens cirkulär N:o 8 med »Anvisningar för arbetare till förekommande af ohälsa i industriellt yrke» har, mot gifna föreskrifter, ej funnits anslaget i arbetslokalerna vid 243 arbetsställen.

TABELLER.

Tab. 1. Öfversikt af antalet arbetsställen och arbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsorter.	Antal undersökta arbetsställen.	Antal vid undersökningen anträffade arbetare.															
		Förmän.		Sätteriarbetare.		Tryckeriarbetare.		Stilgjuteriarbetare.		Litografiska arbetare.		Bokbinderiarbetare.		Diverse arbetare.		Summa.	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Stockholms stad	72	19	5	824	168	559	113	88	6	245	35	306	530	122	9	**2,163**	**866**
Stockholms län:																	
Södertelje	2	1	—	13	—	11	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**27**	—
Norrtelje	2	—	—	8	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	8
Östhammar	1	—	—	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	2
Uppsala län:																	
Uppsala	6	5	—	61	6	31	1	—	—	—	—	—	—	12	—	**109**	7
Enköping	2	1	—	11	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**14**	—
Södermanlands län:																	
Nyköping	3	—	—	29	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**36**	—
Eskilstuna	4	3	—	15	6	13	—	2	—	14	—	45	64	1	—	**93**	70
Strängnäs	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**4**	1
Mariefred	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	—
Östergötlands län:																	
Linköping	5	5	—	38	3	17	3	—	—	27	—	13	16	8	—	**108**	22
Norrköping	8	9	—	63	5	33	9	9	—	152	12	70	299	54	3	**390**	328
Söderköping	2	2	—	12	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**17**	—
Motala	3	—	—	16	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**21**	—
Vadstena	2	—	—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	—
Finspong	1	1	—	4	1	10	3	6	—	2	—	5	8	—	—	**28**	12
Jönköpings län:																	
Jönköping	5	4	—	35	1	13	5	—	—	26	1	12	36	2	1	**92**	44
Eksjö	1	1	—	8	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**15**	—
Kronobergs län:																	
Växjö	3	4	—	36	—	13	—	1	—	—	—	—	—	6	—	**60**	—
Kalmar län:																	
Kalmar	4	1	—	30	—	6	4	—	—	10	—	1	5	7	—	**55**	9
Oskarshamn	3	3	—	28	12	7	12	1	—	—	—	10	3	3	4	**52**	31
Västervik	2	2	—	14	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	**26**	—
Vimmerby	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—
Borgholm	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**4**	—

Tab. 1. (Forts.) Öfversikt af antalet arbetsställen och arbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsorter.	Antal undersökta arbetsställen.	Antal vid undersökningen anträffade arbetare.															
		Förmän.		Sätteriarbetare.		Tryckeriarbetare.		Stilgjuteriarbetare.		Litografiska arbetare.		Bokbinderiarbetare.		Diverse arbetare.		Summa.	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Gottlands län:																	
Visby	4	2	—	6	22	6	—	1	—	—	—	—	—	3	2	**18**	**24**
Blekinge län:																	
Karlskrona	3	2	—	28	—	5	—	—	—	—	—	—	—	7	—	**42**	—
Karlshamn	2	—	—	20	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	**22**	**2**
Sölvesborg	2	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	—
Kristianstads län:																	
Kristianstad	3	3	—	31	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**44**	**3**
Simrishamn	1	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**6**	—
Ängelholm	1	1	—	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**12**	—
Malmöhus län:																	
Malmö	15	3	—	110	—	54	7	6	—	47	14	8	59	23	1	**251**	**81**
Lund	5	5	—	58	2	15	6	21	8	—	—	2	1	5	—	**106**	**17**
Landskrona	4	2	—	25	—	10	—	—	—	—	—	—	1	2	—	**39**	**1**
Hälsingborg	8	10	—	62	3	29	13	2	—	5	—	3	15	23	3	**134**	**34**
Ystad	3	—	—	30	—	6	—	—	—	2	—	—	—	—	—	**38**	—
Trelleborg	2	1	—	13	1	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	**18**	**1**
Hörby	1	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	—
Eslöf	1	1	—	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	**1**
Arlöf	1	—	—	2	—	1	—	—	—	39	10	3	—	4	6	**49**	**16**
Hallands län:																	
Halmstad	3	4	—	12	18	9	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**29**	**18**
Laholm	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	—
Falkenberg	2	—	—	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**14**	—
Varberg	3	1	—	14	1	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**20**	**1**
Göteborgs o. Bohus län:																	
Göteborg	29	29	—	203	17	106	33	12	—	130	8	137	201	70	15	**687**	**274**
Lysekil	2	2	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	—
Uddevalla	2	1	—	14	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**21**	—
Strömstad	2	—	—	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**2**

Tab. 1. (Forts.) Öfversikt af antalet arbetsställen och arbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsorter.	Antal undersökta arbetsställen.	Antal vid undersökningen anträffade arbetare.															
		Förmän.		Sätteriarbetare.		Tryckeriarbetare.		Stilgjuteriarbetare		Litografiska arbetare.		Bokbinderiarbetare.		Diverse arbetare.		Summa.	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Älfsborgs län:																	
Vänersborg	3	1	—	15	4	3	1	—	—	—	—	2	—	2	—	**23**	5
Alingsås	1	2	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**11**	—
Borås	2	—	—	16	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**21**	—
Ulricehamn	1	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**7**	—
Åmål	1	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	—
Skaraborgs län:																	
Mariestad	2	—	—	3	9	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	9
Lidköping	2	1	—	7	5	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**14**	5
Skara	2	1	—	5	3	2	—	1	—	—	—	—	—	1	1	**10**	4
Sköfde	3	2	—	8	11	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	**16**	11
Hjo	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	—
Falköping	3	1	—	3	8	4	—	—	—	—	—	2	—	1	1	**11**	9
Värmlands län:																	
Karlstad	3	1	—	21	14	13	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**37**	14
Kristinehamn	2	1	—	16	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	**23**	—
Filipstad	2	—	—	7	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**12**	—
Arvika	2	2	—	9	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**15**	1
Örebro län:																	
Örebro	7	4	—	49	1	19	—	—	—	7	—	—	—	12	—	**91**	1
Askersund	1	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	—
Nora	1	2	—	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	1
Lindesberg	2	2	—	13	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**18**	—
Västmanlands län:																	
Västerås	3	—	—	14	—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**21**	—
Sala	2	1	—	17	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**22**	—
Köping	2	2	—	16	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**24**	—
Arboga	1	1	—	7	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**11**	1
Kopparbergs län:																	
Falun	2	1	—	25	—	12	—	—	—	—	—	9	6	5	2	**52**	8
Hedemora	1	1	—	5	—	2	—	—	—	—	—	2	—	3	—	**13**	—
Borlänge	1	1	—	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**	—

Tab. 1. (Forts.) Öfversikt af antalet arbetsställen och arbetare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsorter.	Antal undersökta arbetsställen.	Antal vid undersökningen anträffade arbetare.															
		Förmän.		Sätteriarbetare.		Tryckeriarbetare.		Stilgjuteriarbetare.		Litografiska arbetare.		Bokbinderiarbetare.		Diverse arbetare.		Summa.	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Gäfleborgs län:																	
Gäfle	6	9	—	57	—	25	—	—	—	9	—	14	6	2	1	**116**	**7**
Söderhamn	4	3	—	11	4	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**20**	**4**
Hudiksvall	3	1	—	11	5	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—	**18**	**5**
Ljusdal	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	**4**	—
Västernorrlands län:																	
Härnösand	2	1	—	26	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6	4	**39**	**4**
Sundsvall	5	10	—	31	8	17	—	—	—	7	—	7	1	4	1	**76**	**10**
Örnsköldsvik	2	1	—	12	—	4	—	—	—	—	—	—	—	3	—	**20**	—
Jämtlands län:																	
Östersund	5	4	—	23	10	9	—	—	—	—	—	3	—	4	—	**43**	**10**
Västerbottens län:																	
Umeå	2	2	—	19	2	7	—	—	—	—	—	—	—	3	—	**31**	**2**
Skellefteå	2	—	—	9	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**	**1**
Norrbottens län:																	
Luleå	3	3	—	21	—	11	—	—	—	—	—	—	—	3	—	**38**	—
Piteå	2	1	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**10**	**1**
Haparanda	1	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	—
Summa	**326**	**193**	**5**	**2,481**	**371**	**1,211**	**210**	**150**	**14**	**723**	**80**	**662**	**1,253**	**447**	**55**	**5,867**	**1,988**

Tab. 2. Arbetarne fördelade efter

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.		Sätteriarbetare.					Tryckeriarbetare.					
	Förmän.	Handsättare.	Maskinsättare.	Sätteriärlingar.	Övriga sätteriarbetare.	S:ma.	Ställ- och rotationspresstryckare.	Snällpresstryckärelärlingar.	Digelpresstryckare.	Läggare.	Övriga tryckeriarbetare.	S:ma.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	**19**	647	61	86	30	**824**	210	48	84	138	79	**559**
Östra Sverige: Uppsala	**5**	41	—	19	1	**61**	10	7	3	11	—	**31**
Eskilstuna	**3**	12	—	3	—	**15**	5	2	3	2	1	**13**
Norrköping	**9**	43	4	16	—	**63**	7	4	3	17	2	**33**
Linköping	**5**	23	4	11	—	**38**	4	2	3	7	1	**17**
Öfriga orter	**9**	89	3	71	5	**168**	18	15	10	12	5	**60**
Småland och öarna: Jönköping	**4**	24	2	9	—	**35**	6	3	1	2	1	**13**
Öfriga orter	**13**	67	2	58	—	**127**	11	10	9	12	1	**43**
Skåne och Blekinge: Malmö	**3**	55	24	23	8	**110**	16	6	8	18	6	**54**
Lund	**5**	46	—	12	—	**58**	8	2	1	3	1	**15**
Hälsingborg	**10**	37	9	16	—	**62**	9	12	—	8	—	**29**
Öfriga orter	**13**	111	4	61	—	**176**	18	4	5	12	2	**41**
Västra Sverige: Göteborg	**29**	115	28	55	5	**203**	34	16	26	26	4	**106**
Örebro	**4**	35	3	11	—	**49**	5	3	4	6	1	**19**
Öfriga orter	**24**	123	7	88	3	**221**	29	22	6	14	2	**73**
Norra Sverige: Gäfle	**9**	41	4	12	—	**57**	7	4	5	8	1	**25**
Öfriga orter	**29**	133	17	62	2	**214**	23	25	6	24	2	**80**
Summa	**193**	**1,642**	**172**	**613**	**54**	**2,481**	**420**	**185**	**177**	**320**	**109**	**1,211**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	**5**	124	3	40	1	**168**	1	—	11	81	20	**113**
Östra Sverige: Uppsala	—	6	—	—	—	**6**	—	—	—	1	—	**1**
Eskilstuna	—	6	—	—	—	**6**	—	—	—	—	—	—
Norrköping	—	4	—	1	—	**5**	—	—	8	1	—	**9**
Linköping	—	3	—	—	—	**3**	—	—	1	2	—	**3**
Öfriga orter	—	2	—	9	1	**12**	—	—	2	—	1	**3**
Småland och öarna: Jönköping	—	1	—	—	—	**1**	—	—	2	—	3	**5**
Öfriga orter	—	12	—	22	—	**34**	2	9	1	4	—	**16**
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	**7**
Lund	—	2	—	—	—	**2**	—	—	—	6	—	**6**
Hälsingborg	—	1	1	—	1	**3**	—	—	—	12	1	**13**
Öfriga orter	—	3	—	2	—	**5**	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	8	2	7	—	**17**	1	—	10	18	4	**33**
Örebro	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	35	—	42	—	**77**	—	—	—	1	—	**1**
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	14	1	16	—	**31**	—	—	—	—	—	—
Summa	**5**	**222**	**7**	**139**	**3**	**371**	**4**	**9**	**35**	**131**	**31**	**210**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**198**	**1,864**	**179**	**752**	**57**	**2,852**	**424**	**194**	**212**	**451**	**140**	**1,421**

arbetsorter och yrkesspecialiteter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Stilgjuteriarbetare o. d.						Litografiska arbetare o. d.						Bokbinderiarbetare.					Diverse arbetare.	Summa summarum.
Stereotypörer.	Stilgjutare.	Stilgjutarelärlingar.	Slipare m. fl.	Gravörer och mek. arbetare.	S:ma.	Fotokemigrafiska arbetare.	Litografer.	Litografelever.	Stentryckare.	Övriga litografiska arbetare.	S:ma.	Bokbindare.	Förgyllare.	Bokbinderilärlingar.	Övriga bokbinderiarbetare.	S:ma.		
57	9	8	—	14	88	107	27	7	81	23	245	199	14	81	12	306	122	2,163
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	109
2	—	—	—	—	2	—	5	—	7	2	14	29	—	13	3	45	1	93
—	—	—	2	7	9	2	15	5	114	16	152	26	7	2	35	70	54	390
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	19	27	5	—	4	4	13	8	108
—	—	—	—	6	6	2	—	—	—	—	2	—	—	—	5	5	7	257
—	—	—	—	—	—	2	3	1	11	9	26	8	—	2	2	12	2	92
2	1	—	—	—	3	—	1	2	3	4	10	6	—	7	3	16	21	233
6	—	—	—	—	6	—	4	6	29	8	47	6	—	2	—	8	23	251
2	13	3	—	3	21	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	5	106
2	—	—	—	—	2	—	—	—	3	2	5	2	—	1	—	3	23	134
—	—	—	—	—	—	18	—	—	12	12	42	3	—	—	—	3	16	291
12	—	—	—	—	12	12	17	13	26	62	130	61	5	53	18	137	70	687
—	—	—	—	—	—	2	1	—	2	2	7	—	—	—	—	—	12	91
1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4	32	355
—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	2	9	6	2	6	—	14	2	116
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	7	15	1	7	1	24	37	391
84	**23**	**11**	**2**	**30**	**150**	**145**	**74**	**36**	**304**	**164**	**723**	**370**	**29**	**180**	**83**	**662**	**447**	**5,867**
—	1	—	4	1	6	10	14	1	—	10	35	—	—	1	529	530	9	866
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	64	—	70
—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	2	12	—	—	—	299	299	3	328
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	16	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	1	24
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	36	36	1	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	6	64
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	14	—	—	—	59	59	1	81
—	1	—	7	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15	3	34
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	8	10	—	—	3	—	3	6	24
—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	3	8	—	—	—	201	201	15	274
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	1	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7	7	45
—	**2**	—	**11**	**1**	**14**	**15**	**20**	**3**	**5**	**37**	**80**	—	—	**4**	**1,249**	**1,253**	**55**	**1,988**
84	**25**	**11**	**13**	**31**	**164**	**160**	**94**	**39**	**309**	**201**	**803**	**370**	**29**	**184**	**1,332**	**1,915**	**502**	**7,855**

Tab. 3. Arbetarne fördelade efter

A. Å olika

1. Arbetsorter.	2. Under 14 år.	3. 14-18 år.	4. 18—21 år.		5.	6. 21—25 år.		7.	8. 25—30 år.		9.	10. 30—35 år.		11.
	og.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
1. Manliga arbetare.														
Stockholms stad	12	364	299	—	—	299	19	—	225	120	2	82	159	4
Östra Sverige: Uppsala	1	24	24	—	—	14	—	—	4	6	—	2	6	1
Eskilstuna	1	16	10	—	—	20	2	—	11	7	—	3	9	—
Norrköping	7	85	60	—	—	31	8	—	21	30	—	9	24	—
Linköping	2	28	16	—	—	7	2	—	8	8	—	4	9	—
Öfriga orter	10	76	36	—	—	25	8	—	13	24	—	6	19	—
Småland och öarna: Jönköping	—	13	16	—	—	11	—	—	9	8	—	1	4	1
Öfriga orter	5	71	43	—	—	21	3	—	15	8	—	9	16	—
Skåne och Blekinge: Malmö	19	46	37	—	—	23	7	—	8	20	1	13	26	—
Lund	1	15	13	1	—	14	3	—	8	10	1	4	8	—
Hälsingborg	5	30	19	—	—	11	—	—	13	11	—	4	6	—
Öfriga orter	13	56	53	—	—	49	3	—	15	23	1	6	16	—
Västra Sverige: Göteborg	18	185	121	—	—	70	6	—	43	49	1	14	51	2
Örebro	3	23	15	—	—	13	3	—	3	4	1	4	3	—
Öfriga orter	12	102	52	—	—	53	6	—	25	21	—	7	23	—
Norra Sverige: Gäfle	4	17	13	—	—	13	3	—	11	8	—	2	8	—
Öfriga orter	5	113	57	—	—	40	12	—	26	21	—	15	23	1
Summa	**118**	**1,264**	**884**	**1**	—	**714**	**85**	—	**458**	**378**	**7**	**185**	**410**	**9**
2. Kvinnliga arbetare.														
Stockholms stad	—	161	205	—	—	173	12	—	112	9	—	50	13	2
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—
Eskilstuna	3	32	8	—	—	14	—	—	4	—	1	1	1	—
Norrköping	2	91	62	—	—	50	—	—	44	2	—	21	1	—
Linköping	—	6	8	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—
Öfriga orter	2	14	4	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	1	12	11	—	—	7	—	—	5	—	—	2	—	—
Öfriga orter	1	33	12	—	—	9	—	—	7	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	9	29	16	—	—	12	—	—	9	—	—	1	1	—
Lund	—	2	5	—	—	4	—	—	—	—	—	3	—	—
Hälsingborg	—	9	5	—	—	5	—	—	9	—	—	2	—	—
Öfriga orter	2	10	4	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	2	82	68	—	—	59	2	—	27	1	—	14	1	2
Örebro	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	18	19	—	—	14	—	—	11	1	—	8	1	—
Norra Sverige: Gäfle	—	1	1	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—
Öfriga orter	2	10	9	—	—	7	—	—	5	1	—	—	3	—
Summa	**24**	**510**	**437**	—	—	**365**	**14**	—	**242**	**15**	**1**	**105**	**21**	**4**
Manliga och kvinnliga arbetare, tillhopa	**142**	**1,774**	**1,321**	**1**	—	**1,079**	**99**	—	**700**	**393**	**8**	**290**	**431**	**13**

åldersgrupper och civilstånd.

arbetsorter.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.
35—40 år.			40—45 år.			45—50 år.			50—55 år.			55—60 år.			60—65 år.			65 år och däröfver.			Hela antalet.			
og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	Summa.
36	126	8	31	124	5	16	73	5	10	47	1	8	38	6	4	22	1	1	12	4	1,387	740	36	2,163
2	4	—	1	9	—	2	2	—	—	1	—	—	1	—	1	2	—	—	1	1	75	32	2	109
3	7	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	27	—	93
2	25	2	3	23	1	2	22	1	2	12	1	—	7	1	—	4	—	—	6	1	222	161	7	390
—	5	—	2	5	—	1	6	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	68	39	1	108
2	13	—	1	9	—	1	3	—	—	5	1	—	3	—	—	2	—	—	—	—	170	86	1	257
—	4	—	3	6	—	—	4	—	—	4	1	—	5	—	—	—	—	—	1	1	53	36	3	92
1	8	—	5	12	—	—	3	—	2	1	—	1	2	—	2	4	—	—	1	—	175	58	—	233
4	13	—	2	15	—	2	4	—	1	4	—	—	3	—	—	2	—	—	1	—	155	95	1	251
1	6	—	1	6	—	1	2	—	1	4	—	2	2	—	—	2	—	—	—	—	61	44	1	106
1	10	—	—	10	1	—	5	—	1	2	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	85	46	3	134
4	17	—	—	12	1	2	11	—	2	3	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	201	88	2	291
7	38	2	4	26	2	—	12	1	1	17	—	—	6	2	1	4	1	1	2	—	465	211	11	687
2	4	—	3	6	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	67	23	1	91
7	9	—	4	11	—	1	7	1	2	5	—	1	2	2	1	—	—	—	1	—	267	85	3	355
1	11	—	—	8	—	2	1	—	—	4	—	—	4	—	—	6	—	—	—	—	63	53	—	116
3	25	—	4	17	—	3	10	—	—	6	—	1	4	—	2	—	1	—	2	—	269	120	2	391
76	**325**	**12**	**66**	**299**	**10**	**33**	**165**	**8**	**23**	**122**	**4**	**14**	**79**	**12**	**11**	**49**	**5**	**3**	**31**	**7**	**3,849**	**1,944**	**74**	**5,867**
29	10	2	33	8	1	14	5	1	12	1	3	4	3	1	2	—	—	—	—	—	795	61	10	866
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	7
5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	1	2	70
17	1	—	15	—	1	8	1	2	6	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	317	5	6	328
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	1	1	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	22	1	1	24
2	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	1	—	44
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	63	1	—	64
2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	1	1	81
—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	17
3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	1	—	34
1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	1	—	24
4	2	—	2	—	—	3	1	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	263	8	3	274
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
2	2	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	4	—	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	7
3	—	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	37	8	—	45
69	**16**	**5**	**58**	**13**	**2**	**30**	**8**	**4**	**21**	**2**	**3**	**5**	**4**	**3**	**3**	**1**	**1**	—	—	**2**	**1,869**	**94**	**25**	**1,988**
145	**341**	**17**	**124**	**312**	**12**	**63**	**173**	**12**	**44**	**124**	**7**	**19**	**83**	**15**	**14**	**50**	**6**	**3**	**31**	**9**	**5,718**	**2,038**	**99**	**7,855**

Tab. 3. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Under 14 år.	14-18 år.	18—21 år.			21—25 år.			25—30 år.			30—35 år.		
	og.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
Förmän	—	—	—	—	—	7	1	—	8	13	1	6	31	2
Handsättare	—	3	103	1	—	284	43	—	215	172	4	89	157	1
Maskinsättare	—	4	9	—	—	20	3	—	12	29	1	15	36	2
Sättarelärlingar	13	319	250	—	—	27	1	—	2	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	7	32	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	1
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	17	—	—	85	16	—	53	42	1	14	57	3
Snällpresstryckarelärlingar	1	79	78	—	—	23	—	—	2	1	—	—	—	—
Digelpresstryckare	1	50	67	—	—	37	1	—	10	4	—	4	1	—
Iläggare	3	191	90	—	—	21	—	—	6	3	—	1	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	3	39	9	—	—	7	1	—	5	6	—	4	9	—
Stereotypörer	—	7	13	—	—	10	1	—	6	13	—	4	12	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	2	—	—	2	5	—	1	4	—
Stilgjutarelärlingar	—	7	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Slipare m. fl.	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	4	4	—	—	3	1	—	3	2	—	1	2	—
Fotokemigrafiska arbetare	1	34	37	—	—	29	4	—	17	6	—	2	3	—
Litografer	—	—	3	—	—	15	—	—	6	7	—	6	9	—
Litografelever	—	17	18	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	69	43	—	—	33	2	—	23	26	—	11	20	—
Öfriga litografiska arbetare	12	81	31	—	—	10	—	—	4	1	—	2	1	—
Bokbindare	—	2	17	—	—	66	8	—	64	31	—	14	35	—
Förgyllare	—	3	4	—	—	2	—	—	2	3	—	1	5	—
Bokbindarelärlingar	4	97	66	—	—	12	—	—	1	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	1	17	10	—	—	8	—	—	6	6	—	3	8	—
Diverse arbetare	72	208	10	—	—	10	3	—	8	8	—	7	19	—
Summa	**118**	**1,264**	**884**	**1**	—	**714**	**85**	—	**458**	**378**	**7**	**185**	**410**	**9**

efter åldersgrupper och civilstånd.

1. *Manliga arbetare.*

16.	17.	18.	19.	20	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.
35—40 år.			40—45 år.			45—50 år.			50—55 år.			55—60 år.			60—65 år.			65 år och däröfver.			Hela antalet.			
og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	Summa.
5	35	—	4	30	2	1	17	—	1	10	—	2	11	—	—	5	1	—	—	—	**34**	**153**	**6**	**193**
31	143	3	34	107	3	21	57	—	15	53	2	9	32	5	10	24	1	2	16	2	**816**	**805**	**21**	**1,642**
3	15	2	2	12	1	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	**65**	**100**	**7**	**172**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**612**	**1**	**—**	**613**
2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	**46**	**7**	**1**	**54**
7	42	1	5	45	—	1	13	1	1	10	—	1	2	1	—	—	—	1	1	—	**185**	**228**	**7**	**420**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**183**	**2**	**—**	**185**
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**170**	**7**	**—**	**177**
1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**314**	**6**	**—**	**320**
1	6	—	1	3	—	—	5	1	—	5	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	**69**	**38**	**2**	**109**
1	5	1	—	4	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	**41**	**42**	**1**	**84**
—	1	1	—	4	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**16**	**2**	**23**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	**—**	**—**	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**—**	**—**	**2**
1	1	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	**16**	**14**	**—**	**30**
1	5	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**123**	**22**	**—**	**145**
2	4	—	3	4	—	1	4	1	1	5	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	**37**	**36**	**1**	**74**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**36**	**—**	**—**	**36**
3	12	2	4	16	3	1	12	—	2	8	1	—	3	1	—	6	1	—	—	2	**189**	**105**	**10**	**304**
1	3	—	1	2	—	—	3	1	—	1	—	1	3	1	1	2	1	—	1	—	**144**	**17**	**3**	**164**
13	24	1	10	30	—	6	20	2	2	16	—	—	7	1	—	—	—	—	1	—	**194**	**172**	**4**	**370**
—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	**12**	**17**	**—**	**29**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**180**	**—**	**—**	**180**
2	10	—	—	4	1	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	1	**47**	**33**	**3**	**83**
1	14	1	1	26	—	1	23	1	—	8	—	—	12	2	—	3	—	—	7	2	**318**	**123**	**6**	**447**
76	**325**	**12**	**66**	**299**	**10**	**33**	**165**	**8**	**23**	**122**	**4**	**14**	**79**	**12**	**11**	**49**	**5**	**3**	**31**	**7**	**3,849**	**1,944**	**74**	**5,867**

Tab. 3. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Under 14 år.	14-18 år.	18—21 år.			21—25 år.			25—30 år.			30—35 år.		
	og.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
Förmän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Handsättare	—	—	9	—	—	47	2	—	55	3	—	25	6	1
Maskinsättare	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—
Sättarelärlingar	1	55	57	—	—	17	—	—	5	2	—	1	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	1	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	6	7	—	—	9	2	—	5	—	—	3	—	—
Iläggare	—	23	43	—	—	33	1	—	15	1	—	6	3	1
Öfriga tryckeriarbetare	—	9	9	—	—	6	—	—	1	—	—	1	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Slipare m. fl.	—	3	2	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	1	4	—	—	3	—	—	3	—	—	1	—	—
Litografer	—	—	1	—	—	4	—	—	4	—	—	1	—	—
Litografelever	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Öfriga litografiska arbetare	1	18	9	—	—	7	—	—	1	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	18	372	283	—	—	218	9	—	146	9	1	58	10	2
Diverse arbetare	3	15	6	—	—	12	—	—	3	—	—	2	1	—
Summa	**24**	**510**	**437**	—	—	**365**	**14**	—	**242**	**15**	**1**	**105**	**21**	**4**

efter åldersgrupper och civilstånd.

2. *Kvinnliga arbetare.*

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.
35—40 år.			40—45 år.			45—50 år.			50—55 år.			55—60 år.			60—65 år.			65 år och däröfver.			Hela antalet.			
og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	Summa.
1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	—	—	**5**
19	5	1	17	8	—	8	3	1	7	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	**190**	**28**	**4**	**222**
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**1**	—	**7**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**136**	**2**	**1**	**139**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**1**	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**1**	—	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	—	—	**9**
2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**33**	**2**	—	**35**
1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**123**	**5**	**3**	**131**
—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**29**	**2**	—	**31**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	—	—	**2**
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	—	—	**11**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	**1**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**15**	—	—	**15**
1	—	—	6	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**18**	**1**	**1**	**20**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	—	—	**5**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**37**	—	—	**37**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	—	—	**4**
42	9	2	26	2	2	17	4	3	8	—	1	1	2	—	2	—	1	—	—	1	**1,191**	**45**	**13**	**1,249**
1	1	—	2	1	—	1	—	—	1	1	—	—	1	2	—	1	—	—	—	1	**46**	**6**	**3**	**55**
69	**16**	**5**	**58**	**13**	**2**	**30**	**8**	**4**	**21**	**2**	**3**	**5**	**4**	**3**	**3**	**1**	**1**	—	—	**2**	**1,869**	**94**	**25**	**1,988**

Tab. 4. Arbetarne fördelade efter

(Stockholms stad—Östra

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Åldersår.	Stockholms stad.						Uppsala.					Eskilstuna.				
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.		Kvinnl. arb.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	ä.	og.	g.	og.	g.	ä.
a) *Ettårsklasser.*																
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	11	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	3	—	—
14	32	—	—	24	—	—	4	—	—	—	—	3	—	9	—	—
15	89	—	—	35	—	—	8	—	—	—	—	4	—	9	—	—
16	126	—	—	56	—	—	7	—	—	—	—	5	—	10	—	—
17	117	—	—	46	—	—	5	—	—	—	—	4	—	4	—	—
18	100	—	—	55	—	—	9	—	—	—	—	3	—	4	—	—
19	108	—	—	81	—	—	9	—	—	—	—	2	—	3	—	—
20	91	—	—	69	—	—	6	—	—	—	—	5	—	1	—	—
21	76	—	—	49	—	—	6	—	—	—	—	5	—	5	—	—
22	74	2	—	51	2	—	4	—	—	—	—	4	—	1	—	—
23	85	6	—	37	3	—	4	—	—	—	—	6	2	6	—	—
24	64	11	—	36	7	—	—	—	—	—	—	5	—	2	—	—
25	53	23	—	32	—	—	1	2	—	1	—	2	1	—	—	—
26	51	24	1	23	1	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1
27	39	24	—	15	2	—	1	1	—	—	—	2	2	2	—	—
28	50	25	—	20	4	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
29	32	24	1	22	2	—	1	3	—	1	—	3	1	1	—	—
30	28	24	1	20	4	—	1	1	1	—	—	2	3	—	1	—
31	20	37	1	8	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
32	16	33	1	10	5	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—
33	13	31	—	6	—	2	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—
34	5	34	1	6	2	—	—	3	—	—	—	1	2	—	—	—
35	6	33	2	3	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1
36	8	18	—	10	4	1	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—
37	7	32	1	5	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—
38	9	17	2	7	1	—	—	2	—	—	1	—	1	1	—	—
39	6	26	3	4	3	—	1	1	—	1	—	2	1	1	—	—
40	12	33	3	6	2	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—
41	9	29	1	7	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
42	6	23	—	5	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
43	2	19	—	6	3	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—
44	2	20	1	9	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
45	4	11	1	4	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
46	4	20	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
47	1	11	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	4	17	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	3	14	1	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
50	4	10	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
51	1	14	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—

åldersår, kön och civilstånd.

Sverige: Uppsala, Eskilstuna).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Åldersår.	Stockholms stad.						Uppsala.					Eskilstuna.				
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.		Kvinnl. arb.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	ä.	og.	g.	og.	g.	ä.
(Forts. från föreg. sida.)																
52	2	13	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
53	1	7	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	2	3	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	1	10	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	2	5	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
57	1	6	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	3	9	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	1	8	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	—	9	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
61	1	6	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	1	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
65	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
66	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
69	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70 —	—	[1]3	[2]2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**1,387**	**740**	**36**	**795**	**61**	**10**	**75**	**32**	**2**	**6**	**1**	**66**	**27**	**67**	**1**	**2**
b) *Femårsklasser.*																
—15	44	—	—	24	—	—	5	—	—	—	—	4	—	12	—	—
15—20	540	—	—	273	—	—	38	—	—	—	—	18	—	30	—	—
20—25	390	19	—	242	12	—	20	—	—	—	—	25	2	15	—	—
25—30	225	120	2	112	9	—	4	6	—	3	—	11	7	4	—	1
30—35	82	159	4	50	13	2	2	6	1	1	—	3	9	1	1	—
35—40	36	126	8	29	10	2	2	4	—	1	1	3	7	5	—	1
40—45	31	124	5	33	8	1	1	9	—	—	—	2	—	—	—	—
45—50	16	73	5	14	5	1	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—
50—55	10	47	1	12	1	3	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—
55—60	8	38	6	4	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
60—65	4	22	1	2	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
65—70	1	9	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
70—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**1,387**	**740**	**36**	**795**	**61**	**10**	**75**	**32**	**2**	**6**	**1**	**66**	**27**	**67**	**1**	**2**

[1] Däraf en 70, en 74 och en 77 år. — [2] Däraf en 70 och en 76 år.

Tab. 4. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

(Östra Sverige: Norrköping.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Ålders-år.	Norrköping.						Linköping.						Östra Sverige: Öfriga orter.					
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kvinnl. arb.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
a) *Ettårsklasser.*																		
11	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
13	5	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	8	—	—	2	—	—
14	20	—	—	20	—	—	6	—	—	1	—	—	18	—	—	3	—	—
15	20	—	—	23	—	—	8	—	—	—	—	—	17	—	—	5	—	—
16	29	—	—	25	—	—	8	—	—	3	—	—	21	—	—	3	—	—
17	16	—	—	23	—	—	6	—	—	2	—	—	20	—	—	3	—	—
18	26	—	—	30	—	—	6	—	—	3	—	—	16	—	—	4	—	—
19	17	—	—	16	—	—	5	—	—	2	—	—	14	—	—	—	—	—
20	17	—	—	16	—	—	5	—	—	3	—	—	6	—	—	—	—	—
21	11	—	—	17	—	—	3	—	—	1	—	—	8	2	—	—	—	—
22	7	—	—	9	—	—	3	1	—	2	—	—	11	—	—	—	—	—
23	10	—	—	17	—	—	1	—	—	1	—	—	4	3	—	—	—	—
24	3	8	—	7	—	—	—	1	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—
25	5	5	—	7	—	—	2	—	—	1	—	—	5	6	—	1	—	—
26	5	4	—	11	1	—	5	3	—	—	—	—	4	1	—	—	1	—
27	4	5	—	10	—	—	1	—	—	—	—	—	—	8	—	1	—	—
28	5	11	—	10	—	—	—	1	—	—	—	—	2	5	—	—	—	—
29	2	5	—	6	1	—	—	4	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—
30	2	2	—	3	1	—	2	1	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—
31	3	3	—	8	—	—	1	2	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
32	1	5	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—
33	—	6	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
34	3	8	—	2	—	—	—	5	—	1	—	—	—	6	—	—	—	—
35	—	6	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
36	1	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
37	—	5	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
38	1	4	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—
39	—	6	1	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
40	—	6	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—
41	2	4	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	—	6	—	4	—	—	1	2	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—
43	1	5	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
44	—	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
45	—	3	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
46	—	4	—	1	1	—	1	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
47	1	3	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
48	1	7	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	—	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
51	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—

efter åldersår, kön och civilstånd.

Linköping, Öfriga orter).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Ålders-år.	Norrköping.						Linköping.						Östra Sverige: Öfriga orter.					
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kvinnl. arb.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
(Forts. från föreg. sida.)																		
52	1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
53	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
54	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
57	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
59	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
61	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
62	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
67	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70 —	—	[1]3	—	—	—	[2]1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**222**	**161**	**7**	**317**	**5**	**6**	**68**	**39**	**1**	**20**	**1**	**1**	**170**	**86**	**1**	**22**	**1**	**1**
b) *Femårsklasser.*																		
—15	27	—	—	22	—	—	8	—	—	1	—	—	28	—	—	5	—	—
15—20	108	—	—	117	—	—	33	—	—	10	—	—	88	—	—	15	—	—
20—25	48	8	—	66	—	—	12	2	—	7	—	—	31	8	—	—	—	—
25—30	21	30	—	44	2	—	8	8	—	1	—	—	13	24	—	2	1	—
30—35	9	24	—	21	1	—	4	9	—	1	—	—	6	19	—	—	—	—
35—40	2	25	2	17	1	—	—	5	—	—	—	—	2	13	—	—	—	—
40—45	3	23	1	15	—	1	2	5	—	—	1	—	1	9	—	—	—	—
45—50	2	22	1	8	1	2	1	6	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—
50—55	2	12	1	6	—	—	—	3	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—
55—60	—	7	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—
60—65	—	4	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
65—70	—	3	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
70—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**222**	**161**	**7**	**317**	**5**	**6**	**68**	**39**	**1**	**20**	**1**	**1**	**170**	**86**	**1**	**22**	**1**	**1**

[1] Däraf två 70 och en 72 år. — [2] 78 år.

Tab. 4. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

(Småland och öarna: Jönköping, Öfriga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Åldersår.	Jönköping.					Småland och öarna: Öfriga orter.				Malmö.					
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.		Kvinnl. arb.		Manl. arb.			Kvinnl. arb.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
a) *Ettårsklasser.*															
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—
13	—	—	—	1	—	5	—	1	—	14	—	—	8	—	—
14	—	—	—	4	—	15	—	3	—	11	—	—	7	—	—
15	4	—	—	3	—	18	—	9	—	14	—	—	11	—	—
16	5	—	—	3	—	16	—	9	—	6	—	—	3	—	—
17	4	—	—	2	—	22	—	12	—	15	—	—	8	—	—
18	8	—	—	6	—	14	—	2	—	11	—	—	9	—	—
19	2	—	—	4	—	13	—	4	—	12	—	—	3	—	—
20	6	—	—	1	—	16	—	6	—	14	—	—	4	—	—
21	3	—	—	3	—	2	—	2	—	9	—	—	2	—	—
22	3	—	—	3	—	6	—	2	—	5	—	—	5	—	—
23	1	—	—	1	—	7	1	1	—	6	—	—	2	—	—
24	4	—	—	—	—	6	2	4	—	3	7	—	3	—	—
25	2	—	—	1	—	6	1	1	—	4	4	—	3	—	—
26	3	—	—	—	—	2	2	1	—	2	4	1	2	—	—
27	2	2	—	2	—	2	2	1	—	1	3	—	2	—	—
28	1	3	—	2	—	3	1	2	—	—	6	—	—	—	—
29	1	3	—	—	—	2	2	2	—	1	3	—	2	—	—
30	—	1	—	—	—	1	3	—	—	5	6	—	1	—	—
31	1	1	—	1	—	2	6	—	—	5	4	—	—	—	—
32	—	1	—	—	—	2	3	—	—	—	6	—	—	—	—
33	—	1	—	1	—	3	3	—	—	1	3	—	—	1	—
34	—	—	1	—	—	1	1	—	—	2	7	—	—	—	—
35	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	4	—	1	—	—
36	—	—	—	1	1	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—
37	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1
38	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3	3	—	—	—	—
39	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	1	—	—
40	2	2	—	—	—	1	2	1	—	1	5	—	1	—	—
41	—	1	—	1	—	1	4	—	—	—	6	—	—	—	—
42	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—
43	—	1	—	—	—	2	3	—	—	—	1	—	—	—	—
44	1	—	—	—	—	—	2	—	—	1	2	—	—	—	—
45	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
47	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
48	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—
49	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—
50	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
51	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

efter åldersår, kön och civilstånd.

orter—Skåne och Blekinge: Malmö).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Åldersår.	Jönköping.					Småland och öarna: Öfriga orter.				Malmö.					
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.		Kvinnl. arb.		Manl. arb.			Kvinnl. arb.		
	og.	g.	ä.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.
(Forts. från föreg. sida.)															
52	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
53	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
54	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
59	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
60	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
61	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—
62	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—
64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70 —	—	[1]1	[2]1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**53**	**36**	**3**	**43**	**1**	**175**	**58**	**63**	**1**	**155**	**95**	**1**	**79**	**1**	**1**
b) *Femårsklasser.*															
—15	—	—	—	5	—	20	—	4	—	30	—	—	16	—	—
15—20	23	—	—	18	—	83	—	36	—	58	—	—	34	—	—
20—25	17	—	—	8	—	37	3	15	—	37	7	—	16	—	—
25—30	9	8	—	5	—	15	8	7	—	8	20	1	9	—	—
30—35	1	4	1	2	—	9	16	—	—	13	26	—	1	1	—
35—40	—	4	—	2	1	1	8	—	—	4	13	—	2	—	1
40—45	3	6	—	1	—	5	12	1	—	2	15	—	1	—	—
45—50	—	4	—	2	—	—	3	—	—	2	4	—	—	—	—
50—55	—	4	1	—	—	2	1	—	—	1	4	—	—	—	—
55—60	—	5	—	—	—	1	2	—	—	—	3	—	—	—	—
60—65	—	—	—	—	—	2	4	—	1	—	2	—	—	—	—
65—70	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
70—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**53**	**36**	**3**	**43**	**1**	**175**	**58**	**63**	**1**	**155**	**95**	**1**	**79**	**1**	**1**

[1] 76 år. — [2] 70 år.

Tab. 4. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

(Skåne och Blekinge: Lund,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Åldersår.	Lund.				Hälsingborg.					Skåne och Blekinge: Öfriga orter:				
	Manl. arb.			Kv. arb.	Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.			Kvinnl. arb.	
	og.	g.	ä.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	og.	g.	ä.	og.	g.
a) *Ettårsklasser.*														
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
13	1	—	—	—	5	—	—	—	—	12	—	—	2	—
14	1	—	—	—	6	—	—	1	—	16	—	—	—	—
15	3	—	—	—	12	—	—	1	—	14	—	—	5	—
16	7	—	—	1	4	—	—	3	—	17	—	—	1	—
17	4	—	—	1	8	—	—	4	—	9	—	—	4	—
18	6	—	—	1	9	—	—	1	—	20	—	—	2	—
19	2	—	—	1	7	—	—	3	—	19	—	—	2	—
20	5	1	—	3	3	—	—	1	—	14	—	—	—	—
21	4	—	—	—	3	—	—	1	—	19	1	—	1	—
22	5	1	—	1	3	—	—	3	—	8	1	—	1	—
23	4	2	—	3	3	—	—	—	—	15	—	—	2	—
24	1	—	—	—	2	—	—	1	—	7	1	—	—	—
25	2	3	—	—	5	2	—	3	—	9	4	—	—	—
26	3	1	—	—	3	4	—	—	—	1	5	1	1	—
27	2	4	1	—	2	1	—	2	—	2	5	—	—	—
28	—	2	—	—	1	1	—	2	—	2	6	—	—	—
29	1	—	—	—	2	3	—	2	—	1	3	—	—	—
30	—	2	—	—	2	3	—	—	—	3	4	—	—	—
31	2	2	—	2	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—
32	—	2	—	1	1	1	—	—	—	2	5	—	—	—
33	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—
34	1	2	—	—	—	—	—	2	—	1	3	—	—	—
35	—	3	—	—	—	2	—	2	—	1	4	—	—	—
36	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	4	—	1	—
37	—	1	—	—	—	3	—	1	—	—	4	—	—	—
38	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	5	—	—	—
39	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—
40	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	3	—	—	—
41	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	2	—	—	—
42	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	3	1	1	1
43	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
44	—	4	—	—	—	4	1	—	—	—	3	—	—	—
45	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
46	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	3	—	—	—
47	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—
48	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
50	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—
51	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

efter åldersår, kön och civilstånd.

Hälsingborg, Öfriga orter).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Åldersår.	Lund.				Hälsingborg.					Skåne och Blekinge: Öfriga orter.				
	Manl. arb.			Kv. arb.	Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.			Kvinnl. arb.	
	og.	g.	ä.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	og.	g.	ä.	og.	g.
(Forts. från föreg. sida.)														
52	—	3	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—
55	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
57	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
62	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[1]1	—	—	—
Summa	**61**	**44**	**1**	**17**	**85**	**46**	**3**	**33**	**1**	**201**	**88**	**2**	**23**	**1**
b) *Femårsklasser.*														
—15	2	—	—	—	11	—	—	1	—	29	—	—	2	—
15—20	22	—	—	4	40	—	—	12	—	79	—	—	14	—
20—25	19	4	—	7	14	—	—	6	—	63	3	—	4	—
25—30	8	10	1	—	13	11	—	9	—	15	23	1	1	—
30—35	4	8	—	3	4	6	—	2	—	6	16	—	—	—
35—40	1	6	—	—	1	10	—	3	—	4	17	—	1	—
40—45	1	6	—	—	—	10	1	—	1	—	12	1	1	1
45—50	1	2	—	1	—	5	—	—	—	2	11	—	—	—
50—55	1	4	—	2	1	2	—	—	—	2	3	—	—	—
55—60	2	2	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
60—65	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—
65—70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
70—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Summa	**61**	**44**	**1**	**17**	**85**	**46**	**3**	**33**	**1**	**201**	**88**	**2**	**23**	**1**

[1] 72 år.

Tab. 4. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

(Västra Sverige: Göteborg,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Åldersår.	Göteborg.						Örebro.				Västra Sverige: Öfriga orter.				
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kv. arb.	Manl. arb.			Kvinnl. arb.	
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.
a) *Ettårsklasser.*															
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
13	15	—	—	2	—	—	3	—	—	—	11	—	—	—	—
14	27	—	—	5	—	—	4	—	—	—	22	—	—	4	—
15	55	—	—	22	—	—	2	—	—	—	15	—	—	4	—
16	58	—	—	33	—	—	8	—	—	—	34	—	—	4	—
17	45	—	—	22	—	—	9	—	—	—	31	—	—	6	—
18	54	—	—	23	—	—	5	—	—	—	22	—	—	6	—
19	41	—	—	25	—	—	4	—	—	—	16	—	—	8	—
20	26	—	—	20	—	—	6	—	—	—	14	—	—	5	—
21	18	1	—	22	—	—	4	1	—	—	13	—	—	7	—
22	15	—	—	18	—	—	3	1	—	—	15	—	—	3	—
23	19	2	—	11	2	—	4	—	—	1	16	3	—	1	—
24	18	3	—	8	—	—	2	1	—	—	9	3	—	3	—
25	17	6	—	8	—	—	—	—	—	—	10	4	—	7	—
26	9	11	—	2	1	—	2	1	—	—	4	3	—	1	1
27	5	15	1	11	—	—	—	2	—	—	2	2	—	—	—
28	6	8	—	4	—	—	1	1	—	—	5	7	—	1	—
29	6	9	—	2	—	—	—	—	1	—	4	5	—	2	—
30	3	10	1	6	1	—	1	1	—	—	3	6	—	1	—
31	6	11	—	2	—	1	1	—	—	—	—	2	—	2	—
32	1	6	1	3	—	—	—	—	—	—	2	5	—	1	1
33	1	8	—	2	—	1	2	2	—	—	2	5	—	3	—
34	3	16	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—
35	1	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
36	—	10	2	1	—	—	1	1	—	—	1	3	—	1	—
37	2	9	—	1	1	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—
38	2	7	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—
39	2	6	—	1	—	—	1	2	—	—	2	2	—	1	—
40	1	7	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—
41	1	4	—	1	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—
42	—	6	1	—	—	—	1	2	—	—	2	3	—	2	—
43	2	6	1	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	1	—
44	—	3	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—
45	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—
46	—	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
47	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
48	—	4	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
49	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
50	—	2	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
51	1	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—

efter åldersår, kön och civilstånd.

Örebro, Öfriga orter).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Åldersår.	Göteborg.						Örebro.				Västra Sverige: Öfriga orter.				
	Manl. arb.			Kvinnl. arb.			Manl. arb.			Kv. arb.	Manl. arb.			Kvinnl. arb.	
	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	g.	ä.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.
(Forts. från föreg. sida.)															
52	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
53	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
54	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—
55	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
56	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
58	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
59	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
70—	[1]1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**465**	**211**	**11**	**263**	**8**	**3**	**67**	**23**	**1**	**1**	**267**	**85**	**3**	**76**	**4**
b) *Femårsklasser.*															
—15	45	—	—	7	—	—	7	—	—	—	34	—	—	4	—
15—20	253	—	—	125	—	—	28	—	—	—	118	—	—	28	—
20—25	96	6	—	79	2	—	19	3	—	1	67	6	—	19	—
25—30	43	49	1	27	1	—	3	4	1	—	25	21	—	11	1
30—35	14	51	2	14	1	2	4	3	—	—	7	23	—	8	1
35—40	7	38	2	4	2	—	2	4	—	—	7	9	—	2	2
40—45	4	26	2	2	—	—	3	6	—	—	4	11	—	3	—
45—50	—	12	1	3	1	—	—	—	—	—	1	7	1	1	—
50—55	1	17	—	1	1	—	1	2	—	—	2	5	—	—	—
55—60	—	6	2	1	—	1	—	—	—	—	1	2	2	—	—
60—65	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
65—70	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
70—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**465**	**211**	**11**	**263**	**8**	**3**	**67**	**23**	**1**	**1**	**267**	**85**	**3**	**76**	**4**

[1] 71 år.

Tab. 4. (Forts.) **Arbetarne fördelade**

(Norra Sverige: Gäfle, Öfriga

1.	2.	3.	4.	5	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Åldersår.	Gäfle.			Norra Sverige: Öfriga orter.					Hela riket.							
	Manl. arb.		Kv. arb.	Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.				Kvinnl. arb.			
	og.	g.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	og.	g.	ä.	S:ma.	og.	g.	ä.	S:ma.
a) *Ettårsklasser.*																
11	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
12	—	—	—	1	—	—	—	—	16	—	—	16	1	—	—	1
13	4	—	—	4	—	—	2	—	101	—	—	101	23	—	—	23
14	—	—	—	17	—	—	2	—	202	—	—	202	83	—	—	83
15	5	—	—	36	—	—	3	—	324	—	—	324	130	—	—	130
16	7	—	—	38	—	—	3	—	396	—	—	396	157	—	—	157
17	5	—	1	22	—	—	2	—	342	—	—	342	140	—	—	140
18	6	—	—	21	—	—	4	—	336	—	—	336	150	—	—	150
19	3	—	—	18	—	—	3	—	292	—	—	292	155	—	—	155
20	4	—	1	18	—	—	2	—	256	1	—	257	132	—	—	132
21	7	1	2	11	—	—	2	—	202	6	—	208	114	—	—	114
22	2	—	—	7	1	—	1	—	175	7	—	182	100	2	—	102
23	—	2	—	10	5	—	3	—	195	26	—	221	86	5	—	91
24	4	—	—	12	6	—	1	—	142	46	—	188	65	7	—	72
25	5	2	—	12	2	—	1	—	140	65	—	205	66	—	—	66
26	3	3	1	7	3	—	1	1	107	70	3	180	45	6	1	52
27	1	1	—	3	5	—	—	—	69	82	2	153	46	2	—	48
28	2	2	—	4	6	—	2	—	84	87	—	171	43	4	—	47
29	—	—	1	—	5	—	1	—	58	74	2	134	42	3	—	45
30	—	1	—	5	1	—	—	1	60	73	3	136	31	8	—	39
31	2	3	1	1	7	—	—	—	46	86	1	133	24	2	1	27
32	—	2	—	3	6	—	—	1	31	80	2	113	22	7	—	29
33	—	1	—	2	1	1	—	—	27	70	1	98	15	1	3	19
34	—	1	—	4	8	—	—	1	21	101	2	124	13	3	—	16
35	—	1	—	—	6	—	1	—	9	72	2	83	13	4	2	19
36	—	2	—	1	8	—	—	—	15	61	2	78	19	5	1	25
37	—	3	—	2	2	—	—	—	17	69	2	88	9	2	1	12
38	1	—	—	—	4	—	1	—	18	55	2	75	16	2	1	19
39	—	5	—	—	5	—	1	—	17	68	4	89	12	3	—	15
40	—	3	—	1	4	—	—	—	22	76	3	101	10	2	—	12
41	—	—	—	1	4	—	—	—	15	62	1	78	13	2	1	16
42	—	3	—	—	2	—	—	1	11	62	2	75	12	4	—	16
43	—	1	—	1	5	—	—	—	10	52	1	63	12	3	—	15
44	—	1	—	1	2	—	1	1	8	47	3	58	11	2	1	14
45	—	—	—	—	1	—	—	—	6	30	2	38	7	2	1	10
46	2	—	—	1	1	—	—	1	10	41	1	52	10	2	1	13
47	—	—	—	—	1	—	—	—	4	22	3	29	4	1	1	6
48	—	1	—	1	3	—	—	—	7	41	—	48	6	2	—	8
49	—	—	—	1	4	—	—	—	6	31	2	39	3	1	1	5
50	—	—	—	—	1	—	—	—	6	26	1	33	5	1	1	7
51	—	3	—	—	—	—	—	—	3	29	1	33	3	1	—	4

efter åldersår, kön och civilstånd.

orter—Hela riket).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Åldersår.	Gäfle.			Norra Sverige: Öfriga orter.					Hela riket.							
	Manl. arb.		Kv. arb.	Manl. arb.			Kvinnl. arb.		Manl. arb.				Kvinnl. arb.			
	og.	g.	og.	og.	g.	ä.	og.	g.	og.	g.	ä.	S:ma.	og.	g.	ä.	S:ma.
(Forts. från föreg. sida.)																
52	—	—	—	—	1	—	—	—	6	30	1	37	5	—	—	5
53	—	1	—	—	—	—	—	—	3	18	—	21	1	—	1	2
54	—	—	—	—	4	—	—	—	5	19	1	25	7	—	1	8
55	—	—	—	—	2	—	—	1	3	17	3	23	1	1	—	2
56	—	3	—	—	1	—	—	—	3	20	2	25	3	—	—	3
57	—	—	—	—	—	—	—	—	2	11	1	14	—	1	1	2
58	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15	—	18	—	—	1	1
59	—	1	—	1	1	—	—	—	3	16	6	25	1	2	1	4
60	—	—	—	—	—	1	—	—	1	14	2	17	1	—	—	1
61	—	2	—	—	—	—	—	—	3	14	1	18	—	1	—	1
62	—	2	—	2	—	—	—	—	5	6	1	12	1	—	1	2
63	—	1	—	—	—	—	—	—	1	9	—	10	—	—	—	—
64	—	1	—	—	—	—	—	—	1	6	1	8	1	—	—	1
65	—	—	—	—	1	—	—	—	1	5	—	6	—	—	—	—
66	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—	1	1
67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	8	—	—	—	—
68	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	2	5	—	—	—	—
69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7	—	—	—	—
70—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	3	12	—	—	1	1
Summa	**63**	**53**	**7**	**269**	**120**	**2**	**37**	**8**	**3,849**	**1,944**	**74**	**5,867**	**1,869**	**94**	**25**	**1,988**
b) *Femårsklasser.*																
—15	4	—	—	22	—	—	4	—	**320**	—	—	**320**	**107**	—	—	**107**
15—20	26	—	1	135	—	—	15	—	**1,690**	—	—	**1,690**	**732**	—	—	**732**
20—25	17	3	3	58	12	—	9	—	**970**	**86**	—	**1,056**	**497**	**14**	—	**511**
25—30	11	8	2	26	21	—	5	1	**458**	**378**	**7**	**843**	**242**	**15**	**1**	**258**
30—35	2	8	1	15	23	1	—	3	**185**	**410**	**9**	**604**	**105**	**21**	**4**	**130**
35—40	1	11	—	3	25	—	3	—	**76**	**325**	**12**	**413**	**69**	**16**	**5**	**90**
40—45	—	8	—	4	17	—	1	2	**66**	**299**	**10**	**375**	**58**	**13**	**2**	**73**
45—50	2	1	—	3	10	—	—	1	**33**	**165**	**8**	**206**	**30**	**8**	**4**	**42**
50—55	—	4	—	—	6	—	—	—	**23**	**122**	**4**	**149**	**21**	**2**	**3**	**26**
55—60	—	4	—	1	4	—	—	1	**14**	**79**	**12**	**105**	**5**	**4**	**3**	**12**
60—65	—	6	—	2	—	1	—	—	**11**	**49**	**5**	**65**	**3**	**1**	**1**	**5**
65—70	—	—	—	—	2	—	—	—	**2**	**23**	**4**	**29**	—	—	**1**	**1**
70—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**8**	**3**	**12**	—	—	**1**	**1**
Summa	**63**	**53**	**7**	**269**	**120**	**2**	**37**	**8**	**3,849**	**1,944**	**74**	**5,867**	**1,869**	**94**	**25**	**1,988**

Tab. 5. Arbetarnes ålder

1. Arbetsorter.	2. Under 21 år.	3. 21 år.	4. 22 år.	5. 23 år.	6. 24 år.	7. 25 år.	8. 26 år.	9. 27 år.
	Antal arbetare, som							
1. Manliga arbetare.								
Stockholms stad	9	30	60	71	86	84	66	65
Östra Sverige: Uppsala	—	—	2	1	4	2	3	5
Eskilstuna	—	—	2	2	—	2	1	—
Norrköping	1	12	12	14	21	19	21	14
Linköping	—	1	1	1	7	4	7	2
Öfriga orter	1	5	10	13	6	15	5	5
Småland och öarna: Jönköping	1	2	1	2	5	3	5	3
Öfriga orter	—	3	5	7	9	6	6	2
Skåne och Blekinge: Malmö	—	5	12	13	11	11	11	6
Lund	2	4	7	1	4	7	6	1
Hälsingborg	—	3	1	6	8	11	4	1
Öfriga orter	—	5	9	12	10	11	6	7
Västra Sverige: Göteborg	1	16	9	23	31	18	27	15
Örebro	—	2	3	—	1	6	3	1
Öfriga orter	—	1	7	10	14	11	5	7
Norra Sverige: Gäfle	1	2	7	3	3	5	4	6
Öfriga orter	2	11	11	13	9	11	11	9
Summa	**18**	**102**	**159**	**192**	**229**	**226**	**191**	**149**
2. Kvinnliga arbetare	**8**	**5**	**3**	**8**	**6**	**5**	**7**	**6**
Däraf i Stockholm	6	4	2	7	4	4	3	3
» » Norrköping	—	—	—	—	—	—	2	—
» » Göteborg	—	—	—	1	—	—	—	1

vid äktenskaps ingående.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
ingått äktenskap vid nedanstående ålder:												Hela antalet (gifta, änklingar, änkor och frånskilda).
28 år.	29 år.	30 år.	31 år.	32 år.	33 år.	34 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	50 år och däröfver.	Ej uppgifven.	
54	45	38	43	21	20	18	39	19	5	1	2	**776**
1	2	4	1	—	1	—	3	2	—	—	3	**34**
1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	**27**
11	11	6	6	2	6	5	4	2	1	—	—	**168**
1	2	2	5	1	2	1	2	—	—	1	—	**40**
5	3	3	1	3	2	—	—	1	1	—	8	**87**
1	5	1	1	1	1	—	2	—	1	—	4	**39**
3	4	1	1	1	1	1	3	—	—	—	5	**58**
7	5	3	3	2	1	2	3	1	—	—	—	**96**
4	2	1	1	1	1	—	2	1	—	—	—	**45**
2	3	2	3	1	1	—	1	2	—	—	—	**49**
6	4	3	3	1	—	3	2	3	1	—	4	**90**
14	15	14	7	5	6	5	9	2	—	—	5	**222**
3	2	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**24**
6	3	4	1	1	—	—	5	—	—	—	13	**88**
3	3	5	2	1	—	1	4	—	2	1	—	**53**
4	3	4	5	2	5	1	8	3	—	—	10	**122**
126	**114**	**93**	**83**	**43**	**47**	**37**	**88**	**36**	**11**	**3**	**71**	**2,018**
4	**2**	**4**	**6**	**5**	**1**	**1**	**3**	—	—	—	**45**	**119**
2	—	3	5	4	1	1	3	—	—	—	19	**71**
1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	**11**

Tab. 6. Arbetarne för-

A. Manliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsorter.									F ö-
	Stockholms stad.	Stockholms län.	Uppsala län.	Södermanlands län.	Östergötlands län.	Jönköpings län.	Kronobergs län.	Kalmar län.	Gotlands län.
Stockholms stad	**1,137**	128	90	68	104	30	17	75	14
Stockholms län	2	**13**	—	5	2	1	—	5	1
Uppsala län: Uppsala	6	2	**77**	3	1	1	2	—	—
Öfriga orter	—	—	**7**	1	3	—	—	—	—
Södermanlands län: Eskilstuna	7	—	2	**43**	8	5	—	1	1
Öfriga orter	2	—	2	**26**	1	1	—	2	—
Östergötlands län: Norrköping	3	1	4	4	**340**	4	—	9	—
Linköping	—	1	1	2	**85**	1	1	4	—
Öfriga orter	2	1	1	1	**57**	1	—	4	1
Jönköpings län: Jönköping	1	1	—	—	2	**72**	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	3	**10**	—	—	—
Kronobergs län	1	—	—	—	1	1	**53**	—	—
Kalmar »	2	2	1	—	1	3	1	**123**	—
Gottlands »	1	—	—	—	—	—	—	1	**14**
Blekinge »	—	—	—	—	1	—	1	1	—
Kristianstads län	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Malmöhus län: Malmö	3	—	—	—	3	2	—	5	—
Lund	1	—	—	—	1	—	1	—	—
Hälsingborg	2	1	—	—	2	—	2	1	—
Öfriga orter	1	1	—	—	2	2	3	2	—
Hallands län	—	—	—	1	1	2	1	—	—
Göteborgs och Bohus län: Göteborg	16	2	3	3	8	6	2	6	1
Öfriga orter	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Älfsborgs län	2	—	—	—	1	—	—	1	—
Skaraborgs län	3	—	2	—	—	2	—	—	—
Värmlands »	4	—	1	1	1	—	1	1	—
Örebro län: Örebro	—	—	1	—	3	—	—	—	—
Öfriga orter	1	—	1	—	—	—	—	2	1
Västmanlands län	7	—	—	2	—	1	—	2	—
Kopparbergs län	—	—	1	1	2	—	—	—	1
Gäfleborgs län: Gäfle	11	—	2	—	2	—	—	1	—
Öfriga orter	2	—	—	1	1	—	1	—	—
Västernorrlands län	9	1	5	1	1	—	1	3	—
Jämtlands »	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Västerbottens »	—	2	—	1	1	—	—	3	—
Norrbottens »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**1,228**	**157**	**202**	**164**	**639**	**146**	**87**	**252**	**34**

delade efter födelseorter.

arbetare.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
d e l s e o r t e r.																		
Blekinge län.	Kristianstads län.	Malmöhus län.	Hallands län.	Göteborgs och Bohus län.	Älfsborgs län.	Skaraborgs län.	Värmlands län.	Örebro län.	Västmanlands län.	Kopparbergs län.	Gifleborgs län.	Västernorrlands län.	Jämtlands län.	Västerbottens län.	Norrbottens län.	Utlandet.	Ej uppgifven.	Hela antalet arbetare.
29	17	63	10	54	9	35	41	36	59	19	29	20	4	4	5	66	—	**2,163**
—	—	1	—	—	—	5	—	1	2	1	2	1	2	—	—	—	—	**44**
—	—	3	—	—	1	2	4	2	1	1	1	—	—	—	—	1	1	**109**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	**14**
—	—	4	—	4	2	1	2	2	4	3	1	—	—	—	—	2	1	**93**
2	—	—	—	2	1	1	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	**44**
—	—	3	—	3	2	2	3	1	2	2	—	—	—	—	1	6	—	**390**
—	1	3	—	1	1	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	3	—	**108**
1	—	1	—	—	—	2	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	**77**
—	—	4	—	3	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**92**
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**15**
1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**60**
—	—	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	**140**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**18**
60	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**73**
7	**39**	8	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	1	**62**
8	6	**201**	2	8	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	11	—	**251**
1	2	**98**	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**106**
3	10	**101**	3	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	5	—	**134**
4	7	**106**	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	**156**
—	3	4	**42**	6	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1	**67**
2	3	17	5	**527**	24	18	10	6	—	2	5	1	—	—	—	20	—	**687**
—	—	1	—	**25**	1	2	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	**35**
1	1	1	1	3	**51**	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**68**
—	1	—	—	7	—	**44**	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**63**
3	—	3	1	3	1	4	**57**	4	—	—	—	1	—	1	—	—	—	**87**
1	1	3	—	1	—	2	3	**70**	4	1	1	—	—	—	—	—	—	**91**
—	—	—	—	1	—	—	1	**26**	—	—	—	—	—	—	—	1	1	**35**
3	1	3	—	3	—	—	1	6	**47**	—	1	—	1	—	—	—	—	**78**
2	1	1	1	—	—	1	—	—	2	**56**	4	—	—	—	—	—	—	**73**
1	1	1	1	—	2	1	—	3	2	15	**70**	2	—	—	—	1	—	**116**
1	—	2	—	1	—	1	—	—	—	1	**25**	2	1	—	1	2	—	**42**
—	1	2	—	—	—	1	3	2	1	5	11	**79**	8	1	—	—	—	**135**
—	—	2	1	1	—	—	2	3	2	—	1	—	**28**	—	—	—	—	**43**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	**30**	—	—	—	**43**
1	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	1	—	2	**46**	1	—	**55**
131	**102**	**641**	**73**	**658**	**99**	**140**	**132**	**171**	**135**	**109**	**157**	**116**	**46**	**40**	**53**	**150**	**5**	**5,867**

Tab. 6. (Forts.) **Arbetarne för-**

B. Kvinnliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
									F ö-
Arbetsorter.	Stockholms stad.	Stockholms län.	Uppsala län.	Södermanlands län.	Östergötlands län.	Jönköpings län.	Kronobergs län.	Kalmar län.	Gottlands län.
Stockholms stad	**620**	56	12	14	23	7	4	26	9
Stockholms län	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala län: Uppsala	2	1	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands län: Eskilstuna	1	1	—	**58**	1	—	—	—	—
Öfriga orter	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands län: Norrköping	4	—	—	7	**304**	4	—	3	1
Linköping	—	—	—	—	**18**	—	—	3	—
Öfriga orter	—	—	—	—	**11**	—	—	—	—
Jönköpings län: Jönköping	2	—	—	—	2	**36**	1	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar »	2	—	—	1	1	1	—	**35**	—
Gottlands »	1	1	—	—	—	—	—	—	**2**
Blekinge »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus län: Malmö	4	—	—	—	1	—	—	—	—
Lund	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Hälsingborg	2	1	—	—	—	—	—	1	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Hallands län	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Göteborgs och Bohus län: Göteborg	2	—	—	—	—	1	3	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Skaraborgs »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro län: Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gäfleborgs län: Gäfle	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Västernorrlands län	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Jämtlands »	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Västerbottens »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**642**	**68**	**13**	**80**	**362**	**50**	**10**	**68**	**3**

delade efter födelseorter.

arbetare.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
d e l s e o r t e r.																		
Blekinge län.	Kristianstads län.	Malmöhus län.	Hallands län.	Göteborgs och Bohus län.	Älfsborgs län.	Skaraborgs län.	Värmlands län.	Örebro län.	Västmanlands län.	Kopparbergs län.	Gäfleborgs län.	Västernorrlands län.	Jämtlands län.	Västerbottens län.	Norrbottens län.	Utlandet.	Ej uppgifven.	Hela antalet arbetare.
7	2	2	3	6	3	11	1	10	12	7	11	6	1	—	2	10	1	**866**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	**10**
—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	—	1	1	1	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	**70**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**328**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**22**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**
—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**44**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**40**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**24**
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	5	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**81**
—	2	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**17**
—	3	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**34**
—	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**19**
—	—	1	14	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**19**
—	—	5	3	242	8	4	4	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	**274**
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	1	1	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**38**
—	—	—	—	1	—	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**15**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	—	—	—	—	—	—	**9**
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	10	1	—	—	—	—	**14**
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	**10**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
9	**16**	**135**	**20**	**254**	**23**	**55**	**22**	**14**	**19**	**15**	**30**	**16**	**11**	**1**	**3**	**17**	**1**	**1,988**

Tab. 7. Arbetarnes födelseort i

A. Manliga

1. Arbetsorter.	2. Samma län. Stad.	3. Samma län. Landsbygd.	4. Grannlänen. Stad.	5. Grannlänen. Landsbygd.
Stockholms stad	1,137	—	102	184
Stockholms län	6	7	1	4
Uppsala län: Uppsala	65	12	1	6
Öfriga orter	5	2	1	2
Södermanlands län: Eskilstuna	36	7	10	6
Öfriga orter	16	10	3	3
Östergötlands län: Norrköping	243	97	7	13
Linköping	54	31	4	5
Öfriga orter	27	30	3	7
Jönköpings län: Jönköping	67	5	4	6
Öfriga orter	8	2	3	1
Kronobergs län	42	11	2	—
Kalmar »	92	31	3	2
Gottlands »	8	6	—	1
Blekinge »	50	10	4	3
Kristianstads län	34	5	13	3
Malmöhus län: Malmö	178	23	3	3
Lund	84	14	1	1
Hälsingborg	84	17	4	6
Öfriga orter	75	31	2	5
Hallands län	35	7	8	5
Göteborgs och Bohus län: Göteborg	492	35	13	16
Öfriga orter	19	6	1	—
Älfsborgs län	47	4	5	5
Skaraborgs »	38	6	5	—
Värmlands »	43	14	5	4
Örebro län: Örebro	61	9	10	3
Öfriga orter	22	4	1	—
Västmanlands län	41	6	2	7
Kopparbergs »	44	12	5	1
Gäfleborgs län: Gäfle	64	6	13	8
Öfriga orter	20	5	2	2
Västernorrlands län	69	10	11	9
Jämtlands »	14	14	1	—
Västerbottens »	27	3	4	1
Norrbottens »	40	6	—	2
Summa	**3,387**	**498**	**257**	**324**

förhållande till nuvarande arbetsorten.

arbetare.

6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Stockholms stad.	Annan ort inom riket.		Hela riket.		Utlandet.	Ej uppgifven födelseort.	Hela antalet.
	Stad.	Landsbygd.	Stad.	Landsbygd.			
(1,137)	442	232	**1,681**	**416**	66	—	**2,163**
2	14	10	**23**	**21**	—	—	**44**
6	13	4	**85**	**22**	1	1	**109**
—	4	—	**10**	**4**	—	—	**14**
7	19	5	**72**	**18**	2	1	**93**
2	7	3	**28**	**16**	—	—	**44**
3	18	3	**271**	**113**	6	—	**390**
—	7	4	**65**	**40**	3	—	**108**
2	3	5	**35**	**42**	—	—	**77**
1	7	1	**79**	**12**	1	—	**92**
—	1	—	**12**	**3**	—	—	**15**
1	3	1	**48**	**12**	—	—	**60**
2	5	4	**102**	**37**	1	—	**140**
1	—	2	**9**	**9**	—	—	**18**
—	4	—	**58**	**13**	2	—	**73**
1	3	1	**51**	**9**	1	1	**62**
3	26	4	**210**	**30**	11	—	**251**
1	3	1	**89**	**16**	1	—	**106**
2	13	3	**103**	**26**	5	—	**134**
1	13	6	**91**	**42**	23	—	**156**
—	5	4	**48**	**16**	2	1	**67**
16	57	38	**578**	**89**	20	—	**687**
—	6	3	**26**	**9**	—	—	**35**
2	4	1	**58**	**10**	—	—	**68**
3	9	2	**55**	**8**	—	—	**63**
4	15	2	**67**	**20**	—	—	**87**
—	8	—	**79**	**12**	—	—	**91**
1	3	2	**27**	**6**	1	1	**35**
7	13	2	**63**	**15**	—	—	**78**
—	8	3	**57**	**16**	—	—	**73**
11	9	4	**97**	**18**	1	—	**116**
2	7	2	**31**	**9**	2	—	**42**
9	24	3	**113**	**22**	—	—	**135**
1	7	6	**23**	**20**	—	—	**43**
—	5	3	**36**	**7**	—	—	**43**
—	3	3	**43**	**11**	1	—	**55**
91	**788**	**367**	**4,523**	**1,189**	**150**	**5**	**5,867**

Tab. 7. (Forts.) **Arbetarnes födelseort i**

B. Kvinnliga

1. Arbetsorter.	2. Samma län. Stad.	3. Samma län. Landsbygd.	4. Grannlänen. Stad.	5. Grannlänen. Landsbygd.
Stockholms stad	620	—	15	67
Stockholms län	7	1	—	—
Uppsala län: Uppsala	—	—	1	1
Öfriga orter	—	—	—	—
Södermanlands län: Eskilstuna	46	12	5	1
Öfriga orter	—	—	—	—
Östergötlands län: Norrköping	232	72	4	11
Linköping	12	6	—	3
Öfriga orter	—	11	—	1
Jönköpings län: Jönköping	30	6	1	4
Öfriga orter	—	—	—	—
Kronobergs län	—	—	—	—
Kalmar »	23	12	2	—
Gottlands »	15	7	—	—
Blekinge »	2	—	—	—
Kristianstads län	3	—	—	—
Malmöhus län: Malmö	62	7	3	2
Lund	9	4	1	1
Hälsingborg	22	4	1	2
Öfriga orter	3	14	—	1
Hallands län	11	3	1	3
Göteborgs och Bohus län: Göteborg	220	22	1	10
Öfriga orter	1	—	1	—
Älfsborgs län	3	1	—	—
Skaraborgs »	25	10	—	1
Värmlands »	9	4	—	1
Örebro län: Örebro	1	—	—	—
Öfriga orter	—	1	—	—
Västmanlands län	1	—	—	—
Kopparbergs »	7	—	1	—
Gäfleborgs län: Gäfle	5	—	—	1
Öfriga orter	6	1	—	1
Västernorrlands län	8	2	2	—
Jämtlands »	6	2	—	—
Västerbottens »	1	—	—	—
Norrbottens »	1	—	—	—
Summa	**1,391**	**202**	**39**	**111**

förhållande till nuvarande arbetsorten.

arbetare.

6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Stock-holms stad.	Annan ort inom riket.		Hela riket.		Utlandet.	Ej upp-gifven födelseort.	Hela antalet.
	Stad.	Lands-bygd.	Stad.	Lands-bygd.			
(620)	83	70	718	137	10	1	866
—	2	—	9	1	—	—	10
2	—	3	3	4	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—
1	3	2	55	15	—	—	70
1	—	—	1	—	—	—	1
4	4	—	244	83	1	—	328
—	—	1	12	10	—	—	22
—	—	—	—	12	—	—	12
2	1	—	34	10	—	—	44
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	—	28	12	—	—	40
1	—	1	16	8	—	—	24
—	—	—	2	—	—	—	2
—	—	—	3	—	—	—	3
4	1	—	70	9	2	—	81
—	—	1	10	6	1	—	17
2	1	1	26	7	1	—	34
—	—	1	3	16	—	—	19
—	—	1	12	7	—	—	19
2	4	14	227	46	1	—	274
—	—	—	2	—	—	—	2
—	—	1	3	2	—	—	5
—	1	—	26	11	1	—	38
—	1	—	10	5	—	—	15
—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	1	—	—	1
—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	8	—	—	—	8
1	—	—	6	1	—	—	7
—	—	1	6	3	—	—	9
—	2	—	12	2	—	—	14
—	1	1	7	3	—	—	10
—	1	1	2	1	—	—	3
—	—	—	1	—	—	—	1
22	**106**	**99**	**1,558**	**412**	**17**	**1**	**1,988**

Tab. 8. Arbetarne för-

A. Å olika

1. Arbetsorter.	2. Jordbruk, boskapsskötsel och fiske.	3. Sågverksrörelse.	4. Bergverks- och bruksrörelse.	5. Metallförädlingsindustri	6. Byggnads-, möbel- och dylik industri.	7. Näringsmedelstillverkning.	8. Väfnads- och beklädnadsindustri.	9. Kemisk-teknisk industri.	10. Industri för litteratur och konst. Bok- o. stentryckare (inkl. stiftjutare).	11. Bokbindare.	12. Andra.	13. Summa.
		Grufbrytning och tillverkningsin-										
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	**170**	8	43	178	427	95	254	9	126	22	31	179
Östra Sverige: Uppsala	**4**	—	4	5	27	8	10	—	4	2	—	6
Eskilstuna	**5**	—	—	20	13	2	5	—	2	—	2	4
Norrköping	**41**	3	10	23	66	18	60	11	11	3	13	27
Linköping	**17**	2	3	4	24	2	14	1	2	2	1	5
Öfriga orter	**31**	3	7	22	50	9	27	3	9	—	1	10
Småland och öarna: Jönköping	**4**	1	1	4	21	4	11	2	—	1	6	7
Öfriga orter	**14**	2	6	8	45	8	27	1	6	3	2	11
Skåne och Blekinge: Malmö	**12**	—	1	16	50	19	36	—	20	—	2	22
Lund	**6**	—	—	2	22	5	18	2	4	1	2	7
Hälsingborg	**7**	1	5	15	26	5	18	1	1	1	5	7
Öfriga orter	**14**	2	1	20	57	22	37	2	10	2	5	17
Västra Sverige: Göteborg	**27**	20	4	48	131	20	62	11	24	9	13	46
Örebro	**6**	—	6	6	23	6	13	—	2	—	1	3
Öfriga orter	**25**	3	14	23	59	14	49	5	9	2	13	24
Norra Sverige: Gäfle	**5**	2	2	6	24	4	22	—	8	—	2	10
Öfriga orter	**20**	4	28	21	70	13	59	4	6	3	9	18
Summa	**408**	**51**	**135**	**421**	**1,135**	**254**	**722**	**52**	**244**	**51**	**108**	**403**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	**32**	1	21	119	176	33	81	3	36	13	6	55
Östra Sverige: Uppsala	**2**	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	**1**	—	3	31	9	6	5	—	—	—	1	1
Norrköping	**20**	2	11	16	50	13	72	14	2	4	17	23
Linköping	**1**	—	2	1	7	—	2	—	—	—	1	1
Öfriga orter	**1**	1	2	5	2	2	2	—	2	—	—	2
Småland och öarna: Jönköping	**1**	—	—	3	12	—	8	3	2	—	1	3
Öfriga orter	**7**	2	3	4	11	4	3	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	**2**	—	4	9	11	6	5	—	1	3	2	6
Lund	**1**	—	—	4	4	—	1	1	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	—	1	10	—	6	2	1	1	—	2
Öfriga orter	**2**	—	1	8	2	4	2	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	**7**	13	5	30	53	10	24	—	2	5	6	13
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Öfriga orter	**9**	—	1	5	13	6	10	1	1	—	1	2
Norra Sverige: Gäfle	**1**	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	**2**	3	3	3	5	1	5	—	2	3	2	7
Summa	**89**	**22**	**56**	**239**	**369**	**85**	**226**	**24**	**50**	**29**	**37**	**116**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**497**	**73**	**191**	**660**	**1,504**	**339**	**948**	**76**	**294**	**80**	**145**	**519**

delade efter faders yrke.

arbetsorter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
dustri.		Handel och samfärdsel.						Allmän tjänst och litterära m. fl. yrken.					Ej specificeradt yrke.				Summa summarum.
Ej uppgifven industri (fabriksarbetare m. fl.)	Summa.	Handlande, bokhållare m. fl.	Post-, telegraf- och järnvägspersonal m. fl.	Sjöfarande.	Stadsbud, hamnarbetare m. fl.	Värdshusidkare, uppassare, kuskar m. fl.	Summa.	Civila tjänstemän och betjänte.	Kommunala tjänstemän och betjänte.	Militärer.	Lärare, litteratörer, artister m. fl.	Summa.	Tjänstehjon.	Arbetare.	Öfrige.	Summa.	
85	**1,278**	90	38	39	19	80	**266**	26	37	29	49	**141**	40	176	92	**308**	**2,163**
3	**63**	6	7	—	—	1	**14**	—	2	2	3	**7**	2	18	1	**21**	**109**
7	**51**	7	3	2	—	2	**14**	—	2	2	2	**6**	2	7	8	**17**	**93**
20	**238**	12	7	2	8	19	**48**	3	6	6	4	**19**	10	24	10	**44**	**390**
1	**56**	1	3	2	—	—	**6**	1	—	2	4	**7**	2	19	1	**22**	**108**
14	**145**	9	9	11	5	9	**43**	6	1	2	2	**11**	4	20	3	**27**	**257**
1	**52**	7	1	1	2	2	**13**	3	—	1	3	**7**	—	15	1	**16**	**92**
8	**116**	15	6	25	—	6	**52**	2	4	2	3	**11**	5	29	6	**40**	**233**
10	**154**	10	9	10	4	3	**36**	2	4	5	3	**14**	2	31	2	**35**	**251**
4	**60**	4	5	1	2	—	**12**	—	1	—	2	**3**	4	18	3	**25**	**106**
6	**84**	3	4	6	—	5	**18**	1	—	1	1	**3**	—	18	4	**22**	**134**
15	**173**	12	3	10	3	6	**34**	1	5	9	9	**24**	3	30	13	**46**	**291**
34	**376**	40	22	23	22	31	**138**	8	9	7	13	**37**	12	91	6	**109**	**687**
3	**60**	5	2	1	—	—	**8**	2	—	2	1	**5**	1	10	1	**12**	**91**
17	**208**	16	14	8	5	6	**49**	6	7	4	7	**24**	4	37	8	**49**	**355**
3	**73**	4	6	3	—	4	**17**	2	6	1	3	**12**	2	4	3	**9**	**116**
5	**222**	24	17	11	2	4	**58**	11	5	7	5	**28**	7	49	7	**63**	**391**
236	**3,409**	**265**	**156**	**155**	**72**	**178**	**826**	**74**	**89**	**82**	**114**	**359**	**100**	**596**	**169**	**865**	**5,867**
38	**527**	23	15	5	9	46	**98**	10	16	15	14	**55**	24	48	82	**154**	**866**
—	**2**	1	1	1	—	—	**3**	—	—	—	—	**—**	—	—	—	**—**	**7**
3	**58**	1	1	—	—	—	**2**	—	—	—	—	**—**	—	7	2	**9**	**70**
13	**214**	8	5	6	7	17	**43**	1	4	1	—	**6**	5	18	22	**45**	**328**
1	**14**	1	—	—	—	2	**3**	—	—	1	1	**2**	—	2	—	**2**	**22**
—	**16**	—	1	1	1	—	**3**	—	—	—	—	**—**	1	3	—	**4**	**24**
2	**31**	1	2	—	—	1	**4**	—	1	—	—	**1**	1	3	3	**7**	**44**
2	**29**	3	4	4	2	2	**15**	—	2	—	1	**3**	—	8	2	**10**	**64**
4	**45**	3	3	1	6	1	**14**	—	3	—	—	**3**	1	10	6	**17**	**81**
—	**10**	1	—	—	—	—	**1**	—	—	3	—	**3**	1	—	1	**2**	**17**
4	**25**	—	2	1	—	1	**4**	—	—	—	1	**1**	—	3	1	**4**	**34**
—	**17**	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	—	**—**	—	1	3	**4**	**24**
11	**159**	10	9	5	9	9	**42**	—	4	—	1	**5**	3	37	21	**61**	**274**
—	**1**	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	**—**	—	—	—	**—**	**1**
3	**41**	8	6	—	2	—	**16**	—	1	1	3	**5**	—	8	1	**9**	**80**
2	**4**	—	1	—	—	—	**1**	—	1	—	—	**1**	—	—	—	**—**	**7**
—	**27**	3	—	—	1	—	**4**	—	—	—	—	**—**	3	9	—	**12**	**45**
83	**1,220**	**63**	**51**	**24**	**37**	**79**	**254**	**11**	**32**	**21**	**21**	**85**	**39**	**157**	**144**	**340**	**1,988**
319	**4.629**	**328**	**207**	**179**	**109**	**257**	**1,080**	**85**	**121**	**103**	**135**	**444**	**139**	**753**	**313**	**1,205**	**7,855**

Tab. 8. (Forts.) Arbetarne

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Jordbruk, boskapsskötsel och fiske.	Grufbrytning och tillverkningsin-							Industri för litteratur och konst.			
		Sågverksrörelse.	Bergverks- och bruksrörelse.	Metallförädlingsindustri.	Byggnads-, möbel- och dylik industri.	Näringsmedelstillverkning.	Vefnads- och beklädnadsindustri.	Kemisk-teknisk industri.	Bok- o. stentryckare (inkl. stilgjutare).	Bokbindare.	Andra.	Summa.
1. Manliga arbetare.												
Förmän	**15**	—	7	8	30	4	23	2	11	4	3	**18**
Handsättare	**94**	11	40	109	320	52	235	15	73	6	32	**111**
Maskinsättare	**13**	—	5	7	32	4	23	3	9	4	2	**15**
Sättarelärlingar	**20**	7	13	55	128	30	84	9	27	2	17	**46**
Öfriga sätteriarbetare	**2**	—	—	5	17	3	5	—	3	—	3	**6**
Snäll- och rotationspresstryckare	**18**	1	12	26	76	30	51	1	28	2	9	**39**
Snällpresstryckarelärlingar	**4**	2	8	22	45	7	20	2	4	1	—	**5**
Digelpresstryckare	**13**	1	4	12	46	9	14	1	6	1	1	**8**
Iläggare	**12**	5	6	34	63	12	36	2	14	3	3	**20**
Öfriga tryckeriarbetare	**25**	—	3	6	14	4	7	—	8	1	—	**9**
Stereotypörer	**10**	—	1	11	15	1	12	—	6	—	—	**6**
Stilgjutare	**3**	—	—	—	4	2	4	—	1	—	1	**2**
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	1	3	—	1	—	—	**1**
Slipare m. fl.	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	**8**	—	—	2	4	1	4	—	1	—	2	**3**
Fotokemigrafiska arbetare	**5**	1	3	15	19	12	19	—	11	2	4	**17**
Litografer	**10**	—	—	2	15	3	9	2	2	—	4	**6**
Litografelever	**1**	—	—	2	7	—	4	—	1	—	5	**6**
Stentryckare	**15**	2	7	21	66	20	43	2	14	1	7	**22**
Öfriga litografiska arbetare	**10**	5	2	8	36	7	17	3	5	2	1	**8**
Bokbindare	**43**	4	9	29	74	18	40	2	6	8	5	**19**
Förgyllare	**3**	—	1	1	4	1	3	1	—	1	1	**2**
Bokbindarelärlingar	**6**	3	5	20	40	5	11	—	4	5	—	**9**
Öfriga bokbinderiarbetare	**15**	—	1	6	10	4	7	1	—	1	—	**1**
Diverse arbetare	**63**	9	8	20	69	24	47	6	9	7	8	**24**
Summa	**408**	**51**	**135**	**421**	**1,135**	**254**	**722**	**52**	**244**	**51**	**108**	**403**
2. Kvinnliga arbetare.												
Förmän	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—
Sätteriarbetare	**26**	5	7	29	53	18	41	1	13	2	8	**23**
Tryckeriarbetare	**10**	3	2	29	32	10	23	4	6	1	2	**9**
Stilgjuteriarbetare	—	—	—	2	4	2	1	—	—	—	—	—
Litografiska arbetare o. d.	**8**	—	—	11	12	4	3	—	1	1	1	**3**
Bokbinderiarbetare	**36**	13	40	161	260	48	153	19	30	24	26	**80**
Öfriga arbetare	**9**	1	7	6	8	2	4	—	—	1	—	**1**
Summa	**89**	**22**	**56**	**239**	**369**	**85**	**226**	**24**	**50**	**29**	**37**	**116**

fördelade efter faders yrke.

specialiteter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
dustri.		Handel och samfärdsel.						Allmän tjänst och litterära m. fl. yrken.					Ej specificeradt yrke.				Summa summarum.
Ej uppgifven industri (fabriksarbetare m. fl.)	Summa.	Handlande, bokhållare m. fl.	Post-, telegraf- och järnvägspersonal m. fl.	Sjöfarande.	Statsbud, hamnarbetare m. fl.	Värdshusidkare, uppassare, kuskar m. fl.	Summa.	Civila tjänstemän och betjänte.	Kommunala tjänstemän och betjänte.	Militärer.	Lärare, litteratörer, artister m. fl.	Summa.	Tjänstehjon.	»Arbetare».	Öfriga.	Summa.	
6	**98**	11	6	6	3	3	**29**	4	3	5	5	**17**	7	22	5	**34**	**193**
59	**952**	78	44	56	13	36	**227**	33	29	21	47	**130**	32	155	52	**239**	**1,642**
6	**95**	13	4	5	1	8	**31**	2	3	2	3	**10**	3	18	2	**23**	**172**
25	**397**	29	18	16	6	16	**85**	4	8	7	9	**28**	10	61	12	**83**	**613**
1	**37**	2	2	2	—	2	**8**	1	1	1	—	**3**	—	3	1	**4**	**54**
26	**262**	23	6	8	5	12	**54**	5	6	5	4	**20**	6	40	20	**66**	**420**
9	**120**	8	4	2	2	5	**21**	3	3	3	1	**10**	2	24	4	**30**	**185**
12	**107**	8	6	1	3	6	**24**	4	3	1	1	**9**	4	16	4	**24**	**177**
12	**190**	12	13	7	9	17	**58**	3	8	1	2	**14**	3	36	7	**46**	**320**
1	**44**	1	1	1	2	7	**12**	—	—	2	4	**6**	2	12	8	**22**	**109**
2	**48**	4	1	2	3	3	**13**	—	1	1	—	**2**	—	10	1	**11**	**84**
—	**12**	1	—	—	1	—	**2**	—	—	—	—	**—**	1	5	—	**6**	**23**
—	**5**	—	1	—	—	—	**1**	—	2	—	—	**2**	—	2	1	**3**	**11**
—	**2**	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	**—**	—	—	—	**—**	**2**
1	**15**	1	—	2	—	—	**3**	1	—	—	—	**1**	—	3	—	**3**	**30**
5	**91**	7	8	3	3	10	**31**	—	—	4	5	**9**	2	5	2	**9**	**145**
2	**39**	7	3	—	—	—	**10**	2	—	3	4	**9**	3	2	1	**6**	**74**
2	**21**	4	2	1	—	1	**8**	1	—	—	2	**3**	1	1	1	**3**	**36**
18	**201**	13	4	8	2	12	**39**	—	3	1	4	**8**	3	28	10	**41**	**304**
5	**91**	4	5	2	1	5	**17**	1	4	3	3	**11**	1	25	9	**35**	**164**
11	**206**	18	6	13	3	10	**50**	6	4	5	14	**29**	11	20	11	**42**	**370**
1	**14**	—	—	—	—	3	**3**	—	1	1	1	**3**	1	4	1	**6**	**29**
11	**104**	10	4	8	4	8	**34**	1	1	2	3	**7**	3	26	—	**29**	**180**
2	**32**	4	3	1	3	4	**15**	—	1	3	1	**5**	—	13	3	**16**	**83**
19	**226**	7	15	11	8	10	**51**	3	8	11	1	**23**	5	65	14	**84**	**447**
236	**3,409**	**265**	**156**	**155**	**72**	**178**	**826**	**74**	**89**	**82**	**114**	**359**	**100**	**596**	**169**	**865**	**5,867**
—	**3**	—	—	—	—	—	**—**	1	—	—	—	**1**	1	—	—	**1**	**5**
14	**191**	23	13	8	6	12	**62**	4	7	6	9	**26**	12	27	27	**66**	**371**
14	**126**	3	15	—	4	8	**30**	—	5	2	—	**7**	3	23	11	**37**	**210**
—	**9**	—	—	—	—	—	**—**	—	—	2	1	**3**	—	—	2	**2**	**14**
6	**39**	6	3	2	1	1	**13**	2	4	5	6	**17**	—	2	1	**3**	**80**
48	**822**	28	20	12	25	55	**140**	4	16	6	5	**31**	23	99	102	**224**	**1,253**
1	**30**	3	—	2	1	3	**9**	—	—	—	—	**—**	—	6	1	**7**	**55**
83	**1,220**	**63**	**51**	**24**	**37**	**79**	**254**	**11**	**32**	**21**	**21**	**85**	**39**	**157**	**144**	**340**	**1,988**

Tab. 9. Arbetarnes barn.

A. Barn vid lif.

1. Arbetsorter.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
	Antal arbetare med										Summa.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Fäder resp. mödrar.	Barn.
	barn vid lif.											
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	189	172	118	55	39	25	4	4	3	—	**609**	**1,539**
Östra Sverige: Uppsala	7	10	4	5	2	2	—	—	—	—	**30**	**81**
Eskilstuna	8	4	4	4	2	1	—	—	—	—	**23**	**60**
Norrköping	29	44	27	15	10	6	7	2	4	1	**145**	**455**
Linköping	7	11	6	3	6	—	—	—	—	—	**33**	**89**
Öfriga orter	22	20	10	6	9	4	1	—	—	1	**73**	**202**
Småland och öarna: Jönköping	7	8	3	4	6	2	1	—	—	1	**32**	**107**
Öfriga orter	10	17	5	5	6	5	1	—	2	—	**51**	**164**
Skåne och Blekinge: Malmö	27	19	13	13	6	1	3	—	—	—	**82**	**213**
Lund	12	8	8	6	—	3	1	—	—	—	**38**	**101**
Hälsingborg	5	13	7	5	2	3	2	—	—	—	**37**	**114**
Öfriga orter	16	13	16	5	9	8	—	1	—	—	**68**	**211**
Västra Sverige: Göteborg	50	51	43	20	15	9	4	1	1	—	**194**	**535**
Örebro	8	8	3	1	—	1	—	—	—	—	**21**	**43**
Öfriga orter	27	17	11	11	1	3	2	3	—	1	**76**	**209**
Norra Sverige: Gäfle	9	9	9	4	5	1	1	—	—	1	**39**	**118**
Öfriga orter	28	25	17	15	9	5	3	1	2	—	**105**	**311**
Summa	**461**	**449**	**304**	**177**	**127**	**79**	**30**	**12**	**12**	**5**	**1,656**	**4,552**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	29	12	3	3	—	1	—	—	—	—	**48**	**80**
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**	**4**
Eskilstuna	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**6**
Norrköping	13	4	1	—	—	—	—	—	—	—	**18**	**24**
Linköping	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**8**
Öfriga orter	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**4**
Småland och öarna: Jönköping	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**2**
Öfriga orter	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**	**4**
Skåne och Blekinge: Malmö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**
Lund	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**5**
Hälsingborg	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**4**
Västra Sverige: Göteborg	6	2	—	2	—	—	—	—	—	—	**10**	**18**
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Öfriga orter	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**4**
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Öfriga orter	1	1	2	1	—	—	—	—	—	1	**6**	**23**
Summa	**66**	**23**	**9**	**8**	**—**	**1**	**—**	**—**	**—**	**1**	**108**	**187**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**527**	**472**	**313**	**185**	**127**	**80**	**30**	**12**	**12**	**6**	**1,764**	**4,739**

Tab. 9. (Forts.) Arbetarnes barn.

B. Hemmavarande, oförsörjda barn.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Antal arbetare med hemmavarande, oförsörjda barn.										Summa. Fäder resp. mödrar.	Summa. Barn.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	200	171	106	47	22	21	2	1	1	—	**571**	**1,315**
Östra Sverige: Uppsala	8	9	5	3	1	1	—	—	—	—	**27**	**64**
Eskilstuna	9	4	4	4	2	—	—	—	—	—	**23**	**55**
Norrköping	38	44	19	12	10	3	6	—	—	—	**132**	**341**
Linköping	7	11	8	3	3	—	—	—	—	—	**32**	**80**
Öfriga orter	25	22	9	4	8	3	—	—	—	—	**71**	**170**
Småland och öarna: Jönköping	6	9	6	4	2	1	—	—	—	—	**28**	**74**
Öfriga orter	10	18	7	5	4	2	1	—	—	—	**47**	**126**
Skåne och Blekinge: Malmö	29	23	11	10	3	3	1	—	—	—	**80**	**188**
Lund	10	9	9	5	—	2	1	—	—	—	**36**	**94**
Hälsingborg	4	14	9	5	1	2	1	—	—	—	**36**	**103**
Öfriga orter	17	11	20	10	3	4	—	—	—	—	**65**	**178**
Västra Sverige: Göteborg	51	55	46	16	10	5	1	—	1	—	**185**	**459**
Örebro	9	7	2	1	1	—	—	—	—	—	**20**	**38**
Öfriga orter	26	17	10	10	3	1	2	2	—	—	**71**	**181**
Norra Sverige: Gäfle	10	8	8	5	3	1	—	—	—	1	**36**	**101**
Öfriga orter	28	26	15	14	8	5	2	—	—	—	**98**	**265**
Summa	**487**	**458**	**294**	**158**	**84**	**54**	**17**	**3**	**2**	**1**	**1,558**	**3,832**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	28	10	4	1	—	—	—	—	—	—	**43**	**64**
Östra Sverige: Uppsala	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**
Eskilstuna	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**4**
Norrköping	7	2	1	—	—	—	—	—	—	—	**10**	**14**
Linköping	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**7**
Öfriga orter	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**2**
Småland och öarna: Jönköping	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**2**
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Skåne och Blekinge: Malmö	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**
Lund	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**2**
Hälsingborg	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**4**
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Västra Sverige: Göteborg	6	3	—	1	—	—	—	—	—	—	**10**	**16**
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Öfriga orter	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**4**
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Öfriga orter	1	2	1	—	—	—	—	—	—	1	**5**	**18**
Summa	**58**	**21**	**7**	**2**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1**	**89**	**139**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**545**	**479**	**301**	**160**	**84**	**54**	**17**	**3**	**2**	**2**	**1,647**	**3,971**

Tab. 10. Åtnjuten undervisning.

A. Arbetarne fördelade efter arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Antal arbetare, som åtnjutit undervisning i											
	allmänt läroverk (högre flickskola).					teknisk söndags- och aftonskola.					högre kurs vid teknisk skola eller slöjdskola.	teknisk elementar skola eller högskola.
	1—3	4—5	6 eller flera	Ej uppgifvet antal	Summa.	1—3	4—5	6 eller flera	Ej uppgifvet antal	Summa.		
	klasser.					terminer.						
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	75	61	10	—	**146**	114	40	30	—	**184**	7	4
Östra Sverige: Uppsala	3	4	1	—	**8**	2	—	—	2	**4**	—	6
Eskilstuna	6	5	—	—	**11**	1	—	2	1	**4**	1	7
Norrköping	8	5	1	—	**14**	11	4	7	10	**32**	2	3
Linköping	4	3	1	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	14	6	—	—	**20**	7	1	2	2	**12**	—	1
Småland och öarna: Jönköping	3	3	1	—	**7**	—	—	—	1	**1**	—	17
Öfriga orter	9	9	1	—	**19**	8	3	1	1	**13**	—	1
Skåne och Blekinge: Malmö	3	10	1	—	**14**	30	14	15	2	**61**	—	3
Lund	1	2	—	—	**3**	9	7	3	1	**20**	—	—
Hälsingborg	3	1	1	—	**5**	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	9	10	1	—	**20**	13	2	4	1	**20**	—	1
Västra Sverige: Göteborg	17	19	3	—	**39**	5	3	—	1	**9**	—	4
Örebro	3	3	—	—	**6**	3	—	—	—	**3**	—	—
Öfriga orter	24	14	1	2	**41**	6	1	—	12	**19**	—	3
Norra Sverige: Gäfle	6	2	—	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	32	13	2	—	**47**	25	8	2	2	**37**	—	16
Summa	**220**	**170**	**24**	**2**	**416**	**234**	**83**	**66**	**36**	**419**	**10**	**66**
2. Kvinnliga arbetare	**1**	**7**	**19**	**6**	**33**	**5**	**5**	**3**	**4**	**17**	—	**18**
Däraf i Stockholm	—	5	12	4	**21**	—	—	1	3	**4**	—	13
» i Norrköping	—	—	1	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—
» i Göteborg	—	—	6	—	**6**	—	1	—	—	**1**	—	3

Tab. 10. (Forts.) Åtnjuten undervisning.

B. Manliga arbetare fördelade efter specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Antal arbetare, som åtnjutit undervisning i											
	allmänt läroverk.					teknisk söndags- och aftonskola.					teknisk elementar- skola eller högre kurs vid teknisk skola eller slöjdskola.	teknisk elementar- skola eller högskola.
	1—3 klasser.	4—5 klasser.	6 eller flera klasser.	Ej uppgifvet antal klasser.	Summa.	1—3 terminer.	4—5 terminer.	6 eller flera terminer.	Ej uppgifvet antal terminer.	Summa.		
Förmän	14	21	1	1	**37**	4	2	3	3	**12**	—	1
Handsättare	113	71	14	1	**199**	60	26	20	4	**110**	—	13
Maskinsättare	10	7	1	—	**18**	7	5	4	1	**17**	—	2
Sättarelärlingar	20	15	2	—	**37**	24	6	3	10	**43**	—	9
Öfriga sätteriarbetare	—	2	—	—	**2**	4	—	—	—	**4**	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	14	6	1	—	**21**	25	6	1	1	**33**	—	2
Snällpresstryckarelärlingar	3	1	—	—	**4**	3	1	—	3	**7**	—	4
Digelpresstryckare	2	3	1	—	**6**	6	2	—	—	**8**	—	1
Iläggare	3	3	—	—	**6**	12	2	1	1	**16**	—	5
Öfriga tryckeriarbetare	1	—	—	—	**1**	5	1	—	—	**6**	—	—
Stereotypörer	2	3	—	—	**5**	3	3	1	—	**7**	—	2
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	3	2	1	**6**	—	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**	—	—
Gravörer och mek. arbetare	1	—	—	—	**1**	2	—	3	2	**7**	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	2	3	—	—	**5**	23	6	3	1	**33**	4	2
Litografer	6	8	2	—	**16**	8	3	11	1	**23**	6	9
Litografelever	1	3	—	—	**4**	4	4	3	—	**11**	—	2
Stentryckare	6	4	1	—	**11**	14	4	7	2	**27**	—	5
Öfriga litografiska arbetare	—	1	—	—	**1**	3	—	—	2	**5**	—	—
Bokbindare	13	14	1	—	**28**	8	7	3	2	**20**	—	4
Förgyllare	2	1	—	—	**3**	1	—	—	—	**1**	—	—
Bokbindarelärlingar	2	2	—	—	**4**	5	1	—	—	**6**	—	3
Öfriga bokbinderiarbetare	2	1	—	—	**3**	1	—	—	1	**2**	—	1
Diverse arbetare	3	1	—	—	**4**	11	1	1	1	**14**	—	1
Summa	**220**	**170**	**24**	**2**	**416**	**234**	**83**	**66**	**36**	**419**	**10**	**66**

Tab. 11. Arbetare, som haft anställning utomlands.

A. Arbetarne fördelade efter arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Arbetsorter.	Antal arbetare, som lämnat dylik uppgift.	Däraf hafva varit sysselsatta:							Antal arbetare, som haft anställning i:					
		Inom tryckeriyrket.	Inom annat yrke.	Uteslutande inom ej uppgifvet yrke.	Mindre än 1 år.	1—3 år.	3 år och däröfver.	Ej uppgifven tid.	Norge eller Finland.	Danmark.	Ryssland.	Tyskland.	Annat europeiskt land.	Utomeuropeiskt land.	Ej uppgifvet land.
1. Manliga arbetare.															
Stockholms stad	**107**	96	6	5	16	31	58	2	70	3	33	19	10	—
Östra Sverige: Uppsala	**5**	3	—	2	1	2	2	—	2	—	1	—	2	—
Eskilstuna	**6**	3	—	3	1	4	1	—	5	—	1	—	1	—
Norrköping	**15**	12	1	2	2	4	3	6	5	—	6	—	5	—
Linköping	**8**	7	1	—	2	2	3	1	5	1	1	—	2	—
Öfriga orter	**2**	—	1	1	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—
Småland och öarna: Jönköping	**3**	2	—	1	—	1	—	2	2	—	—	—	1	—
Öfriga orter	**3**	1	—	2	1	1	1	—	2	—	1	5	1	—
Skåne och Blekinge: Malmö	**22**	20	1	1	4	9	8	1	17	—	5	—	2	—
Lund	**2**	2	—	—	—	1	1	—	2	—	1	—	—	—
Hälsingborg	**14**	10	3	1	3	2	9	—	11	—	2	2	3	—
Öfriga orter	**26**	25	—	1	1	1	24	—	8	1	17	1	1	—
Västra Sverige: Göteborg	**26**	23	2	1	5	3	15	3	12	—	10	5	5	—
Örebro	**6**	—	—	6	2	3	1	—	5	1	1	—	—	1
Öfriga orter	**8**	6	1	1	1	2	5	—	4	1	3	1	2	—
Norra Sverige: Gäfle	**6**	5	—	1	—	5	1	—	6	—	1	—	—	—
Öfriga orter	**22**	19	—	3	7	8	6	1	15	1	2	1	4	1
Summa	**281**	**234**	**16**	**31**	**47**	**79**	**139**	**16**	**171**	**8**	**86**	**[2]34**	**[3]40**	**2**
2. Kvinnliga arbetare	**9**	**7**	—	**2**	**2**	**3**	**3**	**1**	**5**	—	**1**	**[4]2**	**[3]1**	**1**

[1] Vare sig hela tiden eller en del däraf. — [2] Däraf 10 i Österrike, 9 i Schweiz, 8 i Frankrike, 3 i England samt 1 i hvartdera af länderna Belgien, Holland, Italien och Spanien. — [3] I Norra Amerika. — [4] I England resp. Frankrike.

Tab. 11. (Forts.) Arbetare, som haft anställning utomlands.

B. Manliga arbetare fördelade efter specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Antal arbetare, som lämnat dylik uppgift.	Däraf hafva varit sysselsatta:							Antal arbetare, som haft anställning i:					
		Inom tryckeriyrket.	Utestående inom annat yrke.	Inom ej uppgifvet yrke.	Mindre än 1 år.	1—3 år.	3 år och därutöfver.	Ej uppgifven tid.	Danmark, Norge eller Finland.	Ryssland.	Tyskland.	Annat europeiskt land.	Utomeuropeiskt land.	Ej uppgifvet land.
Förmän	**19**	19	—	—	2	5	11	1	15	—	7	6	2	—
Handsättare	**88**	68	2	18	15	27	43	3	62	3	11	6	17	—
Maskinsättare	**10**	9	—	1	4	1	5	—	2	—	5	—	3	—
Snäll- och rotationspresstryckare	**21**	20	1	—	4	4	12	1	14	2	6	2	1	—
Snällpresstryckarelärlingar	**1**	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Iläggare	**3**	1	2	—	1	2	—	—	2	—	—	—	1	—
Öfriga tryckeriarbetare	**3**	1	2	—	—	1	1	1	3	—	1	—	—	—
Stereotypörer	**9**	7	1	1	5	2	2	—	6	—	3	—	2	—
Fotokemigrafiska arbetare	**17**	16	1	—	2	3	12	—	5	—	12	5	2	—
Litografer	**20**	16	1	3	1	6	11	2	6	1	13	5	2	1
Stentryckare	**37**	34	2	1	3	10	20	4	22	—	13	1	2	—
Öfriga litografiska arbetare	**2**	1	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—
Bokbindare	**43**	38	—	5	8	14	17	4	28	1	14	9	3	1
Förgyllare	**2**	1	—	1	—	2	—	—	2	1	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	**1**	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	**1**	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Diverse arbetare	**4**	1	2	1	—	2	2	—	2	—	—	—	3	—
Summa	**281**	**234**	**16**	**31**	**47**	**79**	**139**	**16**	**171**	**8**	**86**	**34**	**40**	**2**

Tab. 12. Ålder vid första anställning å

A. Arbetarne fördelade

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Under 8 år.	8 år.	9 år.	10 år.	11 år.	12 år.	13 år.	14 år.	15 år.	16 år.	17 år.	18 år.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	1	1	3	11	37	125	258	425	536	331	125	83
Östra Sverige: Uppsala	—	1	—	1	2	4	16	28	31	15	2	—
Eskilstuna	—	—	—	—	1	6	28	24	20	10	1	1
Norrköping	—	—	—	—	4	24	74	82	69	48	14	9
Linköping	—	—	—	—	2	4	22	25	19	7	5	7
Öfriga orter	—	—	—	—	3	25	69	58	44	24	7	6
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	3	8	14	17	17	11	6	2
Öfriga orter	—	—	1	2	1	18	59	53	47	19	11	3
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	1	2	42	47	50	49	25	11	6
Lund	—	—	—	—	2	7	13	22	24	20	5	5
Hälsingborg	—	—	—	1	1	16	32	25	31	14	4	1
Öfriga orter	—	—	—	—	9	21	59	88	46	29	6	10
Västra Sverige: Göteborg	—	1	—	1	2	57	104	157	169	76	48	19
Örebro	—	—	—	—	1	1	24	28	12	15	4	—
Öfriga orter	—	—	1	1	3	21	77	94	80	45	14	4
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	1	2	8	24	30	19	13	10	2
Öfriga orter	1	—	1	2	6	32	75	110	91	42	10	6
Summa	**2**	**3**	**6**	**21**	**81**	**419**	**995**	**1,316**	**1,304**	**744**	**283**	**164**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	—	1	1	—	4	16	57	103	202	162	122	58
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	2	1
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	8	21	20	12	6	1
Norrköping	1	—	—	—	—	14	36	77	63	50	16	18
Linköping	—	—	—	—	—	—	1	1	4	5	2	2
Öfriga orter	—	—	—	—	—	6	4	1	4	4	2	1
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	—	—	5	8	12	7	2	1
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	1	18	11	12	10	5
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	5	14	19	14	3	10	4
Lund	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	2	2
Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	2	5	8	3	5	3
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	4	2	5	4	3	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	—	1	2	23	44	74	44	25	13
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Öfriga orter	—	—	—	—	—	1	7	12	20	10	6	5
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	1	1	7	10	6	8	4	3
Summa	**1**	**1**	**1**	—	**7**	**45**	**169**	**323**	**451**	**331**	**217**	**118**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**3**	**4**	**7**	**21**	**88**	**464**	**1,164**	**1,639**	**1,755**	**1,075**	**500**	**282**

tryckeri eller i därmed förenad handtering.

efter nuvarande arbetsorter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
19 år.	20 år.	21 år.	22 år.	23 år.	24 år.	25 år.	26 år.	27 år.	28 år.	29 år.	30— 35 år.	35— 40 år.	40— 45 år.	45— 50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppgifven ålder.	Summa arbetare.
31	38	20	12	12	14	15	6	10	5	2	30	16	6	4	1	5	**2,163**
1	2	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**109**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**93**
11	6	2	5	4	3	2	3	2	1	4	13	4	3	2	1	—	**390**
4	3	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	—	—	—	**108**
3	1	2	1	—	2	2	—	—	2	—	2	1	2	2	—	1	**257**
4	—	—	—	—	1	2	—	—	—	1	3	1	1	—	1	—	**92**
1	2	—	1	—	1	—	—	—	2	3	3	2	4	—	—	—	**233**
—	5	—	2	—	1	1	—	—	2	1	3	—	—	1	1	1	**251**
—	2	2	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**106**
—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	1	—	**134**
6	4	1	2	1	2	2	1	1	—	—	2	—	—	—	1	—	**291**
11	8	6	4	3	2	3	2	—	2	—	3	4	3	1	1	—	**687**
1	—	1	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**91**
2	1	—	3	1	2	—	—	1	—	—	1	1	—	1	2	—	**355**
1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	**116**
5	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	3	1	1	—	—	**391**
81	**77**	**39**	**33**	**23**	**31**	**34**	**17**	**16**	**14**	**13**	**64**	**35**	**20**	**15**	**10**	**7**	**5,867**
45	22	15	13	10	8	7	2	2	6	2	7	1	—	—	—	—	**866**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**70**
10	8	5	4	2	7	2	3	1	—	1	4	3	2	—	1	—	**328**
5	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**22**
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**24**
3	2	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	**44**
2	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	**64**
3	3	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	**81**
1	2	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**17**
3	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	**34**
1	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**24**
12	12	7	4	5	—	1	2	—	—	—	1	2	—	1	1	—	**274**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
6	7	2	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**80**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	**45**
93	**63**	**30**	**26**	**23**	**18**	**11**	**8**	**5**	**8**	**3**	**15**	**13**	**3**	**1**	**4**	—	**1,988**
174	**140**	**69**	**59**	**46**	**49**	**45**	**25**	**21**	**22**	**16**	**79**	**48**	**23**	**16**	**14**	**7**	**7,855**

Tab. 12. (Forts.) Ålder vid första anställning

B. Arbetarne fördelade

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Under 8 år.	8 år.	9 år.	10 år.	11 år.	12 år.	13 år.	14 år.	15 år.	16 år.	17 år.	18 år.
Förmän	1	—	2	3	6	20	29	38	41	27	8	5
Handsättare	1	2	—	13	35	158	295	345	360	227	81	46
Maskinsättare	—	1	—	—	4	14	31	42	44	17	8	3
Sättarelärlingar	—	—	—	1	6	41	154	167	125	76	20	10
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	6	13	12	9	3	4	—
Snäll- och *rotations*pressstryckare	—	—	2	2	12	40	55	97	112	50	15	13
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	1	1	1	11	36	53	49	16	10	3
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	12	38	42	34	26	15	3
Iläggare	—	—	—	—	3	14	52	86	91	49	7	9
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	1	5	8	15	16	14	5	5
Stereotypörer	—	—	—	—	1	3	4	11	11	5	5	8
Stilgjutare	—	—	—	—	1	1	1	5	3	3	1	3
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	3	3	4	—	—
Slipare m. fl.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	1	2	3	7	6	3	1
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	1	—	—	4	5	37	32	21	10	10
Litografer	—	—	—	—	—	1	3	12	19	16	3	7
Litografelever	—	—	—	—	—	—	3	5	12	8	7	—
Stentryckare	—	—	—	1	2	22	36	77	88	46	14	7
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	8	32	47	33	19	2	1
Bokbindare	—	—	—	—	4	18	44	77	96	51	29	8
Förgyllare	—	—	—	—	—	2	2	2	7	7	4	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	1	10	27	41	48	28	13	9
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	1	1	10	17	5	6	6	4
Diverse arbetare	—	—	—	—	3	27	114	82	57	19	13	9
Summa	**2**	**3**	**6**	**21**	**81**	**419**	**995**	**1,316**	**1,304**	**744**	**283**	**161**

å tryckeri eller i därmed förenad handtering.

efter nuvarande specialiteter. 1. Manliga arbetare.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
19 år.	20 år.	21 år.	22 år.	23 år.	24 år.	25 år.	26 år.	27 år.	28 år.	29 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppgifven ålder.	Summa arbetare.
4	1	3	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	**193**
21	17	11	4	3	4	7	2	1	—	—	3	5	1	—	—	—	**1,642**
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	**172**
5	2	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**613**
—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	**54**
5	5	—	1	—	3	1	—	1	2	2	—	1	—	—	1	—	**420**
2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**185**
1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	**177**
3	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**320**
2	4	2	1	1	1	5	3	2	3	—	9	4	—	2	1	—	**109**
1	11	1	2	3	4	1	2	1	3	1	2	2	2	—	—	—	**84**
—	—	1	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**23**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	2	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	**30**
4	6	3	3	2	2	1	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	**145**
4	3	1	—	1	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	**74**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**36**
4	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	**304**
1	3	—	2	1	—	—	—	1	—	1	5	—	4	2	2	—	**164**
13	10	3	3	1	1	2	1	—	—	1	2	3	2	—	1	—	**370**
1	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**29**
1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**180**
6	2	—	3	2	1	3	1	—	2	—	6	4	2	—	1	—	**83**
3	6	4	7	5	9	10	3	9	1	6	21	12	7	10	4	6	**447**
81	**77**	**39**	**33**	**23**	**31**	**34**	**17**	**16**	**14**	**13**	**64**	**35**	**20**	**15**	**10**	**7**	**5,867**

Tab. 12. (Forts.) **Ålder vid första anställning**

B. (Forts.) *Arbetarne fördelade*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Under 8 år.	8 år.	9 år.	10 år.	11 år.	12 år.	13 år.	14 år.	15 år.	16 år.	17 år.	18 år.
Förmän	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—
Handsättare	—	1	—	—	1	3	12	21	42	41	38	24
Maskinsättare	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	1	1	7	22	34	33	20	5
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	4	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	4	2	5	5	4	4	1
Iläggare	—	—	—	—	2	1	3	15	33	31	15	13
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	1	3	1	9	6	2	1
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—
Slipare m. fl.	—	—	—	—	—	1	—	—	3	2	3	1
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2
Litografer	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	3
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	1	6	9	5	5	3	2
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	1	—	1	—	3	31	128	243	303	189	122	62
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	1	5	3	11	6	2	1
Summa	**1**	**1**	**1**	—	**7**	**45**	**169**	**323**	**451**	**331**	**217**	**118**

å tryckeri eller i därmed förenad handtering.

efter nuvarande specialiteter. 2. Kvinnliga arbetare.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
19 år.	20 år.	21 år.	22 år.	23 år.	24 år.	25 år.	26 år.	27 år.	28 år.	29 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppgifven ålder.	Summa arbetare.
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
13	7	6	2	1	3	2	—	—	2	—	1	2	—	—	—	—	222
—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	7
5	6	—	—	3	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	139
1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
3	2	2	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	35
3	7	—	2	—	3	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	131
—	3	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2	—	1	1	1	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15
3	2	2	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	20
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	2	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
55	32	16	12	12	10	4	2	—	2	3	9	7	2	—	—	—	1,249
5	1	2	—	2	—	1	1	1	1	—	3	3	1	1	4	—	55
93	**63**	**30**	**26**	**23**	**18**	**11**	**8**	**5**	**8**	**3**	**15**	**13**	**3**	**1**	**4**	—	1,988

Tab. 13. Vuxna arbetare, fördelade efter lefnadsålder och

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Antal arbetare, hvilkas lefnads-											
	18—25 år						25—40 år					
	och hvilka varit anställda å tryckeri											
	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	11	57	227	272	49	—	7	12	22	71	487	161
Östra Sverige: Uppsala	1	3	19	13	2	—	—	—	3	—	15	7
Eskilstuna	—	—	5	21	6	—	—	—	—	1	26	13
Norrköping	3	9	41	36	10	—	—	1	8	12	72	20
Linköping	—	5	14	6	—	—	—	1	4	6	17	6
Öfriga orter	—	5	28	30	6	—	1	—	2	6	54	14
Smålands och öarna: Jönköping	—	1	15	8	3	—	—	—	1	3	18	5
Öfriga orter	—	5	24	33	5	—	1	5	—	4	34	13
Skåne och Blekinge: Malmö	3	3	28	24	9	—	2	2	1	2	54	24
Lund	—	2	10	19	—	—	1	1	1	2	25	8
Hälsingborg	—	2	13	14	1	—	—	1	—	3	31	10
Öfriga orter	3	4	38	50	10	—	1	2	3	3	55	18
Västra Sverige: Göteborg	4	31	88	64	10	—	1	5	5	15	126	55
Örebro	—	1	12	14	4	—	—	1	—	3	11	6
Öfriga orter	—	4	41	53	13	—	—	1	—	6	67	18
Norra Sverige: Gäfle	—	4	14	7	4	—	—	—	1	3	24	13
Öfriga orter	—	3	42	47	17	—	1	—	—	3	76	34
Summa	**25**	**139**	**659**	**711**	**149**	—	**15**	**32**	**51**	**143**	**1,192**	**425**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	9	51	202	115	13	—	3	5	16	40	139	24
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2
Eskilstuna	—	5	4	13	—	—	—	—	—	1	8	4
Norrköping	4	7	71	26	4	—	1	1	7	14	47	16
Linköping	1	6	4	1	—	—	—	—	1	—	1	—
Öfriga orter	—	3	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—
Smålands och öarna: Jönköping	1	3	9	5	—	—	—	1	—	1	8	—
Öfriga orter	3	2	12	4	—	—	—	—	—	2	5	—
Skåne och Blekinge: Malmö	2	8	10	7	1	—	1	2	1	1	8	1
Lund	3	1	3	2	—	—	—	—	1	1	1	—
Hälsingborg	—	2	8	—	—	—	1	—	2	5	5	1
Öfriga orter	2	3	3	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Västra Sverige: Göteborg	8	23	53	45	—	—	2	2	3	9	32	3
Örebro	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	1	6	15	11	—	—	—	—	4	5	12	4
Norra Sverige: Gäfle	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	—
Öfriga orter	1	3	8	3	1	—	1	—	—	2	7	2
Summa	**35**	**123**	**406**	**233**	**19**	—	**9**	**13**	**35**	**83**	**280**	**58**
Manliga och kvinnliga arbetare, tillhopa	**60**	**262**	**1,065**	**944**	**168**	—	**24**	**45**	**86**	**226**	**1,472**	**483**

anställningstid å tryckeri eller i därmed förenad handtering.

arbetsorter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
ålder år 1903 var												Summa vuxna arbetare, som varit anställda å tryckeri eller i därmed förenad handtering						Hela antalet vuxna arbetare, som lämnat dylik uppgift.
40—55 år						öfver 55 år												
eller i därmed förenad handtering																		
mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	
—	3	4	11	20	274	—	—	1	—	3	92	18	72	254	354	559	527	1,784
1	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	6	2	3	22	13	17	27	84
—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	5	23	32	16	76
—	—	5	2	1	59	—	—	—	—	1	18	3	10	54	50	84	97	298
—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	2	—	6	18	12	17	25	78
1	1	1	—	1	16	—	—	—	—	—	5	2	6	31	36	61	35	171
—	—	1	1	2	14	—	—	—	—	1	6	—	1	17	12	24	25	79
1	—	—	1	2	19	—	—	—	—	1	9	2	10	24	38	42	41	157
—	—	—	1	1	25	—	—	—	1	—	5	5	5	29	28	64	54	185
—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	6	1	3	11	21	25	29	90
—	1	1	—	1	16	—	1	—	—	1	3	—	5	14	17	34	29	99
—	—	—	—	1	30	—	—	—	1	—	3	4	6	41	54	66	51	222
1	—	3	1	2	56	—	—	—	1	2	14	6	36	96	81	140	125	484
—	—	—	—	3	9	—	—	—	—	—	1	—	2	12	17	18	16	65
—	—	1	1	1	28	—	1	—	—	1	5	—	6	42	60	82	51	241
—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	10	—	4	15	10	29	37	95
—	—	—	1	1	38	—	—	1	—	—	9	1	3	43	51	94	81	273
4	**5**	**16**	**20**	**37**	**647**	**—**	**2**	**2**	**3**	**10**	**194**	**44**	**178**	**728**	**877**	**1,388**	**1,266**	**4,481**
—	—	—	1	2	75	—	—	—	—	—	10	12	56	218	156	154	109	705
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	3	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	14	8	4	35
1	—	2	1	4	25	1	—	—	—	—	3	7	8	80	41	55	44	235
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	6	5	1	1	2	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	1	2	1	—	8
—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	4	9	6	10	1	31
—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	4	12	6	5	—	30
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	10	12	8	9	1	43
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	1	4	3	1	3	15
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	10	5	5	2	25
—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	4	3	1	—	2	12
—	—	1	—	2	5	—	1	—	—	—	1	10	26	57	54	34	9	190
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	6	19	16	12	8	62
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	6
1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	3	3	8	5	9	5	33
2	**1**	**4**	**3**	**10**	**121**	**1**	**2**	**—**	**1**	**1**	**14**	**47**	**139**	**445**	**320**	**310**	**193**	**1,454**
6	**6**	**20**	**23**	**47**	**768**	**1**	**4**	**2**	**4**	**11**	**208**	**91**	**317**	**1,173**	**1,197**	**1,698**	**1,459**	**5,935**

Tab. 13. (Forts.) Vuxna arbetare, fördelade efter lefnadsålder och

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Antal arbetare, hvilkas lefnads-											
	18—25 år						25—40 år					
	och hvilka varit anställda å tryckeri											
	mindre än 1/2 år.	1/2—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än 1/2 år.	1/2—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.
Förmän	—	1	—	4	3	—	—	—	1	4	52	44
Handsättare	—	2	65	279	85	—	—	—	6	56	549	204
Maskinsättare	—	2	5	18	7	—	1	4	—	1	80	29
Sättarelärlingar	5	32	189	50	2	—	—	1	1	—	1	—
Öfriga sätteriarbetare	—	3	1	—	—	—	1	1	—	2	1	1
Snäll- och rotationspresstryckare	1	—	14	86	17	—	—	1	2	9	141	67
Snällpresstryckarelärlingar	3	6	53	37	2	—	—	—	—	2	1	—
Digelpresstryckare	—	5	55	44	1	—	—	1	1	3	14	—
Iläggare	2	18	69	21	1	—	—	—	1	—	10	2
Öfriga tryckeriarbetare	3	5	5	4	—	—	4	5	3	7	11	1
Stereotypörer	2	3	13	4	2	—	2	4	2	12	22	—
Stilgjutare	—	—	—	2	—	—	1	1	1	—	9	2
Stilgjutarelärlingar	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Slipare m. fl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	4	4	—	—	—	—	—	1	9	—
Fotokemigrafiska arbetare	2	9	28	28	3	—	—	3	5	7	17	2
Litografer	—	2	5	10	1	—	—	—	1	4	24	5
Litografelever	—	6	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	5	28	37	8	—	—	—	1	5	72	19
Öfriga litografiska arbetare	1	4	26	10	—	—	1	2	3	1	2	3
Bokbindare	—	2	21	53	15	—	1	—	—	12	131	38
Förgyllare	—	1	3	1	1	—	—	—	1	2	8	2
Bokbindarelärlingar	3	19	41	15	—	—	—	—	—	1	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	1	6	7	3	1	—	—	3	6	5	19	2
Diverse arbetare	2	8	11	1	—	—	4	6	16	8	18	4
Summa	**25**	**139**	**659**	**711**	**149**	—	**15**	**32**	**51**	**143**	**1,192**	**425**

anställningstid å tryckeri eller i därmed förenad handtering.

specialiteter. 1. Manliga arbetare.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
ålder år 1903 var												Summa vuxna arbetare, som varit anställda å tryckeri eller i därmed förenad handtering						Hela antalet vuxna arbetare, som lämnat dylik uppgift.
40—55 år							öfver 55 år											
eller i därmed förenad handtering																		
mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	
—	—	—	—	1	64	—	—	—	—	—	19	—	1	1	8	56	127	193
—	—	1	—	10	281	—	—	—	—	—	101	—	2	72	335	644	586	1,639
—	—	1	—	1	17	—	—	—	—	—	2	1	6	6	19	88	48	168
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	33	190	50	3	—	281
—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	1	4	1	3	1	5	15
—	—	—	1	3	72	—	—	—	1	—	5	1	1	16	97	161	144	420
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	6	53	39	3	1	105
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6	56	47	17	—	126
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	18	70	21	12	3	126
1	1	—	1	5	7	—	—	1	—	—	3	8	11	9	12	16	11	67
—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	2	4	7	16	16	24	10	77
—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2	9	9	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	3	—	—	4	5	10	7	26
—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	1	2	12	33	35	22	6	110
—	—	—	—	1	18	—	—	—	—	—	3	—	2	6	14	26	26	74
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	13	—	—	—	19
—	—	—	1	—	46	—	—	—	—	—	13	—	5	29	43	80	78	235
1	2	1	1	1	2	—	1	—	—	2	7	3	9	30	12	5	12	71
—	—	1	4	1	80	—	—	—	1	1	7	1	2	22	70	148	125	368
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	5	—	1	4	3	9	9	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	19	41	16	—	—	79
—	—	1	2	1	4	—	—	—	—	2	2	1	9	14	10	23	8	65
2	2	10	9	7	29	—	1	1	1	5	18	8	17	38	19	30	51	163
4	**5**	**16**	**20**	**37**	**647**	—	**2**	**2**	**3**	**10**	**194**	**44**	**178**	**728**	**877**	**1,388**	**1,266**	**4,481**

Tab. 13. (Forts.) **Vuxna arbetare, fördelade efter lefnadsålder och**

B. (Forts.) *Inom*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Antal arbetare, hvilkas lefnads-											
	18—25 år						25—40 år					
	och hvilka varit anställda å tryckeri											
	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.
Förmän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Handsättare	—	—	22	35	1	—	—	—	3	21	75	16
Maskinsättare	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1
Sättarelärlingar	4	19	46	4	1	—	—	2	4	1	1	1
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	1	2	6	8	1	—	—	—	2	2	5	1
Iläggare	2	9	42	23	1	—	—	—	6	7	14	1
Öfriga tryckeriarbetare	2	1	8	3	1	—	—	1	—	—	2	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Slipare m. fl.	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	1
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	1	3	1	2	—	—	1	2	1	—	—	—
Litografer	1	—	2	2	—	—	—	—	—	3	2	1
Litografelever	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Öfriga litografiska arbetare	2	6	5	3	—	—	1	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	13	76	261	146	14	—	3	5	18	45	173	35
Diverse arbetare	5	5	4	4	—	—	1	2	1	3	1	—
Summa	**35**	**123**	**406**	**233**	**19**	—	**9**	**13**	**35**	**83**	**280**	**58**

anställningstid å tryckeri eller i därmed förenad handtering.

olika specialiteter. 2. Kvinnliga arbetare.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
ålder år 1903 var												Summa vuxna arbetare, som varit anställda å tryckeri eller i därmed förenad handtering.						Hela antalet vuxna arbetare, som lämnat dylik uppgift.
40—55 år							öfver 55 år											
eller i därmed förenad handtering																		
mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	5
—	—	—	1	2	43	—	—	—	—	—	3	—	—	25	57	78	62	222
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	2	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	21	50	5	2	1	83
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	8	10	6	2	29
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	2	9	48	30	15	4	108
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	2	2	8	3	3	4	22
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	1	2	8
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2	5	2	2	1	2	14
—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	1	1	—	2	5	3	9	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	5
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	6	5	3	—	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	3
1	—	3	1	5	53	—	—	—	—	—	7	17	81	282	192	192	95	859
1	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	—	8	10	6	9	3	1	37
2	**1**	**4**	**3**	**10**	**121**	**1**	**2**	**—**	**1**	**1**	**14**	**47**	**139**	**445**	**320**	**310**	**193**	**1,454**

Tab. 14. Arbetarne fördelade efter anställ-

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter.	Mindre än 1 år.	1—2 år.	2—3 år.	3—4 år.	4—5 år.	5—6 år.	6—7 år.	7—8 år.	8—9 år.	9—10 år.
1. Manliga arbetare.										
Stockholms stad	353	316	212	214	165	118	115	70	55	40
Östra Sverige: Uppsala	30	13	10	9	12	4	4	2	—	—
Eskilstuna	18	6	5	7	9	12	8	6	5	2
Norrköping	42	41	29	23	35	27	20	11	12	8
Linköping	11	17	16	11	7	10	4	3	1	8
Öfriga orter	50	41	32	26	27	16	11	7	4	3
Småland och öarne: Jönköping	2	16	7	7	8	6	3	29	—	—
Öfriga orter	34	42	24	20	14	13	14	6	4	10
Skåne och Blekinge: Malmö	51	34	15	20	23	18	15	8	5	4
Lund	18	6	11	8	9	2	9	3	1	3
Hälsingborg	13	28	15	12	11	14	11	3	3	3
Öfriga orter	69	29	31	29	26	18	27	9	3	7
Västra Sverige: Göteborg	134	125	70	49	50	45	27	54	15	13
Örebro	11	15	9	21	7	8	4	1	2	2
Öfriga orter	69	53	35	38	28	24	14	12	8	5
Norra Sverige: Gäfle	18	11	12	7	6	6	3	7	2	2
Öfriga orter	77	66	41	38	28	15	19	10	12	12
Summa	**1,000**	**859**	**574**	**539**	**465**	**356**	**308**	**241**	**132**	**122**
2. Kvinnliga arbetare.										
Stockholms stad	103	144	100	111	86	54	54	23	22	11
Östra Sverige: Uppsala	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	21	8	9	3	3	2	4	4	4	1
Norrköping	46	23	16	35	39	29	13	12	8	9
Linköping	2	7	4	3	2	1	—	1	—	—
Öfriga orter	7	6	4	5	1	—	1	—	—	—
Småland och öarne: Jönköping	10	7	3	5	6	—	3	—	3	—
Öfriga orter	21	11	8	10	6	1	—	1	1	2
Skåne och Blekinge: Malmö	28	17	7	7	4	5	—	1	2	2
Lund	4	—	3	2	1	1	1	1	1	—
Hälsingborg	4	6	3	4	—	7	—	4	1	2
Öfriga orter	10	5	3	3	—	—	—	1	—	—
Västra Sverige: Göteborg	41	73	24	28	24	15	7	14	9	7
Örebro	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Öfriga orter	14	12	4	13	5	5	4	1	2	6
Norra Sverige: Gäfle	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—
Öfriga orter	10	6	8	4	4	2	1	1	—	—
Summa	**322**	**327**	**197**	**235**	**182**	**124**	**88**	**64**	**53**	**40**
Manliga och kvinnliga arbetare, tillhopa	**1,322**	**1,186**	**771**	**774**	**647**	**480**	**396**	**305**	**185**	**162**

ningstid hos nuvarande arbetsgifvare.

arbetsorter.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
10—12 år.	12—14 år.	14—16 år.	16—18 år.	18—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppgifven tid.	Summa.
73	86	67	34	53	66	68	29	15	7	3	1	3	**2,163**
4	1	2	2	6	3	2	3	1	—	—	1	—	**109**
5	5	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**93**
21	17	17	8	8	17	24	17	8	4	—	1	—	**390**
5	4	1	2	2	1	2	3	—	—	—	—	—	**108**
12	6	7	4	4	4	—	—	—	—	—	—	3	**257**
3	2	1	—	1	4	—	2	—	—	—	1	—	**92**
5	9	6	1	8	11	8	2	—	1	—	—	1	**233**
11	14	11	6	—	9	2	3	1	—	1	—	—	**251**
5	6	6	1	1	7	2	4	2	2	—	—	—	**106**
4	5	—	3	4	1	2	—	2	—	—	—	—	**134**
4	8	5	2	4	11	7	2	—	—	—	—	—	**291**
25	17	11	11	8	12	13	2	2	2	2	—	—	**687**
2	1	1	—	1	1	3	—	1	—	—	1	—	**91**
15	8	11	9	1	5	6	1	1	1	—	—	11	**355**
8	6	6	1	6	8	2	2	1	1	—	—	1	**116**
17	9	10	9	5	12	7	2	—	1	—	1	—	**391**
219	**204**	**165**	**94**	**112**	**173**	**148**	**72**	**34**	**19**	**6**	**6**	**19**	**5,867**
40	29	23	11	6	29	13	6	1	—	—	—	—	**866**
1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**7**
2	2	2	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	**70**
15	15	16	7	4	19	6	12	3	1	—	—	—	**328**
—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**22**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**24**
—	3	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	**44**
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**64**
4	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**81**
—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**17**
—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	**34**
—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	**24**
8	8	7	2	1	3	2	1	—	—	—	—	—	**274**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
2	3	1	2	—	3	3	—	—	—	—	—	—	**80**
1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
2	1	—	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—	**45**
75	**67**	**54**	**27**	**17**	**60**	**29**	**20**	**4**	**2**	—	—	**1**	**1,988**
294	**271**	**219**	**121**	**129**	**233**	**177**	**92**	**38**	**21**	**6**	**6**	**20**	**7,855**

Tab. 14. (Forts.) **Arbetarne fördelade efter**

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Mindre än 1 år.	1—2 år.	2—3 år.	3—4 år.	4—5 år.	5—6 år.	6—7 år.	7—8 år.	8—9 år.	9—10 år.
Förmän	11	11	11	6	15	14	7	7	6	9
Handsättare	232	169	110	113	99	72	107	83	57	54
Maskinsättare	5	16	4	10	10	16	15	21	10	7
Sättarelärlingar	105	119	97	111	86	62	26	4	2	—
Öfriga sätteriarbetare	20	14	9	3	—	1	1	1	2	—
Snäll- och rotationspresstryckare	38	29	34	34	29	30	25	30	17	17
Snällpresstryckarelärlingar	37	28	26	29	23	18	14	4	4	1
Digelpresstryckare	34	23	29	28	27	13	10	1	4	1
Häggare	64	88	68	52	26	9	4	1	1	1
Öfriga tryckeriarbetare	33	16	10	7	5	5	7	4	2	—
Stereotypörer	7	15	7	11	7	4	2	9	1	3
Stilgjutare	1	1	—	1	—	1	1	1	—	—
Stilgjutarelärlingar	2	1	1	6	—	—	1	—	—	—
Slipare m. fl.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	6	2	4	2	1	2	—	1	1
Fotokemigrafiska arbetare	23	27	20	11	15	15	14	3	3	1
Litografer	15	4	8	3	4	6	6	6	1	1
Litografelever	7	10	6	7	4	2	—	—	—	—
Stentryckare	55	32	19	18	15	16	25	20	5	5
Öfriga litografiska arbetare	45	39	22	11	15	10	5	5	—	1
Bokbindare	43	43	24	26	30	23	20	26	9	13
Förgyllare	3	3	1	2	1	1	1	1	1	—
Bokbindarelärlingar	42	54	28	16	21	13	4	1	1	—
Öfriga bokbinderiarbetare	6	18	3	5	9	6	5	4	—	2
Diverse arbetare	172	93	34	25	22	18	6	9	5	5
Summa	**1,000**	**859**	**574**	**539**	**465**	**356**	**308**	**241**	**132**	**122**

anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare.

1. *Manliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
10—12 år.	12—14 år.	14—16 år.	16—18 år.	18—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppgifven tid.	Summa.
12	14	9	6	13	14	14	6	4	3	1	—	—	**193**
98	70	71	41	55	77	63	32	14	6	5	4	10	**1,642**
14	14	9	9	7	4	1	—	—	—	—	—	—	**172**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**613**
—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**54**
18	25	10	11	11	25	23	3	4	3	—	—	4	**420**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**185**
1	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**177**
3	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	**320**
3	1	6	1	2	4	2	—	—	1	—	—	—	**109**
6	4	5	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	**84**
—	2	7	—	1	3	1	3	—	—	—	—	—	**23**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
2	2	2	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	**30**
4	3	—	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	**145**
1	4	1	3	1	3	2	3	1	1	—	—	—	**74**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**36**
11	17	13	6	3	12	15	9	5	3	—	—	—	**304**
1	1	1	—	1	4	1	1	—	—	—	1	—	**164**
28	22	13	7	9	14	12	6	2	—	—	—	—	**370**
2	2	4	—	1	1	4	1	—	—	—	—	—	**29**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**180**
4	7	6	2	1	2	—	1	1	1	—	—	—	**83**
11	7	7	3	4	7	7	4	3	1	—	1	3	**447**
219	**204**	**165**	**94**	**112**	**173**	**148**	**72**	**34**	**19**	**6**	**6**	**19**	**5,867**

Tab. 14. (Forts.) **Arbetarne fördelade efter**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Mindre än 1 år.	1—2 år.	2—3 år.	3—4 år.	4—5 år.	5—6 år.	6—7 år.	7—8 år.	8—9 år.	9—10 år.
Förmän	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Handsättare	20	26	12	24	14	14	9	11	7	10
Maskinsättare	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Sättarelärlingar	32	29	25	36	9	5	2	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	6	1	1	—	—	1	—	—	—	—
Digelpresstryckare	4	5	—	6	5	3	1	4	2	—
Iläggare	15	21	20	25	9	11	9	7	3	1
Öfriga tryckeriarbetare	5	6	2	1	7	1	1	—	1	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare m. fl.	2	1	2	1	—	—	1	—	1	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Fotokemigrafiska arbetare	4	1	3	—	2	3	1	—	—	—
Litografer	1	1	1	1	—	—	1	2	3	—
Litografelever	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—
Öfriga litografiska arbetare	16	5	8	2	1	1	1	—	2	—
Bokbindarelärlingar	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	191	216	116	133	130	80	58	40	32	26
Diverse arbetare	19	11	6	2	4	3	4	—	—	3
Summa	**322**	**327**	**197**	**235**	**182**	**124**	**88**	**64**	**53**	**40**

anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare.

2. *Kvinnliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
10—12 år.	12—14 år.	14—16 år.	16—18 år.	18—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppgifven tid.	Summa.
1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	**5**
15	17	8	9	1	12	10	3	—	—	—	—	—	**222**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**7**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**139**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**
1	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	**35**
1	3	3	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**131**
1	1	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	**31**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**2**
—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**15**
1	1	—	1	—	5	1	1	—	—	—	—	—	**20**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**37**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**
54	43	39	12	12	37	13	12	4	1	—	—	—	**1,249**
—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	**55**
75	**67**	**54**	**27**	**17**	**60**	**29**	**20**	**4**	**2**	—	—	**1**	**1,988**

Tab. 15. Vuxna arbetare, fördelade efter anställningstid å tryckeri eller i

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsorter.	Antal arbetare, hvilka år 1903 varit anställda								
	mindre än 3 år,		3—6 år,			6—10 år,			
						hvaraf hos nuvarande			
	mindre än ½ år.	½—3 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.
1. Manliga arbetare.									
Stockholms stad	21	69	25	45	184	70	77	75	131
Östra Sverige: Uppsala	3	2	4	2	16	4	2	2	5
Eskilstuna	—	—	1	1	3	4	2	—	17
Norrköping	3	10	1	2	51	3	2	4	41
Linköping	—	6	1	2	15	1	3	1	7
Öfriga orter	3	5	4	6	21	4	13	4	15
Småland och öarna: Jönköping	—	1	—	4	13	—	4	1	7
Öfriga orter	3	9	—	2	22	3	5	3	27
Skåne och Blekinge: Malmö	6	4	2	4	23	1	6	5	16
Lund	1	3	—	—	11	4	1	2	14
Hälsingborg	—	5	1	3	10	—	3	7	7
Öfriga orter	4	6	7	5	29	14	5	11	24
Västra Sverige: Göteborg	7	35	14	11	71	10	14	16	41
Örebro	—	2	—	2	10	2	2	7	6
Öfriga orter	1	5	6	4	32	8	15	6	28
Norra Sverige: Gäfle	1	3	2	3	10	2	3	1	4
Öfriga orter	1	3	4	5	34	9	9	5	28
umma	**54**	**168**	**72**	**101**	**555**	**139**	**166**	**150**	**418**
2. Kvinnliga arbetare.									
Stockholms stad	13	55	20	45	153	9	20	36	91
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Eskilstuna	—	5	—	—	4	—	1	1	12
Norrköping	7	8	—	—	80	—	—	—	41
Linköping	1	6	—	—	5	—	—	—	1
Öfriga orter	—	4	—	—	1	1	—	—	1
Småland och öarna: Jönköping	1	4	—	—	9	—	1	1	4
Öfriga orter	3	4	—	1	10	1	1	—	4
Skåne och Blekinge: Malmö	4	9	—	1	11	1	1	1	5
Lund	3	1	—	—	4	—	—	—	3
Hälsingborg	1	2	—	1	9	—	—	—	5
Öfriga orter	2	4	—	—	3	—	—	—	1
Västra Sverige: Göteborg	11	25	1	8	48	3	9	8	34
Örebro	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Öfriga orter	1	6	1	1	17	2	2	—	12
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	2	—	—	1	—
Öfriga orter	3	3	—	2	6	1	—	2	2
umma	**50**	**136**	**22**	**59**	**363**	**19**	**35**	**50**	**216**
Manliga och kvinnliga arbetare, tillhopa	**104**	**304**	**94**	**160**	**918**	**158**	**201**	**200**	**634**

därmed förenad handtering och anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare.

arbetsorter.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
å tryckeri eller i därmed förenad handtering											Summa vuxna arbetare, som varit anställda hos nuvarande arbetsgifvaren						Hela antalet vuxna arbetare, som lämnat dylik uppgift.
10—20 år,					mer än 20 år,												
arbetsgifvaren																	
mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	
67	96	132	90	172	32	45	62	58	141	189	**215**	**332**	**453**	**279**	**313**	**189**	**1,781**
5	1	—	1	10	6	3	3	—	5	10	**22**	**10**	**21**	**6**	**15**	**10**	**84**
6	1	15	2	8	2	2	3	2	6	1	**13**	**6**	**21**	**21**	**14**	**1**	**76**
2	7	9	6	60	2	4	5	4	11	71	**11**	**25**	**69**	**51**	**71**	**71**	**298**
3	4	—	4	6	1	—	5	5	8	6	**6**	**15**	**21**	**16**	**14**	**6**	**78**
8	8	15	6	23	4	5	8	3	10	4	**23**	**37**	**48**	**24**	**33**	**4**	**169**
—	5	1	13	5	1	3	—	12	2	7	**1**	**17**	**15**	**32**	**7**	**7**	**79**
2	5	4	7	24	2	9	3	—	5	22	**10**	**30**	**32**	**34**	**29**	**22**	**157**
5	7	15	12	25	5	6	6	4	17	16	**19**	**27**	**49**	**32**	**42**	**16**	**185**
3	2	5	2	13	2	4	—	—	6	17	**10**	**10**	**18**	**16**	**19**	**17**	**90**
1	5	12	7	9	1	6	4	6	7	5	**3**	**22**	**33**	**20**	**16**	**5**	**99**
10	11	11	14	20	6	4	11	7	3	20	**41**	**31**	**62**	**45**	**23**	**20**	**222**
16	22	23	35	44	9	12	10	33	28	33	**56**	**94**	**120**	**109**	**72**	**33**	**484**
1	3	9	2	3	2	2	3	1	2	6	**5**	**11**	**29**	**9**	**5**	**6**	**65**
10	12	20	3	34	5	7	6	7	10	14	**30**	**43**	**64**	**38**	**44**	**14**	**233**
2	5	1	4	16	2	1	3	6	11	14	**9**	**15**	**15**	**14**	**27**	**14**	**94**
13	21	17	15	28	9	10	7	10	22	23	**36**	**48**	**63**	**53**	**50**	**23**	**273**
154	**215**	**289**	**223**	**500**	**91**	**123**	**139**	**158**	**294**	**458**	**510**	**773**	**1,133**	**799**	**794**	**458**	**4,467**
9	25	29	13	78	6	8	9	6	31	49	**57**	**153**	**227**	**110**	**109**	**49**	**705**
—	2	—	—	1	—	—	1	—	1	1	**1**	**2**	**1**	—	**2**	**1**	**7**
—	—	—	1	7	—	—	—	—	1	3	—	**6**	**5**	**13**	**8**	**3**	**35**
—	—	—	1	54	—	—	—	—	3	41	**7**	**8**	**80**	**42**	**57**	**41**	**235**
—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	**1**	**6**	**6**	**1**	**1**	**1**	**16**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**4**	**1**	**1**	—	—	**8**
1	—	1	2	6	—	—	—	—	—	1	**2**	**5**	**11**	**6**	**6**	**1**	**31**
—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	**4**	**6**	**13**	**4**	**2**	—	**29**
—	—	1	—	8	—	—	1	—	—	—	**5**	**11**	**14**	**5**	**8**	—	**43**
—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	**3**	**2**	**4**	**3**	**2**	**1**	**15**
—	1	—	2	2	—	—	1	—	—	1	**1**	**4**	**10**	**7**	**2**	**1**	**25**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	**2**	**4**	**3**	**1**	—	**2**	**12**
1	2	4	3	24	—	1	—	—	2	6	**16**	**45**	**60**	**37**	**26**	**6**	**190**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	**1**
1	1	2	1	7	—	—	1	—	1	6	**5**	**10**	**20**	**13**	**8**	**6**	**62**
—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	**3**	—	**6**
2	2	—	—	5	—	1	—	—	1	3	**6**	**8**	**8**	**2**	**6**	**3**	**33**
15	**33**	**40**	**23**	**199**	**6**	**11**	**14**	**6**	**41**	**115**	**112**	**274**	**467**	**245**	**240**	**115**	**1,453**
169	**248**	**329**	**246**	**699**	**97**	**134**	**153**	**164**	**335**	**573**	**622**	**1,047**	**1,600**	**1,044**	**1,034**	**573**	**5,920**

Tab. 15. (Forts.) **Vuxna arbetare, fördelade efter anställningstid å tryckeri eller i**

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Specialiteter.	Antal arbetare, hvilka år 1903 varit anställda								
	mindre än 3 år,		3—6 år,			6—10 år,			
						hvaraf hos nuvarande			
	mindre än 1/2 år.	1/2—3 år.	mindre än 1/2 år.	1/2—3 år.	3—6 år.	mindre än 1/2 år.	1/2—3 år.	3—6 år.	6—10 år.
Förmän	—	1	—	—	1	1	1	1	5
Handsättare	—	2	10	14	48	68	73	54	139
Maskinsättare	1	6	—	1	5	—	4	5	10
Sättarelärlingar	8	30	18	23	149	2	7	12	29
Öfriga sätteriarbetare	1	4	—	—	1	—	—	—	3
Snäll- och rotationspresstryckare	1	1	1	4	11	14	21	16	43
Snällpresstryckarelärlingar	3	6	8	8	37	2	4	11	22
Digelpresstryckare	2	4	7	8	41	10	12	11	14
Iläggare	3	17	4	17	49	3	5	6	7
Öfriga tryckeriarbetare	10	9	—	—	9	—	—	3	9
Stereotypörer	4	7	2	2	12	—	3	3	10
Stilgjutare	1	1	—	—	1	—	—	—	2
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	3	—	—	—	1
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	1	3	—	3	—	2
Fotokemigrafiska arbetare	2	12	3	5	25	7	5	6	17
Litografer	—	2	2	—	4	5	1	1	7
Litografelever	—	6	—	1	12	—	—	—	—
Stentryckare	1	4	6	—	23	7	3	1	32
Öfriga litografiska arbetare	3	9	3	3	24	2	—	1	9
Bokbindare	1	2	4	3	15	12	21	11	26
Förgyllare	—	1	—	—	4	2	—	—	1
Bokbindarelärlingar	4	18	2	7	32	4	3	3	6
Öfriga bokbinderiarbetare	1	9	—	1	13	—	—	2	8
Diverse arbetare	8	17	2	3	33	—	—	3	16
Summa	**54**	**168**	**72**	**101**	**555**	**139**	**166**	**150**	**418**

därmed förenad handtering och anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare.

1. *Manliga arbetare.*

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
å tryckeri eller i därmed förenad handtering											Summa vuxna arbetare, som varit anställda hos nuvarande arbetsgifvaren						Hela antalet vuxna arbetare, som lämnat ifylld uppgift.
10—20 år,					mer än 20 år,												
arbetsgifvaren																	
mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.	10—20 år.	mer än 20 år.	
3	11	14	5	23	7	9	19	19	31	42	**11**	**22**	**35**	**29**	**54**	**42**	**193**
95	117	127	97	202	60	70	54	65	133	201	**233**	**276**	**283**	**301**	**335**	**201**	**1,629**
2	7	17	28	34	—	2	7	15	19	5	**3**	**20**	**34**	**53**	**53**	**5**	**168**
—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	**28**	**61**	**162**	**30**	—	—	**281**
—	—	—	1	—	—	2	—	—	2	1	**1**	**6**	**1**	**4**	**2**	**1**	**15**
12	23	48	29	48	10	14	19	16	27	58	**38**	**63**	**94**	**88**	**75**	**58**	**416**
1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	**14**	**18**	**49**	**23**	**1**	—	**105**
5	1	2	2	7	—	—	—	—	—	—	**24**	**25**	**54**	**16**	**7**	—	**126**
2	3	4	—	3	—	—	1	—	1	1	**12**	**42**	**60**	**7**	**4**	**1**	**126**
—	—	—	4	12	—	2	1	—	1	7	**10**	**11**	**13**	**13**	**13**	**7**	**67**
—	4	4	4	12	—	1	2	1	4	2	**6**	**17**	**21**	**15**	**16**	**2**	**77**
—	—	—	—	9	—	—	1	—	1	7	**1**	**1**	**2**	**2**	**10**	**7**	**23**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**1**	—	—	**4**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	2	1	2	5	—	—	1	—	3	3	—	**6**	**5**	**4**	**8**	**3**	**26**
—	3	6	3	10	—	1	1	1	1	2	**12**	**26**	**38**	**21**	**11**	**2**	**110**
6	6	6	1	7	2	3	2	6	3	10	**15**	**12**	**13**	**14**	**10**	**10**	**74**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	**12**	—	—	—	**19**
7	7	14	10	42	5	4	4	13	8	44	**26**	**18**	**42**	**55**	**50**	**44**	**235**
1	—	—	1	3	—	2	1	1	1	7	**9**	**14**	**26**	**11**	**4**	**7**	**71**
18	29	34	30	37	7	11	19	12	42	34	**42**	**66**	**79**	**68**	**79**	**34**	**368**
—	1	—	1	7	—	—	—	1	2	6	**2**	**2**	**4**	**3**	**9**	**6**	**26**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**10**	**28**	**35**	**6**	—	—	**79**
1	—	2	1	19	—	—	—	2	1	5	**2**	**10**	**17**	**11**	**20**	**5**	**65**
1	—	8	2	19	—	2	7	6	13	23	**11**	**22**	**51**	**24**	**32**	**23**	**163**
154	**215**	**289**	**223**	**500**	**91**	**123**	**139**	**158**	**294**	**458**	**510**	**773**	**1,133**	**799**	**794**	**458**	**4,467**

Tab. 15. (Forts.) **Vuxna arbetare, fördelade efter anställningstid å tryckeri eller i**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Specialiteter.	Antal arbetare, hvilka år 1903 varit anställda								
	mindre än 3 år,		3—6 år,			6—10 år,			
						hvaraf hos nuvarande			
	mindre än ½ år.	½—3 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	mindre än ½ år.	½—3 år.	3—6 år.	6—10 år.
Förmän	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handsättare	—	—	3	5	17	8	10	12	27
Maskinsättare	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	4	21	3	6	41	1	1	1	2
Öfriga sätteriarbetare	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Digelpresstryckare	1	2	—	—	8	—	2	2	6
Iläggare	2	9	1	12	35	4	5	3	18
Öfriga tryckeriarbetare	2	2	—	1	7	1	—	—	2
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	1	1	—	—	1	—	—	—	2
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	3	4	—	—	2	—	—	1	1
Litografer	1	—	—	1	1	—	—	—	5
Litografelever	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	2	—	—	—	1
Öfriga litografiska arbetare	4	5	—	1	4	—	—	—	3
Bokbindarelärlingar	—	1	—	—	2	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	18	80	15	32	235	5	16	29	142
Diverse arbetare	8	10	—	—	6	—	—	2	7
Summa	**50**	**136**	**22**	**59**	**363**	**19**	**35**	**50**	**216**

därmed förenad handtering och anställningstid hos nuvarande arbetsgifvare.

2. *Kvinnliga arbetare.*

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
å tryckeri eller i därmed förenad handtering											Summa vuxna arbetare, som varit anställda hos nuvarande arbetsgifvaren						Hela antalet vuxna arbetare, som lämnat dylik uppgift.
10—20 år,					mer än 20 år,												
arbetsgifvaren																	
mindre än 1/2 år.	1/2 - 3 år.	3 - 6 år.	6 - 10 år.	10 - 20 år.	mindre än 1/2 år.	1/2 - 3 år.	3 - 6 år.	6 - 10 år.	10 - 20 år.	mer än 20 år.	mindre än 1/2 år.	1/2 - 3 år.	3 - 6 år.	6 - 10 år.	10 - 20 år.	mer än 20 år.	
—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	2	—	—	1	—	2	2	5
4	17	17	7	33	5	6	6	3	17	25	20	38	52	37	50	25	222
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	5	—	1	—	—	1	7
1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	9	29	42	2	1	—	83
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	3
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
2	—	—	1	3	—	—	—	—	1	1	3	4	10	7	4	1	29
1	1	3	2	8	—	1	1	—	1	1	8	28	42	20	9	1	108
—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	4	3	3	7	2	3	4	22
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	2
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	1	1	2	1	2	8
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1
—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	3	4	5	1	1	—	14
—	—	—	1	2	—	1	—	—	1	7	1	2	1	6	3	7	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	6	4	3	—	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	3
7	13	19	12	141	1	2	4	2	19	67	46	143	287	156	160	67	859
—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	8	11	8	7	2	1	37
15	33	40	23	199	6	11	14	6	41	115	112	274	467	245	240	115	1,453

Tab. 16. Arbetarnes

A. Allmän

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Antal arbetare, som hafva särskild											
	1 kök utan rum.		1 rum utan kök.		1 rum och del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan kök.		2 rum och del i kök.	
	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	—	—	48	35	3	14	31	382	1	2	—	4
Östra Sverige: Uppsala	—	—	5	2	—	—	1	21	—	—	—	—
Eskilstuna	—	1	6	1	—	—	—	18	—	1	—	—
Norrköping	—	—	13	10	—	—	6	128	—	—	—	—
Linköping	—	—	4	1	—	—	2	22	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	18	2	—	1	4	46	—	—	—	1
Småland och öarna: Jönköping	—	—	5	—	—	1	2	24	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	10	1	—	3	2	10	—	1	1	1
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	2	—	—	—	4	33	—	—	—	—
Lund	—	—	7	2	—	1	1	10	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	2	1	—	—	—	3	—	1	—	—
Öfriga orter	—	—	23	1	—	—	—	13	2	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	36	2	1	1	19	144	1	3	—	—
Örebro	—	—	4	1	—	—	3	13	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	25	2	—	2	6	44	—	—	—	1
Norra Sverige: Gäfle	—	—	8	2	1	1	5	35	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	16	2	—	—	5	78	—	—	—	1
Summa	—	1	**232**	**65**	**5**	**24**	**91**	**1,024**	**4**	**8**	**1**	8
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	1	—	39	9	1	4	17	33	—	—	—	1
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—
Eskilstuna	—	—	3	1	—	—	2	1	—	—	—	—
Norrköping	—	—	15	4	1	—	12	7	—	—	—	—
Linköping	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	—	—	3	2	—	—	1	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	—
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Lund	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	3	1	1	—	9	6	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	4	1	—	—	1	4	—	—	—	—
Summa	**1**	—	**74**	**21**	**6**	**4**	**51**	**53**	**1**	—	**2**	**1**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**1**	**1**	**306**	**86**	**11**	**28**	**142**	**1,077**	**5**	**8**	**3**	**9**

[1] Däraf en arb. med 2 rum och 2 kök. — [2] Här har inräknats en arb. med 3 rum utan kök. — [3] Däraf 1 arb. med 1 arb., som delar rum med kamrat. — [7] Däraf 3 arb., som dela rum med kamrat. — [8] Däraf 18 arb., som dela rum med som dela rum med kamrat. — [12] Däraf 77 arb., som dela rum med kamrat.

bostadsförhållanden.

öfversikt.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
bostad.						Arbetare, som äro inneboende.						Arbetare, som lämnat ofullständiga uppgifter om sina bostadsförhållanden.		Hela antalet arbetare.		
2 rum och kök.		3 el. flera rum o. kök.		Summa.		Hos föräldrar.		Hos andra.		Summa.						
Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Ensamma.	Med familj.	Summa.
17	254	3	[2]53	**103**	**744**	844	—	[5]459	11	**1,303**	**11**	—	2	**1,406**	**757**	**2,163**
—	5	—	3	**6**	**31**	59	—	[5]12	1	**71**	**1**	—	—	**77**	**32**	**109**
—	6	—	—	**6**	**27**	41	—	16	—	**57**	—	3	—	**66**	**27**	**93**
—	26	1	2	**20**	**166**	191	—	12	1	**203**	**1**	—	—	**223**	**167**	**390**
2	14	—	3	**8**	**40**	49	—	[6]11	—	**60**	—	—	—	**68**	**40**	**108**
1	33	1	2	**24**	**85**	118	—	[5]28	—	**146**	—	1	1	**171**	**86**	**257**
—	9	—	2	**7**	**36**	45	1	2	1	**47**	**2**	—	—	**54**	**38**	**92**
6	30	2	[3]11	**21**	**57**	140	—	[5]15	—	**155**	—	—	—	**176**	**57**	**233**
1	55	—	6	**7**	**94**	127	—	22	1	**149**	**1**	—	—	**156**	**95**	**251**
5	30	—	1	**13**	**44**	44	—	5	—	**49**	—	—	—	**62**	**44**	**106**
3	33	—	11	**5**	**49**	65	—	[7]15	—	**80**	—	—	—	**85**	**49**	**134**
1	54	2	18	**28**	**86**	140	1	28	3	**168**	**4**	5	—	**201**	**90**	**291**
7	48	—	[4]19	**64**	**217**	383	—	22	—	**405**	—	1	—	**470**	**217**	**687**
—	6	1	4	**8**	**24**	53	—	5	—	**58**	—	1	—	**67**	**24**	**91**
1	33	—	5	**32**	**87**	188	1	[7]45	—	**233**	**1**	2	—	**267**	**88**	**355**
2	9	—	4	**16**	**51**	45	—	[6]3	—	**48**	—	—	1	**64**	**52**	**116**
[1]2	25	—	10	**23**	**116**	193	2	[5]52	1	**245**	**3**	4	—	**272**	**119**	**391**
48	**670**	**10**	**154**	**391**	**1,954**	**2,725**	**5**	[8]**752**	**19**	**3,477**	**24**	**17**	**4**	**3,885**	**1,982**	**5,867**
7	15	4	2	**69**	**64**	575	10	[9]137	1	**712**	**11**	8	2	**789**	**77**	**866**
—	—	—	—	**2**	**1**	2	—	2	—	**4**	—	—	—	**6**	**1**	**7**
—	—	—	—	**5**	**2**	59	—	[6]4	—	**63**	—	—	—	**68**	**2**	**70**
—	—	—	—	**28**	**11**	229	2	[10]58	—	**287**	**2**	—	—	**315**	**13**	**328**
—	1	—	—	—	**2**	15	3	2	—	**17**	**3**	—	—	**17**	**5**	**22**
—	1	—	—	**1**	**2**	21	—	—	—	**21**	—	—	—	**22**	**2**	**24**
—	—	—	—	**4**	**2**	37	1	—	—	**37**	**1**	—	—	**41**	**3**	**44**
—	—	—	1	**5**	**1**	53	—	5	—	**58**	—	—	—	**63**	**1**	**64**
1	—	—	—	**5**	—	67	—	[6]8	1	**75**	**1**	—	—	**80**	**1**	**81**
1	—	—	—	**4**	—	8	2	3	—	**11**	**2**	—	—	**15**	**2**	**17**
—	1	—	—	**1**	**2**	27	—	[7]4	—	**31**	—	—	—	**32**	**2**	**34**
1	—	—	1	**3**	**1**	16	—	4	—	**20**	—	—	—	**23**	**1**	**24**
—	2	—	—	**13**	**9**	223	2	[11]26	—	**249**	**2**	—	1	**262**	**12**	**274**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	**1**	—	**1**
2	1	—	1	**6**	**3**	59	1	[11]11	—	**70**	**1**	—	—	**76**	**4**	**80**
—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	**7**	—	—	—	**7**	—	**7**
—	2	—	1	**5**	**8**	28	—	[6]4	—	**32**	—	—	—	**37**	**8**	**45**
12	**23**	**4**	**6**	**151**	**108**	**1,427**	**21**	[12]**268**	**2**	**1,695**	**23**	**8**	**3**	**1,854**	**134**	**1,988**
60	**693**	**14**	**160**	**542**	**2,062**	**4,152**	**26**	**1,020**	**21**	**5,172**	**47**	**25**	**7**	**5,739**	**2,116**	**7,855**

[3] rum och del i kök. — [4] Däraf 1 arb. med 3 rum och 2 kök. — [5] Däraf 2 arb., som dela rum med kamrat. — [6] Däraf kamrat. — [9] Däraf 40 arb., som dela rum med kamrat. — [10] Däraf 19 arb., som dela rum med kamrat. — [11] Däraf 6 arb.,

Tab. 16. (Forts.) **Arbetarnes**

B. Af arbetare med familj bebodda lägenheter, jämte uppgifter

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	1 kök utan rum.			1 rum utan kök.			1 rum och del i kök.			1 rum och kök.		
	Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.	
		Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	—	—	—	35	112	—	14	48	—	382	1,432	4
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	2	7	—	—	—	—	21	90	1
Eskilstuna	1	4	—	1	2	—	—	—	—	18	76	—
Norrköping	—	—	—	10	32	—	—	—	—	128	529	9
Linköping	—	—	—	1	4	—	—	—	—	22	89	3
Öfriga orter	—	—	—	2	8	—	1	2	—	46	169	1
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	—	—	1	2	—	24	100	2
Öfriga orter	—	—	—	1	4	—	3	9	—	10	36	1
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	129	—
Lund	—	—	—	2	6	—	1	4	—	10	41	—
Hälsingborg	—	—	—	1	2	—	—	—	—	3	12	—
Öfriga orter	—	—	—	1	2	—	—	—	—	13	54	1
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	2	4	—	1	5	—	144	612	2
Örebro	—	—	—	1	5	—	—	—	—	13	46	—
Öfriga orter	—	—	—	2	4	—	2	13	—	44	177	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	2	7	—	1	2	—	35	131	2
Öfriga orter	—	—	—	2	6	—	—	—	—	78	347	3
Summa	**1**	**4**	—	**65**	**205**	—	**24**	**85**	—	**1,024**	**4,070**	**29**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	—	—	—	9	19	3	4	9	1	33	97	11
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	—	—	—	1	4	—	—	—	—	1	2	—
Norrköping	—	—	—	4	9	—	—	—	—	7	19	6
Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—
Öfriga orter	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	2	4	1	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	1	2	1	—	—	—	6	23	4
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	1	3	—	—	—	—	4	18	—
Summa	—	—	—	**21**	**48**	**6**	**4**	**9**	**1**	**53**	**166**	**21**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**1**	**4**	—	**86**	**253**	**6**	**28**	**94**	**1**	**1,077**	**4,236**	**50**

bostadsförhållanden.

om antalet familjemedlemmar och hos familjen inneboende.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
2 rum utan kök.			2 rum och del i kök.			2 rum och kök.			3 eller flera rum och kök.			Summa.			Antal familjer, som hafva främmande inneboende.
Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		Antal lägenheter.	I lägenheten boende.		
	Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.		Familjemedlemmar.	Andra.	
2	7	—	4	12	2	254	1,005	44	53	218	40	**744**	**2,834**	**90**	74
—	—	—	—	—	—	5	22	1	3	11	—	**31**	**130**	**2**	2
1	6	—	—	—	—	6	25	4	—	—	—	**27**	**113**	**4**	3
—	—	—	—	—	—	26	142	9	2	14	—	**166**	**717**	**18**	15
—	—	—	—	—	—	14	54	3	3	13	5	**40**	**160**	**11**	9
—	—	—	1	3	—	33	153	5	2	7	—	**85**	**342**	**6**	5
—	—	—	—	—	—	9	32	1	2	11	—	**36**	**145**	**3**	3
1	6	—	1	4	—	30	131	1	11	52	2	**57**	**242**	**4**	4
—	—	—	—	—	—	55	228	11	6	26	3	**94**	**383**	**14**	13
—	—	—	—	—	—	30	128	—	1	3	2	**44**	**182**	**2**	1
1	4	—	—	—	—	33	135	1	11	48	3	**49**	**201**	**4**	4
—	—	—	—	—	—	54	215	6	18	75	9	**86**	**346**	**16**	12
3	6	1	—	—	—	48	211	5	19	81	13	**217**	**919**	**21**	11
—	—	—	—	—	—	6	23	—	4	13	—	**24**	**87**	—	—
—	—	—	1	6	—	33	140	5	5	23	1	**87**	**363**	**6**	5
—	—	—	—	—	—	9	40	2	4	23	2	**51**	**203**	**6**	5
—	—	—	1	5	—	25	102	9	10	40	5	**116**	**500**	**17**	13
8	**29**	**1**	**8**	**30**	**2**	**670**	**2,786**	**107**	**154**	**658**	**85**	**1,954**	**7,867**	**224**	**179**
—	—	—	1	2	—	15	37	7	2	9	1	**64**	**173**	**23**	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**2**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**6**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	**28**	**6**	4
—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	**2**	**8**	—	—
—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	**2**	**5**	**1**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**4**	**1**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	**1**	**4**	**1**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	**2**	**6**	**1**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	**1**	**2**	—	—
—	—	—	—	—	—	2	6	4	—	—	—	**9**	**31**	**9**	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	3	—	**3**	**9**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	14	—	1	2	2	**8**	**37**	**2**	1
—	—	—	**1**	**2**	—	**23**	**70**	**12**	**6**	**20**	**4**	**108**	**315**	**44**	**36**
8	**29**	**1**	**9**	**32**	**2**	**693**	**2,856**	**119**	**160**	**678**	**89**	**2,062**	**8,182**	**268**	**215**

Tab. 16. (Forts.) Arbetarnes bostadsförhållanden.

C. Hyresbelopp i medeltal för särskild bostad inom olika bostadskategorier.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Arbetsorter.	1 rum eller kök.		1 rum och del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan kök l. med del i kök.		2 rum och kök.		3 eller flera rum och kök.		Hela antalet lägenheter.
	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	
Stockholms stad m.	79	205	17	237	403	277	6	323	259	415	54	594	818
Stockholms stad kv.	49	162	5	188	46	248	1	225	22	349	6	508	129
Stockholms län: Södertälje	5	154	—	—	4	188	—	—	3	282	—	—	12
Öfriga orter	1	144	—	—	1	115	—	—	5	179	1	185	8
Uppsala län: Uppsala	4	69	—	—	23	142	1	120	5	224	3	433	36
Enköping	—	—	—	—	1	185	—	—	1	200	—	—	2
Södermanlands län: Eskilstuna	12	106	—	—	20	165	—	—	6	293	—	—	38
Öfriga orter	6	114	—	—	11	141	—	—	2	167	—	—	19
Östergötlands län: Norrköping m.	23	139	—	—	117	187	—	—	22	297	2	446	164
Östergötlands län: Norrköping kv.	18	100	1	100	18	142	—	—	—	—	—	—	37
Linköping	5	121	—	—	23	138	—	—	11	240	3	321	42
Öfriga orter	6	100	—	—	10	96	—	—	4	181	1	275	21
Jönköpings län: Jönköping	10	93	1	100	27	125	—	—	8	193	1	390	47
Eksjö	2	45	—	—	—	—	—	—	1	150	2	170	5
Kronobergs län: Växjö	1	96	—	—	2	108	1	70	7	139	2	126	13
Kalmar län: Kalmar	1	54	1	84	2	108	1	96	18	156	2	282	25
Oskarshamn	3	70	1	90	2	84	1	120	6	157	3	233	16
Öfriga orter	1	144	—	—	3	112	—	—	1	180	1	210	6
Gottlands län: Visby	3	57	2	69	1	132	1	94	3	163	1	180	11
Blekinge län: Karlskrona	5	130	—	—	—	—	—	—	6	246	4	325	15
Öfriga orter	—	—	—	—	1	60	—	—	8	132	—	—	9
Kristianstads län: Kristianstad	—	—	—	—	—	—	1	240	10	186	9	288	20
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	4	157	—	—	4
Malmöhus län: Malmö	3	168	—	—	40	174	—	—	52	266	6	373	101
Lund	10	117	1	100	12	134	—	—	34	183	1	227	58
Hälsingborg	4	127	—	—	3	132	1	144	33	210	9	346	50
Öfriga orter	17	132	1	72	12	114	1	96	23	147	4	245	58

Tab. 16. (Forts.) Arbetarnes bostadsförhållanden.

C. (Forts.) *Hyresbelopp i medeltal för särskild bostad inom olika bostadskategorier.*

1.	2.	3.	4	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Arbetsorter.	1 rum eller kök.		1 rum och del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan kök l. med del i kök.		2 rum och kök.		3 eller flera rum och kök.		Hela antalet lägenheter.
	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal. Kr.	
Hallands län: Städer	2	120	1	72	6	121	—	—	6	162	3	292	**18**
Göteborgs o. Bohus län: Göteborg m.	37	173	2	105	163	200	4	321	52	309	15	519	**273**
Göteborg kv.	4	116	1	120	15	171	—	—	2	270	—	—	**22**
Öfriga orter	6	126	—	—	4	105	1	165	4	178	—	—	**15**
Älfsborgs län: Städer	7	100	—	—	10	114	—	—	8	174	—	—	**25**
Skaraborgs län: Städer	3	71	—	—	8	113	—	—	6	153	2	300	**19**
Värmlands län: Städer	9	131	1	96	15	144	—	—	3	199	—	—	**28**
Örebro län: Örebro	4	167	—	—	15	164	—	—	5	269	5	393	**29**
Öfriga orter	2	114	—	—	8	109	—	—	3	140	—	—	**13**
Västmanlands län: Städer	3	107	1	115	17	134	1	140	13	202	—	—	**35**
Kopparbergs län: Falun	2	108	—	—	19	124	—	—	3	239	1	208	**25**
Öfriga orter	1	42	—	—	2	108	1	125	2	156	—	—	**6**
Gäfleborgs län: Gäfle	9	144	2	121	39	178	—	—	8	261	4	450	**62**
Öfriga orter	5	122	—	—	6	141	—	—	3	240	2	346	**16**
Västernorrlands län: Sundsvall	2	90	—	—	19	166	—	—	4	211	1	450	**26**
Öfriga orter	2	75	—	—	19	138	—	—	4	207	2	238	**27**
Jämtlands län: Östersund	1	130	—	—	1	200	—	—	2	305	1	216	**5**
Västerbottens län: Umeå	—	—	—	—	6	214	—	—	—	—	—	—	**6**
Skellefteå	2	102	—	—	1	120	—	—	—	—	—	—	**3**
Norrbottens län: Luleå	1	120	—	—	3	200	—	—	2	357	—	—	**6**
Öfriga orter	1	60	—	—	1	110	—	—	1	200	1	224	**4**
Tillhopa	**371**	**147**	**38**	**171**	**1,159**	**207**	**22**	**221**	**685**	**300**	**152**	**442**	**2,427**

Tab. 16. (Forts.) **Arbetarnes**

D. Antal af arbetarne förhyrda bostadslägenheter af

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsorter.	Ett rum eller kök.								
	Högst 50 kr.	50—75 kr.	75—100 kr.	100—125 kr.	125—150 kr.	150—175 kr.	175—200 kr.	Öfver 200 kr.	Summa lägenheter.
Stockholms stad { m.	—	—	1	11	2	7	13	[1]45	79
kv.	—	—	1	7	10	8	12	[1]11	49
Stockholms län: Södertälje	—	—	—	2	—	1	2	—	5
Öfriga orter	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Uppsala län: Uppsala	—	2	2	—	—	—	—	—	4
Enköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands län: Eskilstuna	—	—	5	6	—	—	1	—	12
Öfriga orter	—	—	2	3	1	—	—	—	6
Östergötlands län: Norrköping { m.	—	—	2	8	7	2	2	[1]2	23
kv.	—	2	6	6	4	—	—	—	18
Linköping	—	2	—	1	—	1	1	—	5
Öfriga orter	—	1	1	3	1	—	—	—	6
Jönköpings län: Jönköping	—	4	2	3	—	—	1	—	10
Eksjö	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Kronobergs län: Växjö	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Kalmar län: Kalmar	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Oskarshamn	1	—	2	—	—	—	—	—	3
Öfriga orter	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Gottlands län: Visby	—	3	—	—	—	—	—	—	3
Blekinge län: Karlskrona	—	—	1	2	1	—	1	—	5
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads län: Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus län: Malmö	—	—	—	1	1	—	—	[1]1	3
Lund	1	1	—	4	3	—	1	—	10
Hälsingborg	—	1	—	1	1	—	1	—	4
Öfriga orter	—	—	—	8	7	2	—	—	17
Hallands län: Städer	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Göteborgs och Bohus län: Göteborg { m.	—	—	1	9	3	—	16	[1]8	37
kv.	—	—	1	1	2	—	—	—	4
Öfriga orter	—	—	—	4	2	—	—	—	6
Älfsborgs län: Städer	—	1	2	4	—	—	—	—	7
Skaraborgs län: Städer	—	1	—	2	—	—	—	—	3

[1] Se den närmare specifikationen å efterföljande uppslag.

bostadsförhållanden.

vanligast förekommande slag, fördelade efter årshyra.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.
Ett rum och kök.											Två rum och kök.												
Högst 50 kr.	50–75 kr.	75–100 kr.	100–125 kr.	125–150 kr.	150–175 kr.	175–200 kr.	200–225 kr.	225–250 kr.	Över 250 kr.	Summa lägenheter.	Högst 100 kr.	100–125 kr.	125–150 kr.	150–175 kr.	175–200 kr.	200–225 kr.	225–250 kr.	250–275 kr.	275–300 kr.	300–325 kr.	325–350 kr.	Över 350 kr.	Summa lägenheter.
—	—	—	2	3	5	14	48	23	[1]308	**403**	—	—	—	1	—	1	—	3	9	25	9	[1]211	**259**
—	—	—	1	1	2	6	7	2	[1]27	**46**	—	—	—	—	—	—	2	6	1	1	1	[1]11	**22**
—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	**4**	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	**3**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	**5**
—	—	2	6	2	10	3	—	—	—	**23**	—	—	—	1	—	1	1	2	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	2	3	8	4	2	1	—	**20**	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	1	[1]1	**6**
—	—	2	1	—	8	—	—	—	—	**11**	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	1	8	8	17	31	26	23	[1]3	**117**	—	—	—	—	—	2	3	2	1	5	4	[1]5	**22**
—	—	5	4	1	4	2	1	—	[1]1	**18**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**
—	1	2	3	8	5	3	1	—	—	**23**	—	—	1	1	—	2	1	2	1	3	—	—	**11**
—	1	3	6	—	—	—	—	—	—	**10**	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	**4**
—	1	—	12	7	7	—	—	—	—	**27**	—	—	1	1	2	2	1	1	—	—	—	—	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	**2**	1	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	**2**	1	4	3	5	3	—	2	—	—	—	—	—	**18**
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	**2**	—	1	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	**3**	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**1**	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	1	1	2	—	—	2	—	—	**6**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	4	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	2	1	4	1	1	1	—	—	—	—	**10**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	**4**
—	—	—	2	5	11	17	4	1	—	**40**	1	—	—	—	2	8	10	9	9	6	3	[1]4	**52**
—	—	1	2	5	3	1	—	—	—	**12**	—	2	1	7	12	9	3	—	—	—	—	—	**34**
—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	**3**	—	2	4	1	7	7	3	4	1	3	1	—	**33**
—	—	3	6	2	1	—	—	—	—	**12**	—	5	7	7	3	—	1	—	—	—	—	—	**23**
1	—	1	2	1	—	—	—	1	—	**6**	—	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	1	7	18	52	54	27	[1]4	**163**	—	2	—	—	—	2	2	8	3	15	5	[1]15	**52**
—	—	—	1	2	6	3	3	—	—	**15**	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	**2**
—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	**4**	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	**4**
—	1	2	4	2	—	1	—	—	—	**10**	—	1	—	3	1	2	1	—	—	—	—	—	**8**
—	1	2	2	1	1	1	—	—	—	**8**	—	1	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	**6**

Tab. 16. (Forts.) Arbetarnes

D. (Forts.) *Antal af arbetarne förhyrda bostadslägenheter af*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsorter.	Ett rum eller kök.								
	Högst 50 kr.	50–75 kr.	75–100 kr.	100–125 kr.	125–150 kr.	150–175 kr.	175–200 kr.	Öfver 200 kr.	Summa lägenheter.
Värmlands län: Städer	—	1	1	3	1	—	3	—	9
Örebro län: Örebro	—	—	1	—	—	—	2	[1]1	4
Öfriga orter	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Västmanlands län: Städer	—	1	—	1	—	1	—	—	3
Kopparbergs län: Falun	—	—	1	1	—	—	—	—	2
Öfriga orter	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Gäfleborgs län: Gäfle	—	—	—	5	1	1	1	[1]1	9
Öfriga orter	—	—	1	2	2	—	—	—	5
Västernorrlands län: Sundsvall	—	—	1	1	—	—	—	—	2
Öfriga orter	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Jämtlands län: Östersund	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Västerbottens län: Umeå	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skellefteå	—	1	—	—	1	—	—	—	2
Norrbottens län: Luleå	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Öfriga orter	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Summa	**4**	**25**	**36**	**104**	**53**	**23**	**57**	[1]**69**	**371**

[1] Se tillägget här nedan.

Tillägg till tab. 16 *D: Närmare*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter.	Ett rum eller kök.									
	200–225 kr.	225–250 kr.	250–275 kr.	275–300 kr.	300–325 kr.	325–350 kr.	350–375 kr.	375–400 kr.	400–425 kr.	Sa. dyrare lägenheter.
Stockholms stad { m.	17	9	5	3	10	—	—	—	1	45
kv.	9	1	—	1	—	—	—	—	—	11
Öfriga orter	7	3	—	1	2	—	—	—	—	13
Summa	**33**	**13**	**5**	**5**	**12**	—	—	—	**1**	**69**

bostadsförhållanden.

vanligast förekommande slag, fördelade efter årshyra.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.
Ett rum och kök.											Två rum och kök.												
Högst 50 kr.	50—75 kr.	75—100 kr.	100—125 kr.	125—150 kr.	150—175 kr.	175—200 kr.	200—225 kr.	225—250 kr.	Öfver 250 kr.	Summa lägenheter.	Högst 100 kr.	100—125 kr.	125—150 kr.	150—175 kr.	175—200 kr.	200—225 kr.	225—250 kr.	250—275 kr.	275—300 kr.	300—325 kr.	325—350 kr.	Öfver 350 kr.	Summa lägenheter.
—	—	—	3	5	5	2	—	—	—	**15**	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	—	1	5	2	4	3	—	—	**15**	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	1	—	**5**
—	—	2	4	1	1	—	—	—	—	**8**	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	1	3	8	3	2	—	—	—	**17**	—	—	—	5	1	2	1	4	—	—	—	—	**13**
—	1	2	2	3	9	1	1	—	—	**19**	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	**3**
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	**2**	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	1	4	11	11	8	3	[1]1	**39**	—	—	—	—	—	2	1	2	1	1	—	[1]1	**8**
—	—	—	1	2	3	—	—	—	—	**6**	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	**3**
—	—	1	—	4	7	—	6	1	—	**19**	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	[1]1	**4**
—	—	1	6	4	6	2	—	—	—	**19**	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	**4**
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	[1]1	**2**
—	—	—	—	1	1	—	1	—	[1]3	**6**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	**3**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	[1]1	**2**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
1	**11**	**34**	**95**	**100**	**156**	**162**	**171**	**82**	[1]**347**	**1,159**	**4**	**27**	**32**	**53**	**47**	**62**	**39**	**46**	**28**	**71**	**25**	[1]**251**	**685**

specifikation af de dyraste bostadslägenheterna.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.
Ett rum och kök.												Två rum och kök.											
250—275 kr.	275—300 kr.	300—325 kr.	325—350 kr.	350—375 kr.	375—400 kr.	400—425 kr.	425—450 kr.	450—475 kr.	475—500 kr.	500—525 kr.	Sa. dyrare lägenheter.	350—375 kr.	375—400 kr.	400—425 kr.	425—450 kr.	450—475 kr.	475—500 kr.	500—525 kr.	525—550 kr.	550—575 kr.	575—600 kr.	Öfver 600 kr.	Summa dyrare lägenheter.
66	61	95	45	32	1	6	1	—	—	1	**308**	31	11	46	12	33	14	40	10	12	—	2	**211**
9	7	6	3	2	—	—	—	—	—	—	**27**	1	1	2	—	3	1	1	1	1	—	—	**11**
11	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**12**	19	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	**29**
86	**68**	**101**	**49**	**34**	**1**	**6**	**1**	—	—	**1**	**347**	**51**	**15**	**55**	**12**	**36**	**15**	**41**	**11**	**13**	—	**2**	**251**

Tab. 16. (Forts.) **Arbetarnes**

E. Arbetare, som bo i eget hus eller eljest hafva fri,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter.	Antal arbetare, som bo i eget hus.								Antal arbetare, i arbets-			
	1 rum eller kök.	1 rum och del i kök.	1 rum och kök.	2 rum utan kök i med del i kök.	2 rum och kök.	3 eller flera rum och kök.	Ej uppgifvet antal rum.	Summa.	1 rum eller kök.	1 rum och del i kök.	1 rum och kök.	2 rum utan kök i med del i kök.
1. Manliga arbetare.												
Stockholms stad	1	—	1	—	5	2	1	**10**	1	—	7	1
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	—	—	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	—
Norrköping	—	—	3	—	3	1	—	**7**	—	—	12	—
Linköping	—	—	1	—	6	—	—	**7**	—	—	1	—
Öfriga orter	—	—	2	—	3	1	—	**6**	2	—	4	—
Smålands och öarna: Jönköping	—	—	—	—	1	1	—	**2**	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	2	—	—	2	—	**4**	—	—	—	1
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	1	—	—	**1**	—	—	—	—
Lund	—	—	—	—	2	—	—	**2**	—	—	1	—
Hälsingborg	—	—	1	—	4	1	—	**6**	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	5	2	—	**7**	2	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	—	2	4	—	**6**	—	—	—	—
Örebro	—	—	1	—	1	—	—	**2**	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	2	—	5	1	—	**8**	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	1	—	3	—	—	**4**	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	8	—	5	3	—	**16**	1	—	2	—
Summa	**1**	—	**22**	**1**	**46**	**18**	**1**	**89**	**6**	—	**27**	**2**
2. Kvinnliga arbetare.												
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	1	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—
Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	1	—	—	**1**	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	1	—	1	—	—	**2**	—	—	—	—
Summa	**1**	—	**1**	—	**2**	—	—	**4**	—	—	**2**	—
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**2**	—	**23**	**1**	**48**	**18**	**1**	**93**	**6**	—	**29**	**2**

bostadsförhållanden.

särskild bostad. Arbetare, som bo i arbetsgifvarens hus.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
som bo fritt gifvarens hus.				Antal arbetare, som bo fritt hos andra.								Summa arbetare, som bo i eget hus eller eljest hafva fri, särskild bostad.	Antal arbetare, som bo i arbetsgifvarens hus mot betalning.						
2 rum och kök.	3 eller flera rum och kök.	Ej uppgifvet antal rum.	Summa.	1 rum eller kök.	1 rum och del i kök.	1 rum och kök.	2 rum utan kök i med del i kök.	2 rum och kök.	3 eller flera rum och kök.	Ej uppgifvet antal rum.	Summa.		1 rum eller kök.	1 rum och del i kök.	1 rum och kök	2 rum utan kök i med del i kök	2 rum och kök.	3 eller flera rum och kök.	Summa.
5	—	1	15	2	—	1	—	—	—	—	3	28	—	—	40	—	11	2	53
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	13	—	—	1	—	—	—	—	1	21	1	—	9	—	2	—	12
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—
4	—	1	11	—	—	—	—	—	—	1	1	18	—	—	3	—	2	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	3	8	1	—	—	—	—	—	1
2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—
—	—	4	6	—	—	—	—	—	1	1	2	15	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—
1	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	—	1	—	1	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—
15	**1**	**8**	**59**	**6**	**1**	**2**	—	—	**2**	**3**	**14**	**162**	**3**	—	**54**	—	**16**	**2**	**75**
—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	3	1	—	2	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	1	—	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	2	1	—	2	—	—	—	—	3	9	3	—	3	—	—	—	6
15	**1**	**8**	**61**	**7**	**1**	**4**	—	—	**2**	**3**	**17**	**171**	**6**	—	**57**	—	**16**	**2**	**81**

Tab. 17. Ordinarie arbetstid per

A. Vinter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsorter och grupper af anstalter.	Antal arbetare.						
	mindre än 48 timmar.	48–49 timmar.	49–50 timmar.	50–51 timmar.	51–52 timmar.	52–53 timmar.	53–54 timmar.
Stockholms stad ..... Grupp A.	—	21	—	—	—	—	23
» B.	2	36	—	3	46	—	—
» C.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	32	—	—	13	—	55
Östra Sverige: Uppsala ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	2	—	—	—	—	—
Eskilstuna ..... » B.	1	—	—	—	—	—	—
» C.	1	—	—	—	—	—	4
Norrköping ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	6	—	—	—	—	1
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Linköping ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	5	—	—	—	3	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter..... » A.	1	1	—	—	2	—	—
» B.	2	3	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	3	—	—	—
Öfriga orter ... » A.	—	2	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	3
Skåne och Blekinge: Malmö ..... » A.	5	11	—	—	1	—	—
» B.	3	10	—	1	5	—	—
» D.	—	—	—	1	3	—	—
Lund ..... » A.	—	10	—	—	—	—	—
Hälsingborg ... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	6	—	1	6	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ... » A.	1	3	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg ..... » A.	1	11	11	—	—	11	1
» B.	4	21	—	—	2	—	—
» C.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	11	—	6	—	3
Örebro ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	3	—	—	—	—	—
» D.	—	2	—	—	—	—	—
Öfriga orter ..... » A.	—	6	—	—	—	—	—
» B.	3	7	—	—	—	—	4
Norra Sverige: Gäfle .. .. » A.	—	1	—	—	—	—	1
» B.	1	4	—	—	1	—	—
Öfriga orter ..... » A.	3	4	—	—	1	—	7
» B.	2	11	—	—	—	—	—
Summa	**30**	**218**	**22**	**9**	**86**	**14**	**102**

vecka (enl. arbetarnes uppgifter).

1. *Manliga arbetare.*

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
nvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit												Summa arbetare.
54–55 timmar.	55–56 timmar.	56–57 timmar.	57–58 timmar.	58–59 timmar.	59–60 timmar.	60–61 timmar.	61–62 timmar.	62–63 timmar.	63–64 timmar.	64 timmar och däröfver.	ej uppgifvet antal timmar.	
107	33	—	—	1,191	5	16	—	—	—	—	2	**1,398**
172	—	—	—	47	—	2	1	—	—	1	15	**325**
—	—	—	—	274	—	—	—	—	—	—	—	**274**
43	—	—	1	22	—	—	—	—	—	—	—	**166**
13	—	—	—	59	—	—	1	—	—	—	—	**73**
27	—	1	—	3	—	2	—	—	—	1	—	**36**
—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	—	**22**
—	—	—	2	2	61	—	—	—	—	—	1	**71**
—	—	—	3	26	—	3	—	—	1	1	—	**34**
27	—	—	—	24	—	9	—	—	—	1	—	**68**
22	—	—	—	15	208	38	—	—	1	4	—	**288**
1	—	—	—	9	—	4	—	—	—	—	—	**14**
17	—	1	1	6	—	4	—	—	1	2	—	**40**
7	—	—	—	12	34	1	—	—	—	—	—	**54**
—	1	26	—	27	43	4	7	—	—	3	2	**117**
9	—	1	—	61	62	—	—	—	—	2	—	**140**
15	—	—	7	7	—	—	—	5	—	—	—	**34**
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**
1	—	1	—	—	42	—	—	—	—	—	—	**47**
—	—	—	16	20	21	30	—	—	—	2	—	**91**
1	—	—	7	5	33	76	—	—	2	2	1	**127**
—	—	—	—	—	11	—	—	1	—	—	—	**15**
25	—	2	—	84	—	6	—	—	1	—	1	**136**
5	—	—	—	8	—	9	—	—	—	—	—	**41**
2	4	—	7	54	—	1	—	—	—	1	1	**74**
8	—	—	—	70	17	—	—	—	—	1	—	**106**
—	—	—	—	32	—	6	—	—	—	—	—	**38**
53	—	—	1	20	—	2	—	—	—	1	—	**90**
—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	**6**
47	—	1	1	66	5	56	—	—	—	—	—	**180**
7	—	—	4	32	—	19	—	—	—	—	—	**62**
6	5	—	—	36	—	2	—	—	—	—	—	**49**
13	—	—	6	228	21	6	—	—	—	—	—	**309**
83	—	2	9	19	—	2	—	—	—	—	1	**143**
—	—	—	74	—	—	—	—	—	—	—	2	**76**
1	—	—	22	57	53	2	—	—	—	4	—	**159**
—	—	—	—	30	—	—	—	1	—	—	—	**31**
15	—	—	25	3	—	1	—	—	6	—	—	**53**
1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	**7**
29	—	22	—	47	36	36	—	2	4	3	4	**189**
56	—	—	7	41	10	33	1	1	3	—	—	**166**
5	—	—	2	1	18	32	—	—	—	2	—	**62**
6	—	1	2	2	7	28	—	—	—	2	—	**54**
15	—	7	—	32	85	29	—	—	—	5	1	**189**
14	4	24	2	21	57	63	2	—	—	1	1	**202**
864	**47**	**89**	**199**	**2,693**	**854**	**528**	**12**	**10**	**19**	**39**	**32**	**5,867**

Tab. 17. (Forts.) Ordinarie arbetstid

A. (Forts.) *Vinter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsorter och grupper af anstalter.	Antal arbetare,						
	mindre än 48 timmar.	48—49 timmar.	49—50 timmar.	50—51 timmar.	51—52 timmar.	52—53 timmar.	53—54 timmar.
Stockholms stad ..... Grupp A.	8	33	—	—	—	—	3
B.	1	—	—	—	5	—	—
C.	—	—	—	—	—	—	—
D.	3	14	—	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala ..... A.	—	—	—	—	—	—	—
B.	—	—	—	—	—	1	—
Eskilstuna ..... B.	—	—	—	—	—	—	—
C.	—	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	1	—	—	—
Norrköping .. .. A.	—	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	—	—	—	1
Linköping ..... A.	—	—	—	—	—	—	—
B.	—	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter..... A.	1	—	—	—	—	—	—
B.	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping..... A.	—	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	1	—	—	—
Öfriga orter ... A.	1	—	—	—	—	—	—
B.	1	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö ..... A.	—	—	—	—	—	—	—
D.	1	—	—	—	—	—	—
Lund ..... A.	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg ... A.	—	—	—	—	—	—	—
B.	—	1	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ... A.	—	—	—	—	—	1	—
B.	—	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg ..... A.	4	3	—	—	—	—	1
B.	—	—	—	—	—	—	—
C.	—	—	—	—	—	—	—
D.	—	—	2	—	—	—	—
Örebro .... A.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ..... A.	—	—	—	—	—	—	—
B.	—	—	—	—	—	—	1
Norra Sverige: Gäfle ..... A.	—	—	—	—	—	—	—
B.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ..... A.	3	—	—	—	—	—	3
B.	4	2	—	—	—	—	—
Summa	**27**	**53**	**2**	**2**	**5**	**2**	**9**

per vecka (enl. arbetarnes uppgifter).

2. Kvinnliga arbetare.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
hvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit												Summa arbetare.
54—55 timmar.	55—56 timmar.	56—57 timmar.	57—58 timmar.	58—59 timmar.	59—60 timmar.	60—61 timmar.	61—62 timmar.	62—63 timmar.	63—64 timmar.	64 timmar och däröfver.	ej uppgifvet antal timmar.	
6	1	—	—	403	—	—	—	—	—	3	—	**457**
1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	**10**
—	—	—	—	365	—	—	—	—	—	—	2	**367**
8	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	**32**
—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	**4**
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	63	—	—	—	—	—	—	**63**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	7	—	5	—	—	—	—	—	—	—	**12**
5	—	—	—	—	308	1	—	—	—	—	1	**316**
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	**3**
2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	**14**
—	—	12	—	—	2	—	—	—	—	1	—	**16**
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**
1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	36	—	—	—	—	—	1	**38**
—	—	—	—	—	20	3	—	—	—	—	—	**24**
—	—	—	—	—	20	10	—	—	—	—	—	**31**
—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	**9**
1	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	**7**
—	—	—	4	69	—	—	—	—	—	—	—	**74**
2	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	**17**
—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	**3**
5	—	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	**27**
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	**4**
—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	**3**
2	—	—	2	—	—	12	—	—	—	—	—	**16**
—	—	—	3	61	31	6	—	—	—	—	—	**109**
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	**70**
—	—	—	—	65	25	—	—	—	—	—	—	**92**
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
—	7	9	—	—	7	18	—	—	1	—	—	**42**
15	—	—	—	21	—	1	—	—	—	—	—	**38**
—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	**2**
1	—	—	—	1	11	1	1	—	—	—	—	**21**
1	—	3	—	1	11	2	—	—	—	—	—	**24**
59	**8**	**31**	**84**	**1,037**	**594**	**64**	**1**	—	**1**	**4**	**5**	**1,988**

Tab. 17. (Forts.) Ordinarie arbetstid

B. Sommar.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsorter och grupper af anstalter.	Antal arbetare,						
	mindre än 48 timmar.	48—49 timmar.	49—50 timmar.	50—51 timmar.	51—52 timmar.	52—53 timmar.	53—54 timmar.
Stockholms stad..... .. Grupp A.	1	24	—	33	2	—	42
» B.	2	37	—	3	46	—	—
» C.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	32	—	—	13	—	55
Östra Sverige: Uppsala ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	2	—	—	—	—	—
Eskilstuna .... » B.	1	—	—	—	—	—	4
» C.	1	4	—	—	—	—	—
Norrköping .. .. » A.	—	—	—	—	—	—	1
» B.	—	6	—	—	2	—	—
» D.	—	—	1	1	18	—	—
Linköping ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	5	—	—	—	3	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ..... » A.	1	1	—	—	2	—	—
» B.	2	3	—	—	—	—	8
Småland och öarna: Jönköping ... » A.	—	—	—	—	—	6	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	3	—	—	—
Öfriga orter ... » A.	—	3	—	2	—	—	—
» B.	—	—	—	5	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	3
Skåne och Blekinge: Malmö ..... » A.	5	11	—	—	1	2	14
» B.	4	11	—	—	5	—	—
» D.	—	—	—	1	3	—	—
Lund..... » A.	—	10	—	—	—	—	—
Hälsingborg... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	6	—	1	6	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter... » A.	1	2	—	—	—	2	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg ..... » A.	2	17	16	—	—	—	—
» B.	4	21	—	—	2	—	—
» C.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	11	—	9	—	17
Örebro ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	3	—	—	—	1	—
» D.	—	2	—	—	—	—	—
Öfriga orter..... » A.	2	6	—	1	—	2	13
» B.	3	7	—	—	—	2	9
Norra Sverige: Gäfle ..... » A.	—	1	—	—	2	1	6
» B.	1	5	—	1	3	—	—
Öfriga orter ..... » A.	3	6	—	—	1	3	7
» B.	2	11	—	—	21	1	12
Summa	**35**	**236**	**28**	**51**	**136**	**23**	**191**

per vecka (enl. arbetarnes uppgifter).

1. *Manliga arbetare.*

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
hvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit												Summa arbetare.
54—55 timmar.	55—56 timmar.	56—57 timmar.	57—58 timmar.	58—59 timmar.	59—60 timmar.	60—61 timmar.	61—62 timmar.	62—63 timmar.	63—64 timmar.	64 timmar och däröfver.	ej uppgifvet antal timmar.	
1,278	—	—	1	5	—	10	—	—	—	—	2	**1,398**
218	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	15	**325**
271	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	**274**
65	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**166**
59	—	—	1	13	—	—	—	—	—	—	—	**73**
26	—	1	—	3	—	3	—	—	—	1	—	**36**
16	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**22**
37	—	—	3	25	—	—	—	—	—	—	1	**71**
29	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	**34**
50	1	—	—	—	—	8	—	—	—	—	1	**68**
17	41	164	—	—	—	38	—	—	1	4	3	**288**
10	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	**14**
24	—	1	1	1	—	3	—	—	—	2	—	**40**
18	31	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	**54**
61	1	26	—	—	10	3	6	—	—	3	3	**117**
85	—	—	—	—	39	—	—	—	—	2	1	**140**
15	—	1	7	—	—	—	—	5	—	—	—	**34**
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**
1	—	1	—	—	42	—	—	—	—	—	—	**47**
20	—	—	16	—	21	29	—	—	—	—	—	**91**
51	—	—	7	5	33	20	—	—	3	1	2	**127**
—	—	—	—	—	11	—	—	1	—	—	—	**15**
92	—	5	—	2	—	2	—	—	1	—	1	**136**
12	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	**41**
17	4	—	7	39	—	1	—	—	—	1	1	**74**
94	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	**106**
32	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	**38**
73	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	—	**90**
—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	**6**
158	—	2	1	1	6	5	—	—	—	—	2	**180**
53	—	—	4	—	—	5	—	—	—	—	—	**62**
6	5	—	—	36	—	2	—	—	—	—	—	**49**
266	—	—	—	2	—	6	—	—	—	—	—	**309**
102	—	2	9	—	—	2	—	—	—	—	1	**143**
—	—	74	—	—	—	—	—	—	—	—	2	**76**
83	—	7	23	1	2	2	—	—	—	4	—	**159**
30	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**31**
39	—	3	1	—	—	6	—	—	—	—	—	**53**
1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	**7**
73	11	16	1	32	8	11	—	2	4	3	4	**189**
95	—	9	5	24	5	2	1	1	3	—	—	**166**
35	—	1	—	—	10	—	—	—	—	2	4	**62**
23	—	—	1	—	7	11	—	—	—	2	—	**54**
68	—	7	—	6	58	23	—	—	—	5	2	**189**
75	2	3	1	6	21	43	—	—	—	2	2	**202**
3,789	**97**	**323**	**91**	**211**	**282**	**260**	**8**	**10**	**13**	**35**	**48**	**5,867**

Tab. 17. (Forts.) **Ordinarie arbetstid**

B. (Forts.) *Sommar.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsorter och grupper af anstalter.	Antal arbetare,						
	mindre än 48 timmar.	48—49 timmar.	49—50 timmar.	50—51 timmar.	51—52 timmar.	52—53 timmar.	53—54 timmar.
Stockholms stad ..... Grupp A.	8	33	—	—	1	4	113
» B.	2	—	—	—	5	—	2
» C.	—	—	—	—	1	—	1
» D.	3	14	—	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna ..... » B.	—	—	—	—	—	—	2
» C.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	1	—	—	—
Norrköping..... » A.	—	—	—	—	—	—	7
» D.	—	1	—	1	4	—	—
Linköping ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ..... » A.	1	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping ... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	1	—	—	—
Öfriga orter... » A.	1	—	—	—	—	—	—
» B.	1	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö ..... » A.	—	—	—	—	—	—	4
» D.	1	—	—	—	—	—	—
Lund..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	1	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter... » A.	—	—	—	—	—	1	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg ..... » A.	4	4	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
» C.	—	—	—	—	—	—	—
» D.	—	—	2	—	—	—	5
Örebro ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter..... » A.	2	—	—	—	—	—	3
» B.	—	—	—	—	—	—	1
Norra Sverige: Gäfle ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	1	—	—	—
Öfriga orter ..... » A.	2	—	—	—	—	—	3
» B.	4	2	—	—	3	—	—
Summa	**29**	**55**	**2**	**4**	**14**	**5**	**141**

per vecka (enl. arbetarnes uppgifter).

2. *Kvinnliga arbetare.*

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
hvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit												Summa arbetare.
54—55 timmar.	55—56 timmar.	56—57 timmar.	57—58 timmar.	58—59 timmar.	59—60 timmar.	60—61 timmar.	61—62 timmar.	62—63 timmar.	63—64 timmar.	64 timmar och däröfver.	ej uppgifvet antal timmar.	
295	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	**457**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**10**
364	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**367**
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**32**
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	**3**
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**
63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**63**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**
—	—	309	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**316**
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	**3**
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**
—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**14**
—	—	12	—	—	2	—	—	—	—	1	—	**16**
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	36	—	—	—	—	—	1	**38**
—	—	—	—	—	20	3	—	—	—	—	—	**24**
—	—	—	—	—	20	10	—	—	—	—	—	**31**
—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	**9**
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
4	—	—	4	65	—	—	—	—	—	—	—	**74**
17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**17**
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**27**
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	**4**
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
2	—	—	2	—	—	12	—	—	—	—	—	**16**
93	—	2	—	—	—	6	—	—	—	—	—	**109**
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**70**
63	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**92**
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
5	7	6	—	—	7	11	—	—	1	—	—	**42**
22	—	2	—	13	—	—	—	—	—	—	—	**38**
—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**2**
3	—	—	—	1	9	1	1	—	—	—	1	**21**
12	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	**24**
1,028	**43**	**403**	**9**	**81**	**114**	**49**	**1**	—	**1**	**3**	**6**	**1,988**

Tab. 18. Ordinarie arbetstid per vecka

1. Arbetsorter och grupper af anstalter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.
		Antal arbetare,					
		mindre än 48 timmar.	48 timmar.	50–51 timmar.	51–52 timmar.	52–53 timmar.	53–54 timmar.
Stockholms stad	Grupp A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	60	—	81	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	22	—	136	—	8
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	6	3	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	13	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	4	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	3	—	—	—	—
	» B.	13	5	—	5	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	6	—	—	—	—
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	2	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	15	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	4	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	Summa	**13**	**140**	**3**	**222**	—	8

(enl. arbetsgifvarnes uppgifter). *A. Vinter.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
hvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit												Summa arbetare.
54–55 timmar.	55–56 timmar.	56–57 timmar.	57–58 timmar.	58–59 timmar.	59–60 timmar.	60–61 timmar.	61–62 timmar.	62–63 timmar.	63–64 timmar.	64 timmar och däröfver.	ej uppgifvet antal timmar.	
43	—	—	—	1,603	15	—	—	—	—	—	194	**1,855**
151	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	**335**
—	—	—	—	598	—	—	—	—	—	—	43	**641**
4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	26	**198**
—	—	—	—	77	—	—	—	—	—	—	—	**77**
9	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	**39**
—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	**28**
—	—	—	—	—	134	—	—	—	—	—	—	**134**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	13	33	—	—	—	—	—	—	—	**46**
—	—	29	—	39	—	—	—	—	—	—	—	**68**
—	—	—	—	11	572	—	—	—	—	—	21	**604**
—	—	—	—	9	—	8	—	—	—	—	—	**17**
—	—	25	—	20	—	—	—	—	—	—	—	**45**
—	—	—	—	15	53	—	—	—	—	—	—	**68**
5	—	40	5	22	27	19	7	—	—	—	8	**133**
—	—	—	—	23	90	6	—	—	—	—	29	**148**
21	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	12	**40**
—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	**85**
18	—	—	—	21	52	15	—	—	—	—	—	**115**
—	—	—	—	9	45	92	—	—	—	12	—	**158**
—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	**24**
23	—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—	**143**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	**41**
—	—	—	—	135	—	—	—	—	—	—	13	**148**
—	—	—	—	114	—	—	—	—	—	—	9	**123**
—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	29	**41**
63	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	**117**
—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	**10**
59	—	7	15	16	—	55	—	—	—	—	33	**185**
12	—	—	—	15	—	11	—	—	—	—	27	**65**
—	—	—	—	65	—	—	—	—	—	—	—	**65**
13	—	11	7	336	—	—	—	—	—	—	48	**418**
44	—	—	60	10	—	9	—	—	—	—	—	**146**
—	—	—	146	—	—	—	—	—	—	—	—	**146**
—	—	—	—	176	59	—	—	—	—	—	10	**251**
—	—	—	—	30	—	—	—	2	—	—	—	**32**
—	—	—	—	—	21	32	—	—	—	—	—	**53**
—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	**7**
—	—	16	14	29	41	67	—	—	6	—	43	**231**
42	5	8	—	19	16	65	—	—	—	—	49	**204**
—	—	—	—	—	38	29	—	—	—	—	—	**67**
39	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	**56**
17	—	—	7	59	28	6	—	—	—	2	87	**210**
—	—	11	15	35	47	96	—	—	—	—	22	**226**
564	**5**	**147**	**282**	**3,733**	**1,301**	**532**	**7**	**19**	**6**	**14**	**859**	7,855

Tab. 18. (Forts.) Ordinarie arbetstid per vecka

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.
Arbetsorter och grupper af anstalter.		Antal arbetare,					
		mindre än 48 timmar.	48 timmar.	50—51 timmar.	51—52 timmar.	52—53 timmar.	53—54 timmar.
Stockholms stad	Grupp A.	—	—	—	—	2	85
	» B.	—	60	—	81	—	—
	» C.	—	—	—	—	86	30
	» D.	—	22	6	130	4	8
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	13
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	10
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	11	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	9
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	7
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	6	3	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	13	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	4	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	8	9
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	3	6	—	17	—
	» B.	13	5	—	5	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	6	—	—	—	—	52
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	2	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	15	—	—	—	4
	» B.	—	—	—	—	—	3
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	2	38
	» B.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	4	—	—	—	—
	» B.	—	13	—	26	8	21
	Summa	**19**	**147**	**15**	**242**	**138**	**289**

(enl. arbetsgifvarnes uppgifter). *B. Sommar.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
hvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit												Summa arbetare.
54–55 timmar.	55–56 timmar.	56–57 timmar.	57–58 timmar.	58–59 timmar.	59–60 timmar.	60–61 timmar.	61–62 timmar.	62–63 timmar.	63–64 timmar.	64 timmar och däröfver.	ej uppgifvet antal timmar.	
1,574	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	194	**1,855**
151	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	**335**
482	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	**641**
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	**198**
77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**77**
35	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	**39**
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**28**
134	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**134**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**46**
68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**68**
—	3	569	—	—	—	—	—	—	—	—	21	**604**
9	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**17**
45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**45**
15	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**68**
57	—	40	5	—	9	7	7	—	—	—	8	**133**
47	—	7	—	—	56	—	—	—	—	—	29	**148**
21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	**40**
—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	**85**
39	—	—	—	—	52	15	—	—	—	—	—	**115**
63	—	—	—	3	45	35	—	—	—	12	—	**158**
—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	**24**
143	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**143**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	**41**
—	—	—	—	135	—	—	—	—	—	—	13	**148**
114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	**123**
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	**41**
113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**117**
—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	**10**
115	15	—	—	—	—	5	—	—	—	—	33	**185**
34	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	27	**65**
—	—	—	—	65	—	—	—	—	—	—	—	**65**
222	—	14	108	—	—	—	—	—	—	—	48	**418**
123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**146**
—	—	146	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**146**
—	—	183	—	—	—	—	—	—	—	—	10	**251**
30	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	**32**
53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**53**
—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	**7**
66	10	29	14	15	8	21	—	—	6	—	43	**231**
123	5	11	—	8	5	—	—	—	—	—	49	**204**
10	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**67**
56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**56**
54	—	2	7	46	8	—	2	—	—	—	87	**210**
94	—	—	—	6	5	31	—	—	—	—	22	**226**
4,233	**86**	**1,026**	**134**	**286**	**223**	**129**	**9**	**2**	**6**	**12**	**859**	**7,855**

Tab. 19. Ordinarie natt- och söndags-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsorter och yrkesgrupper m. m.	Antal arbetare, som						
	Hvart tredje dygn.			Hvar tredje vecka.		Hvart annat dygn.	
	Intill 4 timmar.	4 intill 8 timmar.	8 timmar o. däröfver.	4 intill 8 timmar.	8 timmar o. däröfver.	Intill 4 timmar.	4 intill 8 timmar.
1. Å olika arbetsorter.							
Stockholms stad ..... Grupp A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	10	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala ..... » B.	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping ..... » B.	—	—	—	—	—	—	—
Linköping ..... » B.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter .... » A.	8	—	—	—	—	—	—
» B.	4	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping .... » B.	—	—	—	—	—	3	—
Skåne och Blekinge: Malmö ..... » A.	—	—	—	—	—	—	—
» B.	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg..... » B.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter..... » A.	—	—	—	—	—	2	—
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg .... » B.	—	—	4	—	17	—	—
Öfriga orter..... » A.	4	—	—	—	—	—	—
» B.	—	2	—	—	—	2	—
Norra Sverige: Gäfle ..... » A.	—	—	—	—	—	—	6
» B.	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ..... » A.	—	—	—	—	—	—	3
» B.	—	—	—	—	—	4	—
Summa	**16**	**2**	**4**	**10**	**17**	**11**	**9**
2. Inom olika yrkesgrupper.							
Sätteriarbetare	13	—	—	10	17	8	8
Tryckeriarbetare.....	3	2	2	—	—	3	5
Stilgjuteriarbetare	—	—	2	—	—	—	—
Öfriga arbetare	—	—	—	—	—	—	1
Summa	**16**	**2**	**4**	**10**	**17**	**11**	**14**

arbete (enl. arbetsgifvarnes uppgifter).

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
haft nattarbete.						Antal arbetare, som haft söndagsarbete.									
Hvar annan vecka.			Hvarje dygn.		Summa arbetare.	Hvar tredje sönd.	Hvar annan söndag.			27–51 söndagar om året.		Hvarje söndag.			Summa arbetare.
Intill 4 timmar.	4 intill 8 timmar.	8 timmar o. däröfver.	4 intill 8 timmar.	8 timmar o. däröfver.		Öfver 8 timmar.	Intill 8 timmar.	8 timmar.	Öfver 8 timmar.	8 timmar.	Öfver 8 timmar.	Intill 8 timmar.	8 timmar.	Öfver 8 timmar.	
49	—	—	—	—	**49**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	41	110	20	6	**187**	—	16	65	8	—	—	—	6	72	**167**
—	—	—	3	—	**3**	—	—	—	—	—	—	1	2	—	**3**
—	6	2	—	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—	—	12	**12**
—	—	—	7	—	**7**	—	—	—	—	—	10	—	—	—	**10**
—	—	—	—	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	**3**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	8	—	—	**8**	—	—	—	—	—	—	8	—	—	**8**
—	—	8	—	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	12	—	8	**22**	—	4	—	—	—	—	1	—	—	**5**
—	—	—	—	—	**2**	6	—	—	—	—	—	—	—	5	**11**
—	—	—	8	—	**8**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	4	3	2	**30**	—	—	—	—	7	19	—	—	—	**26**
—	—	—	—	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	**6**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	12	—	**12**	—	—	—	—	—	—	—	—	8	**8**
—	—	—	1	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	8	—	—	—	**12**	—	—	—	8	—	—	3	—	—	**11**
49	**57**	**144**	**54**	**16**	**389**	**6**	**20**	**65**	**16**	**7**	**29**	**13**	**8**	**97**	**261**
—	37	108	11	2	**209**	6	20	45	16	5	27	13	8	55	**195**
43	13	21	30	11	**133**	—	—	13	—	—	2	—	—	21	**36**
—	—	7	8	3	**20**	—	—	—	—	2	—	—	—	7	**9**
6	7	8	5	—	**27**	—	—	7	—	—	—	—	—	14	**21**
49	**57**	**144**	**54**	**16**	**389**	**6**	**20**	**65**	**16**	**7**	**29**	**13**	**8**	**97**	**261**

Tab 20. Öfvertidsarbete (enl.

1. Arbetsorter och yrkesgrupper m. m.		2.	3.	4.	5.
		Antal arbetare,			
		intill 6 timmar under			
		högst 1 månad.	1—6 månader.	6—12 månader.	Hela året.
1. Å olika arbetsorter.					
Stockholms stad	Grupp A.	—	10	—	88
	» B.	—	—	—	207
	» C.	—	18	—	—
	» D.	—	—	35	36
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	6
Eskilstuna	» B.	—	—	—	19
	» C.	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	7
	» B.	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—
Linköping	» B.	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	49
Öfriga orter	» A.	—	6	—	5
	» B.	4	—	—	26
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	2
	» B.	—	—	—	29
	» D.	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	23	35	—	16
	» D.	—	—	—	104
Hälsingborg	» B.	—	—	—	3
Öfriga orter	» A.	—	—	—	19
	» D.	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	2	—	—	—
	» B.	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	175
Örebro	» A.	—	5	—	—
	» B.	2	—	—	—
Öfriga orter	» A.	2	—	—	20
	» B.	—	—	—	15
Norra Sverige: Gäfle	» B.	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	16
	» B.	—	—	—	—
	Summa	**33**	**74**	**35**	**842**
2. Inom olika yrkesgrupper.					
Sätteriarbetare		17	33	—	296
Tryckeriarbetare		10	19	—	180
Stilgjuteriarbetare		—	2	—	57
Litografiska arbetare		—	—	35	155
Bokbinderiarbetare		6	18	—	128
Öfriga arbetare		—	2	—	26
	Summa	**33**	**74**	**35**	**842**

arbetsgifvarnes uppgifter).

6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
hvilkas öfvertidsarbete per vecka varit									
6—12 timmar under				12 timmar och däröfver under				ej upp-gifvet.	Summa arbetare.
högst 1 månad.	1—6 månader.	6—12 månader.	Hela året.	högst 1 månad.	1—6 månader.	6—12 månader.	Hela året.		
—	26	12	16	58	104	—	—	365	**679**
—	—	—	6	—	—	—	—	62	**275**
—	181	—	—	—	—	—	—	—	**199**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**71**
7	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**19**
85	—	3	—	—	—	—	—	—	**88**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	24	**24**
—	—	—	—	—	91	—	—	—	**91**
—	—	—	10	—	—	—	—	—	**10**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**49**
—	—	—	—	—	—	—	—	19	**30**
—	—	—	4	—	—	—	—	17	**51**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	5	**34**
—	—	—	—	5	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**74**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**104**
—	—	—	2	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	9	—	—	—	—	20	**48**
—	—	—	8	—	—	—	—	—	**8**
—	—	—	—	49	18	—	—	77	**146**
—	—	—	—	—	—	—	—	26	**26**
—	—	—	—	—	3	—	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**175**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**
—	5	—	—	—	—	—	—	—	**7**
8	—	—	—	2	—	—	—	—	**32**
23	—	—	10	—	—	—	—	18	**66**
—	—	—	—	—	—	—	7	—	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**16**
—	14	—	5	—	—	—	—	—	**19**
123	**226**	**15**	**70**	**114**	**216**	—	**7**	**633**	**2,388**
31	18	7	45	66	54	—	7	275	**849**
14	45	5	25	36	27	—	—	197	**558**
—	—	—	—	—	—	—	—	29	**88**
—	—	3	—	5	—	—	—	48	**246**
78	155	—	—	7	128	—	—	31	**551**
—	8	—	—	—	7	—	—	53	**96**
123	**226**	**15**	**70**	**114**	**216**	—	**7**	**633**	**2,388**

Tab. 21. Tiden för arbetets

1. Arbetsorter och grupper af anstalter.		2. Kl. 2 e. m. Ant. anst.	3. Kl. 2 e. m. Ant. arb.	4. Kl. 2,30 e. m. Ant. anst.	5. Kl. 2,30 e. m. Ant. arb.	6. Kl. 3 e. m. Ant. anst.	7. Kl. 3 e. m. Ant. arb.	8. Kl. 3.30 e. m. Ant. anst.	9. Kl. 3.30 e. m. Ant. arb.	10. Kl. 4 e. m. Ant. anst.	11. Kl. 4 e. m. Ant. arb.
Stockholms stad	Grupp A.	1	13	—	—	1	18	6	866	7	383
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12
	» C.	1	213	—	—	—	—	1	108	1	19
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	106
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9
Småland och öarne: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	1	50	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	1	3	—	—	1	6	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9
	» C.	—	—	—	—	1	146	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	**3**	**229**	—	—	**5**	**224**	**7**	**974**	**15**	**550**

afslutande på lördag. *A. Vinter.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
Kl. 4.30 e. m.		Kl. 5 e. m.		Kl. 5.30 e. m.		Kl. 6 e. m.		Kl. 6.30 e. m.		Kl. 7 e. m.		Kl. 8 e. m. o. senare.		Ej uppgifvet.		Summa.	
Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Anstalter.	Arbetare.
1	6	—	—	4	184	2	48	2	95	2	11	—	—	15	231	**41**	**1,855**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	32	1	44	6	247	**9**	**335**
1	86	3	70	1	49	2	53	—	—	—	—	—	—	2	43	**12**	**641**
—	—	—	—	1	2	1	4	—	—	—	—	—	—	6	86	**10**	**198**
—	—	—	—	—	—	3	77	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**77**
—	—	—	—	—	—	2	30	—	—	—	—	—	—	1	9	**3**	**39**
—	—	—	—	—	—	2	28	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**28**
—	—	—	—	—	—	1	134	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**134**
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**
—	—	1	25	—	—	2	13	1	8	—	—	—	—	—	—	**4**	**46**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	68	**2**	**68**
—	—	—	—	—	—	1	583	—	—	—	—	—	—	1	21	**2**	**604**
—	—	1	9	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**17**
—	—	—	—	—	—	1	20	—	—	1	25	—	—	—	—	**2**	**45**
—	—	—	—	—	—	1	68	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**68**
1	7	1	7	—	—	9	71	1	40	—	—	—	—	1	8	**14**	**133**
—	—	—	—	—	—	8	97	—	—	—	—	—	—	5	42	**14**	**148**
—	—	1	7	—	—	1	21	—	—	—	—	—	—	1	12	**3**	**40**
—	—	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	85	**1**	**85**
—	—	1	21	—	—	4	69	—	—	1	3	—	—	1	18	**8**	**115**
—	—	1	6	—	—	5	60	—	—	3	58	—	—	1	34	**10**	**158**
—	—	—	—	—	—	1	24	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**24**
—	—	1	18	—	—	6	82	1	14	—	—	—	—	3	29	**11**	**143**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	41	**2**	**41**
—	—	1	135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	**2**	**148**
—	—	2	17	1	84	—	—	—	—	—	—	—	—	2	22	**5**	**123**
—	—	1	5	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	1	29	**3**	**41**
—	—	—	—	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—	2	51	**4**	**117**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	**1**	**10**
—	—	4	46	—	—	3	34	—	—	1	15	1	17	7	68	**17**	**185**
—	—	1	6	1	5	1	4	—	—	—	—	—	—	3	50	**6**	**65**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	65	**1**	**65**
—	—	8	251	—	—	4	110	—	—	—	—	—	—	3	48	**17**	**418**
—	—	1	10	2	96	—	—	—	—	—	—	—	—	2	31	**6**	**146**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**146**
—	—	2	182	—	—	2	59	—	—	—	—	—	—	1	10	**5**	**251**
—	—	—	—	—	—	3	32	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**32**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21	1	32	—	—	**2**	**53**
—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	1	2	**2**	**7**
1	9	5	43	—	—	10	79	—	—	1	4	—	—	8	89	**28**	**231**
—	—	2	19	—	—	10	77	—	—	1	8	1	10	8	90	**21**	**204**
—	—	—	—	—	—	3	49	—	—	—	—	—	—	1	18	**4**	**67**
—	—	—	—	—	—	1	17	—	—	—	—	—	—	1	39	**2**	**56**
—	—	—	—	1	13	8	90	—	—	3	12	—	—	6	95	**18**	**210**
—	—	—	—	—	—	13	140	1	13	1	24	—	—	3	49	**18**	**226**
4	**108**	**37**	**877**	**11**	**433**	**116**	**2,221**	**6**	**170**	**16**	**213**	**4**	**103**	**100**	**1,753**	**326**	**7,855**

Tab. 21. (Forts.) **Tiden för arbetets**

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsorter och grupper af anstalter.		Kl. 1 e. m.		Kl. 1.30 e. m.		Kl. 2 e. m.		Kl. 2.30 e. m.		Kl. 3 e. m.		Kl. 3.30 e. m.	
		Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.
Stockholms stad	Grupp A.	—	—	—	—	3	118	4	176	2	109	5	797
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» C.	1	37	4	269	1	30	3	176	—	—	1	86
	» D.	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	64	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	1	29	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	1	583	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	1	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarne: J önköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ...	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg ...	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter ...	» A.	—	—	—	—	1	15	1	16	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	—	—	2	23	—	—	1	6	—	—
	» B.	1	10	—	—	—	—	—	—	1	9	—	—
	» C.	—	—	—	—	1	146	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter.....	» A.	1	10	—	—	1	13	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter..... ...	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	**4**	**125**	**6**	**859**	**12**	**395**	**9**	**370**	**9**	**268**	**6**	**883**

afslutande på lördag. *B. Sommar.*

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
Kl. 4 e. m.		Kl. 4.30 e. m.		Kl. 5 e. m.		Kl. 5.30 e. m.		Kl. 6 e. m.		Kl. 6.30 e. m.		Kl. 7 e. m.		Kl. 8 e. m. o. senare.		Ej uppgifvet.		Summa.	
Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Ant. anst.	Ant. arb.	Anstalter.	Arbetare.
6	355	1	6	—	—	1	4	4	59	—	—	—	—	—	—	15	231	**41**	**1,855**
1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	32	1	44	6	247	**9**	**335**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	43	**12**	**641**
4	116	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	80	**10**	**198**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**77**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	1	9	**3**	**39**
—	—	—	—	1	13	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**28**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	134	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**134**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**
—	—	—	—	1	25	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	8	**4**	**46**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	39	**2**	**68**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21	**2**	**604**
—	—	—	—	1	9	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**17**
—	—	—	—	—	—	—	—	2	45	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**45**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**68**
—	—	—	—	1	7	—	—	9	71	1	40	—	—	—	—	1	8	**14**	**133**
1	9	—	—	—	—	—	—	7	90	—	—	—	—	—	—	6	49	**14**	**148**
—	—	—	—	1	7	—	—	1	21	—	—	—	—	—	—	1	12	**3**	**40**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	85	**1**	**85**
—	—	—	—	2	23	—	—	3	68	—	—	1	3	—	—	1	18	**8**	**116**
—	—	—	—	1	6	—	—	6	83	—	—	2	35	—	—	1	34	**10**	**158**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	24	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**24**
—	—	—	—	2	70	—	—	4	25	—	—	1	14	—	—	4	34	**11**	**143**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	41	**2**	**41**
—	—	—	—	1	135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	**2**	**148**
—	—	—	—	1	6	1	84	1	11	—	—	—	—	—	—	2	22	**5**	**123**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	2	34	**3**	**41**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—	2	51	**4**	**117**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	**1**	**10**
1	5	—	—	2	23	—	—	2	19	—	—	2	22	1	17	7	68	**17**	**185**
—	—	—	—	—	—	1	5	1	4	—	—	—	—	—	—	4	56	**6**	**65**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	65	**1**	**65**
—	—	—	—	7	231	—	—	3	23	—	—	—	—	—	—	4	135	**17**	**418**
—	—	—	—	1	60	1	36	—	—	—	—	—	—	—	—	2	31	**6**	**146**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**146**
1	6	—	—	2	228	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	1	10	**5**	**251**
—	—	—	—	—	—	—	—	2	10	—	—	—	—	—	—	1	22	**3**	**32**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	32	—	—	1	21	**2**	**53**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	1	2	**2**	**7**
1	7	1	9	6	47	—	—	8	51	—	—	—	—	—	—	9	94	**28**	**231**
—	—	—	—	3	16	—	—	8	77	—	—	1	10	—	—	8	90	**21**	**204**
—	—	—	—	—	—	—	—	3	49	—	—	—	—	—	—	1	18	**4**	**67**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	—	—	—	—	—	—	1	39	**2**	**56**
—	—	—	—	—	—	1	13	8	90	—	—	3	12	—	—	6	95	**18**	**210**
—	—	—	—	2	29	—	—	10	100	1	13	1	24	—	—	4	60	**18**	**226**
15	**510**	**2**	**15**	**35**	**935**	**5**	**142**	**96**	**1,160**	**2**	**53**	**13**	**184**	**2**	**61**	**108**	**1,895**	**326**	**7,855**

Tab. 22. Arbetslön för fasta arbetare

A. *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		Antal fasta arbetare							
		öfver 2,500	2,500– 2,400	2,400– 2,300	2,300– 2,200	2,200– 2,100	2,100– 2,000	2,000– 1,900	1,900– 1,800
									k r o
Stockholms stad	Grupp A.	5	3	5	13	8	18	22	30
	» B.	18	12	16	13	9	12	16	14
	» C.	—	—	—	—	1	—	1	2
	» D.	1	1	1	2	5	1	2	7
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	1	—	2
	» D.	—	—	—	—	—	2	1	2
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	1	—	1	—	2
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	1
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	1	—	—	—	—	—	1
	» B.	1	—	—	1	1	3	1	—
	» D.	1	—	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	1	1	—
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	1	—	2	2	2	2	1
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	2	—	1	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	2
	» B.	1	1	1	3	6	4	3	8
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	1	1	2	1	1
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	3
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	1	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	1
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	2	1	1
	» B.	—	—	1	1	1	2	1	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	1	—	1	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	3	—
	Summa	**27**	**19**	**24**	**38**	**36**	**53**	**56**	**79**

(extra förmåner ej inberäknade).

1. *Manliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en arbetslön af																Summa arbetare.
1,800—1,700	1,700—1,600	1,600—1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	500—400	400—300	under 300	
n o r.																
35	48	44	58	59	48	37	23	27	17	19	7	16	19	19	2	**582**
9	7	9	8	4	5	8	4	2	4	7	3	3	2	2	—	**187**
—	1	1	6	17	19	15	5	1	4	1	5	1	3	3	—	**86**
3	4	1	6	7	3	6	5	1	2	2	3	4	4	6	—	**77**
—	—	—	4	1	6	4	3	7	1	—	3	3	4	2	—	**38**
—	1	—	1	3	2	3	—	—	1	—	—	2	2	3	—	**19**
1	1	1	2	2	2	—	—	1	1	1	—	1	2	2	—	**17**
—	—	—	—	1	—	2	1	1	1	—	1	—	1	1	1	**10**
3	—	1	—	—	1	1	3	1	1	1	3	2	3	2	—	**25**
—	3	5	4	14	7	6	10	4	4	4	6	2	13	13	5	**105**
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	**7**
2	2	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	**16**
—	—	2	—	1	1	2	—	—	1	2	—	—	1	4	6	**21**
1	—	1	2	4	4	7	2	—	2	—	—	2	6	6	3	**40**
1	—	1	1	2	13	12	3	1	1	5	—	2	4	9	4	**59**
1	—	—	1	—	4	1	—	—	1	1	1	3	—	1	2	**16**
—	—	—	—	—	2	1	1	3	2	1	—	2	1	—	—	**13**
—	—	—	2	3	5	7	3	2	3	1	6	—	2	5	11	**50**
—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	2	—	2	—	2	**12**
1	1	1	4	9	2	1	4	2	—	1	7	2	2	4	1	**44**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**
1	2	2	2	2	4	5	1	2	—	2	—	—	—	—	—	**24**
—	3	2	3	9	5	4	2	1	2	3	2	3	4	2	6	**53**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**2**
2	5	2	4	—	3	5	1	1	—	—	4	5	2	2	4	**50**
—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—	1	—	**6**
1	1	—	4	7	8	5	3	3	3	1	4	2	4	3	7	**59**
—	—	—	—	—	5	4	—	—	1	2	1	—	—	—	3	**16**
1	5	1	2	3	3	—	2	4	3	3	4	6	7	6	9	**61**
4	5	7	3	7	6	5	2	3	3	—	2	—	2	2	2	**80**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	2	—	2	7	1	1	3	—	—	—	—	6	4	5	**37**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	**5**
1	1	—	—	—	6	3	1	—	2	3	1	1	1	2	—	**25**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	**2**
1	—	—	1	2	7	3	1	3	4	4	3	2	3	7	7	**49**
—	2	—	2	3	6	12	5	1	2	1	4	2	2	7	8	**58**
2	1	1	1	2	5	3	2	5	1	—	2	—	2	2	3	**36**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	2	—	—	—	—	**12**
—	1	4	1	6	3	4	3	3	2	2	2	4	3	4	7	**51**
—	2	2	4	2	6	1	2	5	1	2	3	1	—	5	2	**41**
70	**97**	**92**	**131**	**175**	**199**	**176**	**93**	**88**	**74**	**72**	**83**	**72**	**109**	**134**	**103**	**2,100**

Tab. 22. (Forts.) Arbetslön för fasta arbetare

A. (Forts.) *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		Antal fasta arbetare							
		öfver 2,500	2,500–2,400	2,400–2,300	2,300–2,200	2,200–2,100	2,100–2,000	2,000–1,900	1,900–1,800
								k r o	
Stockholms stad	Grupp A.	—	—	—	—	—	—	—	1
	» B.	—	—	—	—	—	—	1	—
	» C.	1	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	» B.	—	—	—	1	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	1	—	—	1	—	—	1	1

(extra förmåner ej inberäknade).

2. *Kvinnliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en arbetslön af																Summa arbetare.
1,800—1,700	1,700—1,600	1,600—1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	500—400	400—300	under 300	
n o r.																
—	1	3	2	4	5	14	12	12	15	35	48	24	26	16	—	**218**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	—	—	1	—	1	5	7	15	34	14	9	8	1	**96**
—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	—	2	1	2	—	**11**
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	—	1	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**5**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	**5**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5	11	19	10	—	**50**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**1**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	1	2	1	3	**11**
—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	3	1	2	2	—	**16**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	4	4	2	**17**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	**2**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	**4**
—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	3	1	1	—	1	—	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	**2**
—	**1**	**4**	**5**	**5**	**11**	**19**	**17**	**24**	**29**	**69**	**100**	**64**	**73**	**53**	**14**	**492**

Tab. 22. (Forts.) Arbetslön för fasta arbetare

B. *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare							
	öfver 2,500	2,500 – 2,400	2,400– 2,300	2,300– 2,200	2,200 – 2,100	2,100– 2,000	2,000– 1,900	1,900– 1,800
							k	r o
Förmän	3	1	1	5	2	6	1	9
Handsättare	8	5	12	14	14	21	25	28
Maskinsättare	9	9	8	6	8	6	12	8
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	3	2	—	8	3	11	10	15
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	1
Stereotypörer	1	1	1	2	1	2	1	2
Stilgjutare	—	—	—	—	—	1	—	1
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	1	—	—	2	2	—	2	6
Litografer	2	—	—	1	1	5	2	3
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	1	1	—	4	—	2	1
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindare	—	—	1	—	1	—	1	3
Förgyllare	—	—	—	—	—	—	—	1
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	1	—	1
Summa	**27**	**19**	**24**	**38**	**36**	**53**	**56**	**79**

(extra förmåner ej inberäknade).

1. *Manliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en arbetslön af																Summa arbetare.
1,800—1,700	1,700—1,600	1,600—1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	500—400	400—300	under 300	
n o r.																
8	5	9	8	10	5	4	2	—	—	1	—	—	—	—	—	**80**
28	50	45	57	60	107	86	36	36	26	19	9	6	3	2	3	**700**
4	4	—	2	4	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	**84**
—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	7	29	23	40	52	52	**210**
—	—	—	—	—	3	—	1	2	—	1	—	1	—	3	2	**13**
12	21	18	27	32	18	15	11	5	2	2	2	1	—	—	—	**218**
—	—	—	1	1	2	—	1	2	6	6	8	7	8	9	3	**54**
—	—	—	—	—	2	1	1	9	5	3	3	5	10	4	3	**46**
—	—	—	—	1	2	4	1	9	5	12	4	12	10	19	6	**85**
1	—	4	4	1	7	7	1	1	3	2	2	1	—	1	1	**37**
4	4	—	6	4	3	2	2	—	3	1	3	2	1	1	—	**47**
1	1	2	2	3	2	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	**16**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	1	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	**6**
4	3	1	7	4	4	5	2	1	3	3	2	5	5	5	2	**69**
1	2	2	1	2	2	2	2	—	—	—	—	1	1	2	—	**32**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	6	**9**
1	4	8	5	14	11	18	11	3	5	2	2	1	9	10	4	**117**
—	—	—	—	1	—	1	—	3	1	4	5	1	11	10	7	**44**
2	1	1	7	33	24	22	5	5	1	2	3	—	—	—	—	**112**
1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	3	5	6	1	**20**
—	—	—	1	1	2	1	2	2	3	2	3	1	—	—	—	**18**
2	1	1	—	4	4	6	13	8	1	4	5	—	1	5	12	**69**
70	**97**	**92**	**131**	**175**	**199**	**176**	**93**	**88**	**74**	**72**	**83**	**72**	**109**	**134**	**103**	**2,100**

Tab. 22. (Forts.) **Arbetslön för fasta arbetare**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare							
	öfver 2,500	2,500–2,400	2,400–2,300	2,300–2,200	2,200–2,100	2,100 2,000	2,000–1,900	1,900–1,800
							k	r o
Förmän	1	—	—	—	—	—	—	—
Handsättare	—	—	—	—	—	—	1	1
Maskinsättare	—	—	—	1	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Litografer	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	—	—	1	—	—	1	1

(extra förmåner ej inberäknade).

2. *Kvinnliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en arbetslön af																Summa ar- betare.
1,800 1,700	1,700— 1,600	1,600— 1,500	1,500— 1,400	1,400— 1,300	1,300— 1,200	1,200— 1,100	1,100— 1,000	1,000— 900	900— 800	800— 700	700— 600	600— 500	500— 400	400— 300	under 300	
n o r.																
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	1	3	5	5	10	18	8	9	5	8	4	2	—	—	—	**80**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	4	3	7	2	**22**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	3	1	1	**12**
—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	20	16	8	16	8	2	**78**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1	3	**8**
—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	—	1	—	2	—	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	1	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
—	—	—	—	—	1	—	4	7	14	35	68	45	45	33	4	**256**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	**4**
—	**1**	**4**	**5**	**5**	**11**	**19**	**17**	**24**	**29**	**69**	**100**	**64**	**73**	**53**	**14**	**492**

Tab. 23. Årsinkomst för fasta arbetare

A. *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		Antal fasta arbetare							
		öfver 2,500	2,500—2,400	2,400—2,300	2,300—2,200	2,200—2,100	2,100—2,000	2,000—1,900	1,900—1,800
								k r	o
Stockholms stad	Grupp A.	5	3	6	14	8	18	22	32
	» B.	30	10	20	14	7	11	13	11
	» C.	—	—	—	—	1	—	1	2
	» D.	1	1	1	2	5	1	2	7
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	—	—	—	1
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	1	—	2
	» D.	—	—	—	—	—	2	1	4
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	1	—	1	—	3
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	1
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	1
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	1	—	—	—	—	—	2
	» B.	1	—	—	1	1	3	1	—
	» D.	1	—	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	1	1	—
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	1	—	2	2	2	3	1
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	2	1	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	2
	» B.	2	—	3	5	3	4	6	7
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	1	1	2	1	1
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	3
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	1	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	1
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	1	—	1	1	1
	» B.	—	—	1	1	1	2	1	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	1	—	1	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	3	—
	Summa	**40**	**16**	**31**	**43**	**31**	**52**	**56**	**83**

(inberäknadt extra förmåner).

1. *Manliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en årsinkomst af																Summa ar- betare.
1,800– 1,700	1,700– 1,600	1,600– 1,500	1,500– 1,400	1,400– 1,300	1,300– 1,200	1,200– 1,100	1,100– 1,000	1,000– 900	900– 800	800– 700	700– 600	600– 500	500– 400	400– 300	under 300	
n o r.																
36	47	46	57	59	44	38	21	27	17	19	7	16	19	19	2	**582**
11	6	8	5	3	5	8	2	2	5	6	4	3	1	2	—	**187**
—	1	1	6	17	19	15	5	1	4	1	5	1	3	3	—	**86**
3	4	1	6	7	3	6	5	1	2	2	3	4	4	6	—	**77**
—	—	—	4	1	6	5	2	7	1	—	3	3	4	2	—	**38**
—	1	—	1	3	2	3	—	—	1	—	—	2	2	3	—	**19**
—	1	2	1	2	2	—	—	2	—	1	—	1	2	2	—	**17**
—	—	1	—	—	—	2	1	1	1	—	1	—	1	1	1	**10**
3	—	1	—	—	1	1	3	1	1	1	3	2	3	2	—	**25**
1	2	3	4	14	7	7	9	6	5	5	2	2	13	13	5	**105**
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	**7**
1	3	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	**16**
—	—	2	—	1	1	2	—	—	1	2	—	—	1	4	6	**21**
1	—	1	2	4	4	7	2	1	1	—	—	2	6	6	3	**40**
—	—	1	1	3	12	12	3	1	1	5	—	2	4	9	4	**59**
1	—	—	1	1	3	1	—	—	1	1	1	3	—	1	2	**16**
—	—	—	—	—	2	1	1	3	2	1	—	2	1	—	—	**13**
—	—	—	3	3	5	7	2	2	3	1	6	1	1	5	11	**50**
—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	2	—	2	—	2	**12**
—	1	1	6	8	1	2	3	2	—	1	7	2	2	4	1	**44**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**
1	2	2	2	2	4	5	1	2	—	2	—	—	—	—	—	**24**
—	3	2	3	9	5	4	2	1	2	3	2	3	4	2	6	**53**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**2**
1	5	2	4	1	2	5	1	1	—	—	4	5	2	2	4	**50**
—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—	1	—	**6**
1	1	—	4	7	8	5	3	3	3	1	4	2	4	3	7	**59**
—	—	—	—	—	5	4	—	—	1	2	1	—	—	—	3	**16**
1	5	1	2	3	3	—	2	4	3	3	4	6	7	6	9	**61**
4	4	7	4	7	5	4	2	3	2	—	2	—	2	2	2	**80**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	2	—	2	7	1	1	3	—	—	—	—	6	4	5	**37**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	**5**
1	1	—	—	—	6	3	1	—	2	3	1	1	1	2	—	**25**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	**2**
1	—	—	1	2	7	3	1	4	3	4	3	2	3	7	7	**49**
—	2	—	3	3	5	12	5	1	2	1	4	2	2	7	8	**58**
2	2	—	1	2	5	3	3	4	1	—	2	—	2	2	3	**36**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	2	—	—	—	—	**12**
—	1	4	1	6	3	4	3	3	2	2	2	4	3	4	7	**51**
—	2	2	4	2	6	1	2	5	1	2	3	1	—	5	2	**41**
69	**95**	**93**	**130**	**174**	**189**	**179**	**86**	**92**	**72**	**72**	**80**	**73**	**107**	**134**	**103**	**2,100**

Tab. 23. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare

A. (Forts.) *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
			Antal fasta arbetare							
			öfver 2,500	2,500—2,400	2,400—2,300	2,300—2,200	2,200—2,100	2,100—2,000	2,000—1,900	1,900—1,800
										k r o
Stockholms stad	Grupp	A.	—	—	—	—	—	—	—	1
	»	B.	—	—	—	—	1	—	—	—
	»	C.	1	—	—	—	—	—	—	—
	»	D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	»	B.	—	—	—	1	—	—	—	—
	»	D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	C.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	D.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	»	A.	—	—	—	—	—	—	—	—
	»	B.	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa		1	—	—	1	1	—	—	1

(inberäknadt extra förmåner).

2. *Kvinnliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en årsinkomst af																Summa arbetare.
1,800—1,700	1,700—1,600	1,600—1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	500—400	400—300	under 300	
n o r.																
—	1	3	2	4	5	14	12	12	15	35	48	24	26	16	—	218
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	1	—	1	5	7	15	34	14	9	8	1	96
—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	—	2	1	2	—	11
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	1	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—		3	5	11	19	10	—	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	1	2	1	3	11
—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	3	1	2	2	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	4	4	2	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	4
—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	3	1	1	—	1	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2
—	1	5	4	5	11	19	17	24	29	69	101	63	73	53	14	492

Tab. 23. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare

B. *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare							
	öfver 2,500	2,500–2,400	2,400–2,300	2,300–2,200	2,200–2,100	2,100–2,000	2,000–1,900	1,900–1,800
								kr o
Förmän	4	2	1	6	2	5	1	9
Handsättare	12	5	17	19	10	18	26	28
Maskinsättare	15	6	8	6	6	8	10	8
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	4	1	2	7	4	12	10	14
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	1
Stereotypörer	2	1	1	2	—	3	—	4
Stilgjutare	—	—	—	—	—	1	—	1
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	1	—	—	2	2	—	2	6
Litografer	2	—	—	1	1	5	2	3
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	1	1	—	4	—	2	3
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindare	—	—	1	—	1	—	1	3
Förgyllare	—	—	—	—	—	—	—	1
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse arbetare	—	—	—	—	1	—	2	2
Summa	**40**	**16**	**31**	**43**	**31**	**52**	**56**	**83**

(inberäknadt extra förmåner).

1. *Manliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en årsinkomst af																Summa arbetare.
1,800—1,700	1,700—1,600	1,600—1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	500—400	400—300	under 300	
n o r.																
6	7	9	8	8	5	4	2	—	—	1	—	—	—	—	—	**80**
28	49	48	53	64	99	89	31	37	25	19	9	6	3	2	3	**700**
5	2	—	5	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	**84**
—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	7	30	24	38	52	52	**210**
—	—	—	—	—	3	—	1	2	—	1	—	1	—	3	2	**13**
12	21	18	27	32	16	15	11	6	1	2	2	1	—	—	—	**218**
—	—	—	1	1	2	—	1	2	6	6	8	7	8	9	3	**54**
—	—	—	—	1	1	1	1	9	5	3	3	5	10	4	3	**46**
—	—	—	1	—	2	4	1	9	5	12	4	12	10	19	6	**85**
1	2	4	3	1	6	7	2	—	4	1	2	1	—	1	1	**37**
4	2	—	7	3	4	1	2	1	2	1	3	2	1	1	—	**47**
1	1	2	2	3	2	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	**16**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	1	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	**6**
4	3	1	7	5	3	5	2	1	3	3	2	5	5	5	2	**69**
1	2	2	1	2	2	2	2	—	—	—	—	1	1	2	—	**32**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	6	**9**
2	3	7	4	14	11	18	11	4	5	1	2	1	9	10	4	**117**
—	—	—	—	1	—	1	—	3	2	7	1	1	11	10	7	**44**
2	1	1	7	32	24	22	6	5	1	2	3	—	—	—	—	**112**
1	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	3	5	6	1	**20**
—	—	—	1	1	2	2	1	2	3	2	3	1	—	—	—	**18**
1	1	—	—	5	6	6	10	8	—	4	5	—	1	5	12	**69**
69	**95**	**93**	**130**	**174**	**189**	**179**	**86**	**92**	**72**	**72**	**80**	**73**	**107**	**134**	**103**	**2,100**

Tab. 23. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare							
	öfver 2,500	2,500 – 2,400	2,400 – 2,300	2,300 – 2,200	2,200 – 2,100	2,100 – 2,000	2,000 – 1,900	1,900 – 1,800
								k r o
Förmän	1	—	—	—	—	—	—	—
Handsättare	—	—	—	—	1	—	—	1
Maskinsättare	—	—	—	1	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Litografer	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	—	—	1	1	—	—	1

(inberäknadt extra förmåner).

2. *Kvinnliga arbetare.*

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
med en årsinkomst af																Summa arbetare.
1,800–1,700	1,700–1,600	1,600–1,500	1,500–1,400	1,400–1,300	1,300–1,200	1,200–1,100	1,100–1,000	1,000–900	900–800	800–700	700–600	600–500	500–400	400–300	under 300	
n o r.																
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
—	1	4	4	5	10	18	8	9	5	8	4	2	—	—	—	**80**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	4	3	7	2	**22**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**1**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	3	1	1	**12**
—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	20	16	8	16	8	2	**78**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	—	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1	3	**8**
—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	—	1	—	2	—	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	1	—	—	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
—	—	—	—	—	1	—	4	7	14	35	68	45	45	33	4	**256**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	**4**
—	1	5	4	5	11	19	17	24	29	69	101	63	73	53	14	**492**

Tab. 24. Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare,

A. *Manliga*

1. Åldersklasser, grupper af anstalter.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Antal fasta							
	öfver 2,500 kr.		2,500—2,400 kr.		2,400—2,300 kr.		2,300—2,200 kr.	
	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
A. *(Bok- och accidenstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	5	—	1	—	5	2	10
40—55 »	—	1	—	3	—	1	—	2
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	2
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	**6**	—	**4**	—	**6**	**2**	**14**
B. *(Tidningstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	1	—
25—40 »	5	17	1	8	6	7	—	13
40—55 »	—	7	—	2	1	7	1	9
55—70 »	—	3	—	—	—	3	—	—
Summa	**5**	**27**	**1**	**10**	**7**	**17**	**2**	**22**
C. *(Bokbinderier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—
D. *(Litografiska anstalter).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	1	—	—	—	—	1	2
40—55 »	—	1	—	1	—	1	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	**2**	—	**1**	—	**1**	**1**	**2**

fördelade efter ålder och civilstånd samt grupper af anstalter.

arbetare.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.

arbetare med en årsinkomst af

2,200— 2,100 kr.		2,100— 2,000 kr.		2,000— 1,900 kr.		1,900— 1,800 kr.		1,800— 1,700 kr.		1,700— 1,600 kr.		1,600— 1,500 kr.		1,500— 1,400 kr.		1,400— 1,300 kr.	
o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	2	—	1	1	6	2	11	3
—	5	1	11	1	13	3	16	6	18	11	24	15	23	20	29	22	45
—	5	1	8	—	9	—	11	1	9	—	20	3	8	5	14	2	13
—	—	—	1	—	1	1	3	—	7	—	3	1	5	1	5	—	8
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	**10**	**2**	**21**	**1**	**23**	**7**	**30**	**9**	**34**	**13**	**47**	**20**	**37**	**32**	**50**	**35**	**69**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	3	—	1	—	2	1	—	—	1	—	1	1	1	3	4	1
2	10	1	16	9	6	1	19	2	11	3	13	5	7	2	12	3	11
—	2	—	4	3	7	2	4	2	5	—	6	2	7	1	9	2	3
—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	3	—	1	—	1	1	2
2	**12**	**4**	**20**	**13**	**14**	**5**	**26**	**4**	**17**	**4**	**22**	**8**	**16**	**4**	**25**	**10**	**17**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	1	1	2	10	1
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
—	**1**	**—**	**—**	**—**	**1**	**1**	**1**	**—**	**—**	**—**	**1**	**—**	**1**	**3**	**4**	**13**	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	1	—	1	—	3	1
1	2	—	2	1	1	3	4	2	2	2	3	2	3	3	1	4	8
—	2	—	3	—	1	1	2	—	1	—	1	—	4	1	6	2	5
—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	**5**	**—**	**5**	**1**	**3**	**5**	**8**	**2**	**3**	**4**	**4**	**3**	**8**	**5**	**7**	**9**	**17**

Tab 24. (Forts.) **Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare,**

A. *Manliga*

1.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.
Åldersklasser, grupper af anstalter.	Antal fasta							
	1,300–1,200 kr.		1,200–1,100 kr.		1,100–1,000 kr.		1,000–900 kr.	
	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
A. *(Bok- och accidenstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	11	1	17	2	9	2	27	—
25—40 »	21	38	11	23	10	12	10	11
40—55 »	1	14	1	15	1	7	2	5
55—70 »	—	5	1	4	—	3	—	5
öfver 70 »	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	**33**	**58**	**30**	**45**	**20**	**24**	**39**	**21**
B. *(Tidningstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	10	1	13	1	9	—	10	1
25—40 »	8	22	17	16	3	4	1	—
40—55 »	1	13	2	9	1	3	1	2
55—70 »	—	2	1	1	—	1	2	2
Summa	**19**	**38**	**33**	**27**	**13**	**8**	**14**	**5**
C. *(Bokbinderier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	3	—	4	—	2	—	1	—
25—40 »	8	1	5	2	2	—	—	—
40—55 »	1	6	1	2	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	1	—	1	—	—
Summa	**12**	**7**	**10**	**5**	**4**	**1**	**1**	—
D. *(Litografiska anstalter).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	1	1	3	1	6	—	3	—
25—40 »	6	11	6	12	3	6	—	2
40—55 »	—	2	1	4	—	1	—	3
55—70 »	—	1	1	1	—	—	—	4
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**7**	**15**	**11**	**18**	**9**	**7**	**3**	**9**

fördelade efter ålder och civilstånd samt grupper af anstalter.

arbetare. (Forts.)

36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.
arbetare med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
900 – 800 kr.		800 – 700 kr.		700 – 600 kr.		600 – 500 kr.		500 – 400 kr.		400 – 300 kr.		under 300 kr.			
o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
1	—	—	—	2	—	6	—	17	—	44	—	42	—	**112**	—
17	—	29	—	28	—	37	—	36	—	16	—	7	—	**259**	**11**
9	5	1	2	3	1	1	—	—	—	—	—	1	—	**148**	**297**
—	4	1	1	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	**21**	**152**
—	2	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	**4**	**59**
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
27	**11**	**31**	**6**	**34**	**3**	**45**	—	**54**	**3**	**60**	—	**50**	—	**544**	**522**
—	—	2	—	1	—	7	—	9	—	30	—	34	—	**83**	—
15	—	15	1	25	—	12	—	12	—	13	—	—	—	**148**	**10**
2	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**71**	**196**
1	1	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**22**	**103**
—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**25**
18	**4**	**18**	**4**	**27**	**3**	**20**	—	**21**	—	**43**	—	**34**	—	**329**	**334**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	**4**	—
4	—	1	—	3	—	1	—	2	—	—	—	—	—	**22**	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**28**	**10**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**13**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**3**
4	—	**1**	—	**5**	—	**1**	—	**3**	—	**3**	—	—	—	**61**	**26**
—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	13	—	10	—	**28**	—
2	—	4	—	5	—	7	—	21	—	15	—	9	—	**84**	**3**
2	2	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**39**	**64**
—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**40**
—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**17**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
4	**4**	**8**	**4**	**6**	**2**	**7**	—	**26**	—	**28**	—	**19**	—	**159**	**125**

Tab. 24. (Forts.) **Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare,**

B. *Kvinnliga*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Antal fasta							
Åldersklasser, grupper af anstalter.	öfver 2,500 kr.		2,500—2,400 kr.		2,400—2,300 kr.		2,300—2,200 kr.	
	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
A. *(Bok- och accidenstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—
B. *(Tidningstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	—	—	—	—	—	—	—	1
C. *(Bokbinderier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	1	—	—	—	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	—	—	—	—	—	—	—
D. *(Litografiska anstalter).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—

fördelade efter ålder och civilstånd samt grupper af anstalter.

arbetare.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
arbetare med en årsinkomst af																	
2,200 – 2,100 kr.		2,100 – 2,000 kr.		2,000 – 1,900 kr.		1,900 – 1,800 kr.		1,800 – 1,700 kr.		1,700 – 1,600 kr.		1,600 – 1,500 kr.		1,500 – 1,400 kr.		1,400 – 1,300 kr.	
o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	**1**	**2**	**1**	**2**	**1**	**4**	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**	—	**1**	**1**	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tab. 24. (Forts.) **Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare**

B. *Kvinnliga*

1.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.
Åldersklasser, grupper af anstalter.	Antal fasta							
	1,300—1,200 kr.		1,200—1,100 kr.		1,100—1,000 kr.		1,000—900 kr.	
	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
A. *(Bok- och accidenstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	1	—	4	—	4	—
25—40 »	3	—	9	1	6	—	7	1
40—55 »	2	—	4	—	2	1	1	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**5**	—	**14**	**1**	**12**	**1**	**12**	**1**
B. *(Tidningstryckerier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	3	—	1	—	1	—	2	—
40—55 »	1	1	2	—	1	—	1	—
Summa	**4**	**1**	**3**	—	**2**	—	**3**	—
C. *(Bokbinderier).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	1	—	—	—	—	1	1
25—40 »	—	—	—	—	1	—	3	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	**1**	—	—	**1**	—	**4**	**1**
D. *(Litografiska anstalter).*								
Under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 »	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	1	—	2	—
40—55 »	—	—	1	—	—	—	—	1
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	**1**	—	**1**	—	**2**	**1**

fördelade efter ålder och civilstånd samt grupper af anstalter.

arbetare. (Forts.)

36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.
arbetare med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
900— 800 kr.		800— 700 kr.		700— 600 kr.		600— 500 kr.		500— 400 kr.		400— 300 kr.		under 300 kr.			
o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.	o.	g.
—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	5	—	5	—	**15**	—
6	—	22	—	37	—	24	—	31	—	19	—	5	—	**153**	—
8	1	14	—	15	—	3	—	4	—	—	—	—	—	**75**	**3**
1	—	2	2	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	**19**	**5**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**
15	**1**	**39**	**2**	**55**	—	**29**	—	**39**	—	**24**	—	**10**	—	**263**	**9**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	**3**	—
1	—	1	—	4	—	3	—	3	—	3	—	—	—	**15**	—
3	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**18**	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**3**
4	—	**6**	**1**	**5**	—	**4**	—	**3**	—	**5**	—	—	—	**42**	**5**
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	6	—	1	—	**9**	—
1	—	1	—	21	—	12	—	9	—	2	—	—	—	**47**	**2**
5	—	11	—	8	2	2	—	—	—	—	—	—	—	**30**	**2**
1	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**2**
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**
7	—	**13**	**2**	**32**	**2**	**15**	**1**	**9**	—	**8**	—	**1**	—	**91**	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	3	—	**7**	—
—	—	1	—	2	—	5	—	14	—	11	—	—	—	**33**	—
1	—	2	—	4	—	5	1	4	1	2	—	—	—	**21**	**2**
1	—	3	—	1	—	3	—	—	1	—	—	—	—	**9**	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**1**	—
2	—	**6**	—	**7**	—	**13**	**1**	**20**	**2**	**16**	—	**3**	—	**71**	**4**

Tab. 25. Årsinkomst i genomsnitt för fasta

A. *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.
		Under 18 år.		18—25 år.			
		Ogifta.		Ogifta.		Gifta och änklingar.	
		Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
Stockholms stad	Grupp A.	35	420	108	921	3	1,386
	» B.	6	503	32	1,212	3	1,621
	» C.	4	379	22	919	—	—
	» D.	7	393	29	965	1	1,346
Östra Sverige: Uppsala	» A.	2	352	14	712	—	—
	» B.	3	405	6	675	—	—
Eskilstuna	» B.	3	347	7	883	—	—
Norrköping	» A.	2	260	1	487	—	—
	» B.	1	333	12	650	—	—
	» D.	8	317	30	475	2	1,228
Linköping	» A.	2	293	1	372	—	—
	» B.	1	337	2	406	—	—
	» D.	6	256	5	368	—	—
Öfriga orter	» A.	11	330	9	743	1	1,221
	» B.	14	354	14	694	3	1,264
Småland och öarna: Jönköping	» A.	3	233	4	599	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	4	706	—	—
	» B.	13	236	14	681	—	—
	» D.	—	—	5	371	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	4	300	19	743	5	1,322
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	1	1,085	—	—
Lund	» A.	6	318	13	564	1	1,135
Hälsingborg	» A.	—	—	1	438	—	—
	» B.	9	353	10	679	—	—
	» D.	1	312	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	6	274	18	615	—	—
	» B.	3	217	4	847	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	15	294	27	728	—	—
	» B.	5	318	12	995	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	6	291	12	563	—	—
Örebro	» A.	2	280	1	767	—	—
	» B.	2	365	8	829	—	—
	» D.	—	—	2	402	—	—
Öfriga orter	» A.	12	264	17	745	—	—
	» B.	15	284	13	757	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	3	330	7	658	1	1,056
	» B.	—	—	5	768	—	—
Öfriga orter	» A.	9	268	15	717	—	—
	» B.	8	317	9	923	4	1,133
	Tillhopa	**227**	**328**	**513**	**791**	**24**	**1,299**

arbetare, fördelade efter åldersklasser och civilstånd.

1. *Manliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
25—40 år.				40—55 år.				55—70 år.				Öfver 70 år.		Samtliga åldersklasser.			
Ogifta.		Gifta och änklingar.		Ogifta.		Gifta och änklingar.		Ogifta.		Gifta och änklingar.		Gifta och änklingar.		Ogifta.		Gifta och änklingar.	
Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
94	1,434	182	1,650	17	1,367	95	1,641	4	1,464	41	1,432	3	1,313	**258**	**1,078**	**324**	**1,614**
25	2,054	66	2,185	7	2,026	35	2,083	2	1,236	11	1,908	—	—	**72**	**1,525**	**115**	**2,113**
28	1,263	9	1,492	6	1,202	13	1,352	1	1,374	3	1,226	—	—	**61**	**1,077**	**25**	**1,387**
17	1,568	10	1,885	—	—	9	1,889	1	1,127	3	1,808	—	—	**54**	**1,083**	**23**	**1,853**
4	1,266	8	1,151	2	753	6	1,260	—	—	2	979	—	—	**22**	**784**	**16**	**1,170**
1	1,660	6	1,362	—	—	1	1,213	—	—	2	1,410	—	—	**10**	**692**	**9**	**1,356**
—	—	5	1,473	1	1,523	1	1,612	—	—	—	—	—	—	**11**	**795**	**6**	**1,497**
1	1,002	2	1,075	—	—	4	1,051	—	—	—	—	—	—	**4**	**502**	**6**	**1,059**
1	1,135	5	1,695	2	762	3	1,553	—	—	1	1,736	—	—	**16**	**675**	**9**	**1,652**
10	1,173	28	1,232	2	1,351	19	1,384	—	—	5	1,267	1	822	**50**	**624**	**55**	**1,280**
1	764	3	1,152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**431**	**3**	**1,152**
1	1,896	6	1,724	—	—	6	1,657	—	—	—	—	—	—	**4**	**761**	**12**	**1,691**
3	940	4	1,186	1	1,820	1	1,556	—	—	1	1,320	—	—	**15**	**534**	**6**	**1,270**
4	1,077	12	1,270	—	—	3	1,317	—	—	—	—	—	—	**24**	**610**	**16**	**1,276**
5	1,153	15	1,288	—	—	6	1,221	—	—	2	1,092	—	—	**33**	**620**	**26**	**1,255**
1	674	5	1,308	—	—	1	1,456	—	—	2	964	—	—	**8**	**471**	**8**	**1,241**
2	884	4	1,051	1	409	2	1,173	—	—	—	—	—	—	**7**	**714**	**6**	**1,092**
9	1,154	6	1,181	3	1,137	4	1,063	—	—	1	918	—	—	**39**	**677**	**11**	**1,114**
—	—	3	1,157	—	—	2	1,168	—	—	2	884	—	—	**5**	**371**	**7**	**1,082**
2	1,300	11	1,526	—	—	3	1,658	—	—	—	—	—	—	**25**	**717**	**19**	**1,493**
1	2,173	6	2,157	—	—	1	1,968	—	—	—	—	—	—	**1**	**2,173**	**7**	**2,130**
5	1,196	7	1,301	2	1,066	6	1,620	—	—	3	1,247	—	—	**8**	**1,149**	**16**	**1,410**
7	1,113	13	1,340	1	770	8	1,560	—	—	4	1,224	—	—	**27**	**659**	**26**	**1,382**
—	—	1	1,560	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**438**	**1**	**1,560**
8	1,529	10	1,739	—	—	12	1,664	—	—	1	1,683	—	—	**27**	**822**	**23**	**1,698**
1	1,144	1	1,144	—	—	1	1,548	1	728	1	624	—	—	**3**	**728**	**3**	**1,105**
3	971	22	1,275	—	—	10	1,414	—	—	—	—	—	—	**27**	**579**	**32**	**1,318**
3	1,181	3	1,086	1	1,176	2	1,201	—	—	—	—	—	—	**11**	**796**	**5**	**1,132**
8	1,244	9	1,483	—	—	2	1,167	—	—	—	—	—	—	**50**	**680**	**11**	**1,426**
7	1,541	31	1,787	3	1,712	19	1,664	—	—	3	2,181	—	—	**27**	**1,091**	**53**	**1,765**
—	—	1	1,475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**	**1**	**1,475**
3	1,549	11	1,582	1	1,107	2	1,547	—	—	2	1,121	—	—	**22**	**648**	**15**	**1,516**
1	894	—	—	—	—	1	1,310	—	—	—	—	—	—	**4**	**555**	**1**	**1,310**
2	1,246	7	1,560	2	1,210	4	984	—	—	—	—	—	—	**14**	**877**	**11**	**1,350**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**402**	**—**	**—**
9	1,127	8	1,135	—	—	3	1,173	—	—	—	—	—	—	**38**	**684**	**11**	**1,146**
3	1,172	17	1,236	2	1,243	4	1,268	1	548	3	1,270	—	—	**34**	**607**	**24**	**1,245**
3	1,023	9	1,439	—	—	6	1,355	—	—	7	1,308	—	—	**13**	**666**	**23**	**1,360**
2	1,458	4	2,183	—	—	1	2,019	—	—	—	—	—	—	**7**	**965**	**5**	**2,150**
8	1,089	8	1,298	—	—	8	1,360	—	—	3	1,131	—	—	**32**	**684**	**19**	**1,298**
3	1,571	9	1,523	1	937	4	1,378	2	970	1	850	—	—	**23**	**801**	**18**	**1,367**
286	**1,390**	**567**	**1,593**	**55**	**1,340**	**308**	**1,580**	**12**	**1,170**	**104**	**1,411**	**4**	**1,191**	**1,093**	**883**	**1,007**	**1,561**

Tab. 25. (Forts.) **Årsinkomst i genomsnitt för fasta**

A. (Forts.) *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter.		2. Under 18 år. Ogifta. Antal arbetare.	3. Under 18 år. Ogifta. Årsinkomst i genomsnitt.	4. 18—25 år. Ogifta. Antal arbetare.	5. 18—25 år. Ogifta. Årsinkomst i genomsnitt.	6. 18—25 år. Gifta och änkor. Antal arbetare.	7. 18—25 år. Gifta och änkor. Årsinkomst i genomsnitt.
Stockholms stad	Grupp A.	9	433	125	617	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» C.	9	391	46	590	2	1,097
	» D.	—	—	4	504	—	—
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	1	841	—	—
Norrköping	» A.	—	—	3	446	—	—
	» D.	2	379	24	451	—	—
Linköping	» A.	—	—	2	243	—	—
	» D.	1	304	4	431	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	1	213	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» B.	—	—	2	465	—	—
	» D.	3	203	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	2	383	—	—
Lund	» A.	1	231	6	428	—	—
Hälsingborg	» B.	2	436	6	555	—	—
	» D.	1	312	1	416	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	1	424	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	3	310	7	418	—	—
	» B.	—	—	2	491	—	—
	» C.	—	—	1	598	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	4	678	—	—
	» B.	—	—	3	485	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	1	279	1	423	—	—
Öfriga orter	» A.	1	200	1	750	—	—
	» B.	1	312	1	675	—	—
	Tillhopa	**34**	**359**	**248**	**567**	**2**	**1,097**

arbetare, fördelade efter åldersklasser och civilstånd.

2. *Kvinnliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
25—40 år.				40—55 år.				55—70 år.				Samtliga åldersklasser.			
Ogifta.		Gifta och änkor.		Ogifta.		Gifta och änkor.		Ogifta.		Gifta och änkor.		Ogifta.		Gifta och änkor.	
Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
59	948	2	1,050	17	1,019	4	1,213	1	750	1	1,535	**211**	**735**	**7**	**1,212**
—	—	—	—	1	2,147	1	1,570	—	—	—	—	**1**	**2,147**	**1**	**1,570**
29	755	2	622	5	1,170	2	740	—	—	1	540	**89**	**656**	**7**	**779**
3	642	—	—	3	895	1	967	—	—	—	—	**10**	**663**	**1**	**967**
1	1,030	1	873	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1,030**	**1**	**873**
2	1,312	—	—	1	930	—	—	—	—	—	—	**3**	**1,185**	—	—
3	1,341	1	1,484	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**1,216**	**1**	**1,484**
2	573	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**496**	—	—
14	575	2	531	6	648	1	460	1	461	—	—	**47**	**510**	**3**	**507**
1	418	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**301**	—	—
1	605	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**439**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**213**	—	—
—	—	—	—	1	1,430	—	—	—	—	—	—	**1**	**1,430**	—	—
2	831	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**648**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**203**	—	—
1	677	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**481**	—	—
3	597	—	—	1	977	—	—	—	—	—	—	**11**	**506**	—	—
7	826	—	—	—	—	1	2,202	—	—	—	—	**15**	**666**	**1**	**2,202**
1	620	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**449**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**424**	—	—
—	—	—	—	1	1,201	1	1,201	—	—	—	—	**1**	**1,201**	**1**	**1,201**
6	669	—	—	—	—	1	743	—	—	—	—	**16**	**492**	**1**	**743**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**491**	—	—
1	598	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**598**	—	—
2	942	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**942**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**678**	—	—
4	875	1	723	3	1,080	—	—	—	—	—	—	**10**	**820**	**1**	**723**
2	559	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**455**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**475**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**494**	—	—
144	**828**	**9**	**832**	**89**	**1,017**	**12**	**1,123**	**2**	**606**	**2**	**1,038**	**467**	**670**	**25**	**1,009**

Tab. 25. (Forts.) Årsinkomst i genomsnitt för fasta

B. *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Specialiteter.	Under 18 år.		18—25 år.			
	Ogifta.		Ogifta.		Gifta och änklingar.	
	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
Förmän	—	—	1	1,300	1	1,300
Handsättare	1	208	109	1,057	13	1,316
Maskinsättare	—	—	7	1,464	—	- -
Sättarelärlingar	99	295	111	549	—	—
Öfriga sätteriarbetare	6	345	1	583	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	26	1,109	4	1,313
Snällpresstryckarelärlingar	15	382	36	700	—	—
Digelpresstryckare	9	393	31	683	—	—
Iläggare	36	413	45	759	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	2	277	7	1,053	—	—
Stereotypörer	1	308	12	811	1	1,438
Stilgjutare	—	—	1	498	—	—
Stilgjutarelärlingar	4	324	3	547	—	—
Slipare	1	438	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	1	579	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	11	382	29	1,001	2	1,419
Litografer	—	—	8	811	—	—
Litografelever	1	222	8	286	—	—
Stentryckare	3	300	26	507	2	1,228
Öfriga litografiska arbetare	12	286	19	504	—	—
Bokbindare	—	—	16	1,086	—	—
Förgyllare	—	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	9	375	11	604	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	3	743	—	—
Diverse arbetare	17	241	2	820	1	780
Tillhopa	**227**	**328**	**513**	**791**	**24**	**1,299**

arbetare, fördelade efter åldersklasser och civilstånd.

1. *Manliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
25—40 år.				40—55 år.				55—70 år.				Öfver 70 år.		Samtliga åldersklasser.			
Ogifta.		Gifta och änklingar.		Ogifta.		Gifta och änklingar.		Ogifta.		Gifta och änklingar.		Gifta och änklingar.		Ogifta.		Gifta och änklingar.	
Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
9	1,735	33	1,682	3	1,487	22	1,692	—	—	11	2,011	—	—	**13**	**1,644**	**67**	**1,733**
124	1,370	236	1,561	33	1,284	121	1,605	9	1,202	53	1,419	1	1,150	**276**	**1,226**	**424**	**1,547**
15	2,100	50	2,150	2	2,325	10	2,065	—	—	—	—	—	—	**24**	**1,933**	**60**	**2,136**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**210**	**429**	—	—
2	1,104	1	1,246	—	—	2	1,130	—	—	1	1,016	—	—	**9**	**540**	**4**	**1,130**
39	1,451	94	1,629	4	1,606	46	1,738	1	1,374	4	1,580	—	—	**70**	**1,332**	**148**	**1,653**
1	979	1	875	—	—	1	1,443	—	—	—	—	—	—	**52**	**614**	**2**	**1,159**
4	994	2	1,165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**44**	**652**	**2**	**1,165**
1	973	2	1,215	—	—	1	780	—	—	—	—	—	—	**82**	**610**	**3**	**1,070**
7	1,034	15	1,351	—	—	6	1,234	—	—	—	—	—	—	**16**	**948**	**21**	**1,317**
5	1,380	20	1,763	—	—	5	1,942	—	—	2	1,137	1	2,037	**18**	**941**	**29**	**1,749**
3	1,412	7	1,329	—	—	4	1,720	—	—	1	1,437	—	—	**4**	**1,184**	**12**	**1,468**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	**420**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**438**	—	—
2	1,201	1	1,773	—	—	1	1,649	—	—	1	823	—	—	**3**	**993**	**3**	**1,415**
12	1,643	10	1,873	—	—	4	1,665	1	1,127	—	—	—	—	**53**	**1,020**	**16**	**1,764**
6	1,531	8	1,788	—	—	9	2,073	—	—	1	1,814	—	—	**14**	**1,120**	**18**	**1,932**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	**279**	—	—
11	1,106	37	1,333	4	1,140	26	1,423	—	—	8	1,530	—	—	**44**	**700**	**73**	**1,384**
2	774	2	861	—	—	3	823	1	728	4	821	1	822	**34**	**450**	**10**	**830**
35	1,238	26	1,389	9	1,246	22	1,368	—	—	4	1,118	—	—	**60**	**1,198**	**52**	**1,359**
—	—	3	1,579	—	—	—	—	—	—	3	1,345	—	—	—	—	**6**	**1,462**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**20**	**501**	—	—
2	1,047	7	996	—	—	4	1,094	—	—	2	688	—	—	**5**	**864**	**13**	**979**
6	1,161	12	1,107	—	—	21	1,204	—	—	9	1,144	1	753	**25**	**508**	**44**	**1,146**
286	**1,390**	**567**	**1,593**	**55**	**1,340**	**308**	**1,580**	**12**	**1,170**	**104**	**1,411**	**4**	**1,191**	**1,093**	**883**	**1,007**	**1,561**

Tab. 25. (Forts.) **Årsinkomst i genomsnitt för fasta**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Specialiteter.	Under 18 år.		18—25 år.			
	Ogifta.		Ogifta.		Gifta och änkor.	
	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
Förmän	—	—	—	—	—	—
Handsättare	—	—	17	847	1	1,223
Maskinsättare	—	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	3	283	18	500	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	6	566	1	970
Iläggare	7	351	49	579	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	1	686	2	620	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—
Slipare	1	231	4	366	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	4	660	—	—
Litografer	—	—	2	538	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	3	449	—	—
Bokbindarelärlingar	—	—	1	424	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	20	372	140	545	—	—
Diverse arbetare	2	274	2	490	—	—
Tillhopa	**34**	**359**	**248**	**567**	**2**	**1,097**

arbetare, fördelade efter åldersklasser och civilstånd.

2. *Kvinnliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
25—40 år.				40—55 år.				55—70 år.				Samtliga åldersklasser.			
Ogifta.		Gifta och änkor.		Ogifta.		Gifta och änkor.		Ogifta.		Gifta och änkor.		Ogifta.		Gifta och änkor.	
Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt.
1	1,020	—	—	2	2,030	—	—	—	—	—	—	**3**	**1,693**	—	—
38	1,125	3	1,118	16	1,261	5	1,329	—	—	—	—	**71**	**1,089**	**9**	**1,247**
—	—	—	—	—	—	1	2,202	—	—	—	—	—	—	**1**	**2,202**
1	676	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**22**	**478**	—	—
1	620	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**620**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,535	—	—	**1**	**1,535**
4	788	—	—	1	889	—	—	—	—	—	—	**11**	**676**	**1**	**970**
19	754	1	873	2	599	—	—	—	—	—	—	**77**	**602**	**1**	**873**
2	727	—	—	1	572	—	—	—	—	—	—	**6**	**659**	—	—
—	—	—	—	1	977	—	—	—	—	—	—	**1**	**977**	—	—
2	550	—	—	1	605	—	—	—	—	—	—	**8**	**425**	—	—
2	695	—	—	2	967	—	—	—	—	—	—	**8**	**746**	—	—
2	738	—	—	1	719	1	967	—	—	—	—	**5**	**654**	**1**	**967**
1	661	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**661**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**449**	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**424**	—	—
71	714	5	652	12	712	5	732	2	606	1	540	**245**	**589**	**11**	**678**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**382**	—	—
144	**828**	**9**	**832**	**39**	**1,017**	**12**	**1,123**	**2**	**606**	**2**	**1,038**	**467**	**670**	**25**	**1,009**

Tab. 26. Årsinkomst i genomsnitt för vuxna fasta

1. *Manliga*

1. Arbetsorter.		2. Förmän. Antal.	3. Förmän. Årsinkomst i genomsnitt.	4. Handsättare. Antal.	5. Handsättare. Årsinkomst i genomsnitt.	6. Maskinsättare. Antal.	7. Maskinsättare. Årsinkomst i genomsnitt.
Stockholms stad	Grupp A.	6	1,600	216	1,558	5	1,727
	» B.	5	2,715	75	2,039	39	2,396
	» C.	—	—	9	1,307	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala	» A.	2	1,457	16	1,082	—	—
	» B.	1	1,144	6	1,400	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	7	1,270	—	—
Norrköping	» A.	1	1,582	—	—	—	—
	» B.	1	1,841	13	1,066	—	—
	» D.	—	—	6	1,086	—	—
Linköping	» A.	1	1,471	—	—	—	—
	» B.	1	2,266	8	1,537	3	1,937
	» D.	2	1,702	1	1,169	—	—
Öfriga orter	» A.	2	1,534	16	1,171	—	—
	» B.	2	1,577	30	1,159	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	5	1,118	2	1,578
Öfriga orter	» A.	—	—	10	967	—	—
	» B.	2	1,263	19	1,144	—	—
	» D.	1	1,195	1	1,144	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	2	1,594	18	1,304	1	1,646
	» B.	1	2,860	2	1,908	4	2,052
	» D.	—	—	4	1,191	—	—
Lund	» A.	1	1,385	19	1,206	—	—
Hälsingborg	» A.	—	—	1	1,560	—	—
	» B.	6	2,145	16	1,426	3	1,881
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	2	1,745	36	1,129	—	—
	» B.	4	1,108	6	1,121	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	3	1,620	12	1,192	2	1,681
	» B.	6	1,971	37	1,661	14	1,986
	» C.	—	—	1	1,475	—	—
	» D.	1	1,511	1	1,205	—	—
Örebro	» A.	1	1,310	2	831	—	—
	» B.	1	1,711	14	1,198	2	1,829
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	2	1,617	21	863	3	946
	» B.	5	1,496	23	1,064	2	1,236
Norra Sverige: Gäfle	» A.	6	1,877	13	1,162	—	—
	» B.	—	—	5	1,879	1	2,118
Öfriga orter	» A.	9	1,583	12	1,113	—	—
	» B.	3	1,366	18	1,199	3	1,921
	Tillhopa	**80**	**1,719**	**699**	**1,422**	**84**	**2,078**

arbetare, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter.

arbetare.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Sättare-lärlingar.		Snäll- o. rotationspress-tryckare.		Iläggare.		Fotokemigrafiska arbetare.		Stentryckare.		Bokbindare.		Diverse arbetare.	
Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.
11	567	117	1,676	25	889	10	1,430	4	1,537	47	1,377	23	1,199
4	720	11	1,744	2	1,097	2	1,248	—	—	—	—	5	1,644
—	—	5	1,386	—	—	—	—	3	1,327	52	1,238	—	—
—	—	3	1,533	—	—	42	1,388	8	1,844	—	—	5	1,037
6	531	5	1,237	1	437	—	—	—	—	—	—	2	1,003
2	540	4	1,367	3	606	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	3	1,545	1	553	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	1,195	—	—	2	791
6	501	1	1,894	2	528	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	1,636	1	497	—	—	60	950	1	984	—	—
1	372	1	1,328	—	—	—	—	—	—	—	—	1	764
2	406	1	1,812	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	1,176	—	—	—	—	4	1,249	—	—	—	—
4	456	6	1,227	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	478	4	1,317	1	790	—	—	—	—	—	—	—	—
2	500	1	1,300	—	—	—	—	—	—	1	728	—	—
1	546	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	698	3	1,031	3	526	—	—	—	—	—	—	2	647
1	624	—	—	—	—	—	—	3	1,147	—	—	—	—
8	626	6	1,503	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	1,311	—	—	—	—	10	1,310	3	1,107	1	1,334
4	386	5	1,274	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1,097
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	559	5	1,618	1	1,259	—	—	—	—	—	—	2	1,433
—	—	—	—	—	—	—	—	3	1,279	—	—	—	—
8	480	3	1,470	1	375	—	—	1	2,174	—	—	—	—
1	624	1	1,201	1	780	—	—	—	—	—	—	—	—
7	556	6	1,359	2	593	—	—	1	596	1	1,078	—	—
4	844	3	1,624	1	997	—	—	—	—	—	—	2	1,142
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	1,250	—	—	2	1,091	9	1,400	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	379	1	1,156	1	713	—	—	—	—	—	—	1	635
—	—	—	—	—	—	2	402	—	—	—	—	—	—
4	476	4	915	1	294	—	—	—	—	—	—	—	—
5	530	6	1,234	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	117	2	1,337	1	914	—	—	3	1,009	3	938	—	—
1	635	1	2,003	1	690	—	—	—	—	—	—	—	—
4	508	1	1,092	—	—	—	—	3	967	4	1,145	2	597
3	657	4	1,400	—	—	—	—	—	—	—	—	1	780
111	**549**	**218**	**1,550**	**49**	**783**	**58**	**1,346**	**114**	**1,148**	**112**	**1,273**	**52**	**1,135**

Tab. 26. (Forts.) Årsinkomst i genomsnitt för vuxna fasta

2. *Kvinnliga*

1. Arbetsorter.		2. Förmän. Antal.	3. Förmän. Årsinkomst i genomsnitt.	4. Handsättare. Antal.	5. Handsättare. Årsinkomst i genomsnitt.	6. Sättarelärlingar. Antal.	7. Sättarelärlingar. Årsinkomst i genomsnitt.
Stockholms stad	Grupp A.	1	1,060	49	1,124	8	542
	» B.	—	—	2	1,859	—	—
	» C.	2	2,010	1	1,223	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	1	1,030	—	—
	» B.	—	—	3	1,185	—	—
Eskilstuna	» B.	—	—	5	1,270	—	—
Norrköping	» A.	—	—	1	691	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	1	213
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	1	1,430	—	—
Öfriga orter	» B.	—	—	2	831	2	465
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	» B.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» B.	—	—	2	1,201	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	2	710	2	572
	» B.	—	—	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	1	1,151	3	520
	» B.	—	—	9	900	2	408
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	1	750	—	—
	» B.	—	—	—	—	1	675
	Tillhopa	**3**	**1,693**	**80**	**1,107**	**19**	**509**

arbetare, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter.

arbetare.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Digelpresstryckare.		Iläggare.		Slipare.		Fotokemigrafiska arbetare.		Öfriga bokbinderiarbetare.	
Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt.
1	918	48	617	3	638	1	1,040	89	669
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	947	2	625	—	—	—	—	78	646
—	—	—	—	—	—	7	704	2	644
—	—	1	873	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	446	—	—	—	—	—	—	1	454
3	723	—	—	—	—	—	—	40	476
1	188	1	418	—	—	—	—	1	297
—	—	—	—	—	—	—	—	5	466
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	481
—	—	5	621	4	313	—	—	—	—
—	—	8	780	—	—	—	—	5	575
—	—	—	—	—	—	—	—	1	416
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	554	—	—	—	—	7	518
—	—	2	491	—	—	—	—	—	—
—	—	2	598	—	—	—	—	—	—
1	951	—	—	—	—	—	—	1	932
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	513
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	**700**	**71**	**631**	**7**	**452**	**8**	**746**	**236**	**611**

Tab. 27. Arbetarne fördelade efter veckoinkomst

A. *Å olika arbetsorter.*

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter.		Antal arbetare									
		öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
		öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.
Stockholms stad	Grupp A.	54	—	66	3	118	8	66	8	61	11
	» B.	89	3	34	4	18	6	9	3	2	2
	» C.	2	—	2	—	2	—	5	—	16	1
	» D.	12	—	9	1	4	3	5	2	2	4
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1
	» B.	—	—	1	—	1	—	1	—	3	—
Eskilstuna	» B.	—	—	1	1	2	—	2	—	1	1
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
	» B.	—	—	3	—	4	—	—	—	—	—
	» D.	3	—	3	—	7	—	5	—	12	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
	» B.	1	—	4	—	4	—	3	—	1	—
	» D.	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	1	—	3	—	2	—
	» B.	—	—	—	—	3	—	1	1	1	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	1	—	5	—	2	—	2	1	5	2
	» B.	6	—	1	—	1	—	—	—	—	—
	» D.	1	—	1	—	4	—	2	—	1	—
Lund	» A.	1	—	1	—	4	—	3	—	9	1
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	» B.	6	—	4	—	9	—	3	1	1	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Öfriga orter	» A.	2	—	1	—	2	—	—	—	11	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	1	1	6	3	3	—	2	—
	» B.	16	—	15	2	18	1	—	1	7	2
	» C.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	» D.	4	—	2	—	1	1	1	—	1	1
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1
	» B.	—	—	1	—	2	—	1	—	3	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	1	—	4	—	3	—	—	—	3	—
	» B.	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	1	—	1	—	2	—	4	—	2	1
	» B.	—	—	3	—	2	—	5	1	1	1
	Summa	**205**	**3**	**170**	**12**	**227**	**22**	**133**	**18**	**154**	**29**

(inberäknadt extra förmåner), enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

1. *Manliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en inkomst af																						Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	Summa.
55	11	33	13	20	10	18	22	7	11	3	20	1	12	—	15	—	26	—	24	—	5	**502**	**199**	**701**
1	3	6	5	2	2	1	4	—	4	3	3	—	4	—	3	—	1	—	2	—	—	**165**	**49**	**214**
17	1	14	6	3	4	—	1	—	4	—	2	2	5	—	4	—	7	—	3	—	1	**63**	**39**	**102**
3	—	3	4	3	2	2	4	—	2	—	2	—	4	1	3	—	5	—	6	—	—	**44**	**42**	**86**
6	—	3	2	4	—	5	3	—	1	—	—	1	3	1	2	—	4	—	2	—	—	**24**	**18**	**42**
1	—	3	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	3	—	2	—	—	**10**	**10**	**20**
1	2	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	1	—	2	—	2	—	1	**7**	**14**	**21**
—	—	3	—	—	—	2	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	2	**10**	**4**	**14**
1	—	1	—	1	2	—	1	1	—	1	—	—	3	—	2	—	3	—	2	—	—	**12**	**13**	**25**
7	1	8	1	5	1	7	1	5	—	3	1	4	4	—	5	—	12	—	17	—	9	**69**	**52**	**121**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	**4**	**3**	**7**
1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	1	**17**	**5**	**22**
2	—	2	—	1	—	—	—	1	—	2	1	—	1	1	—	—	1	—	6	—	8	**12**	**17**	**29**
3	—	6	4	2	—	—	—	1	2	—	1	—	1	2	2	—	7	—	5	—	3	**20**	**25**	**45**
8	1	15	2	2	1	—	1	—	2	—	5	—	—	—	2	—	4	—	9	—	4	**30**	**32**	**62**
—	—	5	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	3	—	—	—	1	—	2	**9**	**8**	**17**
2	—	1	—	1	—	3	1	1	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	**9**	**4**	**13**
5	1	7	—	1	1	2	1	1	2	—	2	3	3	—	1	—	1	—	5	—	12	**24**	**29**	**53**
—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	2	**7**	**5**	**12**
4	1	1	4	—	1	—	2	—	1	—	1	—	7	—	2	—	3	—	4	—	1	**20**	**30**	**50**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**	—	**8**
4	—	7	2	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**24**	**3**	**27**
4	—	4	1	2	1	1	—	3	1	1	2	1	1	—	4	—	3	—	3	—	5	**34**	**22**	**56**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	**1**	**4**	**5**
3	1	6	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	4	—	5	—	3	—	2	—	3	**35**	**21**	**56**
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**5**	**1**	**6**
4	1	9	1	3	2	3	2	1	2	—	1	1	3	—	3	—	4	—	3	1	6	**38**	**28**	**66**
1	—	7	1	—	1	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	**9**	**8**	**17**
4	1	—	—	2	2	1	2	2	2	—	2	1	5	—	4	—	9	—	5	—	11	**22**	**47**	**69**
4	1	6	1	2	1	1	2	1	3	1	1	—	2	—	—	—	2	—	2	—	2	**71**	**23**	**94**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
6	1	1	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	5	—	5	**19**	**21**	**40**
1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	**2**	**5**	**7**
4	1	3	3	—	3	—	—	2	2	—	4	1	—	—	1	—	1	—	2	—	—	**16**	**17**	**33**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	**2**	**2**
4	1	3	4	—	2	6	1	5	—	2	3	—	3	—	2	—	3	—	8	—	7	**23**	**35**	**58**
6	—	7	5	5	—	3	—	1	1	—	1	—	4	1	1	—	2	—	7	—	8	**30**	**29**	**59**
4	1	3	—	1	1	5	1	—	1	—	—	—	2	—	—	2	—	—	3	—	2	**26**	**11**	**37**
—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	**5**	**12**
4	1	3	1	5	1	2	—	1	1	1	2	1	2	1	5	—	3	—	3	—	7	**28**	**27**	**55**
4	3	—	1	1	1	3	2	1	—	—	2	—	3	—	1	—	—	—	5	—	2	**20**	**22**	**42**
174	**33**	**180**	**65**	**68**	**43**	**71**	**54**	**38**	**49**	**25**	**60**	**21**	**82**	**7**	**76**	**3**	**124**	**—**	**145**	**1**	**114**	**1,477**	**929**	**2,406**

Tab. 27. (Forts.) Arbetarne fördelade efter veckoinkomst

A. (Forts.) *Å olika arbetsorter.*

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter.		Antal arbetare									
		öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
		öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.
Stockholms stad	Grupp A.	—	—	1	—	4	—	5	—	5	—
	» B.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
	» C.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
Östra Sverige: Uppsala	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Eskilstuna	» B.	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Norrköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» C.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	» B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	**2**	—	**2**	—	**6**	—	**7**	—	**9**	**1**

(inberäknadt extra förmåner), enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

2. *Kvinnliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en inkomst af																						Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	Summa.
9	2	13	—	8	5	18	5	12	8	23	27	6	38	3	26	1	27	—	17	—	3	**108**	**158**	**266**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	—	**2**
—	1	—	1	2	—	3	3	6	—	15	3	13	29	4	11	—	12	—	15	—	1	**44**	**76**	**120**
—	—	2	—	3	—	2	—	1	—	2	1	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	**15**	**5**	**20**
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	—	**2**
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	**3**
2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**2**	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	1	**2**	**4**	**6**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	3	2	12	5	10	19	—	12	—	1	**30**	**39**	**69**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	**1**	**2**	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	—	2	—	1	**1**	**7**	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**1**	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	**2**	**2**	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**4**	**4**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	**1**	**2**	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	1	1	2	—	—	—	3	**4**	**7**	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3	1	1	2	—	1	—	3	—	2	—	1	**8**	**10**	**18**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	**1**	**2**	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**1**	**1**
—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	**3**
—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	2	—	3	1	2	2	—	4	—	4	—	2	**9**	**14**	**23**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	**2**	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**	**2**
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	—	**2**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	**5**	**5**
—	—	2	—	1	—	2	—	1	—	3	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	**9**	**3**	**12**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	**3**	**2**	**5**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	**2**	**3**	**5**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**2**	**2**
12	**3**	**21**	**3**	**17**	**5**	**32**	**8**	**26**	**10**	**54**	**35**	**30**	**76**	**25**	**53**	**14**	**78**	**1**	**61**	—	**21**	**258**	**354**	**612**

Tab. 27. (Forts.) Arbetarne fördelade efter veckoinkomst

B. *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Antal arbetare									
	öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.
Förmän	16	—	15	—	17	—	12	—	4	—
Handsättare	78	3	69	5	119	9	59	11	66	13
Maskinsättare	50	—	23	4	7	1	3	—	3	1
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	26	—	30	1	43	5	26	2	24	4
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	1	—	2	2	4	—	3	—
Stereotypörer	8	—	9	—	5	—	5	1	3	1
Stilgjutare	1	—	1	—	4	—	2	—	4	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	5	—	7	1	4	5	5	3	1	4
Litografer	12	—	6	—	3	—	2	—	1	1
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	6	—	3	—	13	—	5	—	11	2
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Bokbindare	2	—	4	—	4	—	5	—	26	2
Förgyllare	—	—	1	—	1	—	2	—	1	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Diverse arbetare	1	—	1	—	3	—	1	—	4	—
Summa	**205**	**3**	**170**	**12**	**227**	**22**	**133**	**18**	**154**	**29**

(inberäknadt extra förmåner), enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

1. *Manliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en inkomst af																						Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	Summa.
7	3	6	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	3	83
83	15	100	33	26	23	34	15	20	16	6	19	5	5	3	4	2	1	—	2	1	2	671	176	847
1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	89	8	97
—	—	—	2	—	1	—	3	—	6	1	8	—	35	—	24	—	47	—	54	—	51	1	231	232
3	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	—	3	6	8	14
20	6	10	6	7	5	3	5	1	2	—	2	—	2	—	1	—	--	—	—	—	—	190	41	231
—	2	—	--	—	1	1	2	1	5	—	6	—	9	—	7	—	9	—	9	—	4	3	56	59
1	—	—	2	1	1	1	9	2	4	—	3	—	5	—	5	—	11	—	5	—	2	6	47	53
1	2	1	3	—	1	2	8	—	6	1	12	—	7	—	13	—	14	—	18	—	7	5	92	97
6	—	7	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	—	—	—	1	—	1	30	9	39
2	1	2	1	2	1	—	2	—	1	1	—	—	4	—	—	—	2	—	1	—	—	37	15	52
2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	16	1	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	4	—	1	1	8	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5	1	6
3	1	2	3	—	3	—	3	—	3	—	3	—	2	—	5	—	6	—	5	—	2	27	49	76
1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	2	—	—	28	8	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	6	—	10	10
13	1	16	1	8	2	6	2	5	—	3	1	1	3	—	3	—	10	—	13	—	8	90	46	136
—	—	—	1	1	—	4	—	—	1	4	1	4	1	—	1	1	10	—	12	—	8	15	35	50
26	1	23	10	4	4	4	2	1	1	1	1	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—	102	24	126
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	--	--	—	1	—	—	—	—	7	1	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	3	—	5	—	8	—	6	—	2	—	28	28
1	—	4	—	1	—	1	1	2	—	3	—	2	2	1	1	—	—	—	—	—	1	16	5	21
4	—	5	—	13	—	10	1	2	—	2	1	5	1	1	—	—	—	—	7	—	16	52	26	78
174	33	180	65	68	43	71	54	38	49	25	60	21	82	7	76	3	124	—	145	1	114	1,477	929	2,406

Tab. 27. (Forts.) Arbetarne fördelade efter veckoinkomst

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11
	Antal arbetare									
Specialiteter.	öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.
Förmän	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handsättare	—	—	2	—	5	—	7	—	6	—
Maskinsättare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stereotypörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Litografer	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förgyllare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	—	2	—	6	—	7	—	9	1

(inberäknadt extra förmåner), enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

2. Kvinnliga arbetare.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en inkomst af																						Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	Summa.
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	**3**
11	3	19	3	9	4	13	3	4	4	6	5	1	2	—	2	—	1	—	2	—	—	**83**	**29**	**112**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	2	—	5	—	4	—	6	—	3	**1**	**23**	**24**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	3	2	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	1	—	2	**6**	**8**	**14**
—	—	—	—	1	—	2	—	4	2	13	10	2	17	—	10	2	16	—	6	—	4	**24**	**65**	**89**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	1	**3**	**4**	**7**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	3	**3**	**5**	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	**5**	**4**	**9**
—	—	1	—	2	—	1	—	1	—	3	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	**11**	**3**	**14**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**1**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	**3**	**3**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**1**	**1**
1	—	—	—	2	—	12	2	14	3	30	16	23	51	22	33	10	50	—	44	—	6	**114**	**205**	**319**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	**4**	**4**
12	**3**	**21**	**3**	**17**	**5**	**32**	**8**	**26**	**10**	**54**	**35**	**30**	**76**	**25**	**53**	**14**	**78**	**1**	**61**	—	**21**	**258**	**354**	**612**

Tab. 28. Arbetarne fördelade efter arbetslön per vecka

A. *Å olika*

1. Arbetsorter.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Antal arbetare									
	öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.
1. Manliga arbetare.										
Stockholms stad	92	2	116	10	159	11	94	5	121	14
Östra Sverige: Uppsala	—	1	1	—	2	—	—	—	5	—
Eskilstuna	2	—	—	1	3	1	3	—	7	1
Norrköping	8	—	6	—	20	2	11	—	10	—
Linköping	1	—	5	—	7	—	2	—	8	—
Öfriga orter	—	—	—	—	9	1	3	—	3	1
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—
Öfriga orter	1	—	3	—	3	—	—	—	5	1
Skåne och Blekinge: Malmö	21	—	15	—	13	1	7	1	19	3
Lund	1	—	1	—	6	1	1	—	8	1
Hälsingborg	9	—	10	—	11	1	6	2	4	—
Öfriga orter	2	—	4	—	3	2	2	4	10	5
Västra Sverige: Göteborg	43	—	19	4	49	6	12	4	31	3
Örebro	—	—	4	—	5	—	—	—	4	—
Öfriga orter	2	—	3	—	5	2	3	—	9	1
Norra Sverige: Gäfle	8	—	8	—	11	—	1	—	4	2
Öfriga orter	3	—	6	—	15	1	12	1	13	1
Summa	**193**	**3**	**201**	**15**	**323**	**29**	**158**	**17**	**264**	**33**
2. Kvinnliga arbetare.										
Stockholms stad	2	—	5	—	1	—	1	—	6	—
Östra Sverige: Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Norrköping	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Summa	**2**	—	**7**	—	**3**	—	**2**	—	**9**	—

(extra förmåner ej inräknade), enligt arbetarnes uppgifter.

arbetsorter.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en arbetslön af																						Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	Summa.
218	55	126	50	95	50	58	54	38	70	15	65	5	69	5	84	1	105	—	134	—	58	**1,143**	**836**	**1,979**
7	1	11	1	6	3	5	3	—	5	3	6	3	2	—	7	—	4	—	8	—	15	**43**	**56**	**99**
10	4	9	2	5	5	2	2	—	3	—	2	—	5	—	2	—	2	1	5	—	7	**42**	**42**	**84**
22	2	17	5	14	5	22	3	19	5	12	5	34	10	2	11	—	28	—	30	—	51	**197**	**157**	**354**
6	—	9	—	6	2	1	2	1	1	2	—	4	3	—	3	—	4	—	12	—	20	**52**	**47**	**99**
25	—	33	10	8	4	5	5	2	7	3	8	5	9	1	8	—	13	—	27	—	38	**97**	**131**	**228**
11	6	13	2	6	3	2	1	3	1	8	—	2	2	—	5	1	8	—	8	—	4	**52**	**40**	**92**
7	1	20	2	12	5	8	5	10	6	3	5	7	10	4	8	—	12	2	23	1	45	**86**	**123**	**209**
15	4	17	8	2	2	2	3	4	4	1	3	—	12	—	6	—	19	—	13	—	20	**116**	**99**	**215**
7	—	8	2	13	9	4	1	2	1	3	5	1	5	—	—	2	6	—	3	—	6	**57**	**40**	**97**
7	1	15	4	3	—	2	3	—	1	1	—	1	5	—	7	—	9	—	7	—	15	**69**	**55**	**124**
23	7	28	10	18	8	11	4	5	7	1	7	2	19	—	5	1	14	—	19	—	23	**110**	**134**	**244**
55	15	31	14	18	6	18	13	1	8	4	18	4	24	—	26	—	47	—	56	—	97	**285**	**341**	**626**
5	1	6	9	2	1	2	2	3	6	—	2	1	3	—	2	—	3	—	8	—	15	**32**	**52**	**84**
16	2	24	11	27	12	18	8	9	15	7	7	1	17	1	4	1	33	1	28	1	44	**128**	**184**	**312**
14	1	7	—	3	3	6	3	1	4	—	4	—	5	—	4	2	2	1	7	—	7	**66**	**42**	**108**
41	20	29	11	15	8	9	8	9	6	1	12	2	14	2	13	1	18	—	35	1	43	**159**	**191**	**350**
489	**120**	**403**	**141**	**253**	**126**	**175**	**120**	**107**	**150**	**64**	**149**	**72**	**214**	**15**	**195**	**9**	**327**	**5**	**423**	**3**	**508**	**2,734**	**2,570**	**5,304**
15	1	17	2	22	7	17	6	33	5	58	35	91	140	22	74	11	78	2	94	1	53	**304**	**495**	**799**
—	—	2	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	—	**7**
2	—	—	1	—	—	—	—	2	1	1	—	6	8	—	2	—	2	—	4	—	18	**13**	**36**	**49**
—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	5	—	2	3	31	10	66	38	12	63	—	47	**121**	**161**	**282**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	—	8	—	5	**4**	**16**	**20**
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	2	—	1	1	9	**3**	**15**	**18**
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	2	6	8	—	12	**13**	**22**	**35**
—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1	1	—	—	1	5	1	7	—	7	1	16	**8**	**36**	**44**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	4	1	4	5	3	19	—	14	**14**	**40**	**54**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	1	1	—	1	3	—	1	—	2	**6**	**7**	**13**
1	—	—	—	—	—	3	—	—	1	2	1	6	3	1	1	—	4	—	2	—	4	**14**	**16**	**30**
—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	5	—	4	**4**	**10**	**14**
1	—	1	—	1	—	4	—	2	—	4	2	19	8	17	32	7	42	1	43	2	53	**59**	**180**	**239**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1	11	3	1	1	5	3	4	3	2	2	1	6	2	7	—	14	**29**	**40**	**69**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	1	**3**	**4**	**7**
3	—	1	—	1	2	2	—	—	—	1	3	1	3	2	2	—	2	—	5	1	6	**14**	**23**	**37**
22	**1**	**25**	**3**	**30**	**10**	**44**	**9**	**43**	**8**	**83**	**48**	**133**	**171**	**83**	**131**	**98**	**195**	**26**	**267**	**6**	**258**	**616**	**1,101**	**1,717**

Tab. 28. (Forts.) Arbetarne fördelade efter arbetslön

B. *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Antal arbetare									
	öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
	öfver 25 år.	25 år. under	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	25 år. under	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	25 år. under
Förmän	36	—	27	—	47	2	9	—	16	2
Handsättare	47	2	76	8	147	11	74	9	121	13
Maskinsättare	57	1	38	2	16	8	5	1	9	3
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Snäll- och rotationspresstryckare	10	—	25	1	38	2	36	1	43	7
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—
Stereotypörer	6	—	7	—	12	—	—	1	10	—
Stilgjutare	1	—	—	—	5	—	1	—	3	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—
Fotokemigrafiska arbetare	6	—	9	1	6	3	—	4	3	2
Litografer	22	—	5	2	13	—	3	—	1	1
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	7	—	7	—	17	2	11	1	21	4
Öfriga litogafiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindare	1	—	4	—	15	—	12	—	23	—
Förgyllare	—	—	1	—	2	—	2	—	2	1
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—
Diverse arbetare	—	—	2	1	2	—	—	—	6	—
Summa	**193**	**3**	**201**	**15**	**323**	**29**	**158**	**17**	**264**	**33**

per vecka (extra förmåner ej inräknade), enligt arbetarnes uppgifter.

1. *Manliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en arbetslön af																						Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	Summa.
25	3	6	1	6	—	7	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**181**	**8**	**189**
238	63	209	76	133	65	63	45	35	48	22	41	11	24	3	8	4	9	2	2	—	—	**1,185**	**424**	**1,609**
5	4	4	3	1	2	—	1	—	1	—	2	—	—	—	1	—	2	—	—	—	2	**135**	**33**	**168**
—	—	—	—	—	—	—	7	—	14	—	19	1	64	1	51	1	117	—	124	—	139	**3**	**536**	**539**
2	—	—	—	3	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	5	—	15	**10**	**27**	**37**
63	19	44	21	21	13	9	15	5	16	1	7	1	7	—	4	—	1	—	—	—	—	**296**	**114**	**410**
—	3	1	—	—	4	2	6	1	9	—	11	—	24	—	19	—	31	—	31	—	23	**4**	**161**	**165**
3	—	1	—	3	2	4	7	5	21	—	15	2	27	1	11	—	26	—	16	—	21	**19**	**146**	**165**
—	—	—	2	2	1	2	7	4	18	4	15	1	16	1	33	1	40	—	81	—	53	**15**	**266**	**281**
6	1	7	3	10	—	6	1	7	1	—	1	3	1	1	4	—	3	—	10	1	7	**45**	**32**	**77**
6	3	3	—	2	—	2	2	—	6	1	2	2	1	—	3	—	6	—	1	—	3	**51**	**28**	**79**
4	—	4	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**20**	**2**	**22**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	4	—	1	**1**	**8**	**9**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	**1**	**1**	**2**
3	—	3	—	3	1	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	4	—	4	—	—	**16**	**11**	**27**
3	10	5	4	5	5	—	4	1	5	1	6	—	3	—	7	—	7	—	17	—	14	**39**	**92**	**131**
3	5	1	—	2	4	1	1	—	—	2	2	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	**54**	**18**	**72**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	4	—	5	—	15	—	**26**	**26**
30	5	32	10	8	1	14	4	4	1	2	1	1	4	—	9	—	21	—	19	—	37	**154**	**119**	**273**
1	1	—	—	1	—	8	1	6	—	4	—	6	6	—	8	2	12	—	32	—	38	**28**	**98**	**126**
86	3	66	19	24	27	21	10	14	3	4	11	2	10	—	—	—	4	1	1	—	—	**273**	**88**	**361**
2	—	4	1	4	—	1	1	—	—	—	1	2	1	—	—	—	1	—	1	—	1	**20**	**8**	**28**
—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	7	—	14	—	23	—	24	1	35	—	36	**1**	**145**	**146**
1	—	7	—	8	—	3	—	8	—	9	3	6	6	2	6	—	3	—	6	—	7	**47**	**31**	**78**
8	—	6	1	17	1	30	3	11	3	12	4	33	4	5	2	1	4	1	29	2	96	**136**	**148**	**284**
489	**120**	**403**	**141**	**253**	**126**	**175**	**120**	**107**	**150**	**64**	**149**	**72**	**214**	**15**	**195**	**9**	**327**	**5**	**423**	**3**	**508**	**2,734**	**2,570**	**5,304**

Tab. 28. (Forts.) **Arbetarne fördelade efter arbetslön**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Antal arbetare									
	öfver 40 kr.		40—35 kr.		35—30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.	
	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.	öfver 25 år.	under 25 år.
Förmän	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handsättare	1	—	5	—	1	—	1	—	8	—
Maskinsättare	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Sättarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Snällpresstryckarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Digelpresstryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iläggare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stereotypörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stilgjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slipare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Litografer	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Litografelever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga litografiska arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förgyllare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse arbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	**2**	—	**7**	—	**3**	—	**2**	—	**9**	—

per vecka (extra förmåner ej inräknade), enligt arbetarens uppgifter.

2. *Kvinnliga arbetare.*

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
med en arbetslön af																						'Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lämnats.		
26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.		18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.				
gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	gifver 25 år.	under 25 år.	Summa.
1	—	1	—	2	--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5
16	1	24	3	22	8	32	8	21	5	12	10	11	9	4	6	—	4	—	1	—	—	158	55	213
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	7	1	12	1	14	4	16	2	23	—	30	9	103	112
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	4	4
—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	3	2	—	2	2	5	3	5	—	2	—	5	11	22	33
—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	4	5	17	30	4	9	1	22	—	14	—	10	31	90	121
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	4	3	1	3	—	5	—	1	—	6	7	19	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	2	—	1	—	2	3	6	9
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	1	—	2	1	1	6	7	13
2	—	—	—	5	—	—	1	1	—	4	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	15	4	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	2	—	—	3	2	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	10	—	7	1	21	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	4	4
—	—	—	—	—	—	5	—	17	1	54	20	96	112	67	85	82	130	21	203	—	190	342	741	1,083
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	4	4	3	3	4	5	6	15	20	35
22	**1**	**25**	**3**	**30**	**10**	**44**	**9**	**43**	**8**	**83**	**48**	**133**	**171**	**83**	**131**	**98**	**195**	**26**	**267**	**6**	**258**	**616**	**1,101**	**1,717**

Tab. 29. Medelaflöning per år för fasta arbetare, grupperade efter den

A. *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter och grupper af anstalter.		2. Aflöning uteslutande efter tid.		4. Aflöning delvis under 10 procent		6. Aflöning delvis 10—20 procent	
		Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
Stockholms stad	Grupp A.	428	1,300	25	1,212	23	1,831
	» B.	183	1,806	—	—	1	1,999
	» C.	82	1,155	—	—	—	—
	» D.	74	1,279	1	2,149	1	2,080
Östra Sverige: Uppsala	» A.	27	875	—	—	—	—
	» B.	17	970	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	15	1,122	1	305	1	427
Norrköping	» A.	9	792	1	1,002	—	—
	» B.	25	1,027	—	—	—	—
	» D.	69	855	—	—	1	1,054
Linköping	» A.	7	740	—	—	—	—
	» B.	15	1,462	—	—	—	—
	» D.	21	745	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	40	869	—	—	—	—
	» B.	54	874	1	939	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	16	847	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	7	834	—	—	—	—
	» B.	47	741	3	1,126	—	—
	» D.	12	786	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	39	1,001	1	1,097	1	1,338
	» B.	8	2,135	—	—	—	—
	» D.	24	1,323	—	—	—	—
Lund	» A.	53	1,013	—	—	—	—
Hälsingborg	» A.	2	969	—	—	—	—
	» B.	42	1,208	—	—	—	—
	» D.	6	893	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	51	918	—	—	—	—
	» B.	15	872	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	61	815	—	—	—	—
	» B.	48	1,422	—	—	5	1,886
	» C.	1	1,475	—	—	—	—
	» D.	19	969	18	1,033	—	—
Örebro	» A.	5	706	—	—	—	—
	» B.	25	1,085	—	—	—	—
	» D.	2	402	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	41	743	4	986	1	1,220
	» B.	50	893	2	439	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	26	1,039	—	—	—	—
	» B.	7	1,188	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	50	907	1	1,212	—	—
	» B.	31	929	8	1,548	—	—
	Tillhopa	**1,754**	**1,156**	**66**	**1,154**	**34**	**1,755**

utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit (extra förmåner ej inräknade).

1. *Manliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
efter ackord, till ett belopp af								Aflöning uteslutande efter ackord.		Samtliga.	
20—30		30—50		50—80		öfver 80					
af hela aflöningen.											
Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
2	1,926	5	1,724	6	1,795	51	1,621	42	1,482	**582**	**1,370**
3	1,884	—	—	—	—	—	—	—	—	**187**	**1,808**
—	—	—	—	—	—	—	—	4	1,409	**86**	**1,167**
—	—	—	—	1	1,866	—	—	—	—	**77**	**1,309**
—	—	—	—	1	989	6	1,159	4	1,087	**38**	**945**
—	—	—	—	—	—	2	1,295	—	—	**19**	**1,004**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**17**	**1,033**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**10**	**813**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**25**	**1,027**
—	—	—	—	8	1,127	18	1,211	9	1,033	**105**	**954**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	**740**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,222	**16**	**1,447**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**21**	**745**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**40**	**869**
—	—	1	749	—	—	3	1,280	—	—	**59**	**894**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**16**	**847**
—	—	—	—	—	—	—	—	6	952	**13**	**888**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**50**	**764**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**	**786**
—	—	—	—	1	1,604	—	—	2	1,407	**44**	**1,043**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**	**2,135**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**24**	**1,323**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**53**	**1,013**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**969**
1	1,732	—	—	—	—	—	—	7	1,209	**50**	**1,219**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**893**
—	—	—	—	3	1,776	—	—	5	1,108	**59**	**978**
—	—	1	1,276	—	—	—	—	—	—	**16**	**897**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**61**	**815**
3	1,862	—	—	—	—	—	—	24	1,528	**80**	**1,499**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1,475**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**37**	**1,000**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**706**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**25**	**1,085**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**402**
—	—	—	—	—	—	—	—	3	947	**49**	**785**
—	—	—	—	1	1,105	—	—	5	764	**58**	**870**
—	—	—	—	—	—	—	—	10	1,260	**36**	**1,101**
1	820	—	—	—	—	2	2,177	2	1,968	**12**	**1,452**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**51**	**913**
—	—	—	—	1	912	—	—	1	937	**41**	**1,050**
10	**1,764**	**7**	**1,521**	**22**	**1,436**	**82**	**1,490**	**125**	**1,328**	**2,100**	**1,196**

Tab. 29. (Forts.) **Medelaflöning per år för fasta arbetare, grupperade efter den**

A. (Forts.) *Å olika arbetsorter.*

1. Arbetsorter och grupper af anstalter.		2.	3.	4.	5.	6.	7.
		Aflöning uteslutande efter tid.		Aflöning delvis			
				under 10		10—20	
				procent			
		Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
Stockholms stad	Grupp A.	165	743	5	666	4	916
	» B.	2	1,728	—	—	—	—
	» C.	96	665	—	—	—	—
	» D.	11	691	—	—	—	—
Östra Sverige: Uppsala	» A.	1	873	—	—	—	—
	» B.	2	1,144	—	—	—	—
Eskilstuna	» B.	2	1,235	—	—	—	—
Norrköping	» A.	1	454	4	507	—	—
	» D.	6	589	—	—	—	—
Linköping	» A.	3	301	—	—	—	—
	» D.	2	410	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	1	208	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	» A.	1	1,430	—	—	—	—
Öfriga orter	» B.	4	648	—	—	—	—
	» D.	3	203	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	» A.	3	481	—	—	—	—
Lund	» A.	11	506	—	—	—	—
Hälsingborg	» B.	11	846	—	—	—	—
	» D.	3	416	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	1	424	—	—	—	—
	» B.	2	1,201	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	» A.	16	492	—	—	—	—
	» B.	2	483	—	—	—	—
	» C.	2	598	—	—	—	—
	» D.	2	942	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	4	678	—	—	—	—
	» B.	5	935	1	503	—	—
Norra Sverige: Gäfle	» A.	4	455	—	—	—	—
Öfriga orter	» A.	2	475	—	—	—	—
	» B.	1	312	—	—	—	—
	Tillhopa	**369**	**695**	**10**	**586**	**4**	**916**

utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit (extra förmåner ej inräknade).

2. *Kvinnliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
efter ackord, till ett belopp af								Aflöning uteslutande efter ackord.		Samtliga.	
20—30		30—50		50—80		öfver 80					
af hela aflöningen.											
Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
2	724	2	697	9	638	11	825	20	812	**218**	**750**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**1,728**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**96**	**665**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	**691**
—	—	—	—	—	—	1	1,030	—	—	**2**	**952**
—	—	—	—	—	—	1	1,242	—	—	**3**	**1,179**
—	—	—	—	—	—	3	1,278	—	—	**5**	**1,261**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	**496**
—	—	1	307	—	—	10	460	33	517	**50**	**510**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**301**
—	—	—	—	—	—	—	—	4	454	**6**	**439**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**208**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1,430**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**648**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**203**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**481**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	**506**
—	—	—	—	—	—	—	—	5	575	**16**	**762**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	**416**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**424**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**1,201**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	743	**17**	**506**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**483**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**598**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**942**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**678**
—	—	—	—	—	—	—	—	5	748	**11**	**811**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**	**455**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**475**
—	—	—	—	—	—	—	—	1	675	**2**	**494**
2	**724**	**3**	**567**	**9**	**638**	**26**	**761**	**69**	**625**	**492**	**687**

Tab. 29. (Forts.) **Medelaflöning per år för fasta arbetare, grupperade efter den**

B. *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Specialiteter.	Aflöning uteslutande efter tid.		Aflöning delvis			
			under 10 procent		10—20 procent	
	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
Förmän	74	1,700	3	1,402	—	—
Handsättare	508	1,400	8	1,014	5	1,590
Maskinsättare	69	2,066	3	1,921	6	1,995
Sättarelärlingar	199	415	4	550	1	427
Öfriga sätteriarbetare	13	716	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	183	1,489	12	1,675	19	1,838
Snällpresstryckarelärlingar	51	623	3	767	—	—
Digelpresstryckare	46	672	—	—	—	—
Iläggare	78	635	7	516	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	35	1,144	1	1,044	1	1,275
Stereotypörer	43	1,369	2	1,592	—	—
Stilgjutare	13	1,317	—	—	—	—
Stilgjutarelärlingar	7	420	—	—	—	—
Slipare	1	438	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	6	1,204	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	68	1,180	—	—	—	—
Litografer	26	1,529	4	1,685	1	2,080
Litografelever	9	279	—	—	—	—
Stentryckare	85	1,082	8	1,411	—	—
Öfriga litografiska arbetare	36	541	8	464	—	—
Bokbindare	102	1,245	3	1,306	—	—
Förgyllare	6	1,441	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	20	501	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	8	830	—	—	1	1,054
Diverse arbetare	68	865	—	—	—	—
Tillhopa	**1,754**	**1,156**	**66**	**1,154**	**34**	**1,755**

utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit (extra förmåner ej inräknade).

1. *Manliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
efter ackord, till ett belopp af								Aflöning uteslutande efter ackord.		Samtliga.	
20—30		30—50		50—80		öfver 80					
af hela aflöningen.											
Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
—	—	2	1,308	—	—	—	—	1	2,020	**80**	**1,683**
6	1,574	1	1,663	6	1,229	60	1,557	106	1,366	**700**	**1,406**
2	2,112	—	—	1	1,604	2	1,749	1	1,453	**84**	**2,036**
—	—	1	749	—	—	—	—	5	813	**210**	**428**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**13**	**716**
1	2,242	—	—	1	1,989	2	1,622	—	—	**218**	**1,537**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**54**	**631**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**46**	**672**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**85**	**625**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**37**	**1,145**
—	—	—	—	2	2,243	—	—	—	—	**47**	**1,415**
—	—	—	—	1	1,750	2	1,739	—	—	**16**	**1,397**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	**420**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**438**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**1,204**
—	—	—	—	1	1,955	—	—	—	—	**69**	**1,191**
—	—	—	—	1	1,866	—	—	—	—	**32**	**1,577**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	**279**
—	—	—	—	8	1,127	16	1,159	—	—	**117**	**1,118**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**44**	**527**
—	—	3	1,873	1	1,552	—	—	3	1,492	**112**	**1,273**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**6**	**1,441**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**20**	**501**
—	—	—	—	—	—	—	—	9	1,030	**18**	**943**
1	1,732	—	—	—	—	—	—	—	—	**69**	**877**
10	**1,764**	**7**	**1,521**	**22**	**1,436**	**82**	**1,490**	**125**	**1,328**	**2,100**	**1,196**

Tab. 29. (Forts.) **Medelaflöning per år för fasta arbetare, grupperade efter den**

B. (Forts.) *Inom olika specialiteter.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Specialiteter.	Aflöning uteslutande efter tid.		Aflöning delvis			
			under 10 procent		10—20 procent	
	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
Förmän	3	1,693	—	—	—	—
Handsättare	59	1,134	1	691	—	—
Maskinsättare	1	2,202	—	—	—	—
Sättarelärlingar	18	460	1	503	—	—
Öfriga sätteriarbetare	1	520	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	—	—	—	—	1	1,535
Digelpresstryckare	6	816	3	446	—	—
Iläggare	78	605	—	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	5	664	1	631	—	—
Stilgjutare	1	977	—	—	—	—
Slipare	5	297	—	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	8	746	—	—	—	—
Litografer	6	706	—	—	—	—
Stentryckare	—	—	—	—	—	—
Öfriga litografiska arbetare	3	449	—	—	—	—
Bokbindarelärlingar	1	424	—	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	170	601	4	675	3	709
Diverse arbetare	4	382	—	—	—	—
Tillhopa	**369**	**695**	**10**	**586**	**4**	**916**

utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit (extra förmåner ej inräknade).

2. *Kvinnliga arbetare.*

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
efter ackord, till ett belopp af								Aflöning uteslutande efter ackord.		Samtliga.	
20—30		30—50		50—80		öfver 80					
af hela aflöningen.											
Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.	Antal.	Belopp, kronor.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1,693
—	—	—	—	—	—	10	1,124	10	937	80	1,102
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2,202
—	—	—	—	—	—	—	—	3	576	22	478
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	520
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,535
—	—	—	—	—	—	—	—	3	723	12	700
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	605
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	659
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	977
—	—	1	619	2	648	—	—	—	—	8	425
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	746
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	706
—	—	—	—	—	—	—	—	1	661	1	661
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	449
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	424
2	724	2	541	7	635	16	534	52	562	256	592
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	382
2	**724**	**3**	**567**	**9**	**638**	**26**	**761**	**69**	**625**	**492**	**687**

Tab. 30. Arbetare, som äro

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter.	Förmän.	Sätteriarbetare.				Tryckeriarbetare.				
		Handsättare.	Maskinsättare.	Sättarelärlingar.	Öfriga sätteriarbetare.	Snäll- och rotationspress-tryckare.	Snällpress-tryckarelärlingar.	Digelpress-tryckare.	Häggare.	Öfriga tryckeri-arbetare.
1. Manliga arbetare.										
Stockholms stad	11	611	61	38	6	188	24	64	61	23
Östra Sverige: Uppsala	4	39	—	13	1	10	7	3	8	—
Eskilstuna	2	12	—	2	—	5	2	3	1	—
Norrköping	4	42	4	12	—	7	2	2	10	—
Linköping	2	22	4	7	—	4	—	3	3	1
Öfriga orter	7	78	3	37	—	17	7	2	5	—
Småland och öarna: Jönköping	3	23	2	3	—	6	2	—	1	1
Öfriga orter	6	55	—	29	—	10	6	4	6	—
Skåne och Blekinge: Malmö	3	52	22	19	1	15	4	5	3	2
Lund	3	41	—	10	—	8	1	1	1	1
Hälsingborg	9	36	8	13	—	9	11	—	3	—
Öfriga orter	10	101	4	37	—	17	4	4	4	1
Västra Sverige: Göteborg	12	113	26	37	2	28	9	14	11	1
Örebro	3	33	3	10	—	4	2	3	4	—
Öfriga orter	16	106	7	49	—	25	13	4	5	—
Norra Sverige: Gäfle	1	41	3	4	—	7	4	4	4	—
Öfriga orter	15	110	15	23	—	19	17	3	4	—
Summa	**111**	**1,515**	**162**	**343**	**10**	**379**	**115**	**119**	**134**	**30**
2. Kvinnliga arbetare.										
Stockholms stad	1	95	—	22	—	1	—	7	39	—
Östra Sverige. Uppsala	—	6	—	—	—	—	—	—	1	—
Eskilstuna	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—
Linköping	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—
Öfriga orter	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Lund	—	2	—	—	—	—	—	—	5	—
Hälsingborg	—	1	1	—	—	—	—	—	9	—
Öfriga orter	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	—	2	—	—	—	—	—	6	1	3
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	22	—	9	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	11	—	5	—	—	—	—	—	—
Summa	**1**	**156**	**1**	**39**	—	**1**	—	**13**	**58**	**3**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**112**	**1,671**	**163**	**382**	**10**	**380**	**115**	**132**	**192**	**33**

medlemmar af fackförening.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
Stilgjuteriarbetare o. d.					Litografiska arbetare o. d.					Bokbinderiarbetare.				Öfriga arbetare.	Summa arbetare, som lämnat dylik uppgift.
Stereotypörer.	Stilgjutare.	Stilgjuterilärlingar.	Slipare.	Graverör och mek. arbetare.	Fotokemigrafiska arbetare.	Litografer.	Litografelever.	Stentryckare.	Öfriga litografiska arbetare.	Bokbindare.	Förgyllare.	Bokbinderilärlingar.	Öfriga bokbinderiarbetare.		
35	7	3	—	4	2	2	—	34	2	180	10	33	2	6	1,407
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	86
1	—	—	—	—	—	—	—	7	1	28	—	3	3	—	70
—	—	—	—	—	—	1	—	47	1	1	—	—	—	—	133
—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2	—	4	—	—	59
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	157
—	—	—	—	—	2	—	—	11	1	4	—	—	—	1	60
—	1	—	—	—	—	1	—	3	2	1	—	1	—	—	125
6	—	—	—	—	—	—	—	20	—	5	—	1	—	—	158
2	12	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	84
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	93
—	—	—	—	—	3	—	—	6	2	2	—	—	—	2	197
9	—	—	—	—	—	5	—	18	5	47	3	11	3	3	357
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	226
—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	4	1	1	—	—	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	2	—	—	219
56	**20**	**4**	**—**	**6**	**8**	**9**	**1**	**155**	**17**	**285**	**14**	**56**	**8**	**16**	**3,573**
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	264	1	432
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4
—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	**2**	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**342**	**1**	**621**
56	**22**	**4**	**4**	**6**	**8**	**9**	**1**	**155**	**17**	**285**	**14**	**56**	**350**	**17**	**4,194**

Tab. 31. Arbetare, som äro

1. Arbetsorter.	2. Förmän.	3. Sätteriarbetare. Handsättare.	4. Sätteriarbetare. Maskinsättare.	5. Sätteriarbetare. Sättarelärlingar.	6. Sätteriarbetare. Öfriga sätteriarbetare.	7. Tryckeriarbetare. Ställ- och rotationspresstryckare.	8. Tryckeriarbetare. Ställpresstryckarelärlingar.	9. Tryckeriarbetare. Digelpresstryckare.	10. Tryckeriarbetare. Läggare.	11. Tryckeriarbetare. Öfriga tryckeriarbetare.
1. Manliga arbetare.										
Stockholms stad	3	32	—	3	1	3	4	1	4	1
Östra Sverige: Uppsala	—	7	—	2	—	—	1	—	—	—
Eskilstuna	—	1	—	3	—	1	—	2	—	—
Norrköping	2	7	—	2	—	1	—	—	3	—
Linköping	2	4	1	2	—	1	—	—	—	—
Öfriga orter	1	20	1	27	3	3	5	6	2	1
Småland och öarne: Jönköping	1	8	—	—	—	1	—	—	1	—
Öfriga orter	6	17	1	14	—	1	1	4	2	—
Skåne och Blekinge: Malmö	—	2	1	5	2	—	—	—	4	1
Lund	1	2	—	1	—	2	—	—	—	—
Hälsingborg	—	3	1	4	—	2	—	—	1	—
Öfriga orter	3	24	2	17	—	1	—	2	7	1
Västra Sverige: Göteborg	1	7	2	13	2	2	1	3	2	—
Örebro	2	5	—	6	—	—	—	1	3	—
Öfriga orter	10	45	7	38	—	12	8	2	5	—
Norra Sverige: Gäfle	1	8	2	2	—	2	1	1	—	—
Öfriga orter	14	40	4	20	—	8	15	—	15	1
Summa	**47**	**232**	**22**	**159**	**8**	**40**	**36**	**22**	**49**	**5**
2. Kvinnliga arbetare	—	**18**	**1**	**29**	—	**2**	**3**	**7**	**6**	**3**
Däraf i Stockholm	—	2	—	—	—	—	—	1	1	2
» i Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» i Göteborg	—	1	—	2	—	1	—	2	2	—

medlemmar af nykterhetsförening.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
Stilgjuteriarbetare o. d.					Litografiska arbetare o. d.					Bokbinderiarbetare.				Öfriga arbetare.	Summa summarum.
Stereotypörer.	Stilgjutare.	Stilgjutare-lärlingar.	Slipare m. fl.	Gravörer och mek. arbetare.	Foto-kemigrafiska arbetare.	Litografer.	Litografelever.	Stentryckare.	Öfriga litografiska arbetare.	Bokbindare.	Förgyllare.	Bokbindare-lärlingar.	Öfriga bokbinderi-arbetare.		
1	—	—	—	2	2	1	1	2	—	5	—	4	—	2	**72**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**11**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	2	—	**12**
—	—	—	—	2	—	—	—	18	3	6	1	—	4	9	**58**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	**12**
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	**76**
—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	3	—	—	—	1	**22**
—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2	1	5	**58**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	**20**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**8**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	**16**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	**61**
2	—	—	—	—	2	1	1	—	3	6	1	9	2	6	**66**
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**19**
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	**136**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	**20**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	9	**131**
5	**1**	—	—	**6**	**6**	**2**	**2**	**23**	**15**	**27**	**2**	**21**	**11**	**57**	**798**
—	—	—	**1**	—	—	**1**	—	—	**2**	—	—	—	**59**	**6**	**138**
—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	15	—	**23**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	**12**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	2	**24**

Tab. 32. Arbetare, som äro med-

A. Å olika

1. Arbetsorter.	2. Ogifta, som tillhöra 1 kassa.	3. 2 kassor.	4. 3 kassor.	5. 4 eller flera kassor.	6. ej uppgifvet antal kassor
1. Manliga arbetare.					
Stockholms stad	402	161	40	5	—
Östra Sverige: Uppsala	23	2	—	—	—
Eskilstuna	36	11	1	—	—
Norrköping	138	10	—	—	—
Linköping	13	—	1	—	—
Öfriga orter	72	6	1	—	—
Småland och öarna: Jönköping	24	12	1	—	—
Öfriga orter	37	5	1	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	32	7	1	—	—
Lund	19	—	—	—	—
Hälsingborg	28	—	—	—	—
Öfriga orter	47	—	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	98	11	1	3	—
Örebro	19	5	—	—	—
Öfriga orter	68	13	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	18	1	1	—	—
Öfriga orter	60	8	1	—	—
Summa	**1,134**	**252**	**49**	**8**	—
2. Kvinnliga arbetare.					
Stockholms stad	368	85	9	—	—
Östra Sverige: Uppsala	1	1	—	—	—
Eskilstuna	36	10	—	1	—
Norrköping	230	30	4	—	—
Linköping	2	1	—	—	—
Öfriga orter	11	—	—	—	—
Småland och öarna: Jönköping	13	—	—	—	—
Öfriga orter	4	1	—	—	—
Skåne och Blekinge: Malmö	17	—	—	—	2
Lund	3	—	—	—	—
Hälsingborg	6	—	—	—	1
Öfriga orter	1	1	—	—	—
Västra Sverige: Göteborg	67	4	1	—	—
Örebro	—	—	—	—	—
Öfriga orter	22	5	—	—	—
Norra Sverige: Gäfle	3	1	—	—	—
Öfriga orter	9	—	—	—	—
Summa	**793**	**139**	**14**	**1**	**3**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**1,927**	**391**	**63**	**9**	**3**

lemmar af understödskassor.

arbetsorter.

7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Summa ogifta medlemmar.	Gifta, änklingar, änkor och frånskilda, som tillhöra					Summa medlemmar, som äro eller varit gifta.
	1 kassa.	2 kassor.	3 kassor.	4 eller flera kassor.	ej uppgifvet antal kassor.	
608	244	266	119	35	—	**664**
25	23	5	1	—	—	**29**
48	14	9	2	—	—	**25**
148	70	87	7	1	—	**165**
14	12	13	7	1	—	**33**
79	58	13	2	—	—	**73**
37	10	23	5	—	—	**38**
43	37	7	2	1	—	**47**
40	37	31	9	2	—	**79**
19	30	2	1	—	—	**33**
28	29	7	—	—	—	**36**
47	48	18	6	1	—	**73**
113	96	37	22	6	—	**161**
24	14	5	2	—	—	**21**
81	40	14	4	2	—	**60**
20	23	12	8	2	—	**45**
69	60	37	5	—	—	**102**
1,443	**845**	**586**	**202**	**51**	—	**1,684**
462	39	9	—	—	—	**48**
2	1	—	—	—	—	**1**
47	1	—	2	—	—	**3**
264	8	3	—	—	—	**11**
3	2	—	—	—	—	**2**
11	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—	—
19	—	1	—	—	—	**1**
3	—	—	—	—	—	—
7	—	1	—	—	—	**1**
2	—	—	—	—	—	—
72	3	—	—	—	—	**3**
—	—	—	—	—	—	—
27	—	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—
9	1	1	—	—	—	**2**
950	**55**	**15**	**2**	—	—	**72**
2,393	**900**	**601**	**204**	**51**	—	**1,756**

Tab. 32. Arbetare, som äro med-

B. Inom olika

1. Specialiteter.	2. Ogifta, som tillhöra 1 kassa.	3. Ogifta, som tillhöra 2 kassor.	4. Ogifta, som tillhöra 3 kassor.	5. Ogifta, som tillhöra 4 eller flera kassor.	6. Ogifta, som tillhöra ej uppgifvet antal kassor.
1. Manliga arbetare.					
Förmän	17	5	1	—	—
Handsättare	380	108	21	5	—
Maskinsättare	19	14	7	—	—
Sättarelärlingar	110	10	—	—	—
Öfriga sätteriarbetare	5	1	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	72	19	6	1	—
Snällpresstryckarelärlingar	43	3	—	—	—
Digelpresstryckare	36	6	—	—	—
Iläggare	41	6	—	—	—
Öfriga tryckeriarbetare	7	5	—	—	—
Stereotypörer	13	1	1	—	—
Stilgjutare	1	1	—	—	—
Stilgjutarelärlingar	—	—	—	—	—
Slipare m. fl.	1	—	—	—	—
Gravörer och mek. arbetare	9	1	—	—	—
Fotokemigrafiska arbetare	34	14	1	—	—
Litografer	20	1	—	—	—
Litografelever	4	—	—	—	—
Stentryckare	96	12	1	—	—
Öfriga litografiska arbetare	23	2	—	—	—
Bokbindare	87	31	10	2	—
Förgyllare	6	—	1	—	—
Bokbindarelärlingar	62	4	—	—	—
Öfriga bokbinderiarbetare	25	5	—	—	—
Diverse arbetare	23	3	—	—	—
Summa	**1,134**	**252**	**49**	**8**	—
2. Kvinnliga arbetare	**793**	**139**	**14**	**1**	**3**
Däraf sätteriarbetare	122	40	2	1	—
» bokbinderiarbetare	574	87	12	—	2

lemmar af understödskassor.

specialiteter.

7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Summa ogifta medlemmar.	Gifta, änklingar, änkor och frånskilda, som tillhöra					Summa medlemmar, som äro eller varit gifta.
	1 kassa.	2 kassor.	3 kassor.	4 eller flera kassor.	ej uppgifvet antal kassor	
23	64	36	21	8	—	**129**
514	361	227	92	27	—	**707**
40	40	37	17	2	—	**96**
120	1	—	—	—	—	**1**
6	2	2	1	—	—	**5**
98	107	68	14	3	—	**192**
46	2	—	—	—	—	**2**
42	4	1	—	—	—	**5**
47	3	—	—	—	—	**3**
12	15	8	3	1	—	**27**
15	15	15	5	—	—	**35**
2	11	3	1	—	—	**15**
—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—
10	5	5	2	—	—	**12**
49	6	5	4	—	—	**15**
21	13	13	3	—	—	**29**
4	—	—	—	—	—	—
109	42	42	7	3	—	**94**
25	8	6	—	—	—	**14**
130	63	59	24	6	—	**152**
7	3	9	3	1	—	**16**
66	—	—	—	—	—	—
30	19	15	1	—	—	**35**
26	61	35	4	—	—	**100**
1,443	**845**	**586**	**202**	**51**	—	**1,684**
950	**55**	**15**	**2**	—	—	**72**
165	12	6	1	—	—	**19**
675	31	8	1	—	—	**40**

Tab. 33. Arbetarnes lifförsäkring.

A. Å olika arbetsorter.

1. Arbetsorter.	2. Antal arbetare, som äro lifförsäkrade för: mindre än 1,000 kr.	3. 1,000—2,000 kr.	4. 2,000—4,000 kr.	5. 4,000—6,000 kr.	6. 6,000kr. och däröfver.	7. växlande eller ej uppgifvet belopp.	8. Summa arbetare.
1. Manliga arbetare.							
Stockholms stad	38	113	82	16	3	74	**326**
Östra Sverige: Uppsala	2	1	3	1	—	8	**15**
Eskilstuna	2	9	9	1	—	—	**21**
Norrköping	17	37	47	7	—	1	**109**
Linköping	3	9	14	2	1	—	**29**
Öfriga orter	10	15	15	—	—	8	**48**
Småland och öarna: Jönköping	4	10	3	—	—	1	**18**
Öfriga orter	16	29	15	—	—	1	**61**
Skåne och Blekinge: Malmö	12	35	13	2	—	2	**64**
Lund	1	15	6	1	—	—	**23**
Hälsingborg	4	9	20	3	1	—	**37**
Öfriga orter	6	20	17	4	—	—	**47**
Västra Sverige: Göteborg	16	47	40	3	2	3	**111**
Örebro	10	10	6	—	—	—	**26**
Öfriga orter	7	20	22	9	—	1	**59**
Norra Sverige: Gäfle	1	8	19	1	—	3	**32**
Öfriga orter	15	24	42	10	—	6	**97**
Summa	**164**	**411**	**373**	**60**	**7**	**108**	**1,123**
2. Kvinnliga arbetare.							
Stockholms stad	10	6	8	1	—	24	**49**
Östra Sverige: Uppsala	—	—	2	—	—	1	**3**
Eskilstuna	—	—	—	1	—	1	**2**
Norrköping	17	5	7	—	—	5	**34**
Linköping	—	—	—	—	—	1	**1**
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	**—**
Småland och öarna: Jönköping	—	—	—	—	—	—	**—**
Öfriga orter	1	—	—	—	—	—	**1**
Skåne och Blekinge: Malmö	1	—	—	—	—	3	**4**
Lund	—	—	—	—	—	1	**1**
Hälsingborg	—	1	—	—	—	1	**2**
Öfriga orter	—	1	—	—	—	—	**1**
Västra Sverige: Göteborg	5	1	—	—	—	5	**11**
Örebro	—	—	—	—	—	—	**—**
Öfriga orter	3	2	1	—	—	—	**6**
Norra Sverige: Gäfle	—	—	—	—	—	—	**—**
Öfriga orter	1	1	2	—	—	—	**4**
Summa	**38**	**17**	**20**	**2**	**—**	**42**	**119**
Manl. och kvinnl. arbetare, tillhopa	**202**	**428**	**393**	**62**	**7**	**150**	**1,242**

Tab. 33. Arbetarnes lifförsäkring.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Specialiteter.	Antal arbetare, som äro lifförsäkrade för						Summa arbetare.
	mindre än 1,000 kr.	1,000—2,000 kr.	2,000—4,000 kr.	4,000—6,000 kr.	6,000kr. och däröfver.	växlande eller ej uppgifvet belopp.	
1. Manliga arbetare.							
Förmän	3	28	53	11	4	2	**101**
Handsättare	42	160	141	26	3	24	**396**
Maskinsättare	3	23	38	2	—	1	**67**
Sättarelärlingar	22	18	5	—	—	8	**53**
Öfriga sätteriarbetare	—	3	—	—	—	1	**4**
Snäll- och rotationspresstryckare	21	55	31	6	—	17	**130**
Snällpresstryckarelärlingar	8	2	1	—	—	2	**13**
Digelpresstryckare	5	3	2	—	—	3	**13**
Iläggare	9	5	1	—	—	4	**19**
Öfriga tryckeriarbetare	1	5	3	1	—	1	**11**
Stereotypörer	1	6	7	1	—	4	**19**
Stilgjutare	2	3	3	1	—	2	**11**
Stilgjutarelärlingar	1	—	—	—	—	—	**1**
Gravörer och mek. arbetare	1	1	2	1	—	2	**7**
Fotokemigrafiska arbetare	2	3	4	1	—	—	**10**
Litografer	2	3	15	3	—	3	**26**
Litografelever	—	1	—	—	—	—	**1**
Stentryckare	14	36	25	1	—	5	**81**
Öfriga litografiska arbetare	3	2	—	—	—	2	**7**
Bokbindare	11	27	22	3	—	9	**72**
Förgyllare	1	3	3	1	—	—	**8**
Bokbindarelärlingar	3	—	2	—	—	6	**11**
Öfriga bokbinderiarbetare	2	8	6	1	-	2	**19**
Diverse arbetare	7	16	9	1	—	10	**43**
Summa	**164**	**411**	**373**	**60**	**7**	**108**	**1,123**
2. Kvinnliga arbetare.	**38**	**17**	**20**	**2**	—	**42**	**119**
Däraf sätteriarbetare	4	8	8	1	—	8	**29**
» bokbinderiarbetare	30	5	10	—	—	22	**67**

Tab. 34. Sjuk-, begrafnings-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kassans nummer.	Kassans namn.	Stiftelseår.	Registreringsår.	Inträde obligatoriskt eller frivilligt.	Inträdesålder.		Inträdesafgift i kronor.	
					Minimiålder.	Maximiålder.	Minimum.	Maximum.
1	Sjuk- och Begrafningshjälpskassan inom A.-B. P. A. Norstedt & Söners officin	1874	1896	friv.	18	45	1·50	5·00
2	Understödskassan vid Centraltryckeriet i Stockholm	1874	—	»	—	—	1·00	1·00
3	Dagens Nyheters Aktiebolags Arbetares Sjuk- och Begrafningskassa	1880	—	se anm.	18	—	15·00	15·00
4	Generalstabens Litografiska Anstalts Sjuk- och Begrafningskassa	1883	1895	friv.	—	—	se anm.	—
5	Isaac Marcus' Boktryckeriaktiebolags Arbetares Sjuk- och Begrafningskassa	1887	—	oblig.	—	—	0·50	1·00
6	Aftonbladets personals Sjuk- och Begrafningshjälpskassa	1887	1893	friv.	16	—	2·00	2·00
7	P. Herzogs Aktiebolags Arbetares Sjuk- och Begrafningskassa	1894	1895	oblig.	—	—	0·50	1·00
8	Victor Petterssons B. o. H. A.-B. Arbetares Sjuk- och Begrafningskassa	—	—	—	—	—	—	—
9	J. O. Öberg & Sons Arbetares Sjuk- och Begrafningskassa	1888	1898	oblig.	16	50	—	—
10	Litografiska Aktiebolagets i Norrköping Arbetarepersonals Sjuk- och Begrafningskassa	1868	—	»	—	—	—	—
11	Östgöta Correspondentens Sjuk- och Begrafningskassa	1887	—	friv.	18	40	2·00	2·00
12	John Fröbergs Sjuk- och Begrafningsfond	1889	—	oblig.	—	—	0·50	1·00
13	Arbetarnes vid Jönköpings Litografiska A.-B. Sjuk- och Begrafningskassa	1889	—	se anm.	16	50	1·00	2·50
14	Sjuk- och Begrafningskassan inom Berlingska Boktryckeri- o. Stilgjuteri- A.-B. i Lund	1864	1899	friv.	18	40	3·00	3·00
15	Arbetarnes å Göteborgs Handelstidning Sjuk- och Begrafningskassa	—	1903	»	17	—	2·00	2·00
16	Sjukkassan å Örebro Dagblads Tryckeri	1901	—	»	16	—	—	—
17	Sjuk- och Understödskassan vid Boktryckeri-A.-B. i Sundsvall	1897	1897	»	—	—	0·50	1·00
18	Svenska Typografförbundets Sjuk- och Begrafningshjälpskassa	1890	1892	»	—	40	2·00	5·00
19	Svenska Bokbindareförbundets Sjuk- och Begrafningskassa	1899	1901	»	—	40	2·00	5·00
20	Bokbindarnes nya Sjuk- och Begrafningskassa	1903	1903	»	18	45	0·50	1·00
21	Fotokemigrafiska klubbens Sjuk- och Begrafningskassa	1897	1899	»	—	40	—	—
22	Stockholms Bokbinderiarbetareförenings Sjuk- och Begrafningskassa	1876	1892	»	18	40	1·00	1·00
23	Konstförvandtskapets Sjuk- och Begrafningshjälpskassa	1754	1899	»	18	40	3·00	3·00
24	Bokbindare-Gesällskapets Sjuk- och Begrafningskassa	1764	1892	»	18	45	2·00	2·00
25	Bokbinderiarbetarnes i Uppsala Sjuk- och Begrafningskassa	1889	—	»	—	—	—	—
26	Typografernas i Göteborg Sjuk- och Begrafningskassa	1873	—	»	17	50	1·00	1·00
27	Göteborgs Litografiska Sjukkassa	1899	—	»	—	—	1·25	1·25
28	Göteborgs Bokbindares Sjuk- o. Begrafn.-kassa	1888	1897	»	18	50	1·00	1·00
29	Gäfle bokbinderiarbetares Sjuk- och Begrafningskassa	1893	1894	»	18	—	0·75	1·25

och andra understödskassor.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	1.
Ordinarie årsafgift i kronor.		Utdebitering per medlem vid dödsfall, i kronor.		Kortaste medlemstid, som berättigar till understöd (väntetid), dagar.	Minsta antal dagar, för hvilket sjukhjälp lämnas.	Högsta antal understödsdagar			Kontant sjukhjälp för vecka, i kronor.		Begrafningshjälp, i kronor.		Kassans nummer.
						under samma sjukdom (i följd).		under ett år (12 mån.)					
Minimum.	Maximum.	Minimum.	Maximum.			Hel sjukhjälp.	Därefter half sjukhjälp.		Minimum.	Maximum.	Minimum.	Maximum.	
7·80	13·00	—	—	90	7	se anm.	—	91	7·00	12·00	60	100	1
5·20	se anm.	—	—	28	3	—	—	105	5·00	se anm.	25	100	2
15·60	15·60	—	—	90	6	91	91	182	5·00	10·00	75	75	3
se anm.	—	—	—	30	3	91	91	se anm.	se anm.	—	30	100	4
6·00	12·00	—	—	90	7	se anm.	—	70	6·00	12·00	50	100	5
13·00	13·00	—	—	90	7	—	—	140	13·00	13·00	200	200	6
6·00	12·00	—	—	90	7	se anm.	—	56	6·00	12·00	50	100	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
3·00	12·00	—	—	30	—	—	—	91	3·00	12·00	15	60	9
1·44	9·00	—	—	—	7	182	183	—	2·00	10·00	10	50	10
6·00	6·00	—	—	90	3	84	84	168	3·50	7·00	50	50	11
2·60	7·80	—	—	—	—	360	—	—	3·50	10·50	20	50	12
6·00	18·00	—	—	90	7	se anm.	—	91	5·00	15·00	40	78	13
6·00	6·00	—	—	90	7	—	—	70	15·00	15·00	50	50	14
6·00	—	se anm.	—	90	4	se anm.	—	91	10·50	10·50	50	50	15
6·00	6·00	—	—	90	3	»	—	28	10·50	10·50	—	—	16
5·20	20·80	—	—	28	3	—	—	105	4·00	16·00	30	60	17
10·40	26·00	—	—	91	7	—	—	91	9·00	22·50	60	150	18
7·80	20·80	—	—	91	7	—	—	84	7·00	19·00	50	125	19
6·00	12·00	0·50	1·00	90	4	se anm.	—	90	8·75	17·50	50	100	20
7·80	7·80	—	—	90	7	—	—	56	8·00	10·00	50	50	21
10·00	10·00	—	—	84	—	se anm.	—	70	10·00	10·00	100	100	22
12·00	12·00	—	—	90	7	70	294	se anm.	5·00	10·00	50	100	23
8·00	8·00	—	—	90	—	—	—	84	8·00	8·00	75	75	24
—	—	—	—	—	—	—	—	49	8·00	8·00	40	40	25
26·00	26·00	—	—	28	4	—	—	112	7·00	7·00	50	50	26
12·00	12·00	se anm.	—	90	3	—	—	105	14·00	14·00	50	50	27
12·00	12·00	1·00	1·00	90	4	225	—	90	14·00	14·00	100	100	28
4·80	9·00	1·00	1·00	60	—	—	—	60	4·50	9·00	se anm.	—	29

Tab. 34. (Forts.) **Sjuk-, begrafnings-**

1.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
Kassans nummer.	Inkomster under år 1903, i kronor.								
	Inträdes-afgifter.	Bidrag af delägare.	Bidrag af arbets-gifvare.	Bidrag af staten.	Böter o. d.	Influtna räntor.	Öfriga in-komster.	Brist.	Summa.
1	62·50	2,657·55	300·00	244·00	—	726·34	1,500·00	—	**5,490·39**
2	10·00	1,934·19	—	—	8·70	261·74	—	257·02	**2,471·65**
3	45·00	120·00	—	—	—	—	—	—	**165·00**
4	27·70	1,181·31	650·00	138·00	—	239·48	—	—	**2,236·49**
5	5·00	987·75	186·00	—	—	136·72	—	—	**1,315·47**
6	24·00	1,353·00	—	148·50	—	546·27	—	348·28	**2,420·05**
7	47·00	2,282·50	—	350·50	—	134·13	—	—	**2,814·13**
8	1·00	428·00	—	—	0·40	284·05	—	—	**713·45**
9	—	1,528·00	—	220·00	—	84·79	78·00	325·51	**2,236·30**
10	—	3,208·46	—	—	—	964·63	—	—	**4,173·09**
11	2·00	142·00	—	—	—	115·27	—	—	**259·27**
12	10·00	438·10	—	—	—	122·52	—	—	**570·62**
13	3·50	651·40	—	—	—	48·12	—	164·58	**867·60**
14	6·00	170·00	36·00	40·50	—	86·58	15·50	—	**354·58**
15	4·00	225·00	24·00	54·00	0·90	42·72	—	—	**350·62**
16	—	96·00	—	—	—	155·18	—	—	**251·18**
17	7·50	455·40	300·00	46·50	—	414·00	8·00	—	**1,231·40**
18	1,128·25	37,773·45	—	1,543·25	—	1,099·93	—	—	**41,544·88**
19	74·00	2,179·70	—	257·00	—	115·84	—	59·11	**2,685·65**
20	73·00	540·75	70·00	—	8·90	87·12	2,000·00	—	**2,779·77**
21	—	236·70	—	40·50	—	29·70	62·70	—	**369·60**
22	40·00	2,992·50	—	330·00	67·00	334·15	—	—	**3,763·65**
23	27·00	3,914·70	—	367·00	—	876·45	1,500·00	—	**6,685·15**
24	18·00	766·00	—	139·50	—	212·71	—	—	**1,136·21**
25	1·75	120·00	—	—	—	26·88	—	—	**148·63**
26	2·00	333·54	—	—	4·40	45·86	—	—	**385·80**
27	—	191·00	—	—	4·40	9·89	—	—	**205·29**
28	16·00	346·00	—	69·00	18·70	76·13	—	—	**525·83**
29	2·75	126·20	—	21·00	2·60	52·60	0·35	—	**205·50**
S:a	**1,637·95**	**67,379·20**	**1,566·00**	**4,009·25**	**116·00**	**7,329·80**	**5,164·55**	**1,154·50**	**88,357·25**

och andra understödskassor.

32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	1.
Utgifter under år 1903, i kronor.										Kassans nummer.
Kontant sjukhjälp.	Begrafnings-hjälp.	Läkare-arfvoden.	För medikamenter.	För vård å lasarett o. d.	Förvaltnings-kostnader.	Utbetalda räntor.	Öfriga utgifter.	Behållning.	Summa.	
2,534·00	400·00	—	—	—	191·00	—	200·00	2,165·39	**5,490·39**	1
1,502·50	75·00	130·87	632·41	—	—	—	130·87	—	**2,471·65**	2
120·00	—	—	—	—	—	—	—	45·00	**165·00**	3
947·14	130·00	320·00	266·70	—	—	—	52·01	520·64	**2,236·49**	4
798·00	75·00	—	—	—	—	—	51·60	390·87	**1,315·47**	5
1,742·00	600·00	—	—	—	—	—	78·05	—	**2,420·05**	6
1,908·00	200·00	—	—	—	304·91	—	—	401·22	**2,814·13**	7
140·00	—	100·00	56·13	—	—	—	87·63	329·69	**713·45**	8
1,366·38	150·00	679·50	—	—	37·00	—	3·42	—	**2,236·30**	9
3,039·50	175·00	—	—	71·40	—	—	—	887·19	**4,173·09**	10
47·00	50·00	—	—	—	—	—	—	162·27	**259·27**	11
207·00	20·00	—	—	—	25·00	5·10	—	313·52	**570·62**	12
532·86	117·00	75·00	82·74	—	60·00	—	—	—	**867·60**	13
170·00	—	—	—	—	—	—	5·97	178·61	**354·58**	14
269·00	—	—	—	—	—	—	20·00	61·62	**350·62**	15
49·50	—	—	—	—	10·00	—	15·00	176·68	**251·18**	16
132·43	70·00	154·90	172·19	—	—	—	—	701·88	**1,231·40**	17
31,899·00	1,855·00	—	—	—	1,099·26	—	2,559·26	4,132·36	**41,544·88**	18
2,532·00	75·00	—	—	—	78·65	—	—	—	**2,685·65**	19
317·50	—	—	—	—	29·75	—	4·50	2,428·02	**2,779·77**	20
161·50	—	—	—	—	25·00	—	—	183·10	**369·60**	21
2,510·00	400·00	50·00	—	—	—	—	549·50	254·15	**3,763·65**	22
3,659·00	500·00	—	—	—	150·00	—	53·00	2,323·15	**6,685·15**	23
504·00	75·00	—	—	—	205·00	—	64·61	287·60	**1,136·21**	24
68·58	40·00	—	—	—	10·00	—	7·50	22·55	**148·63**	25
358·00	—	—	—	—	—	—	8·50	19·30	**385·80**	26
54·00	—	—	—	—	2·15	—	—	149·14	**205·29**	27
92·00	—	—	—	—	46·36	—	45·20	342·27	**525·83**	28
12·50	—	—	—	-	0·10	—	—	192·90	**205·50**	29
57,673·39	**5,007·00**	**1,510·27**	**1,210·17**	**71·40**	**2,274·18**	**5·10**	**3,936·62**	**16,669·12**	**88,357·25**	

Tab. 34. (Forts.) **Sjuk-, begrafnings-**

1.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.
Kassans nummer.	Tillgångar vid 1903 års slut, i kronor.							Skulder vid 1903 års slut, i kronor.	Behållning vid 1903 års slut, i kronor.
	Kontant i kassan.	Innestående i banker.	Innestående hos arbetsgifvaren.	Fordringar enligt revers.	Utestående afgifter af delägare.	Öfriga tillgångar.	Summa.		
1	73·49	4,788·66	11,500·00	—	—	—	**16,362·15**	—	**16,362·15**
2	80·91	—	14,952·11	742·00	—	—	**15,775·02**	—	**15,775·02**
3	540·00	—	—	—	—	—	**540·00**	—	**540·00**
4	547·18	3,000·00	2,000·00	—	—	—	**5,547·18**	—	**5,547·18**
5	91·13	3,563·85	—	—	—	—	**3,654·98**	—	**3,654·98**
6	614·12	3,128·54	8,000·00	—	—	—	**11,742·66**	—	**11,742·66**
7	51·30	6,635·12	—	49·40	—	—	**6,735·82**	—	**6,735·82**
8	5,366·58	—	—	—	—	—	**5,366·58**	—	**5,366·58**
9	—	1,981·13	—	—	—	84·79	**2,065·92**	**614·91**	**1,451·01**
10	—	—	16,964·29	—	—	—	**16,964·29**	—	**16,964·29**
11	3·43	2,761·44	—	—	—	—	**2,764·87**	**1,000·00**	**1,764·87**
12	—	—	3,174·18	—	—	—	**3,174·18**	—	**3,174·18**
13	0·75	1,400·46	—	—	—	—	**1,401·21**	—	**1,401·21**
14	70·55	2,064·95	—	—	—	—	**2,135·50**	—	**2,135·50**
15	10·84	1,160·35	—	—	—	—	**1,171·19**	—	**1,171·19**
16	254·33	29·63	—	—	—	—	**283·96**	—	**283·96**
17	—	—	7,487·12	—	—	—	**7,487·12**	—	**7,487·12**
18	—	28,881·30	—	2,000·00	9,382·93	—	**40,264·23**	—	**40,264·23**
19	48·87	1,506·52	—	—	233·30	20·00	**1,808·69**	—	**1,808·69**
20	25·90	2,402·12	—	—	10·50	—	**2,438·52**	**166·00**	**2,272·52**
21	312·00	868·53	—	—	29·10	75·10	**1,284·73**	—	**1,284·73**
22	57·39	9,194·82	—	—	—	122·50	**9,374·71**	—	**9,374·71**
23	32·25	—	—	16,800·00	—	—	**16,832·25**	—	**16,832·25**
24	349·71	5,437·04	—	—	—	50·00	**5,836·75**	—	**5,836·75**
25	61·64	678·64	—	—	—	—	**740·28**	—	**740·28**
26	0·34	564·00	—	—	—	—	**564·34**	—	**564·34**
27	17·81	332·38	—	—	—	—	**350·19**	—	**350·19**
28	49·34	2,127·80	—	—	—	—	**2,177·14**	**120·00**	**2,057·14**
29	—	1,450·88	—	—	—	—	**1,450·88**	—	**1,450·88**
S:a	**8,659·86**	**83,958·16**	**64,077·70**	**19,591·40**	**9,655·83**	**352·39**	**186,295·34**	**1,900·91**	**184,394·43**

och andra understödskassor.

51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.	65.	66.	67.	68.	1.
Antal delägare vid ingången af år												Antal sjukdomsfall år 1903.		Antal sjukdagar år 1903.		Antal dödsfall åren 1899-1903.		Kassans nummer.
1899.		1900.		1901.		1902.		1903.		1904.								
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
149	11	151	6	161	22	167	27	177	28	181	31	62	4	1,491	28	18	—	1
118	7	111	7	104	7	104	7	106	8	111	8	25	2	795	58	8	—	2
34	2	34	2	32	2	32	2	34	2	34	2	7	—	84	—	4	—	3
80	25	79	23	78	21	81	21	83	23	85	26	28	4	745	41	6	—	4
26	54	24	57	27	67	24	68	29	77	33	92	3	18	70	497	—	1	5
80	3	84	3	84	3	97	3	96	4	99	5	37	—	938	—	3	—	6
147	135	151	154	142	182	139	167	137	174	143	189	22	54	476	1,344	12	5	7
15	24	22	29	20	27	22	23	23	31	19	25	—	—	—	—	—	—	8
88	49	92	51	100	51	125	63	112	67	112	50	15	16	507	508	8	5	9
275	335	303	349	309	363	284	351	293	312	287	319	30	47	1,010	1,396	17	13	10
25	3	23	3	23	3	23	3	22	3	21	3	2	—	47	—	1	—	11
41	28	49	28	44	37	44	35	62	27	52	34	15	17	102	132	1	2	12
44	30	42	24	45	19	44	19	43	13	42	11	6	4	352	49	4	—	13
26	—	27	—	28	—	28	—	27	—	29	—	4	—	77	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	38	—	9	—	178	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	15	—	18	—	18	—	3	—	33	—	—	—	16
30	5	33	5	34	5	34	7	38	5	35	5	7	—	207	—	2	—	17
1,950	61	2,268	79	2,591	85	2,771	92	2,883	112	3,104	119	451	33	11,305	896	100	1	18
—	—	—	—	—	—	142	65	182	84	148	72	35	19	959	767	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	49	9	4	80	83	—	—	20
33	—	28	—	32	—	31	—	35	—	30	—	4	—	117	—	2	—	21
137	127	135	125	144	130	146	134	151	138	155	156	25	26	868	917	14	6	22
334	12	346	12	341	15	336	18	336	18	329	18	54	6	3,388	546	51	—	23
79	14	79	14	82	14	85	13	86	13	90	14	15	3	294	119	6	—	24
18	—	16	—	15	—	15	—	17	—	18	—	3	—	60	—	2	—	25
64	—	62	—	62	—	62	—	58	—	56	—	14	—	358	—	6	—	26
—	—	15	—	13	—	14	—	19	—	12	—	1	—	28	—	—	—	27
41	—	40	—	44	—	47	—	46	—	30	—	3	—	46	—	—	—	28
10	10	13	7	13	6	12	6	9	7	9	7	1	1	5	6	—	—	29
3,844	**935**	**4,227**	**978**	**4,568**	**1,059**	**4,924**	**1,124**	**5,160**	**1,146**	**5,356**	**1,235**	**890**	**258**	**24,620**	**7,387**	**265**	**33**	

Anmärkningar till tab. 34.

(Sjuk-, begrafnings- och andra understödskassor.)

N:r 1. Under en period af fem år »utbetalas ej mera än som motsvarar 45 veckors hel och därefter 6 veckors half sjukhjälp under såväl det fjärde som femte året.» — Kol. 29. Donation.

N:r 2. Veckoafgift utgår i 1:a klassen med 1 proc. af veckoinkomsten, i 2:a klassen med 30 öre, i 3:e klassen med 20 öre och i 4:e klassen med 10 öre. — Sjukhjälp utgår i 1:a klassen med hälften af veckoinkomsten, i 2:a klassen med 15 kronor, i 3:e klassen med 10 kronor och i 4:e klassen med 5 kronor per vecka.

N:r 3. Inträdet obligatoriskt för fast anställd sättare, tryckare, stereotypör eller biträde, hvars aflöning är minst 1,000 kronor per år.

N:r 4. Inträdesafgiften utgår med 10 proc. af veckoaflöningen; vidare erlägges för hvarje vecka en regelbunden afgift, motsvarande 1 proc. af veckoaflöningen. — Sjukhjälp utgår under 13 veckor med 50 proc. och under ytterligare 13 veckor under loppet af ett år med 25 proc. å det belopp, efter hvilket till kassan erlagts stadgade afgifter. Under fem på hvarandra följande år må ej sjukhjälp utgå med mer än 12 $^1/_2$ proc. af de belopp, för hvilka medlem under samma år till kassan erlagt veckoafgifter.

N:r 5. Sjukhjälp utgår ej med högre belopp än 240 kronor i I klass och 480 kronor i II klass under loppet af fem år, hvarvid full sjukhjälp utbetalas de tre första åren och half sjukhjälp de återstående två åren.

N:r 7. Sjukhjälp utgår under loppet af fem år med högst 192 kronor i I klass och 384 kronor i II klass, hvarvid full sjukhjälp utbetalas de tre första åren och half sjukhjälp de återstående två åren.

N:r 13. Hvarje vid bolaget anställd arbetare »bör, så snart han eller hon fyllt 16 år och uppbär en veckoaflöning af minst 5 kronor, söka inträde i kassan». — Vid fall af kronisk sjukdom är medlem berättigad till erhållande af 13 veckors hel sjukhjälp årligen under tre år samt därefter 13 veckors half sjukhjälp under ytterligare tre år.

N:r 14. Sjukhjälpen nedsättes till 10 kronor i veckan, därest kassans samtliga tillgångar understiga 500 kronor. Begrafningshjälp utbetalas äfven, då hustru till medlem aflider, och utgår i sådant fall med 30 kronor.

N:r 15. Vid fall af kronisk sjukdom erhåller medlem under första året sjukhjälp för 13 veckor och därefter under två år 50 kronor årligen, hvarefter all sjukhjälp upphör. — Vid dödsfall uttaxeras bland medlemmarna det belopp, som erfordras för att bestrida begrafningshjälpen.

N:r 16. Fortfar sjukdom mer än fyra veckor, kallas medlemmarne till sammanträde för att besluta, om ytterligare sjukhjälp skall utgå.

N:r 17. Såvida särskildt ömmande omständigheter föreligga, äger kassans styrelse besluta, att sjukhjälp skall utgå äfven för längre tid än 15 veckor under ett år.

N:r 18. Kol. 46. Medel innestående hos afdelningarna.

N:r 20. I garantifonden insätter manlig medlem 3 kronor och kvinnlig medlem 1 kr. 50 öre däremot erlägges under de tre första månaderna icke någon månadsafgift. — Sjukhjälp utgår ej under längre tid än 225 dagar under loppet af tre på hvarandra följande år. — Kol. 29. Donation.

N:r 22. Sjukhjälp utgår med högst 400 kronor under loppet af fem år, hvarvid full sjukhjälp utbetalas de tre första åren och half sjukhjälp de återstående två åren.

N:r 23. Sjukhjälp utgår för högst 52 veckor under loppet af en femårsperiod. — Kol. 29. Donation.

N:r 26. Efter årsräkenskapernas afslutande sker delning af kassans därtill afsedda medel, hvarvid alla delägare erhålla lika andel.

N:r 27. Hälften af begrafningshjälpen uttaxeras af medlemmarne, under det att den andra hälften tages ur den allmänna kassan.

N:r 28. I garantifonden insätter nyinträdande medlem 4 kronor; däremot erlägges under de tre första månaderna icke någon månadsafgift.

N:r 29. Sjukhjälp utgår för högst 60 *arbetsdagar* per kalenderår. Begrafningshjälp utgår med ett uttaxeradt belopp af 1 krona per medlem, jämte 10 kronor ur kassan.

Tab. 35. Sjukdomsfall bland arbetare å tryckeri

(Enligt uppgifter från 28 sjukkassor med 5,237 manliga

A. Manliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Sjukdomsgrupper.	Sjukdomsfall							
	ålders-							
	Under 20 år.		20—30 år.		30—40 år.		40—50 år.	
	Antal.		Antal.		Antal.		Antal.	
	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.
Influensa	4	33	15	199	19	420	17	200
Andra akuta infektionssjukdomar	4	91	11	270	6	119	5	77
Tuberkelsjukdomar:								
a) lungsot	1	91	28	1,526	10	455	2	161
b) tuberkulos i andra organ	—	—	—	—	2	42	—	—
Konstitutionella sjukdomar	—	—	5	138	1	7	4	141
Kroniska förgiftningssjukdomar	1	35	3	126	—	—	2	56
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	4	647	3	427
Nervsystemets sjukdomar	—	—	8	147	12	354	10	606
Sinnesorganens sjukdomar	—	—	4	168	2	14	6	77
Cirkulationsorganens sjukdomar	1	91	10	149	13	392	16	445
Luftvägarnes sjukdomar	5	148	31	651	26	758	26	821
Lung- och lungsäcksinflammation	3	126	8	301	5	210	6	203
Andra eller ej specificerade sjukdomar i lungorna	—	—	20	749	6	280	9	683
Inflammation i magen och tarmarna	1	23	2	63	2	21	3	98
Andra eller ej specificerade sjukdomar i matsmältningsorganen	6	48	42	830	33	562	17	389
Urin- och könsorganens sjukdomar	2	98	12	357	2	21	11	332
Reumatism	1	7	16	499	22	492	17	284
Andra sjukdomar i rörelseorganen och bensystemet	2	147	8	210	2	28	3	28
Hud- och bindväfssjukdomar	4	141	22	305	11	168	12	280
Svulster (kräfta m. m.)	—	—	—	—	1	28	2	70
Yttre skador samt akuta förgiftningar	7	164	38	615	31	612	21	362
Andra eller ej uppgifna sjukdomar	13	259	20	373	3	28	7	92
Summa	**55**	**1,502**	**303**	**7,676**	**213**	**5,658**	**199**	**5,832**

eller i därmed förenad handtering år 1903.

och 1,162 kvinnliga medlemmar i medeltal år 1903).

arbetare.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.

bland arbetare, tillhörande olika

klasser.								civilstånd.									
50—60 år.		60—70 år.		Öfver 70 år.		Hela antalet.		Ogifta.		Gifta.		Änkl. och frånskilda.		Ej uppgifvet.		Hela antalet.	
Antal.		Antal.		Antal.				Antal.		Antal.		Antal.		Antal.			
Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.
3	33	1	35	—	—	**59**	**920**	8	101	17	346	—	—	34	473	**59**	**920**
1	14	—	—	—	—	**27**	**571**	5	119	4	77	—	—	18	375	**27**	**571**
1	70	—	—	—	—	**42**	**2,303**	4	314	5	322	—	—	33	1,667	**42**	**2,303**
—	—	—	—	—	—	**2**	**42**	—	—	—	—	—	—	2	42	**2**	**42**
1	21	—	—	—	—	**11**	**307**	—	—	3	120	—	—	8	187	**11**	**307**
1	49	—	—	—	—	**7**	**266**	—	—	—	—	—	—	7	266	**7**	**266**
—	—	—	—	—	—	**7**	**1,074**	—	—	4	801	—	—	3	273	**7**	**1,074**
7	352	5	214	—	—	**42**	**1,673**	2	21	14	736	2	126	24	790	**42**	**1,673**
11	370	2	434	—	—	**25**	**1,063**	2	17	8	143	1	343	14	560	**25**	**1,063**
1	28	2	175	—	—	**43**	**1,280**	1	91	5	291	—	—	37	898	**43**	**1,280**
8	189	6	307	2	63	**104**	**2,937**	10	253	22	761	3	159	69	1,764	**104**	**2,937**
1	30	—	—	—	—	**23**	**870**	3	147	6	184	—	—	14	539	**23**	**870**
—	—	1	7	—	—	**36**	**1,719**	4	101	6	309	—	—	26	1,309	**36**	**1,719**
1	18	1	14	—	—	**10**	**237**	3	107	3	88	—	—	4	42	**10**	**237**
7	142	5	77	—	—	**110**	**2,048**	22	427	20	307	1	24	67	1,290	**110**	**2,048**
—	—	—	—	—	—	**27**	**808**	3	98	10	255	—	—	14	455	**27**	**808**
5	91	5	167	3	13	**72**	**1,553**	3	99	19	339	1	49	49	1,066	**72**	**1,553**
8	86	3	31	1	14	**24**	**544**	4	182	5	68	—	—	15	294	**24**	**544**
5	210	1	147	1	119	**58**	**1,370**	7	213	7	252	—	—	44	905	**58**	**1,370**
7	—	1	24	—	—	**4**	**122**	—	—	3	94	—	—	1	28	**4**	**122**
—	248	—	—	—	—	**109**	**2,001**	12	266	22	388	1	14	74	1,333	**109**	**2,001**
12	201	—	—	—	—	**48**	**953**	27	614	11	187	—	—	10	152	**48**	**953**
80	**2,152**	**33**	**1,632**	**7**	**209**	**890**	**24,661**	**120**	**3,170**	**194**	**6,068**	**9**	**715**	**567**	**14,708**	**890**	**24,661**

Tab. 35. (Forts.) **Sjukdomsfall bland arbetare å tryckeri**
(Enligt uppgifter från 28 sjukkassor med 5,237 manliga

B. Kvinnliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Sjukdomsgrupper.	Sjukdomsfall ålders-							
	Under 20 år.		20—30 år.		30—40 år.		40—50 år.	
	Antal.		Antal.		Antal.		Antal.	
	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.	Sjukdomsfall.	Sjukdagar.
Influensa	2	21	4	70	4	63	4	71
Andra akuta infektionssjukdomar	7	134	7	173	2	49	1	14
Tuberkelsjukdomar:								
a) lungsot	5	460	5	240	5	140	—	—
b) tuberkulos i andra organ	1	37	1	49	—	—	—	—
Konstitutionella sjukdomar	3	43	15	448	3	56	1	14
Kroniska förgiftningssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
Nervsystemets sjukdomar	—	—	4	67	3	252	3	124
Sinnesorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
Cirkulationsorganens sjukdomar	1	70	3	131	2	105	—	—
Luftvägarnes sjukdomar	6	56	9	322	3	62	1	70
Lung- och lungsäcksinflammation	1	21	1	56	—	—	—	—
Andra eller ej specificerade sjukdomar i lungorna	—	—	3	105	1	21	1	14
Inflammation i magen och tarmarna	—	—	4	136	—	—	—	—
Andra eller ej specificerade sjukdomar i matsmältningsorganen	12	175	21	774	6	119	4	123
Urin- och könsorganens sjukdomar	1	33	3	126	—	—	—	—
Reumatism	2	13	8	329	2	84	2	49
Andra sjukdomar i rörelseorganen och bensystemet	1	6	4	77	—	—	—	—
Hud- och bindväfssjukdomar	2	39	5	133	2	28	3	105
Svulster (kräfta m. m.)	1	7	—	—	2	84	1	42
Yttre skador samt akuta förgiftningar	5	112	8	169	3	63	3	119
Andra eller ej uppgifna sjukdomar	11	119	10	251	2	77	5	66
Summa	**61**	**1,346**	**115**	**3,656**	**40**	**1,203**	**29**	**811**

eller i därmed förenad handtering år 1903.

och 1,162 kvinnliga medlemmar i medeltal år 1903).

arbetare.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.

bland arbetare, tillhörande olika

klasser.								civilstånd.									
50—60 år.		60—70 år.		Öfver 70 år.		Hela antalet.		Ogifta.		Gifta.		Änkor och frånskilda.		Ej uppgifvet.		Hela antalet.	
Antal.		Antal.		Antal.				Antal.		Antal.		Antal.		Antal.			
Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.	Sjukdoms-fall.	Sjukdagar.
—	—	—	—	—	—	**14**	**225**	7	85	1	7	3	70	3	63	**14**	**225**
—	—	—	—	—	—	**17**	**370**	13	293	—	—	1	14	3	63	**17**	**370**
—	—	—	—	—	—	**15**	**840**	14	810	—	—	—	—	1	30	**15**	**840**
—	—	—	—	—	—	**2**	**86**	1	49	—	—	—	—	1	37	**2**	**86**
—	—	—	—	—	—	**22**	**561**	11	196	1	28	—	—	10	337	**22**	**561**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	24	1	42	—	—	**12**	**509**	6	339	3	110	—	—	3	60	**12**	**509**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	**6**	**306**	5	229	—	—	—	—	1	77	**6**	**306**
1	14	—	—	—	—	**20**	**524**	12	237	3	105	—	—	5	182	**20**	**524**
—	—	—	—	—	—	**2**	**77**	2	77	—	—	—	—	—	—	**2**	**77**
—	—	—	—	—	—	**5**	**140**	3	84	—	—	—	—	2	56	**5**	**140**
—	—	—	—	—	—	**4**	**136**	1	10	—	—	—	—	3	126	**4**	**136**
1	35	3	34	—	—	**47**	**1,260**	27	819	4	140	4	69	12	232	**47**	**1,260**
—	—	—	—	—	—	**4**	**159**	4	159	—	—	—	—	—	—	**4**	**159**
—	—	—	—	—	—	**14**	**475**	9	230	1	28	—	—	4	217	**14**	**475**
—	—	—	—	—	—	**5**	**83**	2	20	—	—	—	—	3	63	**5**	**83**
—	—	—	—	—	—	**12**	**305**	8	214	—	—	1	21	3	70	**12**	**305**
—	—	—	—	—	—	**4**	**133**	1	7	3	126	—	—	—	—	**4**	**133**
3	84	1	35	—	—	**23**	**582**	20	506	—	—	2	70	1	6	**23**	**582**
2	62	—	—	—	—	**30**	**575**	24	389	2	10	2	43	2	133	**30**	**575**
8	**219**	**5**	**111**	—	—	**258**	**7,346**	**170**	**4,753**	**18**	**554**	**13**	**287**	**57**	**1,752**	**258**	**7,346**

Tab. 36. Dödsfall bland arbetare å tryckeri eller

(Enligt uppgifter från 28 kassor med 5,237 manliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Dödsorsak.	Antal ålders							
	Under 20 år.		20—30 år.		30—40 år.		40—50 år.	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Ålderdomssjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—
Influensa	—	—	1	—	1	—	—	—
Annan akut infektionssjukdom	1	—	1	—	—	—	—	—
Tuberkelsjukdom:								
a) lungsot	6	7	31	6	33	6	17	1
b) tuberkulos i andra organ	—	1	2	—	2	—	1	—
Sinnessjukdom	—	—	—	—	—	—	1	—
Sjukdom i nervsystemet	—	1	2	—	6	—	2	—
Sjukdom i cirkulationsorganen	—	1	2	1	4	—	5	1
Sjukdom i luftvägarna	1	—	—	—	—	—	1	—
Lung- och lungsäcksinflammation	2	—	1	—	1	—	1	—
Annan eller ej specificerad sjukdom i lungorna	—	—	7	—	4	—	6	—
Inflammation i magen eller tarmarna	1	—	—	1	1	—	—	—
Annan eller ej specificerad sjukdom i matsmältningsorganen	—	—	1	—	5	—	2	1
Sjukdom i urin- eller könsorganen	—	1	—	—	1	—	8	—
Hud- eller bindväfssjukdom	—	—	—	1	—	—	—	—
Svulst (kräfta m. m.)	—	—	—	—	—	—	7	—
Olyckshändelse eller våda	1	—	5	—	2	—	2	1
Självmord	—	—	1	—	2	—	—	—
Annan eller ej uppgifven dödsorsak	—	—	—	—	1	—	—	—
Summa	**12**	**11**	**54**	**9**	**63**	**6**	**53**	**4**

i därmed förenad handtering, åren 1899—1903.

och 1,162 kvinnliga medlemmar i medeltal år 1903).

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.

aflidne arbetare, män och kvinnor, tillhörande olika

klasser.								civilstånd.									
50—60 år.		60—70 år.		Öfver 70 år.		Summa.		Ogifta.		Gifta.		Änklingar, änkor och frånskilda.		Ej uppgifvet.		Summa.	
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
—	—	—	—	4	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**4**	—
—	—	—	—	—	—	**2**	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**2**	—
—	—	—	—	—	—	**2**	—	1	—	—	—	—	—	1	—	**2**	—
7	—	2	—	—	—	**96**	**20**	25	17	25	2	4	—	42	1	**96**	**20**
—	—	—	—	1	—	**6**	**1**	—	1	—	—	—	—	6	—	**6**	**1**
—	—	1	—	—	—	**2**	—	1	—	1	—	—	—	—	—	**2**	—
7	1	1	—	2	—	**20**	**2**	2	2	5	—	2	—	11	—	**20**	**2**
2	1	8	—	4	—	**25**	**4**	1	3	6	1	3	—	15	—	**25**	**4**
—	—	2	—	5	—	**9**	—	—	—	2	—	1	—	6	—	**9**	—
1	—	—	—	—	—	**6**	—	2	—	1	—	—	—	3	—	**6**	—
4	—	—	—	3	—	**24**	—	4	—	8	—	1	—	11	—	**24**	—
—	—	—	—	—	—	**2**	**1**	1	1	—	—	—	—	1	—	**2**	**1**
3	—	1	—	1	—	**13**	**1**	3	—	6	1	—	—	4	—	**13**	**1**
1	—	—	—	1	—	**11**	**1**	1	1	4	—	—	—	6	—	**11**	**1**
—	—	1	—	—	—	**1**	**1**	—	1	—	—	—	—	1	—	**1**	**1**
5	—	2	—	—	—	**14**	—	2	—	6	—	—	—	6	—	**14**	—
4	—	—	—	3	—	**17**	**1**	3	—	5	1	2	—	7	—	**17**	**1**
3	—	—	—	2	—	**8**	—	2	—	—	—	1	—	5	—	**8**	—
—	—	1	—	2	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**4**	—
37	**2**	**19**	—	**28**	—	**266**	**32**	**48**	**26**	**69**	**5**	**14**	—	**135**	**1**	**266**	**32**

Tab. 37. Arbetare som lida af

A. Manliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Sjukdomar eller lyten.	Yrkes- och														
	Förmän.					Sätteriarbetare.					Tryckeriarbetare.				
	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.
a) *Kroniska sjukdomar:*															
Lungsot	1	—	—	—	**1**	6	2	1	1	**10**	—	—	—	—	—
Andra kroniska infektionssjukdomar	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—
Konstitutionella sjukdomar	—	—	—	—	—	2	—	1	—	**3**	—	—	—	—	—
Nervsystemets sjukdomar	—	1	—	1	**2**	7	4	4	4	**19**	3	1	1	—	**5**
Ögon- och öronsjukdomar	2	1	3	3	**9**	51	28	17	11	**107**	11	3	2	1	**17**
Cirkulationsorganens sjukdomar	1	1	—	—	**2**	27	7	9	4	**47**	8	3	1	—	**12**
Luftvägarnas sjukdomar	—	—	—	—	—	3	2	2	2	**9**	1	1	—	—	**2**
Lungornas sjukdomar (ej lungsot)	—	—	—	1	**1**	4	5	1	4	**14**	2	1	—	1	**4**
Matsmältningsorganens sjukdomar	—	—	2	1	**3**	16	11	9	11	**47**	12	2	1	1	**16**
Urin- och könsorganens sjukdomar	1	—	—	—	**1**	4	3	—	1	**8**	3	—	—	—	**3**
Reumatism	—	—	—	—	—	2	4	1	5	**12**	—	1	—	—	**1**
Andra sjukdomar i rörelseorganen o. bensystemet	—	—	1	—	**1**	2	1	—	—	**3**	2	1	—	—	**3**
Hudsjukdomar o. sjukdomar i bindväfven	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**	—	—	1	—	**1**
Andra el. ej uppgifna sjukdomar	—	—	—	—	—	2	5	—	2	**9**	1	—	—	—	**1**
Summa	**5**	**3**	**6**	**6**	**20**	**127**	**73**	**45**	**45**	**290**	**43**	**13**	**6**	**3**	**65**
b) *Lyten* i öga	—	—	—	—	—	4	2	1	3	**10**	1	1	1	1	**4**
» arm	—	—	—	—	—	2	—	—	1	**3**	—	—	—	1	**1**
» hand	—	1	2	—	**3**	7	2	2	—	**11**	5	3	—	—	**8**
» ben	—	1	—	—	**1**	7	7	2	2	**18**	1	—	1	—	**2**
» fot	2	1	2	—	**5**	10	10	—	—	**20**	4	—	—	—	**4**
» annan kroppsdel	—	—	—	—	—	4	5	2	1	**12**	1	1	—	—	**2**
Summa	**2**	**3**	**4**	—	**9**	**34**	**26**	**7**	**7**	**74**	**12**	**5**	**2**	**2**	**21**
Summa summarum	**7**	**6**	**10**	**6**	**29**	**161**	**99**	**52**	**52**	**364**	**55**	**18**	**8**	**5**	**86**

kronisk sjukdom eller lyte.

arbetare.

17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
åldersgrupper.																				Samtliga yrkesgrupper.				
Stilgjuteriarbetare o. d.					Litografiska arbetare o. d.					Bokbinderiarbetare.					Öfriga arbetare.									
Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	3	1	1	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	1	—	5
2	1	—	—	3	2	1	1	1	5	2	3	—	—	5	—	—	—	2	2	16	11	6	8	41
9	—	—	—	9	10	6	5	2	23	13	6	1	4	24	2	—	1	—	3	98	44	29	21	192
3	1	—	1	5	2	1	1	1	5	9	—	—	—	9	3	1	—	—	4	53	14	11	6	84
1	—	—	—	1	1	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	3	2	15
—	1	—	—	1	1	—	1	1	3	—	2	—	—	2	—	1	—	—	1	7	10	2	7	26
—	2	—	—	2	3	1	2	2	8	2	2	2	—	6	1	—	3	1	5	34	18	19	16	87
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	—	1	1	—	2	9	4	2	1	16
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	3	—	2	6	—	—	1	1	2	3	9	2	8	22
—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	5	4	1	—	10
—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	2	—	5
—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	6	—	2	12
15	8	—	1	24	22	11	13	7	53	32	17	3	6	58	6	3	6	4	19	250	128	79	72	529
1	—	—	1	2	—	—	1	—	1	1	—	1	—	2	1	—	1	—	2	8	3	5	5	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	4
1	—	—	—	1	2	2	1	—	5	1	—	1	—	2	2	—	—	1	3	18	8	6	1	33
3	—	—	—	3	3	1	2	—	6	2	3	—	1	6	—	—	—	—	—	16	12	5	3	36
—	2	—	—	2	4	2	—	—	6	2	1	—	—	3	1	1	—	1	3	23	17	2	1	43
1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	2	1	16
6	2	—	1	9	9	6	4	—	19	6	4	2	1	13	4	1	1	2	8	73	47	20	13	153
21	10	—	2	33	31	17	17	7	72	38	21	5	7	71	10	4	7	6	27	323	175	99	85	682

Tab. 37. Arbetare, som lida af

B. Kvinnliga

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
	Yrkes- och														
Sjukdomar eller lyten.	Förmän.					Sätteriarbetare.					Tryckeriarbetare.				
	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.
a) *Kroniska sjukdomar:*															
Lungsot	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Konstitutionella sjukdomar	—	—	—	—	—	5	1	1	—	7	2	1	—	—	3
Nervsystemets sjukdomar	—	—	—	—	—	1	—	3	3	7	1	—	—	—	1
Ögon- och öronsjukdomar	—	—	—	—	—	4	2	2	—	8	1	—	—	—	1
Cirkulationsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	2	1	—	—	3
Luftvägarnas sjukdomar	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—
Lungornas sjukdomar (ej lungsot)	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Matsmältningsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	—	—	—	1	1
Urin- och könsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Reumatism	—	—	—	—	—	—	3	2	2	7	1	—	—	—	1
Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svulster (kräfta m. m.)	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Andra el. ej uppgifna sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	18	9	10	5	42	8	2	—	1	11
b) *Lyten* i öga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» arm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
» hand	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
» ben	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» annan kroppsdel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	—	—	—	1
Summa summarum	—	—	—	—	—	19	10	10	5	44	9	2	—	1	12

kronisk sjukdom eller lyte.

arbetare.

17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
Åldersgrupper.																				Samtliga yrkesgrupper.				
Stilgjuteriarbetare o. d.					Litografiska arbetare o. d.					Bokbinderiarbetare.					Öfriga arbetare.									
Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.	Mindre än 30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50 år och däröfver.	Summa.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	3	2	1	23	1	1	—	1	3	25	6	3	2	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	5	2	2	21	—	—	—	—	—	14	5	5	5	29
1	—	—	—	1	—	1	4	1	6	4	2	1	—	7	—	—	—	—	—	10	5	7	1	23
2	—	1	—	3	—	—	—	—	—	18	2	—	1	21	—	—	—	—	—	24	4	1	1	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	—	—	1	2	—	2	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	9	—	—	—	—	—	11	—	—	—	11
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	13	2	2	—	17	—	—	—	—	—	14	3	3	2	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	—	—	—	—	—	3	2	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	7	5	2	1	15	1	—	—	—	1	9	8	4	4	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3
3	—	1	1	5	—	1	4	2	7	86	21	11	6	124	3	1	—	1	5	118	34	26	16	194
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	1	—	—	—	1	2	1	—	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	1	8	1	—	—	—	1	8	2	1	1	12
3	—	1	1	5	—	1	4	2	7	91	22	12	7	132	4	1	—	1	6	126	36	27	17	206

Tab. 38. Arbetslokalernas

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Anstalternas anläggningsort.	Golfyta								
	1—2 kvm.			2—3 kvm.			3—4 kvm.		
	Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare	
		m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.
Stockholms stad	—	—	—	2	6	7	6	12	45
Östra Sverige:									
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	1	12	—	2	3	4
Småland och öarna:									
Jönköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	1	3	4	3	17	11
Skåne och Blekinge:									
Malmö	—	—	—	—	—	—	2	15	4
Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	2	17	—	1	8	—
Västra Sverige:									
Göteborg	1	1	13	2	12	—	2	7	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	5	30	3
Norra Sverige:									
Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**1**	**1**	**13**	**8**	**50**	**11**	**21**	**92**	**67**

golfyta per arbetare.

11.	12.	13.	14.	15.	16.			17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
per arbetare.											Hela antalet vid den sanitära undersökningen redovisade:			
4 —6 kvm.			6—8 kvm.		8—10 kvm.			10 kvm. och däröfver						
Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Rum.	Arbetare.		
	m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.		m.	kv		m.	kv.	S:ma
45	361	252	59	566	256	42	489	142	132	804	144	**286**	**2,238**	**846**	**3,084**
1	6	—	3	45	5	2	12	—	11	41	2	**17**	**104**	**7**	**111**
—	—	—	3	22	9	—	—	—	6	39	2	**9**	**61**	**11**	**72**
1	30	—	4	30	3	3	21	4	10	53	12	**18**	**134**	**19**	**153**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	11	—	19	118	3	12	47	1	22	50	4	**59**	**241**	**12**	**253**
2	7	16	1	11	2	3	15	—	16	84	21	**22**	**117**	**39**	**156**
8	30	17	7	30	17	9	47	8	16	74	1	**44**	**201**	**58**	**259**
6	13	10	10	43	23	9	55	7	39	145	45	**66**	**271**	**89**	**360**
2	4	2	3	14	—	2	9	—	14	76	13	**21**	**103**	**15**	**118**
1	17	—	1	2	—	6	37	1	9	30	1	**17**	**86**	**2**	**88**
9	52	5	16	93	5	10	43	9	27	69	1	**65**	**282**	**20**	**302**
17	153	43	21	185	142	18	75	25	77	322	59	**138**	**755**	**282**	**1,037**
—	—	—	5	51	—	2	4	—	7	31	1	**14**	**86**	**1**	**87**
16	67	34	24	97	23	15	53	14	52	135	3	**112**	**382**	**77**	**459**
1	—	13	2	21	—	1	14	—	17	104	11	**21**	**139**	**24**	**163**
14	76	15	17	96	8	14	47	2	60	195	19	**105**	**414**	**44**	**458**
126	**827**	**407**	**195**	**1,424**	**496**	**148**	**968**	**213**	**515**	**2,252**	**339**	**1,014**	**5,614**	**1,546**	**7,160**

Tab. 39. Arbetslokalernas

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort.	Kubikmeter											
	under 7.			7—8.			8—9.			9—10.		
	Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare	
		m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.
Stockholms stad	—	—	—	1	—	7	1	6	—	1	10	5
Östra Sverige:												
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	1	—	3	2	15	1	—	—	—
Småland och öarna:												
Jönköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	1	3	4	—	—	—	—	—	—	2	8	11
Skåne och Blekinge:												
Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	1	12	—	—	—	—	2	8	1	—	—	—
Västra Sverige:												
Göteborg	1	1	13	—	—	—	1	9	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	3	24	—	1	3	—
Norra Sverige:												
Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—
Summa	**3**	**16**	**17**	**2**	—	**10**	**9**	**62**	**2**	**5**	**24**	**16**

kubikinnehåll per arbetare.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
per arbetare.												Hela antalet vid den sanitära undersökningen redovisade:			
10—15.			15—20.			20—30.			30 och däröfver.						
Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Antal rum.	Antal arbetare		Rum.	Arbetare		
	m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.		m.	kv.	S:ma
26	132	170	41	255	214	75	871	256	141	964	194	**286**	**2,238**	**846**	**3,084**
1	6	—	2	30	3	5	39	3	9	29	1	**17**	**104**	**7**	**111**
1	2	—	—	—	—	3	20	11	5	39	—	**9**	**61**	**11**	**72**
—	—	—	3	40	3	6	49	4	9	45	12	**18**	**134**	**19**	**153**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	15	1	13	81	2	16	63	—	24	67	5	**59**	**241**	**12**	**253**
2	7	15	2	18	3	4	13	8	14	79	13	**22**	**117**	**39**	**156**
6	26	2	8	37	32	11	53	8	16	74	1	**44**	**201**	**58**	**259**
5	23	5	7	18	13	11	59	21	43	171	50	**66**	**271**	**89**	**360**
1	3	—	4	15	2	2	9	—	14	76	13	**21**	**103**	**15**	**118**
—	—	—	1	17	—	6	29	1	10	40	1	**17**	**86**	**2**	**88**
5	22	2	13	88	7	19	83	9	25	69	1	**65**	**282**	**20**	**302**
5	45	4	20	100	81	31	244	132	80	356	52	**138**	**755**	**282**	**1,037**
—	—	—	2	27	—	6	30	1	6	29	—	**14**	**86**	**1**	**87**
11	36	22	18	88	18	30	99	33	49	132	4	**112**	**382**	**77**	**459**
—	—	—	3	27	13	1	8	—	17	104	11	**21**	**139**	**24**	**163**
8	31	1	12	78	8	22	97	9	62	205	26	**105**	**414**	**44**	**458**
74	**348**	**222**	**149**	**919**	**399**	**248**	**1,766**	**496**	**524**	**2,479**	**384**	**1,014**	**5,614**	**1,546**	**7,160**

Tab. 40. Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luft pro f[3]) vid middagsrastens början.		Luft pro f[3]) vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	65	—	5·7	22·7	g.	e.	20 (17)	0·81 (0·84)	18 (18)	1·66 (1·66)	19·5 (18·5)	1·86 (1·52)
d:o	58	—	6·4	24·8	»	»	19 (17)	0·76 (0·70)	19 (16)	1·53 (1·55)	20 (18)	1·78 (1·56)
d:o	24	—	6·2	23·1	tg.	»	18·5 (17)	0·95 (0·74)	18 (16)	1·26 (1·13)	18·5 (15)	0·99 (0·90)
d:o	11	—	8·6	31·8	»	»	19·5 (16)	0·70 (0·55)	21·5 (16)	1·14 (0·88)	20·5 (18·5)	1·15 (1·03)
d:o	8	—	8·2	32·9	g.	»	17·5 (16·5)	0·76 (0·77)	19·5 (18)	2·06 (1·56)	20·5 (19)	1·91 (1·98)
Maskinsätteri	1	—	15·3	46·6	»	»	18 (15)	1·86	19·5 (19)	1·13 (0·74)	16·5 (12·5)	1·23 (0·77)
Tryckeri	27	29	8·1	29·8	»	»	19 (19)	0·68 (0·71)	19 (18)	1·00 (0·95)	21 (19·5)	1·34 (1·15)
d:o (under jord)..	1	3	18·9	52·9	d.	»	17 (15·5)	0·85 (0·72)	18 (16·5)	1·41 (0·53)	21·5 (18·5)	0·52
Rotationstryckeri	3	1	20·4	130·5	g.	»	20·5 (14·5)	1·20 (0·62)	21·5 (18)	1·15 (1·06)	18 (15)	1·16 (0·85)
Bokbinderi	32	—	6·6	20·8	»	»	18 (16·5)	1·88 (1·49)	20 (20)	1·89 (1·61)	17·5 (17)	2·10 (1·77)
d:o	—	28	7·1	19·5	»	»	20·5 (18·5)	2·10 (1·96)	18 (18)	(2·61)	19 (17)	2·62 (2·40)
d:o	—	12	4·7	14·5	»	»	19 (15)	2·65 (2·08)	20·5 (17·5)	3·42 (3·02)	18 (17)	2·99 (2·40)
d:o	2	4	8·5	24·7	»	»	17 (17)	1·26 (0·82)	20 (19)	2·90	17 (17)	1·65 (1·63)
d:o	6	—	13·2	38·3	»	»	17·5 (16·5)	1·14 (0·99)	21 (18·5)	1·40 (1·29)	17·5 (16·5)	1·40 (1·04)
Stilgjuteri	9	1	11·6	38·3	tg.	»	19·5 (16·5)	1·15 (0·93)	22·5 (18·5)	1·36 (1·02)	24 (20·5)	1·62 (1·44)
d:o	6	4	8·1	16·1	»	»	21·5 (18·5)	0·93 (0·95)	19 (18)	1·67 (1·53)	16·5 (16·5)	1·48 (1·15)
Stereotypgjuteri (under jord)	4	—	6·8	19·1	»	»	20 (15·5)	0·90 (0·79)	23·5 (18)	0·81 (0·62)	23·5 (20)	0·78 (0·48)
Galvanoplastik	4	—	17·0	68·0	g.	»	19 (15·5)	1·06 (0·94)	21·5 (17·5)	1·06 (0·89)	24 (18)	1·35 (1·57)
Arbetsställe II.												
Sätteri	85	—	8·5	32·4	g.	e.	20 (19·5)	0·86 (0·62)	20 (19)	1·60 (1·18)	18 (17·5)	1·87 (1·38)
d:o	—	15	5·3	20·2	»	»	19 (17)	1·08 (0·79)	18·5 (18)	1·64 (1·39)	16 (16)	1·85 (1·75)
Tryckeri	75	—	10·7	40·8	»	ga.+e.	17·5 (14·5)	0·75 (0·61)	18 (17)	1·35 (1·27)	15·5 (13·5)	1·85 (1·66)
d:o	18	—	10·9	33·6	d.	e.	17 (13)	1·08 (0·67)	17·5 (14·5)	2·20 (0·92)	18 (14·5)	1·17 (0·95)
Kartongfabrikation	3	22	7·4	20·5	g.	ga.	20·5 (18·5)	1·90 (1·25)	19·5 (19)	2·65 (2·33)	18 (17·5)	2·57 (2·15)
Stentryckeri	40	—	10·8	38·4	»	»	19·5 (19)	1·16 (0·85)	20 (18·5)	2·48 (1·74)	18 (17)	2·38 (2·52)
d:o	18	—	8·8	27·6	»	e.	17·5 (16)	1·19 (1·03)	17·5 (16·5)	2·33 (1·72)	14·5 (13·5)	2·20 (1·86)
Litografering	12	4	10·5	36·6	»	ga.	19 (17·5)	0·80 (0·74)	20 (19)	1·64 (1·44)	18 (16)	2·81 (2·48)
Stereotypgjuteri	7	—	17·8	54·1	»	e.	19 (15)	1·74 (0·85)	23 (16)	1·67 (1·03)	20·5 (15)	1·24 (1·09)
Stensliperi	5	—	11·1	27·8	»	ga.	15 (13·5)	1·12 (0·71)	12·5 (10·5)	1·10 (0·95)	16 (12)	1·58 (1·29)
Arbetsställe III.												
Sätteri	67	5	8·3	29·0	g.	e.	19·5 (18·5)	0·92 (0·89)	20 (18)	1·00 (1·49)	21 (20)	1·00 (1·04)
Maskinsätteri	4	—	8·1	28·4	»	»	20 (19)	0·79 (0·74)	22 (20·5)	(1·22)	24·5 (22·5)	1·14 (1·06)
Tryckeri	41	4	18·4	68·2	»	»	20 (18·5)	0·73 (0·55)	20 (18)	1·10 (0·85)	21 (19·5)	1·05 (0·80)
d:o	13	5	13·6	44·1	»	»	18·5 (18)	0·66 (2·00)	19 (17·5)	1·46 (0·81)	20·5 (20·5)	1·02 (0·86)
d:o (under jord)..	6	2	20·4	61·3	tg.	»	18 (17·5)	0·59 (0·47)	23 (17·5)	0·98 (0·96)	18·5 (17·5)	0·88 (0·79)
Bokbinderi	—	14	10·9	32·8	g.	»	19 (18)	0·94 (0·83)	20·5 (18)	0·85 (0·77)	20·5 (19·5)	0·96 (0·98)
Stentryckeri	5	—	23·6	76·8	»	»	19 (19)	1·43 (0·86)	19·5 (18·5)	1·12 (0·96)	21 (20·5)	1·29 (0·84)
Etsnnig	10	—	6·0	18·5	»	»	17·5 (16·5)	0·77 (0·61)	18·5 (17·5)	0·88 (0·80)	19·5 (18·5)	1·08 (0·88)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f.[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luft pro f.[3] vid middagsrastens början.		Luft pro f.[3] vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Fotografering	7	2	16·9	54·0	g.	e.	17 (16)	1·05 (0·58)	18 (17)	0·95 (0·78)	20 (19)	0·99 (0·97)
Arbetsställe IV.												
Sätteri	32	—	8·6	26·3	g.	g.	13·5 (12)	1·43 (1·33)	17 (13·5)	1·72 (1·24)	17·5 (14)	3·31 (3·74)
d:o	16	—	10·6	28·7	tg.	»	12 (9)	1·19 (0·76)	17 (11)	1·67 (1·36)	19 (14)	2·25 (1·97)
d:o	7	—	7·0	23·0	d.	»	16·5 (14)	2·29 (1·94)	17 (13)	2·50 (1·29)	21 (16·5)	3·83 (3·27)
d:o	4	—	10·3	32·5	tg.	»	15 (14·5)	2·60 (2·00)	20·5 (16·5)	1·78 (1·58)	19·5 (16·5)	4·75 (3·90)
Tryckeri	21	7	7·1	20·6	»	»	19·5 (14·5)	1·61 (1·44)	19 (17)	0·88 (0·90)	22·5 (18)	2·87 (2·35)
d:o	2	—	19·5	55·5	d.	»	20 (17)	1·43 (1·21)	18·5 (15·5)	2·24 (1·64)	20·5 (18·5)	2·90 (2·24)
Bokbinderi	10	10	4·3	14·9	g.	»	15·5 (14)	1·60 (1·15)	17 (13)	2·33 (1·85)	21 (17·5)	3·55 (3·37)
Arbetsställe V.												
Sätteri	2	17	7·3	26·3	g.	ga.	14·5 (13·5)	0·65 (0·92)	17·5 (15·5)	2·18 (2·20)	20·5 (17·5)	4·25 (3·46)
d:o	—	18	8·6	31·0	tg.	»	15·5 (14·5)	0·69 (0·70)	18 (17)	1·62 (1·85)	22 (18·5)	4·27 (3·53)
d:o	1	4	26·0	83·1	g.	»	14 (13)	0·78 (1·17)	15·5 (14)	2·32 (2·12)	20 (17·5)	2·80 (2·98)
d:o	4	1	26·2	78·5	tg.	»	13·5 (13)	1·20 (0·67)	16 (14)	2·29 (2·00)	20 (17·5)	1·85 (0·95)
Tryckeri	10	5	12·5	44·9	g.	»	18 (17)	2·15 (1·89)	20 (17·5)	1·94 (1·85)	20·5 (18)	1·75 (1·98)
d:o	6	6	11·6	41·6	»	»	17 (16)	1·03 (0·95)	17·5 (17)	2·08 (1·75)	21·5 (19)	2·20 (2·85)
Bokbinderi	9	5	4·6	13·9	tg.	»	18·5 (14)	2·27 (1·75)	19 (14)	2·20 (1·63)	23 (16)	(3·38)
d:o	—	10	3·6	10·7	»	»	19 (17)	1·68 (1·55)	18·5 (16)	2·25 (2·00)	23 (19·5)	3·26 (2·84)
Arbetsställe VI.												
Sätteri	18	—	5·7	19·0	tg.	ga.	17·5 (15·5)	1·84 (1·17)	18 (15)	1·33 (1·09)	20 (17)	2·32 (1·79)
d:o	12	—	5·5	14·3	g.	»	20·5 (18·5)	2·51 (1·71)	18 (17)	1·75 (1·39)	21 (19)	3·50 (3·27)
Tryckeri	17	—	7·9	26·5	d.	»	19 (18)	1·65 (1·19)	19·5 (18)	1·33 (1·15)	20 (17)	2·60 (2·15)
Bokbinderi	5	8	6·1	15·8	tg.	»	19·5 (14)	4·38 (3·28)	17·5 (16·5)	4·03 (2·91)	25 (18·5)	5·77 (5·16)
d:o	10	—	7·9	20·5	»	»	20 (16)	3·35 (2·49)	18 (14·5)	2·06 (1·77)	20 (16·5)	3·39 (3·08)
d:o	—	6	6·2	28·6	»	»	17·5 (14)	1·01 (0·88)	19·5 (15·5)	2·13 (1·38)	19·5 (18)	2·84 (2·50)
Arbetsställe VII.												
Sätteri	23	3	6·5	23·5	tg.	e.	18·5 (15)	1·43 (1·21)	17·5 (17·5)	3·15 (1·83)	18·5 (16)	1·98 (1·81)
d:o	—	13	5·7	18·8	g.	»	21 (17)	1·51 (0·89)	20 (18)	2·03 (1·86)	21 (18)	2·20 (2·08)
Tryckeri	17	3	10·7	34·3	d.	ga.	17·5 (14·5)	1·79 (1·56)	19·5 (16·5)	(2·35)	17 (14·5)	1·64 (1·56)
d:o	4	—	14·0	39·3	»	»	19 (14·5)	1·85 (1·38)	21·5 (17)	1·57 (1·07)	20·5 (18)	1·50 (1·67)
Stereotyptryckeri	4	—	15·6	40·6	tg.	»	20·5 (15·5)	1·50 (0·82)	23 (18·5)	1·38 (0·85)	21 (18·5)	2·30 (2·37)
Arbetsställe VIII.												
Sätteri	13	13	8·3	29·6	g.	e.	17 (14·5)	1·15 (0·82)	18·5 (17)	1·27 (1·12)	18·5 (16)	1·14 (1·00)
Tryckeri	10	1	13·5	49·4	»	»	17·5 (16·5)	1·24 (0·80)	19·5 (18)	1·73 (1·80)	18 (16·5)	1·08 (0·99)
d:o	5	3	18·6	67·9	»	»	18 (16·5)	0·90 (0·80)	20·5 (18·5)	1·22 (1·40)	17·5 (17)	(1·05)
Bokbinderi	1	5	9·9	35·6	»	»	13·5 (13)	1·23 (0·71)	18 (17)	0·97 (1·00)	19 (17)	(0·55)
Arbetsställe IX.												
Sätteri	27	—	8·7	27·8	d.	e.	16 (14·5)	0·73 (0·50)	18 (16·5)	1·13 (0·80)	18 (17)	0·87 (10·0)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1. Anstalternas anläggningsort och ändamål.	2. Rummets arbetare-antal. Män.	3. Kvinnor.	4. golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	5. kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	6. Dagerförhållanden.[1]	7. Belysningssystem.[2]	8. Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	9. Kolsyrehalt, ‰.	10. vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	11. Kolsyrehalt, ‰.	12. vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	13. Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Sätteri	8	—	12·2	35·5	tg.	e.	17·5 (14)	0·80 (0·49)	19·5 (17)	1·02 (0·40)	19 (15·5)	0·95 (0·58)
d:o	2	—	9·1	26·2	d.	»	18 (17)	0·99 (0·50)	22·5 (21)	1·16 (0·87)	19·5 (19)	1·12 (1·08)
Tryckeri	10	3	18·0	54·1	»	»	19 (19)	0·74 (0·85)	20 (20)	0·68 (0·61)	21 (20·5)	0·76 (0·65)
Arbetsställe X.												
Sätteri	25	—	8·6	25·6	g.	ga.	17 (13)	1·60 (1·26)	19 (16)	2·18 (2·08)	19 (16)	5·77 (5·44)
Tryckeri	14	—	14·4	43·1	»	»	16 (13)	1·07 (0·85)	20·5 (18·5)	1·82 (1·17)	19 (18)	2·25 (2·29)
d:o	2	—	14·1	38·6	»	»	14·5 (12)	1·16 (0·74)	18·5 (16·5)	1·48 (1·15)	19 (16)	2·15 (1·55)
d:o	2	—	16·5	45·4	»	»	17·5 (13·5)	1·57 (1·24)	19·5 (16·5)	0·85 (0·96)	18·5 (15)	1·68 (1·09)
Bokbinderi	3	1	10·1	29·1	»	»	16·5 (10·5)	1·78 (0·96)	19·5 (14·5)	1·68 (1·11)	17·5 (15)	3·10 (2·04)
Arbetsställe XI.												
Sätteri	15	2	4·1	15·6	d.	ga.	16 (11)	2·05 (1·61)	23 (17)	3·30 (2·97)	20·5 (14·5)	2·89 (1·79)
d:o	6	—	3·4	12·8	»	»	18·5 (14)	1·85 (1·75)	22 (16)	2·27 (1·66)	22 (15·5)	2·60 (1·90)
d:o	2	—	4·3	16·3	»	»	16 (10)	1·83 (1·46)	23·5 (17·5)	3·35 (2·74)	20 (14)	3·66 (2·25)
Maskinsätteri	2	—	6·0	23·0	»	»	16 (11)	1·68 (1·50)	22 (15)	1·76 (1·05)	29 (19)	2·70 (2·77)
Tryckeri	9	—	12·2	45·1	»	e.	16·5 (13·5)	0·68 (1·26)	19·5 (15)	1·53 (0·68)	21 (16)	1·37 (0·83)
d:o	4	3	8·9	32·0	tg.	»	14·5 (12·5)	0·70 (0·39)	16 (15)	3·63 (2·48)	15·5 (13)	3·80 (3·04)
d:o	4	—	12·0	43·3	»	ga.	18 (10·5)	1·87 (0·45)	20·5 (13)	4·80 (3·90)	23 (17)	5·40 (4·77)
Arbetsställe XII.												
Sätteri	3	7	6·4	18·5	g.	ga.	13 (11)	2·08 (2·14)	18·5 (16)	2·77 (3·03)	20 (17·5)	3·47 (3·13)
Tryckeri	8	8	5·6	14·7	d.	»	13 (10·5)	2·13 (1·23)	19·5 (14·5)	1·62 (1·63)	18 (14·5)	1·50 (1·37)
Bokbinderi	11	—	5·4	15·6	g.	»	13·5 (13)	1·98 (2·05)	17·5 (14·5)	2·73 (2·77)	18 (15·5)	3·30 (2·98)
d:o	—	7	5·0	15·6	»	f.	12·5 (10·5)	(1·08)	15·5 (14·5)	2·84 (2·79)	18 (15·5)	4·00 (3·42)
Arbetsställe XIII.												
Sätteri	16	1	5·7	14·3	g.	e.	19 (18·5)	0·85 (1·44)	22 (20)	0·58 (0·72)	22 (21)	0·75 (0·65)
d:o	14	1	6·2	22·2	d.	»	19·5 (15)	(1·03)	20 (17)	0·68 (0·50)	19 (18·5)	0·85 (0·84)
Tryckeri	6	—	15·1	54·4	»	»	20 (15·5)	0·73 (1·27)	19 (18)	1·01 (0·58)	19 (18)	0·62 (1·30)
Stereotypgjuteri	2	—	14·6	52·5	»	»	18·5 (16)	0·78 (0·47)	17·5 (16)	0·73	18 (16)	0·50 (0·67)
Arbetsställe XIV.												
Sätteri	1	5	7·8	25·2	tg.	f.	15·5 (10)	0·49 (0·52)	21·5 (19)	1·60 (1·72)	24 (19·5)	4·80 (4·58)
d:o	4	—	8·2	27·2	g.	»	13 (10)	0·73 (1·01)	15·5 (14)	1·38 (1·31)	18·5 (15·5)	4·90 (4·33)
d:o	2	2	9·0	30·4	tg.	»	12·5 (10·5)	0·47 (0·50)	18·5 (13·5)	1·75 (1·43)	24 (16)	5·27 (4·60)
Tryckeri	4	—	10·8	35·5	d.	»	16 (12)	1·02 (0·96)	17 (14·5)	1·00 (0·70)	16 (14·5)	2·40 (2·15)
d:o	4	—	17·6	57·3	»	»	15 (14·5)	0·90 (0·65)	15·5 (14·5)	1·39 (1·27)	17·5 (16)	3·63 (3·05)
d:o	3	—	11·1	37·8	tg.	»	12·5 (10)	0·95 (0·99)	18 (15)	0·95 (1·40)	16 (15)	2·50 (2·10)
Öfvertrycksrum	5	—	10·5	26·3	g.	»	9 (8·5)	0·74 (0·67)	14 (11·5)	1·05 (0·85)	15 (11)	1·95 (1·61)
d:o	3	—	23·5	70·5	»	»	8·5 (8·5)	0·79 (0·73)	12·5 (9·5)	0·80 (0·78)	13·5 (11)	1·72 (1·44)
Litografirum	1	—	17·9	44·8	»	»	—	—	—	—	—	—
d:o	1	—	10·2	30·6	»	»	—	—	—	—	—	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luft pro f[3]) vid middagsrastens början.		Luft pro f[3]) vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Arbetsställe XV.												
Sätteri	10	5	5·0	9·0	tg.	ga.	17·5 (16)	2·05 (1·33)	20 (16)	0·74 (1·07)	23·5 (19)	2·10
d:o	3	—	4·2	13·2	»	»	16 (13·5)	1·50 (1·18)	19·5 (17)	2·25 (1·90)	21 (18·5)	2·15 (1·66)
d:o	2	—	9·9	32·0	»	»	7·5 (7·5)	0·55 (0·56)	21 (15·5)	2·40 (1·37)	24 (19)	2·28 (1·52)
Tryckeri	7	1	11·3	40·8	d.	»	15 (13·5)	1·02 (0·80)	20 (17·5)	1·30 (1·29)	21 (18)	1·38 (1·69)
Arbetsställe XVI.												
Sätteri	1	—	32·4	116·6	d.	e.	17·5 (16·5)	0·57 (0·45)	15 (15)	0·73 (0·70)	18·5 (17·5)	1·02 (0·65)
Tryckeri	16	1	14·9	53·7	g.	»	18·5 (17)	0·98 (0·77)	18 (16·5)	1·63 (0·84)	18·5 (16)	1·55 (0·94)
Frimärkesfabrik (under jord)	1	6	16·3	47·3	»	»	20 (17)	0·79 (0·65)	24 (24)	1·08 (0·65)	22 (18)	1·00 (0·87)
Galvanisering	1	—	31·1	90·1	tg.	»	22·5 (20·5)	1·56 (1·95)	22 (19·5)	1·53 (1·04)	20·5 (19)	1·34 (0·95)
Stereotypgjuteri	1	—	29·3	84·9	»	»	20·5 (17·5)	0·94 (0·71)	21 (17)	1·28 (0·74)	20 (19)	1·65
Arbetsställe XVII.												
Sätteri	13	6	6·0	15·8	tg.	g.	21 (17)	2·36 (2·09)	18·5 (16)	(2·01)	24·5 (18)	4·18 (2·27)
Tryckeri	7	—	13·1	45·8	»	»	18 (16)	1·12 (1·00)	13 (13)	1·50 (1·38)	20·5 (19·5)	2·18 (2·25)
Arbetsställe XVIII.												
Sätteri	6	—	5·5	16.0	d.	ga.	19 (15)	0·91 (0·60)	20·5 (18)	1·65 (2·18)	21 (16·5)	2·60 (2·86)
d:o	4	3	5·0	14·7	tg.	f.	15·5 (12·5)	0·97 (0·90)	20·5 (17)	3·80 (3·25)	19·5 (17·5)	4·50 (4·55)
d:o	2	—	6·3	18·4	d.	ga.	18·5 (12)	0·85 (0·78)	18·5 (15)	1·63 (1·77)	18 (14·5)	2·83 (2·82)
d:o	2	—	7·3	21·6	tg.	f.	15·5 (13)	1·20	18 (16)	2·74 (2·67)	18 (16·5)	3·80 (3·63)
d:o	2	—	5·3	15·6	»	»	17 (15)	1·38 (1·78)	20 (17·5)	2·29 (1·90)	19 (17·5)	3·06 (3·47)
Tryckeri	4	—	13·4	38·1	d.	ga.	19 (15)	1·20 (0·73)	19·5 (19)	1·32 (1·21)	21 (18)	1·67 (1·60)
d:o	2	—	5·3	15·0	g.	»	12·5 (11·5)	0·78 (0·63)	17·5 (12)	1·10 (0·95)	20 (13·5)	1·60 (1·21)
Arbetsställe XIX.												
Sätteri	—	6	6·0	13·6	tg.	f.	18 (11)	1·79 (1·58)	19·5 (13)	2·59 (2·28)	19·5 (14·5)	4·80 (4·26)
d:o	—	4	5·9	12·6	»	»	16 (9·5)	2·63 (2·17)	17 (12)	3·61 (2·57)	20·5 (14)	7·96 (6·52)
d:o	1	3	10·3	27·4	d.	»	14·5 (7)	1·35 (0·95)	16·5 (13)	3·72 (3·74)	18 (13·5)	5·05 (5·20)
d:o	—	2	6·8	17·5	»	»	19·5 (11)	2·95 (2·45)	18·5 (15)	3·37 (2·92)	21·5 (16·5)	7·51 (6·96)
Tryckeri	1	3	18·1	54·2	»	»	11·5 (11)	0·92 (0·56)	19 (16)	1·41 (1·04)	19·5 (14·5)	1·83 (1·77)
d:o	2	1	13·1	38·7	»	»	14 (11·5)	1·10 (0·80)	16 (13)	1·39 (1·00)	17·5 (14·5)	2·05 (2·15)
d:o	1	—	24·0	62·4	»	»	13·5 (13)	1·22 (1·01)	15 (14)	2·22 (1·05)	16·5 (14·5)	2·84 (2·57)
Arbetsställe XX.												
Sätteri	10	6	6·3	18·0	g.	ga.	17 (11)	1·26 (0·75)	18 (15)	3·20 (2·74)	17·5 (15)	3·34 (3·18)
Tryckeri	6	—	4·5	45·7	»	»	15 (13·5)	1·90 (1·76)	15 (13)	2·09 (1·96)	18 (15)	2·88 (2·68)
Arbetsställe XXI.												
Sätteri	9	3	6·1	18·7	d.	ga.	16 (14·5)	1·49 (1·35)	17·5 (15·5)	2·35 (2·22)	18 (15)	3·40 (3·46)
d:o	4	—	12·6	36·5	tg.	»	17·5 (15)	1·41 (1·45)	18·5 (17·5)	3·20 (2·75)	16 (15)	4·08 (3·90)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 100 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luftprof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Tryckeri	5	—	12·9	39·2	tg.	ga.	14·5 (12)	1·55 (1·36)	17 (14)	1·38 (1·06)	16 (14)	2·07
Arbetsställe XXII.												
Sätteri	5	10	7·9	24·8	g.	f.	(9·5)	1·66 (1·93)	15·5 (15)	2·30 (1·80)	19 (13·5)	2·35 (2·80)
Tryckeri	4	—	34·6	102·0	»	g.	11 (10)	1·96 (0·80)	17 (13·5)	1·78 (1·43)	18 (13·5)	1·71 (1·25)
Arbetsställe XXIII.												
Sätteri	4	—	16·6	20·8	tg.	ga.	18·5 (14)	1·43 (1·22)	20·5 (16)	2·10 (1·53)	22 (19·5)	6·34 (4·10)
d:o	3	—	9·4	29·7	»	»	19 (14)	(1·23)	23 (20)	1·99 (1·86)	22·5 (19·5)	5·10 (5·15)
d:o	2	—	8·3	26·0	»	»	19 (16·5)	1·35 (1·40)	21 (19·5)	2·21 (2·80)	22·5 (19)	5·20 (4·16)
Tryckeri	4	—	7·3	25·5	d.	»	17·5 (13·5)	1·88 (1·43)	20 (15)	1·72 (1·65)	24·5 (16·5)	3·90 (2·85)
d:o	3	—	5·6	19·5	»	»	18 (15)	1·98 (1·39)	18·5 (17·5)	3·00 (2·00)	24·5 (19)	3·44 (3·19)
d:o	2	—	12·2	42·7	tg.	»	17 (13·5)	1·33 (1·18)	18 (15)	2·94 (1·68)	21 (16·5)	3·35 (3·66)
Arbetsställe XXIV.												
Sätteri	6	—	6·8	22·8	g.	ga.	18 (13·5)	2·05 (1·17)	16·5 (13)	1·35 (1·03)	21 (17)	4·39 (4·19)
d:o	2	—	8·6	28·8	tg.	»	17 (12·5)	1·79 (1·33)	15·5 (13·5)	1·88 (1·30)	20 (16·5)	2·28
Tryckeri	4	—	16·0	55·2	g.	»	17·5 (15·5)	1·24 (1·25)	19·5 (15)	1·51 (1·05)	20·5 (15)	1·77 (1·85)
d:o	3	—	8·3	26·6	d.	»	16·5 (13·5)	1·31 (1·32)	18 (13)	1·19 (1·00)	21 (14·5)	2·14 (1·62)
Accidenstryckeri	2	—	13·5	44·0	g.	»	14·5 (13·5)	0·80 (0·75)	18·5 (16·5)	1·76 (2·22)	18 (16·5)	3·80
Arbetsställe XXV.												
Sätteri	10	—	6·2	21·5	g.	e.	16 (15)	1·63 (0·88)	17 (14·5)	2·30 (1·80)	18 (15)	2·53 (1·61)
Tryckeri	7	—	10·2	35·7	»	»	16·5 (14·5)	1·20 (0·83)	16 (14·5)	1·88 (1·67)	18 (15·5)	2·45 (2·17)
Arbetsställe XXVI.												
Sätteri	8	—	7·8	24·1	g.	ga.	16 (15·5)	1·70 (1·55)	16 (15·5)	2·31 (1·95)	16·5 (16)	3·17 (2·74)
Tryckeri	6	—	10·4	32·2	tg.	»	15·5 (13)	1·35 (1·64)	13·5 (12)	1·54 (1·25)	16 (14)	1·17 (0·98)
Galvanoplastik	2	—	27·3	81·9	g.	»	17·5 (13·5)	2·90 (1·51)	17·5 (14·5)	2·14 (1·56)	18·5 (14·5)	1·64 (1·30)
Arbetsställe XXVII.												
Sätteri och Tryckeri	12	1	7·2	19·4	g.	ga.	20·5 (13)	2·10 (2·81)	15·5 (14)	2·12 (2·47)	18 (15)	3·90 (3·17)
Arbetsställe XXVIII.												
Sätteri (under jord)	5	3	11·2	29·0	tg.	ga.	12 (10·5)	1·10 (1·04)	17·5 (15)	1·49 (1·56)	18·5 (16)	2·07 (2·63)
Tryckeri	5	—	14·3	44·4	d.	»	16 (13)	1·02 (1·01)	17·5 (14)	1·40 (1·17)	18 (13)	1·50 (1·73)
Arbetsställe XXIX.												
Sätteri	7	—	11	37·3	d.	ga.	12 (10·5)	0·55 (0·55)	19 (16·5)	1·65 (1·06)	16·5 (15)	1·60 (1·43)
Tryckeri	5	—	18·7	60·8	»	»	12 (10)	0·53 (0·55)	18·5 (15)	1·00 (0·82)	16 (13·5)	0·90 (0·66)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån. öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1. Anstalternas anläggningsort och ändamål.	2. Rummets arbetare-antal. Män.	3. Rummets arbetare-antal. Kvinnor.	4. Rummets golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	5. Rummets kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	6. Dagerförhållanden.[1]	7. Belysningssystem.[2]	8. Luft p r o f[3] vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	9. Kolsyrehalt, ‰.	10. Luft p r o f vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	11. Kolsyrehalt, ‰.	12. Luft p r o f vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	13. Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Arbetsställe XXX.												
Sätteri	4	—	12·0	36·0	tg.	f.	12·5 (11)	0·75 (0·51)	18·5 (16·5)	3·15 (2·60)	22 (18)	4·32 (4·10)
Tryckeri	4	2	10·2	30·5	»	»	12·5 (8)	0·67 (0·45)	19 (16)	2·82 (2·51)	23 (17)	4·22 (3·90)
Arbetsställe XXXI.												
Sätteri	3	—	7·0	21 0	g.	ga.	17 (12)	0·53 (0·54)	19·5 (18·5)	1·23 (1·07)	19·5 (20)	1·85 (1·76)
Tryckeri	6	—	16·0	53·7	tg.	»	10·5 (9·5)	1·23 (0·58)	20 (19)	1·00 (1·10)	19 (18)	(1·47)
Arbetsställe XXXII.												
Sätteri	3	—	3·8	11·4	tg.	f.	13·5 (12)	1·83 (1·48)	15 (13·5)	1·73 (2·05)	17 (13)	3·55 (3·55)
Tryckeri	6	—	7·6	22·7	»	»	13 (13)	1·57 (1·57)	16 (15·5)	1·48 (1·65)	17·5 (15)	2·95 (2·45)
Arbetsställe XXXIII.												
Sätteri och tryckeri	7	2	8.0	18·8	d.	ga.	15·5 (13·5)	(1·60)	16 (13·5)	1·81 (1·60)	16 (13·5)	3·20 (2·50)
Arbetsställe XXXIV.												
Sätteri	2	2	3·3	10·4	d.	ga.	13·5 (10·5)	1·25 (1·00)	20 (16)	2·37 (1·98)	21 (15)	3·85 (3·54)
d:o och tryckeri	3	—	8·8	28·0	tg.	»	13·5 (11)	1·17 (0·76)	18 (14·5)	2·34 (1·47)	22 (16·5)	3·10 (2·78)
d:o d:o	1	—	9·2	29·4	d.	»	13·5 (10·5)	1·15 (1·71)	17·5 (13)	2·84 (2·17)	20 (15)	4·00 (2·78)
Arbetsställe XXXV.												
Sätteri och tryckeri	5	3	8·8	26·3	tg.	ga.	17·5 (16)	1·58 (1·52)	18 (17)	2·54 (2·45)	19 (17)	(5·80)
Arbetsställe XXXVI.												
Sätteri	3	—	4·9	15·3	d.	f.	10·5 (8)	1·28 (1·17)	18 (14)	2·25 (1·53)	18 (14)	4·31 (3·74)
d:o	1	—	14·3	44·3	tg.	»	8 (5·5)	0·75 (0·60)	14 (8)	1·95 (1·74)	14 (10)	4·12 (3·59)
Tryckeri	4	—	9·5	29·3	»	»	9 (6·5)	0·91 (0·74)	14 (12)	2·26 (2·35)	14 (12)	3·88
Arbetsställe XXXVII.												
Sätteri och tryckeri	7	—	12·3	39·6	g.	ga.	15·5 (13·5)	1·38 (1·17)	14 (11)	1·83 (1·60)	14 (17)	2·61 (2·50)
Arbetsställe XXXVIII.												
Sätteri (under jord)	—	3	16·6	55·7	tg.	ga.	14 (12·5)	0·99 (0·56)	15·5 (13·5)	1·06 (1·30)	16 (13)	1·82 (1·53)
Tryckeri d:o	3	—	12·3	41·2	»	»	16·5 (12·5)	1·99 (0·84)	21·5 (15·5)	1·69 (1·10)	19·5 (14)	2·21 (1·43)
Arbetsställe XXXIX.												
Sätteri	1	—	11·5	34·5	d.	ga.	14 (12)	1·04 (0·64)	20 (17)	1·63 (1·22)	17 (14·5)	3·25 (2·29)
Tryckeri	3	—	8·0	23·9	»	»	13·5 (12)	1·30 (0·91)	18 (15)	2·10 (1·17)	17 (14·5)	2·65 (1·68)

[1] g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2] e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3] De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 100 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luftprof[3] vid middagsrastens början.		Luftprof[3] vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	24	—	5·4	19·4	g.	ga.	21·5 (21)	(0·91)	23 (22)	1·28 (0·86)	20·5 (17·5)	1·04 (0·69)
d:o	17	—	7·2	22·8	»	»	18·5 (17)	1·88 (1·71)	19 (17·5)	1·51 (1·45)	20 (18·5)	2·45 (2·06)
Maskinsätteri	10	—	5·2	18·6	tg.	»	21·5 (19)	0·77 (0·73)	28·5 (24)	1·01 (0·95)	26·5 (22)	0·82 (0·63)
Tryckeri (under jord)	12	—	10·1	34·4	»	»	13 (11)	0·66 (0·53)	16 (13·5)	1·08 (0·51)	14 (10·5)	0·76 (0·41)
d:o	8	—	11·8	42·4	g.	»	21·5 (19)	0·93 (1·21)	20 (18·5)	1·17 (0·78)	21·5 (18)	1·49 (1·03)
Stereotypgjuteri (under jord)	6	—	11·6	34·7	d.	»	18 (16)	0·65 (0·54)	20·5 (14·5)	0·86 (0·52)	20 (13·5)	1·19 (0·65)
Etsning	3	—	7·3	19·1	g.	»	12·5 (9·5)	1·22 (0·88)	21·5 (16·5)	1·94 (1·37)	24·5 (20)	2·09 (1·48)
Arbetsställe II.												
Sätteri	14	1	8·4	28·6	g.	e.	15 (15)	0·67 (0·75)	20 (17)	1·18 (1·55)	20 (18)	1·26 (1·34)
Maskinsätteri	12	—	21·2	71·9	»	»	16 (12)	0·84 (0·59)	20 (18)	1·36 (1·08)	25 (22)	1·18 (1·21)
Tryckeri	7	—	12·4	42·3	d.	»	19 (19)	0·69 (0·55)	18·5 (15·5)	0·78 (0·44)	17 (16·5)	0·93 (0·57)
d:o (under jord)	4	—	21·5	74·2	»	g.	16 (15)	0·61 (0·55)	16·5 (15)	1·17 (0·93)	17 (14·5)	1·02 (0·75)
d:o	4	—	15·8	55·4	tg.	»	18 (16)	1·14 (0·84)	19·5 (17)	1·07 (0·79)	20·5 (18)	1·53 (1·08)
d:o	4	—	15·4	58·4	d.	e.	21 (19)	0·82 (0·78)	19 (14)	0·68 (0·44)	18·5 (15)	0·57 (0·43)
Stereotypgjuteri	8	—	37·7	111·0	g.	»	16 (15·5)	0·54 (0·58)	21 (18)	1·30 (1·20)	20 (18·5)	0·42 (0·45)
Arbetsställe III.												
Sätteri	34	—	6·1	20·8	g.	e.	17·5 (15)	0·74 (0·45)	21·5 (20·5)	1·47 (1·00)	22 (21)	1·13 (0·66)
Tryckeri och stereotypgjuteri	10	—	20·0	73·0	tg.	»	20·5 (20)	0·55 (0·50)	18·5 (18)	0·63 (0·42)	22 (19)	0·73 (0·84)
Arbetsställe IV.												
Sätteri	22	—	5·6	22·0	g.	ga.	22 (20)	1·20 (0·88)	21·5 (19·5)	1·86 (1·24)	21·5 (19)	1·51 (1·40)
Maskinsätteri	6	—	4·5	17·6	»	»	21·5 (19)	1·41 (1·20)	22 (20)	1·80 (1·37)	24 (21)	2·20 (1·69)
Tryckeri och stereotypgjuteri	10	—	12·4	39·7	d.	»	19·5 (18)	0·87 (0·70)	23 (22·5)	1·16 (0·95)	22·5 (19)	1·21 (1·12)
Arbetsställe V.												
Sätteri	12	—	4·4	15·8	tg.	ga.	15·5 (11)	2·03 (1·71)	21·5 (16)	4·11 (3·98)	22 (17)	2·81 (2·63)
d:o och maskinsätteri	11	—	5·8	21·0	d.	»	15 (11)	2·18 (1·53)	20·5 (16)	3·58 (2·91)	21·5 (17)	2·07 (1·87)
Tryckeri	8	2	13·4	49·5	tg.	»	15 (11)	1·70 (1·51)	16 (13·5)	2·10	16·5 (14·5)	2·45 (2·42)
Arbetsställe VI.												
Sätteri	18	—	11·1	44·4	g.	e.	19 (18)	0·94 (0·51)	19·5 (18·5)	0·88 (0·71)	22 (21)	1·14 (0·93)
Tryckeri	7	—	28·6	114·3	d.	»	20 (15·5)	1·05 (0·86)	17·5 (16·5)	0·63 (0·40)	19 (15·5)	0·74 (0·95)
Stereotypgjuteri	4	—	17·9	57·1	»	»	14 (13·5)	0·99 (0·43)	15 (13·5)	0·58 (0·44)	17 (16)	0·59 (0·63)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luftpro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Arbetsställe VII.												
Maskinsätteri	11	—	11·2	40·4	g.	e.	15·5 (15·5)	0·44 (0·44)	21·5 (20·5)	1·06 (0·93)	20 (18·5)	0·46 (0·50)
Sätteri	6	—	7·0	23·7	»	»	19 (17·5)	0·81 (0·77)	21 (19·5)	1·23 (0·92)	20 (19)	1·04 (0·88)
Tryckeri och stereotypgjuteri	10	—	7·9	24·2	tg.	»	19 (18·5)	0·49 (0·48)	21 (18·5)	0·51 (0·55)	21·5 (17)	1·09 (0·40)
Arbetsställe VIII.												
Sätteri	7	1	4·9	13·0	g.	ga.	17·5 (10)	1·74 (1·03)	17·5 (16)	1·73 (1·35)	20 (16·5)	6·67 (6·88)
Tryckeri	7	1	4·7	13·5	d.	»	20·5 (12·5)	1·04 (0·65)	18 (10·5)	1·50	13 (10·5)	2·11 (1·10)
Arbetsställe IX.												
Sätteri	4	6	5·7	17·6	tg.	f.	14·5 (12·5)	1·45 (0·74)	20·5 (18)	2·20 (1·79)	17·5 (14·5)	1·05 (0·72)
Tryckeri	5	1	7·6	25·9	d.	g.	19·5 (11·5)	(0·67)	24 (16)	2·36	17·5 (11·5)	1·70 (0·90)
Grupp C.												
Arbetsställe I.												
Bokbinderi	20	10	9·0	26·9	tg.	g.	15·5 (14·5)	1·23 (1·25)	20 (18·5)	2·72 (2·23)	19 (17·5)	2·73 (2·80)
d:o	25	5	7·2	19·2	g.	»	17 (14)	3·11 (2·55)	20·5 (17)	5·15 (4·95)	18 (16)	4·10 (3·77)
d:o	10	10	7·6	28·6	»	»	19 (15)	2·32 (2·11)	19·5 (18)	4·08 (4·07)	20 (18·5)	5·16 (4·98)
d:o	12	6	8·1	23·5	d.	»	16 (14·5)	1·95 (1·57)	20·5 (19)	4·13 (3·70)	19·5 (18·5)	2·38 (3·95)
d:o	2	10	6·5	16·3	tg.	»	19 (13)	3·10 (2·20)	20 (17)	3·73 (4·45)	19·5 (17·5)	5·20 (4·77)
d:o	5	5	7·8	22·7	»	»	16·5 (14)	1·96 (1·40)	20 (19)	3·28 (3·08)	19 (17·5)	3·39
d:o och förgyllning	13	11	5·9	17·8	d.	»	16 (12·5)	1·60 (1·46)	20 (18)	1·80 (1·54)	20 (17·5)	2·91 (2·45)
Falsningsrum	—	30	3·9	12·2	g.	»	18 (14)	2·05 (1·61)	18·5 (16)	3·90 (3·76)	19 (15·5)	2·78
Häftningsrum	—	15	9·6	29·7	»	»	17 (15)	1·25 (1·72)	18·5 (16)	3·22 (3·02)	19 (15)	2·45
Linieringsrum	—	15	4·5	12·0	»	»	18 (16)	2·40 (2·45)	21·5 (18)	4·98 (4·46)	19 (17)	3·86 (3·75)
Arbetsställe II.												
Bokbinderi	10	10	16·6	44·9	g.	e.	16·5 (14)	2·03 (1·72)	18·5 (15·5)	2·05 (1·70)	19 (16·5)	2·54 (2·38)
d:o	1	6	7·7	21·4	»	»	15·5 (11)	(0·78)	18·5 (15)	1·73 (1·39)	17 (15)	1·55 (1·35)
Kartongfabrikation	—	20	4·9	12·2	tg.	»	19 (15)	1·89	20·5 (14·5)	1·39 (1·87)	21·5 (15)	1·63 (1·26)
d:o	5	2	14·0	40·5	g.	»	18·5 (18)	1·29 (1·08)	20·5 (19)	1·40 (1·31)	20 (16)	1·96 (0·94)
Påsfabrikation	1	6	14·7	33·1	tg.	»	15·5 (13)	1·11 (0·73)	19 (13)	1·38 (1·07)	17·5 (14·5)	1·45 (1·07)
Sätteri	16	2	18·5	60·0	g.	ga.	17 (15·5)	2·66 (2·08)	20·5 (18·5)	3·85 (2·75)	19 (16·5)	3·63 (3·54)
d:o	3	—	9·6	33·0	tg.	e.	17 (15·5)	(0·78)	18·5 (17·5)	2·07 (1·71)	17 (16·5)	1·35 (1·03)
Tryckeri	8	3	12·1	34·4	d.	ga.	15·5 (13)	1·57 (1·18)	18·5 (15)	1·15 (1·25)	20 (15)	1·40 (1·30)
d:o	9	—	7·3	25·3	tg.	e.	17 (15)	1·09 (0·83)	20 (18)	1·67 (1·90)	19 (17)	2·10 (1·33)
Arbetsställe III.												
Kartongfabrikation	5	25	11·2	30·9	g.	ga.	15 (14·5)	1·21 (1·10)	18 (17·5)	1·48 (1·58)	18·5 (18)	1·94 (1·80)
d:o	—	16	6·5	30·5	»	»	17 (15·5)	1·44 (1·48)	20·5 (19)	1·82 (1·61)	20 (19·5)	1·95 (1·68)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus. ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare. f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft prof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, $^0/_{00}$.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, $^0/_{00}$.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, $^0/_{00}$.
Stockholms stad (forts.).												
Sätteri och tryckeri	17	8	8·5	39·9	tg.	ga.	16·5 (11·1)	0·94 (0·78)	17 (14)	1·06 (0·99)	18 (15)	1·60 (1·01)
Påsfabrikation	—	5	5·9	14·5	»	»	14·5 (12·5)	1·83 (0·97)	18·5 (16·5)	1·06 (0·86)	18 (16)	1·57 (1·19)
Tillskärningsrum	2	1	11·4	35·2	»	»	16 (15·5)	1·20 (0·98)	16·5 (16)	1·65 (1·60)	18 (17·5)	1·59 (1·40)
Arbetsställe IV.												
Bokbinderi	25	30	6·4	21·0	g.	ga.	17 (13·5)	2·65 (1·25)	18 (17)	5·53 (4·60)	20 (17)	6·72 (6·78)
Arbetsställe V.												
Bokbinderi	3	—	16·0	52·1	tg.	ga.	16 (13)	1·50 (1·00)	19 (16·5)	2·14 (1·75)	20 (17·5)	5·10 (3·68)
Kartongfabrikation	1	50	5·9	19·3	g.	»	13·5 (13)	2·13 (1·62)	15 (14)	2·90 (2·56)	19·5 (17·5)	3·18 (2·92)
Arbetsställe VI.												
Bokbinderi	17	23	4·8	14·4	tg.	e.	17·5 (14)	3·11 (2·05)	18 (16)	4·34 (4·00)	18 (15·5)	4·75 (4·42)
d:o	2	2	8·6	25·8	d.	»	17·5 (14·5)	1·96 (1·40)	17·5 (16)	2·15 (2·55)	19 (16·5)	2·82 (3·02)
Arbetsställe VII.												
Bokbinderi	17	—	7·0	31·0	g.	ga.	21 (17)	2·95 (3·41)	20·5 (19)	3·45 (3·25)	22 (18·5)	4·16 (3·69)
d:o	1	12	4·2	18·6	»	»	20 (16·5)	2·55	19·5 (18·5)	3·01 (4·70)	21·5 (18·5)	4·84 (5·17)
Pärmförgyllning	2	2	7·0	23·8	tg.	»	18 (15)	1·71 (1·23)	19·5 (17)	2·56 (2·30)	22 (18)	4·30 (4·39)
Arbetsställe VIII.												
Bokbinderi	—	12	6·0	17·5	tg.	ga.	18 (15)	2·87 (2·19)	18·5 (16)	3·63 (2·38)	21·5 (17·5)	4·92 (4·48)
d:o	9	2	8·6	30·1	»	»	16·5 (14)	2·10 (1·96)	18 (16)	2·90 (3·90)	19·5 (16·5)	4·21 (3·66)
d:o	1	3	3·8	13·3	d.	»	16·5 (15·5)	2·40 (2·30)	18·5 (16·5)	3·11 (2·90)	19 (17·5)	4·41 (4·03)
d:o	1	3	4·9	10·2	»	»	13·5 (18)	0·79 (0·92)	10 (9)	0·92	9 (8)	1·16 (0·65)
Arbetsställe IX.												
Bokbinderi	14	8	5·0	14·6	tg.	ga.+e.	14 (13)	1·41 (0·89)	19 (15)	2·57 (1·57)	20 (18)	2·17 (2·18)
d:o	—	7	2·6	7·5	»	»	13 (12)	1·65 (1·55)	17·5 (17)	2·24 (2·23)	19 (18)	3·70 (3·45)
Arbetsställe X.												
Bokbinderi	14	—	6·7	21·6	g.	ga.	17·5 (16)	1·30 (1·20)	18 (17)	1·88 (1·53)	20·5 (18)	1·78 (0·82)
d:o	—	7	5·8	19·0	»	»	18 (16·5)	1·28 (1·17)	20·5 (19·5)	(1·19)	20·5 (18·5)	1·87 (1·72)
d:o	—	5	4·7	15·2	»	»	18·5 (17·5)	1·39 (0·95)	20·5 (19·5)	1·31 (2·77)	20·5 (18·5)	1·93 (1·80)
Arbetsställe XI.												
Bokbinderi	10	15	7·2	22·2	tg.	e.	16·5 (11)	0·81 (0·65)	19 (19)	1·13 (1·15)	19 (17)	(1·93)
Arbetsställe XII.												
Bokbinderi	1	7	9·5	15·4	g.	ga.	17·5 (15)	2·10 (2·01)	19·5 (17·5)	3·35 (3·02)	22 (19·5)	0·76 (5·09)
d:o	6	1	11·1	53·0	»	»	17·5 (14)	2·03 (1·85)	18 (14)	3·38 (2·97)	21 (18)	5·67 (4·46)

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luft pro f.[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Stentryckeri	18	2	8·1	30·2	g.	ga.+e.	13 (12·5)	0·78 (0·74)	15·5 (14)	2·20 (2·05)	16 (15)	2·45 (2·48)
d:o	18	1	8·6	32·3	»	»	12 (11)	0·76 (0·80)	16·5 (15)	1·86 (1·55)	16 (14·5)	2·08 (1·90)
d:o	2	—	31·2	81·1	tg.	»	15 (13·5)	2·66 (1·85)	17·5 (16·5)	2·47 (2·23)	17·5 (16)	1·74 (1·34)
Etsning	6	—	6·7	18·9	»	e.	15 (13)	1·32 (1·08)	19·5 (13·5)	2·14 (1·70)	19 (15·5)	1·81 (1·25)
D:o	4	—	6·9	19·2	»	»	14·5 (11·5)	1·34 (1·30)	18 (15·5)	2·18 (1·52)	19 (15)	1·84 (1·44)
Fotografering	5	—	12·5	46·8	»	»	13 (12)	0·99 (0·83)	18 (14·5)	1·31 (0·60)	19 (14·5)	1·21 (0·80)
Arbetsställe II.												
Etsning	16	—	7·0	21·7	tg.	e.	16·5 (15·5)	1·39 (1·28)	18 (16·5)	1·82 (1·30)	18·5 (17)	1·53 (1·15)
Retuschering	5	2	7·4	23 0	g.	»	16·5 (15)	1·18 (1·15)	23 (20)	1·85 (1·23)	20 (19)	1·47 (1·13)
Fotografering	3	—	17·1	17·9	»	»	12 (12)	0·60 (0·88)	17·5 (16)	0·95 (0·89)	18 (16·5)	1·60 (0·85)
d:o	2	—	14·7	61·0	»	»	15·5 (13)	1·00 (1·03)	18 (16)	1·40 (1·80)	17·5 (16)	0·99 (1·09)
d:o	2	—	25·7	106·4	»	»	12 (12)	0·66 (1·09)	17·5 (16)	1·10	18 (16·5)	0·92 (1·37)
d:o	2	—	28·1	116·4	»	»	13 (12)	0·86 (0·70)	16·5 (15)	1·28 (1·12)	18 (16)	1·38 (1·07)
d:o	1	—	22·4	92·9	»	»	10·5 (10)	0·50 (0·80)	16·5 (14·5)	1·02 (0·87)	16 (15)	0·93 (0·93)
d:o	1	—	32·4	134·4	»	»	13 (11)	0·91 (0·92)	16·5 (14)	1·34 (1·36)	17·5 (15)	1·08 (1·22)
Montering	2	—	13·2	40·8	tg.	»	18 (15·5)	1·25 (0·90)	17 (15·5)	1·10 (0·97)	18·5 (16·5)	1·39 (1·04)
d:o	1	—	15·5	48·1	»	»	17 (15·5)	0·96 (1·65)	17 (15·5)	1·88 (1·02)	19 (16·5)	1·17
Arbetsställe III.												
Etsning	8	—	4·5	13·9	tg.	ga.	20·5 (14)	2·09 (1·28)	23·5 (16)	2·50 (1·67)	27 (17·5)	2·30 (2·12)
Fotografering	4	1	11·9	36·7	»	e.	14 (13·5)	1·30 (0·58)	19 (15)	1·38 (1·20)	18·5 (17)	1·88 (1·47)
Tryckeri	4	—	13·1	55·7	»	ga.	18·5 (14·5)	1·91 (1·32)	20 (16·5)	1·82 (0·92)	23 (17)	2·45 (1·57)
Aftrycksrum	2	1	10·8	33·5	»	»	14·5 (11·5)	(0·78)	20·5 (15·5)	1·95 (1·15)	23·5 (16)	2·05 (1·00)
Retuschering	1	1	26·1	104·4	»	e.	15 (14·5)	0·72 (0·48)	19 (16)	1·80 (1·51)	19·5 (18)	1·63 (1·72)
Uppsättningsrum	2	—	12·4	38·6	»	ga.	16·5 (13)	2·69 (1·83)	16 (15)	2·10 (1·89)	21·5 (16)	3·13 (2·25)
Arbetsställe IV.												
Litografiskt tryckeri	10	4	7·2	23·2	tg.	ga.	12·5 (11·5)	0·99 (0·84)	17 (14)	0·95 (0·62)	18 (15·5)	1·79 (1·95)
Kartongfabrikation	—	2	10·1	31·7	d.	»	15·5 (14·5)	1·16 (0·79)	20·5 (18·5)	2·20 (1·98)	21·5 (18·5)	3·36 (2·97)
Arbetsställe V.												
Fotografering	3	1	14·4	50·2	g.	ga.	10 (7·5)	0·80 (0·49)	17·5 (16·5)	1·60 (1·34)	16 (13·5)	1·82
Etsning	4	—	4·8	14·0	»	»	14 (12·5)	1·42 (1·30)	19 (16)	1·99 (1·60)	14·5 (13)	2·20 (1·86)
d:o	2	—	9·8	28·3	»	»	8 (8)	1·10 (0·95)	14 (13)	1·91 (1·27)	12·5 (11)	1·69
Kopiering	1	—	23·6	77·8	»	»	9·5 (8)	1·37 (1·07)	14 (11)	2·29 (1·87)	15·5 (12·5)	2·10 (1·65)
Uppsättning	1	—	18·0	50·4	d.	»	8·5 (5·5)	1·07 (1·35)	19·5 (13·5)	1·65 (1·80)	18 (12)	1·52 (1·10)
Arbetsställe VI.												
Etsning	3	—	17·4	54·0	g.	e.	15·5 (13)	1·10 (0·57)	16 (15)	1·14 (1·03)	18·5 (15)	0·97

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Stockholms stad (forts.).												
Fotografering	3	—	13·2	40·6	g.	e.	17·5 (15)	0·90 (0·69)	16 (15·5)	0·90 (0·79)	15·5 (15·5)	1·05 (1·21)
Montering	2	—	12·4	38·5	d.	»	17 (15·5)	1·34 (1·30)	16 (15·5)	0·91 (0·86)	16 (15)	1·17 (0·82)
Arbetsställe VII.												
Litografi	7	—	10·2	30·6	g.	f.	14·5 (13·5)	1·07 (0·67)	17 (13·5)	1·52 (1·08)	19 (16·5)	3·00 (2·16)
Arbetsställe VIII.												
Sätteri och tryckeri	6	—	2·8	8·8	tg.	ga.	12 (10·5)	(0·63)	16·5 (13)	3·57 (2·40)	18·5 (14)	3·12 (2·60)
Arbetsställe IX.												
Tryckeri och sätteri	4	—	23·2	67·1	tg.	ga.	10·5 (10)	0·75 (0·85)	14 (10)	1·61 (1·17)	15·5 (11·5)	2·38 (1·84)
Tryckeri	2	—	31·5	97·7	d.	»	8·5 (7)	0·86 (0·68)	10·5 (9·5)	1·75 (0·94)	8·5 (7·5)	1·77
Arbetsställe X.												
Stereotypgjuteri	5	—	13·5	41·8	g.	ga.	16 (13·5)	1·49	18 (15·5)	2·17 (1·22)	17 (14·5)	1·45 (1·28)
Östra Sverige.												
Uppsala.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	24	3	7·0	17·9	g.	ga.	15 (12)	0·81	18 (16)	1·68	20 (18)	3·42
Tryckeri	9	1	10·1	26·3	tg.	»	15 (12)	0·53	20 (18)	1·39	24 (19)	2·50
Arbetsställe II.												
Sätteri	11	—	6·5	21·7	g.	f.	12 (9)	1·30	18 (15)	1·88	20 (16)	1·13
d:o	6	—	5·4	12·7	»	»	—	—	—	—	—	—
d:o	1	—	12·6	42·2	»	»	—	—	—	—	—	—
Tryckeri	6	—	8·4	19·8	»	»	13 (10)	1·17	20 (16)	1·80	20 (19)	1·53
Packrum	1	—	44·9	105·4	»	»	—	—	—	—	—	—
Arbetsställe III.												
Sätteri	10	2	7·2	21·0	g.	ga.	19 (17)	2·45	20 (18·5)	0·40	23 (20)	7·40
Tryckeri	6	—	11·2	32·5	»	»	18 (18)	2·14	20 (19)	0·57	23 (19)	4·63
Arbetsställe IV.												
Sätteri	6	—	10·7	32·0	g.	f.	13 (10)	0·59	16 (14)	2·68	22 (16)	6·86
Tryckeri	4	—	10·8	32·1	»	»	12 (9)	0·56	17 (15)	2·52	21 (16)	6·38

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna avse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal. Män.	Rummets arbetareantal. Kvinnor.	Rummets golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	Rummets kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft prof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	Luft prof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen. Kolsyrehalt, ‰.	Luft prof[3]) vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	Luft prof[3]) vid middagsrastens början. Kolsyrehalt, ‰.	Luft prof[3]) vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	Luft prof[3]) vid anstalternas stängande på aftonen. Kolsyrehalt, ‰.
Uppsala. (forts.).												
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	6	—	8·7	25·4	g.	f.	15 (13)	0·96	15 (14)	1·21	19 (16)	0·97
Tryckeri	2	—	47·5	81·2	»	»	14 (12)	1·35	15 (13)	0·62	20 (18)	1·50
Arbetsställe II.												
Sätteri	5	—	14·0	43·4	tg.	ga.	15·1 (15)	0·57	24 (16·5)	1·54	23 (17)	2·46
Tryckeri	3	—	13·4	40·3	g.	»	16 (15)	1·02	22 (17)	0·84	23 (17)	1·55
Arbetsställe III.												
Sätteri	1	1	13·5	33·8	tg.	g.	18 (14)	1·80	18 (17)	1·53	22 (19)	1·78
Tryckeri	3	—	10·0	25·0	»	»	15 (14)	1·88	20 (15)	1·13	21 (17)	1·57
Eskilstuna.												
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	12	3	6·2	20·2	g.	ga.	15·5 (14)	1·79	16·5 (16)	2·13	18 (15)	2·34
Tryckeri	5	—	18·6	60·5	»	g.	17 (16·5)	—	17 (15)	—	16 (15)	—
d:o (under jord)..	4	—	14·1	35·2	tg.	»	17 (16·5)	—	16·5 (16)	—	18 (16·5)	—
Arbetsställe II.												
Sätteri	8	6	6·2	22·6	g.	e.	14·5 (13)	4·40	17 (16)	2·42	17·5 (16)	3·19
Tryckeri	4	—	21·7	33·5	»	»	13 (10)	—	16 (14)	—	16 (14)	—
Grupp C.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	12	—	14·3	54·2	g.	e.	10 (9)	—	19 (17·5)	—	17·5 (16)	—
Litogr. tryckeri	14	—	12·3	46·4	»	»	9·5 (8·5)	1·40	18 (15·5)	1·38	18 (16)	1·19
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	2	—	6·8	13·1	tg.	f.	9 (8)	—	17 (14)	—	11 (9·5)	—
Tryckeri	—	2	10·2	20·4	»	»	9 (8)	—	10·5 (9·5)	—	11 (9·5)	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal. Män.	Kvinnor.	golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luftprof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Norrköping.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	12	3	8·3	25·0	g.	f.	15·5 (15)	1·00	18 (17·5)	1·25	19 (18)	7·00
Tryckeri	4	1	23·0	75·0	»	»	15·5 (14·5)	0·90	18 (17·5)	3·55	21 (18)	2·35
Arbetsställe II.												
Sätteri	1	2	18·8	44·5	g.	ga.	16 (13)	1·50	19 (18)	2·15	19 (18)	3·85
Tryckeri	8	—	10·9	27·7	»	»	16 (12)	1·35	17 (15·5)	1·45	20 (17)	2·65
Arbetsställe III.												
Sätteri	3	—	10·3	30·5	g.	ga.	15·5 (14)	2·10	17 (16)	1·80	20 (18)	3·30
Arbetsställe IV.												
Sätteri och tryckeri	4	1	8·7	26·1	g.	ga.	19 (16)	2·05	18·5 (16·5)	1·60	20·5 (17·5)	2·20
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	30	—	5·5	17·4	g.	g.	17 (14)	1·80	18 (17)	0·70	27 (23)	5·40
d:o	5	—	8·2	26·6	»	»	16 (16)	1·80	18 (18)	2·00	25 (25)	4·70
Tryckeri	11	—	13·3	43·5	tg.	»	16 (15)	2·25	20 (18)	1·80	28 (22)	1·65
Arbetsställe II.												
Sätteri	16	—	7·2	21·2	d.	e.	15·5 (13·5)	1·15	18 (17·5)	1·10	20·5 (19·5)	1·30
d:o	9	—	6·6	19·5	»	»	14 (12)	1·70	18 (17)	1·15	20·5 (19·5)	1·10
Tryckeri	2	—	46·0	75·5	»	»	18 (14)	1·30	18 (13)	0·85	21 (15)	0·95
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	12	6	11·1	34·4	g.	e.	17 (15)	2·20	16 (15·5)	1·00	18 (17)	2·25
Tryckeri	3	—	15·3	51·8	tg.	»	16 (14)	3·60	14 (13)	1·95	16 (16)	2·10
Arbetsställe II.												
Sätteri	4	—	6·6	22·9	g.	f.	15 (12)	2·50	18 (16·5)	1·65	19 (14·5)	1·15
Tryckeri (sten-)	9	—	13·9	47·8	»	»	15 (14·5)	1·15	19·5 (18)	2·05	19 (17)	1·60

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter, temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luft pro f[3]) vid middagsrastens början.		Luft pro f[3]) vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Celc.	Kolsyrehalt, ‰.
Öfriga orter.												
Grupp A.												
Arbetsställe I. (Södertälje).												
Sätteri	7	—	8·6	34·3	g.	e.	14·5 (14·5)	0·39	20 (20)	1·05	18 (17·5)	0·98
Tryckeri	8	—	7·9	31·5	»	»	17 (15·5)		17·5 (17)		18 (17·5)	
Arbetsställe II. (Östhammar).												
Sätteri	3	1	6·7	15·2	tg.	f.	18 (13)	0·75	18 (14)	1·15	21 (13)	3·65
d:o	2	1	7·0	16·0	»	»	17 (13)	0·80	16 (13)	1·50	21 (14)	3·75
Arbetsställe III. (Enköping).												
Tryckeri	7	1	6·1	11·8	g.	ga.	13·5 (13)	—	18 (16)	—	17 (16)	0·70
Arbetsställe IV. (Nyköping).												
Tryckeri och sätteri	3	1	15·0	45·1	g.	ga.+f.	14 (12)	—	14 (12)	—	16 (14)	—
Arbetsställe V. (Strängnäs).												
Sätteri och tryckeri	4	1	18·2	54·5	g.	f.	11 (12)	—	17 (16)	5·92	15 (15)	3·55
Arbetsställe VI. (Söderköping).												
Sätteri	7	—	6·4	19·6	g.	e.	—	—	—	[4])0·77	—	—
Tryckeri	2	—	7·8	24·0	»	»	—	—	—	[5])1·13	—	—
Arbetsställe VII. (Motala).												
Sätteri	4	—	4·8	16·6	g.	f.	—	0·90	—	1·40	—	2·16
Tryckeri	1	—	17·3	41·3	»	»						
Arbetsställe VIII. (Vadstena).												
Tryckeri	5	—	9·4	24·2	g.	f.	—	—	—	—	—	—
Arbetsställe IX. (Sala.)												
Sätteri och tryckeri	6	1	9·4	30·0	tg.	f.	12 (10)	3·25	14 (12)	1·22	18 (14)	4·92

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.
[4]) 1 timme efter middagsrastens slut. [5]) 2¾ timmar efter middagsrastens slut.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1. Anstalternas anläggningsort och ändamål.	2. Rummets arbetare-antal. Män.	3. Rummets arbetare-antal. Kvinnor.	4. Golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	5. Kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	6. Dagerförhållanden.[1]	7. Belysningssystem.[2]	8. Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	8. Kolsyrehalt, ‰	9. Luftprof vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	10. Kolsyrehalt, ‰	11. Luftprof vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	12. Kolsyrehalt, ‰	13.
Arbetsställe X. (Arboga)													
Sätteri	3	—	9·9	29·6	g.	f.	15 (14)	2·90	14·5 (14)	1·25	20 (18)	—	
d:o	3	—	8·1	24·4	»	»	15 (14)	2·90	14·5 (14)	1·25	20 (18)	—	
d:o	2	—	11·8	35·3	»	»	15 (14)	2·90	14·5 (14)	1·25	20 (18)	—	
Tryckeri	3	—	8·0	21·6	»	»	16 (14)	1·30	11 (11)	1·10	18 (16)	1·80	
d:o	3	—	8·8	23·7	»	»	16 (14)	1·30	11 (11)	1·10	18 (16)	1·80	
Grupp B.													
Arbetsställe I. (Södertälje).													
Sätteri	7	—	6·0	15·2	g.	g.	14·5 (14·5)	0·50	22 (21·5)	1·23	17·5 (17·5)	1·54	
Tryckeri (under jord)	2	—	36·0	122·0	tg.	»	14 (13·5)	—	17·5 (17)	—	16 (16)	—	
Arbetsställe II. (Norrtälje).													
Sätteri (accidens-)	4	—	7·5	19·9	g.	e.	—	—	—	—	—	—	
d:o (tidnings-)	1	2	13·3	35·3	»	»	20 (18)	1·13	22 (20)	1·16	22 (20)	0·78	
d:o (maskin-)	1	—	4·8	12·7	»	»	—	—	—	—	—	—	
Arbetsställe III. (Norrtälje).													
Sätteri	3	1	3·8	8·0	g.	e.	—	—	—	—	—	—	
d:o	—	3	3·6	7·6	»	»	18 (16)	1·25	22 (18)	0·55	22 (18)	0·67	
Tryckeri	2	—	20·1	52·7	»	»	—	—	—	—	—	—	
Arbetsställe IV. (Enköping).													
Sätteri	7	—	6·7	14·1	g.	ga.	14 (12)	—	19·5 (18·5)	—	19·5 (18)	0·71	
Tryckeri	1	—	47·0	98·7	»	»	—	—	—	—	—	—	
Arbetsställe V. (Nyköping).													
Sätteri	17	—	6·0	16·2	tg.	e.	14 (11)	1·55	17 (14)	0·95	18 (16)	0·94	
Tryckeri	4	—	12·9	30·7	g.	»	17 (9)	1·06	17 (9)	1·59	17 (13)	2·21	
Arbetsställe VI. (Nyköping).													
Sätteri	9	—	7·4	23·0	g.	g.	15 (13)	3·84	16 (14)	1·50	20 (16)	4·23	
Tryckeri	4	—	14·9	37·1	tg.	»	13 (9)	—	15 (13)	—	20 (17)	—	

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft prof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe VII. (Söderköping).												
Sätteri	7	—	6·7	17·6	g.	e.	—	—	—	[4])2·05	—	—
Tryckeri	2	—	16·8	46·8	»	»	—	—	—	[5])0·94	—	—
Arbetsställe VIII. (Motala).												
Sätteri	6	—	5·8	16·7	g.	e.	—	1·69	—	4·01	—	6·20
Tryckeri	4	—	8·4	24·3	tg.	»						
Arbetsställe IX. (Motala).												
Sätteri	6	—	8·8	29·3	g.	f.	—	1·49	—	1·06	—	3·11
Tryckeri	2	—	16·3	42·7	»	»						
Arbetsställe X. (Motala)												
Sätteri	5	—	7·6	25·1	g.	f.	—	1·03	—	1·32	—	2·35
Tryckeri	2	—	9·5	21·3	tg.	»						
Arbetsställe XI. (Sala).												
Sätteri	13	—	6·1	18·2	g.	f.	15 (12)	1·49	18 (14)	2·44	18 (14)	6·15
Tryckeri	3	—	26·3	78·8	»	»	13 (12)	1·33	16 (15)	2·87	17 (15)	1·61
Arbetsställe XII. (Köping).												
Sätteri	12	—	2·9	8·7	g.	e.	17 (14)	0·87	17 (14)	2·04	18 (13)	2·47
Tryckeri	3	—	6·7	20·2	»	»	16·5 (14)	0·90	17 (15)	2·05	18 (15)	2·23
Arbetsställe XIII. (Köping).												
Sätteri	6	—	6·4	20·3	g.	f.	16 (12)	2·15	17·5 (15·5)	2·30	19 (16)	5·67
Tryckeri	2	—	16·8	53·9	»	»	16 (12)	1·62	17 (15·5)	1·30	18 (16)	3·85
Småland och öarna.												
Jönköping.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	11	2	7·3	18·4	g.	ga.	14 (9)	2·90	18 (14·5)	3·90	12·5 (16)	3·90
Tryckeri	6	—	15·9	55·8	tg.	g.	13 (10)	1·40	19 (13)	3·50	16 (13)	5·60

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.
[4]) 2 timmar efter middagsrastens slut. [5]) 3½ timmar efter middagsrastens slut.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Jönköping. (forts.).												
Arbetsställe II.												
Sätteri	7	—	9·4	32·9	g.	ga.	13 (10·5)	1·70	20·5 (18)	3·91	24 (22)	10·43
Tryckeri	9	—	19·4	70·0	»	»	14 (11)	1·70	21 (18)	3·91	24·5 (22)	10·43
Arbetsställe III.												
Sätteri	4	—	13·8	39·8	tg.	g.	13 (10)	1·50	22 (19·5)	3·10	24·5 (21·5)	5·20
d:o	2	—	16·0	47·5	»	»						
Tryckeri	3	—	13·7	33·3	»	»	13 (9·5)	1·50	19 (16)	2·60	23 (19·5)	3·90
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	4	—	11·2	29·4	g.	ga.	17 (12)	1·70	17 (15)	2·10	19·5 (16)	5·20
Tryckeri	3	—	14·7	37·5	tg.	»	13·5 (11)	1·20	18 (15)	1·70	19·5 (17)	3·90
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Stensliperi m. m.	34	5	56·7	935·9	g.	ga.	16 (16·5)	2·60	19·5 (19·5)	3·91	21 (21)	4·47
Sorterings- och kuvertrum	—	15	4·2	12·6	tg.	»	14 (14)	2·60	18 (18)	3·13	21 (21)	6·25
Askfabrik	1	8	12·3	24·6	g.	»	14 (14)	3·91	19·8 (19·5)	4·47	22 (21·5)	6·25
Litografiatelier	7	1	5·8	17·3	tg.	»	17 (17)	2·60	21 (21)	3·47	22·5 (22)	6·25
Sätteri	7	—	12·6	39·0	g.	»	16 (16·5)	3·13	19·8 (19)	3·47	22 (22)	5·21
Bokbinderi	7	—	8·6	26·8	»	»	16 (16)	2·60	20 (20)	3·91	22 (22)	6·25
Gummeringsrum	—	3	29·0	60·8	»	»	16 (16)	3·13	19 (19)	3·47	24 (23)	6·25
Rotationstryckeri	2	—	15·5	48·0	»	»	15 (15·5)	3·13	18 (18)	4·47	22 (22)	4·27
Putsrum	—	2	18·0	45·0	»	»	14 (14)	1·74	17 (17)	2·08	18 (18)	3·13
Öfriga orter.												
Grupp A.												
Arbetsställe I. (Eksjö).												
Sätteri	4	—	4·7	13·6	g.	e.	11 (11)	0·38	15·5 (15·5)	1·39	16·5 (16·5)	1·72
Tryckeri	10	—	9·1	26·2	tg.	»	12 (11)	0·77	15 (14·5)	0·81	14 (13·5)	2·99
Arbetsställe II. (Växjö).												
Sätteri	2	—	16·5	39·5	tg.	f.	14 (14)	—	14 (14)	—	17 (15)	—
Tryckeri	1	—	39·0	86·0	»	»	18 (12)	—	17 (14)	—	17 (13)	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luftprof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe III. (Kalmar).												
Sätteri	5	—	4·5	13·2	g.	ga.+g.	19 (16)	2·59	15 (14)	0·89	19 (16)	1·92
d:o	2	—	7·8	23·1	tg.	»	19 (15)	1·40	16 (14)	6·23	18 (15)	2·59
d:o och tryckeri	10	—	6·5	19·1	g.	»	20 (16)	2·21	16 (14)	0·80	19 (16)	2·70
Arbetsställe IV. (Kalmar).												
Sätteri och tryckeri	3	—	7·6	16·9	g.	f.	18 (13)	5·76	20 (14)	0·77	19 (14)	3·60
Arbetsställe V. (Västervik).												
Sätteri	12	—	9·5	28·5	g.	e.	13·5 (13)	—	17 (15)	—	18 (16·5)	—
Tryckeri	5	—	8·4	23·1	»	»	12 (12)	—	16·5 (16·5)	—	16 (16)	—
Bokbinderi	4	—	9·0	27·0	»	»	14 (12·5)	—	18·5 (17)	—	17·5 (17)	—
Arbetsställe VI. (Borgholm).												
Tryckeri	4	—	7.5	20·0	g.	f.	14 (10)	—	18 (13)	—	16 (12)	—
Grupp B.												
Arbetsställe I. (Växjö).												
Sätteri	14	—	16·7	53·4	tg.	f.	21 (19)	1·64	20 (18)	1·48	19 (17)	2·84
d:o	4	—	5·5	17·5	g.	»	—	—	—	—	—	—
d:o	3	—	4·0	12·7	»	»	—	—	—	—	—	—
Tryckeri (under jord)	10	—	12·6	32·8	tg.	»	18 (12)	1·05	20 (16)	2·08	19 (17)	1·62
Arbetsställe II. (Växjö).												
Sätteri	14	—	13·5	40·1	g.	ga.	18 (15)	1·60	19 (17)	1·76	17 (16)	2·18
Tryckeri	8	—	18·8	56·3	tg.	»	17 (13)	0·50	19 (16)	3·16	19 (17)	1·64
Arbetsställe III. (Kalmar).												
Sätteri	9	—	3·8	11·4	g.	ga.+g.	19 (14)	1·80	17 (12)	1·18	20 (14)	2·05
d:o	3	—	12·0	32·4	»	»	20 (16)	1·80	18 (15)	0·94	22 (18)	3·39
Tryckeri	5	—	15·9	47·6	»	»	20 (15)	1·97	16 (14)	0·93	19 (15)	2·00
Arbetsställe IV. (Oskarshamn).												
Sätteri	9	6	5·6	16·7	g.	e.	16 (15)	[4])	16 (15)	[4])	16 (15)	[4])
Tryckeri	4	15	6·3	18·9	»	»						
Maskinrum	2	—	27·0	80·9	»	»	16 (15)		16 (15)		16 (15)	

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 100 cm. från golfvet.
[4]) Endast ett luftprof, 1·97 ‰, för hela anstalten.

Tab. 40 (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1. Anstalternas anläggningsort och ändamål.	2. Rummets arbetare-antal. Män.	3. Kvinnor.	4. golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	5. kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	6. Dagerförhållanden.[1]	7. Belysningssystem.[2]	8. Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	9. Kolsyrehalt, ‰.	10. vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	11. Kolsyrehalt, ‰.	12. vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	13. Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe V. (Oskarshamn).												
Sätteri	7	3	3·7	9·3	g.	e.	13 (10)	[4]	16 (12)	[4]	17 (12)	[4]
d:o	3	4	2·6	6·5	»	»						
Maskinrum	4	1	17·7	43·8	tg.	»	12 (9)		16 (15)		12 (11)	
d:o	1	—	18·9	41·6	»	»	—		—		—	
Arbetsställe VI. (Västervik).												
Sätteri	5	—	7·2	18·7	g.	f.	12 (12)	—	17·5 (17)	—	22 (18)	—
Arbetsställe VII. (Vimmerby).												
Sätteri	4	—	4·6	10·4	g.	f.	—	—	—	[5]2·75	—	—
Tryckeri	4	—	8·9	22·3	»	»	—	—	—	[5]2·20	—	—
Arbetsställe VIII. (Visby).												
Sätteri	—	9	5·4	15·3	g.	ga.	16 (13)	1·19	23·5 (19)	1·07	21 (17)	1·78
Tryckeri	3	—	15·7	44·7	tg.	»	11 (8)	0·48	13·5 (11)	0·40	20·5 (13·5)	0·99
Sätteri och stereotypgjuteri	1	3	8·8	23·8	g.	»	17 (15)	1·05	21 (17·5)	0·77	23·5 (20·5)	2·18
Falsningsrum	1	—	24·2	75·2	d.	»	—	—	—	—	—	—
Arbetsställe IX. (Visby).												
Sätteri	1	8	3·5	9·6	g.	f.	20 (15)	1·58	22 (18)	1·47	26 (19)	4·35
Tryckeri	5	—	9·0	26·8	tg.	»	19 (11)	0·76	21 (17)	1·21	18 (12)	1·67
Arbetsställe X. (Visby).												
Sätteri	2	2	7·4	19·0	tg.	f.	15·5 (12·5)	2·58	17·5 (15)	1·46	23 (17)	2·93
d:o	2	—	13·8	34·8	d.	»	16·5 (13·5)	3·49	18·5 (15·5)	1·41	23 (18)	2·89
Tryckeri	2	—	17·5	48·3	»	»	18 (13)	0·92	23·5 (14)	0·79	23 (17)	1·96
Grupp D.												
Arbetsställe I. (Kalmar).												
Sätteri	2	—	11·8	31·9	g.	f.	15 (13)	0·66	19 (16)	0·85	24 (18)	1·76
Tryckeri	4	3	8·6	27·6	»	»	17 (14)	1·02	19 (17)	0·48	20 (15)	1·04
d:o	2	2	9·5	27·7	d.	»	18 (15)	1·60	18 (17)	0·87	22 (19)	1·19

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.
[4]) Endast ett luftprof, 2·78 ‰, för hela anstalten. [5]) Luftprofvet taget kl. 3.30 e. m.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f.[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luft pro f.[3] vid middagsrastens början.		Luft pro f.[3] vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Skåne och Blekinge.												
Malmö.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	15	—	3·7	12·9	g.	e.+ga.	17·5 (15·5)	0·81	18 (17)	1·96	20 (19)	4·40
Civilsätteri	15	—	6·0	21·5	»	»	20 (17·5)	1·49	20 (19)	1·80	22 (22)	5·70
Maskinsätteri	5	—	6·3	22·2	»	»	17·5 (15·5)	—	18 (16)	1·63	21 (20)	2·53
Tryckeri	6	—	8·9	31·9	tg.	»	14·5 (12·5)	0·61	15 (14)	1·67	17 (16·5)	2·19
d:o	5	—	15·3	48·0	»	»	15 (14)	0·60	16 (17)	1·58	17 (15)	1·60
Ombrytningsrum	2	—	9·2	31·8	g.	»	19·5 (17)	0·80	20 (19)	1·79	22 (20)	3·50
Gjutrum	1	—	52·7	126·5	»	»	15 (14)	—	17·5 (16)	—	19 (17)	2·89
Arbetsställe II.												
Sätteri	12	—	10·4	50·0	d.	ga.	18 (14)	1·08	17 (16·5)	0·90	16 (16)	1·60
Tryckeri	6	1	19·6	94·3	»	»	15 (13)	0·67	18 (16)	1·27	17 (16)	1
Bokbinderi	4	2	10·4	36·2	tg.	»	17·5 (17)	1·56	17·5 (19)	1·71	18 (17)	2·72
Linieringsrum	—	2	24·5	117·6	d.	»	18 (15)	0·68	17 (17)	—	17·5 (17)	2·27
Arbetsställe III.												
Sätteri	10	—	9·8	29·2	g.	ga.	14 (11·5)	1·40	17 (16)	0·66	18·5 (16·5)	1·54
Maskinsätteri	3	—	4·8	14·2	»	»	15·5 (15)	2·11	19 (18)	0·95	21 (19)	1·41
Tryckeri	4	—	26·8	85·7	tg.	»	14 (12)	0·89	16·5 (16)	1·57	16 (15)	0·89
Stereotypgjuteri	2	—	16·0	57·1	g.	»	17 (16·5)	0·49	18 (17)	0·46	22 (20)	0·78
Arbetsställe IV.												
Sätteri	9	—	10·3	30·5	g.	ga.	11·5 (11)	1·11	14·5 (12)	1·80	18 (16)	4·19
Tryckeri	7	—	13·3	39·6	»	»	11·5 (10·5)	0·37	15 (13)	1·39	18 (16)	1·93
Arbetsställe V.												
Sätteri	3	—	6·9	16·4	g.	ga.	12 (12)	0·70	17 (17·5)	1·43	17 (11)	2·46
d:o	2	—	6·5	15·4	tg.	»	16 (11)	0·53	18 (16)	1·33	19 (16·5)	2·13
d:o	1	—	15·7	37·3	g.	»	12 (11)	0·59	18 (18)	1·45	18 (15)	2·55
Tryckeri	2	—	8·5	20·2	tg.	»	14 (12)	0·75	18 (15·5)	0·93	18 (17)	0·83
Pressrum	2	—	5·8	13·8	»	»	12 (12)	0·56	17·5 (17)	0·99	17 (15)	1·99
Arbetsställe VI.												
Sätteri och tryckeri	8	2	6·6	19·9	tg.	f.	13 (12·5)	0·47	16 (15)	2·63	18 (17)	5·16
Arbetsställe VII.												
Sätteri	5	—	13·8	35·5	g.	ga.	14 (13)	0·82	17 (16)	2·23	18·5 (17)	3·36
Tryckeri	4	—	17·3	47·8	»	»	12·5 (12)	0·80	17 (15)	1·52	18 (17·5)	2·77

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft p r o f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Malmö (forts.).												
Arbetsställe VIII.												
Sätteri och tryckeri ...	7	—	8·0	25·6	g.	ga.+g.	12·5 (12·5)	1·23	16·5 (14)	3·01	16 (15)	2·77
Arbetsställe IX.												
Sätteri och tryckeri ..	6	—	6·6	22·2	g.	f.	18 (15·5)	0·50	19·5 (17)	1·13	17·5 (17)	2·31
Arbetsställe X.												
Sätteri och tryckeri ...	4	—	5·4	19·6	d.	ga.	12 (11)	0·66	15·5 (12)	4·14	15·5 (13)	1·78
d:o, lager o. kontor	1	—	20·9	76·3	»	»	12·5 (11·5)	1·27	(11·5)	2·35	15·5 (13)	1·91
Arbetsställe XI.												
Tryckeri, magasin, kontor	2	1	32·1	93·1	tg.	f.	15 (13)	0·75	18 (17)	2·29	18 (16)	1·59
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	6	—	16·4	36·1	d.	ga.+g.	18 (16·5)	0·93	18·5 (18)	2·12	28 (21)	1·06
d:o	2	—	14·7	31·2	»	»	17 (16)	0·72	20 (19)	2·47	28 (21·5)	1·34
Maskinsätteri	2	—	16·4	48·0	tg.	»	18 (18)	0·60	20 (18·5)	—	23·5 (20)	1·87
d:o	2	—	10·3	30·2	»	»	18 (17)	0·59	20 (18·5)	0·91	24·5 (20)	1·45
Sätteri	1	—	34·0	74·8	d.	»	18·5 (18)	1·08	19 (18)	1·45	27 (21)	1·27
Tryckeri (under jord) ..	3	—	22·0	73·7	»	»	18·5 (17)	1·91	19·5 (19·5)	1·10	20 (21)	1·71
d:o	2	—	28·2	71·6	»	»	17 (18·5)	0·53	18 (16)	0·74	20 (19)	2·40
Stereotypgjuteri	2	—	37·8	86·4	»	»	16 (14)	0·59	19 (16)	0·67	18 (16)	0·81
Ombrytningsrum	2	—	36·2	76·8	tg.	»	18 (17)	0·95	18 (17)	1·96	22 (24)	0·91
Arbetsställe II.												
Sätteri och tryckeri ...	7	—	13·0	50·9	d.	ga.	18 (16)	1·18	18 (17)	0·55	20 (17)	1·02
Maskinsätteri	2	—	7·8	30·8	g.	»	20 (18)	0·40	20 (21)	—	27·5 (24)	2·49
Rumstereotypi	3	—	8·1	31·7	d.	»	22 (19)	1·05	23 (20)	0·76	20 (17)	0·60
Planstereotypi.....	1	—	15·1	38·4	g.	»	17·5 (15)	1·10	20 (16)	2·29	17 (15)	0·38
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Stentryckeri.....	16	6	9·8	31·5	tg.	e.	14 (14)	0·45	19·5 (18)	1·49	19 (17)	2·80
d:o	5	3	18·5	59·3	»	»	15 (14)	0·40	18·5 (17·5)	1·24	18 (17)	3·28
d:o	7	—	22·2	71·1	g.	»	16 (15)	0·43	20 (18·5)	1·45	20 (19)	1·34
d:o	5	—	12·9	41·2	»	»	17 (17)	—	19 (18·5)	1·56	20 (19)	—
Bokbinderi	8	12	13·8	44·3	»	»	18 (17)	0·55	19 (18)	1·93	20 (19)	1·98

[1]) *g.* = *goda*, *tg.* = *tämligen goda*, *d.* = *dåliga dagerförhållanden*.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets				Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luftprof[3] vid middagsrastens början.		Luftprof[3] vid anstalternas stängande på aftonen.	
	arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.								
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Malmö (forts.).												
Sätteri	10	—	14·1	53·7	g.	e.	17 (16)	0·64	18·5 (18)	0·58	19 (18)	0·95
Tryckeri	6	4	13·4	44·3	tg.	»	18·5 (18)	0·88	17 (14·5)	—	19 (19)	1·00
d:o (bok-)	1	1	6·9	46·2	g.	»	17·5 (15·5)	1·59	20 (19·5)	1·66	18·5 (17·5)	1·10
Skärrum	1	12	7·8	25·9	»	»	19 (17)	0·57	20 (20)	1·38	21 (20)	1·38
d:o	1	5	4·9	15·6	»	»	18 (18)	0·56	21 (20)	1·68	21 (20)	1·70
Gummeringsrum	—	7	10·2	30·1	»	»	18 (17)	0·80	20 (19·5)	0·62	19 (18)	0·81
d:o	—	7	6·8	20·1	»	»	17·5 (17)	1·25	20 (19)	0·70	19 (18)	0·72
d:o	—	3	12·5	36·8	»	»	18 (17·5)	0·89	20 (19·5)	0·75	19 (18)	2·21
Litografirum	4	—	9·0	28·9	»	»	17 (17)	0·38	18 (17·5)	1·82	20 (19)	1·43
d:o	3	1	4·2	13·4	»	»	19 (18)	1·11	21 (20)	1·43	19 (18)	2·02
Spelkortsrum	—	3	26·7	78·8	»	»	18 (17)	1·01	19·5 (19)	0·77	19 (18·5)	1·15
d:o	—	3	10·3	30·4	»	»	18 (17)	0·85	20 (18)	0·85	20 (19)	1·18
Arbetsställe II.												
Snällpressrum	7	—	17.4	60·9	g.	ga.	12 (13)	1·23	16·5 (16)	1·61	17 (16)	1·62
Handpressrum	6	—	9·7	28·5	»	»	12·5 (12)	1·45	17 (17)	2·50	16·5 (15·5)	3·44
Bronseringsrum	—	4	3·6	12·5	»	»	11·5 (11)	0·51	16·5 (15·5)	1·56	16 (15)	1·88
Bokbinderi	—	4	5·3	15·5	»	»	11·5 (10)	1·04	17·5 (16·5)	2·70	16·5 (15·5)	2·15
Litografirum	4	—	11·4	29·6	»	»	13 (11·5)	0·88	18 (17)	1·32	17 (16)	3·75
Gummeringsrum	—	4	15·7	46·0	»	»	14 (12)	1·18	17 (16·5)	1·98	16·5 (16)	3·16
Lund.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	21	—	15·8	60·5	g.	e.	16 (15)	2·19	17 (16)	0·80	18 (17)	4·13
Tryckeri	8	6	28·4	106·6	»	»	16 (15)	0·57	19 (17)	—	19 (17)	2·75
Stilgjuteri	9	—	20·1	70·2	»	»	16 (15)	—	19 (18)	0·45	20 (19)	—
Arbetsställe II.												
Sätteri	3	—	14·0	38·2	tg.	f.	14 (13)	1·73	18 (17)	—	18 (17)	3·02
Tryckeri	3	—	9·7	26·1	d.	ga.	12 (11)	2·02	18 (17)	1·12	18 (17)	2·32
Arbetsställe III.												
Sätteri	5	—	6·3	17·3	tg.	ga.	12 (10)	1·92	17 (14)	1·78	17 (14)	4·50
Tryckeri	2	—	17·6	48·3	»	»	9 (7)	0·50	15 (12)	—	15 (12)	—
Arbetsställe IV.												
Sätteri och tryckeri	7	—	11·8	35·4	g.	ga.	14 (13)	1·95	18 (17)	2·63	18 (17)	2·45
Arbetsställe V.												
Sätteri och tryckeri	6	—	8·3	26·3	g.	ga.	12 (9)	0·55	17 (15)	0·86	17 (15)	1·88

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Lund (forts.).												
Arbetsställe VI.												
Sätteri och tryckeri (under jord)	6	—	7·6	16·7	tg.	ga.	10 (9)	0·75	14 (13)	1·12	15 (14)	—
Hälsingborg.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	2	—	10·8	36·6	tg.	ga.	16·4 (12·8)	1·55	17·6 (16·2)	1·80	17·8 (16·4)	2·10
Tryckeri	3	—	12·6	42·7	»	»	15 (11·8)	1·15	17 (15·6)	1·35	17·2 (15·8)	1·80
Arbetsställe II.												
Sätteri	3	—	8·6	21·4	tg.	e.	17·6 (13·2)	1·35	16·6 (13·4)	1·55	17 (14·4)	1·55
Tryckeri	2	—	10·9	27·4	»	»	17 (12·8)	1·55	16·6 (13)	1·55	16 (13·6)	1·80
Arbetsställe III.												
Sätteri och tryckeri	1	—	17·2	51·6	g.	f.	10 (8·4)	1·00	13·6 (11·4)	2·10	15 (12)	3·00
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	17	—	5·2	17·6	g.	e.	12·2 (11·5)	0·66	17 (16·5)	1·35	20·5 (19)	2·50
d:o	12	1	8·6	29·3	»	»	7·6 (7)	1·15	19 (15)	1·80	21·5 (18)	2·50
d:o	5	—	8·4	24·7	»	»	14·6 (12)	1·55	19·5 (16)	1·55	20 (17)	2·50
Tryckeri	10	—	9·9	34·7	»	»	17 (15)	1·35	19 (16·5)	1·55	19·5 (16·6)	2·10
d:o	8	—	11·2	39·1	»	»	15·2 (13)	1·55	17·5 (15)	1·80	17·5 (15)	1·55
Arbetsställe II.												
Sätteri	6	—	8·5	22·7	tg.	ga.	14 (6·4)	1·15	17·8 (10·8)	1·55	24 (16·2)	2·50
d:o	3	—	12·5	31·4	»	»	20 (13·2)	2·10	17·6 (14·8)	2·10	19 (14·6)	2·10
Maskinsätteri	1	—	9·3	25·8	»	»	21·5 (17)	2·10	26·4 (21·4)	2·50	28·6 (23·8)	3·00
Tryckeri	3	1	11·9	31·0	»	»	18 (10·8)	1·55	17·2 (14·4)	1·55	17·4 (15)	1·80
Arbetsställe III.												
Sätteri	5	—	13·8	44·7	g.	ga.	19 (13)	1·15	18 (13·6)	1·35	18·4 (14·8)	2·10
Maskinsätteri	2	—	6·8	32·7	»	e.	22·6 (17·4)	1·00	23 (18·6)	1·55	22 (19·6)	2·50
Tryckeri	3	—	18·5	51·7	»	ga.	16·6 (14·6)	1·00	15 (13)	0·66	18·8 (15)	1·55

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter, temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Öfriga orter.												
Grupp A.												
Arbetsställe I. (Karlskrona).												
Sätteri	9	—	5·4	17·2	g.	ga.	12 (8)	0·85	19 (13·2)	1·53	20 (14·8)	1·47
Tryckeri	2	—	18·4	59·3	»	»	13 (10·5)	—	17 (12)	1·77	21 (14)	1·89
Arbetsställe II. (Karlskrona).												
Sätteri	6	—	5·3	14·5	tg.	ga.	12 (10)	1·12	15 (12)	1·90	21·5 (14)	2·70
d:o	3	—	6·5	18·1	»	»	11 (9)	0·90	18·3 (13·4)	1·79	18·5 (14)	2·67
d:o och tryckeri	3	—	19·1	54·7	»	g.	8·7 (8)	0·86	15·3 (12)	1·81	18 (12·4)	2·71
Arbetsställe III. (Karlskrona).												
Sätteri	4	1	5·3	12·5	d.	f.	14 (11)	0·40	23 (15)	1·40	20 (11·5)	1·66
d:o	1	1	8·4	22·0	»	»	12 (10)	2·44	19 (10·5)	1·25	18 (13)	1·00
d:o	1	1	5·9	14·2	»	»	13·5 (10·5)	2·05	23 (14·3)	2·24	21·3 (13·5)	2·29
Tryckeri	2	—	14·5	36·6	tg.	»	14·5 (11)	0·99	18 (10)	2·11	19·3 (13)	0·86
Arbetsställe IV. (Karlskrona).												
Sätteri och tryckeri	7	—	6·9	20·7	g.	ga.	11·5 (9)	0·98	19·5 (13·4)	2·15	20·8 (13·4)	2·33
Arbetsställe V. (Karlshamn).												
Sätteri	6	—	6·4	18·3	g.	e.	16 (15)	—	15·5 (13)	—	15 (14·5)	—
d:o	5	—	10·1	30·0	tg.	»	17 (15)	2·87	15 (13)	1·69	15 (14·5)	1·05
Maskinsätteri	1	—	13·4	29·0	g.	»	15 (13)	—	15 (13·5)	—	15·5 (15)	—
Maskinsal	5	—	14·2	36·2	tg.	»	14 (13)	—	14·5 (14)	—	15·5 (15)	—
d:o	2	—	19·2	55·0	g.	»	15 (14)	—	14 (13)	—	15 (14·5)	—
Arbetsställe VI. (Karlshamn).												
Tryckeri	11	—	8·9	23·5	tg.	e.	19 (13)	1·92	15 (20)	2·35	20 (16)	1·46
Arbetsställe VII. (Kristianstad).												
Sätteri	4	—	6·0	24·5	g.	ga.	14 (13)	0·78	18 (16)	2·60	18·5 (16·5)	4·19
Tryckeri	5	—	8·0	32·2	»	»	14 (13)	—	15 (13)	1·96	20 (19)	3·07

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft prof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe VIII. (Landskrona.)												
Sätteri	10	—	6·3	17·6	g.	g.	—	—	—	—	16·5 (16)	3·65
Tryckeri	3	—	14·3	34·7	d.	ga.	18·5 (17)	1·35	17 (16)	0·77	15 (14·5)	1·20
Arbetsställe IX. (Landskrona.)												
Sätteri	10	—	6·7	16·1	d.	ga.	19 (18)	—	—	—	20 (19·5)	3·27
Tryckeri	2	—	21·9	53·8	»	»	14 (13)	1·86	19 (18·5)	3·07	22 (21)	2·76
Arbetsställe X. (Landskrona.)												
Sätteri	3	—	5·6	13·3	tg.	f.	15·5 (15)	—	—	—	18 (17·5)	2·94
d:o	2	—	6·6	15·8	»	»	15 (14)	0·91	—	—	17·5 (17)	3·08
Arbetsställe XI. (Landskrona.)												
Sätteri	2	—	11·9	36·7	g.	ga.	16·5 (16)	—	—	—	20 (19)	—
Tryckeri	3	—	7·2	21·9	d.	»	17 (17)	1·68	18 (17·5)	1·27	22·5 (22)	2·25
Arbetsställe XII. (Ystad.)												
Sätteri	8	—	3·7	11·3	g.	ga.	—	0·71	—	0·55	—	—
d:o	2	—	10·5	31·6	»	»	—	0·77	—	0·89	—	0·94
d:o	1	—	12·4	37·4	»	»	—	—	—	—	—	—
Tryckeri	7	—	8·3	27·2	tg.	»	—	0·46	—	0·40	—	0·41
Arbetsställe XIII. (Ystad.)												
Sätteri	12	—	2·5	5·3	g.	ga.	—	0·52	—	0·58	—	0·94
Tryckeri	5	—	12·7	37·6	»	g.	—	0·40	—	0·49	—	0·55
Arbetsställe XIV. (Ystad.)												
Sätteri och tryckeri	9	—	5·0	15·0	tg.	ga.	—	—	—	—	—	0·63
Arbetsställe XV. (Trelleborg.)												
Sätteri och tryckeri	4	1	8·8	20·8	g.	e.	9·5 (7)	1·06	14 (17)	1·37	18 (15)	1·50

[1] g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2] e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3] De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 100 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe XVI. (Trelleborg.)												
Sätteri och tryckeri ...	7	—	9·3	22·4	g.	f.	12·5 (10)	1·49	16 (13)	1·62	17 (14)	3·96
Arbetsställe XVII. (Trelleborg.)												
Sätteri och tryckeri ..	5	1	12·4	31·7	g.	ga.	13 (13)	1·32	16·5 (14)	1·78	17 (15)	2·67
Grupp B.												
Arbetsställe I. (Kristianstad.)												
Sätteri ..	12	—	5·2	20·8	g.	e.	14 (12)	0·97	19 (17·5)	1·97	18 (17)	1·60
d:o	8	—	6·6	23·2	»	»	15 (14)	0·60	15·5 (14)	1·35	19 (18)	2·60
d:o	1	—	14·0	49·0	»	»	12 (11)	1·25	16·5 (15·5)	1·12	19 (17)	2·65
Tryckeri	5	—	14·6	55·4	»	»	17·5 (15)	0·81	20 (17)	1·29	15 (14)	1·08
Arbetsställe II. (Kristianstad.)												
Sätteri	—	3	8·0	26·7	g.	ga.	13 (12)	0·59	19 (16)	2·23	16 (15)	2·42
Tryckeri	9	—	6·3	16·3	»	»	13 (13)	0·43	19 (16)	1·98	18 (17)	2·71
Arbetsställe III. (Ängelholm.)												
Maskinsätteri	2	—	10·0	35·0	g.	ga.	—	—	—	1·57	—	—
Accidenssätteri	2	—	21·0	77·0	»	»	—	—	—	—	—	2·55
Grupp D.												
Arbetsställe I. (Arlöf.)												
Tryckeri	14	5	6·2	18·5	g.	e.	—	—	—	—	—	—
d:o	4	—	6·0	15·0	»	»	—	—	—	—	—	—
Atelier	5	2	5·8	17·4	»	»	—	—	—	—	—	—
Bokbinderi	2	4	9·2	27·5	»	»	—	—	—	—	—	—
Litografisk afdeln.	5	—	2·8	8·3	»	»	—	—	—	—	—	—
Retuscheringsrum	3	1	4·4	8·8	»	»	—	—	—	—	—	—
Sätteri	2	—	10·5	26·3	»	»	—	—	—	—	—	—
Preparationsrum	2	—	10·1	30·4	d.	»	—	—	—	—	—	—
d:o	1	—	16·0	48·0	»	»	—	—	—	—	—	—
Kopieringsrum	2	—	8·8	26·3	g.	»	—	—	—	—	—	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets				Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro[3]					
	arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.			vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Västra Sverige.												
Göteborg.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	31	—	5·0	16·4	g.	e.	—	1·57	—	4·37	—	2·64
Tryckeri	21	1	12·0	33·5	»	»	—	1·15	—	1·78	—	1·76
Litografi	11	—	9·5	39·9	»	»	—	0·77	—	2·14	—	1·97
Arbetsställe II.												
Tryckeri	11	2	8·7	32·1	g.	ga.	—	0·36	—	0·55	—	0·87
Bokbinderi	16	9	6·4	26·4	»	»	—	0·59	—	0·34	—	0·90
d:o och stämpelrum	—	10	10·7	28·9	»	»	—	0·46	—	0·57	—	0·83
Arbetsställe III.												
Sätteri	12	—	10·0	36·0	g.	e.	—	0·70	—	1·05	—	1·82
Tryckeri	11	7	6·7	24·0	»	»	—	0·69	—	1·30	—	1·16
d:o (bok-)	12	—	10·0	36·0	tg.	»	—	0·58	—	0·70	—	1·01
Arbetsställe IV.												
Tryckeri	13	4	10·3	33·0	g.	e.	—	0·86	—	1·32	—	1·60
Arbetsställe V.												
Tryckeri	4	—	11·6	37·2	tg.	e.	—	0·55	—	0·98	—	0·99
Bokbinderi	1	13	1·9	6·4	»	ga.	—	0·51	—	1·59	—	4·31
Arbetsställe VI.												
Tryckeri	1	2	8·7	28·6	tg.	e.	—	1·04	—	1·68	—	1·25
Arbetsställe VII.												
Tryckeri	4	4	9·3	29·7	tg.	e.	—	0·57	—	0·36	—	0·42
Arbetsställe VIII.												
Sätteri	7	1	5·6	17·5	tg.	e.	—	1·14	—	1·24	—	1·19
Arbetsställe IX.												
Sätteri	2	4	5·2	17·0	tg.	e.	—	0·85	—	1·78	—	1·79
Tryckeri	5	2	10·4	34·3	g.	»						

[1] g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2] e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3] De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 100 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft prof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv. mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Göteborg (forts.).												
Arbetsställe X.												
Maskinsätteri	3	—	7·2	20·2	tg.	ga.	—	1·33	—	0·87	—	0·80
Tryckeri	3	—	13·2	37·0	»	»	—	0·59	—	0·75	—	0·53
Arbetsställe XI.												
Sätteri	3	1	15·5	43·5	g.	e.	—	1·30	—	1·87	—	3·02
Arbetsställe XII.												
Sätteri	3	—	6·6	18·4	tg.	e.						
Tryckeri	2	1	5·9	16·5	»	»	—	0·66	—	2·03	—	1·00
d:o	2	—	8·6	24·0	»	»						
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	40	—	5·4	20·1	tg.	e.	—	0·86	—	2·35	—	1·91
Arbetsställe II.												
Sätteri	26	—	4·2	14·5	d.	e.	—	0·38	—	1·35	—	0·60
Tryck- och stereotyprum (under jord)	6	—	22·0	66·0	»	»	—	0·41	—	1·39	—	0·54
Arbetsställe III.												
Stereotyprum	3	—	16·0	54·7	g.	e.	—	0·43	—	0·61	—	0·82
Arbetsställe IV.												
Sätteri	3	—	12·6	35·2	tg.	e.	—	0·94	—	0·46	—	1·07
Maskinsätteri	3	—	8·3	27·3	g.	»	—	0·63	—	0·77	—	1·08
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Tryckeri	4	1	17·8	53·2	tg.	ga.	—	1·06	—	0·52	—	0·70
Arbetsställe II.												
Tryckeri (snällpress-)	3	1	12·4	42·0	d.	g.	—	0·45	—	2·10	—	0·42

[1] g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2] e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3] De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luftprof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Örebro.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	14	—	6·4	17·8	g.	f.	15 (10)	0·39	19 (13)	0·95	19 (14)	1·65
Tryckeri	6	—	13·7	36·2	tg.	»	22 (16)	1·10	20 (17)	1·38	22 (20)	5·93
Arbetsställe II.												
Sätteri	4	—	10·3	30·8	tg.	ga.	15 (13)	0·80	16 (15)	1·47	19 (18)	3·66
d:o	2	—	8·0	24·0	»	»						
d:o	2	—	9·0	27·0	»	»	15 (13)	0·43	19 (16)	1·40	20 (18)	2·79
Tryckeri	3	—	11·0	32·0	d.	»						
Arbetsställe III.												
Sätteri och tryckeri	2	1	11·0	29·7	g.	e.	18 (15)	0·94	18 (15)	1·37	16 (14)	1·25
Grupp B.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	13	—	6·3	19·5	tg.	ga.	18 (15)	1·89	19 (17)	2·10	21 (17)	3·42
d:o	5	—	7·0	21·6	g.	»	18 (15)	1·05	22 (19)	2·17	23 (20)	2·87
Tryckeri	9	—	7·2	22·3	»	»	17 (15)	1·00	18 (16)	1·27	18 (17)	—
Arbetsställe II.												
Sätteri	10	—	6·9	25·0	d.	ga.	14 (12)	0·94	16 (14)	2·19	16 (14)	2·05
d:o	4	—	12·0	34·3	g.	»	13 (10)	0·50	18 (13)	0·99	17 (14)	1·91
Tryckeri (under jord)	7	—	11·4	34·3	d.	e.	13 (10)	0·56	20 (15)	1·34	18 (14)	1·11
Grupp D.												
Arbetsställe I.												
Litografering	5	—	17·0	73·0	g.	g.	—	—	—	—	—	—
Öfriga orter.												
Grupp A.												
Arbetsställe I. (Halmstad.)												
Sätteri	5	—	6·1	18·1	tg.	e.	10·8 (10)	1·00	16 (13)	1·80	17·6 (14·8)	2·50
Tryckeri	3	—	8·0	16·8	d.	»	10·8 (10·3)	0·83	20·8 (17·4)	1·55	19 (16·6)	1·80

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft prof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe II. (Falkenberg.)												
Tryckeri	12	—	7·2	18·5	tg.	e.	18 (14)	—	19 (14)	2·94	18 (16)	—
d:o	2	—	10·0	23·6	»	»	21 14)	—	21 (16)	0·90	18 (15)	—
Arbetsställe III. (Varberg.)												
Sätteri och tryckeri	3	—	17·3	55·5	d.	e.	13 (17·4)	1·55	12·8 (11)	1·35	11·8 (10)	2·10
Arbetsställe IV. (Lysekil.)												
Sätteri	5	—	6·1	16·2	g.	e.	11 (9)	1·72	16 (14)	1·93	22 (20)	1·74
Tryckeri	2	—	9·3	25·0	»	»	—	1·05	—	1·14	—	1·36
Arbetsställe V. (Vänersborg.)												
Sätteri	4	—	5·7	16·3	g.	f.	12·5 (12)	2·18	14 (14)	1·41	16 (16)	0·82
Tryckeri	4	—	7·3	21·0	»	»						
Arbetsställe VI. (Alingsås.)												
Tryckeri	10	—	7·9	23·6	g.	ga.	13 (11)	0·87	16 (14)	1·07	19 (17)	3·45
Arbetsställe VII. (Ulricehamn.)												
Sätteri	6	—	6·9	17·8	g.	ga.	15·2 (14)	0·49	16·5 (15)	0·78	17 (15)	1·14
Tryckeri	2	—	10·7	23·0	»	»	10·2 (9)	0·49	16 (15)	0·51	16·5 (15)	0·56
Arbetsställe VIII. (Åmål.)												
Sätteri	3	—	6·5	18·9	g.	f.	18 (17·5)	1·60	16·5 (16)	0·66	18·2 (18)	0·64
Tryckeri	3	—	13·6	39·3	»	»	—	1·44	16 (16)	0·99	19 (18)	1·45
Kontor	2	—	9·0	26·3	»	»	—	1·63	16 (16)	0·82	16·5 (16)	1·24
Arbetsställe IX. (Mariestad.)												
Sätteri	—	6	4·4	11·1	g.	g.	17 (16·5)	0·06	17·8 (17·5)	0·18	18 (17·8)	0·19
d:o	—	2	7·3	18·9	»	»	17 (16·5)	0·06	17·8 (17·5)	0·18	18 (17·8)	0·19
Tryckeri	3	—	15·6	38·9	»	»	17·3 (15·5)	0·06	17·5 (17·5)	0·17	19 (18)	0·16

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe X. (Lidköping.)												
Sätteri	3	3	3·3	10·0	g.	ga.	14 (11)	1·35	19 (16)	1·12	17 (14)	2·07
d:o	1	—	9·0	27·1	»	»						
Tryckeri	3	—	10·5	31·5	»	»	16 (11)	1·54	15 (12)	0·91	13 (10)	1·47
Arbetsställe XI. (Skara.)												
Sätteri	3	5	5·7	12·7	tg.	f.	14 (10)	—	16 (13)	—	14 (10)	—
Tryckeri	2	—	23·7	55·9	»	»	11 (11)	—	13 (10)	—	12 (10)	—
Arbetsställe XII. (Sköfde.)												
Kontor	1	1	9·0	33·0	g.	f.	15 (14)	0·97	17 (15)	3·50	16 (14)	4·75
Arbetsställe XIII. (Sköfde.)												
Sätteri	4	—	6·3	16·2	g.	f.	13 (7)	1·78	18 (15)	—	21 (16)	2·99
Kontor	1	1	7·0	20·6	»	»	12 (7)	1·80	19 (14)	2·20	23 (14)	3·47
Arbetsställe XIV. (Sköfde.)												
Sätteri och tryckeri	3	—	13·8	51·1	d.	e.	16 (10)	0·55	18 (12)	1·40	20 (13)	1·49
Arbetsställe XV. (Falköping.)												
Sätteri	4	3	9·6	28·7	g.	ga.	10 (10)	—	19 (15)	—	16 (16)	—
Tryckeri	3	—	16·0	48·0	»	»	10 (7)	—	18 (12)	—	16 (11)	—
Arbetsställe XVI. (Falköping.)												
Tryckeri	5	—	15·4	35·0	g.	ga.	16 (11)	—	20 (15)	—	18 (14)	—
Arbetsställe XVII. (Kristinehamn.)												
Sätteri	14	—	3·8	8·8	g.	e.	14 (13)	—	17 16)	—	19 (17)	—
Tryckeri	2	—	16·4	45·1	»	»	14 (13)	—	18 (17)	2·00	18 (17)	2·61
Arbetsställe XVIII. (Kristinehamn.)												
Sätteri	8	—	9·5	22·4	tg.	e.	19 (18)	1·32	19·5 (17)	1·13	20 (17·5)	1·08

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1])	Belysningssystem.[2])	Luft prof[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt. ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Tryckeri	1	—	22·4	53·9	tg.	e.	18 (16)	0·80	20 (18)	0·92	20 (19)	1·12
d:o	1	—	22·2	51·5	»	»	18 (16)	0·54	19 (16)	1·49	18 (16)	1·34
Arbetsställe XIX. (Filipstad.)												
Tryckeri	3	—	5·2	14·1	g.	e.	11·5 (9)	0·54	—	—	13 (12)	1·53
Arbetsställe XX. (Filipstad.)												
Sätteri och tryckeri	2	—	15·6	44·5	g.	e.	11 (10)	0·40	—	—	12 (10)	1·38
Arbetsställe XXI. (Askersund.)												
Sätteri	4	—	13·6	37·6	tg.	e.	—	—	—	3·87	—	2·43
Tryckeri	3	—	18·1	85·1	»	»	—	—	—	3·16	—	2·52
Arbetsställe XXII. (Lindesberg.)												
Sätteri	4	—	6·8	23·5	g.	e.	—	0·60	—	1·30	—	3·24
Tryckeri	8	—	8·5	29·8	»	»	14·5 (11·3)	0·60	18 (15)	1·30	20·5 (17·2)	3·24
Grupp B. *Arbetsställe* I. (Varberg.)												
Sätteri och tryckeri	9	—	7·7	25·9	g.	f.	17·8 (12)	0·25	18 (14)	0·18	18 (13·4)	0·30
Arbetsställe II. (Varberg.)												
Sätteri (under jord)	3	—	8·6	21·4	d.	f.	20 (15)	0·21	18·6 (15·2)	0·15	18·2 (14·6)	0·30
d:o »	2	1	6·1	15·1	»	»						
Tryckeri »	1	—	21·6	54·0	»	»	17·8 (12)	0·25	18 (14)	0·08	17·6 (14·4)	0·25
Arbetsställe III. (Uddevalla.)												
Sätteri	12	—	5·2	15·6	tg.	ga.	10 (10)	0·40	18 (18)	1·30	18 (16)	1·62
Tryckeri	4	—	29·8	110·0	»	»	10 (10)	0·53	17 (17)	1·22	16 (16)	2·75
Arbetsställe IV. (Uddevalla.)												
Sätteri	6	—	3·5	8·8	tg.	e.	14 (10)	0·91	20 (10)	1·31	17 (13)	—
d:o	3	—	4·5	9·0	»	»	14 (10)	0·92	20 (10)	1·21	17 (13)	1·32
Tryckeri	3	—	5·5	11·5	d.	»	14 (10)	0·77	20 (10)	1·13	17 (13)	1·37

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe V. (Lysekil.)												
Sätteri	4	—	3·7	8·4	tg.	e.	9 (7)	0·95	12·5 (12)	1·21	10 (10)	2·14
Tryckeri	1	—	59·0	132·8	»	»	3·5 (3)	0·75	11 (12)	1·26	9 (10)	—
Arbetsställe VI. (Vänersborg.)												
Sätteri och tryckeri	6	1	7·8	24·2	g.	ga.	18 (13)	1·30	19 (15)	1·51	20 (16)	1·88
Arbetsställe VII. (Vänersborg.)												
Sätteri och tryckeri	5	2	5·8	14·3	g.	f.	13 (11)	0·93	20·5 (18)	0·88	22·5 (18·5)	2·89
Arbetsställe VIII. (Borås.)												
Sätteri	7	—	5·8	17·4	g.	e.	12 (9)	0·66	16 (14)	1·55	15 (14)	1·35
d:o	3	—	3·5	10·9	»	»	13 (10)	0·83	16 (14)	1·67	16 (13)	1·45
Maskinrum	5	—	10·0	31·0	»	»	15 (11·5)	0·77	15 (13·5)	1·35	15 (13)	1·25
Arbetsställe IX. (Borås.)												
Sätteri	4	—	11·3	33·8	g.	e.	14 (13)	0·67	17·5 (17)	1·00	16 (15)	1·25
d:o	2	—	18·5	46·3	»	»	15 (12)	0·71	18 (16)	1·15	16 (15)	1·25
Maskinrum	6	—	15·5	43·5	»	»	17 (14)	0·90	18 (15·5)	0·90	18 (17)	1·15
Arbetsställe X. (Mariestad.)												
Sätteri	2	3	6·6	20·7	g.	ga.+g.	14 (11·5)	0·06	15 (14)	0·15	16 (16)	0·17
d:o	1	—	8·8	27·7	»	»	13 (11)	0·06	15 (13)	0·15	16 (14·5)	0·17
Tryckeri	2	—	12·9	40·6	»	»	14·5 (14)	0·06	14 (11)	0·16	18 (15)	0·19
d:o	2	—	7·7	24·1	»	»	18 (14)	0·06	13·5 (13·5)	0·16	18 (15)	0·19
Arbetsställe XI. (Lidköping.)												
Sätteri	4	2	4·6	16·5	g.	ga.	14·5 (11)	1·42	18 (17·5)	1·87	20·5 (20)	1·67
Tryckeri	2	—	23·2	77·7	»	»	14·5 (11)	1·24	17 (16·5)	0·47	19 (18)	1·90
Annonsexpedition	1	—	24·7	88·9	»	»	14·5 (11·5)	—	17·5 (15·5)	—	20 (19)	—
Arbetsställe XII. (Skara.)												
Sätteri	4	—	15·8	50·7	g.	f.	13 (12)	—	14 (15)	—	20 (15)	—
Tryckeri	2	—	25·5	82·2	»	»	10 (7)	—	15 (8·5)	—	14 (8)	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem[2]	Luft prof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰
Arbetsställe XIII. (Falköping.)												
Sätteri	—	3	7·5	22·3	g.	ga.	9 (12)	—	18 (12)	—	19 (14)	—
d:o	1	—	18·0	53·3	»	»	9 (31)	—	17 (10)	—	16 (10)	—
Tryckeri	1	1	24·1	71·4	»	»	13 (11)	—	18 (17)	—	17 (15)	—
Arbetsställe XIV. (Filipstad.)												
Sätteri	5	—	4·9	11·8	g.	e.	13 (11)	0·97	13 (11·5)	2·59	14 (13)	1·76
d:o och tryckeri	3	—	14·5	35·8	tg.	»	12 (10·5)	3·51	12 (11·5)	2·45	12 (11)	3·35
Arbetsställe XV. (Arvika.)												
Sätteri	3	1	9·5	24·2	tg.	e.	13 (9)	—	18 (11)	—	20 (18)	0·96
d:o	3	—	10·0	25·3	»	»	10 (8)	0·65	19 (11)	1·66	18 (16)	1·20
Tryckeri	3	—	18·1	45·3	»	»	10 (8)	0·60	15·5 (13)	1·90	16 (14·5)	0·61
Arbetsställe XVI. (Arvika.)												
Sätteri	6	—	4·2	12·4	tg.	e.	15 (11)	1·67	17 (13)	1·68	19·5 (16)	1·17
Tryckeri	2	—	14·3	36·2	d.	»	14 (12)	3·10	15 (12)	1·95	18 (15)	6·28
Arbetsställe XVII. (Lindesberg.)												
Sätteri	6	—	9·0	27·0	g.	e.	15 (13·5)	—	18·2 (17)	1·37	18 (16·5)	1·35
Arbetsställe XVIII. (Lindesberg.)												
Sätteri	5	—	6·2	14·4	tg.	e.	16·4 (11·2)	0·41	19·2 (15)	1·79	20·2 (15·8)	1·11
Norra Sverige.												
Gäfle.												
Grupp A.												
Arbetsställe I.												
Sätteri	15	—	11·3	37·6	d.	f.	15 (12)	0·70	18 (15)	1·40	17 (16)	2·80
Tryckeri	9	—	18·7	68·1	»	g.	15 (12)	0·80	16 (13·5)	1·30	17 (14·5)	1·65
Bokbinderi	11	7	10·9	34·9	»	f.	15 (12·5)	2·00	15 (12)	1·80	16 (14)	3·80
Arbetsställe II.												
Tryckeri	5	—	26·6	79·7	tg.	ga.	9 (8·5)	0·65	15·5 (14)	1·30	15 (14)	2·50

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luftprof[3] vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luftprof[3] vid middagsrastens början.		Luftprof[3] vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Gäfle (forts.).												
Bokbinderi	3	3	14·6	43·8	tg.	ga.	10 (9)	0·80	16·5 (16)	1·80	15·5 (14·5)	2·00
Skrifboksfabrik	—	13	5·5	15·7	»	»	10 (9)	1·70	16·5 (16)	2·40	15·5 (14·5)	3·75
Arbetsställe III.												
Sätteri	14	—	8·3	19·9	d.	e.	18 (15·5)	1·20	21 (18)	1·60	22 (19)	1·35
Tryckeri	4	—	29·5	72·4	»	»	16 (12)	1·00	19·5 (16)	1·50	19·5 (16)	1·35
Arbetsställe IV.												
Sätteri	8	—	6·7	24·2	g.	ga.	13 (11)	0·85	16 (15)	2·50	18 (15)	3·20
Tryckeri	3	—	14·2	51·5	»	»	11·5 (11)	0·40	15 (14)	1·30	20 (16)	2·25
Arbetsställe V.												
Sätteri	2	—	23·8	85·3	tg.	ga.	10 (8)	0·85	12 (11)	1·20	14 (13)	3·10
Tryckeri	2	—	25·4	90·9	d.	»	10 (9)	0·80	12 (11)	1·60	14 (12)	3·30
Grupp B. *Arbetsställe* I.												
Sätteri	10	—	12·4	43·4	g.	e.	18 (15)	0·70	21·5 (18·5)	1·30	22 (19)	1·40
Accidenssätteri	7	—	13·8	49·6	»	»	16·5 (14)	0·80	19·5 (18)	1·40	19·5 (18)	1·25
Tryckeri	7	—	13·3	47·6	»	»	12·5 (10)	0·50	17 (15)	1·30	19 (18)	1·10
d:o	7	—	16·8	55·7	»	»	20 (18)	0·65	20·5 (19)	1·05	21·5 (19)	0·80
Stentryckeri	2	—	12·6	37·8	»	»	13 (11)	0·95	17 (13)	0·80	17·5 (16)	1·70
Arbetsställe II.												
Sätteri	13	—	7·7	19·7	g	ga.	17 (15·5)	2·00	19 (18)	1·25	24 (20)	1·25
Tryckeri	7	—	12·3	36·8	»	»	18·5 (17)	0·65	17·5 (16)	1·10	18 (15)	1·90
Öfriga orter. *Grupp A.* *Arbetsställe* I. (Falun.)												
Sätteri	20	—	6·8	23·8	g.	e.	14 (13)	—	16 (16)	—	19 (18)	—
Tryckeri	9	—	14·6	51·1	»	»	14·5 (14)	—	18 (16)	—	17·5 (16·5)	—
Bokbinderi	9	6	10·8	35·8	»	»	16 (15·5)	—	16 (15)	—	18·5 (18)	—

[1] g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2] e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3] De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 100 cm. från golfvet.
[4] 1 timme efter middagsrastens slut. [5] 2¾ timmar efter middagsrastens slut.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft p r o f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Celc.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe II. (Hedemora.)												
Sätteri	6	—	4·5	11·5	g.	e.	—	0·70	—	0·71	—	1·53
d:o	3	—	9·4	24·8	»	»	—	0·40	—	0·48	—	1·09
Tryckeri	3	—	21·2	50·9	tg.	»	—	0·54	—	0·82	—	1·08
Arbetsställe III. (Söderhamn.)												
Sätteri	3	1	13·3	41·0	g.	e.	—	—	—	—	18 (13)	1·85
d:o	—	2	7·8	24·2	»	»	—	—	17 (13)	2·65	—	—
Arbetsställe IV. (Hudiksvall.)												
Sätteri	7	1	6·2	15·8	g.	e.	16 (13·5)	1·25	—	—	18 (16)	1·35
Arbetsställe V. (Hudiksvall.)												
Sätteri och tryckeri	6	2	18·7	61·1	g.	ga.	19 (17)	1·30	—	—	—	—
Arbetsställe VI. (Sundsvall.)												
Sätteri	13	2	13·7	50·9	tg.	f.	18·5 (18)	0·45	19·5 (19)	1·09	21 (21)	2·82
Tryckeri (under jord)	14	—	20·4	71·4	d.	»	20 (20)	0·80	19 (19)	2·25	19·5 (19)	1·65
Bokbinderi	5	1	12·0	44·3	g.	ga.	16·5 (16)	0·70	19·5 (19)	3·87	21·5 (21·5)	0·50
d:o	1	—	42·0	144·0	»	»	17 (17)	0·95	20 (20)	0·99	21·5 (21)	0·70
Arbetsställe VII. (Sundsvall.)												
Tryckeri o. bokbinderi	7	1	12·0	49·0	g.	e.	16·5 (13·5)	0·91	17 (14·5)	1·36	16 (12·5)	3·86
Arbetsställe VIII. (Östersund.)												
Sätteri och tryckeri	—	2	16·4	52·6	g.	e.	16 (10)	0·70	18 (11)	0·95	19 (11)	—
Arbetsställe IX. (Skellefteå.)												
Sätteri och tryckeri	5	—	10·4	29·0	tg.	f.	13 (12)	—	18 (16)	1·83	18 (16)	4·47
Arbetsställe X. (Luleå.)												
Sätteri	8	—	6·1	18·4	g.	e.	18 (17)	—	24 (22)	—	21 (20)	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännar , f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		Rummets golfyta per arbetare.	Rummets kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		Luft pro f[3]) vid middagsrastens början.		Luft pro f[3]) vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Sätteri	4	—	9·1	27·3	g.	e.	19 (18)	—	22 (21)	0·92	19 (18)	1·45
d:o	4	—	5·0	14·8	»	»	19 (18)	—	19 (18)	—	17·5 (17)	—
Tryckeri (delv. und. j.)	5	—	17·4	42·4	»	»	15 (14)	—	18 (17)	0·77	17 (16)	0·73
d:o d:o	2	—	17·0	41·0	d.	»	15 (14)	—	17 (16)	0·51	15 (15)	0·48
Arbetsställe XI. (Luleå.)												
Sätteri	4	—	13·5	38·4	g.	e.	14 (12)	—	20 (18)	1·19	16 (15)	—
d:o	2	—	12·8	36·3	»	»	14 (13)	—	19 (18)	—	14 (14)	—
Tryckeri	2	—	19·8	56·5	»	»	17 (15)	—	19 (18)	0·90	13 (12)	—
d:o	1	—	9·4	27·6	»	»	17 (16)	—	18 (17)	—	13 (10)	—
d:o	1	—	12·2	34·8	»	»	18 (17)	—	19 (18)	—	19 (17)	—
Arbetsställe XII. (Luleå.)												
Sätteri	7	—	13·0	40·1	g.	e.	15 (13)	—	18 (16)	1·18	17 (18)	—
Tryckeri	2	—	45·4	140·5	»	»	14 (13)	—	15·5 (14·5)	0·73	14·5 (13·5)	—
Arbetsställe XIII. (Haparanda.)												
Sätteri	8	—	7·2	20·9	g.	f.	18 (14)	1·83	16·5 (14)	1·20	21 (16)	1·77
Tryckeri	2	—	18·3	53·1	»	»						
Arbetsställe XIV. (Ljusdal.)												
Tryckeri	2	—	19·8	63·3	g.	e.	18 (17)	2·09	19 (18·5)	1·20	19·5 (16·5)	1·65
Grupp B.												
Arbetsställe I. (Falun.)												
Sätteri	7	—	5·6	14·9	g.	f.	12 (9)	—	16 (13)	—	21·5 (21)	—
d:o	2	—	14·8	41·0	tg.	»	12 (9)	—	16 (13)	—	21·5 (21)	—
Tryckeri	3	—	22·5	62·5	g.	e.	12 (9)	—	17 (13)	—	20·5 (20)	—
Arbetsställe II. (Borlänge.)												
Sätteri	3	—	17·0	57·8	tg.	e.	15 (10)	1·01	18 (14)	2·55	18·5 (15·5)	2·63
d:o	2	—	6·2	21·1	»	»	11 (6)	1·00	18 (14)	1·14	16 (14)	3·29
Tryckeri	7	—	4·5	15·3	»	»	14 (12)	2·17	18 (14·5)	3·58	17 (13·5)	—
Arbetsställe III. (Söderhamn.)												
Sätteri	3	1	4·3	13·2	g.	f.	—	—	17 (14)	3·00	21·5 (17)	3·20
d:o	2	1	10·3	32·5	»	»	—	2·75	16 (14)	2·20	—	—

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetare-antal.		golfyta per arbetare.	kubikinnehåll per arbetare.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f[3]) vid anstalternas öppnande på morgonen.		vid middagsrastens början.		vid anstalternas stängande på aftonen.	
	Män.	Kvinnor.	Kv.-mtr.	Kb.-mtr.			Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.	Temperatur, gr. Cels.	Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe IV. (Söderhamn.)												
Sätteri	5	—	7·3	21·4	g.	f.	—	3·08	16·5 (15)	2·07	18·5 (14)	4·70
Arbetsställe V. (Härnösand.)												
Sätteri	14	—	5·0	17·5	g.	e.	17 (16)	0·33	18 (17)	—	18 (17)	0·33
d:o	2	—	9·3	25·5	»	»	17 (16)	—	18 (17)	—	18 (17)	—
Tryckeri	4	—	15·0	45·0	»	»	17 (16)	—	18 (17)	—	16 (15)	—
d:o	2	—	6·0	15·5	»	»	17 (16)	0·23	18 (17)	—	16 (15)	—
Arbetsställe VI. (Härnösand.)												
Sätteri	11	—	6·4	15·9	g.	e.	18 (16)	0·38	18 (16)	—	17 (10)	0·27
Tryckeri	3	—	15·7	39·2	»	»	16 (15)	0·38	18 (15)	—	16 (8)	0·27
Arbetsställe VII. (Sundsvall.)												
Sätteri	9	3	5·8	22·8	g.	ga.	17 (16·5)	0·80	17·5 (17)	—	17 (17)	—
Tryckeri	5	—	14·4	56·0	»	»	13 (12)	0·55	18 (18)	0·76	17 (17)	0·46
Bokbinderi	2	—	14·0	54·5	»	»	17 (17)	0·68	19 (18·5)	0·81	17·5 (17)	0·44
d:o	2	—	7·0	27·0	»	»	17 (17)	—	19 (18·5)	—	17·5 (17)	—
Arbetsställe VIII. (Sundsvall.)												
Sätteri	4	2	4·7	16·3	g.	ga.	16 (12)	1·67	17 (16)	3·15	17 (15)	4·45
d:o	4	—	10·3	36·3	»	»	14 (11·5)	1·76	17 (16)	2·49	16 (15)	2·44
Tryckeri (under jord)	2	—	14·5	36·0	d.	»	13 (8)	1·38	20 (11)	1·92	17 (14)	2·00
Arbetsställe IX. (Sundsvall.)												
Tryckeri	7	—	6·0	18·6	g.	e.	10 (8)	0·44	16 (13)	1·20	17 (16)	3·86
Arbetsställe X. (Örnsköldsvik.)												
Sätteri	7	—	6·9	19·9	g.	e.	13 (7)	2·03	18 (12)	2·04	18 (12)	2·07
Tryckeri	2	—	16·0	46·0	»	»	20 (8)	1·38	15 (9)	0·95	16 (10)	0·66
Arbetsställe XI. (Örnsköldsvik.)												
Sätteri	6	—	9·2	27·5	g.	e.	12 (8)	1·15	13 (10)	1·33	13 (9)	1·31
Tryckeri	2	—	29·5	52·2	d.	»	10 (5)	0·38	12 (7)	0·63	10 (6)	0·72

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

Tab. 40. (Forts.) Luftens beskaffenhet i olika arbetslokaler.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Anstalternas anläggningsort och ändamål.	Rummets arbetareantal. Män.	Rummets arbetareantal. Kvinnor.	Rummets golfyta per arbetare. Kv.-mtr.	Rummets kubikinnehåll per arbetare. Kb.-mtr.	Dagerförhållanden.[1]	Belysningssystem.[2]	Luft pro f.[3] vid anstalternas öppnande på morgonen. Temperatur, gr. Cels.	Luft pro f.[3] vid anstalternas öppnande på morgonen. Kolsyrehalt, ‰.	Luft pro f.[3] vid middagsrastens början. Temperatur, gr. Cels.	Luft pro f.[3] vid middagsrastens början. Kolsyrehalt, ‰.	Luft pro f.[3] vid anstalternas stängande på aftonen. Temperatur, gr. Cels.	Luft pro f.[3] vid anstalternas stängande på aftonen. Kolsyrehalt, ‰.
Arbetsställe XII. (Östersund.)												
Sätteri	7	6	4·7	150·2	g.	e.	17 (12)	0·72	20 (13)	1·51	20 (14)	1·43
Maskinsätteri	1	1	82·5	215·0	»	»	17 (10)		19 (12)		20 (13)	
Tryckeri	5	—	117·4	376·0	d.	»	19 (11)		16 (12)		19 (12)	
Arbetsställe XIII. (Östersund.)												
Sätteri	6	2	6·6	19·8	g.	e.	16 (11)	0·45	17 (12)	1·74	18 (12)	1·01
Tryckeri (under jord)	3	—	15·3	38·3	tg.	»	14 (9)		16 (10)		18 (10)	
Arbetsställe XIV. (Östersund.)												
Sätteri	6	1	8·4	28·7	g.	e.	15 (11)	—	16 (11)	1·39	20 (15)	—
Tryckeri	4	—	14·6	49·7	»	»	15 (11)	—	18 (12)		19 (14)	—
Arbetsställe XV. (Östersund.)												
Sätteri och tryckeri	7	1	9·1	32·6	g.	e.	16 (10)	0·73	18 (11)	2·04	19 (11)	—
Arbetsställe XVI. (Skellefteå.)												
Sätteri	6	2	6·2	20·2	g.	f.	19 (17)	2·19	18 (16)	1·70	21 (17)	3·67

[1]) g. = goda, tg. = tämligen goda, d. = dåliga dagerförhållanden.
[2]) e. = elektriskt ljus, ga. = gas med auerbrännare, g. = gas utan auerbrännare, f. = fotogen.
[3]) De inom parentes förekommande uppgifterna afse temperaturen resp. kolsyrehalten vid golfvet eller 10 cm. därifrån, öfriga uppgifter temperatur och kolsyrehalt 160 cm. från golfvet.

BILAGOR

Bil. I. Fabriksdriften under år 1902.

(Användbara uppgifter, dock ej alltid fullständiga, hafva lämnats af 274 anstalter bland 326 undersökta).

A. Arbetsinventarier. I. *Motorer.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsorter och yrkesgrupper.	Antal anstalter.	Motorer.						Hjälpmotorer.		
		Ångmaskiner.		Gasmaskiner.		Petroleum- m. fl. maskiner.		Elektriska motorer.	Luftkompressorer.	Ackumulatorer.
		Antal.	Styrka, hkr.	Antal.	Styrka, hkr.	Antal.	Styrka, hkr.	Antal.	Antal.	Antal.
Stockholms stad ..... Grupp A.	26	9	201	13	172	—	—	207	1	2
» B.	8	3	23	7	201	—	—	32	—	2
» C.	7	1	25	6	66	—	—	3	—	—
» D.	5	—	—	3	12	—	—	10	—	—
Summa	**46**	**13**	**249**	**29**	**451**	—	—	**252**	**1**	**4**
Östra Sverige: ..... Grupp A.	18	4	17	8	24	5	11	3	—	—
» B.	17	[1]) 3	12 1/3	8	34	[3]) 5	23	7	—	—
» C.	1	1	55	—	—	—	—	17	—	1
» D.	2	1	6	—	—	—	—	6	—	—
Summa	**38**	**9**	**90**	**16**	**58**	**10**	**34**	**33**	—	**1**
Småland och öarne .. Grupp A.	6	—	—	3	10	2	21	5	—	—
» B.	9	1	4	3	10	3	18	6	—	—
» D.	1	1	8	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**16**	**2**	**12**	**6**	**20**	**5**	**39**	**11**	—	—
Skåne och Blekinge:										
Malmö stad ..... Grupp A.	8	—	—	10	44	—	—	—	—	—
» B.	1	—	—	1	8	—	—	2	—	—
» D.	1	—	—	3	44	—	—	3	—	1
Summa	**10**	—	—	**14**	**96**	—	—	**5**	—	**1**
Öfriga orter ..... Grupp A.	20	1	93	15	35	3	11	17	—	1
» B.	7	1	25	5	12	2	4	5	—	—
» D.	1	1	10	—	—	—	—	9	—	—
Summa	**28**	**3**	**128**	**20**	**47**	**5**	**15**	**31**	—	**1**
Västra Sverige:										
Göteborgs stad ... Grupp A.	11	1	4	—	—	—	—	42	—	—
» B.	6	—	—	2	35	—	—	15	—	—
» C.	1	—	—	1	10	—	—	—	—	—
» D.	4	2	18	—	—	—	—	3	—	—
Summa	**22**	**3**	**22**	**3**	**45**	—	—	**60**	—	—
Öfriga orter ..... Grupp A.	20	3	8	2	5	3	9	15	—	—
» B.	21	[2]) 1	1/2	5	14	4	12	18	—	—
» D.	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Summa	**42**	**4**	**9**	**7**	**19**	**7**	**21**	**34**	—	—
Norra Sverige: ... Grupp A.	11	—	—	1	11	3	5	11	—	—
» B.	21	5	33	4	11	3	7	25	—	—
Summa	**32**	**5**	**33**	**5**	**22**	**6**	**12**	**36**	—	—
Hela riket ..... Grupp A.	120	18	323	52	301	16	57	300	1	3
» B.	90	14	98	35	325	17	64	110	—	2
» C.	9	2	80	7	76	—	—	20	—	1
» D.	15	5	42	6	56	—	—	32	—	1
Tillsammans	**234**	**39**	**543**	**100**	**758**	**33**	**121**	**462**	**1**	**7**

[1]) Däraf 1 vattenturbin med 1/3 hkr. styrka. [2]) Vattenturbin. [3]) Däraf 1 varmluftsmaskin med 10 hkr. styrka.

Bil. I. (Forts.). **Fabriksdriften**

(Användbara uppgifter, dock ej alltid fullständiga, hafva

A. (Forts.) **Arbetsinventarier.** II.

1.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsorter och yrkesgrupper.	I boktryc						
	Antal anstalter.	Antal sättmaskiner.		Snällpressar.		Dubbelpressar.	
		Linotyp.	Typograf.	Antal.	Sammanlagd tryckyta i kvm.	Antal.	Sammanlagd tryckyta i kvm.
Stockholms stad: ..... Grupp A.	28	2	5	148	111·47	3	2·95
» B.	8	16	5	5	3·36	—	—
» C.	4	—	—	5	3·37	—	—
» D.	1	—	—	2	0·83	—	—
Summa	**41**	**18**	**10**	**160**	**119·03**	**3**	**2·95**
Östra Sverige: ..... Grupp A.	23	1	—	34	26·48	1	0·84
» B.	19	2	1	27	15·66	4	3·06
» C.	1	—	—	2	0·96	—	—
» D.	3	—	—	2	1·13	1	0·50
Summa	**46**	**3**	**1**	**65**	**44·23**	**6**	**4·40**
Småland och öarne: ..... Grupp A.	10	1	1	14	8·86	1	0·97
» B.	11	—	1	17	13·17	2	7·82
» D.	1	—	—	1	0·18	—	—
Summa	**22**	**1**	**2**	**32**	**22·21**	**3**	**8·79**
Skåne och Blekinge:							
Malmö stad ..... Grupp A.	11	3	2	18	4·60	2	1·39
» B.	1	2	—	—	—	—	—
» D.	1	—	—	4	2·50	—	—
Summa	**13**	**5**	**2**	**22**	**7·10**	**2**	**1·39**
Öfriga orter ..... Grupp A.	22	—	1	39	25·89	—	—
» B.	7	1	4	17	10·16	2	2·00
» D.	2	—	—	2	0·94	—	—
Summa	**31**	**1**	**5**	**58**	**36·99**	**2**	**2·00**
Västra Sverige:							
Göteborgs stad ..... Grupp A.	14	—	3	26	10·69	—	—
» B.	6	—	5	5	3·48	3	2·60
» C.	1	—	—	1	0·86	—	—
» D.	4	—	—	6	2·68	—	—
Summa	**25**	—	**8**	**38**	**17·71**	**3**	**2·60**
Öfriga orter ..... Grupp A.	23	—	2	28	14·96	2	0·80
» B.	21	—	3	30	20·20	4	3·25
» D.	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**44**	—	**5**	**58**	**35·16**	**6**	**4·05**
Norra Sverige ..... Grupp A.	14	1	—	20	9·10	—	—
» B.	22	5	3	28	23·44	6	6·05
Summa	**36**	**6**	**3**	**48**	**32·54**	**6**	**6·05**
Hela riket ..... Grupp A.	145	8	14	327	212·05	9	6·95
» B.	95	26	22	129	89·47	21	24·78
» C.	6	—	—	8	5·19	—	—
» D.	12	—	—	17	8·26	1	0·50
Tillsammans	**258**	**34**	**36**	**481**	**314·97**	**31**	**32·23**

under år 1902.

lämnats af 274 anstalter bland 326 undersökta).

Arbetsmaskiner.

19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
k e r i e t.							I l i t o g r a f i s k a a f d e l n i n g e n.							
Tvåturs-pressar.		Digel-pressar.		Rotations-pressar.		Antal öfriga hjälp-maskiner.	Antal anstal-ter.	Hand-pressar.		Öfvertrycks-pressar.		Snäll-pressar.		Antal öfriga hjälp-maskiner.
Antal.	Samman-lagd tryck-yta i kvm.	Antal.	Samman-lagd tryck-yta i kvm.	Antal.	Samman-lagd tryck-yta i kvm.			Antal.	Samman-lagd tryck-yta i kvm.	Antal.	Samman-lagd tryck-yta i kvm.	Antal.	Samman-lagd tryck-yta i kvm.	
17	18·31	111	15·83	3	1·82	51	3	19	13·75	3	2·62	17	10·38	19
—	—	7	0·89	14	25·74	2	—	—	—	—	—	—	—	—
2	3·00	15	1·42	—	—	1	1	3	1·75	—	—	2	1·16	—
—	—	3	0·19	—	—	—	4	11	9·16	1	0·39	12	11·28	5
19	**21·31**	**136**	**18·33**	**17**	**27·56**	**54**	**8**	**33**	**24·66**	**4**	**3·01**	**31**	**22·82**	**24**
—	—	41	7·34	—	—	45	1	1	—	—	—	—	—	—
—	—	22	4·68	1	0·31	19	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	12	1·12	—	—	—	2	15	6·28	20	13·29	38	21·17	16
—	—	**78**	**13·14**	**1**	**0·31**	**64**	**3**	**16**	**6·28**	**20**	**13·29**	**38**	**21·17**	**16**
—	—	16	1·80	—	—	20	1	2	—	—	—	1	—	—
—	—	15	2·54	1	—	13	1	2	—	—	—	—	—	—
1	0·04	—	—	—	—	1	1	2	0·46	1	0·85	5	2·42	10
1	**0·04**	**31**	**4·34**	**1**	**—**	**34**	**3**	**6**	**0·46**	**1**	**0·85**	**6**	**2·42**	**10**
—	—	17	0·66	1	0·61	26	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	0·04	1	0·75	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	4	0·25	3	—	—	1	1	0·50	11	5·28	11	5·56	5
—	—	**22**	**0·95**	**5**	**1·36**	**26**	**1**	**1**	**0·50**	**11**	**5·28**	**11**	**5·56**	**5**
—	—	29	2·93	—	—	38	1	1	0·06	—	—	—	—	—
—	—	6	0·42	1	1·86	10	1	1	0·01	—	—	—	—	—
—	—	4	0·22	—	—	1	2	9	—	1	0·60	4	—	—
—	—	**39**	**3·57**	**1**	**1·86**	**49**	**4**	**11**	**0·07**	**1**	**0·60**	**4**	—	—
1	0·95	42	4·86	—	—	21	4	4	—	7	2·98	6	2·27	5
—	—	6	0·71	5	6·32	4	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	11	0·82	—	—	10	5	8	0·73	15	5·75	15	6·31	19
1	**0·95**	**59**	**6·39**	**5**	**6·32**	**35**	**9**	**12**	**0·73**	**22**	**8·73**	**21**	**8·58**	**24**
—	—	31	1·96	—	—	27	2	4	0·20	—	—	—	—	—
1	0·79	33	4·41	1	1·26	26	1	2	0·12	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	1	0·46	—	—	1	0·46	—
1	**0·79**	**64**	**6·37**	**1**	**1·26**	**53**	**4**	**7**	**0·78**	—	—	**1**	**0·46**	—
—	—	26	1·70	—	—	16	1	2	0·76	1	0·48	2	0·86	2
1	1·94	28	3·54	2	0·18	22	3	4	1·12	1	—	5	1·68	1
1	**1·94**	**54**	**5·24**	**2**	**0·18**	**38**	**4**	**6**	**1·88**	**2**	**0·48**	**7**	**2·54**	**3**
18	19·26	313	37·08	4	2·43	244	13	33	14·77	11	6·08	26	13·51	26
2	2·73	118	17·23	26	36·42	96	6	9	1·25	1	—	5	1·68	1
2	3·00	18	1·42	—	—	1	1	3	1·75	—	—	2	1·16	—
1	0·04	34	2·60	3	—	12	16	47	17·59	49	26·16	86	47·20	55
23	**25·03**	**483**	**58·33**	**33**	**38·85**	**353**	**36**	**92**	**35·36**	**61**	**32·24**	**119**	**63·55**	**82**

Bil. I. (Forts.) **Fabriksdriften**

(Användbara uppgifter, dock ej alltid fullständiga, hafva

A. (Forts.) **Arbetsinventarier.** II. (Forts.)

1.		34.	35.	36.	37.
Arbetsorter och yrkesgrupper.		I stil- och stereotypgjuteriet samt klischéanstalten.			
		Antal anstalter.	Antal handgjutnings-maskiner.	Antal komplett-gjutnings-maskiner.	Antal öfriga hjälp-maskiner.
Stockholms stad	Grupp A.	6	12	6	44
	» B.	3	1	—	11
	» C.	—	—	—	—
	» D.	6	1	1	26
	Summa	**15**	**14**	**7**	**81**
Östra Sverige	Grupp A.	2	1	—	2
	» B.	3	2	—	2
	» C.	—	—	—	—
	» D.	—	—	—	—
	Summa	**5**	**3**	—	**4**
Småland och öarne	Grupp A.	1	1	—	2
	» B.	2	2	—	3
	» D.	—	—	—	—
	Summa	**3**	**3**	—	**5**
Skåne och Blekinge:					
Malmö stad	Grupp A.	1	2	—	3
	» B.	2	1	1	—
	» D.	—	—	—	—
	Summa	**3**	**3**	**1**	**3**
Öfriga orter	Grupp A.	3	18	8	4
	» B.	1	—	—	10
	» D.	—	—	—	—
	Summa	**4**	**18**	**8**	**14**
Västra Sverige:					
Göteborgs stad	Grupp A.	3	2	—	12
	» B.	4	1	2	11
	» D.	1	—	—	5
	Summa	**8**	**3**	**2**	**28**
Öfriga orter	Grupp A.	1	—	—	1
	» B.	3	1	—	4
	» D.	—	—	—	—
	Summa	**4**	**1**	—	**5**
Norra Sverige	Grupp A.	2	2	—	—
	» B.	2	2	—	1
	Summa	**4**	**4**	—	**1**
Hela riket	Grupp A.	19	38	14	68
	» B.	20	10	3	42
	» C.	—	—	—	—
	» D.	7	1	1	31
	Tillsammans	**46**	**49**	**18**	**141**

under år 1902.

lämnats af 274 anstalter bland 326 undersökta).

Arbetsmaskiner.

38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.
I bokbinderiet, kartongafdelningen och dylikt.								
Antal anstalter.	Antal stans- och uthuggnings-maskiner.	Antal fals-maskiner.	Antal häft- och klammer-maskiner.	Antal pappskär-maskiner.	Antal andra skär-maskiner.	Antal förgyllnings-pressar.	Antal insågnings-maskiner.	Antal öfriga hjälp-maskiner.
17	10	5	38	14	41	12	6	87
—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	23	5	40	18	40	39	5	118
3	1	—	—	3	5	1	—	14
30	**34**	**10**	**78**	**35**	**86**	**52**	**11**	**219**
8	3	1	6	7	6	—	1	11
8	2	4	3	3	6	—	1	2
1	5	6	6	1	9	4	—	26
2	29	2	16	2	28	9	—	153
19	**39**	**13**	**31**	**13**	**49**	**13**	**2**	**192**
4	2	2	8	7	3	1	2	12
4	—	3	1	3	2	—	—	1
1	3	—	3	1	4	—	—	5
9	**5**	**5**	**12**	**11**	**9**	**1**	**2**	**18**
3	1	3	3	2	2	1	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	8	—	4	2	7	2	—	29
4	**9**	**3**	**7**	**4**	**9**	**3**	**—**	**33**
7	2	3	8	5	4	1	—	8
2	—	5	4	1	3	—	—	1
2	1	—	2	4	3	—	—	—
11	**3**	**7**	**14**	**10**	**10**	**1**	**—**	**9**
10	6	2	14	9	12	6	1	55
2	—	—	2	1	1	—	—	2
4	9	—	7	5	7	6	—	23
16	**15**	**2**	**23**	**15**	**20**	**12**	**1**	**80**
11	1	3	6	3	7	1	—	10
7	4	3	5	4	6	1	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	**5**	**6**	**11**	**7**	**13**	**2**	**—**	**16**
7	3	1	7	3	7	5	1	16
7	—	1	5	3	7	3	—	2
14	**3**	**2**	**12**	**6**	**14**	**8**	**1**	**18**
67	28	20	90	50	82	27	11	203
30	6	16	20	15	25	4	1	14
11	28	11	46	19	49	43	5	144
13	51	2	32	17	54	18	—	224
121	**113**	**49**	**188**	**101**	**210**	**92**	**17**	**585**

Bil. I. (Forts.) **Fabriksdriften**

(Användbara uppgifter, dock ej alltid fullständiga, hafva

B. Arbets

1.	47.	48.	49.	50.	51.
Arbetsorter och yrkesgrupper	Antal anstalter.	Arbets- I sätteriet.		I tryckeriet.	
		Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.
Stockholms stad ..... Grupp A.	28	613	152	392	97
» B.	8	212	8	70	—
» C.	10	20	2	13	12
» D.	7	3	—	16	4
Summa	**53**	**848**	**162**	**491**	**113**
Östra Sverige ..... Grupp A.	22	136	15	60	18
» B.	20	186	13	57	—
» C.	1	3	—	7	—
» D.	3	18	—	11	5
Summa	**46**	**343**	**28**	**135**	**23**
Smålands och öarne ..... Grupp A.	10	76	11	25	7
» B.	11	99	25	34	2
» D.	1	2	—	—	—
Summa	**22**	**177**	**36**	**59**	**9**
Skåne och Blekinge:					
Malmö stad ..... Grupp A.	11	74	1	36	2
» B.	1	1	10	—	—
» D.	1	8	—	5	5
Summa	**13**	**73**	**11**	**41**	**7**
Öfriga orter ..... Grupp A.	22	176	4	59	6
» B.	7	82	5	21	18
» D.	2	3	1	25	1
Summa	**31**	**261**	**10**	**105**	**25**
Västra Sverige:					
Göteborgs stad ..... Grupp A.	14	103	10	72	11
» B.	6	109	—	24	3
» C.	1	—	—	1	2
» D.	5	17	1	12	12
Summa	**26**	**229**	**11**	**109**	**28**
Öfriga orter ..... Grupp A.	23	116	31	40	—
» B.	21	134	39	50	1
» D.	2	—	—	—	—
Summa	**46**	**250**	**70**	**90**	**1**
Norra Sverige ..... Grupp A.	15	67	5	23	1
» B.	22	193	17	169	—
Summa	**37**	**260**	**22**	**192**	**1**
Hela riket ..... Grupp A.	145	1,361	229	707	142
» B.	96	1,016	117	425	24
» C.	12	23	2	21	14
» D.	21	51	2	69	27
Tillsammans	**274**	**2,451**	**350**	**1,222**	**207**

under år 1902.

lämnats af 274 anstalter bland 326 undersökta).

personal.

52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.
personal vid 1903 års början.										Till arbetspersonalen under år 1902 utbetalda aflöningar.		
I stil- och stereotyp-gjuteriet.		I litografiska afdelningen.		I bokbinderiet.		Öfriga eller ej uppgifna arbetare.		Summa arbetare.		Antal anstalter.	Antal arbetare.	Aflöningar kr.
Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.			
65	9	119	14	100	194	148	8	1,437	474	28	1,911	2,029,885
42	—	—	—	—	—	57	1	381	9	8	390	626,036
—	—	6	4	209	290	19	—	267	308	10	575	562,744
62	9	55	11	—	—	37	5	173	29	7	202	199,254
168	**18**	**180**	**29**	**309**	**484**	**261**	**14**	**2,258**	**820**	**53**	**3,078**	**3,417,919**
—	—	—	—	7	5	45	10	248	48	20	275	176,999
2	—	—	—	1	—	40	1	286	14	19	296	291,221
—	—	29	—	78	57	5	—	122	57	1	179	134,578
1	—	188	11	106	332	50	—	374	348	3	722	431,902
3	**—**	**217**	**11**	**192**	**394**	**140**	**11**	**1,030**	**467**	**43**	**1,472**	**1,034,700**
—	—	—	—	16	5	10	—	127	23	9	128	90,653
1	—	—	—	—	—	20	—	154	27	10	145	94,574
—	—	14	5	2	2	1	—	19	7	1	26	14,000
1	**—**	**14**	**5**	**18**	**7**	**31**	**—**	**300**	**57**	**20**	**299**	**199,227**
2	—	—	—	6	4	27	—	145	7	8	99	86,990
2	3	—	—	—	—	1	—	4	13	1	17	24,153
—	—	38	17	9	40	6	1	66	63	1	129	78,979
4	**3**	**38**	**17**	**15**	**44**	**34**	**1**	**215**	**83**	**10**	**245**	**190,122**
23	9	—	—	6	5	29	—	293	24	19	290	240,623
2	—	—	—	1	26	21	—	127	49	7	176	168,866
—	—	16	2	—	—	7	—	51	4	2	55	40,163
25	**9**	**16**	**2**	**7**	**31**	**57**	**—**	**471**	**77**	**28**	**521**	**449,652**
15	—	40	1	45	59	22	2	297	83	13	375	300,985
8	—	—	—	—	—	20	—	161	3	6	164	216,634
—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3	2,670
7	—	82	5	35	57	21	5	174	80	3	237	188,277
30	**—**	**122**	**6**	**80**	**116**	**63**	**7**	**633**	**168**	**23**	**779**	**708,566**
—	—	—	—	1	—	16	—	173	31	22	200	134,968
3	—	—	—	3	—	33	—	223	40	20	254	203,912
2	—	5	—	—	—	—	—	7	—	2	7	4,940
5	**—**	**5**	**—**	**4**	**—**	**49**	**—**	**403**	**71**	**44**	**461**	**343,820**
—	—	8	—	16	10	18	—	132	16	14	138	106,946
—	—	15	—	19	3	40	3	436	23	20	433	315,982
—	—	**23**	—	**35**	**13**	**58**	**3**	**568**	**39**	**34**	**571**	**422,928**
105	18	167	15	197	282	315	20	2,851	706	133	3,416	3,168,049
60	3	15	—	24	29	232	5	1,772	178	91	1,875	1,941,378
—	—	35	4	287	347	24	—	390	367	12	757	699,992
72	9	398	51	152	431	122	11	864	531	19	1,378	957,515
237	**30**	**615**	**70**	**660**	**1,089**	**693**	**36**	**5,877**	**1,782**	**255**	**7,426**	**6,766,934**

Bil. I. (Forts.) Fabriksdriften under år 1902.

(Användbara uppgifter, dock ej alltid fullständiga, hafva lämnats af 274 anstalter bland 326 undersökta).

C. Förvaltningspersonal.

1.	65.	66.	67.	68.	69.	70.	71.	72.	73.
Arbetsorter och yrkesgrupper.	Antal anstalter.	Förvaltningspersonal vid 1903 års början.					Under år 1902 till förvaltningspersonalen utbetalade aflöningar.		
		Faktorer och förmän.		Kontorspersonal och öfrig förvaltningsp.		Summa.	Antal anstalter.	Förvaltningspersonal.	Aflöningar kr.
		Manl.	Kvinnl.	Manl.	Kvinnl.				
Stockholms stad ..... Grupp A.	23	52	4	62	39	157	22	155	297,355
» B.	8	9	—	76	24	109	8	109	282,812
» C.	8	13	2	21	14	50	8	50	137,260
» D.	7	5	—	19	8	32	7	32	72,444
Summa	**46**	**79**	**6**	**178**	**85**	**348**	**45**	**346**	**789,871**
Östra Sverige ..... Grupp A.	15	5	—	23	6	34	15	34	58,418
» B.	18	6	—	22	18	46	18	46	66,166
» C.	1	6	—	12	—	18	1	18	14,100
» D.	2	3	—	54	8	65	2	65	211,072
Summa	**36**	**20**	—	**111**	**32**	**163**	**36**	**163**	**349,756**
Småland och öarne ... Grupp A.	7	5	—	12	3	20	5	18	23,460
» B.	10	7	—	8	9	24	9	21	21,955
» D.	1	1	—	1	—	2	1	2	2,600
Summa	**18**	**13**	—	**21**	**12**	**46**	**15**	**41**	**48,015**
Skåne och Blekinge:									
Malmö stad ..... Grupp A.	3	2	—	1	2	5	2	3	4,400
» B.	1	—	—	1	2	3	1	3	4,500
» D.	1	4	—	4	1	9	1	9	30,247
Summa	**5**	**6**	—	**6**	**5**	**17**	**4**	**15**	**39,147**
Öfriga orter ..... Grupp A.	16	9	—	32	10	51	13	43	53,900
» B.	6	2	—	14	16	32	5	29	47,500
» D.	1	1	—	2	5	8	1	8	7,190
Summa	**23**	**12**	—	**48**	**31**	**91**	**19**	**80**	**108,590**
Västra Sverige:									
Göteborgs stad ..... Grupp A.	8	5	—	11	9	25	7	24	49,575
» B.	3	2	—	11	3	16	3	16	26,460
» C.	1	—	—	4	2	6	—	—	—
» D.	3	5	—	31	15	51	3	51	98,280
Summa	**15**	**12**	—	**57**	**29**	**98**	**13**	**91**	**174,315**
Öfriga orter ..... Grupp A.	15	5	—	17	6	28	13	24	26,344
» B.	16	13	1	23	14	51	15	49	54,798
Summa	**31**	**18**	**1**	**40**	**20**	**79**	**28**	**73**	**81,142**
Norra Sverige .... Grupp A.	9	5	—	14	8	27	8	26	33,334
» B.	22	12	—	35	19	66	20	61	79,625
Summa	**31**	**17**	—	**49**	**27**	**93**	**28**	**87**	**112,959**
Hela riket ..... Grupp A.	96	88	4	172	83	347	85	327	546,786
» B.	84	51	1	190	105	347	79	334	583,816
» C.	10	19	2	37	16	74	9	68	151,360
» D.	15	19	—	111	37	167	15	167	421,833
Tillsammans	**205**	**177**	**7**	**510**	**241**	**935**	**188**	**896**	**1,703,795**

Bil. 2. Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Stockholm.												
Arbetsställe 1.—A.												
Handsättare	m.	41	og.	44	1,350	31	50	1,124	22	45	1,351	30
»	»	25	g.	51	2,382	47	52	2,398	46	—	—	—
»	»	34	»	50	1,809	36	52	1,595	31	—	—	—
»	»	63	»	52	2,121	41	51	2,121	42	51	2,114	41
»	»	41	og.	37	1,003	27	51	1,624	32	52	1,646	32
»	»	27	»	52	2,028	39	52	1,934	37	—	—	—
»	»	32	g.	49	1,681	34	34	976	29	—	—	—
»	»	58	»	51	1,710	34	49	1,473	30	46	1,499	33
»	»	44	»	50	2,276	46	52	2,324	45	51	2,278	45
»	»	44	»	50	2,257	45	51	2,275	45	51	2,295	45
»	»	66	og.	52	1,683	32	52	1,593	31	52	1,683	32
»	»	16	»	49	367	7	—	—	—	—	—	—
»	»	64	g.	38	1,213	32	—	—	—	—	—	—
»	»	39	»	52	1,999	38	52	1,959	38	52	1,942	37
»	»	20	og.	48	1,384	29	47	1,528	33	50	1,784	36
»	»	39	g.	32	583	18	—	—	—	—	—	—
»	»	41	»	52	1,756	34	51	1,941	38	51	1,579	31
»	»	36	»	52	1,856	36	50	1,756	35	52	2,058	40
»	»	28	»	52	1,547	30	52	1,536	30	51	1,497	29
»	»	59	»	51	1,711	34	52	1,624	31	51	1,594	31
»	»	27	og.	52	2,364	45	52	2,375	46	52	2,396	46
»	»	35	g.	52	1,916	37	47	1,561	33	51	1,797	35
»	»	31	og.	52	2,353	45	52	2,396	46	52	2,396	46
»	»	22	»	43	1,377	32	—	—	—	—	—	—
»	»	38	»	52	2,239	43	51	2,143	42	52	2,250	43
»	»	22	»	38	1,026	27	—	—	—	—	—	—
»	»	25	»	44	1,169	27	30	948	32	—	—	—
»	»	27	»	42	1,044	25	13	300	23	—	—	—
»	»	26	g.	50	1,588	32	6	168	28	—	—	—
»	»	27	»	52	2,198	42	50	2,273	45	50	2,323	46
»	»	26	og.	50	2,454	49	52	2,495	48	51	2,485	49
»	»	25	»	52	1,325	25	50	1,253	25	51	1,348	26
»	»	48	g.	27	658	24	—	—	—	—	—	—
»	»	47	»	52	1,985	38	52	1,860	36	52	1,930	37
»	»	31	og.	52	1,985	38	52	1,808	35	51	1,903	37
»	»	45	»	44	1,443	33	47	1,493	32	47	1,501	32
»	»	24	»	50	1,201	24	30	683	23	—	—	—
»	»	24	»	45	1,215	27	28	649	23	—	—	—
»	»	24	»	44	1,390	32	49	1,603	33	50	1,866	37
»	»	26	g.	30	953	32	—	—	—	—	—	—
»	»	36	»	37	1,168	32	24	636	27	—	—	—
»	»	22	og.	28	1,024	37	2	69	35	—	—	—
»	»	25	g.	34	1,108	33	52	1,942	37	49	1,610	33
»	»	23	»	33	1,151	35	52	2,131	41	52	2,044	39
»	»	28	og.	26	517	20	13	258	20	—	—	—

Anm A. = Boktryckerier; B. = Tidningstryckerier C. = Litografiska anstalter; D. = Bokbinderier.

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 1.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	24	og.	11	281	26	51	1,389	27	27	710	26
»	»	21	»	10	268	27	45	1,117	25	—	—	—
»	»	25	»	8	247	31	45	1,466	33	—	—	—
»	»	21	»	9	282	31	37	1,108	30	—	—	—
»	»	31	»	—	—	—	51	1,347	26	37	1,221	33
»	»	21	»	—	—	—	31	1,124	36	48	1,936	40
»	»	32	»	—	—	—	45	1,853	41	38	1,879	49
»	»	27	»	—	—	—	27	512	19	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	52	1,304	25	50	1,438	29
»	»	20	»	—	—	—	29	652	22	—	—	—
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	358	7
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	27	747	28
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	52	1,732	33
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	43	1,454	34
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	51	1,886	37
»	»	26	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,920	37
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	42	2,050	49
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	41	1,729	42
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	40	1,244	31
»	»	34	»	—	—	—	—	—	—	40	2,020	51
Maskinsättare och färdiggörare	»	65	g.	52	1,877	36	51	1,709	34	—	—	—
»	»	35	»	—	—	—	—	—	—	51	2,038	40
Sättarelärling	»	18	og.	49	538	11	50	884	18	51	1,155	23
»	»	18	»	52	659	13	51	950	19	51	1,241	24
»	»	19	»	41	444	11	51	1,048	21	—	—	—
»	»	17	»	52	478	9	52	715	14	51	1,203	24
»	»	20	»	51	1,135	22	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	41	1,029	25	—	—	—	—	—	—
»	»	17	»	52	491	9	19	187	10	51	726	14
»	»	16	»	52	403	8	52	616	12	52	945	18
»	»	—	—	26	327	13	—	—	—	—	—	—
»	»	18	og.	17	222	13	52	1,016	20	52	1,291	25
»	»	16	»	9	135	15	51	800	16	35	606	17
»	»	18	»	—	—	—	52	628	12	52	811	16
Öfr. sätteriarbetare	»	37	»	45	1,187	26	52	1,565	30	52	1,510	29
»	»	55	g.	52	1,392	27	41	1,117	27	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	53	»	51	2,366	46	50	2,193	44	42	1,912	45
»	»	23	og.	51	1,742	34	51	1,642	32	51	1,692	33
»	»	32	g.	51	1,705	33	51	1,651	32	51	1,823	36
»	»	28	og.	43	1,188	28	25	738	30	31	985	32
»	»	56	g.	51	1,963	38	51	1,888	37	51	1,958	38
»	»	42	»	51	1,738	34	48	1,624	34	51	1,795	35
»	»	41	og.	51	1,578	31	4	84	21	—	—	—
»	»	39	g.	51	2,073	41	8	286	36	—	—	—
»	»	41	ä.	51	1,669	33	50	1,687	34	45	1,515	34
»	»	43	og.	40	1,104	28	7	184	26	—	—	—
»	»	22	»	5	127	25	48	1,322	28	49	1,549	32

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 1.—A. (Forts.)												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	22	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,566	31
»	»	21	»	45	1,391	31	51	1,599	31	34	1,057	31
»	»	37	g.	—	—	—	50	1,511	30	48	1,516	32
»	»	30	og.	—	—	—	—	—	—	26	874	34
Snällpresstryckarelärling	»	22	»	—	—	—	45	1,070	24	—	—	—
Digelpresstryckare	»	31	g.	51	1,293	25	10	215	22	—	—	—
»	»	19	og.	50	673	13	52	764	15	36	638	18
»	»	19	»	—	—	—	38	735	19	4	74	19
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	36	687	19
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	44	735	17
Iläggare	»	17	»	52	799	15	16	298	19	—	—	—
»	»	19	»	52	829	16	50	789	16	—	—	—
»	»	15	»	47	309	7	52	503	10	52	672	13
»	»	17	»	47	749	16	52	826	16	34	570	17
»	kv.	21	»	51	810	16	52	790	15	52	872	17
»	»	19	»	52	628	12	52	729	14	51	836	16
»	»	21	»	52	765	15	—	—	—	—	—	—
»	»	21	»	52	848	16	51	759	15	27	427	16
»	»	22	»	52	838	16	46	691	15	52	872	17
»	»	32	g.	11	179	16	50	782	16	34	495	15
»	»	26	og.	25	390	16	43	547	13	52	811	16
»	»	29	g.	50	828	17	14	229	16	—	—	—
»	»	20	og.	—	—	—	36	526	15	51	811	16
»	»	19	»	—	—	—	31	456	15	52	847	16
»	»	18	»	—	—	—	26	347	13	52	791	15
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	31	543	18
Öfr. tryckeriarbetare	m.	29	g.	52	1,607	31	52	1,601	31	51	1,774	35
»	»	20	og.	36	649	18	48	846	18	4	84	21
»	»	18	»	51	636	12	—	—	—	—	—	—
»	»	15	»	8	48	6	52	393	8	52	534	10
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	34	249	7
Bokbindare	»	55	g.	52	1,351	26	52	1,316	25	52	1,244	24
»	»	19	og.	51	1,266	25	52	1,209	23	49	1,135	23
»	»	23	»	50	1,416	28	48	1,237	26	51	1,272	25
»	»	28	»	50	1,449	29	52	1,470	28	52	1,505	29
»	»	44	g.	—	—	—	26	638	25	52	1,285	25
»	kv.	27	og.	52	857	16	52	773	15	52	777	15
»	»	32	»	49	888	18	50	830	17	49	781	16
»	»	26	»	47	847	18	—	—	—	—	—	—
»	»	30	»	50	890	18	50	935	19	50	893	18
»	»	30	g.	39	608	16	52	787	15	52	750	14
»	»	20	og.	10	98	10	52	608	12	52	696	13
»	»	23	»	10	142	14	52	785	15	4	50	13
»	»	—	—	34	569	17	—	—	—	—	—	—
Bokbindarelärling	m.	17	og.	52	559	11	51	731	14	36	593	16
»	»	17	»	40	424	11	—	—	—	—	—	—
»	»	15	»	48	307	6	52	457	9	44	530	12

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 1.—A. (Forts.)												
Bokbindarelärling	m.	14	og.	8	52	7	50	374	7	17	135	8
»	»	15	»	—	—	—	25	158	6	52	428	8
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	32	183	6
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	31	191	6
»	kv.	28	»	—	—	—	32	192	6	13	91	7
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	32	188	6
Diverse arbetare	m.	51	g.	52	962	19	52	916	18	46	806	18
»	»	27	»	52	1,237	24	50	1,233	25	52	1,334	26
Arbetsställe 2.—A.												
Handsättare	»	—	og.	4	85	21	46	913	20	—	—	—
»	»	58	g.	—	—	—	14	280	20	44	900	20
»	»	31	»	50	1,730	35	50	1,709	34	50	1,748	35
»	»	30	»	51	1,760	35	50	1,687	34	50	1,756	35
»	»	67	»	51	1,389	27	50	1,445	29	50	1,431	29
»	»	64	»	50	1,411	28	50	1,357	27	49	1,289	26
»	»	40	og.	51	1,718	34	50	1,780	36	47	1,905	41
»	»	37	g.	51	1,903	37	48	1,754	37	50	2,034	41
»	»	34	»	51	2,120	42	49	1,988	41	50	2,087	42
»	»	64	»	51	1,625	32	50	1,552	31	50	1,541	31
»	»	49	»	51	1,541	30	50	1,565	31	49	1,528	31
»	»	—	—	50	1,091	22	50	1,150	23	36	810	23
»	»	28	g.	51	1,240	24	39	996	26	—	—	—
»	»	26	»	50	2,012	40	50	2,111	42	50	2,313	46
»	»	49	»	50	1,649	33	50	1,638	33	50	1,576	32
»	»	26	»	49	1,599	33	44	1,306	30	—	—	—
»	»	21	»	36	1,294	36	47	1,864	40	45	1,532	34
»	»	29	og.	51	1,606	31	50	1,734	35	47	1,670	36
»	»	30	»	28	718	26	49	1,443	29	50	1,635	33
»	»	24	»	51	1,491	29	34	928	27	—	—	—
»	»	23	»	50	1,616	32	47	1,501	32	40	1,285	32
»	»	23	»	50	1,236	25	34	915	27	—	—	—
»	»	24	»	52	1,165	22	7	117	17	—	—	—
»	»	23	»	50	1,411	28	42	1,335	32	—	—	—
»	»	35	g.	38	1,509	40	45	1,673	37	50	1,969	39
»	»	23	og.	48	1,187	25	50	1,134	23	48	1,156	24
»	»	—	—	43	993	23	—	—	—	—	—	—
»	»	24	og.	45	1,010	22	2	41	21	—	—	—
»	»	44	»	36	832	23	36	882	25	33	895	27
»	»	25	»	37	977	26	52	1,559	30	50	1,700	34
»	»	22	»	36	748	21	48	1,110	23	4	78	20
»	»	20	»	—	—	—	31	799	26	45	1,314	29
»	»	19	»	—	—	—	47	1,294	28	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	50	1,146	23	33	883	27

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 2.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	33	og.	—	—	—	35	881	25	3	73	24
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	48	1,086	23
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	39	1,074	28
»	»	50	»	—	—	—	—	—	—	37	722	20
»	»	34	»	—	—	—	—	—	—	40	919	23
»	»	39	g.	—	—	—	—	—	—	42	1,444	34
»	kv.	53	ä.	51	1,660	33	50	1,740	35	48	1,740	36
»	»	19	og.	—	—	—	3	26	9	51	616	12
Maskinsättare och färdiggörare	m.	46	g.	52	2,013	39	52	2,087	40	52	2,265	44
»	»	31	»	52	1,733	33	52	1,762	34	50	1,883	38
Sättarelärling	»	19	og.	51	1,246	24	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	51	1,155	23	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	27	497	18	—	—	—	—	—	—
»	»	17	og.	52	604	12	51	679	13	51	894	18
»	»	17	»	38	284	7	51	542	11	51	723	14
»	»	19	»	26	405	16	52	831	16	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	9	124	14	50	728	15
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	463	9
Öfr. sätteriarbetare	»	16	»	26	148	6	52	363	7	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	38	264	7	—	—	—
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	48	313	7
»	kv.	32	g.	51	1,051	21	50	1,097	22	46	1,113	24
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	49	»	51	2,400	47	50	2,351	47	50	2,333	47
»	»	37	»	51	2,398	47	50	2,466	49	50	2,310	46
»	»	30	og.	51	1,630	32	50	1,600	32	50	1,733	35
»	»	34	»	51	1,637	32	50	1,611	32	50	1,600	32
»	»	29	»	51	1,723	34	50	1,772	35	50	1,913	38
»	»	31	»	48	1,502	31	50	1,608	32	44	1,396	32
»	»	22	»	52	1,078	21	50	1,192	24	48	1,228	26
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	45	972	22
Iläggare	»	20	»	52	1,033	20	32	636	20	—	—	—
»	»	20	»	52	970	19	27	457	17	51	969	19
»	»	20	»	—	—	—	37	733	20	48	893	19
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	538	10
»	kv.	33	ä.	52	969	18	42	800	19	50	1,000	20
»	»	27	og.	52	845	16	37	553	15	—	—	—
»	»	19	»	52	823	16	51	828	16	51	869	17
»	»	37	g.	—	—	—	32	616	19	51	1,005	20
Öfr. tryckeriarbetare	m.	35	»	51	1,648	32	50	1,840	37	50	1,850	37
»	»	29	»	51	1,295	25	50	1,316	26	50	1,433	29
Arbetsställe 3.—B.												
Förman	m.	32	og.	—	—	—	—	—	—	50	3,166	63
Handsättare	»	34	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,647	53

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 3.—B. (Forts.)												
Handsättare	m.	51	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,875	58
»	»	48	»	—	—	—	—	—	—	50	3,054	61
»	»	42	»	—	—	—	—	—	—	50	2,462	49
»	»	57	»	—	—	—	—	—	—	50	2,422	48
»	»	40	»	—	—	—	—	—	—	50	2,504	50
»	»	52	og.	—	—	—	—	—	—	50	2,141	43
»	»	36	»	—	—	—	—	—	—	50	2,052	41
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	50	2,272	45
»	kv.	50	g.	—	—	—	—	—	—	48	1,570	33
Maskinsättare och färdiggörare	m.	44	ä.	—	—	—	—	—	—	50	2,766	55
»	»	51	g.	—	—	—	—	—	—	48	2,341	49
»	»	50	»	—	—	—	—	—	—	50	2,499	50
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	50	2,161	43
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	50	1,308	26
»	»	42	g.	—	—	—	—	—	—	48	2,300	48
»	»	34	»	—	—	—	—	—	—	50	2,690	54
»	»	37	og.	—	—	—	—	—	—	50	2,453	49
»	»	39	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,818	56
»	»	43	»	—	—	—	—	—	—	50	2,646	53
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	50	2,776	56
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	50	2,815	56
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	50	2,684	54
»	»	60	»	—	—	—	—	—	—	48	3,000	63
Sättarelärling	»	18	og.	—	—	—	—	—	—	50	799	16
Öfr. sätteriarbetare	»	15	»	—	—	—	—	—	—	50	1,007	20
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	50	1,007	20
Öfr. tryckeriarbetare	»	30	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,673	33
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	50	1,673	33
»	»	38	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,325	27
Stereotypör	»	35	ä.	—	—	—	—	—	—	50	2,461	49
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,693	34
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	50	1,502	30
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	50	1,243	25
Diverse arbetare	»	66	g.	—	—	—	—	—	—	50	790	16
»	»	18	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,007	20
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	50	957	19
Arbetsställe 4.—A.												
Förman	m.	43	g.	—	—	—	—	—	—	—	3,000	—
»	»	44	»	—	—	—	—	—	—	19	728	38
»	»	27	og.	—	—	—	—	—	—	32	1,195	37
Handsättare	»	24	»	—	—	—	—	—	—	52	1,585	30
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	51	1,714	34
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	52	1,586	31
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	40	1,247	31

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 4.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	21	g.	—	—	—	—	—	—	48	1,637	34
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	35	603	17
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	50	1,016	20
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	1,352	26
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	37	1,022	28
»	kv.	40	»	—	—	—	—	—	—	50	891	18
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	47	914	19
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	32	320	10
Maskinsättare och färdiggörare	m.	36	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,928	39
»	»	29	og.	—	—	—	—	—	—	41	1,486	36
Sättarelärling	»	15	»	—	—	—	—	—	—	50	649	13
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	50	536	11
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	50	458	9
Snäll- och rotationspresstryckare	»	35	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,306	46
»	»	24	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,908	38
»	»	21	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,293	26
»	»	18	og.	—	—	—	—	—	—	36	667	19
Iläggare	»	18	»	—	—	—	—	—	—	50	697	14
Diverse arbetare	»	23	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,265	25
Arbetsställe 5.—A.												
Förman	m.	61	g.	—	—	—	—	—	—	52	3,200	62
Handsättare	»	63	»	—	—	—	—	—	—	52	1,924	37
»	»	50	og.	—	—	—	—	—	—	52	741	14
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	52	736	14
»	»	62	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,691	33
»	»	36	»	—	—	—	—	—	—	52	1,674	32
»	»	37	»	—	—	—	—	—	—	52	1,466	28
»	»	43	»	—	—	—	—	—	—	43	1,412	33
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	50	703	14
»	»	34	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,774	34
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	50	1,047	21
»	»	30	og.	—	—	—	—	—	—	47	1,152	25
»	»	—	g.	—	—	—	—	—	—	41	1,122	27
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	45	1,466	33
»	»	58	»	—	—	—	—	—	—	52	2,033	39
»	»	31	og.	—	—	—	—	—	—	52	924	18
»	»	53	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,723	33
»	»	68	ä.	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	60	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	54	»	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	53	»	—	—	—	—	—	—	52	1,943	37
»	»	30	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,412	27
»	»	29	g.	—	—	—	—	—	—	31	900	29

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 5.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	52	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,794	35
»	»	53	»	—	—	—	—	—	—	52	1,898	37
»	»	58	»	—	—	—	—	—	—	49	2,236	46
»	»	23	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,127	23
»	»	41	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,548	30
Maskinsättare	»	59	»	—	—	—	—	—	—	50	1,250	25
Öfr. sätteriarbetare	»	60	»	—	—	—	—	—	—	52	1,196	23
Snäll- och rotationspresstryckare	»	51	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,495	29
»	»	32	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	40	»	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	68	»	—	—	—	—	—	—	39	1,345	34
»	»	39	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	54	g.	—	—	—	—	—	—	52	2,152	41
»	»	38	»	—	—	—	—	—	—	52	1,435	28
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	32	736	23
»	»	43	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,495	29
Snällpresstryckarelärling	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	47	864	18
»	»	21	g.	—	—	—	—	—	—	47	864	18
»	»	25	og.	—	—	—	—	—	—	52	956	18
»	»	—	g.	—	—	—	—	—	—	30	511	17
Iläggare	kv.	24	og.	—	—	—	—	—	—	52	717	14
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	52	717	14
»	»	30	g.	—	—	—	—	—	—	52	717	14
»	»	—	og.	—	—	—	—	—	—	27	370	14
Öfr. tryckeriarbetare	m.	41	g.	—	—	—	—	—	—	49	1,297	26
Bokbindare	»	47	»	—	—	—	—	—	—	52	1,350	26
»	»	41	»	—	—	—	—	—	—	39	1,083	28
»	kv.	45	og.	—	—	—	—	—	—	52	717	14
»	»	44	g.	—	—	—	—	—	—	52	717	14
»	»	42	og.	—	—	—	—	—	—	52	598	12
Öfr. bokbinderiarbetare	m.	16	»	—	—	—	—	—	—	52	585	11
Arbetsställe 6.—A.												
Förman	m.	39	g.	52	4,200	81	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	3,500	67	—	—	—	—	—	—
»	»	45	g.	—	—	—	52	2,880	55	52	3,000	58
»	»	26	og.	52	2,458	47	52	2,500	48	52	2,500	48
»	»	34	g.	33	1,145	35	52	1,800	35	—	—	—
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	52	1,500	29
Handsättare	»	35	og.	45	1,200	27	52	1,497	29	52	1,406	27
»	»	33	»	40	862	22	52	1,025	20	47	1,248	27
»	»	43	g.	52	3,300	63	52	3,506	67	49	3,593	73
»	»	41	»	52	2,532	49	39	1,454	37	9	299	33
»	»	27	og.	52	1,807	35	52	1,895	36	52	1,816	35
»	»	30	»	48	945	20	10	230	23	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 6.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	33	g.	52	2,586	50	52	2,251	43	50	2,117	42
»	»	39	ä.	52	2,430	47	52	2,290	44	52	2,345	45
»	»	25	og.	52	1,527	29	52	1,531	29	52	1,587	31
»	»	67	ä.	47	706	15	5	58	12	—	—	—
»	»	29	g.	51	2,334	46	—	—	—	—	—	—
»	»	23	og.	52	1,678	32	52	1,576	30	50	1,768	35
»	»	54	g.	52	933	18	52	889	17	—	—	—
»	»	32	»	52	2,417	46	52	2,791	54	52	3,038	58
»	»	28	og.	51	1,708	33	50	1,521	30	50	1,670	33
»	»	55	g.	51	1,544	30	52	1,668	32	37	1,153	31
»	»	27	»	48	1,836	38	3	99	33	—	—	—
»	»	36	»	52	2,487	48	49	2,164	44	—	—	—
»	»	31	og.	40	1,690	42	41	1,611	39	48	1,974	41
»	»	31	»	46	1,422	31	27	812	30	—	—	—
»	»	51	g.	52	1,426	27	52	1,510	29	52	1,639	32
»	»	22	og.	52	1,697	33	7	242	34	—	—	—
»	»	23	»	52	1,168	22	51	1,225	24	—	—	—
»	»	25	»	44	1,599	36	40	1,544	39	48	1,765	37
»	»	29	»	52	1,727	33	52	1,674	32	50	1,725	35
»	»	20	»	36	883	25	47	1,404	30	—	—	—
»	»	35	g.	28	727	26	11	262	24	—	—	—
»	»	31	»	38	864	23	—	—	—	—	—	—
»	»	29	og.	50	1,556	31	29	826	28	—	—	—
»	»	34	»	49	2,305	47	52	1,963	38	51	2,257	44
»	»	22	»	48	1,833	38	52	2,255	43	52	2,325	45
»	»	56	»	52	1,496	29	52	1,424	27	50	1,437	29
»	»	26	»	49	1,216	25	12	246	21	—	—	—
»	»	41	g.	52	1,330	26	17	473	28	—	—	—
»	»	28	»	45	1,404	31	—	—	—	—	—	—
»	»	61	»	52	2,012	39	50	1,951	39	50	2,063	41
»	»	31	»	52	1,584	30	8	222	28	—	—	—
»	»	30	og.	52	2,408	46	52	2,399	46	52	2,392	46
»	»	59	ä.	52	1,277	25	49	1,101	22	48	919	19
»	»	40	g.	52	1,902	37	—	—	—	—	—	—
»	»	43	»	49	1,423	29	48	1,355	28	—	—	—
»	»	46	og.	42	1,423	34	13	368	28	—	—	—
»	»	42	»	50	2,245	45	39	2,001	51	—	—	—
»	»	35	g.	52	1,972	38	52	1,985	38	52	2,148	41
»	»	25	og.	39	1,232	32	—	—	—	—	—	—
»	»	32	g.	52	2,842	55	39	2,099	54	—	—	—
»	»	35	»	52	1,837	35	52	1,914	37	52	1,943	37
»	»	30	og.	52	1,436	28	52	1,570	30	52	1,645	32
»	»	40	»	36	1,071	30	32	792	25	—	—	—
»	»	50	»	48	1,073	22	50	1,125	23	49	1,141	23
»	»	50	»	44	919	21	22	619	28	—	—	—
»	»	30	»	25	452	18	48	788	16	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	46	1,110	24	44	1,273	29

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 6.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	31	og.	—	—	—	20	483	24	52	1,380	27
»	»	22	»	—	—	—	24	627	26	52	1,611	31
»	»	19	»	—	—	—	23	498	22	49	1,092	22
»	»	42	»	—	—	—	—	—	—	47	2,545	54
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	47	1,026	22
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	34	1,089	32
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	28	813	29
»	»	54	g.	—	—	—	—	—	—	52	837	16
»	kv.	31	og.	52	1,459	28	52	1,466	28	52	1,502	29
»	»	23	»	52	1,494	29	52	1,498	29	47	1,335	28
»	»	21	»	36	728	20	52	1,233	24	35	765	22
»	»	32	»	49	1,126	23	50	945	19	52	1,268	24
»	»	30	»	44	724	16	18	313	17	—	—	—
»	»	17	»	34	303	9	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	20	191	10	34	400	12
Maskinsättare och färdiggörare	m.	26	»	52	2,156	41	49	1,968	40	—	—	—
»	»	25	»	52	1,603	31	50	1,440	29	—	—	—
»	»	29	g.	—	—	—	37	1,454	39	—	—	—
»	»	28	»	—	—	—	52	1,995	38	52	2,086	40
»	»	40	»	—	—	—	36	1,333	37	—	—	—
»	»	23	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,389	27
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	50	1,553	31
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	47	1,668	35
Sättarelärling	»	18	»	52	756	15	52	905	17	—	—	—
»	»	17	»	52	505	10	52	762	15	48	793	17
»	»	18	»	47	494	11	6	88	15	—	—	—
»	»	20	»	45	821	18	—	—	—	—	—	—
»	»	18	»	51	639	13	52	932	18	52	909	17
»	»	17	»	52	638	12	52	860	17	52	901	17
»	»	17	»	52	604	12	52	912	18	52	1,067	21
»	»	18	»	38	637	17	10	180	18	—	—	—
»	»	17	»	31	325	10	49	585	12	50	807	16
»	»	19	»	10	60	6	46	456	10	39	602	15
»	»	17	»	52	416	8	51	499	10	52	873	17
»	»	15	»	—	—	—	52	456	9	52	469	9
»	»	17	»	—	—	—	52	558	11	51	702	14
»	»	17	»	—	—	—	12	200	17	52	1,121	22
Öfr. sätteriarbetare	»	54	g.	52	1,336	26	52	1,431	28	48	1,348	28
»	»	58	»	52	1,100	21	52	1,331	26	52	1,344	26
»	»	15	og.	51	341	7	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	31	g.	52	2,234	43	51	2,109	41	52	2,127	41
»	»	34	og.	52	1,996	38	51	1,876	37	50	1,942	39
»	»	42	g.	52	2,041	39	50	1,884	38	52	2,111	41
»	»	40	og.	52	1,723	33	52	1,605	31	44	1,405	32
»	»	41	g.	52	1,778	34	52	1,781	34	51	1,741	34
»	»	30	»	52	1,405	27	52	1,597	31	51	1,512	30
»	»	40	»	52	1,718	33	52	1,715	33	52	1,670	32

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 6.—A. (Forts.)												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	22	g.	52	1,358	26	52	1,398	27	52	1,695	33
»	»	33	og.	52	1,865	36	52	1,766	34	41	1,393	34
»	»	37	g.	52	2,464	47	52	2,090	40	4	172	43
»	»	44	»	52	1,469	28	37	1,043	28	—	—	—
»	»	38	»	50	2,009	40	52	1,927	37	52	1,855	36
»	»	31	»	49	1,733	35	52	1,772	34	51	1,805	35
»	»	31	»	52	2,189	42	34	1,280	38	—	—	—
»	»	38	»	52	1,959	38	51	1,799	35	33	1,058	32
»	»	40	»	52	1,913	37	39	1,270	33	—	—	—
»	»	21	og.	40	1,180	30	52	1,733	33	51	1,883	37
»	»	25	»	52	1,397	27	52	1,523	29	51	1,579	31
»	»	44	g.	52	1,913	37	49	1,823	37	47	1,672	36
»	»	43	»	52	2,070	40	39	1,387	36	—	—	—
»	»	29	»	26	964	37	52	1,730	33	21	650	31
»	»	26	og.	15	487	32	52	1,492	29	52	1,566	30
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	50	1,283	26
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	52	1,327	26
»	»	21	»	26	471	18	48	877	18	52	1,020	20
»	»	20	»	46	964	21	13	287	22	—	—	—
»	»	22	»	—	—	—	52	1,032	20	52	1,309	25
»	»	48	g.	52	2,088	40	—	—	—	—	—	—
»	»	28	og.	52	1,681	32	—	—	—	—	—	—
Snällpresstryckarelärling	»	21	»	—	—	—	—	—	—	48	1,166	24
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	48	1,103	23
Iläggare	»	25	»	50	993	20	49	1,180	24	—	—	—
»	»	37	g.	50	1,214	24	52	1,346	26	50	1,299	26
»	»	20	og.	52	975	19	32	692	22	47	951	20
»	»	20	»	35	688	20	38	711	19	48	931	19
»	»	22	»	52	1,017	20	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	52	969	19	51	979	19	29	560	19
»	»	21	»	36	805	22	47	988	21	—	—	—
»	»	26	»	52	1,023	20	51	1,074	21	—	—	—
»	»	21	»	52	1,174	23	32	777	24	19	354	19
»	»	21	»	36	723	20	46	965	21	—	—	—
»	»	17	»	52	743	14	52	835	16	52	841	16
»	»	18	»	52	662	13	52	837	16	52	912	18
»	»	19	»	52	691	13	27	413	15	—	—	—
»	»	20	»	28	508	18	36	702	20	21	389	19
»	»	20	»	26	414	16	33	615	19	41	797	19
»	»	21	»	29	552	19	32	584	18	—	—	—
»	»	20	»	52	840	16	—	—	—	—	—	—
»	»	23	»	52	995	19	—	—	—	—	—	—
»	»	21	»	27	358	13	—	—	—	—	—	—
»	»	28	g.	14	273	20	36	639	18	—	—	—
»	»	16	og.	—	—	—	34	293	9	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	34	329	10	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	39	485	12	52	728	14

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903										
Arbetsställe 6.—A. (Forts.)												
Iläggare	m.	26	og.	—	—	—	39	729	19	23	393	17
»	»	18	»	—	—	—	39	743	19	35	627	18
»	»	18	»	—	—	—	37	596	16	33	556	17
»	»	36	»	—	—	—	36	673	19	51	931	18
»	»	15	»	—	—	—	35	409	12	20	239	12
»	»	16	»	—	—	—	19	324	17	52	875	17
»	»	15	»	—	—	—	37	371	10	52	735	14
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	28	485	17
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	50	947	19
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	31	388	13
»	»	16	»	52	431	8	—	—	—	—	—	—
»	kv.	23	»	52	730	14	51	712	14	50	724	14
»	»	22	»	52	710	14	52	728	14	51	736	14
»	»	20	»	52	675	13	33	485	15	13	184	14
»	»	19	»	52	729	14	52	752	14	51	712	14
»	»	19	»	52	579	11	52	667	13	51	759	15
»	»	20	»	52	862	17	46	713	16	—	—	—
Öfr. tryckeriarbetare	»	16	»	52	493	9	—	—	—	—	—	—
»	»	16	»	52	431	8	—	—	—	—	—	—
»	»	33	g.	52	1,565	30	52	1,576	30	41	1,257	31
»	»	38	»	52	1,955	38	52	1,890	36	51	1,967	39
»	»	52	»	52	1,791	34	52	1,680	32	52	1,562	30
»	»	37	»	52	1,474	28	52	1,392	27	49	1,340	27
»	kv.	19	og.	—	—	—	7	67	10	38	355	9
Stereotypör	m.	34	g.	52	1,936	37	52	1,924	37	50	1,758	35
»	»	17	og.	52	602	12	52	647	12	36	562	16
Stilgjutare	»	42	g.	26	745	29	52	1,439	28	52	1,451	28
Fotokemigrafisk arbetare	»	—	—	52	1,522	29	—	—	—	—	—	—
»	»	28	g.	52	1,981	38	—	—	—	—	—	—
»	»	27	»	52	1,776	34	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	40	1,302	33	—	—	—	—	—	—
»	»	23	g.	52	1,561	30	—	—	—	—	—	—
»	»	22	og.	48	1,215	25	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	1,259	24	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	1,155	22	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	893	17	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	645	12	—	—	—	—	—	—
»	»	16	og.	52	682	13	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	519	10	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	39	277	7	—	—	—	—	—	—
»	»	23	og.	52	769	15	—	—	—	—	—	—
»	kv.	—	—	52	464	9	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	686	13	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	1,148	22	—	—	—	—	—	—
Litograf	m.	51	g.	50	3,580	72	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	2,635	51	—	—	—	—	—	—
»	»	23	og.	51	1,850	36	—	—	—	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 6.—A. (Forts.)												
Litografelev	m.	—	—	51	750	15	—	—	—	—	—	—
»	»	18	og.	52	548	11	—	—	—	—	—	—
Stentryckare	»	42	g.	52	1,921	37	—	—	—	—	—	—
»	»	34	»	52	1,770	34	—	—	—	—	—	—
»	»	42	»	52	1,593	31	—	—	—	—	—	—
»	»	32	»	52	1,650	32	—	—	—	—	—	—
Öfr. litografisk arbetare	»	38	»	52	1,074	21	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	695	13	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	51	660	13	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	718	14	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	35	351	10	—	—	—	—	—	—
»	»	18	og.	52	559	11	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	37	297	8	—	—	—	—	—	—
»	»	16	og.	52	461	9	—	—	—	—	—	—
»	»	16	»	52	446	9	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	384	7	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	44	200	5	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	28	1,112	40	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	29	502	17	—	—	—	—	—	—
»	kv	—	—	34	304	9	—	—	—	—	—	—
»	»	18	og.	52	460	9	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	457	9	—	—	—	—	—	—
»	»	24	og.	50	709	14	—	—	—	—	—	—
Bokbindare	kv.	18	»	52	620	12	52	690	13	21	290	14
»	»	17	»	52	691	13	50	688	14	52	757	15
»	»	19	»	52	551	11	52	623	12	9	83	9
»	»	19	»	52	481	9	52	539	10	10	111	11
»	»	22	»	52	866	17	42	654	16	52	814	16
»	»	20	»	52	780	15	52	743	14	51	741	15
»	»	21	»	52	638	12	52	731	14	10	127	13
»	»	28	»	46	747	16	52	878	17	52	881	17
»	»	20	»	52	779	15	52	750	14	48	690	14
»	»	22	»	52	724	14	17	256	15	—	—	—
»	»	22	»	52	842	16	17	256	15	—	—	—
»	»	25	»	52	885	17	17	264	15	—	—	—
»	»	15	»	18	139	8	50	418	8	2	18	9
»	»	15	»	—	—	—	52	361	7	52	477	9
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	31	208	26
Öfr. bokbinderiarbetare	m.	30	»	52	2,238	43	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	1,602	31	—	—	—	—	—	—
»	kv.	45	og.	52	1,394	27	52	1,365	26	52	1,429	27
Diverse arbetare	m.	40	g.	52	1,864	36	52	1,646	32	30	905	30
»	»	43	»	39	1,224	31	—	—	—	—	—	—
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	24	886	37
»	»	33	»	52	1,587	31	15	424	28	—	—	—
»	»	23	og.	15	373	25	50	1,285	26	—	—	—
»	»	30	g.	31	651	21	52	1,292	25	52	1,300	25

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. (År 1903.)	Civilstånd. (År 1903.)	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 6.—A. (Forts.)												
Diverse arbetare	m.	47	g.	52	1,534	29	52	1,492	29	14	388	28
»	»	28	og.	52	987	19	52	979	19	51	971	19
»	»	46	g.	52	1,614	31	52	1,530	29	52	1,595	31
»	»	17	og.	52	437	8	—	—	—	—	—	—
»	»	13	»	15	92	6	52	315	6	52	375	7
»	»	17	»	38	292	8	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	1,066	20	—	—	—	—	—	—
»	»	—	—	52	415	8	—	—	—	—	—	—
»	»	12	og.	—	—	—	50	278	6	52	364	7
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	40	277	7
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	38	700	18
»	»	—	—	48	902	19	—	—	—	—	—	—
»	»	23	g.	—	—	—	36	1,128	31	52	1,936	37
Arbetsställe 7.—C.												
Förman	m.	46	g.	51	2,250	44	—	—	—	48	2,300	48
»	kv.	44	og.	52	1,160	22	—	—	—	51	1,250	25
Bokbinderiarbetare	m.	60	g.	47	1,204	26	—	—	—	51	1,414	28
»	»	52	»	52	1,628	31	—	—	—	51	1,549	30
»	»	52	»	52	1,712	33	—	—	—	51	1,711	34
»	»	50	»	52	1,719	33	—	—	—	51	1,696	33
»	»	41	»	51	1,716	34	—	—	—	51	1,711	34
»	»	45	»	52	1,644	32	—	—	—	51	1,650	32
»	»	48	»	51	1,512	30	—	—	—	51	1,536	30
»	»	35	»	52	1,787	34	—	—	—	45	1,627	36
»	»	47	»	51	1,619	32	—	—	—	37	1,234	33
»	»	29	»	50	1,491	30	—	—	—	51	1,480	29
»	kv.	39	og.	52	735	14	—	—	—	44	615	14
»	»	42	ä.	52	708	14	—	—	—	—	—	—
»	»	39	og.	52	850	16	—	—	—	48	798	17
»	»	44	»	52	642	12	—	—	—	52	630	12
»	»	35	»	52	827	16	—	—	—	51	803	16
»	»	36	»	52	838	16	—	—	—	48	732	15
»	»	26	»	49	761	16	—	—	—	—	—	—
»	»	29	»	48	718	15	—	—	—	51	830	16
»	»	21	»	52	715	14	—	—	—	52	809	16
»	»	35	»	48	570	12	—	—	—	—	—	—
»	»	35	»	49	671	14	—	—	—	—	—	—
»	»	26	»	50	727	15	—	—	—	50	732	15
»	»	30	»	52	744	14	—	—	—	51	751	15
»	»	43	»	52	782	15	—	—	—	51	773	15
»	»	28	»	52	747	14	—	—	—	—	—	—
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	51	755	15
Förgyllare	m.	40	g.	52	1,770	34	—	—	—	51	1,702	33
»	»	31	»	51	1,464	29	—	—	—	51	1,345	26

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 7.—C. (Forts.)												
Förgyllare	m.	26	og.	52	1,246	24	—	—	—	51	1,308	26
»	»	21	»	36	920	26	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	45	876	19
Bokbindarelärling	»	17	»	52	622	12	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	52	616	12	—	—	—	—	—	—
»	»	17	»	46	447	10	—	—	—	51	730	14
»	»	16	»	47	464	10	—	—	—	51	752	15
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	51	388	8
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	40	245	6
»	kv.	15	»	51	320	6	—	—	—	51	504	10
»	»	16	»	18	114	6	—	—	—	51	504	10
»	»	35	»	—	—	—	—	—	—	50	754	15
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	51	504	10
Öfr. bokbinderiarbetare	m.	49	g.	50	1,387	28	—	—	—	51	1,406	28
»	»	47	»	52	1,259	24	—	—	—	49	1,200	24
»	kv.	22	og.	52	779	15	—	—	—	50	684	14
»	»	24	»	52	722	14	—	—	—	40	586	15
»	»	22	»	52	688	13	—	—	—	—	—	—
»	»	34	ä.	—	—	—	—	—	—	50	683	14
Arbetsställe 8.—A.												
Handsättare	m.	39	g.	52	2,485	48	51	2,435	48	52	2,680	52
»	»	41	»	52	2,358	45	52	2,375	46	52	2,552	49
»	»	33	»	52	2,152	41	52	2,201	42	50	2,285	46
»	»	36	»	52	2,152	41	52	2,206	42	52	2,481	48
»	»	25	og.	42	979	23	38	1,119	29	32	907	28
»	»	40	g.	52	1,968	38	49	1,936	40	52	2,112	41
»	»	46	»	52	2,123	41	39	1,643	42	30	1,220	41
»	»	32	og.	50	2,000	40	44	1,824	41	—	—	—
»	»	43	g.	40	1,288	32	2	61	31	—	—	—
»	»	34	»	52	1,852	36	50	1,865	37	50	1,804	36
»	»	29	»	52	2,013	39	50	2,159	43	52	2,296	44
»	»	22	og.	50	1,871	37	49	1,957	40	50	2,185	44
»	»	30	»	31	1,135	37	50	1,962	39	50	2,094	42
»	»	40	g.	36	1,331	37	51	2,112	41	37	1,588	43
»	»	29	»	43	1,540	36	51	2,120	42	25	1,006	40
»	»	35	»	49	1,683	34	52	2,043	39	52	1,971	38
»	»	24	»	47	1,707	36	48	1,940	40	37	1,319	36
»	»	25	»	51	1,871	37	51	1,856	36	51	1,750	34
»	»	25	og.	50	1,734	35	50	1,941	39	51	2,049	40
»	»	28	g.	50	1,783	36	52	1,882	36	37	1,303	35
»	»	25	»	46	1,600	35	47	1,613	34	47	1,580	34
»	»	27	»	7	252	36	52	1,806	35	48	1,622	34
»	»	23	og.	50	1,600	32	52	1,859	36	36	1,211	34
»	»	22	»	49	1,654	34	50	1,763	35	48	1,773	37

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	1903. Verklig arbetstid under året, veckor.	1903. Årsinkomst, kronor.	1903. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	1904. Verklig arbetstid under året, veckor.	1904. Årsinkomst, kronor.	1904. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	1905. Verklig arbetstid under året, veckor.	1905. Årsinkomst, kronor.	1905. Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	24	og.	4	132	33	46	1,400	30	—	—	—
»	»	30	g.	52	1,749	34	52	1,779	34	28	790	28
»	»	27	»	49	1,507	31	45	1,438	32	47	1,465	31
»	»	43	»	52	1,596	31	52	1,654	32	44	1,406	32
»	»	48	og.	52	1,460	28	50	1,324	26	51	1,245	24
»	»	49	g.	52	1,639	32	52	1,714	33	50	1,599	32
»	»	31	»	33	988	30	43	1,342	31	39	1,423	36
»	»	23	og.	31	971	31	41	1,369	33	—	—	—
»	»	35	g.	52	1,635	31	52	1,768	34	52	1,675	32
»	»	25	»	47	1,421	30	41	1,297	32	43	1,248	29
»	»	40	»	51	1,453	28	51	1,610	32	52	1,671	32
»	»	25	og.	35	1,078	31	—	—	—	—	—	—
»	»	27	»	50	1,512	30	52	1,717	33	30	952	32
»	»	39	»	52	1,506	29	52	1,469	28	52	1,354	26
»	»	22	»	35	1,020	29	47	1,359	29	48	1,472	31
»	»	23	g.	52	1,395	27	52	1,524	29	51	1,541	30
»	»	42	og.	36	1,029	29	47	1,372	29	48	1,520	32
»	»	26	»	50	1,426	29	52	1,501	29	2	66	33
»	»	33	g.	52	1,490	29	52	1,639	32	51	1,651	32
»	»	35	»	52	1,498	29	52	1,579	30	52	1,571	30
»	»	49	»	52	1,432	28	49	1,311	27	51	1,338	26
»	»	29	og.	44	1,208	27	50	1,314	26	46	1,250	27
»	»	25	g.	50	1,088	22	29	557	19	—	—	—
»	»	28	»	52	1,432	28	52	1,606	31	5	147	29
»	»	60	»	52	1,438	28	52	1,415	27	52	1,359	26
»	»	34	»	28	766	27	—	—	—	—	—	—
»	»	22	og.	18	467	26	44	1,131	26	51	1,375	27
»	»	27	g.	39	888	23	45	1,211	27	47	1,368	29
»	»	58	»	39	933	24	—	—	—	—	—	—
»	»	24	og.	52	1,837	35	52	1,543	30	52	1,519	29
»	»	25	»	50	1,196	24	18	483	27	—	—	—
»	»	29	»	49	1,224	25	52	1,396	27	52	1,506	29
»	»	28	»	44	1,129	26	48	1,461	30	4	106	27
»	»	27	»	52	1,267	24	51	1,269	25	52	1,327	26
»	»	74	g.	51	1,269	25	14	303	22	—	—	—
»	»	60	»	52	1,246	24	52	1,205	23	51	1,162	23
»	»	24	og.	48	1,055	22	43	1,128	26	52	1,291	25
»	»	64	»	48	1,092	23	48	1,223	25	48	1,131	24
»	»	26	»	52	1,142	22	52	1,401	27	52	54	—
»	»	24	»	50	1,093	22	36	1,071	30	51	1,481	29
»	»	39	g.	45	952	21	43	855	20	50	974	19
»	»	37	og.	52	1,122	22	52	1,268	24	52	1,242	24
»	»	56	g.	52	1,109	21	52	1,066	21	52	1,180	23
»	»	42	»	52	1,350	26	45	1,004	22	44	1,040	24
»	»	34	»	36	696	19	36	878	24	45	1,214	27
»	»	63	»	52	985	19	49	986	20	46	844	18
»	»	20	og.	28	500	18	31	633	20	47	1,091	23

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. (År 1903.)	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	57	g.	52	1,789	34	52	1,795	35	52	1,789	34
»	»	49	»	52	1,801	35	52	1,813	35	52	1,800	35
»	»	43	»	52	1,707	33	48	1,606	33	50	1,746	35
»	»	46	og.	52	1,674	32	46	1,489	32	52	1,724	33
»	»	40	g.	47	1,508	32	52	1,716	33	52	1,757	34
»	»	46	»	52	1,733	33	52	1,708	33	51	1,716	34
»	»	44	»	52	1,755	34	51	1,698	33	52	1,705	33
»	»	50	»	51	1,642	32	50	1,594	32	50	1,796	36
»	»	31	»	47	1,518	32	48	1,536	32	47	1,646	35
»	»	23	og.	51	1,726	34	52	1,717	33	52	1,531	29
»	»	57	ä.	50	1,616	32	30	931	31	46	1,411	31
»	»	33	og.	51	1,719	34	50	1,752	35	48	1,777	37
»	»	48	g.	52	1,736	33	49	1,575	32	52	1,677	32
»	»	32	»	52	1,756	34	46	1,598	35	51	1,730	34
»	»	57	»	52	1,778	34	52	1,752	34	52	1,782	34
»	»	29	»	52	1,850	36	48	1,781	37	52	2,040	39
»	»	34	»	52	1,748	34	52	1,619	31	52	1,768	34
»	»	44	»	45	1,185	26	52	1,432	28	52	1,464	28
»	»	21	og.	37	918	25	47	1,271	27	48	1,324	28
»	»	21	»	50	1,214	24	51	1,323	26	—	—	—
»	»	21	»	49	1,629	33	2	75	38	—	—	—
»	»	35	g.	52	1,639	32	52	1,714	33	52	1,694	33
»	»	21	og.	30	765	26	51	1,274	25	52	1,405	27
»	»	27	»	50	1,655	33	42	1,432	34	52	1,770	34
»	»	51	g.	48	1,526	32	52	1,674	32	52	1,674	32
»	»	52	og.	52	1,645	32	52	1,647	32	52	1,753	34
»	»	28	g.	52	1,631	31	49	1,585	32	52	1,754	34
»	»	33	og.	52	1,577	30	14	441	32	—	—	—
»	»	25	»	52	1,493	29	52	1,456	28	—	—	—
»	»	22	»	51	1,321	26	51	1,456	29	49	1,475	30
»	»	35	g.	52	1,606	31	51	1,661	33	47	1,548	33
»	»	30	»	51	1,539	30	52	1,712	33	51	1,661	33
»	»	28	og.	52	1,560	30	52	1,672	32	52	1,697	33
»	»	26	»	52	1,573	30	51	1,663	32	49	1,604	33
»	»	26	g.	52	1,591	31	51	1,658	33	26	755	29
»	»	24	»	52	1,564	30	46	1,457	32	25	682	27
»	»	27	»	46	1,387	30	47	1,531	33	46	1,534	33
»	»	34	»	52	1,585	30	5	151	30	—	—	—
»	»	29	»	52	1,633	31	52	1,682	32	52	1,702	33
»	»	56	»	52	1,489	29	52	1,545	30	43	1,229	29
»	»	52	»	52	1,338	26	52	1,443	28	52	1,433	28
»	»	25	og.	52	1,347	26	52	1,447	28	19	525	28
»	»	23	»	50	1,402	28	52	1,611	31	51	1,598	31
»	»	34	g.	52	1,941	37	51	1,846	36	52	1,962	38
»	»	46	»	52	1,695	33	48	1,192	25	46	1,512	33
»	»	59	»	52	1,872	36	52	1,737	33	52	1,794	35
»	»	29	»	52	1,473	28	52	1,466	28	52	1,475	28

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	36	g.	52	2,234	43	51	1,859	36	52	1,934	37
»	»	64	ä.	52	603	12	52	578	11	51	568	11
»	»	37	g.	52	2,000	38	52	2,000	38	52	2,100	40
»	»	27	og.	—	—	—	48	1,613	34	43	1,505	35
»	»	21	»	—	—	—	47	1,238	26	5	117	23
»	»	19	»	—	—	—	44	970	22	19	369	19
»	»	19	»	—	—	—	42	797	19	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	26	453	17	—	—	—
»	»	38	g.	—	—	—	34	1,094	32	52	1,660	32
»	»	22	og.	—	—	—	28	774	28	3	64	21
»	»	19	»	—	—	—	8	201	25	37	873	24
»	»	19	»	—	—	—	45	1,073	24	39	885	23
»	»	20	»	—	—	—	15	353	24	47	1,126	24
»	»	19	»	—	—	—	34	774	23	29	703	24
»	»	20	»	—	—	—	50	1,073	21	31	753	24
»	»	20	»	—	—	—	51	956	19	28	637	23
»	»	38	g.	—	—	—	12	465	39	52	1,805	35
»	»	21	og.	—	—	—	2	41	21	47	1,298	28
»	»	18	»	—	—	—	51	1,019	20	52	1,388	27
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	29	699	24
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	38	1,099	29
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	36	892	25
Maskinsättare	»	22	»	48	1,729	36	46	1,694	37	52	1,907	37
»	»	21	»	37	1,073	29	48	1,711	36	47	1,775	38
»	»	23	»	40	1,150	29	48	1,795	37	38	1,419	37
»	»	31	»	52	2,002	39	50	1,907	38	52	2,000	39
»	»	33	g.	52	2,003	39	52	1,949	37	52	2,000	39
»	»	35	»	52	1,997	38	52	1,991	38	51	1,993	39
Sättarelärling	»	20	og.	50	803	16	—	—	—	—	—	—
»	»	16	»	29	203	7	52	544	10	52	693	13
»	»	19	»	52	707	14	—	—	—	—	—	—
»	»	17	»	52	389	7	52	526	10	32	458	14
»	»	20	»	52	758	15	—	—	—	—	—	—
»	»	18	»	46	527	11	51	817	16	—	—	—
»	»	17	»	52	450	9	52	585	11	52	735	14
»	»	17	»	50	518	10	52	749	14	52	1,071	21
»	»	17	»	52	479	9	52	616	12	4	48	12
»	»	16	»	52	379	7	49	447	9	—	—	—
»	»	16	»	52	520	10	25	397	16	—	—	—
»	»	16	»	29	203	7	51	533	10	52	708	14
»	»	18	»	52	326	6	36	349	10	48	598	12
»	»	17	»	21	213	10	43	449	10	—	—	—
»	»	15	»	6	40	7	52	447	9	—	—	—
»	»	17	»	52	386	7	52	619	12	52	602	12
»	»	16	»	52	480	9	52	609	12	37	530	14
»	»	16	»	34	236	7	52	467	9	52	718	14
»	»	17	»	52	284	5	52	539	10	52	620	12

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Sättarelärling	m.	18	og.	52	415	8	51	561	11	22	206	9
»	»	18	»	52	749	14	—	—	—	—	—	—
»	»	17	»	52	788	15	42	429	10	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	12	74	6	51	433	8
»	»	14	»	—	—	—	52	486	9	52	718	14
»	»	14	»	—	—	—	43	260	6	52	444	9
»	»	16	»	—	—	—	37	309	8	52	567	11
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	37	399	11
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	51	356	7
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	273	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	37	203	5
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	39	334	9
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	26	155	6
Öfr. sätteriarbetare	»	29	g.	52	1,340	26	52	1,358	26	52	1,412	27
»	»	41	»	52	1,169	22	52	1,206	23	52	1,218	23
»	»	27	»	52	1,155	22	52	909	17	52	1,410	27
»	»	23	og.	52	1,295	25	52	1,246	24	52	1,507	29
Snäll- och rotationspresstryckare	»	48	g.	52	1,889	36	50	1,827	37	52	2,108	41
»	»	39	»	52	1,639	32	52	1,577	30	52	1,756	34
»	»	55	»	41	1,226	30	50	1,497	30	50	1,555	31
»	»	25	»	50	1,463	29	52	1,489	29	52	1,700	33
»	»	29	»	52	1,421	27	47	1,362	29	49	1,474	30
»	»	44	»	52	2,103	40	52	2,145	41	52	2,036	39
»	»	28	»	52	1,429	27	48	1,404	29	52	1,558	30
»	»	25	og.	52	1,379	27	52	1,535	30	52	1,509	29
»	»	26	»	52	1,504	29	50	1,541	31	52	1,673	32
»	»	37	g.	52	1,483	28	52	1,551	30	52	1,596	31
»	»	27	»	51	1,406	28	52	1,555	30	52	1,624	31
»	»	35	og.	52	1,585	30	52	1,439	28	52	1,626	31
»	»	41	g.	52	1,590	31	52	1,693	33	52	1,651	32
»	»	27	»	52	1,461	28	52	1,650	32	52	1,545	30
»	»	32	»	52	1,474	28	51	1,498	29	52	1,616	31
»	»	35	»	52	1,743	34	52	1,888	36	52	1,703	33
»	»	36	og.	52	1,859	36	52	2,005	39	52	1,860	36
»	»	27	»	52	1,521	29	50	1,590	32	52	1,722	33
»	»	20	»	49	1,191	24	48	1,316	27	52	1,501	29
»	»	29	»	52	1,616	31	50	1,690	34	44	1,403	32
»	»	28	»	52	1,464	28	52	1,437	28	52	1,504	29
»	»	25	g.	52	1,355	26	45	1,312	29	27	663	25
»	»	43	»	50	1,786	36	42	1,456	35	43	1,338	31
»	»	23	og.	48	1,197	25	47	1,385	29	52	1,547	30
»	»	25	»	52	1,501	29	51	1,622	32	52	1,626	31
»	»	43	g.	52	1,594	31	51	1,627	32	52	1,706	33
»	»	35	»	52	1,917	37	48	1,749	36	52	1,892	36
»	»	25	og.	52	1,533	29	51	1,629	32	12	346	29
»	»	39	g.	52	1,845	35	52	2,033	39	51	1,794	35
»	»	50	»	52	2.047	39	50	2,054	41	50	1,954	39

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	34	g.	52	1,567	30	52	1,742	34	52	1,776	34
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	48	1,298	27
Snällpresstryckarelärling	»	18	»	52	628	12	52	895	17	51	1,033	20
»	»	19	»	52	819	16	52	1,154	22	—	—	—
»	»	18	»	—	—	—	52	709	14	52	953	18
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	564	11
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	51	707	14
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	585	11
Digelpresstryckare	kv.	24	»	52	896	17	52	996	19	51	981	19
»	»	23	»	52	914	18	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	52	742	14	16	232	15
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	52	675	13
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	774	15
Iläggare	m.	17	»	52	407	8	52	714	14	—	—	—
»	»	18	»	52	517	10	—	—	—	—	—	—
»	kv.	32	g.	47	661	14	51	723	14	46	692	15
»	»	19	og.	52	553	11	52	717	14	52	799	15
»	»	22	»	52	752	14	52	734	14	52	732	14
»	»	22	»	52	745	14	52	794	15	52	785	15
»	»	22	g.	52	739	14	50	818	16	46	668	15
»	»	18	og.	52	550	11	52	678	13	52	738	14
»	»	18	»	52	408	8	52	714	14	—	—	—
»	»	17	»	52	515	10	52	598	12	52	703	14
»	»	18	»	52	576	11	52	676	13	37	503	14
»	»	19	»	52	573	11	52	696	13	—	—	—
»	»	19	»	52	452	9	52	639	12	52	717	14
»	»	19	»	52	586	11	52	735	14	52	774	15
»	»	18	»	52	578	11	51	286	13	52	693	13
»	»	21	»	52	611	12	50	653	13	48	742	15
»	»	21	»	51	697	14	50	765	15	52	760	15
»	»	20	»	52	666	13	—	—	—	—	—	—
»	»	18	»	52	582	11	52	672	13	52	730	14
»	»	21	»	52	596	11	—	—	—	—	—	—
»	»	22	»	52	792	15	52	795	15	52	791	15
»	»	22	»	52	710	14	52	762	15	9	124	14
»	»	29	»	52	758	15	52	716	14	48	666	14
»	»	19	»	52	605	12	52	704	14	52	778	15
»	»	30	g.	52	713	14	50	734	15	52	742	14
»	»	19	og.	52	621	12	52	756	15	52	784	15
»	»	24	»	52	734	14	52	711	14	44	657	15
»	»	17	»	51	408	8	52	581	11	47	580	12
»	»	20	»	52	709	14	52	745	14	39	501	13
»	»	16	»	52	465	9	52	477	9	31	404	13
»	»	21	»	52	740	14	52	799	15	52	782	15
»	»	22	»	52	801	15	48	768	16	52	815	16
»	»	22	»	52	727	14	52	785	15	52	785	15
»	»	21	»	52	731	14	52	818	16	43	595	14

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	1903.			1904.			1905.		
				Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Iläggare	kv.	19	og.	52	436	8	52	590	11	52	693	13
»	»	14	»	27	142	5	—	—	—	—	—	—
»	»	30	»	52	752	14	52	851	16	52	833	16
»	»	23	»	52	738	14	—	—	—	—	—	—
»	»	38	»	52	732	14	52	755	15	52	784	15
»	»	32	»	46	682	15	52	814	16	52	832	16
»	»	19	»	52	448	9	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	52	568	11	—	—	—	—	—	—
»	»	13	»	—	—	—	11	65	6	52	290	6
»	»	23	»	—	—	—	52	897	17	52	891	17
»	»	20	»	—	—	—	52	671	13	42	567	14
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	39	201	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	28	170	6
»	»	21	»	52	839	16	52	838	16	44	602	14
»	»	16	»	52	306	6	52	302	6	52	653	13
»	»	20	»	52	742	14	52	749	14	52	769	15
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	40	231	6
»	»	43	g.	52	743	14	52	781	15	52	783	15
Öfr. tryckeriarbetare	m.	37	»	52	1,117	21	51	1,193	23	52	1,227	24
»	»	26	og.	52	1,155	22	—	—	—	—	—	—
»	»	28	»	52	1,591	31	52	1,725	33	52	1,623	31
»	»	28	»	52	1,588	31	52	1,720	33	52	1,720	33
»	»	22	»	52	1,404	27	52	1,456	28	52	1,506	29
»	»	33	g.	52	1,485	29	52	1,411	27	50	1,499	30
»	»	26	»	52	1,495	29	52	1,619	31	52	1,601	31
»	»	32	og.	52	1,269	24	52	1,361	26	52	1,394	27
»	»	15	»	—	—	—	5	44	9	39	313	8
Stereotypör	»	70	g.	52	2,156	41	52	2,281	44	52	2,087	40
»	»	28	og.	52	1,530	29	52	1,575	30	52	1,618	31
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	26	164	6
»	»	42	g.	52	2,778	53	52	2,820	54	52	2,826	54
»	»	17	og.	37	296	8	52	509	10	—	—	6
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	41	229	—
Stilgjutare och färdiggörare	»	47	g.	52	1,612	31	51	1,869	37	48	1,792	37
»	»	30	»	52	1,625	31	43	1,651	38	51	2,585	51
»	»	32	»	52	1,558	30	52	1,642	32	52	1,799	35
»	»	25	og.	49	958	20	52	1,233	24	51	1,256	25
»	»	22	»	30	677	23	47	1,158	25	52	1,452	28
»	»	35	ä.	52	1,516	29	45	1,266	28	50	1,360	27
»	»	21	og.	28	627	22	50	1,225	25	52	1,204	23
»	»	19	»	44	746	17	50	972	19	51	927	18
»	»	29	»	52	1,338	26	50	1,374	27	47	1,205	26
»	»	44	g.	51	1,654	32	50	1,736	35	48	1,655	34
»	»	25	og.	—	—	—	—	—	—	41	1,230	30
»	kv.	16	»	50	447	9	16	143	9	6	42	7
»	»	24	»	52	649	12	51	674	13	52	748	14
»	»	43	»	52	633	12	52	638	12	52	584	11

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1. Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	2. Kön.	3. Ålder, år. År 1903.	4. Civilstånd. År 1903.	5. 1903. Verklig arbetstid under året, veckor.	6. 1903. Årsinkomst, kronor.	7. 1903. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	8. 1904. Verklig arbetstid under året, veckor.	9. 1904. Årsinkomst, kronor.	10. 1904. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	11. 1905. Verklig arbetstid under året, veckor.	12. 1905. Årsinkomst, kronor.	13. 1905. Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Stilgjutare och färdiggörare	kv.	40	og.	52	610	12	52	740	14	51	801	16
»	»	38	»	52	709	14	51	716	14	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	11	69	6	49	426	9
»	»	38	g.	—	—	—	—	—	—	52	777	15
Stilgjutarelärling	m.	16	og.	52	379	7	51	454	9	52	607	52
»	»	16	»	52	370	7	52	448	9	51	599	12
»	»	17	»	52	424	8	52	533	10	52	583	11
»	»	16	»	52	416	8	52	538	10	32	405	13
»	»	16	»	52	454	9	52	571	11	48	586	12
»	»	16	»	52	569	11	52	821	16	52	935	18
»	»	27	g.	52	1,068	21	51	1,041	20	52	1,045	20
»	»	17	og.	—	—	—	—	—	—	51	553	11
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	51	484	9
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	27	134	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	51	374	7
Gravör och mek. arbetare	»	24	»	48	1,403	29	52	1,390	27	51	1,514	30
»	»	46	g.	52	1,559	30	52	1,642	32	52	1,674	32
»	»	35	og.	52	1,607	31	52	1,672	32	52	1,629	31
»	»	22	»	51	1,095	21	52	1,181	23	52	1,378	27
»	»	19	»	52	740	14	33	623	19	52	1,068	21
Fotokemigrafisk arbetare	»	30	g.	52	1,521	29	52	1,603	31	52	1,775	34
»	»	36	og.	52	1,643	32	52	1,634	31	52	1,679	32
»	»	17	»	52	372	7	—	—	—	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	52	260	5	52	360	7
Bokbindare	»	24	»	52	1,164	22	—	—	—	—	—	—
»	»	48	»	52	1,707	33	38	1,276	34	25	899	36
»	»	34	g.	52	1,907	37	52	1,876	36	42	1,463	35
»	»	39	og.	52	1,506	29	51	1,440	28	51	1,402	27
»	»	26	g.	52	1,313	25	52	1,316	25	52	1,303	25
»	»	36	og.	52	1,540	30	52	1,472	28	52	1,191	23
»	»	24	»	26	774	30	5	119	24	—	—	—
»	»	25	»	52	1,211	23	52	1,226	24	51	1,223	24
»	»	33	g.	52	1,534	30	52	1,530	29	52	1,501	29
»	»	32	»	46	1,181	26	51	1,504	29	51	1,459	29
»	»	29	»	52	1,377	26	50	1,378	28	52	1,375	26
»	»	40	»	52	1,523	29	52	1,518	29	52	1,649	32
»	»	26	og.	52	1,136	22	49	1,064	22	48	1,076	22
»	»	37	g.	51	1,841	36	51	1,761	35	52	1,966	38
»	»	25	»	52	1,260	24	52	1,216	23	52	1,372	26
»	»	40	og.	52	1,363	26	50	1,311	26	51	1,308	26
»	»	22	»	52	1,187	23	52	1,194	23	51	1,301	26
»	»	32	g.	52	1,378	27	52	1,401	27	52	1,359	26
»	»	52	»	52	1,845	35	52	1,872	36	50	2,061	41
»	»	24	og.	52	1,218	23	52	1,269	24	52	1,247	24
»	»	20	g.	40	907	23	52	1,089	21	32	638	20
»	»	28	»	52	1,379	27	52	1,362	26	52	1,411	27
»	»	38	»	51	1,382	27	52	1,382	27	52	1,405	27

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Bokbindare	m.	42	g.	52	1,448	28	52	1,416	27	52	1,386	27
»	»	49	»	52	1,784	34	52	1,824	35	46	1,687	37
»	»	29	»	51	1,408	28	50	1,393	28	—	—	—
»	»	39	»	50	1,466	29	52	1,474	28	51	1,180	23
»	»	46	»	52	1,294	25	52	1,336	26	52	1,450	28
»	»	22	og.	52	1,028	20	48	1,102	23	52	1,101	21
»	»	37	g.	52	1,359	26	46	1,271	28	52	1,341	26
»	»	31	»	51	1,311	26	52	1,373	26	52	1,357	26
»	»	55	»	52	1,715	33	52	1,770	34	52	1,748	34
»	»	20	og.	52	1,050	20	36	749	21	—	—	—
»	»	27	»	52	1,368	26	—	—	—	—	—	—
»	»	26	»	52	1,374	26	52	1,412	27	52	1,435	28
»	»	32	g.	52	1,361	26	52	1,195	23	52	1,325	25
»	»	22	og.	51	1,147	22	52	1,203	23	50	1,136	23
»	»	33	»	52	1,259	24	—	—	—	—	—	—
»	»	23	»	52	1,225	24	26	1,252	48	52	1,255	24
»	»	25	»	52	1,374	26	52	1,338	26	52	1,300	25
»	»	30	g.	52	1,376	26	52	1,359	26	51	1,324	26
»	»	36	»	52	1,560	30	52	1,477	28	51	1,363	27
»	»	23	og.	52	1,282	25	52	1,279	25	52	1,260	24
»	»	25	»	52	1,379	27	52	1,356	26	49	1,265	26
»	»	35	g.	52	1,282	25	49	1,404	29	50	1,374	27
»	»	36	»	52	1,385	27	52	1,359	26	—	—	—
»	»	32	»	52	1,301	25	52	1,335	26	52	1,269	24
»	»	28	»	48	1,088	23	—	—	—	—	—	—
»	»	23	»	—	—	—	9	212	24	52	1,238	24
»	»	29	g.	—	—	—	32	1,043	33	52	1,640	32
»	»	27	og.	—	—	—	33	834	25	52	1,359	26
»	»	21	»	—	—	—	26	623	24	52	1,232	24
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	29	674	23
»	kv.	28	»	38	440	12	—	—	—	—	—	—
»	»	33	»	52	686	13	51	698	14	50	743	15
»	»	28	»	51	780	15	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	52	781	15	52	783	15	52	812	16
»	»	21	»	52	694	13	—	—	—	—	—	—
»	»	22	»	52	581	11	52	565	11	52	557	11
»	»	21	»	52	645	12	50	625	13	52	810	16
»	»	20	»	52	614	12	51	702	14	—	—	—
»	»	18	»	51	588	12	50	705	14	50	781	16
»	»	19	»	52	587	11	52	692	13	52	684	13
»	»	21	»	52	615	12	50	648	13	51	625	12
»	»	21	»	20	296	15	47	643	14	52	741	14
»	»	22	»	52	670	13	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	52	693	13	52	670	13	52	689	13
»	»	19	»	52	668	13	52	675	12	52	656	13
»	»	20	»	52	561	11	50	547	11	51	589	12
»	»	28	»	52	824	16	52	821	16	52	831	16

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Bokbindare	kv.	27	og.	47	572	12	49	604	12	52	562	11
»	»	21	»	51	634	12	51	726	14	52	785	15
»	»	16	»	52	377	7	52	486	9	51	619	12
»	»	17	»	52	357	7	50	405	8	50	538	11
»	»	26	»	52	757	15	51	755	15	52	781	15
»	»	22	»	52	589	11	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	51	531	10	40	612	15	47	555	12
»	»	30	»	52	825	16	—	—	—	—	—	—
»	»	21	»	50	661	13	50	707	14	51	790	15
»	»	21	»	47	619	13	52	683	13	51	665	13
»	»	22	»	49	689	14	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	50	440	9	42	432	10	48	532	11
»	»	20	»	52	667	13	51	634	12	52	636	12
»	»	19	»	52	710	14	52	673	13	52	677	13
»	»	20	»	52	590	11	51	656	13	—	—	—
»	»	21	»	52	640	12	52	643	12	52	635	12
»	»	23	»	51	732	14	—	—	—	—	—	—
»	»	18	»	24	285	12	49	554	11	—	—	—
»	»	29	»	23	279	12	52	561	11	51	566	11
»	»	22	»	52	588	11	—	—	—	—	—	—
»	»	16	»	22	137	6	52	361	7	—	—	—
»	»	18	»	23	299	13	51	690	14	51	714	14
»	»	55	»	52	766	15	51	746	15	52	764	15
»	»	21	»	52	794	15	52	446	9	52	698	13
»	»	23	»	52	649	12	48	559	12	52	650	13
»	»	23	»	52	623	12	48	600	13	52	652	13
»	»	34	»	52	870	17	49	842	17	50	863	17
»	»	30	»	52	786	15	50	767	15	50	777	16
»	»	20	»	52	692	13	47	652	14	51	711	14
»	»	22	»	45	570	13	50	656	13	47	603	13
»	»	52	»	52	1,066	21	51	1,053	21	52	1,069	21
»	»	25	»	51	756	15	51	753	15	47	660	14
»	»	19	»	52	715	14	51	712	14	52	788	15
»	»	19	»	52	646	12	46	547	12	52	658	13
»	»	18	»	10	71	7	49	367	8	52	475	9
»	»	26	»	52	765	15	51	780	15	50	740	15
»	»	18	»	52	620	12	52	664	12	51	665	13
»	»	24	»	52	789	15	—	—	—	—	—	—
»	»	15	»	24	139	6	50	350	7	52	464	9
»	»	22	»	51	829	16	51	839	16	51	825	16
»	»	36	»	52	696	13	51	592	12	52	593	11
»	»	34	»	52	902	17	52	875	17	52	867	17
»	»	29	»	52	640	12	52	545	10	52	664	13
»	»	34	»	52	791	15	51	800	16	52	817	16
»	»	36	»	52	920	18	52	914	18	51	884	17
»	»	33	»	52	727	14	52	708	14	51	592	12
»	»	23	»	52	708	14	—	—	—	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Bokbindare	kv.	29	og.	—	—	—	25	337	13	49	670	14
»	»	15	»	—	—	—	52	351	7	52	437	8
»	»	18	»	—	—	—	16	181	11	52	653	13
»	»	19	»	—	—	—	20	216	11	51	535	10
»	»	29	»	—	—	—	18	228	13	52	682	13
»	»	28	»	—	—	—	12	168	14	52	651	13
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	29	167	6
Bokbindarelärling	m.	16	»	50	368	7	52	520	10	52	627	12
»	»	19	»	52	679	13	52	831	16	22	674	31
»	»	17	»	52	342	7	52	471	9	52	640	12
»	»	14	»	—	—	—	13	104	8	52	364	7
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	544	10
Öfr. bokbinderiarbetare	»	40	g.	52	1,028	20	52	1,027	20	52	966	19
»	»	38	»	52	922	18	52	1,039	20	52	1,036	20
»	»	31	og.	52	995	19	—	—	—	—	—	—
»	»	28	»	52	1,014	20	—	—	—	—	—	—
»	»	49	g.	—	—	—	50	1,000	20	52	1,060	20
»	kv.	59	og.	52	530	10	52	520	10	52	525	10
Diverse arbetare	m.	34	g.	52	1,460	28	52	1,556	30	52	1,386	27
»	»	38	»	52	1,504	25	52	1,615	31	52	1,438	28
»	»	37	»	52	1,803	35	52	1,805	35	52	1,647	32
»	»	49	»	52	1,025	20	—	—	—	—	—	—
»	»	43	»	52	995	19	—	—	—	—	—	—
»	»	31	»	49	1,136	23	52	1,407	27	52	1,788	34
»	»	41	»	52	1,034	20	—	—	—	—	—	—
»	»	43	»	—	2,380	—	—	2,380	—	—	2,380	—
»	»	56	»	—	2,050	—	—	2,050	—	—	2,050	—
»	»	45	»	52	1,435	28	52	1,498	29	52	1,534	30
»	»	28	»	52	1,228	24	52	1,339	26	52	1,424	27
»	»	24	»	52	888	17	52	1,016	20	52	1,082	21
»	»	20	og.	36	595	17	48	948	20	52	1,038	20
»	»	27	»	52	1,370	26	52	1,438	28	52	1,598	31
»	»	40	g.	52	1,310	25	52	1,329	26	52	1,385	27
»	»	40	»	50	1,206	24	52	1,247	24	52	1,300	25
»	»	58	»	52	1,285	25	52	1,264	24	51	1,272	25
»	»	69	»	52	1,154	22	52	1,236	24	—	—	—
»	»	44	»	52	1,431	28	52	1,461	28	52	1,377	26
»	»	44	»	42	760	18	—	—	—	—	—	—
»	»	42	»	52	1,399	27	52	1,183	23	52	1,395	27
»	»	29	»	45	1,079	24	52	1,396	27	52	1,387	27
»	»	40	»	52	1,255	24	52	1,544	30	52	1,418	27
»	»	77	»	52	800	15	52	800	15	52	776	15
»	»	60	»	—	1,500	—	—	1,500	—	—	1,500	—
»	»	39	»	—	1,500	—	—	1,500	—	—	1,500	—
»	»	46	»	52	1,292	25	52	1,292	25	52	1,292	25
»	»	59	»	52	1,092	21	44	894	20	39	770	20
»	»	46	»	52	1,108	21	52	1,189	23	52	1,092	21

Bil. 2. (Forts.) Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.

Stockholms stad

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Bokbindare	kv.	48	g.	52	835	16	51	841	16	51	828	16
»	»	24	og.	52	636	12	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	51	503	10	51	586	11	13	72	6
»	»	22	»	38	393	10	52	596	11	51	647	13
»	»	19	»	27	272	10	52	634	12	52	682	13
»	»	28	»	51	776	15	50	760	15	50	766	15
»	»	24	»	51	753	15	49	712	15	50	765	15
»	»	18	»	52	474	9	51	544	11	52	663	13
»	»	19	»	52	684	13	52	654	13	52	686	13
»	»	20	»	52	699	13	50	701	14	47	651	14
»	»	28	»	52	637	12	50	636	13	24	367	15
»	»	22	»	52	812	16	51	765	15	—	—	—
»	»	31	»	52	879	17	—	—	—	—	—	—
»	»	32	»	50	859	17	49	809	17	52	838	16
»	»	24	g.	46	664	14	47	739	16	22	335	15
»	»	35	og.	44	675	15	47	714	15	50	746	15
»	»	23	»	52	735	14	43	657	15	51	776	15
»	»	17	»	52	363	7	50	444	9	52	559	11
»	»	28	»	52	716	14	52	724	14	52	721	14
»	»	24	»	52	806	16	51	762	15	52	778	15
»	»	29	»	51	703	14	—	—	—	—	—	—
»	»	16	»	24	141	6	52	347	7	52	449	9
»	»	18	»	49	406	8	—	—	—	—	—	—
»	»	17	»	52	368	7	52	450	9	52	570	11
»	»	30	»	52	732	14	52	850	16	51	817	16
»	»	19	»	52	683	13	41	514	12	52	683	13
»	»	37	»	52	919	18	51	905	18	52	982	19
»	»	23	»	52	588	11	—	—	—	—	—	—
»	»	33	»	52	809	16	52	805	15	51	774	15
»	»	18	»	52	661	13	50	664	13	51	675	13
»	»	23	»	52	718	14	48	679	14	44	575	13
»	»	48	»	52	721	14	50	683	14	47	571	12
»	»	41	»	29	384	13	17	184	11	43	581	14
»	»	17	»	—	—	—	51	757	15	52	566	11
»	»	19	»	—	—	—	22	281	13	51	651	13
»	»	17	»	—	—	—	14	77	6	50	320	6
»	»	14	»	—	—	—	24	144	6	52	360	7
»	»	14	»	—	—	—	18	108	6	52	353	7
»	»	17	»	—	—	—	26	233	9	50	557	11
»	»	28	»	—	—	—	48	657	14	50	718	14
»	»	19	»	—	—	—	29	318	11	52	599	12
»	»	15	»	—	—	—	19	114	6	52	360	7
»	»	15	»	—	—	—	38	241	6	8	133	17
»	»	19	»	—	—	—	50	580	12	52	694	13
»	»	15	»	—	—	—	19	206	11	50	503	10
»	»	14	»	—	—	—	25	141	6	52	257	5
»	»	18	»	—	—	—	25	366	15	52	524	10

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 8.—A. (Forts.)												
Diverse arbetare	m.	42	g.	—	—	—	16	204	13	52	1,296	25
»	»	58	»	—	—	—	13	302	23	47	1,063	23
»	»	36	»	—	—	—	9	165	18	52	1,017	20
»	»	47	»	—	—	—	—	—	—	45	1,069	24
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	44	839	19
»	»	45	»	—	—	—	—	—	—	52	968	19
»	»	14	og.	25	86	3	37	222	6	—	—	—
»	»	13	»	47	235	5	51	306	6	—	—	—
»	»	13	»	43	215	5	52	312	6	—	—	—
»	»	13	»	41	205	5	40	240	6	18	126	7
»	»	14	»	30	150	5	52	302	6	—	—	—
»	»	13	»	36	180	5	50	290	6	—	—	—
»	»	14	»	24	120	5	51	225	4	—	—	—
»	»	15	»	48	220	5	36	132	4	—	—	—
»	»	13	»	19	114	6	52	332	6	52	364	7
»	»	14	»	50	250	5	—	—	—	—	—	—
»	»	14	»	15	79	5	52	315	6	—	—	—
»	»	13	»	15	84	6	52	329	6	—	—	—
»	»	14	»	19	95	5	52	312	6	52	364	7
»	»	15	»	52	378	7	—	—	—	—	—	—
»	»	13	»	13	65	5	52	299	6	52	364	7
»	»	14	»	44	281	6	—	—	—	—	—	—
»	»	12	»	—	—	—	39	195	5	27	151	6
»	»	12	»	—	—	—	20	100	5	52	312	6
»	»	12	»	—	—	—	28	140	5	49	260	5
»	»	13	»	—	—	—	36	180	5	29	174	6
»	»	13	»	—	—	—	19	95	5	52	312	6
»	»	13	»	—	—	—	29	145	5	49	359	7
»	»	14	»	—	—	—	40	200	5	—	—	—
»	»	13	»	—	—	—	8	40	5	52	312	6
»	»	14	»	—	—	—	27	143	5	52	364	7
»	»	12	»	—	—	—	27	135	5	—	—	—
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	45	245	5
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	48	220	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	38	190	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	37	222	6
»	»	11	»	—	—	—	—	—	—	28	141	5
»	»	11	»	—	—	—	—	—	—	31	155	5
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	48	293	6
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	222	4
»	kv.	44	»	—	650	—	—	650	—	—	650	—
»	»	42	»	—	600	—	—	600	—	—	600	—
Arbetsställe 9.—D.												
Fotokemigrafisk arbetare	m.	39	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,979	39

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Stockholms stad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 9.—D. (Forts.)												
Fotokemigrafisk arbetare	m.	21	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,319	26
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	13	177	14
Arbetsställe 10.—B.												
Handsättare	kv.	44	og.	50	2,109	42	—	—	—	—	—	—
»	»	28	»	50	1,987	40	—	—	—	—	—	—
»	»	32	»	50	2,105	42	—	—	—	—	—	—
»	»	38	»	50	2,206	44	—	—	—	—	—	—
Maskinsättare	m.	26	»	50	2,200	44	—	—	—	—	—	—
»	»	20	»	50	2,179	44	—	—	—	—	—	—
»	»	22	»	50	2,105	42	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	26	»	50	2,093	42	—	—	—	—	—	—
Öfr. tryckeriarbetare	»	20	»	50	956	19	—	—	—	—	—	—
Stereotypör	»	34	g.	50	1,973	39	—	—	—	—	—	—
»	»	31	»	50	1,192	24	—	—	—	—	—	—
Arbetsställe 11.—A.												
Förman	m.	52	g.	—	—	—	—	—	—	52	3,700	71
»	»	40	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,600	31
Snäll- och rotationspresstryckare	»	45	g.	—	—	—	—	—	—	52	2,024	39
»	»	35	»	—	—	—	—	—	—	52	1,622	31
»	»	24	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,464	28
»	»	26	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,506	29
»	»	30	og.	—	—	—	—	—	—	48	1,242	26
»	»	25	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,505	30
Snällpresstryckarelärling	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	39	602	15
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	827	16
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	762	15
Iläggare	»	17	»	—	—	—	—	—	—	50	527	11
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	497	10
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	36	317	9
»	kv.	21	»	—	—	—	—	—	—	51	604	12
Öfr. tryckeriarbetare	m.	36	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,648	33
Gravör och mek. arbetare	»	41	»	—	—	—	—	—	—	52	4,600	88
»	»	28	»	—	—	—	—	—	—	50	1,472	29
»	»	16	og.	—	—	—	—	—	—	51	470	9
Fotokemigrafisk arbetare	»	51	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,775	36
Litografisk arbetare	»	38	»	—	—	—	—	—	—	52	2,407	46
»	»	28	»	—	—	—	—	—	—	52	1,402	27
Öfr. litografisk arbetare	»	34	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,141	23
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	50	1,267	25
»	kv.	55	ä.	—	—	—	—	—	—	47	791	17
»	»	36	g.	—	—	—	—	—	—	48	1,080	23

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Östra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 11.—A. (Forts.)												
Öfr. litografisk arbetare	kv.	27	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,111	22
»	»	32	»	—	—	—	—	—	—	50	917	18
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	50	897	18
»	»	23	g.	—	—	—	—	—	—	49	697	14
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	52	768	15
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	48	666	14
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	51	359	11
Bokbinderiarbetare	m.	35	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,951	38
»	»	36	»	—	—	—	—	—	—	48	1,606	33
Öfr. bokbinderiarbetare	kv.	32	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,052	20
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	52	622	12
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	52	625	12
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	50	456	9
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	49	392	8
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	48	374	8
Östra Sverige: Norrköping.												
Arbetsställe 12.—B.												
Förman	m.	48	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,880	37
Handsättare	»	53	»	—	—	—	—	—	—	50	1,656	33
»	»	34	»	—	—	—	—	—	—	51	1,762	35
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	51	1,673	33
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	51	1,536	30
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,513	30
»	»	47	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,147	22
»	»	53	og.	—	—	—	—	—	—	51	889	17
»	»	43	»	—	—	—	—	—	—	51	741	15
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	51	1,500	29
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	51	1,316	26
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	51	1,122	22
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	51	1,405	28
»	»	21	g.	—	—	—	—	—	—	46	1,154	25
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	45	1,093	24
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	51	1,163	23
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	51	983	19
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	47	903	19
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	47	714	15
»	»	55	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,980	38
»	»	48	»	—	—	—	—	—	—	51	1,751	34
»	»	38	»	—	—	—	—	—	—	51	1,721	34
Maskinsättare	»	38	»	—	—	—	—	—	—	51	1,781	35
»	»	32	»	—	—	—	—	—	—	51	1,842	36
»	»	30	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,798	36

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Östra Sverige.

1. Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	2. Kön.	3. Ålder, år. (År 1903.)	4. Civilstånd. (År 1903.)	5. 1903. Verklig arbetstid under året, veckor.	6. 1903. Årsinkomst, kronor.	7. 1903. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	8. 1904. Verklig arbetstid under året, veckor.	9. 1904. Årsinkomst, kronor.	10. 1904. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	11. 1905. Verklig arbetstid under året, veckor.	12. 1905. Årsinkomst, kronor.	13. 1905. Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 12.—B. (Forts,)												
Maskinsättare	m.	26	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,810	35
»	»	52	»	—	—	—	—	—	—	51	1,095	21
Sättarelärling	»	18	»	—	—	—	—	—	—	51	654	13
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	51	650	13
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	452	9
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	439	9
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	250	5
Snäll- och rotationspresstryckare	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,541	30
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,907	37
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	51	1,184	23
Snällpresstryckarelärling	»	17	»	—	—	—	—	—	—	51	761	15
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	51	564	11
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	51	354	7
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	51	363	7
Öfr. tryckeriarbetare	»	18	»	—	—	—	—	—	—	51	2,046	21
Stereotypör	»	29	g.	—	—	—	—	—	—	52	2,086	40
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	35	838	24
Arbetsställe 13.—B.												
Förman	m.	34	g.	—	—	—	50	2,280	46	—	—	—
Handsättare	»	40	»	—	—	—	50	2,077	42	—	—	—
»	»	34	»	—	—	—	50	1,793	36	—	—	—
»	»	30	og.	—	—	—	50	1,315	26	—	—	—
»	»	42	g.	—	—	—	52	1,392	27	—	—	—
»	»	34	og.	—	—	—	52	1,401	27	—	—	—
»	»	27	g.	—	—	—	52	1,275	25	—	—	—
»	»	27	og.	—	—	—	45	1,043	23	—	—	—
Maskinsättare	»	25	g	—	—	—	52	2,045	39	—	—	—
»	»	22	og.	—	—	—	50	1,620	32	—	—	—
»	»	24	g.	—	—	—	52	1,633	31	—	—	—
»	»	27	og.	—	—	—	50	1,603	32	—	—	—
Sättarelärling	»	24	»	—	—	—	52	949	18	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	592	11	—	—	—
»	»	18	»	—	—	—	44	761	17	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	38	g.	—	—	—	52	2,041	39	—	—	—
»	»	22	»	—	—	—	52	1,460	28	—	—	—
»	»	23	og.	—	—	—	51	1,503	29	—	—	—
Iläggare	»	22	»	—	—	—	47	1,137	24	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	35	716	20	—	—	—
»	»	17	»	—	—	—	40	274	7	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	36	247	7	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	52	384	7	—	—	—
»	»	18	»	—	—	—	52	621	12	—	—	—
Öfr. tryckeriarbetare	»	16	»	—	—	—	52	542	10	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	426	8	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	446	9	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Östra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 13.—B. (Forts.)												
Bokbindare	m.	33	g.	—	—	—	52	1,040	20	—	—	—
Bokbindarelärling	»	17	og.	—	—	—	52	260	5	—	—	—
Diverse arbetare	»	18	»	—	—	—	40	740	19	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	52	260	5	—	—	—
»	»	13	»	—	—	—	52	182	4	—	—	—
Linköping.												
Arbetsställe 14.—A.												
Handsättare	m.	21	og.	—	—	—	34	651	19	—	—	—
Sättarelärling	»	16	»	—	—	—	52	391	8	—	—	—
Iläggare	kv.	24	»	52	481	9	52	481	9	—	—	—
»	»	20	»	52	278	5	52	286	6	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	52	209	4	—	—	—
Öfr. bokbinderiarbetare	»	17	»	52	350	7	52	357	7	—	—	—
Diverse arbetare	m.	32	g.	52	838	16	52	883	17	—	—	—
»	»	38	»	52	781	15	52	706	14	—	—	—
Öfriga orter.												
Arbetsställe 15.—A.												
Handsättare	m.	14	og.	—	—	—	—	—	—	52	376	7
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	272	5
Arbetsställe 16.—B.												
Förman	m.	33	g.	—	—	—	—	—	—	44	1,300	30
Handsättare	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	21	558	27
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	39	800	21
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	47	839	18
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	2	28	14
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	7	157	22
Maskinsättare	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	46	1,099	24
Sättarelärling	»	—	—	—	—	—	—	—	—	47	407	9
Öfr. sätteriarbetare	»	11	og.	—	—	—	—	—	—	3	6	2
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	10	31	3
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	11	22	2
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	6	13	2
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	13	19	1
Snäll- och rotationspresstryckare	»	41	g.	—	—	—	—	—	—	46	1,232	27

Bil. 2. Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.

Småland och öarna.

1. Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	2. Kön.	3. Ålder, år. (År 1903.)	4. Civilstånd. (År 1903.)	5. 1903. Verklig arbetstid under året, veckor.	6. 1903. Årsinkomst, kronor.	7. 1903. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	8. 1904. Verklig arbetstid under året, veckor.	9. 1904. Årsinkomst, kronor.	10 1904. Veckoinkomst i medeltal, kronor.	11. 1905. Verklig arbetstid under året, veckor.	12. 1905. Årsinkomst, kronor.	13. 1905. Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 16.—B. (Forts.)												
Snällpresstryckarelärling	m.	—	og.	—	—	—	—	—	—	20	140	7
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	12	84	7
Arbetsställe 17.—B.												
Diverse arbetare	m.	21	og.	—	—	—	52	1,147	22	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	320	6	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	52	260	5	—	—	—
»	»	13	»	—	—	—	52	208	4	—	—	—
»	»	13	»	—	—	—	52	182	4	—	—	—
Arbetsställe 18.—B.												
Förman	m.	29	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,500	29
Handsättare	»	35	»	—	—	—	—	—	—	52	994	19
»	»	58	»	—	—	—	—	—	—	52	1,148	22
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	28	620	22
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	52	661	13
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	639	12
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	52	422	8
Snäll- och rotationspresstryckare	»	33	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,194	23
»	»	15	og.	—	—	—	—	—	—	52	390	8
Diverse arbetare	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	225	4
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	179	3
Småland och öarna: Jönköping.												
Arbetsställe 19.—A.												
Förman	m.	39	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,690	34
Handsättare	»	56	»	—	—	—	—	—	—	50	1,217	24
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	50	1,325	27
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	50	1,417	28
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,119	22
»	»	57	g.	—	—	—	—	—	—	—	750	—
»	»	31	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,315	26
»	kv.	46	»	—	—	—	—	—	—	50	1,322	26
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	50	1,205	24
Maskinsättare	m.	42	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,716	34
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	50	1,643	33
»	»	34	ä.	—	—	—	—	—	—	50	1,771	35

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Småland och öarna.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 19.—A. (Forts.)												
Maskinsättare	m.	27	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,719	34
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,207	24
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	50	859	17
Sättarelärling	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	409	8
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	364	7
Iläggare	»	25	»	—	—	—	—	—	—	50	1,075	22
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	47	838	18
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	493	10
Stentryckare	»	33	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,679	34
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	47	988	21
Diverse arbetare	»	26	»	—	—	—	—	—	—	50	986	20
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	51	260	5
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	51	260	5
Arbetsställe 20.—A.												
Handsättare	m.	77	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,066	21
»	»	48	»	—	—	—	—	—	—	52	1,302	25
»	»	32	»	—	—	—	—	—	—	47	1,122	24
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	32	602	19
»	»	43	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,258	24
Sättarelärling	»	16	og.	—	—	—	—	—	—	52	728	14
Snäll- och rotationspresstryckare	»	60	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,230	24
Snällpresstryckarelärling	»	18	og.	—	—	—	—	—	—	52	386	7
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	553	11
Öfriga orter.												
Arbetsställe 21.—A.												
Diverse arbetare	m.	30	og.	—	—	—	—	—	—	52	780	15
Arbetsställe 22.—B.												
Förman	m.	26	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,500	30
»	»	41	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,500	30
Handsättare	»	55	»	—	—	—	—	—	—	46	1,032	22
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,182	24
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	50	1,233	25
»	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,222	24
»	»	23	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,133	23
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	47	1,087	23

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Småland och öarna.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 22.—B. (Forts.)												
Handsättare	m.	20	og.	—	—	—	—	—	—	35	756	22
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	46	793	17
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	38	680	18
Sättarelärling	»	19	»	—	—	—	—	—	—	52	657	13
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	826	16
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	52	534	10
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	455	9
Snäll- och rotationspresstryckare	»	43	g.	—	—	—	—	—	—	40	935	23
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,188	24
Snällpresstryckarelärling	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	342	7
Arbetsställe 23.—B.												
Handsättare	m.	43	og.	—	—	—	—	—	—	32	912	29
»	»	38	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,312	26
»	»	37	»	—	—	—	—	—	—	51	1,226	24
»	»	33	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,358	27
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	51	1,174	23
»	»	59	g.	—	—	—	—	—	—	43	772	18
»	»	25	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,156	23
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	50	1,007	20
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	46	1,051	23
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	49	987	20
Maskinsättare	»	46	g.	—	—	—	—	—	—	52	653	13
Sättarelärling	»	17	og.	—	—	—	—	—	—	50	671	13
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	44	523	12
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	374	7
Öfr. sätteriarbetare	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	213	4
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	41	141	3
Snäll- och rotationspresstryckare	»	34	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,368	27
Iläggare	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,030	20
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	50	899	18
Arbetsställe 24.—A.												
Handsättare	m.	46	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,200	24
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	50	1,100	22
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	50	1,100	22
»	»	24	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,100	22
»	»	32	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,200	24
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,100	22
»	»	26	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,100	22

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Småland och öarna.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 24.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	28	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,100	22
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	50	700	14
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	50	700	14
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	50	700	14
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	50	600	12
Maskinsättare	»	22	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,200	24
Sättarelärling	»	15	og.	—	—	—	—	—	—	50	500	10
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	50	500	10
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	50	300	6
»	»	11	»	—	—	—	—	—	—	50	250	5
»	»	11	»	—	—	—	—	—	—	50	250	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	50	250	5
Snäll- och rotationspresstryckare	»	23	»	—	—	—	—	—	—	50	1,300	26
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	50	400	8
Arbetsställe 25.—B.												
Förman	m.	42	og.	—	—	—	52	1,400	27	—	—	—
Handsättare	»	21	»	—	—	—	52	850	16	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	52	980	19	—	—	—
Sättarelärling	»	16	»	—	—	—	52	425	8	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	52	300	6	—	—	—
»	»	—	g.	—	—	—	—	215	—	—	—	—
Arbetsställe 26.—B.												
Handsättare	kv.	29	og.	—	—	—	52	728	14	—	—	—
»	»	24	»	—	—	—	52	420	8	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	52	420	8	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	52	420	8	—	—	—
»	»	18	»	—	—	—	52	416	8	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	52	418	8	—	—	—
Maskinsättare	m.	29	g.	—	—	—	52	875	17	—	—	—
Sättarelärling	kv.	17	og.	—	—	—	52	420	8	—	—	—
»	»	17	»	—	—	—	52	240	5	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	240	5	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	240	5	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	52	240	5	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	31	g.	—	—	—	52	917	18	—	—	—
»	»	19	og.	—	—	—	52	450	9	—	—	—
Iläggare	»	15	»	—	—	—	52	240	5	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Skåne och Blekinge.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Skåne och Blekinge: Malmö.												
Arbetsställe 27.—A.												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	25	og.	—	—	—	51	1,720	34	—	—	—
Iläggare	kv.	19	»	—	—	—	51	750	15	—	—	—
Arbetsställe 28.—B.												
Handsättare	m.	31	g.	—	—	—	52	1,831	35	—	—	—
»	»	43	og.	—	—	—	52	1,781	34	—	—	—
»	»	29	g.	—	—	—	52	1,974	38	—	—	—
»	»	61	»	—	—	—	52	1,276	25	—	—	—
»	»	30	»	—	—	—	52	1,827	35	—	—	—
»	»	41	»	—	—	—	52	1,494	29	—	—	—
»	»	35	og.	—	—	—	52	1,833	35	—	—	—
»	»	22	»	—	—	—	52	1,105	21	—	—	—
»	»	28	g.	—	—	—	46	1,816	39	—	—	—
»	»	35	»	—	—	—	52	2,332	45	—	—	—
Maskinsättare	»	26	»	—	—	—	51	2.323	46	—	—	—
»	»	30	og.	—	—	—	51	2,282	45	—	—	—
»	»	32	g.	—	—	—	51	2,282	45	—	—	—
»	»	34	»	—	—	—	51	1,884	37	—	—	—
»	»	37	»	—	—	—	51	2,260	44	—	—	—
»	»	28	»	—	—	—	51	2,276	45	—	—	—
»	»	34	»	—	—	—	51	2,278	45	—	—	—
Sättarelärling	»	19	og.	—	—	—	52	1,003	19	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	52	393	8	—	—	—
Öfr. sätteriarbetare	»	14	»	—	—	—	52	531	10	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	31	g.	—	—	—	52	2,589	50	—	—	—
»	»	25	»	—	—	—	52	1,535	30	—	—	—
Snällpresstryckarelärling	»	16	og.	—	—	—	52	729	14	—	—	—
»	»	22	»	—	—	—	39	988	25	—	—	—
Iläggare	»	14	»	—	—	—	35	265	8	—	—	—
Öfr. tryckeriarbetare	»	26	g.	—	—	—	52	1,330	26	—	—	—
»	»	23	og.	—	—	—	52	1,569	30	—	—	—
»	»	20	»	—	—	—	52	1,195	23	—	—	—
»	»	19	»	—	—	—	52	1,107	21	—	—	—
Stereotypör	»	49	g.	—	—	—	52	2,487	48	—	—	—
»	»	26	»	—	—	—	52	1,979	37	—	—	—
»	»	18	og.	—	—	—	52	1,173	23	—	—	—
Helsingborg.												
Arbetsställe 29.—B.												
Förman	m.	37	g.	—	—	—	—	—	—	52	2,382	46

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Skåne och Blekinge.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 29.—B. (Forts.)												
Handsättare	m.	32	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,541	30
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	52	2,052	40
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	52	2,002	39
Maskinsättare	»	30	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,854	36
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	52	1,942	37
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	52	1,941	37
Sättarelärling	»	18	og.	—	—	—	—	—	—	37	722	20
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	414	8
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	235	5
Öfr. sätteriarbetare	»	12	»	—	—	—	—	—	—	26	182	7
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	235	5
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	208	4
Snäll- och rotationspresstryckare	»	46	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,966	38
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	52	1,917	37
Iläggare	»	23	»	—	—	—	—	—	—	52	1,369	26
Arbetsställe 30.—B.												
Förman	m.	44	g.	—	—	—	—	—	—	52	2,574	50
»	»	43	»	—	—	—	—	—	—	52	3,052	59
Handsättare	»	30	og.	—	—	—	—	—	—	51	2,211	43
»	»	29	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,127	43
»	»	44	ä.	—	—	—	—	—	—	51	2,094	41
»	»	26	g.	—	—	—	—	—	—	48	2,312	48
»	»	23	og.	—	—	—	—	—	—	49	1,632	33
»	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	44	1,407	32
»	»	39	og.	—	—	—	—	—	—	37	1,147	31
»	»	26	g.	—	—	—	—	—	—	29	951	33
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	35	1,006	29
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	33	898	27
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	29	903	31
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	27	630	23
»	kv.	41	g.	—	—	—	—	—	—	51	2,334	46
Maskinsättare	m.	—	»	—	—	—	—	—	—	51	1,699	33
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	47	1,359	29
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	52	1,525	29
Sättarelärling	»	14	og.	—	—	—	—	—	—	33	215	7
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	39	195	5
Snäll- och rotationspresstryckare	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,236	45
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	50	2,923	58
»	»	37	»	—	—	—	—	—	—	51	3,179	62
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	51	2,542	50
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	50	2,192	44
»	»	32	»	—	—	—	—	—	—	50	2,482	50
»	»	36	»	—	—	—	—	—	—	50	1,917	38
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	50	2,462	49

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Skåne och Blekinge.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 30.—B. (Forts.)												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	17	og.	—	—	—	—	—	—	44	946	22
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	42	952	23
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	50	855	17
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	554	11
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	34	535	16
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	32	1,790	56
Iläggare	kv.	28	»	—	—	—	—	—	—	50	654	13
»	»	22	g.	—	—	—	—	—	—	49	979	20
»	»	17	og.	—	—	—	—	—	—	33	260	8
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	47	442	9
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	48	677	14
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	49	1,027	21
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	411	8
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	51	713	14
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	51	491	10
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	51	401	8
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	50	702	14
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	50	666	13
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	52	1,158	22
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	52	1,171	23
»	»	25	»	—	—	—	—	—	—	49	1,014	21
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	44	982	22
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	48	694	14
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	46	623	14
»	»	32	»	—	—	—	—	—	—	46	1,067	23
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	27	149	6
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	28	625	22
Stereotypör	m.	33	g.	—	—	—	—	—	—	52	2,956	57
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	35	922	26
Öfr. bokbinderiarbetare	kv.	35	og.	—	—	—	—	—	—	51	788	15
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	51	675	13
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	51	665	13
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	46	684	15
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	36	353	10
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	698	14
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	490	9
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	51	504	10
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	51	505	10
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	51	546	11
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	37	229	6
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	43	268	6
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	43	286	7
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	34	175	5
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	30	228	8
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	27	124	5
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	51	868	17
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	51	628	12

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Västra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 30.—B. (Forts.)												
Öfr. bokbinderiarbetare	kv.	16	og.	—	—	—	—	—	—	51	426	8
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	40	305	8
Diverse arbetare	m.	—	g.	—	—	—	—	—	—	48	1,021	21
»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	51	1,040	20
»	kv.	—	g.	—	—	—	—	—	—	51	676	13
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	51	646	13
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	51	536	11
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	52	555	11
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	50	741	15
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	33	442	13
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	50	536	11
»	»	—	g.	—	—	—	—	—	—	45	378	8
Öfriga orter:												
Arbetsställe 31.—A.												
Handsättare	m.	39	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,635	33
»	»	27	ä.	—	—	—	—	—	—	52	1,503	29
»	»	29	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,471	29
»	»	38	»	—	—	—	—	—	—	51	1,543	30
Maskinsättare	»	32	»	—	—	—	—	—	—	51	1,839	36
»	»	33	»	—	—	—	—	—	—	51	1,813	36
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,830	36
Sättarelärling	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	487	9
Snäll- och rotationspresstryckare	»	43	ä.	—	—	—	—	—	—	52	2,303	44
Iläggare	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	31	761	24
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	580	11
Arbetsställe 32.—B.												
Handsättare	m.	31	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,185	24
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	52	1,206	23
»	»	19	og.	—	—	—	—	—	—	52	631	12
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	735	14
Snäll- och rotationspresstryckare	»	55	»	—	—	—	—	—	—	50	1,244	25
Västra Sverige: Göteborg.												
Arbetsställe 33.—A.												
Handsättare	m.	20	og.	52	1,029	20	35	815	23	—	—	—
»	»	21	»	34	805	24	47	1,126	24	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Västra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 33.—A. (Forts.)												
Handsättare	m.	—	g.	38	769	20	—	—	—	—	—	—
»	»	—	og.	—	—	—	35	724	21	16	368	23
»	»	19	»	—	—	—	52	969	19	32	755	24
»	»	40	g.	—	—	—	47	1,318	28	24	677	28
»	»	21	ä.	—	—	—	34	705	21	52	1,184	23
»	»	32	g.	—	—	—	36	907	25	52	1,413	27
»	»	28	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,057	20
»	»	—	g.	—	—	—	—	—	—	37	909	25
Snäll- och rotationspresstryckare	»	24	og.	52	1,193	23	52	1,226	24	52	1,429	27
»	»	—	g.	52	1,367	26	45	1,285	29	—	—	—
Arbetsställe 34.—B.												
Förman	m.	34	g.	—	—	—	—	—	—	49	2,485	51
Handsättare	»	29	»	—	—	—	—	—	—	50	1,905	38
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
»	»	49	»	—	—	—	—	—	—	51	1,729	34
»	»	32	»	—	—	—	—	—	—	51	1,729	34
»	»	28	»	—	—	—	—	—	—	51	1,729	34
»	»	52	»	—	—	—	—	—	—	51	1,313	26
»	»	39	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,600	31
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	51	1,740	34
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	51	1,830	36
»	»	35	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,500	29
»	»	38	»	—	—	—	—	—	—	51	1,400	27
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	51	1,700	33
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	48	1,510	31
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	44	1,211	28
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	27	1,002	37
»	»	19	»	—	—	—	—	—	—	52	1,000	19
»	»	40	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,650	32
»	»	41	»	—	—	—	—	—	—	46	1,445	31
Maskinsättare	»	29	»	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
»	»	28	»	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
»	»	34	»	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
Sättarelärling	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	700	13
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	470	9
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	43	640	15
Öfr. sätteriarbetare	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	700	13
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	700	13
Snäll- och rotationspresstryckare	»	31	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,905	37
»	»	24	og.	—	—	—	—	—	—	48	1,130	24
»	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,200	24

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Västra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 34.—B. (Forts.)												
Stereotypör	m.	35	g.	—	—	—	—	—	—	48	1,795	37
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	51	1,400	27
Arbetsställe 35.—B.												
Förman	m.	45	g.	—	—	—	—	—	—	50	3,000	60
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	50	2,650	53
»	»	59	ä.	—	—	—	—	—	—	50	2,532	51
»	»	58	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,312	46
Handsättare	»	37	og.	—	—	—	—	—	—	46	2,222	48
»	»	34	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,199	44
»	»	54	»	—	—	—	—	—	—	50	1,807	36
»	»	49	ä.	—	—	—	—	—	—	49	2,045	42
»	»	34	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,960	39
»	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,980	40
»	»	54	»	—	—	—	—	—	—	49	2,086	43
»	»	41	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,652	33
»	»	52	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,630	33
»	»	51	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,524	30
»	»	38	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,538	51
»	»	44	og.	—	—	—	—	—	—	44	1,593	36
»	»	33	»	—	—	—	—	—	—	50	1,565	31
»	»	42	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,501	30
»	»	38	»	—	—	—	—	—	—	50	1,855	37
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	33	1,548	47
»	»	30	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,529	29
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,338	26
»	»	—	g.	—	—	—	—	—	—	35	1,168	33
»	»	30	»	—	—	—	—	—	—	52	1,705	33
»	»	22	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,308	25
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	1,527	29
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	1,487	29
»	»	23	»	—	—	—	—	—	—	46	1,473	32
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	30	790	26
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	31	790	25
»	»	28	g.	—	—	—	—	—	—	34	1,223	7
Maskinsättare	»	35	»	—	—	—	—	—	—	45	2,293	6
»	»	30	ä.	—	—	—	—	—	—	50	2,336	47
»	»	30	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,940	39
»	»	32	ä.	—	—	—	—	—	—	48	2,133	44
»	»	24	og.	—	—	—	—	—	—	50	2,309	46
»	»	25	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,012	40
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	52	1,967	38
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	50	1,993	40
»	»	29	»	—	—	—	—	—	—	50	1,857	37

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Västra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 35.—B. (Forts.)												
Sättarelärling	m.	16	og.	—	—	—	—	—	—	33	478	14
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	624	12
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	686	13
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	52	386	7
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	346	7
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	50	985	20
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	32	197	6
Snäll- och rotationspresstryckare	»	27	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,126	43
»	»	54	»	—	—	—	—	—	—	50	1,928	39
»	»	38	»	—	—	—	—	—	—	50	1,770	35
»	»	26	og.	—	—	—	—	—	—	50	1,472	29
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	30	804	27
Iläggare	kv.	20	»	—	—	—	—	—	—	51	715	14
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	51	733	14
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	51	427	8
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	48	687	14
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	29	324	11
Öfr. tryckeriarbetare	m.	44	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,245	25
»	»	20	og.	—	—	—	—	—	—	32	761	24
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	32	347	11
Stereotypör	»	50	g.	—	—	—	—	—	—	50	2,226	45
»	»	35	»	—	—	—	—	—	—	50	1,702	34
»	»	39	»	—	—	—	—	—	—	48	1,303	27
»	»	16	og.	—	—	—	—	—	—	41	735	18
Diverse arbetare	»	40	g.	—	—	—	—	—	—	50	1,300	26
»	»	44	»	—	—	—	—	—	—	52	1,280	25
»	»	46	»	—	—	—	—	—	—	50	1,618	32
»	»	13	og.	—	—	—	—	—	—	52	259	5
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	52	260	5
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	264	5
»	»	13	»	—	—	—	—	—	—	50	255	5
»	»	12	»	—	—	—	—	—	—	49	244	5
»	kv.	33	»	—	—	—	—	—	—	51	721	14
»	»	—	»	—	—	—	—	—	—	51	450	9
Arbetsställe 36.—D.												
Sättarelärling	m.	14	og.	—	—	—	50	686	14	—	—	—
Litograf	»	33	g.	—	—	—	50	2,100	42	—	—	—
Litografelev	»	15	og.	—	—	—	50	144	3	—	—	—
Stentryckare	»	38	»	—	—	—	50	1,577	32	—	—	—
»	»	25	»	—	—	—	50	1,430	29	—	—	—
Öfr. litografisk arbetare	»	21	»	—	—	—	50	832	17	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	50	416	8	—	—	—
»	»	15	»	—	—	—	50	416	8	—	—	—
»	»	14	»	—	—	—	50	260	5	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Västra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 36.—D. (Forts.)												
Öfr. litografisk arbetare	kv.	17	og.	—	—	—	50	425	9	—	—	—
Förgyllare	»	14	»	—	—	—	50	364	7	—	—	—
Öfr. bokbinderiarbetare	»	48	»	—	—	—	50	550	11	—	—	—
»	»	22	»	—	—	—	50	425	9	—	—	—
Arbetsställe 37.—B.												
Förman	m.	26	og.	—	—	—	—	—	—	44	1,815	41
Handsättare	»	21	»	—	—	—	—	—	—	52	1,655	32
»	»	29	g.	—	—	—	—	—	—	51	1,380	27
»	»	18	og.	—	—	—	—	—	—	38	925	24
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	1,049	20
»	»	20	»	—	—	—	—	—	—	32	924	29
»	»	31	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,739	33
Maskinsättare	kv.	14	og.	—	—	—	—	—	—	52	752	14
Sättarelärling	m.	16	»	—	—	—	—	—	—	52	691	13
Snäll- och rotationspresstryckare	»	24	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,720	33
Snällpresstryckarelärling	»	15	og.	—	—	—	—	—	—	52	544	10
»	»	17	»	—	—	—	—	—	—	51	925	18
Stilgjutarelärling	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	1,225	24
Örebro.												
Arbetsställe 38.—B.												
Förman	m.	28	og.	50	1,716	34	49	1,938	40	47	1,938	41
Handsättare	»	40	»	51	1,470	29	51	1,549	30	50	1,521	30
»	»	39	»	51	1,393	27	51	1,441	28	51	1,425	28
»	»	42	»	52	1,168	22	52	1,190	23	51	1,170	23
»	»	24	»	—	—	—	29	860	30	—	—	—
»	»	23	»	52	1,233	24	51	1,306	26	51	1,312	26
»	»	23	»	52	1,145	22	—	—	—	—	—	—
»	»	69	g.	26	455	18	51	1,144	22	51	1,144	22
»	»	26	og.	45	1,233	27	—	—	—	—	—	—
»	»	50	»	46	1,028	22	—	—	—	—	—	—
»	»	21	»	14	267	19	47	1,012	22	52	1,201	23
»	»	20	»	5	90	18	47	1,027	22	52	1,207	23
»	»	33	g.	—	—	—	—	—	—	47	1,378	29
Maskinsättare	»	36	»	51	1,890	37	51	1,839	36	51	1,830	36
»	»	33	»	51	1,882	37	51	1,838	36	51	1,820	36
»	»	27	»	51	1,882	37	36	1,212	34	51	1,836	36
»	»	31	og.	46	1,136	25	51	1,311	26	51	1,313	26
Snäll- och rotationspresstryckare	»	39	g.	51	1,769	35	51	1,863	37	50	1,847	37
»	»	24	og.	51	1,188	23	51	1,200	24	51	1,320	26
»	»	23	»	52	1,120	22	49	1,117	23	52	1,195	23

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Västra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år. År 1903.	Civilstånd.	Verklig arbet tid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
Arbetsställe 38.—B. (Forts.)												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	19	og.	—	—	—	48	852	18	27	485	18
»	»	29	»	—	—	—	26	451	17	—	—	—
Öfr. tryckeriarbetare	»	28	»	51	952	19	51	1,040	20	51	1,055	21
Arbetsställe 39.—A.												
Förman	m.	32	g.	—	—	—	—	—	—	30	1,269	42
Handsättare	»	30	ä.	—	—	—	—	—	—	52	1,628	31
»	»	51	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,700	33
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,326	26
»	»	30	g.	—	—	—	—	—	—	41	1,200	29
»	»	41	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,100	21
»	»	31	»	—	—	—	—	—	—	52	1,388	27
»	»	25	g.	—	—	—	—	—	—	52	983	19
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	41	1,367	33
»	»	37	»	—	—	—	—	—	—	41	1,277	31
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	36	1,166	32
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	36	968	26
»	»	24	»	—	—	—	—	—	—	26	670	26
»	»	26	»	—	—	—	—	—	—	29	801	28
»	»	39	»	—	—	—	—	—	—	28	842	30
Sättarelärling	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	349	7
Snäll- och rotationspresstryckare	»	21	»	—	—	—	—	—	—	52	1,121	22
Snällpresstryckarelärling	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	893	17
»	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	713	14
Iläggare	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	472	9
»	»	18	»	—	—	—	—	—	—	52	737	14
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	28	242	9
Öfriga orter.												
Arbetsställe 40.—A.												
Handsättare	m.	20	og.	—	—	—	52	900	17	—	—	—
»	»	18	»	—	—	—	52	750	14	—	—	—
»	»	17	»	—	—	—	52	700	13	—	—	—
Sättarelärling	»	15	»	—	—	—	52	500	10	—	—	—
Öfr. sätteriarbetare	»	14	»	—	—	—	52	375	7	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	23	g.	—	—	—	52	1,100	21	—	—	—
Arbetsställe 41.—A.												
Handsättare	m.	18	og.	—	—	—	40	630	16	—	—	—
»	»	16	»	—	—	—	50	436	9	—	—	—

Bil. 2. (Forts.) **Individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden m. m. under åren 1903, 1904 och 1905.**

Norra Sverige.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
				1903.			1904.			1905.		
Arbetsställen och yrkesspecialiteter.	Kön.	Ålder, år.	Civilstånd.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.	Verklig arbetstid under året, veckor.	Årsinkomst, kronor.	Veckoinkomst i medeltal, kronor.
		År 1903.										
Arbetsställe 42.—A.												
Snäll- och rotationspresstryckare	m.	30	og.	—	—	—	—	—	—	52	1,300	25
Snällpresstryckarelärling	»	16	»	—	—	—	—	—	—	52	624	12
»	»	14	»	—	—	—	—	—	—	52	364	7
Norra Sverige: Öfriga orter.												
Arbetsställe 43.—A.												
Förman	m.	39	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,347	26
Handsättare	»	24	»	—	—	—	—	—	—	52	1,062	20
»	»	22	»	—	—	—	—	—	—	52	1,157	22
»	»	27	»	—	—	—	—	—	—	52	1,179	23
»	»	21	og.	—	—	—	—	—	—	38	798	21
»	»	21	»	—	—	—	—	—	—	28	520	19
»	»	36	g.	—	—	—	—	—	—	52	1,046	20
»	»	16	og.	—	—	—	—	—	—	52	716	14
»	»	15	»	—	—	—	—	—	—	52	404	8
Sättarelärling	»	12	»	—	—	—	—	—	—	29	95	3
Snäll- och rotationspresstryckare	»	33	»	—	—	—	—	—	—	39	833	21
Snällpresstryckarelärling	»	17	»	—	—	—	—	—	—	52	764	15
Arbetsställe 44.—A.												
Handsättare	m.	40	og.	52	1,092	21	—	—	—	—	—	—
»	»	25	»	52	1,092	21	—	—	—	—	—	—
»	»	28	»	52	1,144	22	—	—	—	—	—	—
Snäll- och rotationspresstryckare	»	18	»	52	364	7	—	—	—	—	—	—

Allmänna Svenska Boktryckareföreningen

och

Svenska Typografförbundet.

1903 års tariffkommittés beslut.

Undertecknade, som enl. de bestämmelser som finnas införda i gällande tariffer för de typografiska yrkena i Sverige haft i uppdrag att behandla framkomna förslag till nya tariffer, få härmed aflämna resultaten af sitt arbete, bestående af:

Tariffer för de typografiska yrkena i Sverige, att gälla från och med den 1 januari 1904 till den 1 januari 1908 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda.

Vid utarbetandet af dessa tariffer hafva kommitterade låtit sig angeläget vara att taga hänsyn till alla de skäl, som framhållits å ena sidan för en förhöjning i nu gällande betalningsvillkor och å andra sidan för bibehållandet af status quo i aflöningsfrågan. De viktigaste spörsmål som härvid hafva framställt sig hafva varit:

1. minimilönen,
2. grundpriset,
3. arbetstiden,
4. lokaltillägget,
5. allmänna bestämmelser,
6. öfriga detaljbestämmelser och
7. giltighetstiden.

Minimilön.

Hvad först beträffar frågan om minimilönerna har från arbetarnes sida framhållits önskvärdheten och nödvändigheten af deras höjande. Erfarenheten visar — ha de sagt — att arbetsgifvarne i allmänhet betrakta de i tarifferna bestämda minimilönerna såsom maximilöner, hvarför man under sådana förhållanden icke kan vara nöjd med att stå kvar på den nivå, å hvilken dessa löner nu befinna sig. Från arbetsgifvarnes sida åter har påpekats, att detta förhållande varit en följd af de ideliga och tätt på hvarandra följande tariffuppsägningarna, som icke lämnat tillfälle till ett lugnt och moget öfvervägande af hvad i detta afseende skulle kunna åtgöras. Då emellertid, enligt arbetarnes åsikt, erfarenheten varit den ofvannämnda — hvilket icke från arbetsgifvarnes sida för alla platser i landet kunde helt förnekas, fastän

man samtidigt velat framhålla, att minimiaflöningen på en del platser verkligen *måste* betraktas som maximum — vore det nu ett önskemål, för att vinna en bättring i detta missförhållande, att minimilönerna verkligen fastsloges såsom sådana. Arbetsgifvarnes representanter förklarade sig också villiga att för sina kommittenter påpeka, att minimilönen måste betraktas som en begynnelselön, och att de arbetare, som framför andra visa sig förtjänta af uppmuntran, böra erhålla en dylik. Ty endast under sådana förhållanden vore det möjligt att vinna en ökad arbetsintensitet, hvars förutsättning är att den större arbetsprestationen aflönas högre än den mindre.

Arbetstid.

I anslutning härtill har frågan om arbetstiden behandlats. Från arbetarnes sida har framhållits, att det städse varit ett önskemål att arbetstiden så småningom måtte förkortas. Det har påpekats, att grannländerna, särskildt Tyskland, redan minskat arbetstiden till 54 timmar i veckan. Arbetsgifvarnes representanter hafva härvid erinrat, att ett medgifvande af en kortare arbetstid i sig innebure en afsevärd förhöjning i omkostnaderna, men då det å andra sidan icke kunde förnekas, att denna fråga vore en sak af stor vikt och värd att beaktas, hafva de ansett sig böra taga hänsyn till de skäl, som anförts i detta afseende, och för sin del medgifvit en förkortad arbetstid. Vid detta medgifvande hafva emellertid arbetsgifvarnes representanter starkt betonat den absoluta nödvändigheten af att — när en kortare arbetstid medgifves — arbetarne tillhållas såväl att ordentligt passa på den bestämda arbetstiden, att börja arbetet på slaget och att icke sluta detsamma förrän tiden gått till ända, som att sköta arbetet med all flit, så att det bästa resultat kan uppnås. Vidare har framhållits önskvärdheten af att, med den kortare arbetstiden, arbetarne icke längre intaga sin frukost utanför affärens område för att icke tiden i onödan måtte förspillas. Arbetarnes kommitterade å sin sida hafva förklarat sig icke hafva något att invända mot att kontroll utöfvas i dessa afseenden och samtliga kommitterade vilja lägga arbetarne på hjärtat, att de måtte visa sig sätta ett sådant värde på fördelen af en minskad arbetstid, att det vid en kommande tariffrevision kan blifva möjligt att taga ett ytterligare steg i denna riktning.

Grundpris.

Vid behandlingen af frågan om grundpriset har från arbetarnes sida framhållits att en förhöjning vore nödvändig och af behofvet påkallad, särskildt för de sämst lottade och för dem som icke på många år erhållit förbättrade villkor. Arbetsgifvarnes representanter åter hafva fasthållit vid att tiderna vore sådana, att en förhöjning vore en omöjlighet. De hafva dock icke kunnat underlåta att taga hänsyn till hvad från den andra sidan framhållits om de sämst lottade, och hafva därför sökt i möjligaste mån tillmötesgå önskningarna i detta afseende.

I öfverensstämmelse härmed har ersättningen för den sämst betalda sättningen, den s. k. förrådssättningen, höjts, hvarjämte en del ändringar vidtagits med afseende på lokaltillägget.

Lokaltillägg.

Vid det slutliga afgörandet hafva kommitterade funnit lämpligt att uppdela landets tryckorter i 6 grupper och på dessa fördelat orterna efter

deras olika förhållanden. Grupperna angifvas här nedan, och för att möjliggöra en jämförelse mellan dem har för hvarje angifvits äfven det lokaltillägg, som *skulle* utgå, *om* grundpris och minimilön öfverallt vore 30 öre och 20 kronor.

GRUPP:	Grundpris	Minimilön	Lokaltillägg	Lokaltillägg, *om* grundpris och minimilön öfverallt vore 30 öre och 20 kronor
1. Hufvudstaden och Sundbyberg	35	20—22—24	15	35
2. Större städer och stora norrlandsstäder m. fl.	32	20—21	15	20
3. Stora städer och mindre norrlandsstäder m. fl.	32	20—21	10	15
4. Residensstäder m. fl.	30	20	10	10
5. Mindre landsortsstäder m. fl.	30	20	5	5
6. Öfriga städer och orter	30	20	0	0

Landets tryckorter hafva fördelats på de olika grupperna på följande sätt:

Grupp 1.
Stockholm
Sundbyberg

Grupp 2.
Eskilstuna
Gellivare
Gäfle
Göteborg
Luleå
Malmberget
Malmö

Grupp 3.
Boden
Haparanda
Hälsingborg
Härnösand
Hudiksvall
Jönköping
Karlskrona
Kungsgården
Norrköping
Sundsvall
Söderhamn
Södertälje
Umeå
Uppsala
Örebro
Örnsköldsvik
Östersund

Grupp 4.
Arboga
Arlöf
Arvika
Bollnäs
Borlänge
Borås
Enköping
Falun
Halmstad
Kalmar
Karlshamn
Karlstad
Kristianstad
Kristinehamn
Köping
Landskrona
Linköping
Lund
Ljusdal
Mölndal
Norrtälje
Nyköping
Oskarshamn
Piteå
Sala
Skellefteå
Sollefteå
Trelleborg
Uddevalla
Vaxholm
Vänersborg
Västerås
Växjö
Ystad

Grupp 5.
Alingås
Askersund
Avesta
Eksjö
Engelholm
Eslöf
Falkenberg
Falköping
Filipstad
Hedemora
Hässleholm
Hjo
Höganäs
Hörby
Karlsborg
Karlskoga
Katrineholm
Kopparberg
Kungsbacka
Kungälf
Laholm
Leksand
Lidköping
Lindesberg
Lysekil
Mariestad
Mora
Motala
Nora
Nybro
Nässjö
Ronneby
Simrishamn
Skara
Sköfde
Smedjebacken
Strängnäs
Strömstad
Säffle

Söderköping	Åmål	Grenna	Torshälla
Sölvesberg	Östhammar	Mariefred	Trosa
Trollhättan		Marstrand	Töreboda
Ulricehamn	**Grupp 6.**	Sigtuna	Vara
Vadstena	Borgholm	Skanör	Värnamo
Varberg	Falsterbo	Skeninge	Vimmerby
Visby	Finspång	Sunne	Vingåker
Västervik	Flen	Säter	Öregrund

Allmänna bestämmelser.

Vid behandlingen af de allmänna bestämmelserna har från boktryckarnes representanter med bestämdhet framhållits den absoluta omöjligheten att medgifva någon som helst bestämmelse, som kunde innebära en inskränkning i arbetsgifvarens rätt att själf besluta rörande arbetet inom sin egen affär äfvensom rörande sådana saker, som måste räknas till administrationen. Arbetarnes representanter anförde, att de föreslagna stadgandena i detta hänseende icke hade afsett att utgöra något ingrepp i arbetsgifvarnes självbestämmanderätt, utan man hade blott ansett sig böra upptaga till diskussion de frågor, som i förslaget berörts, emedan de på många håll visat sig förorsaka olägenheter, som vid detta tillfälle bort komma under ompröfning.

Från båda sidor medgafs, att gällande bestämmelse angående hvad som borde iakttagas vid tillfällen, då personalen behöfde minskas, — en bestämmelse, som enligt arbetarnes mening endast afsett att skydda skötsamma, särskildt äldre arbetare mot orättvist afskedande, — i enskilda fall föranledt onödiga missförstånd, och man ville därför fastslå att, oaktadt man ej kunnat finna någon lämplig ny form för bestämmelsen, densamma dock ej finge utgöra något som helst hinder för en arbetsgifvare att säga upp en arbetare som visade sig vara olämplig, ej heller finge bestämmelsen tolkas så att, om arbetsbrist uppstode för en kategori arbetare och sålunda minskning af arbetspersonalen skulle äga rum, en arbetare inom en annan kategori, därför att han varit kortare tid i affären anställd, skulle afskedas framför en arbetare i den förstnämnda kategorien, som varit en längre tid i affären anställd. Å andra sidan erkändes dock, att tillbörlig hänsyn bör tagas till sådan arbetare, som längre tid arbetat på samma ställe, då detta utan svårare olägenhet kan ske.

*

I tarifferna har icke införts någon bestämmelse om ledighet den 1 maj, men sådan ledighet bör icke förnekas åtminstone från kl. 1 e. m., såvidt icke arbetets brådskande beskaffenhet därför lägger hinder, och öfverenskommelse i detta hänseende torde lämpligast böra träffas mellan resp. organisationer eller deras afdelningar i god tid.

*

Man har icke ansett sig böra för närvarande i tarifferna införa någon ovillkorlig bestämmelse angående semester, men hos vederbörande principaler hemställes, att de måtte ordna arbetsförhållandena så, att möjlighet beredes för ett allmänt införande af två veckors semester eller däröfver för arbets-

personalen. Med semester förstå kommitterade ledighet med bidrag af arbetsgifvaren.

*

Att, vid tillfällen då arbetstillgången är ringa, arbetarne böra tillgodoses i samma grad, så att ingen blir särskildt gynnad, anse kommitterade vara en sak, som endast behöfver påpekas, liksom det får anses som en gifven sak, att vid arbetens fördelning arbetsledningen äger taga hänsyn till arbetarens lämplighet och förmåga för särskilda arbeten.

*

Framställning har ock gjorts angående bestämmelser för utblåsning af kaster m. m., men då förhållandena härutinnan äro högst varierande, vilja kommitterade endast framhålla nödvändigheten af sådana anordningar, att hälsovådligheten i möjligaste mån inskränkes och att särskildt minderåriga härvidlag böra sparas. Angående öfriga sanitära o. d. föreskrifter få kommitterade hänvisa till de föreskrifter, som utarbetats af yrkesinspektörerna.

*

Med undantag af de förändringar af lokaltillägget, som föranledts af fördelningen af landets tryckorter på sex grupper, få de nya tarifferna icke verka nedsättning i aflöningarna för sådana arbetare, som under hittills gällande bestämmelser kommit i åtnjutande af högre förmåner än dem som nu stadgats.

Detaljbestämmelser.

Vid följande paragrafer i tarifferna hafva kommitterade dessutom velat lämna särskilda meddelanden.

I tariff I.

Vid § 3. Kolumntitlar kunna förekomma såväl öfver som under kolumnen, och räknas då hvar och en för sig.

Vid § 17. Kommitterade hafva tagit under ompröfning dels de äldre bestämmelserna angående sådana arbeten, som äro omnämnda i denna §, dels de föreslagna nya bestämmelserna, dels ock bestämmelser i utländska tariffer angående samma saker. Kommitterade hafva dock funnit det omöjligt att formulera fullt exakta och tillfredsställande bestämmelser, och hafva därför hänfört samtliga dessa slag af arbeten till hvad de verkligen äro, d. v. s. till arbeten, som *icke kunna* exakt beräknas. Kommitterade hafva emellertid funnit de gamla bestämmelserna särdeles lämpliga som vägledning vid bedömandet af värdet på de olika slagen af arbeten och införa dem därför här, men påpeka, att de pris, som af beräkningarna framgå, i många fall måste förändras, uppåt eller nedåt, beroende på vid hvarje fall inverkande omständigheter.

Blandad sättning betalas med en förhöjning af $^1/_2$ öre per rad.
Härvid räknas:
en rad med två stilsorter som en rad,
» » » tre » » två rader o. s. v.

Om ett *sammanhängande* stycke af en extra stilsort går öfver på två eller flera rader, räknas det som två rader.

Om stycket utgör jämnt *en obruten rad*, räknas det som en rad.

Ensamt ord, brutet på två rader, räknas som en rad.

Om extra stilsort är af annan kägel en grundstilen, betalas för under- *eller* öfverläggning 1 öre samt för under- *och* öfverläggning 1.5 öre pr styck.

Med extra stilsort förstås en sådan, som ligger i kast på annan plats, samt — vid arbete af mera tidsödande beskaffenhet — typer, siffror eller dylikt i låda, som har rum bredvid kasten.

Kapitäler räknas som extra stilsort.

För fristående rubriker betalas icke förhöjning.

Vid sättning af *vetenskapliga afhandlingar*, i hvilka ofta förekomma facktermer, som ej kunna anses allmänt bekanta, eller vid sättning af arbete, som innehåller abbreviationer, egennamn, siffror eller annat, som försvårar sättningen, förhöjes sättningspriset efter arbetets beskaffenhet.

Uppställningar betalas med 25 % förhöjning och däröfver. *Räkenskapsutföring*, hvarmed förstås sådan sättning, i hvilken förekomma åt sidan utförda hopsummeringar i en, två eller flera spalter, betalas, då de äro lika med exempel A, med 25 % förhöjning, lika med B med 25 à 50 % förhöjning, beroende af svårighetsgraden, samt då de äro lika med C med 50 % förhöjning.

A.

Öfverlärare	2,500: —	
Ordinarie lärare: 2 à 1,800	3,600: —	
Extra d:o 4 à 1,200	4,800: —	
Vaktmästare	1,200: —	
Portvakt	300: —	12,400: —
	S:a Kr.	12,400: —

B.

Öfverlärare: ordinarie lön	2,200: —		
personligt tillägg	300: —	2,500: —	
Ordinarie lärare: 2 à 1,800 kr.	3,600: —		
4 à 1,500 »	6,000: —	9,600: —	
Extra d:o 8 à 1,200 »		9,600: —	
Vaktmästare		1,200: —	
Portvakt		300: —	23,200: —
		S:a Kr.	23,200: —

C.

Löners konto:

1 Folkskoleinspektör:			
lön	5,000: —		
reseersättning	1,000: —	6,000: —	
Ordinarie lärare: 2 à 1,800 kr.	3,600: —		
4 à 1,500 »	6,000: —	9,600: —	
Extra lärare: 8 à 1,200 kr.		9,600: —	
Vaktmästare		1,200: —	
Portvakt		300: —	26,700: —

Hyrors konto:

Hyresafgift för gården N:o 00 i kvarteret »Upplysningen»		5,000: —
Diverse omkostnaders konto:		
Skrifmaterialier m. m.....	200: —	
Ved	100: —	
Gas	50: —	350: — 32,050:
		S:a Kr. 32,050: —

Tabeller med eller utan linjer beräknas, då text är öfvervägande, efter alfabet och, då siffror äro öfvervägande, efter dessa och betalas efter följande grundpris:

för petit kägel	30 öre
» korpus och cicero kägel	32 »
» halfcicero, halfmittel och borgis kägel ...	35 »
» halfkorpus och mittel kägel	45 »

För enklare tabeller beräknas 50 % förhöjning.

För tabeller med afdelningar i hufvudet samt för tabell med 3 spalter (utom förspalten) innehållande sammanlagdt högst 15 siffror per rad 75 % förhöjning.

För i texten förekommande mindre äfvensom för svårare tabeller 100 % förhöjning och däröfver.

Förhöjningen beräknas endast för så stor del af kolumnen, som tabellen verkligen upptager, men i tabellverk räknas kolumntitel och underslag till tabellen.

Hänsyn tages till tabellens svårighetsgrad.

För sättningen beräknas $^1/_5$ och för afläggningen $^1/_5$ af priset.

Matematik. För det utrymme, som en enkel matematisk formel, bestående af reguljära rader på en kägel, upptager, beräknas en förhöjning af 100 %; för formel med rottecken, parenteser eller klammer omfattande minst 2 rader 200 %; för svårare formler 300 %.

Till matematisk sättning räknas också kemiska formler.

För sättningen beräknas $^2/_3$ och för afläggningen $^1/_3$ af priset.

Musik. Sättning med notstil å sekunda kägel beräknas efter petit halffyrkant å dubbelcicero eller dubbelmittel efter korpus halffyrkant à 30 öre för 1,000 och med följande förhöjningar: för

en- till fyrstämmiga sång- eller koralnoter med en eller flera inlagda textrader 100 %;

svårare fyrstämmiga sång- och kvartett- samt ackompanjemangsnoter 125 %;

sättning af mycket sammanträngd beskaffenhet äfvensom för i text tillfälligtvis förekommande notsättning 150 %.

För sättning efter tryckt manuskript, som ej föranleder ny uträkning, betalas 25 % mindre förhöjning.

Sättningen beräknas till $^1/_5$ och afläggningen till $^1/_5$ af priset.

Fristående textstycken betalas som text och blankkolumner eller delvis blanka sidor enligt § 13.

Siffernotskrift beräknas som ren siffersättning.

Vid § 19. Framställning har gjorts, att kommitterade skulle söka formulera någon bestämmelse angående hvilka ändringar, som sättare skulle vara skyldig utföra utan ersättning, särskildt sådana ändringar som afse att göra det utförda arbetets utseende mera tilltalande. En sådan formulering har icke varit möjlig att åstadkomma, men kommitterade anse att, då dessa ändringar, som ofta bero endast på den individuella smaken, icke äro föranledda af brott mot vanliga typografiska regler eller dylikt, så böra de särskildt ersättas.

Vid § 23. Lärling kan för sin utbildning under högst 3 månader användas till dylikt arbete.

Vid § 24. Vid öfverenskommelse om veckolön för sättare, som förut arbetat på beräkning, bör hänsyn tagas till den medelförtjänst han som sådan uppnått.

I tariff II.

Vid rubriken. Till periodiska skrifter räknas icke periodiskt utkommande häften af böcker.

Vid § 1. Då aflöningen på dagliga morgontidningar, som icke kräfva arbete på natten, utgår efter samma grunder som på dagliga aftontidningar, skall äfven möjligen förekommande söndagsarbete betalas som öfvertidsarbete enligt § 26.

Vid § 15. Med inpassning förstås då text förekommer på sidan af kliché, men ej då text förekommer endast öfver eller (och) under densamma.

Vid § 16. Med annonsstil förstås den eller de textstilar, som användas till en tidnings annonser.

Vid § 23. Se vid § 24 i tariff I.

Vid § 24. Ombrytare med typografer såsom ständiga biträden kunna åtaga sig ständigt nattarbete.

Om arbete icke verkställes under den sjunde natten eller den sjunde dagen, skall icke heller ersättning därför utgå.

I tariff III.

Vid § 2. Med korrigerad sats förstås hela antalet uppsatta rader minskadt med det antal, som vid korrigering måste sättas om.

Vid § 4. Om arbete icke verkställes under den sjunde natten eller den sjunde dagen skall icke heller ersättning därför utgå.

Vid § 12. Med anledning af att erfarenhet om i denna paragraf omnämnda maskin ännu icke finnes, har bestämmelsen stadfästs endast tillsvidare, för att kunna ändras, när erfarenhet vunnits.

I tariff V.

Vid § 1. Med icke yrkeskunniga biträden förstås arbetare, som icke direkt utöfva typografiskt yrke men äro anställda som handtlangare åt sådana. utöfvare, dock icke minderåriga.

I tariff VII.

Vid § 1. Framställning har gjorts, att minimivillkoren för digelpresstryckare skulle förbättras. Då emellertid tariffen skall omfatta icke blott de arbetare, som sysselsättas med mera kompliceradt och svårt arbete utan äfven dem, som sysselsättas med de allra enklaste saker, så har en ändring i föreslagen riktning icke kunnat göras. Kommitterade anse emellertid, att den diskussion, som förts om minimilönerna i allmänhet och som i detta utlåtande refererats, har sin tillämpning äfven i detta fall, i öfverensstämmelse hvarmed de först nämnda digelpresstryckarne böra aflönas bättre än de sist anförda.

I tariff VIII.

Vid § 1. Samma framställning har gjorts vid denna paragraf som vid § 1 i tariff VII, och gäller här detsamma som vid nämnda paragraf anförts.

Om kvinnliga iläggare åläggas utföra lika tungt arbete som manliga, böra de ock erhålla samma lön.

I tariff IX.

Vid § 6. Om kvinnliga iläggarlärlingar åläggas utföra lika tungt arbete som manliga, böra de ock erhålla samma lön.

I gemensamma bestämmelser.

Vid § 1. Med biträden förstå kommitterade de arbetare, som icke direkt utöfva typografiskt yrke, men äro anställda som handtlangare åt sådana utöfvare.

Öfverläggningar hafva äfven hållits angående möjligheten att träffa bestämmelser för hjälparbetare. Kommitterade ha emellertid enats om att sådana bestämmelser icke böra inflyta i tarifferna, men framhålla önskvärdheten af att äfven dessas aflöning uppdelas i veckolön och kvartalslön.

Vid § 2. Hvarje arbetare är skyldig, om så påfordras, att dagligen (eller per vecka) lämna verificerad uppgift på utfördt arbete och den därtill använda tiden.

Vid § 5. Ehuru det kan synas öfverflödigt, att det kollektiva aftalet för hvarje enskild person bekräftas såsom arbetsaftal, så ha dock kommitterade ansett lämpligt att bestämma en form, enligt hvilken aftal på grund af tarifferna skall kunna träffas, och därför härtill fogat formulär till arbetskontrakt och till lärlingskontrakt, som ansluta sig till tariffernas bestämmelser.

Vid § 10. Sedan tariffnämnden nu varit i verksamhet tillräckligt lång tid för att uppfattningen af dess arbetssätt skall ha vunnit stadga, anse kommitterade att en instruktion för densamma bör antagas och bifogar därför till detta yttrande en sådan att gälla tillsvidare.

Vid § 11. Sedan det visat sig att den af 1901 års skiljenämnd föreslagna tariffredaktionen har en bestämd uppgift att fylla, ha kommitterade enat sig om att denna institution för framtiden bör stadfästas och för densamma fastställt bestämmelser, som bifogas detta yttrande.

Tariffernas giltighetstid.

Beträffande tariffernas giltighetstid ha kommitterade fastställt denna till fem år. Man har härför först och främst haft stöd i utlandets exempel och i en öfverallt och icke minst i vårt land gängse sträfvan att åstadkomma lugna och trygga arbetsförhållanden inom yrket till gagn för både arbetsgifvare och arbetare. Det har också framhållits, att den nu stadfästa tariffen konsekvent kräfver längre giltighetstid. För första gången har man nu fått en tariff gällande för hela landet och i densamma fastslås den nya och riktiga principen om en förkortad arbetstid. Det måste då vara ett ömsesidigt intresse att vinna tid för en lugn pröfning af det nya sakläget och tid, särskildt för de olika affärerna, att inrätta sig efter de nya förhållandena och göra det bästa möjliga af dem.

Genom att sålunda bestämma yttersta uppsägningstiden till den 30 juni 1908 har man dessutom beredt det typografiska förbundsmöte, som hålles sommaren 1907, tillfälle att efter förvärfvad verklig erfarenhet rörande bestämmelsernas verkan taga tariffen under ingående pröfning och med sakkunskap yttra sig rörande de förändringar, som möjligen kunna anses önskvärda och lämpade att, vidare bearbetade, definitivt framläggas följande år.

Faktorer och förmän.

Då tarifferna för de typografiska yrkena af naturliga skäl icke kunna omfatta bestämmelser äfven för sådana typografer, som vinna befordran till förtroendeposter hos arbetsgifvaren, har det synts kommitterade lämpligt att dessas ställning till de båda organisationerna klargjordes och har fördenskull det uttalande gjorts, att typograf, som anställes som förman utan skyldighet att som regel deltaga i arbetet eller som faktor bör öfvergå från Typografförbundet till Faktorsafdelningen af Boktryckareföreningen. Förman eller faktor som upphör med förmanskapet och blir arbetare öfvergår från faktorsafdelningen till Typografförbundet.

Nuvarande förman eller faktor äger, om han så önskar, kvarstå i Typografförbundet.

Arbetsordning.

Äfven »Arbetsordning för tryckerier» har varit föremål för kommitterades uppmärksamhet, detta med anledning af de föreskrifter angående denna sak, som lämnades af 1901 års skiljenämnd.

Att sammanfatta de bestämmelser, som finnas intagna i arbetsordningen på ett anslag, som icke af någon läses, anse kommitterade numera icke ändamålsenligt.

Bestämmelsen angående arbetstiden bör under alla förhållanden finnas som ett särskildt anslag, på hvilket med fördel kan tilläggas följande rader:

»Efter arbetstidens slut får ingen, som icke därom anmodats, kvarstanna i arbetslokalen.

Arbetare, som önskar ledighet under någon del af dagen, vände sig med anhållan härom till vederbörande förman.»

Förbud mot tobaksrökning, som utgör ett villkor för brandförsäkring, torde icke af försäkringsbolagen godkännas, om det icke tillkännagifves på särskildt, väl synligt och läsbart anslag.

Bestämmelserna

att arbetare är skyldig iakttaga tystlåtenhet med afseende på inom officinen förekommande arbeten o. d.,

att förmäns anvisningar skola lända till efterrättelse,

att sjukdomsfall eller annan anledning till frånvaro från arbetet skall ofördröjligen anmälas,

att arbetstiden skall användas till arbete och icke får upptagas med andra göromål, såsom tidningsläsning, onödiga samtal, förtärande af mat eller dryck, mottagande af besök, skötande af egna eller andras affärer*,

att arbetare skall med omsorg behandla honom anförtrodd materiel och är ersättningsskyldig för den skada, som genom försumlighet föranledes, äfvensom

att lärlingar och hjälparbetare icke få användas af arbetarne för deras enskilda angelägenheter, inom eller utom arbetslokalen,

anse kommitterade vara så självklara, att de icke behöfva särskildt tryckas, i all synnerhet om de tryckas på sådant sätt, att de icke läsas. Skulle det visa sig att någon arbetare icke har en rätt uppfattning i dessa frågor, torde det ha ofantligt mycket större verkan att enskildt underrätta honom härom.

Till sist hafva kommitterade i enlighet med hvad som förut anförts enat sig om följande bestämmelser, som röra de båda organisationernas förhållande till hvarandra:

Tariffnämnden.

§ 1. Tariffnämnden har till uppgift att afgöra alla sådana tvister, som uppstå angående tillämpningen af gällande tariffer. Tariffnämndens utslag kan af endera parten eller någondera organisationen eller dess underafdelningar hos Tariffredaktionen öfverklagas, dock icke senare än en månad efter utslagets datum.

Om till tariffnämndens afgörande hänskjutas frågor, som icke röra tariffernas tillämpning, skola desamma af nämnden befordras till Tariffredaktionen.

§ 2. Tariffnämnden består af sex medlemmar och sex suppleanter, af hvilka tre med sina suppleanter utses af Boktryckareföreningen och tre med sina suppleanter af Typografförbundet. Dessa sex utse en utom organisationerna stående ordförande, som vid lika röstetal äger utslagsröst.

§ 3. Tariffnämnden är beslutmässig, om två medlemmar eller suppleanter från hvardera organisationen äro närvarande. Om endera organisationen vid något tillfälle representeras af endast två medlemmar men den andra af tre, afgöres genom lottning, hvilken af de senare, som icke skall deltaga i omröstningen.

§ 4. Inom nämnden utse hvardera partens representanter en ordförande, hvilka växelvis föra ordet vid den opartiske ordförandens frånvaro, samt en sekreterare.

---

*Öfverenskommelse bör dock träffas angående sättet för upptagande af afgifter till Typografförbundet.

§ 5. Ordinarie sammanträde hålles minst en gång i månaden på tider, som af nämnden bestämmas.

§ 6. Skrifvelser till Tariffnämnden, som alltid skola insändas i 2 ex., adresseras af arbetsgifvare till Tariffnämnden, Boktryckareföreningen, Stockholm, af arbetstagare till Tariffnämnden, Typografförbundet, Stockholm. Skrifvelserna mottagas af endera sekreteraren, som samma dag tillställer den andra sekreteraren det ena exemplaret.

Anser klagandepartens sekreterare, att skrifvelsen bör återremitteras, bifogas förslag härom. Anser svarandepartens sekreterare, att den bör återremitteras, väcker han omedelbart förslag härom hos klagandepartens sekreterare.

Äro båda ense om återremiss, verkställes sådan af klagandepartens sekreterare. Äro de icke ense, hänskjutes frågan till ordförandena för de båda organisationernas representanter, men om icke heller dessa kunna enas, föredrages ärendet vid nästa sammanträde.

Om återremiss icke skall ske, sändes afskrift af klagomålet till svaranden af denna parts sekreterare, och svar infordras inom 14 dagar i 2 ex., hvaraf det ena tillställes klagandepartens sekreterare. Inkommer icke svar inom de 14 dagarna, afgifver nämnden utslag i ärendet i vanlig ordning.

Protokollsförande sekreteraren utskrifver protokollet i 2 ex., hvaraf det ena tillställes den andra sekreteraren. Justering verkställes af båda parternas sekreterare och ordförande vid sammanträdet, hvarefter expedition verkställes senast inom åtta dagar efter sammanträdet på sådant sätt, att protokollsförande sekreteraren utskrifver utslag i 2 lika lydande ex. som underskrifvas, det till klaganden af den partens ordförande och sekreterare och det till svaranden af den partens ordförande och sekreterare. Utslag, som afkunnats vid sammanträde under den gemensamma ordföranden, underskrifves i två ex. af denne och 1 ex. af hvardera sekreteraren.

Tariffredaktionen.

§ 1. Tariffredaktionen har till uppgift

att såsom högre rätt döma vid sådana tillfällen, då endera parten vill öfverklaga utslag af Tariffnämnden,

att afgöra alla tvister angående sådana förhållanden, som icke finnas omnämnda i tarifferna och hvilka icke kunna af parterna själfva slitas,

att förbereda sådana frågor, hvarom organisationernas styrelser under tariffernas giltighetstid önska träffa aftal, samt

att, jämte tariffenligt utsedda särskilda representanter, vid fall af uppsägning af tariff eller del däraf, fungera som tariffkommitté och besluta angående föreslagna tariffändringar.

Vid särskildt viktiga fall äger Tariffredaktionen tillkalla förstärkning från organisationernas styrelser.

Vid tillfällen, då enighet inom Tariffredaktionen icke kan uppnås, skall skiljeman tillkallas.

§ 2. Tariffredaktionen består af fyra medlemmar med fyra suppleanter, af hvilka två medlemmar och deras suppleanter utses af Boktryckareföreningen samt två medlemmar och deras suppleanter af Typografförbundet.

§ 3. Sammanträde hålles, när omständigheterna så påfordra.

§ 4. Skrifvelser till Tariffredaktionen adresseras af arbetsgifvare till Boktryckareföreningens adress och af arbetare till Typografförbundets.

*

I det kommitterade härmed afsluta sitt arbete tillåta de sig erinra, hurusom ett hundra år nu förflutit sedan tariffrågan för första gången på allvar bragtes på tal för att sedermera, under olika skeden, städse följas med spändt intresse af båda de intresserade parterna, arbetsgifvarne och arbetarne. De vilja äfven erinra dels om alla de konflikter, som föranledts af densamma, om de många hårda ord, som från båda sidor fällts i stridens hetta, om den upphetsning, som ofta nog agiterats upp, föranledande oro och förstämning i månget hem, dels äfven om det goda och fruktbringande arbete, som under de senare åren nedlagts på åstadkommande af ett arbetsaftal på fullt moderna grunder. Och de hemställa i sammanhang därmed till de båda organisationerna, till Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska Typografförbundet, om icke tiden nu kan anses vara kommen för ett *gemensamt* arbete för införande af de nu för fem år stadfästade tarifferna och för höjande af intresset för yrket och dess utöfning, ett samarbete, som, kommitterade äro öfvertygade därom, bör lämna goda frukter icke blott i intellektuellt och moraliskt utan äfven i ekonomiskt hänseende.

Stockholm den 4 dec. 1903.

C. Ramström.
O. v. Zweigbergk. ***C. O. Lundin.***
Axel Lidman.
John Oldenburg.

Oscar Lööf.
Emil Söderström.
Eduard Wiberg.
H. Vesterlund.

Arbetskontrakt.

Mellan ..... *såsom arbetsgifvare*
och ..... *såsom arbetstagare*
är denna dag följande aftal träffadt:

1. ..... *antager* .....
såsom .....
att tjänstgöra på den afdelning, som blir honom henne anvisad och med skyldighet att iakttaga den för afdelningen gällande arbetstiden, om icke öfverenskommelse träffas om annan tariffenlig arbetstid.

2. ..... *förbinder sig att fullgöra alla en*
åliggande skyldigheter, att i den mån och vid de tillfällen, då tiden sådant medgifver eller omständigheterna i öfrigt det påfordra, deltaga i andra förekommande göromål, som tillhöra facket, samt att inför obehöriga iakttaga fullständig tystlåtenhet rörande för handen varande arbeten och andra förhållanden, som röra arbetsgifvaren.

3. .....*erhåller af*.....
aflöning efter beräkning en aflöning af ..... *kr. i veckan samt dessutom för hvarje kvartal stadgadt lokaltillägg, allt i öfverensstämmelse med de af Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska Typografförbundet antagna tarifferna, hvilka gälla såsom grund för detta arbetsaftal.*

4. *Detta aftal gäller med en ömsesidig uppsägningstid af* ....., *dock icke längre än gällande tariffer.*

5. *Af detta aftal äro två lika lydande exemplar underskrifna och utväxlade.*

..... *den* ..... *19*.....

....

Bevittnas:

....

Lärlingskontrakt.

Undertecknad.. antag..... härmed i lära såsom .....
på en tid af ..... år, räknadt från och med den ..... till den .....
....., född den .....
som under sin lärotid erhåller följande aflöning:

från d. ..... till d. ..... kr. i veckan och ..... proc. lokaltillägg
» *d.* ..... » *d.* ..... » » » ..... » »
» *d.* ..... » *d.* ..... » » » ..... » »
» *d.* ..... » *d.* ..... » » » ..... » »
» *d.* ..... » *d.* ..... » » » ..... » »

allt i öfverensstämmelse med de af Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska Typografförbundet antagna tarifferna. Skulle dessa tariffer under kontraktstiden komma att ändras, skola äfven ofvanstående aflöningar lämpas därefter.

Under villkor att ..... genom flit och uppmärksamhet söker tillägna sig skicklighet i arbetets olika delar, både inom boktryckeriet och därutom iakttager ett godt och värdigt uppförande samt punktligt iakttager den för boktryckeriet bestämda arbetstiden, förbinda vi oss att meddela den bästa möjliga utbildning i yrket. Men skulle ofvan nämnda villkor icke nöjaktigt uppfyllas, må det bero på oss att afskeda den felande.

Stockholm den .....

.....

Med ofvanstående kontrakt förklarar jag mig nöjd.

Stockholm som ofvan

.....
Målsman.

Bevittnas:

....

Tariffer för typografiska yrkena i Sverige

att gälla från och med den 1 januari 1904 till den 1 januari 1908 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda.

I.

Tariff för civilsättning.

Till civilsättning räknas äfven sättning af periodiska skrifter, som utkomma med längre mellanrum än en vecka.

§ 1. **Sättning med afläggning af 1,000 bokstäfver,** svensk slätsättning, eller siffror betalas efter följande grundpris:

	Grupp A.	*Grupp B.*	*Grupp C*
för petit, borgis och korpus kägel	35 öre	32 öre	30 öre
» cicero kägel	37 »	34 »	32 »
» halfcicero, halfmittel och mittel kägel	41 »	37 »	35 »
» halfkorpus kägel	53 »	48 »	45 »
» » » om bredden öfverstiger 24 petit	58 »	53 »	50 »

Angående orternas fördelning på de olika grupperna se tabellen vid tariffens slut.

På dessa grundpris, där ej sättningspriset enbart uttryckligen är angifvet, beräknas alla i det följande nämnda procentförhöjningar.

§ 2. **Beräkning** af sättning och afläggning, vare sig prosa eller poesi, sker per sida eller vid förrådssättning per 100 rader efter stilens lilla alfabet (28 bokstäfver) enligt följande regel:

abcdefghijklmnopqrstuvxyzåääö (för antikva),

abcdefghijklmnopqrstuvxyzåääö (för fraktur).

Finnes ej plats i raden för nästföljande bokstaf, insättes ett af stilens smalare tecken, som då räknas som en bokstaf.

För sättningen beräknas $^3/_4$ och för afläggningen $^1/_4$ af priset.

Afläggningen kan disponeras som självständigt arbete och fördelas på samma sätt som manuskript.

Första uppsättningen eller afläggningen af ny textstil äfvensom på annat sätt försvårad afläggning betalas efter tid enligt § 17.

§ 3. **Kolumntitlar** räknas: lefvande för två och döda för en rad. Linjer öfver eller under kolumntitlar eller kolumnsiffror räknas hvar för sig för en rad samt öfver- eller underslag för en rad.

Insättas kolumntitlar i korrekturet, anses detta som korrigering och betalas som sådan.

§ 4. **Mellanslag** om högst 6 petits längd räknas för 2 bokstäfver per st. Mellanslag eller reglett öfver 6 petits längd äfvensom mellanslag under $^1/_4$-petits kägel räknas för tre bokstäfver.

§ 5. **Anmärkningar** och **noter** beräknas efter den stilsort, hvarmed de sättas. Notlinjen eller däremot svarande mellanrum räknas för en rad af notstilen.

§ 6. **Ombrytning af textsättning till format med annan bredd** betalas med hälften af grundpriset på nya formatet.

Ombrytning af tabeller, uppställningar eller dylikt till annat format betalas efter tid enligt § 17.

§ 7. **Tillfällig sättning,** som föranleder ombyte af kaster och icke betingar högre ersättning än 3 kr., betalas efter tid enligt § 17.

§ 8. **Förrådssättning,** hvilken betalas per *100* rader, äfvensom s. k. paketafläggning betingar en förhöjning af 5 % å grundpriset.

§ 9. **Sättning med utslutning** ej större än

$^1/_3$-dels fyrkant betalas med en förhöjning af 10 %.
$^1/_4$-dels » » » » » » 15 %.
$^1/_8$-dels » » » » » » 20 %.

Om vid utslutningen mellanrummen alltigenom skola minskas, inträder närmast högre förhöjning.

§ 10. **Vid sättning på smal bredd** betalas en förhöjning å sättningspriset af:

80	proc.	om	10—14	bokstäfver	gå	in	på	raden
40	»	»	15—19	»	»	»	»	»
25	»	»	20—24	»	»	»	»	»
15	»	»	25—30	»	»	»	»	»
10	»	»	31—35	»	»	»	»	»

§ 11. **Spärrad sättning,** som utgör hel rad eller däröfver, betalas med 200 % förhöjning. Enstaka ord betalas med $^1/_2$ öre per st.

§ 12. **Främmande språk** (germanska och romanska) äfvensom gammalsvenska och landskapsmål betinga en förhöjning af 25 % för skrifvet och 15 % för tryckt manuskript; grekiska, hebreiska, orientaliska och slaviska språk samt sådana med lösa accenter eller med för vissa arbeten särskildt gjutna typer betalas efter tid enligt § 17.

Maskinskrifvet manuskript räknas som handskrifvet.

§ 13. **Hufvudtitel med dess baksida,** vanliga nedslags- och utgångskolumner äfvensom enstaka smuts- och afdelningstitlar (men icke deras blanksidor) betalas som text.

Öfriga blankkolumner eller delvis blanka sidor och helsidesillustrationer (med eller utan kolumnrubrik och underskrift) beräknas efter petitfyrkanter, som betalas med 15 öre för tusen, dock i jämna femtedelar af sidan. Del af femtedel lägges till texten.

Illustrationer under 600 petitfyrkanter, på tre sidor omgifna af text, betalas med 10 öre extra per st.

Enkel linjeram, satt tillsammans med text eller illustrationer, betalas med 20 öre för oktav-, 30 öre för kvarto- och 40 öre för foliosida. Linjeram, omfattande helt uppslag, räknas som 2 ramar. Ram, som flyttas från ark till ark i samma arbete, ersättes med resp. 10, 15 och 20 öre.

§ 14. **Textmarginaler** och **infällda kantrubriker** betalas med 10 öre per st. Om marginalens längd i medeltal per ark öfverstiger 5 rader, betalas för hvarje öfverskjutande rad 2 öre. **Siffermarginaler** (arabiska och romerska) samt linjemarginaler räknas som genomgående text, men marginalernas bredd räknas aldrig under 3 petit.

§ 15. **Ren siffersättning** beräknas efter de använda siffrorna med 100 % förhöjning.

§ 16. För sättning efter **otydligt skrifvet** eller genom ändringar eller tillägg svårläsligt manuskript eller sådant blyertsskrifvet manuskript, som försenar arbetet, äger sättaren beräkna extra godtgörelse af minst 15 %.

Om manuskript är svårläst eller ej, afgöres af faktorn.

§ 17. **Blandad sättning,** sättning af vetenskapliga afhandlingar, annonser, utföringar, uppställningar, tabeller, matematik och musik samt sättning med osystematisk materiel äfvensom annat arbete, som icke kan beräknas enligt denna tariff, betalas efter tid eller enligt särskild öfverenskommelse, dock icke under medelförtjänst eller minimilön.

Åftal angående tidsbetalning eller betalning enligt öfverenskommelse träffas före sådant arbetes början.

För alla efter tid utgående ersättningar lägges till grund den på beräkning stående sättarens medelförtjänst för kalenderår, dock icke under minimilön.

§ 18. **Ombrytning af förrådssättning** (text) betalas med följande pris för enspaltigt format: folio 15 öre per sida, kvarto 10 öre (eller 75 öre per ark) och oktav 7 öre (eller 1 krona per ark). För tvåspaltigt format höjes priset med 50 % och för trespaltigt med 100 %.

Ombrytning, försvårad genom noter, marginaler eller dylikt, betalas efter tid enligt § 17.

Skulle, vid ombrytning af förrådssättning, en uppställning behöfva brytas på två sidor, betalas ombrytningen af den sida, på hvilken uppställning börjar, med resp. 25, 20 och 15 öre för folio-, kvarto- och oktav-sida.

Ersättning för ombrytning utgår endast i det fall, att förrådssättning utföres efter tillsägelse eller då arbetet är fördeladt så, att sättningen ej kan ske i kolumn.

Ersättning för kolumntitlar, kolumnsiffror eller dylikt ingår ej i ofvanstående priser.

§ 19. **Korrigering mot manuskript** som utföres af beräkningssättare betalas efter tid enligt § 17 med 10 % förhöjning. Såsom korrigering räknas ock utbyte af söndriga bokstäfver samt af upp- och nedvända bokstäfver, där sådana på tillsägelse användts.

Ändringsarbete betraktas icke som korrigering.

Ersättning för utskjutning i korrekturpress för första afdragningen ingår i sättningspriset, men alla följande ersättas enligt denna paragraf.

§ 20. **Formatpåläggning** betalas, om sådan verkställes af beräkningssättare, med 35 öre för kvarto-ark, 50 öre för oktav-ark, 65 öre för duodes-

ark och 80 öre för sedes-ark. Finnes icke behöflig materiel tillgänglig, betalas efter tid enligt § 17.

§ 21. **Revidering** betalas, då den verkställes af beräkningssättare, efter tid enligt § 17 med 25 % förhöjning.

Revider, som innehåller från sista korrekturet kvarstående eller orätt (äfven i typografiskt afseende) utförda rättelser eller sådana rättelser, som till följd af sin beskaffenhet icke kunnat göras i korrekturet, lämnas att utföras af vederbörande sättare utan ersättning.

§ 22. **Å civiltryckerier, där sättmaskiner användas** i sådan utsträckning, att mängden af deras arbete utgör $^1/_3$ och däröfver af det inom tryckeriet verkställda sättningsarbetet, betalas väntpengar åt handsättare, då han saknar sysselsättning, efter medelförtjänst till dess minimilön uppnås, eller ock veckolön.

Vid bedömandet af sättmaskiners arbetsvärde beräknas en maskins arbetsprodukt vid 12 timmars maskintid lika med 4 handsättares och vid 8 timmars maskintid lika med 3 handsättares.

§ 23. Som **formatpåläggare, reviderare** och **buntmakare,** där sådana särskildt anställas, antagas endast utlärda typografer och betalas med veckolön.

§ 24. **Lägsta veckolön** för utlärd sättare är de två första åren 20 kronor, de två därpå följande 22 kronor och därefter 24 kronor i Grupp A, 20 kr. de två första åren och därefter 21 kr. i Grupp B, samt 20 kr. i Grupp C.

Angående fördelningen på de olika grupperna se tabellen vid tariffens slut.

För **korrekturafdragare** är lägsta veckolönen efter två års anställning, dock icke före fyllda 20 år, 20 kr.

Afdrag å veckolön göres icke för helgdagar.

Alla helgdagar betraktas som fridagar, men fordras arbete å sådan dag, betalas det som öfvertidsarbete enligt § 26.

§ 25. Den **ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m., är 54 timmar i veckan.

Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

§ 26. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning.

Med öfvertidsarbete förstås det arbete, som förrättas å annan tid än den af tryckeriet bestämda arbetstiden och under de tider, som äro anslagna till måltidsraster. Beräkningssättare, som ej har sysselsättning under vakttimmarna, äfven då dessa äro förlagda under måltidsrasterna, erhåller, utom öfvertidsbetalning, ersättning enligt § 17.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid och om denna fritid helt eller delvis infaller å ordinarie arbetstiden, göres icke afdrag å lönen för veckolönsarbetare och erhåller beräkningsarbetare ersättning enligt § 17.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden pr vecka får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.

Principalen underrättar personalen, såvidt ske kan, en half dag i förväg, om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd pr vecka tillkommer om möjligt hvarje arbetare.

II.

Tariff för tidningssättning.

Med tidningssättning förstås sättning af periodiska skrifter, som utkomma minst en gång i veckan.

§ 1. **Sättning med afläggning af 1,000 bokstäfver,** svensk slätsättning, eller siffror betalas efter följande **grundpris:**

	Grupp A.	*Grupp B.*	*Grupp C.*
för petit, borgis och korpus kägel	35 öre	32 öre	30 öre
» cicero kägel	37 »	34 »	32 »
» halfcicero, halfmittel och mittel kägel	41 »	37 »	35 »
» halfkorpus kägel	53 »	48 »	45 »
» » » om bredden öfverstiger 24 petit	58 »	53 »	50 »

För tidningar, som utkomma 1 gång i veckan, förhöjes beräkningen, utöfver ofvannämnda grundpris, med 5 %, för tidningar, som utkomma 2—5 gånger i veckan, med 10 % i Stockholm och Göteborg samt 5 % i öfriga landet, för dagligen utkommande middags- eller aftontidning och morgontidning, som icke kräfver arbete på natten, med 20 % i Stockholm och Göteborg samt 10 % i öfriga landet och för daglig morgontidning med 30 % i Stockholm och 20 % i öfriga landet, då sådan tidning kräfver arbete på natten.

På dessa grundpris beräknas alla i det följande nämnda procentförhöjningar.

§ 2. **Beräkning** af sättning och afläggning, vare sig prosa eller poesi, sker pr 100 rader efter stilens lilla alfabet (28 bokstäfver) enligt följande regel:

abcdefghijklmnopqrstuvxyzåäö (för antikva).

abcdefghijklmnopqrstuvxyzåäö (för fraktur).

Finnes ej plats i raden för nästföljande bokstaf, insättes ett af stilens smalare tecken, som då räknas som en bokstaf.

Om sättning och afläggning betalas hvar för sig, beräknas för sättningen $^3/_4$ och för afläggningen $^1/_4$ af priset.

Första uppsättningen eller afläggningen af ny textstil äfvensom för på annat sätt försvårad afläggning betalas efter tid enligt § 21.

§ 3. **Tillfällig sättning** å vecko- och halfveckotidningar, som föranleder ombyte af kaster och icke betingar högre ersättning än 3 kr., betalas efter tid enligt § 21.

§ 4. **Sättning med självständig titel** räknas, där påteckning sker å ark, från linje till och med linje. Sker påteckningen däremot å korrektur, räknas från rubrikens öfverkant till och med slutlinjen.

Det ena eller andra sättet bestämmes af tryckeriets chef eller förman.

§ 5. **Mellanslag mellan notiser** med rubriker i samma rad som texten räknas som en rad för hvarje notis af den stilsort, hvarmed notisen sättes.

§ 6. **Mellanslagen sättning** räknas som kompakt sådan.

§ 7. **Sättning,** i hvilken stilsorter af blandad kägel förekomma, exempelvis ingress, slutrader o. s. v., räknas som kompakt sådan efter den mindre stilsorten. Dock får den större stilsorten ej öfverstiga 10 rader i följd och bör den mindre vara öfvervägande i radantal, i annat fall räknas det satta hvar för sig.

§ 8. **Blandad namn-, abbreviations- och siffersättning** höjer sättningspriset med minst 50 %. Sättning, i hvilken hufvudsakligast egennamn förekomma i svit, betalas med 25 % förhöjning.

§ 9. **Spaltad sättning** betalas med minst 50 % förhöjning.

§ 10. **Spärrad sättning,** som utgör hel rad eller däröfver, betalas med 200 % förhöjning. Enstaka ord betalas med $^1/_2$ öre per st.

§ 11. **Blandad sättning** (olika stilsorter inom samma kägel) betalas med en förhöjning af 25 %.

§ 12. **Främmande språk** (germanska och romanska) äfvensom gammalsvenska och landskapsmål betinga en förhöjning af 25 % för skrifvet och 15 % för tryckt manuskript; grekiska, hebreiska, orientaliska och slaviska språk samt sådana med lösa accenter eller med för vissa uppsatser särskildt gjutna typer betalas efter tid enligt § 21.

Maskinskrifvet manuskript räknas som handskrifvet.

§ 13. **Räkenskapsutföring** betalas med 25 % förhöjning för en och 50 % för mer än en spalt. Ren siffersättning betalas med 100 % förhöjning. Siffersättning, som försvåras genom insättande af smalare tecken (parenteser eller dylikt), betalas med 150 % förhöjning.

§ 14. **Tabeller** betalas med minst 100 % förhöjning.

§ 15. **Kliché** beräknas sålunda: af sättaren i texten inpassad efter fullt utrymme och den stilsort, som till den omgifvande eller bredvid stående texten användes; eljest efter halfva utrymmet.

§ 16. **Annonser** beräknas efter det utrymme de upptaga samt efter tidningens annonsstil och 35, 32 resp. 30 öre för 1,000 bokstäfver. Annonser, som äro jämförliga med text, betalas efter grundprisen i § 1.

§ 17. **Annons med enkel ram** betalas med minst 25 % förhöjning. Svårare och konstsatta annonser betalas efter tid enligt § 21.

§ 18. **Ändring** af annons betalas enligt §§ 20 eller 21.

§ 19. För sättning efter **otydligt skrifvet** eller genom ändringar eller tillägg svårläsligt manuskript eller sådant blyertsskrifvet manuskript, som försenar arbetet, äger sättaren beräkna extra godtgörelse af minst 15 %.

Om manuskript är svårläst eller ej, afgöres af faktorn.

§ 20. **Korrigering** mot manuskript äfvensom ändring betalas (där ej annan öfverenskommelse kan träffas) med 50 öre per timme jämte i § 1 stadgade tilläggsprocent. För korrigering verkställd på öfvertid betalas därjämte öfvertidsbetalning i enlighet med § 26.

§ 21. **Arbete, som icke kan beräknas** enligt denna tariff, betalas efter tid eller enligt särskild öfverenskommelse, dock icke under medelförtjänst eller minimilön.

Aftal angående tidsbetalning eller betalning enligt öfverenskommelse träffas före sådant arbetes början.

För alla efter tid utgående ersättningar lägges till grund den på beräkning stående arbetarens medelförtjänst för kalenderår, dock icke under minimilön.

§ 22. För **indragning af utgångsrad** äger sättaren att i stället tillgodoräkna sig 3 rader.

§ 23. **Lägsta veckolön** för utlärd sättare är:

	Grupp A. Orter med 20—22—24 kr. minimilön för civilsättning.	Grupp B. Orter med 20—21 kr. minimilön för civilsättning.		Grupp C. Orter med 20 kr. minimilön för civilsättning.
		Göteborg.	Öfriga.	
å tidning som utkommer 1 à 2 gånger i veckan ...	24·—	21·—	21·—	20·—
3 à 5 » » » ...	24·—	22·—	22·—	21·—
å daglig middags- eller aftontidning och morgontidning, som icke kräfver arbete på natten	26·—	25·—	23·—	22·—
å daglig morgontidning:				
då arbetet slutar senast kl. 7 e. m.	28·—	27·—	25·—	24·—
» » » » » 11 »	32·—	31·—	29·—	28·—
» » » » » 3.30 f. m.	36·—	35·—	32·—	31·—

För **korrekturafdragare** är lägsta veckolönen efter två års anställning, dock icke före fyllda 20 år, 20 kr. Förlägges arbetstiden i skift, betalas för nattskiftet 24 kr. Öfvertidsarbete ersättes med 50 % extra för de tre första timmarna, därefter med 100 %.

Afdrag på veckolön göres icke för helgdagar.

§ 24. **Ordinarie arbetstiden** är: å hvarannandags-, halfvecko- och veckotidningar lika med arbetstiden för civilsättning och å dagligen utkommande tidning 8 timmar per dygn förlagda: å middags- och aftontidningar samt morgontidningar, hvilka icke kräfva arbete på natten, mellan tidigast kl. 7 f. m. och senast kl. 7 e. m.; å dagliga morgontidningar: mellan tidigast kl. 8 f. m. och senast kl. 3,30 påföljande dags morgon. För dag- och kvällsskiften beräknas högst *två* måltidsraster om sammanlagdt högst 2 $^1/_2$ timmar, och vid nattarbete som slutar efter kl. 11 e. m. *en* måltidsrast, ej öfverstigande $^1/_2$ timme.

Då arbetstiden uppdelas i skift, skola skiftelagen fortgå hel vecka och växla mellan respektive arbetare. Ständigt nattarbete förekommer icke för

någon af sättarepersonalen. Dagskiftet å morgontidning slutar senast kl. 7 e. m.

Omfattar skift 7 dagar eller 7 nätter, betalas den sjunde dagen eller den sjunde natten som öfvertidsarbete men med afdrag, om följande skift omfattar 5 nätter eller 5 dagar, af *ordinarie* aflöning för en natt eller en dag. För helgdagar göres icke afdrag.

§ 25. Beräkningssättare erhåller, då ordinarie arbetstiden slutar senast kl. 11 e. m., en extra ersättning af 5 kr. i veckan och då ordinarie arbetstiden slutar senast kl. 3,30 f. m. af 10 kr. i Stockholm och Göteborg och 9 kr. i öfriga landet.

§ 26. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, ersättes med 20 öre i halftimmen extra för de 6 första halftimmarna och därefter med 40 öre i halftimmen.

Om arbetare beordras till arbete å öfvertid, men sättning ej erhålles, äger han beräkna dels öfvertidsbetalning och dels timpenning med 50 öre.

Med öfvertidsarbete förstås det arbete, som förrättas å annan tid än den af tryckeriet bestämda arbetstiden och under de tider, som äro anslagna till måltidsraster.

§ 27. **Fritid** skall omfatta minst 9 timmar i följd efter öfvertidsarbetets slut, och om denna fritid helt eller delvis infaller på den ordinarie arbetstiden, göres icke afdrag å lönen för veckolönsarbetare och erhåller beräkningsarbetare ersättning enligt § 21. Ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer dessutom hvarje arbetare.

Fridagen skall vara söndag; å morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten, lördag eller söndag. Söndagsledighet beviljas å sådana morgontidningar i tur och ordning minst en gång i månaden. Vid inträffande sjukdomsfall eller dylikt kan ordningsföljden ändras.

§ 28. Å tidningstryckerier i Stockholm, där sättmaskiner användas, betalas fast veckolön åt handsättare; å öfriga tryckerier betalas **väntpengar** åt handsättare, då han saknar egen afläggning, efter medelförtjänst till dess minimilön uppnås, eller ock fast veckolön.

III.

Tariff för maskinsättning.

§ 1. Som **maskinsättare** erhålla endast utlärda handsättare fast anställning eller ock mekaniska arbetare, som anställas som maskinskötare, men af dessa ej flera än en för hvarje påbörjadt tiotal maskiner. Sådan maskinskötare får dock icke användas för handsättning.

Vid maskins införande tages maskinsättaren om möjligt af förut befintlig personal.

§ 2. **Lärotiden** för maskinsättare får icke understiga tre eller öfverstiga fyra månader. Kan maskinsättare efter denna tid visa, att han kan sätta på Linotypemaskin 6,500, på Monoline-maskin 4,500 och på Typographmaskin 4,000 bokstäfver korrigerad sats i timmen, är han berättigad till fast

anställning. I annat fall är arbetsgifvaren icke skyldig att gifva honom sådan.

För **profsättning** gäller: ren slätsättning på vanlig spaltbredd (minst 40 bokstäfver) efter tryckt manuskript (borgis eller korpus) under 2 timmar.

Om maskinen tjänstgör otillfredsställande, måste profvet göras om.

Lärotiden kan af arbetsgifvaren eller arbetstagaren afbrytas efter tillsägelse 8 dagar i förväg.

§ 3. Arbete vid sättmaskin betalas med **fast veckolön** på följande sätt:

För **civilsättning** och **sättning på icke daglig tidning:**

Under lärotiden är minimilönen lika med minimilön för handsättning och därefter

	Grupp A.	*Grupp B.*	*Grupp C.*
för civilsättning och för sättning å tidning som utkommer 1 å 2 ggr i veckan	28·60	27·30	26·—
för sättning å tidning, som utkommer 3 å 5 ggr i veckan	31·20	28·60	27·30

För **sättning å daglig tidning:**

	Vid arbete på dagen	Vid arbete på natten			
	till kl. 11	till kl. 1	till kl. 2	till kl. 3,30	
I *landsorten:*					
Under lärotiden: minimilön för handsättning å tidning.					
Fast anställd	32	34	35	36	38
I *Stockholm:*					
Under lärotiden	28	—	30	32	34
Fast anställd	34	—	37	38	40

Vid skift mellan maskin- och handsättning, hvilken senare i sådant fall äfven betalas med fast aflöning, beräknas aflöningen i förhållande till den för hvarje använda tiden och resp. aflöningar, men arbetstiden bibehålles vid 8 timmar.

§ 4. Ordinarie **arbetstiden** är 8 timmar per dygn med ett däri icke inräknadt afbrott af minst ½ timme och förlägges:

vid civilsättning, å icke dagliga tidningar, å dagliga middags- och aftontidningar samt å dagliga morgontidningar, hvilka icke kräfva arbete på natten, mellan tidigast kl. 7 f. m. och senast kl. 7 e. m.;

å dagliga morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten, mellan tidigast kl. 8 f. m. och senast kl. 3.30 påföljande dags morgon.

Då arbetstiden uppdelas i skift, skola skiftelagen fortgå hel vecka och växla mellan resp. arbetare. Ständigt nattarbete förekommer icke för någon af sättarepersonalen. Dagskiftet å morgontidning slutar senast kl. 7 e. m.

Omfattar skift 7 dagar eller 7 nätter, betalas den sjunde dagen eller den sjunde natten som öfvertidsarbete men med afdrag, om följande skift omfattar 5 nätter eller 5 dagar, af *ordinarie* aflöning för en natt eller en dag. För helgdagar göres icke afdrag.

§ 5. **Öfvertidsarbete** (arbete öfver de ordinarie arbetstimmarna), då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 100 % förhöjning.

§ 6. **Fritid** skall omfatta minst 9 timmar i följd efter öfvertidsarbetets slut, och om denna fritid helt eller delvis infaller på den ordinarie

arbetstiden, göres icke afdrag å lönen. Ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer dessutom hvarje arbetare.

Fridagen skall vara söndag; å morgontidning, hvilken kräfver arbete på natten, lördag eller söndag. Söndagsledighet beviljas å sådana morgontidningar i tur och ordning, minst en gång i månaden. Vid inträffande sjukdomsfall eller dylikt kan ordningsföljden ändras.

§ 7. Uppstå **fel på maskinen,** eller saknas manuskript, kan maskinsättaren användas för skadans reparerande, maskinens rengöring eller för handsättning, men bibehåller sin lön som maskinsättare.

§ 8. Utföres **maskinens rengöring och uppeldning** af maskinsättaren, skall detta, om ej annorlunda öfverenskommes, ske under den ordinarie arbetstiden.

§ 9. Särskilda **färdiggörare** vid sättmaskinerna, som arbeta för flera maskiner och äro något kunniga i maskinsättning, erhålla betalning efter använd tid och en lön af i landsorten 28, 29, 30, 32 resp. 34 och i Stockholm 32, 35, 36 resp. 38 för de olika arbetstiderna. Som färdiggörare må i öfrigt vid mindre sätterier användas typograf mot tariffenlig tim- eller veckolön.

§ 11. **Maskinskötare,** som icke arbeta som maskinsättare, jämställas med och erhålla samma aflöning som handsättare enligt resp. civil- och tidningstariffer. Arbetstid högst 9 timmar.

---

§ 12. För arbete vid Lanstons Monotype gäller, till dess annan öfverenskommelse enligt § 13 i Gemensamma bestämmelser träffats, följande bestämmelser:

Den som arbetar vid gjutmaskin erhåller aflöning lika med sättare vid Linotype eller Typographmaskin.

Den som arbetar vid klaviatur erhåller som begynnelselön lika aflöning med sättarelärling i 4:de läroåret jämte för platsen gällande lokaltillägg.

Om vid klaviatur anställes utlärd typograf, utgår aflöningen med 25 kr. i veckan som minimilön jämte för platsen gällande lokaltillägg.

IV.

Tariff för snällpresstryckare.

§ 1. **Lägsta veckolön** för utlärd snällpresstryckare är de två första åren 20 kr., de två därpå följande 22 kr. och därefter 24 kr. i Grupp A, 20 kr. de två första åren och därefter 21 kr. i Grupp B samt 20 kr. i Grupp C. För snällpresstryckare på daglig morgontidning, som arbetar på natten, tillkommer en ersättning af 1 kr. 50 öre per natt.

Afdrag å veckolön göres icke för helgdagar.

Alla helgdagar betraktas som fridagar, men fordras arbete å sådan dag, betalas det som öfvertidsarbete enligt § 5.

§ 2. Tryckare kan icke åläggas att samtidigt sköta mer än en press; åtager sig tryckare att sköta två pressar, skall ersättning utgå med half minimilön utöfver den förutvarande aflöningen.

Vid snällpress skall finnas iläggare, iläggarelärling eller iläggningsmaskin. Dock må tryckare, vid iläggares sjukdomsfall eller dylikt, om han därtill beordras, fullgöra dennes arbete mot en extra ersättning af 25 öre per timme.

Vid press, där iläggningsmaskin finnes, skall biträde erhållas vid formombyte samt för rengöring, äfvenså då på grund af papperets egenskaper oafbruten passning vid iläggningsmaskinen erfordras.

För skötsel af iläggningsmaskin (då biträde icke finnes anställdt vid pressen) eller motor (ej elektrisk) betalas särskild ersättning enligt öfverenskommelse. Då öfvertidsarbete härtill erfordras, betalas detta enligt § 5.

§ 3. **Förlappningar** betalas: till träsnitt i hel- och halftoner och till autotypier med 1 öre per kvcm., dock lägst 20 öre per st.; till illustrationer i streckmanér med $^3/_4$ öre per kvcm.; eller ock efter tid.

Förlappningar, hvilka utföras då tryckaren under arbetstiden är befriad från pressarbete, betalas icke.

§ 4. **Ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m., är 54 timmar i veckan.

Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

Å dagliga tidningstryckerier är arbetstiden 8 timmar.

§ 5. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning.

Med öfvertidsarbete förstås det arbete, som förrättas å annan tid än den å tryckeriet bestämda arbetstiden och under de tider, som äro anslagna till måltidsraster.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid utan afdrag på lönen, om sådan fritid helt eller delvis infaller på ordinarie arbetstid.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden per vecka för hvarje arbetare får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.

Principalen skall, så vidt ske kan, underrätta personalen en half dag i förväg om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer om möjligt hvarje arbetare.

V.

Tariff för rotationstryckare och stereotypörer med biträden.

§ 1. **Lägsta veckolön** är för:

	Grupp A Orter med 20, 22, 24 kr. minimilön för civilsättning. Arbete å		Grupp B Orter med 20, 21 kr. minimilön för civilsättning. Arbete å		Grupp C Orter med 20 kr. minimilön för civilsättning. Arbete å	
	Dag	Natt	Dag	Natt	Dag	Natt
Rotationstryckare eller stereotypörer (efter 5 års anställning vid press eller i yrket)	30·—	36·—	29·—	34·—	28·—	32·—
1:a biträde (yrkeskunnigt, som fyllt 20 år och varit anställd 3 år i yrket).....	21·—	24·—	20·—	23·—	19·—	22·—
efter ytterligare 2 år.....	22·—	26·—	21·—	24·—	20·—	23·—
2:a biträde (något yrkeskunnigt, som fyllt 20 år och varit anställdt 2 år i yrket)	16·—	19·—	15·—	18·—	14·—	17·—
efter ytterligare 2 år.....	18·—	21·—	17·—	20·—	16·—	19·—
2:a biträde erhåller vid platsens tillträdande.....	14·—	17·—	13·—	16·—	12·—	15·—
Icke yrkeskunnigt biträde erhåller vid platsens tillsättande	13·—	16·—	12·—	15·—	11·—	14·—

Afdrag å veckolön göres icke för helgdagar.

§ 2. För skötsel af motor (ej elektrisk) betalas särskild ersättning enligt öfverenskommelse.

§ 3. **Ordinarie arbetstiden** är: vid *civil- och icke dagliga tidningstryckerier* 54 timmar i veckan och förlägges mellan kl. 7 f. m. och kl. 7 e. m.; midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.; vid *dagliga tidningstryckerier* 48 timmar i veckan, som å middags- eller aftontidningar förläggas mellan 7 f. m. och 7 e. m.

§ 4. **Öfvertidsarbete,** då sådant at vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut, därefter med 100 %.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas vid civiltryckerier med 150 % förhöjning.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid, utan afdrag på lönen, om sådan fritid helt eller delvis infaller på ordinarie arbetstid.

Minst ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer om möjligt hvarje arbetare.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden per vecka för hvarje arbetare får icke, utan ömsesidig öfverenskommelse, öfverstiga 12 timmar.

Fridagen skall vara söndag; å morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten, lördag eller söndag. Söndagsledighet beviljas å sådana morgon

tidningar i tur och ordning minst en gång i månaden. Vid inträffande sjukdomsfall eller dylikt kan ordningsföljden ändras.

VI.

Tariff för civilstereotypörer och galvanisörer.

§ 1. **Lägsta veckolön** för utlärd arbetare är de två första åren 21 kr., de två därpå följande 23 kr. och därefter 25 kr. i Grupp A, 20 kr. de två första åren och därefter 22 kr. i Grupp B samt 20 kr. i Grupp C.

Till biträde (som fyllt 16 år) utgår lägsta veckolönen

1:sta	året	med	6	kr.
2:dra	»	»	8	»
3:dje	»	»	12	»
4:de	»	»	15	»

Därefter, tills plats som självständig galvanisör eller stereotypör erhålles, utgår lägsta veckolön med 18 kr.

Biträde, som självständigt utför galvanisörs eller stereotypörs arbete, aflönas såsom utlärd arbetare.

Afdrag å veckolön göres icke för helgdagar.

Alla helgdagar betraktas som fridagar, men fordras arbete å sådan dag, betalas det som öfvertidsarbete enligt § 4.

§ 2. **Biträde,** som varit anställdt i yrket i 4 år och visat sig kunna utföra självständigt arbete, äger rätt att begära betyg som utlärd.

§ 3. **Ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och kl. 7 e. m., är 54 timmar i veckan.

Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

§ 4. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning. Minsta öfvertidsbetalning för yngre arbetare är 30 öre i timmen.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning.

Med öfvertidsarbete förstås det arbete, som förrättas å annan tid än den å officinen bestämda arbetstiden och under de tider, som äro anslagna till måltidsraster.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid, utan afdrag på lönen, om sådan fritid helt eller delvis infaller på ordinarie arbetstid.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden per vecka för hvarje arbetare får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 18 timmar.

Principalen skall, så vidt ske kan, underrätta personalen en half dag i förväg om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer om möjligt hvarje arbetare.

VII.

Tariff för digelpresstryckare.

§ 1. **Aflöningen till digelpresstryckare** utgår per vecka och
1:sta året med 10 kr.
2:dra » » 13 » samt
därefter, dock icke före fyllda 20 år, med 16 kr.

Äldre och skickligare tryckare, som användes för finare färg- eller illustrationstionstryck i digelpress, åtnjuter aflöning enligt snällpresstryckartariffen.

§ 2. **Förlappningar** betalas:

till träsnitt i hel- och halftoner och till autotypier med 1 öre per kvcm., dock lägst 20 öre per st.;

till illustrationer i streckmanér med $^3/_4$ öre per kvcm.;

eller ock efter tid.

Förlappningar, hvilka utföras då tryckaren under arbetstiden är befriad från pressarbete, betalas icke.

§ 3. **Ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m., är 54 timmar i veckan.

Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

§ 5. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning. Minsta öfvertidsbetalning är 30 öre i timmen.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden per vecka får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid utan afdrag på lönen, om sådan fritid helt eller delvis infaller på ordinarie arbetstid.

Principalen underrättar personalen, så vidt ske kan, en half dag i förväg, om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer om möjligt hvarje digelpresstryckare.

VIII.

Tariff för iläggare.

§ 1. **Aflöningen till iläggare** utgår per vecka och
för *manliga* 1:sta året med 10 kr.
2:dra » » 13 »
samt därefter, dock icke före fyllda 20 år, med 16 kr.
för *kvinnliga* 1:sta året med 9 kr.
2:dra » » 11 »
samt därefter, dock icke före fyllda 20 år, med 12 kr.

Biträde vid press, där iläggningsapparat finnes, betalas som iläggare.

För iläggare på daglig morgontidning, som arbetar på natten, tillkommer en ersättning af 1 kr. per natt.

§ 2. **Ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m., är 54 timmar i veckan.

Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

Å dagliga tidningstryckerier är arbetstiden 8 timmar per dygn.

§ 4. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning. Minsta öfvertidsbetalning är 30 öre i timmen.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden per vecka får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid utan afdrag på lönen, om sådan fritid helt eller delvis infaller på ordinarie arbetstid.

Principalen underrättar personalen, så vidt ske kan, en half dag i förväg om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer om möjligt hvarje arbetare.

IX.

Tariff för lärlingar.

§ 1. **Yngre biträde,** som arbetat vid kast eller press 3 månader och fyllt 16 år, skall inskrifvas som lärling i enlighet med tariffens bestämmelser.

§ 2. För att kunna antagas till lärling **fordras**

att kunna förete intyg om fullgod folkskolebildning,

att vid läkarebesiktning erhålla friskbetyg samt dessutom

för *sättarlärling* att hafva fyllt 16 år,

för *snällpresstryckarlärling* att hafva fyllt 16 år och att ett år hafva arbetat som iläggare eller iläggarlärling och

för *digelpresstryckar-* och *iläggarlärling* att hafva fyllt 15 år.

§ 3. **Före antagandet** eller under lärotiden bör om möjligt *sättarlärling* hafva varit sysselsatt någon tid vid press samt *tryckarlärling* någon tid i sätteriet.

§ 4. Den, som blifvit till lärling antagen, ställes i början af lärotiden under en erfaren fackmans ledning och kan icke användas till annat arbete än sådant som tillhör officinen.

§ 5. **Lärotiden** är högst:

för *sättarlärlingar* och för *snällpresstryckarlärlingar,* som utläras under 21:sta lefnadsåret, 4 år,

för öfriga *snällpresstryckarlärlingar* 3 år,
för *digelpresstryckar-* och *iläggarlärlingar* 2 år
och lägst hälften däraf.

Lärotiden för *sättar-* och *snällpresstryckarlärlingar* kan icke anses fullgjord före fyllda 20 år och
för *digelpresstryckar-* och *iläggarlärlingar* före fyllda 17 år.

Om till snällpresstryckarlärling antages förutvarande digelpresstryckare, digelpresstryckarlärling eller iläggare, eller till digelpresstryckare förutvarande iläggare, kan lärotiden enligt öfverenskommelse förkortas.

För utlärd digelpresstryckare eller iläggare, som varit i yrket 5 år eller däröfver och efter fyllda 20 år antages till snällpresstryckarlärling, är lärotiden ett år med en aflöning af 20 kr. i veckan.

§ 6. **Aflöningen** till **lärlingar** utgår per vecka

för *sättarlärlingar*

1:sta	året	med	6 kr.
2:dra	»	»	8 »
3:dje	»	»	12 »
4:de	»	»	15 »

Lärlingar å dagliga morgontidningar erhålla samma procenttillägg som stadgas i § 1 af tariff för tidningssättning,

för *snällpresstryckarlärlingar*, som utläras under 21:sta lefnadsåret,

1:sta	året	med	8 kr.
2:dra	»	»	10 »
3:dje	»	»	12 »
4:de	»	»	15 »

för *öfriga snällpresstryckarlärlingar*

1:sta	året	med	12 kr.
2:dra	»	»	14 »
3:dje	»	»	17 »

för *digelpresstryckarlärlingar*

1:sta	året	med	6 kr.
2:dra	»	»	8 »

för *iläggarlärlingar*

manliga	1:sta	året	med	6 kr
»	2:dra	»	»	8 »
kvinnliga	1:sta	»	»	5 »
»	2:dra	»	»	7 »

Efter öfverenskommelse kan aflöningen för sättarlärling under sista året utgå efter beräkning och i så fall med $^3/_4$ af grundpriset i gällande tariff för sättning.

Snällpresstryckarlärling, som ansvarar för i gång varande press, får icke samtidigt användas som iläggare.

§ 7. **Ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m., är 54 timmar i veckan.

Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

Å dagliga tidningstryckerier är arbetstiden 8 timmar per dygn.

§ 8. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbets-

tidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning. Minsta öfvertidsbetalning är 30 öre i timmen.

Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid utan afdrag på lönen om sådan fritid helt eller delvis infaller å ordinarie arbetstid.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma och sammanlagda öfvertiden per vecka får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.

Principalen underrättar personalen, så vidt ske kan, en half dag i förväg om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd per vecka tillkommer om möjligt hvarje lärling.

§ 10. För ett boktryckeri beräknas, om tillgång på utlärda arbetskrafter förefinnes,[1]) antalet

sättarlärlingar				snällpresstryckarlärlingar			
till	1	för	1— 2 sättare,	till	1	för	1— 3 tryckare,
»	2	»	3— 4 »	»	2	»	4— 8 »
»	3	»	5— 8 »	»	3	»	9—15 »
»	4	»	9—12 »	»	4	»	16—20 »
»	5	»	13—18 »				
»	6	»	19—25 »				

I boktryckerier med större antal sättare eller tryckare, än här ofvan angifvits, må för öfverskjutande antalet kunna anställas 1 sättarlärling för hvar 6:te sättare och 1 tryckarlärling för hvar 10:e tryckare.

X.

Tariff för Stilgjuterier.

Handmaskingjutning.

Pris i Kronor pr kg.

§ 1. **Brödstilar.**

Fraktur, Schwabach, Mediæval och Antikva.

Diamant	Kr. 2·70	Petit	Kr. 0·41
Perl	» 1·44	Bourgeois	» 0·36
Nonpareille	» 0·68	Korpus	» 0·31
Kolonel	» 0·56	Cicero	» 0·29

För kursiv 5 % förhöjning.

Tillriktningspris för brödstilar:

t. o. m. 60 kg..... 9 öre pr st.
61—124 » ..... 5 » » »

---

[1]) Brist på utlärda arbetskrafter anses föreligga, när Sv. Typografförbundets platsanskaffningsbyrå icke kan gifva anvisning på lämpliga utlärda arbetare.

Matrisernas antal får ej öfverstiga 120 stycken; för hvarje matris härutöfver 7 öre i tillriktningspris.

Om flera gjuta å en stil och det för hvarje gjutare gjutna partiet understiger 60 kg., betalas 9 öre pr matris; om det understiger 125 kg., 5 öre pr matris.

För defekter t. o. m. 5 kg. pr kg. en fjärdedel mer; öfver 5 kg. enligt ofvanstående tabell.

Utslutning beräknas som stil. 2 punkters spatier dubbelt pris; under 2 punkter fyradubbelt pris.

Hjälper en handmaskinsgjutare en komplettgjutare med en stil, så beräknar handmaskinsgjutaren sitt kvantum som defekt.

§ 2. Titelstilar.

Diamant	Kr. 2·92	Mittel	Kr. 0·45
Perl	» 1·58	Tertia	» 0·40
Nonpareille	» 0·81	1 1/2 cicero	» 0·38
Kolonel	» 0·68	Text	» 0·36
Petit	» 0·57	2—5 cicero	» 0·36
Bourgeois och korpus	» 0·54	Öfver 5 cicero	» 0·41
Cicero	» 0·48		

Utan göte 5 öre mera.

Större käglar med hålfot inkl. slipning:

5 och 6	cicero	till och med	100	kg.	pr kg.	Kr.	0·68
5 » 6	»	öfver	100	»	»	»	0·59
öfver 6	»	till och med	100	»	»	»	0·63
» 6	»	öfver	100	»	»	»	0·54

Kursivstilar ..... pr kg. 2 öre mera.
För smala stilar ..... » » 9 » »

Till smala stilar räknas:

till och med tertia sådana, i hvilka 2 gemena n gå in på kägeln, *öfver tertia* sådana *antikvastilar* i hvilka 2 versal H och sådana *frakturstilar* i hvilka 2 versal A gå in på kägeln.

Tillriktningspris:

T. o. m. 12 1/2 kg. ..... pr matris 9 öre.
» 25 » ..... » » 5 »
» 50 » ..... » » 2 »

Stilar för tryckning i flera färger öfver 12 1/2 kg. 5 öre pr matris i tillriktningspris.

Öfverstiger matrisernas antal i en stil 120 stycken, betalas, äfven om partiet öfverstiger 50 kg., för hvarje öfvertalig matris 5 öre pr styck.

Defekter och afgjutningar betalas såsom stil.

Vid gjutorder efter minimumsedel af 50 kg. skall en öfvergjutning af 5 % vara fri för kägel till och med tertia; för text och större käglar 7 1/2 %; gjutes mera, kan gjutaren åläggas betala kostnaden för brytning, slipning, uppsättning och färdiggöring af öfverskottet.

För hvarje ny matris, som måste omjusteras ersättes gjutaren med 9 öre.

Matematiska, aritmetiska och alla slags tecken, nummertecken, händer och vignetter, äfvensom monumental och hieroglyfer beräknas som titelstil.

§ 3. Skrifstilar.

a) Gjutning.

Korpus	Kr.	1·17	Dubbelcicero	Kr.	0·72
Cicero	»	1·08	Dubbelmittel	»	0·70
Mittel	»	0·90	Större käglar	»	0·68
Tertia	»	0·77	Hålfot	»	0·86
Text	»	0·72	» defekter	»	1·26

b) Skärning och slipning.

Korpus	Kr.	1·17	Text	Kr.	0·54
Cicero	»	0·90	Dubbelcicero och dubbelmittel	»	0·45
Mittel	»	0·72			
Tertia	»	0·59	Större käglar och hålfot	»	0·32

Tillriktningspris:

T. o. m. 25 kg. ..... pr matris 9 öre.
» 50 » ..... » » 5 »
Defekter t. o. m. 5 kg. ..... » » 14 »

Vid gjutorder af öfver 150 kg. från och med tertia:

a) Gjutning.

Tertia och text	Kr.	0·63	Större käglar	Kr.	0·56
Dubbelcicero	»	0·56	Hålfot	»	0·86

b) Skärning och slipning.

Tertia	Kr.	0·54	Dubbelmittel	Kr.	0·38
Text	»	0·54	Gröfre kägel	»	0·27
Dubbelcicero	»	0·45	Hålfot	»	0·32

Skrifstilsutslutning betalas med 9 öre mer pr kg. än titelstil; från och med $^1/_4$ fyrkant och tunnare — ensamt gjutna — såsom skrifstilspris *b*.

Stilar, som gjutas i instrument med reglar, beräknas intill 150 kg. enligt skrifstilspris *b*; öfver 150 kg. 4 öre pr kg. mindre än enl. *b*. Hålfot t. o. m. 150 kg. 72 öre; öfver 150 kg. 63 öre.

§ 4. Rond, kursiv-rond och rätt uppstående skrif- och manuskriptstilar.

Petit	Kr.	0·76	Mittel	Kr.	0·60
Korpus	»	0·72	Tertia	»	0·51
Cicero	»	0·63	Text och större kägel	»	0·48

§ 5. Orientaliska stilar.

Hebreiska, rabbinska etc.

Nonpareille	Kr.	0·90	Större kägel	Kr.	0·63
Petit till cicero	»	0·81			

Tillriktningspris för orientaliska stilar, då antalet matriser öfverstiger 120 st., är 5 öre extra för hvarje öfverskjutande matris, äfven om partiet öfverstiger 25 kg.

§ 6. **Grekiska** (med lösa accenter).

Petit	Kr. 0·81	Korpus	Kr. 0·72
Bourgeois	» 0·72	Cicero	» 0·63

Nygrekiska och nyhebreiska som titelstil.

§ 7. **Bråksiffror.**

Å hel kägel.

Nonpareille	Kr. 1·35	Bourgeois	Kr. 0·90
Kolonel	» 1·17	Korpus	» 0·90
Petit	» 0·99	Cicero	» 0·72

Å half kägel.

1/2 nonpareille	Kr. 3·15	1/2 korpus	Kr. 1·35
1/2 petit	» 1·80	1/2 cicero	» 0·90
1/2 bourgeois	» 1·35		

Sammangjutna bråksiffror och siffror såväl som punkter på 1/2 fyrkants tjocklek och däröfver beräknas såsom titelstilar.

Tillriktningspris såsom vid titelstilar.

§ 8. **Infattningar.**

a) Gjutning och slipning å 2 sidor.

Nonpareille	Kr. 1·62	Cicero	Kr. 0·99
Kolonel	» 1·44	Mittel och tertia	» 0·72
Petit	» 1·35	1 1/2 cicero och större	» 0·68
Bourgeois	» 1·26	Hålfot	» 0·90
Korpus	» 1·17		

För hörn med uttagna vinklar betalas inkl. slipning och vinkeluttagning dubbelt gjutpris mot för infattningar.

Tillriktningspris för infattningar och hörn, oberoende partiets storlek, 9 öre pr matris.

För infattningar, som måste hyflas, är gjutaren ej skyldig bära den extra kostnaden.

Infattningar för färgtryck 9 öre pr kg. mer.

Infattningsstycken intill cicero kägel, hos hvilka tjockleken understiger 1/2 fyrkant, betinga 1/2 gång högre pris än ofvan angifves.

För 1 1/2 cicero och större käglar betalas, vid 1/4 cicero tjocklek, dubbelt pris; vid nonpareille tjocklek 1/2 gång högre pris.

b) Gjutning och slipning å 4 sidor.

1/4 cicero	Kr. 8·10	1/2 bourgeois	Kr. 6·75
Diamant	» 7·20	Perl	» 5·40

Virkmönster, bottentryck och initialer, inberäknadt gjutning och slipning, såsom infattning.

Infattningar å trekantig kägel betalas under cicero med kr. 3. 60 p. kg.; cicero och större såsom hörn, där vinklar uttagits.

Stafvelser och ord, gjutna å egen kägel, beräknas som titelstil.

Utföres gjutning och slipning af olika personer, räknas för gjutning $^2/_3$ och för slipning $^1/_3$ af priset.

§ 9. Slutlinier och hela klammer, inkl. slipning.

$^1/_8$ petit	Kr. 2·70	Nonpareille	Kr. 0·90
$^1/_4$ petit och $^1/_4$ cicero	» 1·80	Petit	» 0·72
$^1/_2$ petit	» 1·26	Bourgeois	» 0·63
Perl	» 1·17	Större käglar	» 0·54

För gjutning räknas $^3/_4$, för slipning $^1/_4$ af priset.

§ 10. Delade klammer, inkl. slipning.

$^1/_2$ petit	Kr. 2·70	Nonpareille	Kr. 1·35
Under $^1/_2$ petit	» 3·60		

För gjutning räknas $^3/_4$, för slipning $^1/_4$ af priset.

§ 11. Noter, inkl. slipning och skärning.

Text	Kr. 2·84
Dubbelmittel och 5 nonpareille	» 1·89

§ 12. Mellanslag och kvadrater.

$^1/_8$ petit och $^1/_8$ cicero	Kr. 1·35	$^1/_4$ korpus	Kr. 0·40
$^1/_4$ petit	» 0·50	$^1/_4$ cicero	» 0·40
$^1/_2$ petit	» 0·30	Bourgeois till tertia	» 0·18
$^1/_2$ korpus	» 0·25	Gröfre käglar	» 0·20
Nonpareille till petit	» 0·20		

Intill 25 kg. pr kg. 5 öre mer.

§ 13. Regletter.

Handgjutna.

$^1/_8$ petit o. $^1/_8$ cicero	Kr. 2·70	$^1/_2$ petit	Kr. 0·50
$^1/_4$ petit	» 0·77	Perl	» 0·36
$^1/_4$ korpus	» 0·63	Nonpareille	» 0·27
$^1/_4$ cicero	» 0·59	Petit och gröfre kägel	» 0·23

Maskingjutning.

Utan färdiggöring.

Nonpareille	Kr. 0·25
Petit och större	» 0·18

T. o. m. 30 kg. pr kg. 5 öre mer.

I banor, 12 konk. långa. Arnts maskin.

1/2 petit	Kr. 0·10	1/8 cicero	Kr. 0·16
1/4 »	» 0·12	1/4 korpus	» 0·10
1/6 »	» 0·18	1/6 »	» 0·14
1/8 »	» 0·22	1/8 »	» 0·18
1/4 cicero	» 0·10		

§ 14. Hålsteg.

Handgjutna.

T. o. m. 50 kg. ..... Kr. 0·23
Öfver 50 kg..... » 0·18

1 konkordans hålsteg ensamt gjutna 1/2 gång mer.

Maskingjutna.

T. o. m. 50 kg. ..... Kr. 0·23
Öfver 50 kg..... » 0·16

1 konkordans hålsteg ensamt gjutna 1/2 gång mer.
(Ofvanstående färdigt till inpackning.)

Gjutaren är dock icke skyldig att hyfla regletter och hålsteg i foten (maskingjutna).

§ 15. Tyglinier.

I banor, långt instrument.

1/8 petit t. o. m. petit pr 100 st. kr. 3·60. Större kägel efter tid (se § 33).

§ 16. Underskärning

af brödstilar jämte öfverhängande bokstäfver tredubbelt gjutpris.

Titelstilar t. o. m. text dubbelt gjutpris, till och med 4 cicero 1 1/2 gång gjutpriset; större käglar enkelt pris.

Rond-, kursiv-, titel- och kursiv-rondstilar som ock rätt uppstående skrif- och manuskriptstilar till och med cicero 1/2 gång mer än gjutpriset; större käglar samma pris som för gjutning. För öfverhängande bokstäfver, som måste skäras å båda sidor, betalas dubbelt pris.

Inpassning och ombyte af stående instrument betalas med 45 öre; för höjd- och kägel-instrument 90 öre.

Hvarje ombyte af kärna hos instrument med sneda hörn betalas i fråga om defekter med 14 öre pr kärna.

Defekter under 1/2 kg. beräknas såsom 1/2 kg.

Komplettmaskinsgjutning.

Fouchés system.

§ 17. Bröd- och titelstilar

å normal- och egen höjd.

Kägel	T. o. m. 50 kg.	T. o. m. 100 kg.	T. o. m. 250 kg.	T. o. m. 500 kg.	Öfver 500 kg.
Perl	0·86	0·77	0·72	0·68	0·68
Nonpareille	0·77	0·67	0·59	0·52	0·50
Kolonel	0·63	0·56	0·50	0·43	0·41
7 1/2 punkt	0·56	0·49	0·41	0·38	0·35
Petit	0·49	0·41	0·36	0·34	0·32
Bourgeois	0·43	0·38	0·32	0·29	0·27
Korpus	0·41	0·36	0·30	0·27	0·25
11 punkter	0·41	0·35	0·29	0·24	0·23
Cicer	0·40	0·34	0·27	0·23	0·22
Mittel	0·38	0·32	0·26	0·22	0·21
Tertia och större	0·34	0·30	0·27	0·25	0·25

För gjutning å nu i bruk varande Küstermanska maskiner 1 öre mer pr kg.

§ 18. Hålfot.

T. o. m. 150 kg. ..... 32 öre pr kg.
Öfver 150 kg. ..... 27 » » »

§ 19. Infattningar.

				T. o. m. 10 kg.	Öfver 10 kg.
1/4 cicero	pr	kg.	Kr.	3·15	2·70
1/2 petit	»	»	»	2·25	1·80
Perl	»	»	»	1·13	0·90
Nonpareille	»	»	»	0·81	0·68
Petit	»	»	»	0·68	0·54
Bourgeois	»	»	»	0·59	0·54
				T. o. m. 15 kg.	Öfver 15 kg.
Korpus	»	»	»	0·54	0·45
Cicero	»	»	»	0·36	0·32
1 1/2 cicero och större kägel	»	»	»	0·34	0·32

Infattningar från och med 1 1/2 cicero kägel, hvilka gjutas å tjocklek ej öfverstigande nonpareille, 9 öre pr kg. mer.

Infattningar gjutna å hålfot 9 öre pr kg. mer än för stil.

Kursiv-stilar, äfvensom nygrekiska på hel kägel, 2 öre pr kg. mer än enligt förestående tabell.

Rond-stilar $^1/_3$ mer pr kg. än enligt förestående tabell.

Stilar för färgtryck 5 öre pr kg. mer än enligt förestående tabell.

Bråksiffror betalas med 9 öre pr kg. mer än enligt förestående tabell. Sammangjutna bråksiffror såsom stil.

Tillriktningspris för stilar och defekter t. o. m. 25 kg. 9 öre; t. o. m. 40 kg. 5 öre pr matris.

Tillriktningspris för siffror t. o. m. 15 kg. 9 öre; för bråksiffror t. o. m. 25 kg. 9 öre.

Tillriktningspris för infattningar, då partiet, som skall gjutas, ej utgör mer än 1 kg. pr tillriktning, 9 öre pr matris.

För orientaliska stilar, gjutna å två olika käglar, dubbelt gjutpris enligt förestående tabell. Orientaliska stilar gjutna å full kägel såsom kursivstilar.

För smala stilar 8 öre mera pr kg.

Till smala stilar räknas:

till och med tertia sådana, i hvilka 2 gemena n gå in på kägeln, *öfver tertia* sådana antikvastilar, i hvilka 2 versal H och sådana frakturstilar, i hvilka 2 versal A gå in på kägeln.

Gammal-grekiska, till hälften underskuren, och med »Spiritussen» $^1/_3$ mer.

Antalet matriser till en stil får ej öfverstiga 120 stycken; för hvarje matris utöfver detta antal betalas i tillriktningspris 7 öre.

För hvarje ny matris, som måste efterjusteras, ersättes gjutaren med 9 öre.

Om flera gjuta å en stil, äger hvar och en af gjutarne att beräkna det af honom gjutna partiet i enlighet med föregående tabell; utgör emellertid det af hvar och en gjutna partiet minst 250 kg., så beräknas priset efter totalkvantum af gjutningen.

Om mindre stil gjutes å större kägel, d. v. s. om stilens bild är minst 2 punkter mindre än kägeln, betalas den mellanliggande kägelns pris, med undantag för decimalsiffror, kapitäler och »Superieurs».

Defekter under $^1/_2$ kg:s vikt beräknas såsom $^1/_2$ kg.

§ 20. **Utslutning.**

				T. o. m. 50 kg.	Öfver 50 kg.
Perl	pr	kg.	Kr.	0·81	0·68
Nonpareille	»	»	»	0·54	0·49
Kolonel	»	»	»	0·43	0·38
Petit	»	»	»	0·32	0·27
Bourgeois	»	»	»	0·30	0·23
Korpus	»	»	»	0·27	0·22
Cicero	»	»	»	0·22	0·18
Mittel och större	»	»	»	0·18	0·16

Utslutning från och med $^1/_4$ fyrkant och nedåt, ensamt gjuten, betalas med dubbelt pris.

§ 21. Kvadrater.

		T. o. m. 50 kg.	Öfver 50 kg.
Perl	pr kg. Kr.	0·27	0·23
Nonpareille	» » »	0·23	0·19
Kolonel	» » »	0·20	0·18
Petit	» » »	0·18	0·15
Bourgeois	» » »	0·17	0·15
Korpus	» » »	0·16	0·14
Cicero och större kägel	» » »	0·16	0·14

§ 22. Mellanslag.

		T. o. m. 50 kg.	Öfver 50 kg.
1/4 petit	pr kg. Kr.	0·41	0·36
1/4 cicero	» » »	0·32	0·29
1/2 petit	» » »	0·27	0·25

Insättning af ny kärna (ombyte af kägel) betalas efter tid (se § 33).

Då gjutare beordras att dela en skrift i mer än 4 delar, höjes gjutpriset med 2 öre pr kg.

Färdiggöring.

§ 23. Bröd- och titelstilar.

	pr kg.		pr. kg.
1/2 petit	Kr. 0·90	Bourgeois	Kr. 0·15
1/2 bourgeois	» 0·72	Korpus	» 0·14
Perl	» 0·45	11 punkter och cicero	» 0·12
Nonpareille	» 0·27	Mittel	» 0·10
Kolonel	» 0·23	Tertia och text	» 0·08
Petit	» 0·17	Större kägel	» 0·07

För kusivstilar 2 öre mera pr kg.

Då vid färdiggöring stilen af färdiggöraren delas i minimum, tillkommer för delningen:

För 1/4 cicero t. o. m. cicero hälften af priset för färdiggöring.
» mittel t. o. m. text ..... 3 öre pr kg.
» större käglar ..... 2 » »

kvadrater, mellanslag och regletter
t. o. m. 25 kg..... Kr. 0·09
öfver 25 kg..... » 0·06

§ 24. **Skrifstilar.**

Färdiggöring.	pr kg.	*Delning.*	pr kg.
Korpus	Kr. 0·23	Korpus	Kr. 0·12
Cicero	» 0·19	Cicero	» 0·09
Mittel	» 0·16	Mittel	» 0·08
Tertia och text	» 0·14	Tertia och text	» 0·07
Dubbelcicero och dubbelmittel	» 0·12	Dubbelcicero och dubbel mittel	» 0·06
3—4 cicero	» 0·10	3—4 cicero	» 0·05

5 cicero utan hålfot jämte delning ..... Kr. 0·18
7 » med » » » ..... » 0·24

Hebreiska, grekiska äfvensom alla orientaliska stilar betalas med $^1/_2$ gång mer.

Ersättning för färdiggöring af stilar i parti om t. o. m. 50 kg. 90 öre extra.

§ 25. **Infattningar.**

	pr kg		pr kg.
$^1/_4$ cicero	Kr. 1·08	Bourgeois	Kr. 0·27
$^1/_2$ petit	» 0·90	Korpus	» 0·23
$^1/_2$ bourgeois	» 0·72	Cicero	» 0·21
Nonpareille	» 0·45	Större käglar	» 0·13
Petit	» 0·32		

Hyfling på 4 sidor, för slipning på tjocklek och kägel fr. o. m. 2 cicero pr kg. 5 öre mer.

§ 26. **Defekter.**

För alla käglar till och med $12^1/_2$ kg. .. ... pr kg. 5 öre mer.
» nonpareille under $^1/_2$ » ..... » » 18 » »
» större käglar $^1/_2$ » ..... » » 9 » »

Inhyfling af signatur samtidigt med stilens färdiggöring betalas:

För nonpareille och kolonel med 3 öre pr kg.
» större käglar » 2 » » »

Utslutning betalas såsom stil af motsvarande kägel; är den gjuten i instrument på stilhöjd, tillkommer halft höjdhyflingspris.

§ 27. **Noter.**

Text .... Kr. 0·95
Dubbelmittel t. o. m. 5 nonpareille » 0·50

§ 28. Höjdhyfling

utan upp- och isättning.

	pr kg.		pr kg.
1/4 cicero	Kr. 0: 81	Kolonel och petit	Kr. 0: 23
1/2 petit	» 0: 59	Bourgeois och korpus	» 0: 18
1/2 bourgeois	» 0: 45	Cicero och större kägel ...	» 0: 14
Perl	» 0: 36	Hålsteg och kvadrater ...	» 0: 05
Nonpareille	» 0: 27	Regletter	» 0: 09

Utslutning samma pris som stil af motsvarande grad.

Hebreiska, grekiska, noter och alla *orientaliska* stilar 1/3 mer pr kg.

Skrifstilar: korpus 23 öre; större kägel 18 öre.

Om under påbörjadt arbete med höjdhyfling hyfveln måste omställas på grund af annat mera brådskande arbete, betalas för omställning af hyfveln 14 öre.

Vid hvarje beställning, som icke öfvergår 7 1/2 kg., betalas 5 öre mer pr kg.

Arbeta flera på samma stil och det af hvar och en hyflade partiet icke öfverstiger 7 1/2 kg., betalas äfven 5 öre pr kg. mer.

Komplettgjutning till och med 1 punkt utan isättning: nonpareille 14 öre, kolonel 11 öre, petit och bourgeois 9 öre, korpus 8 öre, cicero 7 och mittel 6 öre, tertia 7 öre, större kägel 8 öre.

Komplettgjutning öfver 1 punkt till och med 2 punkter utan isättning: nonpareille 16 öre, kolonel 14 öre, petit 12 öre, bourgeois och korpus 11 öre, cicero 8 öre, mittel och tertia 7 öre, större kägel 8 öre.

Vid beställningar till och med 5 kg. 5 öre mer pr kg.

Höjdhyfling vid färdiggöring af handmaskinsgjutning: till och med 1 punkt en tredjedel; till och med 2 punkter hälften af höjdhyflings-priset vid käglar från nonpareille till och med mittel.

Inhyfling af signatur vid höjdhyfling: nonpareille och kolonel 3 öre, större käglar 2 öre. Om signatur skall hyflas vid hufvudet, 1 öre pr kg. mer.

Ensamt inhyfling af signatur. Utan upp- och isättning till och med nonpareille pr kg. 4 öre. Större kägel 3 öre pr kg.

Gammal stil beräknas som ny stil af motsvarande kägel.

Defekter under 1/2 kg. t. o. m. nonpareille 18 öre, öfver nonpareille 9 öre.

Höjdfräsning med isättning.

Till och med mittel handhyflingspris; med undantag för petit, som betalas med 17 öre. Tertia t. o. m. dubbelmittel 10 öre; större kägel 8 öre pr kg.

Skrifstilar: till och med mittel handhyflingspriset, större kägel 14 öre pr kg.

Beställningar å

Tertia till och med dubbelmittel	intill	20	kg.	14 öre.
» » » » »	»	40	»	13 »
Större käglar	»	20	»	11 »
» »	»	40	»	10 »
Skrifstilar	»	20	»	17 »
»	»	40	»	16 »

§ 29. Justerings-pris.

	Matriser af Koppar. pr st.	Zink.
Diamant	81 öre.	68 öre.
Perl	59 »	45 »
Nonpareille och kolonel	50 »	36 »
Petit till och med cicero	45 »	32 »
Mittel till och med text	50 »	36 »
Dubbelcicero och dubbelmittel	54 »	41 »
Kanon	59 »	45 »
Missal	63 »	50 »
5 cicero	68 »	54 »
Öfver 5 cicero	81 »	68 »
Klammer, slutlinier och skrifstilar	86 »	72 »

Infattningar och noter $^1/_2$ gång mer.
Defekter t. o. m. 10 stycken 9 öre mer.
Ingjutning och genomskärning 9 öre pr st.
Stål- och järnmatriser 90 öre pr st.
Timpenning minst 50 öre. Öfriga arbeten veckolön.

Bestämmelser för lärlingar m. m.

§ 30. Lärlingar.

För lärlingar utgå följande aflöningssatser:

1:a	året	6 kr.
2:a	»	8 »
3:e	»	12 »
4:e	»	15 »

Lärling antages icke före fyllda 16 års ålder och får ej utläras före fyllda 20 år.

Lärlingsskala.

På	1—3	stilgjutare	2	lärlingar
»	4—7	»	3	»
»	8—12	»	4	»
»	13—18	»	5	»
»	19—24	»	6	»

§ 31. Slipning.

Vana sliperskor betalas med samma aflöning som lärling under 4:e året (= 15 kr.) eller efter beräkning enligt följande tariff med nämnda lön garanterad som minimum:

Bråksiffror och tecken på	$^1/_2$ petit	pr	1,000	st.	Kr.	0·19
» » » »	$^1/_2$ korpus	»	»	»	»	0·17
» » » »	$^1/_2$ cicero	»	»	»	»	0·14
Petit- t. o. m. cicerostilar samt utslutning		»	»	»	»	0·12

Gröfre käglar efter tid.

Kvadrater och mellanslag alla sorter ..... pr 1,000 st. Kr. 0·18
Spatier alla käglar..... » » » » 0·14
För feta och halffeta stilar 50 % förhöjning.
Öfriga arbeten betalas efter tid.

§ 32. **Afbrytning, upp- och isättning.**

För afbrytning, upp- och isättning betalas:

1:a året	.....	5 kr.
2:a »	.....	7 »
3:e »	.....	9 »
4:e »	....	11 »
samt därefter och efter fyllda 20 år		12 »

eller efter följande beräkningstariff med ofvanstående löner garanterade som minimum:

Afbrytning.

½ petit till och med cicero ..... pr 1,000 st. Kr. 0·07
Mittel och tertia ..... » » » » 0·09
Kvadrater och mellanslag alla sorter ..... » » » » 0·17
Gröfre käglar betalas efter tid.

Uppsättning.

½ petit och ½ korpus ..... pr 1,000 st. Kr. 0·08
Öfriga käglar och kvadrater t. o. m. tertia » » » » 0·07
Gröfre käglar efter tid.

Isättning.

½ petit	kägel	pr	paket	Kr.	0·08	Tertia o. text	pr paket Kr. 0·02½
½ korpus	»	»	»	»	0·07	Gröfre käglar,	
½ cicero	»	»	»	»	0·06	kvadrater och	
½ mittel	»	»	»	»	0·05	mellanslag ...	» » » 0·01½
Petit	»	»	»	»	0·04	För delning af stilar betalas 3 öre	
Bourg. o. korpus	»	»	»		0·03½	pr paket extra.	
Cicero o. mittel	»	»	»		0·03		

§ 33. **Arbete, som icke kan beräknas** enligt denna tariff, betalas efter tid eller enligt särskild öfverenskommelse, dock icke under medelförtjänst eller minimilön.

Aftal angående tidsbetalning eller betalning enligt öfverenskommelse träffas före sådant arbetes början.

För alla **efter tid** utgående ersättningar lägges till grund den på beräkning stående arbetarens medelförtjänst för kalenderår, dock icke under minimilön.

§ 34. **Lägsta veckolön** för utlärd stilgjutare är i Lund 22 kronor samt i Stockholm de två första åren 20, de två därpå följande 22 kronor och därefter 24 kronor.

Afdrag på veckolön göres icke för helgdagar.

Alla helgdagar betraktas som fridagar, men fordras arbete å sådan dag, betalas det som öfvertidsarbete enligt § 37.

§ 35. Den **ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m., är 54 timmar i veckan. Midsommar- och julafton afslutas arbetet kl. 2 e. m.

§ 36. **Försummad arbetstid** (vid på förhand anmäldt förhinder eller vid sjukdom) berättigar principalen till afdrag för veckolönsarbetare enligt ordinarie timlön. Utan giltig orsak försummad arbetstid berättigar principalen därjämte till ett afdrag, för såväl veckolöns- som beräkningsarbetare, af 50 % af den ordinarie timlönen eller medelförtjänsten pr timme.

§ 37. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas åt veckolönsarbetare med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut samt på sön- och helgdagar till kl. 1 e. m.; efter nämnda tider med 100 % förhöjning. Arbete under nyårsdagen, midsommardagen och juldagen betalas med 150 % förhöjning. Åt beräkningsarbetare betalas en extra ersättning af 25, 50 resp. 75 öre i timmen.

Med öfvertidsarbete förstås det arbete, som förrättas å annan tid än den af stilgjuteriet bestämda arbetstiden och under de tider, som äro anslagna till måltidsraster. Beräkningsarbetare, som ej har sysselsättning under vakttimmarna, äfven då dessa äro förlagda under måltidsrasterna, erhåller, utom öfvertidsbetalning, ersättning enligt § 33.

Efter öfvertidsarbetets slut beräknas 9 timmars fritid, och om denna fritid helt eller delvis infaller å ordinare arbetstiden, göres icke afdrag å lönen för veckopenningsarbetare, och erhåller beräkningsarbetare ersättning enligt § 33.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma, och sammanlagda öfvertiden pr vecka får icke utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.

Principalen underrättar personalen, såvidt ske kan, en half dag i förväg, om öfvertidsarbete skall förekomma. Arbetare, som angifver giltig orsak, må icke förvägras befrielse från öfvertidsarbete.

Minst ett dygns ledighet i följd pr vecka tillkommer om möjligt hvarje arbetare.

§ 38. **Mekaniska arbetare** i stilgjuteriet jämställas med utlärda stilgjutare.

§ 39. För **hjälparbetare** är lägsta veckolönen efter tre års anställning, dock icke före fyllda 20 år, 20 kronor pr vecka jämte det på platsen gällande lokaltillägget.

---

§ 40. **Lokaltillägg** utgår i Stockholm med 15 % och i Lund med 10 % af all förtjänst och betalas endast till veckopenningsarbetare äfvensom hjälparbetare.

Till lärlingar och med dem jämnställda biträden utgår lokaltillägget de två första åren med hälften af, därefter med hela det på platsen gällande lokaltillägget.

Lokaltillägg utbetalas i slutet af hvarje kvartal eller, då arbetare efter stadgad uppsägningstid afflyttar under kvartalet, vid afflyttningen.

Afflyttar däremot arbetare utan iakttagande af stadgad eller öfverenskommen uppsägningstid, utbetalas ej lokaltillägget.

§ 41. **Veckoaflöningarna** utbetalas vid arbetets slut hvarje fredag samt **lokaltilläggen** senast på näst sista dagen i hvarje kvartal eller, om någon af dessa infaller på helgdag, föregående dag.

§ 42. Arbetare, som inkallats för fullgörande af sin **värnplikt,** återinsättes vid återkomsten därifrån i sin plats.

§ 43. **Den ömsesidiga uppsägningstiden** för aftal med fast anställda arbetare enligt denna tariff är 14 dagar, såvida ej skriftlig öfverenskommelse träffats om längre uppsägningstid.

Sedan tillfälligt antagen arbetare arbetat på platsen i en månad, skall han anses som fast anställd. Här inräknas dock ej de arbetare, som vikariera för ordinarie arbetare.

§ 44. Vid tillfälle, då personalen behöfver minskas, tages vid afskedandet hänsyn till skicklighetsgrad och ålder i kondition, med förmånsrätt för de i dessa afseenden mest kvalificerade arbetarne att få stanna.

§ 45. Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, åtnjuter han utöfver hvad i lagen stadgas, ersättning äfven för de sextio första dagarna enligt på förhand med principalen träffad öfverenskommelse.

Sådan ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet själf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, där denne icke haft ledning af eller uppsikt öfver arbetet.

§ 46. För kvinnliga arbetare gälla samma bestämmelser som för manliga, där icke annat särskildt angifvits.

§ 47. Bestämmelserna i denna tariff skola meddelas hvarje i kondition inträdande arbetare samt finnas tillgängliga i arbetslokalerna.

§ 48. Tvistigheter angående tillämpningen af tariffen skola hänskjutas till Tariffnämnden för Sveriges boktryckerier. Om anmälan göres inom 14 dagar efter aflöningsdagen, gäller tariffnämndens utslag från aflöningsdagen, i annat fall från den dag frågan hänskjutits till dess afgörande. I senare fallet är arbetsgifvare skyldig utbetala möjligen ådömd högre ersättning endast för den händelse omtvistade arbetet ännu icke skulle vara debiteradt.

§ 49. Förestående tariff gäller från och med den 1 juli 1905 till den 1 januari 1908 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft den blifvit uppsagd och efterträder nu gällande tariff. Uppsägning kan gälla enskild paragraf. Förslag till ändringar skall öfverlämnas samtidigt med uppsägningen.

Rätt till uppsägning äga Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska typografförbundet.

Beslutas uppsägning, öfverlämnas ändringsförslaget till Tariffredaktionen, som förstärkes med 2 representanter från hvardera parten och konstituerar sig som tariffkommitté.

§ 50. Under tariffens giltighetstid får icke lockout eller strejk, maskerad eller öppen, anordnas, utan tvister skola afgöras genom Tariffnämnden eller Tariffredaktionen.

§ 51. För sådana fall, som icke äro förutsedda i denna tariff, skola organisationernas styrelser i samråd med Tariffredaktionen träffa aftal.

Till grund för bestämmelserna angående beräkningsarbete har lagts den för stilgjuterierna i Berlin från 1 juli 1901 gällande tariffen. Vidtagas ändringar i denna tariffs beräkningspriser, tillämpas dessa samtidigt vid stilgjuterierna i Sverige.

XI.

Gemensamma bestämmelser.

§ 1. **Lokaltillägg** utgår med viss procent af all förtjänst till alla i förestående tariffer nämnda arbetare.

Till lärlingar och med dem jämnställda biträden utgår lokaltillägget de två första åren med hälften af, därefter med hela det på platsen gällande lokaltillägget.

Lokaltillägg utbetalas i slutet af hvarje kvartal eller, då arbetare efter stadgad uppsägningstid afflyttar under kvartalet, vid afflyttningen.

Afflyttar däremot arbetare utan iakttagande af stadgad uppsägningstid, utbetalas ej lokaltillägget.

Angående lokaltillägget för olika orter se tabellen vid tariffens slut.

§ 2. **Veckoaflöningarna** utbetalas vid arbetets slut hvarje fredag samt **lokaltilläggen** senast på näst sista dagen i hvarje kvartal eller, om någon af dessa infaller på helgdag, föregående dag.

§ 3. **Försummad arbetstid** (vid på förhand anmäldt förhinder eller vid sjukdom) berättigar principalen till afdrag för veckolönsarbetare enligt ordinarie timlön. Utan giltig orsak försummad arbetstid berättigar principalen därjämte till ett afdrag, för såväl veckolöns- som beräkningsarbetare, af 50 % af den ordinare timlönen eller medelförtjänsten per timme.

§ 4. Typografisk arbetare, som inkallats för fullgörande af sin **värnplikt,** återinsättes vid återkomsten därifrån i sin plats. Denna bestämmelse bortfaller dock, om Svenska Typografförbundets platsanskaffningsbyrå efter anmodan ej kan skaffa lämplig vikarie.

§ 5. Den ömsesidiga **uppsägningstiden** för aftal med fast anställda arbetare enligt dessa tariffer är 14 dagar, såvida ej skriftlig öfverenskommelse träffats om längre uppsägningstid.

Sedan tillfälligt antagen arbetare arbetat på platsen i en månad, skall han anses som fast anställd. Häri inräknas dock ej de arbetare, som vikariera för ordinarie arbetare.

§ 6. Vid tillfälle, då personalen behöfver minskas, tages vid afskedandet hänsyn till skicklighetsgrad och ålder i kondition, med förmånsrätt för de i dessa afseenden mest kvalificerade arbetarne att få stanna.

§ 7. Varder arbetare skadad till följd af olycksfall i arbetet, åtnjuter han, utöfver hvad i lagen stadgas, ersättning äfven för de sextio första dagarna enligt på förhand med principalen träffad öfverenskommelse.

Sådan ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet själf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, där denne icke haft ledning af eller uppsikt öfver arbetet.

§ 8. För kvinnliga arbetare gälla samma bestämmelser som för manliga, där icke annat särskildt angifvits.

§ 9. Bestämmelserna i dessa tariffer skola meddelas hvarje i kondition inträdande arbetare samt finnas tillgängliga i arbetslokalerna.

§ 10. Tvistigheter angående tillämpningen af tarifferna skola hänskjutas till Tariffnämnden för Sveriges boktryckerier. Om anmälan göres inom 14 dagar efter aflöningsdagen, gäller tariffnämndens utslag från aflöningsdagen, i annat fall från den dag frågan hänskjutits till dess afgörande. I senare fallet är arbetsgifvare skyldig utbetala möjligen ådömd högre ersättning endast för den händelse omtvistade arbetet ännu icke skulle vara debiteradt.

§ 11. Förestående tariffer gälla till den 1 januari 1908 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda och efterträda nu gällande tariffer för olika delar af landet efter hand som dessa upphöra att gälla. Uppsägning kan gälla enskild tariff eller paragraf. Förslag till ändringar skall öfverlämnas samtidigt med uppsägningen.

Rätt till uppsägning äga Allmänna svenska boktryckareföreningen och Svenska typografförbundet.

Beslutas uppsägning, öfverlämnas ändringsförslaget till Tariffredaktionen, som förstärkes med 2 representanter från hvardera parten och konstituerar sig som Tariffkommitté.

§ 12. Under tariffernas giltighetstid får icke lockout eller strejk, maskerad eller öppen, anordnas, utan tvister skola afgöras genom Tariffnämnden eller Tariffredaktionen.

§ 13. För sådana fall, som icke äro förutsedda i dessa tariffer, skola organisationernas styrelser i samråd med Tariffredaktionen träffa aftal.

Tabell

öfver grundpris, minimilön och lokaltillägg för olika orter.

* vid ett namn anger, att tariff förut icke varit antagen för denna ort.

	Grundpris	Minimilön	Lokaltillägg
	öre	Kr.	%
Alingsås	30	20	5
Arboga	30	20	10
Arlöf	30	20	10
Arvika	30	20	10
Askersund	30	20	5
Avesta*	30	20	5
Boden*	32	20 21	10
Bollnäs*	30	20	10
Borgholm	30	20	0
Borlänge	30	20	10
Borås	30	20	10
Eksjö	30	20	5
Engelholm	30	20	5
Enköping	30	20	10
Eskilstuna	32	20 21	15
Eslöf	30	20	5
Falkenberg	30	20	5
Falköping	30	20	5
Falsterbo*	30	20	0
Falun	30	20	10
Filipstad	30	20	5
Finspong*	30	20	0
Flen*	30	20	0
Gellivare*	32	20 21	15
Grenna	30	20	0
Gäfle	32	20 21	15
Göteborg	32	20 21	15
Halmstad	30	20	10
Haparanda*	32	20 21	10
Hedemora	30	20	5
Hälsingborg	32	20 21	10
Härnösand	32	20 21	10
Hässleholm	30	20	5
Hjo	30	20	5
Hudiksvall	32	20 21	10
Höganäs*	30	20	5
Hörby	30	20	5
Jönköping	32	20 21	10
Kalmar	30	20	10
Karlsborg*	30	20	5
Karlshamn	30	20	10
Karlskoga*	30	20	5
Karlskrona	32	20 21	10
Karlstad	30	20	10
Katrineholm*	30	20	5
Kopparberg*	30	20	5

	Grundpris	Minimilön	Lokaltillägg
	öre	Kr.	%
Kristianstad	30	20	10
Kristinehamn	30	20	10
Kungsbacka	30	20	5
Kungsgården	32	20 21	10
Kungälf*	30	20	5
Köping	30	20	10
Laholm	30	20	5
Landskrona	30	20	10
Leksand*	30	20	5
Lidköping	30	20	5
Lindesberg	30	20	5
Linköping	30	20	10
Ljusdal*	30	20	10
Luleå	32	20 21	15
Lund	30	20	10
Lysekil	30	20	5
Malmberget*	32	20 21	15
Malmö	32	20 21	15
Mariefred*	30	20	0
Mariestad	30	20	5
Marstrand*	30	20	0
Mora*	30	20	5
Motala	30	20	5
Mölndal*	30	20	10
Nora	30	20	5
Norrköping	32	20 21	10
Norrtälje	30	20	10
Nybro*	30	20	5
Nyköping	30	20	10
Nässjö	30	20	5
Oskarshamn	30	20	10
Piteå	30	20	10
Ronneby	30	20	5
Sala	30	20	10
Sigtuna*	30	20	0
Simrishamn	30	20	5
Skanör*	30	20	0
Skara	30	20	5
Skellefteå	30	20	10
Skeninge	30	20	0
Sköfde	30	20	5
Smedjebacken*	30	20	5
Sollefteå	30	20	10
Stockholm	35	20 22 24	15
Strängnäs*	30	20	5
Strömstad	30	20	5
Sundbyberg	35	20 22 24	15
Sunne*	30	20	0
Sundsvall	32	20 21	10
Säffle	30	20	5
Säter*	30	20	0
Söderhamn	32	20 21	10
Söderköping	30	20	5
Södertälje	32	20 21	10
Sölvesborg	30	20	5
Torshälla*	30	20	0
Trelleborg	30	20	10
Trollhättan*	30	20	5
Trosa*	30	20	0
Töreboda*	30	20	0
Uddevalla	30	20	10
Ulricehamn	30	20	5
Umeå	32	20 21	10
Uppsala	32	20 21	10
Vadstena	30	20	5

	Grundpris	Minimilön	Lokaltillägg
	öre	Kr.	%
Vara*	30	20	0
Varberg	30	20	5
Vaxholm*	30	20	10
Värnamo*	30	20	0
Vimmerby	30	20	0
Visby	30	20	5
Vingåker*	30	20	0
Vänersborg	30	20	10
Västervik	30	20	5
Västerås	30	20	10
Växjö	30	20	10
Ystad	30	20	10
Åmål*	30	20	5
Örebro	32	20 21	10
Öregrund*	30	20	0
Örnsköldsvik	32	20 21	10
Östersund	32	20 21	10
Östhammar*	30	20	5

Timpenning

i öre

motsvarande en viss veckolön i kronor.

Arbetstid 54 timmar i veckan.

Veckolön i kronor		Enheter									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Tiotal	0	0	2	4	6	7	9	11	13	15	17
	1	19	20	22	24	26	28	30	31	33	35
	2	37	39	41	43	44	46	48	50	52	54
	3	56	57	59	61	63	65	67	69	70	72
	4	74	76	78	80	81	83	85	87	89	91
	5	93	94	96	98	100	102	104	106	107	109
	6	111	113	115	117	119	120	122	124	126	128
	7	130	131	133	135	137	139	141	143	144	146
	8	148	150	152	154	156	157	159	161	163	165
	9	167	169	170	172	174	176	178	180	181	183

Arbetstid 48 timmar i veckan.

Veckolön i kronor		Enheter									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Tiotal	0	0	2	4	6	8	10	13	15	17	19
	1	21	23	25	27	29	31	33	35	38	40
	2	42	44	46	48	50	52	54	56	58	60
	3	62	65	67	69	71	73	75	77	79	81
	4	83	85	87	90	92	94	96	98	100	102
	5	104	106	108	100	113	115	117	119	121	123
	6	125	127	129	131	133	135	138	140	142	144
	7	146	148	150	152	154	156	158	160	162	165
	8	167	169	171	173	175	177	179	181	183	185
	9	187	190	192	194	196	198	200	202	204	206

Utdrag ur

Tariffer för typografiska yrkena i Sverige

att gälla från och med den 1 januari 1909 till den 1 januari 1913 och därefter intill slutet af det år, under hvars förra hälft de blifvit uppsagda.

Landets tryckorter fördelade i klasser:

Klass 1.

Stockholm
Sundbyberg

Klass 2.

Arlöf
Eskilstuna
Gällivare
Gäfle
Kiruna
Limhamn
Göteborg
Luleå
Malmberget
Malmö
Mölndal
Strömsbro

Klass 3.

Boden
Haparanda
Hälsingborg
Hudiksvall
Härnösand
Jönköping
Karlskrona
Kramfors
Kungsgården
Norrköping
Sundsvall
Söderhamn
Södertälje
Umeå
Uppsala
Örebro
Örnsköldsvik
Östersund

Klass 4.

Arboga
Arvika
Bergsjö
Bollnäs
Borlänge
Borås
Enköping
Falun
Halmstad
Insjön
Kalmar
Karlshamn
Karlstad
Kristianstad
Kristinehamn
Köping
Landskrona
Linköping
Lund
Ljusdal
Norrtälje
Nyköping
Oskarshamn
Piteå
Sala
Skellefteå
Sollefteå
Strömsund
Trelleborg
Uddevalla
Vansbro
Vaxholm
Vänersborg
Västerås
Växjö
Ystad

Klass 5.

Alingås
Askersund
Avesta
Eksjö
Eslöf
Falkenberg
Falköping
Filipstad
Hedemora
Hässleholm
Hjo
Höganäs
Hörby
Karlsborg
Karlskoga
Katrineholm
Kisa
Käflinge
Kopparberg
Kungsbacka
Kungälf
Laholm
Leksand
Lidköping
Lindesberg
Lysekil
Mariestad
Mjölby
Mora
Motala
Nora
Nybro
Nässjö
Orsa
Ronneby
Simrishamn
Skara
Sköfde
Smedjebacken
Strängnäs
Strömstad
Säffle
Söderköping
Sölvesborg
Tidaholm
Tranås
Trollhättan
Ulricehamn
Vadstena
Varberg
Visby
Västervik
Åmål
Åtvidaberg
Ängelholm
Östhammar.

Klass 6.

Bjernum
Borgholm
Boxholm
Falsterbo
Finspång
Flen
Gislaved
Grenna
Hvetlanda
Kvidinge
Ljungby
Mariefred
Marstrand
Moheda
Ousby
Sigtuna
Sjöbo
Skanör
Skeninge
Sunne
Säter
Torshälla
Trosa
Töreboda
Vara
Värnamo
Vimmerby
Vingåker
Öregrund

I.

Tariff för civilsättning.

Till civilsättning räknas äfven sättning af periodiska skrifter, som utkomma med längre mellanrum än en vecka.

§. 1. **Sättning med afläggning af 1,000 bokstäfver,** svensk slätsättning, eller siffror betalas efter följande grundpris:

	i klass	1	2	3	4	5	6	
för petit, borgis och korpus kägel		43	40	38	36	34	32	öre
» cicero kägel		45	42	40	38	36	34	»
» halfcicero, halfmittel och mittel kägel		50	46	44	42	40	37	»
» halfkorpus kägel		65	60	57	54	51	48	»
» » » om bredden öfverstiger								
24 petit		71	66	63	60	57	53	»

§ 8. **Sättning och afläggning,** som betalas per 100 rader, betinga en förhöjning af 10 % på grundpriset.

§ 18. **Ombrytning af förrådssättning** (text) betalas med följande pris för enspaltigt format:

för textyta intill 100 cm² 7 öre per sida, 1·00 per ark om 16 sidor
» » » 200 » 9 » » » 1·25 » » » » »
» » » 300 » 11 » » » 0·80 » » » 8 »
» » » 400 » 14 » » » 1·00 » » » » »
» » » 500 » 17 » » » 1·25 » » » » »
» » » 600 » 20 » » » 1·50 » » » » »

dock för mindre än ark icke utöfver priset för helt sådant.

Skulle, vid ombrytning af förrådssättning, en uppställning behöfva brytas på två sidor, betalas ombrytningen af den sida, på hvilken uppställningen börjar, med resp. 20, 25 och 30 öre för sidor intill resp. 200, 400 och 600 cm².

§ 20. **Formatpåläggning** betalas, om sådan verkställes af beräkningssättare, med 45 öre för kvarto-ark, 60 öre för oktav-ark, 75 öre för duodesark och 95 öre för sedes-ark. Finnes icke behöflig materiel tillgänglig, betalas efter tid enligt § 17.

§ 22. Beräkningssättare, som saknar arbete, erhåller **väntpengar,** beräknade efter minimilön. Sammanlagda beloppet af ersättning för väntetid och aflöning, oberäknadt öfvertidsersättning, må dock per vecka ej öfverstiga minimilön.

§ 24. **Lägsta veckolön** för utlärda sättare är:

i klass	1	2	3	4	5	6	
2 första åren	26·00	26·00	24·50	24·50	23·00	22·00	kr.
2 därpå följande	28·00	27·50	26·00	»	»	»	»
samt därefter	30·00	»	»	»	»	»	»

För **korrekturafdragare** är lägsta veckolönen efter två års anställning, dock icke före fyllda 20 år:

i klass	1	2	3	4	5	6	
	26·00	25·00	24·00	23·00	22·00	21·00	kr.

§ 25. Den **ordinarie arbetstiden,** som förlägges mellan kl. 7 f. m. och kl. 7 e. m., är 54 timmar i veckan. Måltidsraster beräknas till högst 2 ½ timmar per dag.

1 maj afslutas ordinarie arbetet kl. 1 e. m., men de arbetare, som så önska, äga rättighet att kvarstå i arbetet till vanlig tid.[1])

§ 26. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 50 % förhöjning för de tre första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut, därefter samt på sön- och helgdagar äfvensom 1 maj med 100 % förhöjning.[2])

Då öfvertidsarbete förrättas utan anslutning till ordinarie arbetstid, begärda måltidsraster oberäknade, och icke upptager mer än 4 timmar, utgår en extra ersättning af öfvertidsbetalning för 1 timme.[1])

2.

Tariff för tidningssättning.[2])

Med tidningssättning förstås sättning af periodiska skrifter, som utkomma minst en gång i veckan.

§ 1. **Grundprisen för sättning med afläggning af 1,000 bokstäfver** svensk slätsättning eller siffror äro 10 % högre än de för civilsättning gällande.

---

§ 16. **Annonser** beräknas efter det utrymme de upptaga samt efter tidningens annonsstil och

i klass	1	2	3	4	5	6
med	43	40	38	36	34	32

öre för 1,000 bokstäfver med 10 % tillägg. Annonser, som äro jämförliga med text, betalas efter grundprisen i § 1.

---

§ 20. **Korrigering** mot manuskript betalas, då den verkställes af beräkningssättare, efter tid enligt § 21 med 10 % förhöjning.[3])

---

§ 23. Såsom **ombrytare** erhålla endast utlärda sättare eller lärlingar i sista läroåret fast anställning.

§ 24. **Lägsta veckolön** för utlärda sättare är:

	i klass	1	2	3	4	5	6	
på tidn. som utkommer 1 à 2 ggr i veckan		30·00	27·50	26·00	24·50	23·00	22·00	kr.
3 à 5 » »		31·00	28·50	27·00	25·50	24·00	23·00	»
dagliga		32·00	29·50	28·00	26·50	25·00	24·00	»

[1]) Denna bestämmelse återfinnes äfven i öfriga tariffer, men införes endast här.
[2]) Se äfven not. 1 här ofvan.
[3]) Denna bestämmelse återfinnes äfven i tarifferna för snällpresstryckare, civilstereotypörer, digelpresstryckare, iläggare och stilgjutare, men införes endast här.
[4]) § 21 här likalydande med § 21 i 1903 års tariff för tidningssättning (s. 306).

För **korrekturafdragare** är lägsta veckolönen efter två års anställning, dock icke före fyllda 20 år,

	i klass	1	2	3	4	5	6	
vid fyllda 20 år		24·00	23·00	22·00	21·00	20·00	19·00	kr.
» » 22 »		26·00	25·00	24·00	23·00	22·00	21·00	»

§ 25. **Ordinarie arbetstiden** är: å hvarannandags-, halfvecko- och veckotidningar samt för tidningar, som utkomma till och med fem dagar i veckan, 54 timmar i veckan och på dagligen utkommande tidning 8 timmar per dygn (48 timmar i veckan) förlagda:

på middags- och aftontidningar samt morgontidningar, hvilka icke kräfva arbete på natten, mellan kl. 7 f. m. och kl. 7 e. m.;

på dagliga morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten: mellan kl. 8 f. m. och kl. 3.30 påföljande dags morgon.

Vid dagarbete beräknas högst 2 måltidsraster om sammanlagdt högst 2 $^1/_2$ timmar, samt vid kvälls- och nattarbete 1 måltidsrast, ej öfverstigande $^1/_2$ timme.

Då arbetstiden uppdelas i skift, skola skiftelagen fortgå hel vecka och växla mellan respektive arbetare. Kvälls- eller nattskift skall i regel efterföljas af dagskift. Dock må *två* kvälls- eller nattskift kunna få följa på hvarandra, mot särskild ersättning, hvarom nedan i § 26 stadgas. Dagskiftet å morgontidning slutar senast kl. 7 e. m. Öfvergång från skift till annat sker vid ordinarie ledighetsdag. Ständigt kvälls- eller nattarbete förekommer icke för någon af sättarepersonalen.

Vid sådan indelning af arbetsveckorna, att under en vecka förekomma mera än 48 ordinarie arbetstimmar utan mellanliggande ledighetsdygn, betalas de öfverskjutande timmarna som öfvertid, dock med afdrag enligt ordinarie lön för det antal timmar, hvarmed under närmaste veckan ordinarie arbetstiden understiger 48 timmar. För helgdag göres icke afdrag.

§ 26. Sättare och korrekturafdragare på daglig morgontidning, om hvilka i § 24 sägs, erhålla då ordinarie arbetstiden räcker utöfver kl. 7 e. m. för hvarje gång en ersättning af:

	i klass	1	2	3	4	5	6	
intill kl. 11 e. m.		0·65	0·60	0·60	0·55	0·55	0·50	kr.
» » 3.30 f. m.		1·30	1·20	1·20	1·10	1·10	1·00	»

Då två kvälls- eller nattskift följa på hvarandra, utgår därjämte såsom extra ersättning för hvarje gång under andra veckan:

	i klass	1	2	3	4	5	6	
intill kl. 11 e. m.		0·65	0·60	0·60	0·55	0·55	0·50	kr.
» » 3.30 f. m.		1·00	0·90	0·90	0·80	0·80	0·70	»

Då ordinarie arbetstid infaller på sön- eller helgdag (hvarmed förstås tiden *från* ordinarie arbetstidens utgång å natten mellan lördag eller helgdagsafton och sön- eller helgdag *till* ordinarie dagarbetets början påföljande söckendag) utgår för hvarje gång en extra ersättning af:

i klass	1	2	3	4	5	6
	3·00	2·85	2·70	2·55	2·40	2·25

För biträden, hjälparbetare och lärlingar, alla kategorier, utgår hälften af dessa belopp.

Arbete på annan morgontidning än daglig efter kl. 7 e. m. betalas som öfvertid, dock med afdrag, därest motsvarande ledighet lämnas på morgonen samma eller följande dag, af ordinarie lön för samma tid.

§ 27. Ett ledighetsdygn i följd per vecka tillkommer hvarje arbetare. Fridag skall vara söndag; å morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten, lördag eller söndag. Söndagsledighet beviljas å sådana morgontidningar i tur och ordning minst en gång i månaden. Vid inträffande sjukdomsfall eller dylikt kan ordningsföljden ändras.

Efter öfvertids- eller ordinarie arbetets slut beräknas minst 9 timmars fritid, och om denna fritid helt eller delvis infaller på den ordinarie arbetstiden, göres icke afdrag på lönen för veckolönsarbetare och erhålla beräkningsarbetare ersättning enligt § 21.

Nattarbetet 1 maj börjar tidigast kl. 8 e. m. för att afslutas i vanlig tid.[1])

§ 28. **Öfvertidsarbete,** då sådant af vederbörande påkallas, betalas med 75 % förhöjning för de 3 första timmarna efter ordinarie arbetstidens slut, därefter samt 1 maj med 100 % förhöjning.

Öfvertidsarbete midsommar- och julafton äfvensom nyårsdagen, midsommardagen och juldagen, *där dessa ej äro ordinarie arbetsdagar*, betalas med 150 % förhöjning.[1])

Om beräkningsarbetare beordras till arbete på öfvertid, men sättning ej erhålles, äger han beräkna dels öfvertidsbetalning och dels timpenning enligt § 21.

Öfvertidsarbete skall endast undantagsvis förekomma, och sammanlagda öfvertiden per vecka får icke för någon arbetare utan ömsesidig öfverenskommelse öfverstiga 12 timmar.[2])

§ 29. Handsättare på daglig tidning, där maskiner användas, erhåller fast veckolön; beräkningssättare på annan tidning erhåller **väntpengar,** beräknade efter minimilön, då han saknar arbete. Sammanlagda beloppet af ersättning för väntetid och aflöning, oberäknadt öfvertidsersättning, må dock per vecka ej öfverstiga minimilön.

3.
Tariff för maskinsättning.[3])

---

§ 3. **Lägsta veckolön** för utlärda maskinsättare är:

i klass	1	2	3	4	5	6	
för civilsättning och för tidning, som utkommer 1 à 2 ggr i veckan	34·00	31·50	30·00	28·50	27·00	26·00	kr.
3 » 5 » »	36·00	33·50	32·00	30·50	29·00	28·00	»
dagligen	40·00	37·50	36·00	34·50	33·00	32·00	»

[1]) Denna bestämmelse återfinnes äfven i tarifferna för maskinsättning, snällpresstryckare, rotationstryckare och iläggare, men införes endast här; jfr äfven not. 1 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339).

[2]) Denna bestämmelse återfinnes såsom ny äfven i tariffen för maskinsättning, men införes endast här.

[3]) Se äfven not. 1 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339) samt not. 1 till §§ 27 och 28 och not 2 till § 28 i tariffen för tidningssättning (här ofvan).

Lägsta veckolön för sättare vid klaviaturen till Lanstons Monotype är lika med lägsta veckolön för handsättare enligt resp. tariffer. För andra, som eventuellt anställas vid klaviaturen, är lägsta veckolönen lika med lägsta veckolön för sättarlärling i 4:de läroåret.

§ 4. Ordinarie **arbetstiden** är 8 timmar per dygn (48 timmar i veckan) med ett däri icke inräknadt afbrott af minst $^1/_2$ timme och förlägges:

vid civilsättning, på icke dagliga tidningar, på dagliga middags- och aftontidningar samt vid sättning på dagliga morgontidningar, hvilka icke kräfva arbete på natten, mellan kl. 7 f. m och kl. 7 e. m.;

på dagliga morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten, mellan kl. 8 f. m. och kl. 3.30 påföljande dags morgon.

Vid kvälls- och nattarbete beräknas en måltidsrast om högst $^1/_2$ timme.

Då arbetstiden uppdelas i skift ..... (= § 25 i tariffen för tidningssättning).

Vid sådan indelning af arbetsveckorna ..... (= § 25 i tariffen för tidningssättning).

§ 5. (= § 26 i tariffen för tidningssättning, utom att punkten: »För biträden, hjälparbetare ..... belopp» ej finnes medtagen).

§ 6. (= § 27 i tariffen för tidningssättning).

---

§ 10. Särskilda **färdiggörare** vid sättmaskinerna, som arbeta för flera maskiner och äro något kunniga i maskinsättning, erhålla betalning efter använd tid och en lön

	i klass 1	2	3	4	5	6	
af	36·00	33·50	32·00	30·50	29·00	28·00	kr.

Som färdiggörare må i öfrigt vid mindre sätterier användas typograf mot tariffenlig tim- eller veckolön.

För alla nya sättmaskinstyper, som införas, gäller som grundprincip, att endast utlärda sättare erhålla anställning vid klaviatur och gjutmaskin.

4.

Tariff för snällpresstryckare.[1])

§ 1. **Lägsta veckolön** för utlärd snällpresstryckare är:

	i klass 1	2	3	4	5	6	
2 första åren	26·00	26·00	24·50	24·50	23·00	22·00	kr.
2 därpå följande	28·00	27·50	26·00	»	»	»	»
samt därefter	30·00	»	»	»	»	»	»

Tryckare på daglig morgontidning erhålla, då ordinarie arbetstiden räcker utöfver kl. 7 e. m., för hvarje gång en ersättning af:

	i klass 1	2	3	4	5	6	
intill kl. 11 e. m.	0·65	0·60	0·60	0·55	0·55	0·50	kr.
efter kl. 11 e. m.	1·30	1·20	1·20	1·10	1·10	1·00	»

[1]) Se äfven not. 1 och 3 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339) samt not. 1 till §§ 27 och 28 i tariffen för tidningssättning (s. 341).

Då ordinarie arbetstid infaller på sön- eller helgdag (hvarmed förstås tiden *från* ordinarie arbetstidens utgång å natten mellan lördag eller helgdagsafton och sön- eller helgdag *till* ordinare dagarbetets början påföljande söckendag) utgår för hvarje gång en extra ersättning af:

i klass	1	2	3	4	5	6	
	3·00	2·85	2·70	2·55	2·40	2·25	kr.

För biträden, hjälparbetare och lärlingar, alla kategorier, utgår hälften af dessa belopp.

Arbete på annan morgontidning än daglig efter kl. 7 e. m. betalas som öfvertid, dock med afdrag, därest motsvarande ledighet lämnas på morgonen samma eller följande dag, af ordinarie lön för samma tid.

§ 2. —

Vid snällpress skall finnas iläggare, iläggarlärling eller iläggningsmaskin. Dock må tryckare, vid iläggares sjukdomsfall eller dylikt, om han därtill beordras, fullgöra dennes arbete mot en extra ersättning af 30 öre pr timme.

— —

För skötsel af iläggningsmaskin (då biträde icke finnes anställdt vid pressen) eller falsmaskin betalas särskild ersättning enligt öfverenskommelse. För skötsel af motor (ej elektrisk) betalas extra pr vecka

i klass	1	2	3	4	5	6	
	3·50	3·40	3·30	3·20	3·10	3·00	kr.

Då öfvertidsarbete härtill erfordras, betalas detta enligt § 5.

§ 3. **Förlappningar** betalas: till träsnitt i hel- och halftoner och till autotypier med 1 öre per cm², dock lägst 25 öre per st.; till illustrationer i streckmanér med $^3/_4$ öre per cm²; eller ock efter tid.

— —

5.

Tariff för rotationstryckare och stereotypörer med biträden.[1])

§ 1. **Lägsta veckolön** utgår med:

i klass	1	2	3	4	5	6	
Rotationstryckare eller stereotypörer (efter 5 års anställning vid press eller i yrket	36·00	33·50	32·00	30·50	29·00	28·00	kr.
1:a biträde (yrkeskunnigt, som fyllt 21 år och varit anställdt 4 år i yrket)	27·00	24·50	23·00	21·50	20·00	19·00	»
efter ytterligare 2 år	28·00	25·50	24·00	22·50	21·00	20·00	»
2:a biträde (yrkeskunnigt, som fyllt 21 år och varit anställdt 3 år i yrket)	21·00	20·00	19·00	18·00	17·00	16·00	»
efter ytterligare 2 år	23·00	22·00	21·00	20·00	19·00	18·00	»
öfriga biträden erhålla vid platsens tillträdande	17·00	16·00	15·00	14·00	13·00	12·00	»

[1]) Se äfven not. 1 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339) samt not. 1 till §§ 27 och 28 i tariffen för tidningssättning (s. 341).

Rotationstryckare och stereotypörer på daglig morgontidning erhålla, då ordinarie arbetstiden räcker utöfver kl. 7 e. m., för hvarje gång en ersättning af:

i klass	1	2	3	4	5	6	
intill kl. 11 e. m.	0·65	0·60	0·60	0·55	0·55	0·50	kr.
efter kl. 11 e. m.	1·30	1·20	1·20	1·10	1·10	1·00	»

Då ordinarie arbetstid infaller på sön- eller helgdag (hvarmed förstås tiden *från* ordinarie arbetstidens utgång å natten mellan lördag eller helgdagsafton och sön- eller helgdag *till* ordinarie dagarbetets början påföljande söckendag) utgår för hvarje gång en extra ersättning af:

i klass	1	2	3	4	5	6	
	3·00	2·85	2·70	2·55	2·40	2·25	kr.

För biträden och hjälparbetare, alla kategorier, utgår hälften af dessa belopp.

§ 2. För skötsel af motor (ej elektrisk) betalas en ersättning extra per vecka af:

i klass	1	2	3	4	5	6	
	3·50	3·40	3·30	3·20	3·10	3·00	kr.

Då öfvertidsarbete härtill erfordras betalas detta enligt § 5.

§ 3. — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

På dagliga tidningar, som kräfva arbete på natten, skall arbetstiden såvidt möjligt uppdelas i dag- och nattskift, som växla mellan respektive arbetare.

§ 4. **Fritid** skall omfatta minst 9 timmar i följd efter öfvertids- eller ordinarie arbetets slut, och för den del af sådan fritid, som infaller på den ordinarie arbetstiden, göres icke afdrag på ordinarie lönen.

Ett ledighetsdygn i följd per vecka tillkommer hvarje arbetare.

Fridag skall vara söndag; på morgontidningar, hvilka kräfva arbete på natten, lördag eller söndag; på dagliga morgontidningar, där arbetsfördelningen hindrar lördags- och söndagsledighet, utgår härför öfvertidstillägg, men tillkommer för sådan tjänstgöring ett dygns ledighet under någon af veckans öfriga dagar utan afdrag på lönen. Söndagsledighet beviljas på morgontidningar, som kräfva arbete på natten, i tur och ordning, minst en gång i månaden. Har någon sitt arbete så förlagdt, att detsamma slutar före kl. 12 middagen på lördag och åter börjar först efter kl. 12 på natten till nästpåföljande söckendag, har han därmed åtnjutit sin söndagsledighet. Vid inträffande sjukdomsfall eller dylikt kan ordningsföljden ändras.

6.

Tariff för civilstereotypörer och galvanisörer.[1])

§ 1. **Lägsta veckolön** för utlärda arbetare är:

i klass	1	2	3	4	5	6	
2 år	26·00	26·00	24·50	24·50	23·00	22·00	kr.
2 år	28·00	27·00	26·00	»	»	»	»
därefter	30·00	»	»	»	»	»	»

[1]) Se äfven not. 1 och 3 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339).

Till biträde (som fyllt 16 år) utgår lägsta veckolön med

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:a året		8·00	7·75	7·50	7·25	7·00	6·75	kr.
2:a »		10·00	9·75	9·50	9·25	9·00	8·75	»
3:e »		15·00	14·50	14·00	13·50	13·00	12·50	»
4:e »		20·00	19·25	18·50	17·75	17·00	16·25	»

Därefter, tills plats som självständig galvanisör eller stereotypör erhålles, utgår lägsta veckolön

i klass	1	2	3	4	5	6	
med	23·00	22·00	21·00	20·00	19·00	18·00	kr.

Biträde, som självständigt utför galvanisörs eller stereotypörs arbete, aflönas såsom utlärd arbetare.

— —

7.

Tariff för digelpresstryckare.[1])

§ 1. Lägsta veckolön för **digelpresstryckare** är:

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:a året		13·00	12·50	12·00	11·50	11·00	10·50	kr.
2:a »		17·00	16·50	16·00	15·50	15·00	14·50	»
därefter, dock ej före fyllda	20 år	21·00	20·25	19·50	18·75	18·00	17·25	»
	» 22 »	22·00	21·25	20·50	19·75	19·00	18·25	»

— —

§ 2. **Förlappningar** ..... (= § 3 i tariffen för snällpresstryckare). — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Då kvinnlig iläggare utför lika tungt arbete som manlig, erhåller hon lika lön som denne.

Biträde vid press, där iläggningsapparat finnes, betalas som iläggare.

Iläggare på daglig morgontidning erhåller, då ordinarie arbetstiden räcker utöfver kl. 7 e. m., för hvarje gång en ersättning af:

	i klass 1	2	3	4	5	6	
intill kl. 11 e. m.	33	30	30	28	28	25	öre
efter kl. 11 e. m.	65	60	60	55	55	50	»

Då ordinarie arbetstid infaller på sön- eller helgdag (hvarmed förstås tiden *från* ordinarie arbetstidens utgång å natten mellan lördag eller helgdagsafton och sön- eller helgdag *till* ordinarie dagarbetets början påföljande söckendag) utgår för hvarje gång en extra ersättning af:

i klass	1	2	3	4	5	6	
	1.50	1·43	1·35	1·28	1·20	1·13	kr.

Arbete på annan morgontidning än daglig efter kl. 7 e. m. betalas som öfvertid, dock med afdrag, därest motsvarande ledighet lämnas på morgonen samma eller följande dag, af ordinarie lön för samma tid.

§ 2. —

På dagliga tidningars tryckerier är arbetstiden 8 timmar pr dygn (48 timmar i veckan).

På dagliga morgontidningar, som kräfva arbete på natten, skall arbetstiden såvidt möjligt uppdelas i dag och nattskift, som växla mellan resp. arbetare för hvarje vecka. Vid nattarbete beräknas en måltidsrast om högst $^1/_2$ timme.

— —

9.

Tariff för lärlingar och hjälparbetare.[1])

§ 1. **Yngre biträde** får icke användas till arbete vid kast eller press tidigare än 3 månader före den dag han kan som lärling inskrifvas. Den, som arbetat vid kast eller press 3 månader, skall inskrifvas som lärling i enlighet med tariffens bestämmelser.

§ 2. För att kunna antagas till lärling **fordras**

— —

för *snällpresstryckarlärling* att hafva fyllt 17 år och att 2 år hafva arbetat vid digel- eller snällpress och

— —

§ 5. **Lärotiden** är högst:

för *sättarlärlingar* 4 år,

— —

för *snällpresstryckarlärlingar* 3 år,

— —

För utlärd digelpresstryckare eller iläggare, som varit i yrket 5 år eller däröfver och efter fyllda 20 år antages till snällpresstryckarlärling, är lärotiden ett år med en aflöning i veckan af

i klass	1	2	3	4	5	6	
	26·00	26·00	24·50	24·50	23·00	22·00	kr.

[1]) Se äfven not. 1 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339).

Snällpresstryckarlärling, som ansvarar för i gång varande press, får icke samtidigt användas som iläggare.

§ 6. **Aflöningen till lärlingar** utgår per vecka för *sättarlärlingar*

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:sta året		8·00	7·75	7·50	7·25	7·00	6·75	kr.
2:dra »		10·00	9·75	9·50	9·25	9·00	8·75	»
3:dje »		15·00	14·50	14·00	13·50	13·00	12·50	»
4:de »		20·00	19·25	18·50	17·75	17·00	16·25	»

Efter öfverenskommelse kan aflöningen för sättarlärling under sista året utgå efter beräkning och i så fall med $^4/_5$ af grundpriset i gällande tariff för sättning;

för *snällpresstryckarlärlingar*, som utläras under 21:sta lefnadsåret,

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:sta året		13·00	12·50	12·00	11·50	11·00	10·50	kr.
2:dra »		15·00	14·50	14·00	13·50	13·00	12·50	»
3:dje »		20·00	19·25	18·50	17·75	17·00	16·25	»

för *öfriga snällpresstryckarlärlingar*

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:sta året		15·00	14·50	14·00	13·50	13·00	12·50	kr.
2:dra »		18·00	17·50	17·00	16·50	16·00	15·50	»
3:dje »		22·00	21·25	20·50	19·75	19·00	18·25	»

för *digelpresstryckarlärlingar*

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:sta året		7·50	7·25	7·00	6·75	6·50	6·25	»
2:dra »		10·00	9·75	9·50	9·25	9·00	8·75	»

för *iläggarlärlingar*

manliga

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:sta året		7·50	7·25	7·00	6·75	6·50	6·25	»
2:dra »		10·00	9·75	9·50	9·25	9·00	8·75	»

kvinnliga

	i klass	1	2	3	4	5	6	
1:sta året		6·50	6·25	6·00	5·75	5·50	5·25	»
2:dra »		9·00	8·75	8·50	8·25	8·00	7·75	»

Då kvinnlig iläggarlärling utför lika tungt arbete som manlig, erhåller hon lika lön som denne.

Biträde vid press, där iläggningsapparat finnes, betalas som iläggarlärling.

§ 7. Lägsta veckolön för *hjälparbetare* är

	i klass	1	2	3	4	5	6	
efter fyllda 18 år		17·00	16·00	15·00	14·00	13·00	12·00	kr.
» 2 »		21·00	20·00	19·00	18·00	17·00	16·00	»
» ytterl. 2 »		23·00	22·00	21·00	20·00	19·00	18·00	»

§ 8. **Ordinarie arbetstiden** för lärlingar och hjälparbetare är lika med den för utlärda arbetare bestämda.

§ 9. För **öfvertidsarbete, fritid m. m.** gälla samma bestämmelser, som äro införda i tarifferna för utlärda arbetare.

10.

Tariff för stilgjutare.[1])

§ 1. **Lägsta veckolön** för utlärda stilgjutare är:

i klass	1	4	
2 första åren	26·00	24·50	kr.
2 därpå följande	28·00	»	»
samt därefter	30·00	»	»

Lägsta veckolön för stilgjutarelärlingar är:

i klass	1	4	
1:sta året	8·00	7·25	kr.
2:dra »	10·00	9·25	»
3:dje »	15·00	13·50	»
4:de »	20·00	17·75	»

Lägsta veckolön för *vana* sliperskor är:

i klass	1	4	
	20·00	17·75	kr.

Lägsta veckolön för afbryterskor samt upp- och isätterskor är:

i klass	1	4	
1:sta året	6·50	5·75	kr.
2:dra »	9·00	8·25	»
3:dje »	12·00	10·50	»
4:de »	14·00	12·50	»
därefter dock ej före fyllda 20 år	15·00	13·00	»
» 22 »	16·00	14·50	»

§ 2. Linjemakare och mekaniska arbetare jämnställas med stilgjutare.

§ 5. Beräkningsarbetare ..... (= § 22 i tariffen för civilsättning).

Gemensamma bestämmelser.

§ 1. Af **veckoinkomsten** innestå 15 % att utbetalas vid kvartalets slut, eller, på orter där hyrorna allmänneligen betalas månadsvis, vid månadens slut, eller, då arbetare afflyttar efter stadgad uppsägningstid, vid afflyttningen. Återstående inkomst utbetalas hvarje vecka.

§ 2. **Aflöningarna** utbetalas vid arbetets slut hvarje fredag samt den till kvartalets resp. månadens slut innestående aflöningen senast på näst sista dagen i hvarje kvartal resp. månad eller, om någon af dessa infaller på helgdag, föregående dag.

[1]) Se äfven not. 1 och 3 till §§ 25 och 26 i tariffen för civilsättning (s. 339).

§ 3. Afdrag på ordinarie veckolön göres icke för helgdag.
Vid extra helgdag tillkommer 24 timmars ledighet för denna.
Minsta öfvertidsersättning utgår med 35 öre i timmen.

---

§ 8. I dessa tariffer omnämnda arbetare böra vara sjuk- och olycksfallsförsäkrade. Olycksfallsersättning skall, utöfver hvad lag bestämmer, utgå äfven för de 60 första dagarna med 2 kronor om dagen. Premie för sjukförsäkring och försäkring för olycksfall utom arbetet erlägges af arbetaren och premie för olycksfall i arbetet af arbetsgifvaren.

§ 9. Premierna för olycksfallförsäkringen utom arbetet och afgifterna till typografernas kassor kunna efter öfverenskommelse afdragas genom arbetsgifvarens försorg, och skall uppbördslista öfver de betalningsskyldiga samtidigt med aflöningsböckerna (listorna) lämnas af vederbörande uppbördsman, som vid kvartalets slut äger utbekomma totala beloppet.
Öfverenskommelse om afdrag för betalande af skatt o. d. kan äfven träffas.

---

§ 13. Förestående tariffer gälla till den 1 januari 1913.

---

§ 14. Under tariffernas giltighetstid får icke lockout, bojkott, blockad eller strejk, maskerad eller öppen, anordnas, utan tvister skola afgöras genom Tariffnämnden eller Tariffredaktionen.

Beräkningstariff för boktryckerier gällande från den 1 juli 1872.

1. *Beräkning* sker efter *n* af den stilsort, hvarmed arbetet sättes. (Om $^1/_4$-fyrkant går in på rad, räknas helt n.)

Anm. Det antal n, som ej uppgår till fullt 50 st., räknas ej; 50 och däröfver räknas som fullt 100 n.

2. *Svensk slät sats* betalas för sättning och afläggning pr 1,000 n:

petit, bourgeois, corpus och cicero	med 30 öre,
halfmittel, nonpareille och mittel	» 35 »
perl	» 40 »
diamant	» 45 »

3. För dagligen utkommande aftontidningar förhöjes priset med 3 öre pr 1,000 n. För dagliga morgontidningar med 8 öre.

4. Hvarje stycke mellanslag eller reglett beräknas för 2 n.

5. Främmande europeiska språk, latin och gammalsvenska förhöjas pr 1,000 n:

skrifvet manuskript	med 4 öre
tryckt »	» 2 »

6. För grekiska beräknas 15 öres förhöjning pr 1,000 *v*.

7. Hebreiska betalas enligt öfverenskommelse.

8. För *tabellsättning* beräknas förhöjning af 50—150 %, så att tabeller med enkelt hufvud och intill 4 sifferspalter betalas med 50 % förhöjning; tabeller med afdelningar i hufvudet och intill 8 sifferspalter med 75 % förhöjning samt svårare tabellarbete äfvensom mindre och tätare tabeller i texten med 100 %. I arbeten tillfälligtvis förekommande tabeller af svårare beskaffenhet betalas med 150 % förhöjning. Förhöjning för tabellsättning beräknas endast för så stor del af kolumn, som tabellen verkligen upptager. — För större tabellverk lämpas beräkningen efter öfverenskommelse.

9. *Siffer- och textmarginaler* betalas enligt öfverenskommelse.

10. *Anmärkningar och noter* beräknas efter den stilsort, hvarmed de sättas. Notlinien räknas till texten. För noter i ett ark, ej uppgående till 15 rader, räknas ej förhöjning.

11. *Kolumntitlar*, lefvande räknas som 2 rader, döda som 1 rad; underslag som mellanslag.

12. *Spärrad sättning*, upptagande tillsammans minst en half sida af arket, betalas dubbelt.

13. *Siffersättning* jämte tidsödande utföringar höjer priset efter beskaffenhet med 5 à 10 öre pr 1,000 n.

14. *Blandad sättning.* Om 3 eller flere stilsorter förekomma, betalas förhöjning enligt öfverenskommelse. För mindre ofta förekommande stilblandning äfvensom för rubriker räknas ej förhöjning.

15. *Smalt format*, äfvensom *spaltsättning* under 3 konkordanser, betalas för corpus och cicero 5 öre, för diamant, perl, nonpareille och petit 3 öres tillökning pr 1,000 n. Spaltsättning uppgående till 3 konkordanser och däröfver räknas som genomgående bredd.

16. *Sättning af matematik* åtnjuter förhöjning från 50—150 %, dock gäller denna förhöjning ej i arbetet förekommande text.

17. *Musiknotsättning* efter skrifvet manuskript å sekunda kägel och af enkel beskaffenhet, såsom enstämmiga sång- och koralnoter, beräknas efter corpus halffyrkant med 100 % förhöjning; för i texten tillfälligtvis förekommande musiksättning samt sådan af svårare beskaffenhet betalas ända till 150 % förhöjning. För notstil på dubbelcicero eller dubbelmittel beräknas efter cicero halffyrkant med lika förhöjning. Siffernotskrift betalas efter den kägel, hvarmed den sättes, med 50 å 100 % förhöjning.

Vid musiknotsättning efter tryckt manuskript beräknas förhöjningen med 25 % mindre än efter skrifvet manuskript.

18 *S. k. vortheil*, såsom titlar, blankkolumner, utgångskolumner, versarbeten etc., betalas efter den hufvudstil hvarmed arbetet sättes. För mindre träsnitt, inpassade i text, betalas förhöjning efter öfverenskommelse; om däremot flere större träsnitt förekomma, göres därför afdrag efter öfverenskommelse.

19. *Korrigering* mot manuskript betalas efter öfverenskommelse. Såsom korrigering räknas ock rättandet af upp-nedvända bokstäfver, där dessa på tillsägelse användts.

20. *Afläggning* beräknas till en fjärdedel af sättningspriset.

21. *Öfvertidsarbete*, då sådant påfordras, betalas på arbetsdagar med 33 $^1/_3$ %, på söndagar med 50 % förhöjning.

22. Utöfver den efter förestående tariff uppkomna arbetsförtjänst betalas såsom hyrespenningar vid hvarje kvartals slut 5 % af sammanräknade aflöningarnes belopp dock med iakttagande af ordningsstadgans föreskrift i detta afseende.

23. *Arbetstiden* bestämmes till 11 timmar pr dag, från kl. 7 f. m. till 8 e. m., med $^1/_2$ timmes uppehåll för frukost och 1 $^1/_2$ timmes (kl. 1—$^1/_2$ 3) för middag.

Bil. 7.

Ordningsstadga för boktryckerier, antagen af Boktryckerisocieteten den 12 juni 1872.

§ 1. Konstförvandt och annan arbetare, som vid tryckeri erhåller anställning, åtnjuter aflöning efter den af Boktryckerisocieteten till efterrättelse från den 1 juli 1872 antagna beräkningstariff och har därmed förbundit sig att ställa sig efterföljande ordningsstadga till efterrättelse.

§ 2. Konstförvandt eller annan arbetare skall för att erhålla anställning förete bevis om ledighet från sin förra principal. Sådant bevis lämnas icke med mindre den afflyttande fullgjort alla sina skyldigheter till den, från hvilken han flyttar. Hyrespenningar för löpande kvartal utbetalas icke till den, som i olaga tid afflyttar.

§ 3. Arbetare antages på viss eller oviss kondition. För den som arbetar på viss kondition skall uppsägning till afflyttning ske minst 3 månader före höst- eller vårmässa. Saknar den, som är på viss kondition antagen, arbete, erhålles i väntpenningar för hvarje hel dag hälften af medelveckoförtjänsten under de senaste sex månaderna, dock ej öfver rdr 1·50 pr dag. Väntpenningar utbetalas icke till den, som under löpande halfåret upprepade gånger förgått sig emot denna ordningsstadga. För den, som innehar oviss kondition, är uppsägningstiden två veckor, och saknar sådan arbete, erhåller han icke väntpenningar, men har, om han under samma vecka saknat arbete tillsammans 3 dagar, rätt att, om han så önskar, genast afflytta.

Lärling (minderårig), som varit minst sex månader anställd som sättare eller vid maskin- eller handpress, anses stå på viss kondition.

Uppstår afbrott i arbetet till följd af oförutsedda omständigheter i afseende på maskineri eller dylikt, som gör det för principal omöjligt hålla tryckeriet i jämn gång, ersättes för väntning enligt öfverenskommelse.

§ 4. Arbetstiden är från kl. 7 f. m. till 8 e. m. med uppehåll för sättare: $^1/_2$ *timme till frukost,* $1\ ^1/_2$ *timme till middag och för tryckare och* öfrige arbetare $1\ ^1/_2$ timme till middag. För tidningstryckerier gäller samma antal timmar, men med efter omständigheterna lämpad fördelning. Enhvar af personalen vid tryckeri är skyldig under hela den föreskrifna arbetstiden vara tillstädes. Frihet därifrån medgifves för anmäldt laga förfall eller vid af principal eller faktor gifvet tillstånd att längre eller kortare tid vara från tryckeriet.

§ 5. Det åligger en hvar, som arbetar inom tryckeriet, att noga vårda den materiel, som han tager någon som helst befattning med. All skada, som i ett eller annat afseende, genom uraktlåtenhet af denna skyldighet, uppstår, skall af den, som därtill varit vållande, ersättas. Som materiel anses äfven papper.

§ 6. Aflöning verkställes för hvarje vecka. Arbete, som ej blifvit utfördt (surkål), får ej i aflöningsräkningen upptagas.

§ 7. Åstundar sättare godtgörelse för korrigering, skall hans taxering skriftligen meddelas vid aflämnandet af korrekturafdraget.

Afläggning bör efter forms uttryckning så fort ske kan verkställas. Har form efter uttryckning stått otillbörligt länge, skall den, om så påfordras, utan ersättning på öfvertid afläggas.

§ 8. Vid tryckeri anställde gossar eller lärlingar få ej af personalen användas till budskickningar annorledes än som till tid och sätt af principal eller faktor bestämmes.

§ 9. Främmande få ej utan särskildt medgifvande tillträde till boktryckerilokalerna.

§ 10. För öfvervakandet af att ordningsstadgans föreskrifter noggrant iakttagas och efterlefvas utses inom hvarje tryckeri af principal och personal samfäldt en eller flera personer. Skulle för upprätthållandet af föregående stadganden anses lämpligt utfästa ansvar i något mindre penningebelopp, skall sådant oafkortadt tillfalla Boktryckerikonstförvanternas sjuk- och begrafningskassa.

§ 11. Till afgörande af mellan principal och arbetare möjligen uppkommande tvister utses en kompromiss, därtill Boktryckerisocieteten bland i Stockholm bosatta ledamöter utser två och Typografiska föreningen likaledes två, hvilka fyra sedan tillsammans utse en. Denna kompromiss utses hvarje år vid höstmässan och fungerar för ett år.